Vrăjitoarea din casa cu stafii
— Nuvele – editura
Adevărul holding
Ediţie îngrijită de: George Stanca
Tehnoredactor: Carmen Bădescu
Corector: O ana Plăcintă
Comandaţi cărţile din Colecţia Adevărul: www.adevarul.ro/carte; carte@adevarul.ro;
Telefon: 021.407.76.40 / 41; Fax: 021.407.54.81
OP 33— CP 110, sector 1, Bucureşti
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României CONSTANTIN, THEODOR
Vrăjitoarea din casa cu stafii / Theodor Constantin. – Bucureşti: Adevărul Holding, 2008
ISBN 978-973-1848-41-9
821.135.1-32

Vrăjitoarea din casa cu stafii iciodată strada Fortificaţiei, locuită în întregime de burghezi înstăriţi, nu văzuse atîta afluenţă de lume. Era un adevărat pelerinaj: slujnice, mahalagioaice, lăptărese, zarzavagioaice, trecători, majoritatea funcţionari mărunţi care, antrenaţi în discuţie, uitaseră că ora cînd trebuiau să fie la slujbă trecuse de mult – toţi şi toate staţionau pe trotuarul din faţa *casei cu stafii* sau în mijlocul drumului, comentînd vestea, exagerînd-o pînă la deformare.

Cucoanele, neputîndu-se compromite să ia parte la discuţie de-a valma cu slugile şi mahalagioaicele guralive, îşi comunicau impresiile de la fereastră la fereastră, ţipînd tare ca să se facă auzite. Şi abia cînd întunericul începu să se lase ca o draperie cenuşie, curioşii şi gură-cască plecară, poate speriaţi cu toţii de strălucirea argintie a geamurilor albastre de la veranda de sticlă pe care razele lunii plimbau ghiare lungi ca de strigoi.

S-a închiriat *casa cu stafii,* era ca un refren pe toate buzele.

De cincisprezece ani, în *casa cu stafii* nu mai locuia nimeni. Era o

casă mare, elegantă, în mijlocul unei curţi – altădată un parc englezesc cu alei presărate cu nisip şi cu brazde geometrice îmbrăcate pe margini cu manşete de gazon tunse mărunt – acum însă părăsită. Un grilaj de fier, scund, lăsa să se vadă faţada elegantă a casei, în faţă cu o verandă toată din pătrăţele de sticlă albastră.

Deşi casa păstra aspectul ei elegant, totuşi, prin faptul că nu era locuită, părea bătrînă Şt prăfuită. O linişte mare o învăluia din toate părţile, linişte pe care n-o tulburau decît paşii înnăbuşiţi ai intendentului cînd se ducea sau revenea din oraş şi, noaptea tîrziu – cel puţin aşa afirmau vecinii şi trecătorii întîrziaţi— cînd orologiul de la biserica Sf. Nicolae vestea miezul nopţiistrigătul ce străbătea jalnic din veranda de sticlă ca să sperie somnul pruncilor şi al castanilor de pe bordura trotuarului

Vecinii vorbeau despre *casa cu stafii* în şoaptă, trecătorii, mai ales cînd se înnopta, traversau grăbind pasul. Deasupra porţii, pe o tăblie de lemn, spînzurau, decolorate de timp, ultimele fîşii dintr-un *bilet de închiriat,* pe care nimeni nu se mai îngrijea să-l înlocuiască. De altminteri, era inutil, deoarece pînă şi copiii ştiau că frumoasa *casă cu stafii* este de închiriat.

Ultimul locatar o părăsise după o şedere de abia o săptămînă, pecetluind convingerea care mai înainte nu era unanimă, că în *casa cu stafii* se petrec lucruri necurate. De atunci nimeni nu mai îndrăznise s-o închirieze sau s-o cumpere, deşi atît preţul de închiriere, cît şi cel de vînzare erau derizorii.

Casa asta avea istoria ei. O istorie de care foarte puţin îşi mai aminteau, deşi cu douăzeci de ani în urmă făcuse mare vîlvă. Proprietarul casei, un grec bogat şi, se spune, de familie nobilă, Elefterios Mavromatis, o clădise ca să satisfacă un capriciu trecător al metresei sale care, trecînd odată cu trăsura pe acolo, îşi exprimase dorinţa să locuiască pe strada aceea, singura din oraş pe vremea aceea plantată cu castani. Frumoasa Maria avea pe atunci şaptesprezece ani şi trecea drept cea mai frumoasă în oraşul acela cosmopolit care, de altminteri, nu era deloc lipsit de femei

frumoase.

Elefterios Mavromatis o cunoscuse în casa unui ţăran calic dintr-un sat de baltă, la poarta căruia bătuse într-un înnoptat de iarnă ca să fie găzduit, rătăcit acolo de la o vînătoare de lupi. Sîngele lui meridional s-a incendiat la vederea frumuseţii pure a ţărăncuţei cu trăsături atît de nobile încît părerea o domnişoară din lumea bună îmbrăcată în costum naţional; şi a cumpărat-o cu bani grei de la părinţi, care ştiură să negoţeze o marfa pe care o preţuiau singuri în destul.

Fu cea mai de invidiat dintre metrese. Cu o adevărată dărnicie orientală, îi satisfăcea toate dorinţele, toate capriciile. Nimic nu i se părea prea mult pentru frumuseţea blondă a Măriei. Şi mai tîrziu, cînd ea îi născu o fetiţă, el îi dărui numele lui. Acum totul i se părea ca într-un vis frumos: bogat, o femeie frumoasă care, aşa credea el, îl iubea, un copil – fericit.

Dar visul frumos nu dură mult. Începu apoi coşmarul. Asta în chiar ziua cînd un binevoitor anonim ţinu să-i facă cunoscut că Maria îl înşela cu un prieten. Întîi n-a vrut să creadă. Era desigur o calomnie ordinară. Bănuiala însă începu să picure venin negru pe suflet. Curînd nu mai putu răbda. Trebuia să afle dacă Maria îi este sau nu credincioasă.

într-o zi a anunţat-o că pleacă la o vînătoare de lupi pentru o săptămînă. Cînd sania alunecă pe albul proaspăt al zăpezii, Maria, la fereastră, îi făcu semn de rămas-bun, cu mîna. El privi mult timp în urmă, părîndu-i-se că vede irizat pe albul proaspăt al zăpezii zîmbetul cald şi puţin îndurerat al femeii lui. Abia cînd sania ieşi din oraş, se trezi ca dintr-un vis. Apucă hăţurile din mîinile vizitiului şi biciui crunt caii, pe care altădată îi îndemna numai cu vorba. Sania alunecă iute în galopul nebun al cailor. Lui, goana nebună, cîntecul hohotind al zurgălăilor, fărîmele de zăpadă zvîrlite pe obraji de copitele cailor, mirosul trupurilor transpirate îi făcură bine.

După cîteva ore de goană nebună, poposi la un han dintr-un sat

mare. Era zi de tîrg. Dădu de băut ţăranilor, petrecu de-a valma cu ei pînă seara. Abia cînd înnoptă bine îşi luă rămas-bun de la ţărani. Ţiganii îl conduseră pînă la sanie, cîntînd cu obrazul lipit de pîntecul cald al viorilor, *marşul,* bucuroşi de bacşişul gras cu care îi cinstise boierul acela necunoscut…

Goana nebună, sălbatică, începu din nou – de data asta înapoi, spre casă. La colţul cel mai îndepărtat al străzii opri. Cîinele, ţinut scurt de curea de către vizitiul rămas în sanie, schelălăi trist după stăpînul care plecase alergînd. Casa era scufundată în întunerec. Ce făcea ea? Se culcase, desigur. Gîndul îi făcu bine. Se strecură pe furiş în casă. Servitoarea lipsea. Probabil fusese învoită în oraş. Trecu nestingherit prin toate camerele, călcînd încet ca să nu facă zgomot. Cînd ajunse în faţa uşii ce da în camera copilului, ezită. Dacă ea era acolo, păzind somnul fetiţei, tristă, singură? îşi învinse însă slăbiciunea şi apăsă încet pe clanţa uşii, care se deschise fără zgomot. Rămase în prag, oprindu-şi răsuflarea. Nu era nimeni. Dincolo era dormitorul. Prin uşa puţin întredeschisă, o lumină violetă păta cîţiva centimetri de parchet. Se apropie şi privi. În fund se vedeau paturile neatinse. Unde era ea? Un butuc trosni în sobă. Instinctiv privi acolo. Atunci văzu: pe blana de urs din faţa căminului, două trupuri odihneau scăldate în lumina purpurie a flăcărilor. Urletul muri în gît. Numai mîinile se încleştară de puşca desprinsă de pe umăr. Izbi uşa de perete şi intră ameninţător. Trupurile se săltară speriate, frumoase în goliciunea lor purpurie şi femeia ţipă de groază.

„Paciaură, ţi-i frică! Vă ucid pe amîndoi!”

Degetul arătător al mîinii drepte se crispă pe trăgaci şi ţeava se întinse ameninţătoare către ţinta albă a trupurilor despuiate, strînse o clipă unul în altul. Apoi femeia, înnebunită de groază, se smulse din braţele ce o ţineau strîns – s-o apere, poate – şi alergă către veranda cu geamuri albastre, să se ascundă acolo.

Izbuti să deschidă uşa, dar tocmai atunci alicele mari de lup o culcară, prăbuşindu-o peste prag. În camera de alături, copilul,

trezit din somn de detunătură, începu să plîngă. Şi plînsul acela molcom, dezarmă mîna care se pregătea să împroaşte plumbi în celălalt trup.

„Pleacă repede, dacă vrei să scapi cu viaţă, cîine!”

Peste cîteva luni, achitat în unanimitate de către juraţi, părăsea definitiv oraşul, plecînd în străinătate, împreună cu fetiţa, care împlinea curînd cinci ani.

Trecuse patru săptămîni de cînd se răspîndise zvonul în oraş că în *casa cu stafii* aveau să se mute chiriaşi. Noutatea era aproape răsuflată. S-a închiriat *casa cu stafii* devenise ca un afiş la care nimeni nu se mai uită şi pe care toţi îl doresc schimbat cu altul, proaspăt.

într-o zi, un automobil mare, cafeniu, oprea în faţa casei, şi vecinii, care din întîmplare se aflau afară sau la ferestre, văzură coborînd din maşină întîi o femeie frumoasă, îmbrăcată cu manta şi caschetă de automobilist, ţinînd scurt de curea un cîine mare, roşcat; apoi un domn bătrîn, simpatic, probabil tatăl fetei.

„Chiriaşii!” în cîteva minute, toată strada ştia că în sfîrşit s-au stabilit chiriaşii cei străini: un domn bătrîn cu fiică-sa, o fată de o frumuseţe rară care avea un cîine mare cum încă nu se văzuse în oraş. Curînd însă—aceasta datorită bătrînului grefier Sachelarie, care tocmai se întîmplase să fie pe acolo atunci cînd străinii coborîseră din maşină – vestea fu rectificată: bătrînul care însoţea fata nu era tatăl ei, ci notarul Mihail Brînduş, pe care vechiul proprietar al casei, Grecul Mavromatis, îl lăsase administrator al întregii lui averi imobiliare.

Vestea astfel rectificată, se răspîndi ca fulgerul prin oraş. Curioşii alergară să se informeze la faţa locului şi cînd, peste o oră, bătrînul părăsi casa, se văzu înconjurat de lume pestriţă, care îl asalta cu întrebările. El însă, fără să-i satisfacă măcar cît de cît curiozitatea avidă, ştiu să se descotorosească fără să dea vreo lămurire.

începînd de a doua zi notarul Brînduş se văzu înconjurat de atenţie generală. Fu invitat de mai multe familii pe care, mai înainte,

nu-i era permis să le frecventeze; pe stradă sau pe culoarele tribunalului, cunoscuţi sau necunoscuţi îl opreau, curioşi să afle amănunte despre noua chiriaşă. Însă el, spre exasperarea tuturor, se scuza că nu ştie absolut nimic mai mult decît se ştia în oraş, dar spunea asta cu un astfel de ton încît da tuturor de înţeles că ştie multe, dar că nu are voie sau că nu vrea să spună.

Necunoscuta, deşi era în oraş de aproape o săptămînă, totuşi încă nu părăsise casa; şi în afară de cei cîţiva fericiţi care din întîmplare o văzuseră coborînd din maşină, nimeni nu ştia cum arată. Descrierile acestora erau entuziaste, însă foarte contradictorii. Unii spuneau că e blondă, că are ochi albaştri, alţii că e brună, cu ochii ca păcura şi cu trupul mic; şi, în fine, alţii care nu precizau dacă e blondă sau brună, dacă e înaltă sau mică la statură, dar care vorbeau despre ea ca despre o fiinţă în care întruchipau toate perfecţiunile.

Singurul care ar fi putut face o descriere cît mai exactă a misterioasei chiriaşe era bătrînul Brînduş. Descrierea acestuia era însă vagă, exasperant de imprecisă. Aceasta cu intenţie, cum intenţionat se ferea să dea vreo informaţie care să rupă măcar puţin vălul de mister în care se înconjura necunoscuta, dar nu pentru ca să păstreze un secret, ci pentru ca să nu scadă brusc atenţia de care se bucura acum şi care, evident, îl flata la culme. Şi apoi, simţea o mulţumire meschină ştiindu-se singurul din oraş care nu era chinuit de nevoia bolnăvicioasă şi provincială de a şti cît mai multe veşti despre femeia abia poposită în oraş.

Ceea ce se ştia despre ea era numele: Madeleine Saunier. O franţuzoaică deci, pripăşită cine ştie din ce motive în oraşul ăsta, şi care se nimerise să închirieze tocmai casa în care de cincisprezece ani nimeni nu mai îndrăznea să locuiască. Unii nu vedeau în asta decît o simplă coincidenţă. Mulţi însă căutau să tragă din asta concluzii variate, bizare. Femeile o urau, deşi, în afară de cîteva, nici una nu ştia precis cum arată. O urau, pentru că prea mult se vorbea despre ea.

în cafenele, în tramvai, în magazine, pe stradă, în cancelariile şcolilor precum şi pe coridoare în timpul recreaţiilor – pretutindeni subiectul de discuţie pasionat pînă la obsesie era despre femeia din *casa cu stafii.* Oraşul părea obsedat de prezenţa acestei femei. Dar toate acestea nu erau decît preliminarii. Adevărata obsesie începu abia în ziua cînd domnişoara Madeleine se decise să iasă din casă.

Era o dimineaţă de toamnă cu cer peticit ca un sac vechi. Pe strada Fortificaţiei începeau să se scuture castanii. Oraşul era trist şi încă somnoros. Slujnicele, cu mîna la gură, au privit în urma ei, uimite de frumuseţea-i, apoi s-au dus să-şi trezească stăpînele. Au întîlnit-o zarzavagioaicele în drum spre piaţă, şcolarii grăbind spre şcoală, căruţaşii, lipitorul de afişe, negustorii în uşile prăvăliilor abia deschise, sergenţii de stradă. Au privit-o cu toţii, şi în ochii tuturor a fost aceeaşi lucire caldă, pătimaşă, acelaşi clocot în sînge deşteptat de frumuseţea senzuală şi albă a femeii din *casa cu stafii.* Ea trecea înainte cu trupul înfăşurat într-o rochie încheiată pînă sub bărbie, tristă sau poate numai visătoare. În urma ei se închideau cercuri, se înfiripau discuţii. Vocile erau voalate de imaginea care dăinuia pe retine chiar după ce silueta ei dispărea departe sau după vreun colţ.

Frumuseţea femeii din *casa cu stafii* era satanică, albă, întreaga ei făptură radia senzualitate. Îţi irita ochii, ţîşnea din albul mat al feţei, din albul trupului ascuns inutil sub veşminte cernite, din roşul vînătiu al buzelor prea pline, din ridul fin săpat în colţul stîng al gurii, rid care în realitate nici nu exista, dar pe care îl simţeai acolo, inexplicabil cum.

Mergea mîndră, preferînd străzilor care începeau să se populeze, singurătatea străzilor lăturalnice. O fetiţă îi arătă drumul cel mai scurt spre port. Acolo, un pian mecanic cînta matinal într-o cîrciumă. De la debarcader se urnea greu un vapor cu puţini călători pe covertă. Un chelner de la o cafenea se certa cu un lustragiu. Şi o vînzătoare de covrigi ruseşti privea zarea departe, scărpinîndu-se în cap. Merse încet de-a lungul digului spre docuri. Grănicerul trecu pe lîngă ea, trăgînd alene şi sonor caielele pe bazaltul digului.

Dunărea, mare, murdară, curgea calmă spre Galaţi. O lotcă păru că e gata să fie înghiţită de valurile iscate de un remorcher care ţîra după sine o trenă elegantă de spumă. De pe un şlep venea miros plăcut de cartofi prăjiţi. Un turc bătrîn o îmbia cu un pahar cu braga. Cumpără pentru sine pistil de caise, iar pentru cîine un covrig cu susan. Un marinar, cu bereta dată pe ceafă, o ajunse din urmă, atingînd-o intenţionat cu cotul. Pe ea atingerea o făcu să se înfioare neplăcut. Departe, hamalii încărcau saci intr-un cargobot cu pavilion grec.

Se întoarse tristă. O lotcă plină cu harbuji acostă lîngă un ponton de pe care un ştrengar arunca pietre în apă. Tramvaiul trecu spre docuri sunînd alarmant din clopotul dogit. Cîinele adulmecă o păsare de apă. Dintr-o ceainărie două haimanale o priviră obraznic dîndu-şi coate. Pe străzi lume prea multă pentru ora aceea matinală. Ea nu ştia că lumea a ieşit dinadins pe stradă pîndindu-i întoarcerea. Ajunse curînd. Intendentul o salută din fundul grădinii. Ea îi răspunde şi intră în casa care părea tot atît de tristă şi de părăsită ca şi mai înainte.

Numele adevărat al domnişoarei Madeleine era Marica Mavromatis. Dacă s-ar fi ştiut asta în oraş, drama petrecută cu douăzeci de ani în urmă ar fi fost dezgropată, comentată. Marica ştia asta. De aceea, pentru ca numele mamei sale să nu fie din nou tîrît în discuţie, ţinuse ca în afară de bătrînul notar nimeni să nu afle adevărata ei identitate.

Despre mama ei n-a ştiut nimic pînă cu cîteva luni în urmă, cînd tatăl ei avu un atac de paralizie. Asta se întîmplase la Milano. Era aproape miezul nopţii cînd bolnavul o chemă la căpătîiul lui. Părea stînjenit, intimidat. Marica bănui că vrea să-i destăinui ceva, dar că ezită. Aşteaptă răbdătoare fără ca să-l întrebe… Şi abia tîrziu de tot, zdrobit, îi mărturisi adevărul în legătură cu adevărata cauză a morţii mamei sale.

Marica, ascultîndu-l, abia acum îşi dădu seama cît de bătrîn arăta tatăl ei, cu toate că avea abia patruzeci şi patru de ani. După ce

sfîrşi destăinuirea, bolnavul îi ceru să-l lase singur. Marica se supuse. Ieşi în balcon gîndindu-se la mama sa, pe care n-o cunoscuse, la destinul ei urît…

Noaptea era caldă. Undeva cînta o femeie. O stea căzu cu trena incendiată. În clipa aceea o detunătură răsună din camera bolnavului. N-a alergat imediat. Simţi că totul e inutil. Apoi, cînd se putu desprinde din locul unde o ţintuise certitudinea şi putu fugi înăuntru, totul se sfîrşise.

Golul din suflet o copleşi. Săracul papa! Nu putuse suporta gîndul să se ştie legat pentru totdeauna de fotoliu, păstrînd, totuşi, în sînge otrava dulce a călătoriilor.

De cînd părăsise pensionul ca să-l însoţească, călătoriseră tot timpul. Dar nicăieri nu rămîneau mai mult decît o lună. Ştia mai dinainte, din strălucirea bolnăvicioasă a ochilor lui, atunci cînd se trezea în el dorinţa, de nepotolit, a plecării. De multe ori, ca să-i facă plăcere, anticipa:

— Cînd împachetăm, papa? Era atunci în pupilele lui o bucurie stăpînită, ca şi cînd cu întrebarea aceea i-ar fi lămurit parcă o taină pe care zadarnic se chinuise pînă atunci s-o înţeleagă. Şi nerăbdarea îi îmbujora obrajii slăbiţi. Înfrigurat începea să cerceteze hărţi, prospectele agenţiilor de navigaţie, itinerariile căilor ferate internaţionale. Şi cînd, în sfîrşit, instalaţi în trenul sau vaporul care se urnea greu, lăsînd în urmă o gară tristă sau un port însingurat, în ochii lui se citea bucuria pură a plecării, fără regrete, pentru că nicăieri nu flutura pentru ei măcar o batistă.

Pe Marica o obosea acest vagabondaj. Oboseala o simţea mai mult în sînge. El n-a ştiut însă niciodată, căci ea nu i-o spusese, pentru ca să nu-i mărească tristeţea şi neastîmpărul.

Pînă în noaptea cînd, pentru prima dată, i-a vorbit de mama ei, Marica n-a putut înţelege neastîmpărul bolnăvicios din sîngele tatălui ei, de a călători. El păstra amintirea moartei. La început, intrînd în necunoscut, acesta îl fura. Curînd însă amintirea din suflet se trezea, şi atunci dorinţa de fugă începea să-l chinuie.

— Mîine împachetăm?

— Desigur, papa! Spunea asta ca să-i facă plăcere. În realitate ura cabinele elegante ale transatlanticelor, compartimentele luxoase ale sleepingcarelor, camerele hotelurilor mereu altele. Nu se simţea bine decît atunci cînd era singură. Numai atunci nu simţea pe trupul ei privirile bărbaţilor care o dezgoleau, ca nişte reptile umede alunecînd de-a lungul trupului.

Sîngele ei aştepta să cînte furtunos, şi totuşi privirile tuturor bărbaţilor nu le putea simţi decît ca pe nişte reptile alunecînd umed pe trupul ei – toate la fel ca prima reptilă care a privit-o. Reptila aceea s-a oprit întîi pe buze, acolo în colţul stîng al gurii unde se tivea ridul pieziş, apoi a pornit să alunece în jos de-a lungul trupului. Atunci, întîi, n-a simţit privirile ţîşnite din verdele ochilor lui Vergo ca pe o reptilă umedă. A simţit numai că privirile care alunecau material o înfioară. Şi s-a apropiat să cunoască pe noua colegă de clasă introdusă în sala de curs de către Mater Mectildis.

Din clipa aceea, privirea verde a lui Vergo n-a mai părăsit-o: în clasă, la biserică, în timpul orelor de rugăciune, în grădină, cînd erau libere să se plimbe, seara în dormitor cînd se dezbrăca. Vergo i-a căutat prietenia şi curînd au fost nedespărţite. Marica nu o iubea mai mult decît pe celelalte colege, însă Vergo exercita asupra ei un fel de dictatură căreia nu i se putea opune.

De multe ori era violentă. O violenţă mai mult verbală. Atunci ochii ei de pisică străluceau răutăcioşi. Marica se supăra, dar totdeauna Vergo izbutea s-o împace. De multe ori, cînd erau numai ele, Vergo îi spunea:

— Stai să te privesc, eşti atît de frumoasă!… Pe Marica o tulbura verdele privirii. Întorcea capul, se înroşea, avea sentimentul că privirea aceea o murdăreşte, şi era apoi tristă că s-a lăsat privită.

Avea paisprezece ani şi trupul înflorea mereu mai frumos. Deşi se trezise în ea femeia, nimic pervers nu vrăjea sîngele ei. Era frumoasă, iubită şi alintată de toată lumea. Marica îşi dădea seama că prietenia lui Vergo este ciudată, dar în ce consta ciudăţenia

acestei prietenii, nu-şi putea da seama. A ştiut curînd însă, cînd a ieşit după aceea în oraş cu Mater Mectildis şi cînd primul trecător s-a uitat la ea, şcolăriţa cu boiul înălţat mult. Şi şi-a spus atunci că Vergo priveşte la ea aşa cum privesc bărbaţii femeile. Priviri ca nişte reptile umede. Din ziua aceea toate încercările lui Vergo de a se apropia, fură zadarnice.

Cît timp rămase la pension nu cunoscu decît privirile lui Vergo, şi rar, cînd ieşea în oraş însoţită de către o călugăriţă, privirile trecătorilor. Mai tîrziu, peste trei ani, cînd părăsi pentru todeauna pensionul, cunoscu cealaltă durere care avea s-o obosească curînd.

Tatăl ei, care n-o mai văzuse de un an, privi la ea cu bucurie.

— Măi, dar tu eşti acum domnişoară mare! Şi o luă să-i comande o garderobă ca pentru o domnişoară. Pe drum, în maşină, îi făcu cunoscut intenţiile lui. Marica trebuia să se instruiască. De aceea vor călători. Toată lumea era a lor. Marica se bucură. Privi departe în zarea care era liliachie. Acolo, nu tare departe, era Acropolis. Dar mai departe? O lume ca de basm în care era nerăbdătoare să intre. Îmbarcarea pentru Italia fu cea mai frumoasă zi din vieaţa ei. Apoi, în chiar seara acelei zile, avu prima decepţie. Privea marea de sus de pe covertă, rezemată de balustradă. Luna ca o cadînă îşi ascundea faţa sub vălul unui nor. Marica observă că nu mai e singură abia cînd o voce de bărbat o întrebă dacă îi place marea. Da, într-adevăr, era minunată marea şi noaptea. Prima ei noapte pe mare. Nu se uită la cel care-i vorbise. Îl accepta numai alături, şi cînd el începu să vorbească povestind ceva, nici nu-l ascultă măcar. Dar necunoscutul nu sfîrşi povestea. Brusc se aplecă şi o sărută pe ceafă cu dinţii. Marica simţi aşa ca şi cum ar fi sărutat-o Vergo. Îl izbi cu pumnul în piept ca să scape de braţele care încercau s-o înlănţue, şi fugi.

Şi abia din acea noapte fu conştientă de unda aceea de senzualism pe care o împrăştia. Toţi bărbaţii o priveau aşa. Privirea reptilă – priviri toate ca ale lui Vergo.

Marica suferea înţelegînd că nu poate fi iubită. Sînt femei care te topesc în flăcările radiind din trupul lor, care, independent de

voinţa lor, îţi refuză orice elevaţie sufletească.

Marica era aşa. Putea robi zeci de bărbaţi, putea naşte pasiuni cotropitoare, dar nu putea fi iubită. Marica însă asta visa, pentru asta îşi păstra virginitatea: să fie iubită. S-o iubească cineva pentru tot ceea ce era ea în întregime: trup şi sipetul sufletului în care păstra comori pentru acel pe care avea să-l iubească.

Contrar frumuseţii ei diabolice, perverse, Marica era romantică şi sentimentală. Dorea să fie soţie, tovarăşă bună şi înţelegătoare, mamă.

Sufletul ei înflorise pur, frumos. Atunci cînd era singură, închidea ochii, şi visul, banal totuşi, omenesc, natural, începea să se înfiripe:

Bărbatul bun pe care l-ar fi iubit, supusă, copiii care ar fi perpetuat dragostea lor mare, adevărată. Totuşi, privirile bărbaţilor care roiau în jurul ei nu le simţea decît ca pe nişte reptile umede, la fel ca reptilele verzi ţîşnite din pupilele lui Vergo.

O chinuia sîngele, virginitatea o simţea ca o povară, şi totuşi se încăpăţîna să nu se dea decît aceluia pe care avea să-l iubească. Se înveşmînta inutil în rochii largi încheiate pînă sub bărbie. Inutil, pentru că de acolo din rana melancolică a buzelor, dar mai ales din ridul pieziş, înflorit imaterial în colţul stîng al gurii, ţîşnea toată frumuseţea ei senzuală. Fără stigmatul acela care vrăjea sîngele, cobora pîcle ancestrale în neliniştea pupilelor, Marica ar fi fost o femeie frumoasă şi atît.

Marica ştia. De multe ori rămînea ore întregi în faţa oglinzii, privindu-şi stigmatul, căutînd să vadă în ce constă vraja lui fascinantă, perversă, îşi pipăia epiderma acolo în colţul gurii, o simţea netedă, şi totuşi ridul dăinuia – doar printr-un joc de lumină pe albul imaculat al pielii. Cînd îşi acoperea cu palma gura ascunzînd dedesubt stigmatul, era altfel frumoasă. Părul descoperea o frunte netedă, ochii mari priveau trişti, nasul se cobora acuilin cu nări care nu se mai frămîntau nervoase, bărbia mică şi gîtul de fildeş, care se pierdea totdeauna în gulerul înalt al rochiei. Un

bărbat s-ar fi apropiat, atent, duios.

Ea aşa îl dorea: să-l simtă bun, să se mire de ea ca de o minune. Cum l-ar mai fi iubit!… L-ar fi topit în ea, s-ar fi topit în el. Cînd ridica palma stigmatul reapărea. 0 furie nebună o cuprindea. Dorea să-şi înfigă mîinile în rana melanică a buzelor, în ridul pieziş din colţul gurii, să sfîşie ca să redevină fetiţa cu ochii trişti care a privit-o adineaori din apa senină a oglinzii.

Chinul dăinui cît timp trăi tatăl ei. Apoi se trezi deodată singură. Deşi îl iubea mult, simţi totuşi un fel de uşurare: că, în sfîrşit, putea să se odihnească. Şi într-o zi îi veni gîndul cel bun. Să plece în România. Numai acolo, în casa copilăriei putea găsi odihna de care avea nevoie. În România încă nu fusese. Mai înainte, cînd încă nu ştia nimic despre sfîrşitul tragic al mamei sale, Marica nu putea înţelege pentru ce tatălui ei îi plăcea să vorbească româneşte, se bucura cînd întîlnea vreun român, dar refuza cu încăpăţînare ori de cîte ori ea îi cerea să meargă acolo pentru a cunoaşte şi ea meleagurile unde înfloreau frumuseţi ca aceea a mamei sale.

Acum gîndul o ispiti. Printre hîrtiile rămase de la tatăl ei găsi adresa notarului Brînduş. Îi scrise că se întoarce, dar îl rugă să păstreze cea mai mare discreţiune asupra adevăratei ei indentităţi.

Trecură cîteva săptămîni de cînd Marica se stabilise în *casa cu stafii.* Era în ea o bucurie nelămurită. Totul i se părea frumos acolo. Mobila veche, bătrînă, mirosind a scrin de bunică, odăile cu draperii bogate în care umbrele ca nişte spiriduşi nu dispăreau nici la amiază cînd soarele era sus, liniştea cuminte de pretutindeni, curtea cu iarba crescută înaltă şi cu aleea neîngrijită ce scîncea trist sub paşii lui barba Anghelache, intendentul, ai Catinei sau ai lăptarului.

Marica rămînea tot timpul în casă. Îi plăcea să stea întinsă pe scaunul legănătoare, în veranda cu geamuri albastre şi să asculte cum se scutură castanii. Nu se gîndea la nimic, picotea. Era ca într-o apă plăcută, în care îşi scălda sufletul şi trupul.

Ieşea din casă numai dimineaţa, cînd oraşul abia începea să se deştepte! Pleca atunci să se plimbe în port sau pe Dunăre cu şalupa.

Tîrziu se întorcea. Acosta, lega şalupa cumpărată prin intermediul notarului Brînduş, de parîma şlepului *Aurora,* zîmbea lui barba Iani, şlepierul bătrîn, şi se întorcea acasă pe străzi lăturalnice.

Cînd Marica venise să locuiască în *casa cu stafii,* toţi vecinii erau convinşi că nu va rămîne mult timp acolo. Chiar după cîteva zile, se aşteptau s-o vadă făcîndu-şi catrafusele. Barba Anghelache afirmase încă de cînd se zvonise că s-a închiriat casa, că noii chiriaşi nu vor face purici în casă. Dar iată că trecuseră cîteva săptămîni fără ca misterioasa chiriaşă să arate prin ceva că are de gînd să se mute. Dimpotrivă, se părea că-i place tare mult casa, de vreme ce toată ziua rămînea închisă acolo. Mai mult încă, refuza să se ducă sau să primească pe cineva.

Franţuzoaica asta îndrăcită venise ca să spulbere legenda casei. Cincisprezece ani de zile casa rămăsese neînchiriată, iar cei cîţiva chiriaşi de dinainte se mutaseră după o şedere de abia cîteva zile. Iată însă că franţuzoaica pripăşită cine ştie de unde, o pramatie şi jumătate care zăpăcise capul tuturor bărbaţilor din oraş, vine şi locuieşte acolo ca într-o casă oarecare. Numai lucru curat nu putea fi. Căci prea era înrădăcinată legenda casei în conştiinţa fiecăruia ca să se renunţe la ea, acum cînd faptele o dezminţeau.

Trebuia găsită o explicaţie care să salveze legenda.

Şi mahalaua cu fantezia ei bogată nu întîrzia s-o găsească. Era mai presus de orice îndoială că în casa aceea existau duhuri necurate. Dar dacă duhurile necurate ale casei n-o supărau pe franţuzoaică, desigur că femeia aceasta avea o oarecare putere asupra lor.

Deci o vrăjitoare. Cumetrele se mirau că explicaţia li se relevase atît de tîrziu. Curînd se găsiră chiar persoane care, afirmînd că ştiu de la barba Anghelache sau de la Cătina bucătăreasa, să dezvălue, în mod confidenţial, cîte ceva din preocupările misterioase ale vrăjitoarei. Erau desigur mulţi acei care nu credeau o boabă şi care rîdeau pur şi simplu de toate poveştile ce circulau pe seama franţuzoaicei. Porecla şi-o însuşiră însă cu toţii: *Vrăjitoarea din casa*

cu stafii. Ea mulţumea exigenţele fiecăruia: bărbaţii o numeau aşa pentru frumuseţea ei tulburătoare, pentru tumultul ce li-l trezea în sînge; femeile pentru că prea sucise capul bărbaţilor; mahalaua şi lumea naivă pentru ca să păstreze intactă legenda: *Casa cu stafii.*

Marica nu ştia decît vag de toate acestea, de la bătrînul Brînduş. N-o atingeau deloc zvonurile ce circulau pe seama ei. O credeau vrăjitoare? Asta nu era nimic, o amuza chiar. La Paris, la Veneţia şi aiurea nu fusese crezută aventurieră? Trăia închisă în ea, singurătatea n-o mai durea atît de mult. Adesea o chinuia însă sîngele. Atunci o durea tot trupul. Îşi simţea porii ca pe nişte fiinţe vii. Îşi mîngîia singură trupul. Mîngîierea duioasă era rugăminte pentru pori ca să tacă. De multe ori se îmbunau, aţipeau ca nişte prunci sub mîngîierea domoală a palmelor. Atunci o cuprindea toropeala aceea cînd tot trupul, toate gîndurile, păreau de vată. Asta dura cîteodată zile întregi. În acest timp, tot ceea ce făcea era mecanic, fără ca învelişul de vată al conştiinţei să fie vătămat.

După aceea, cînd toropeala dispărea, un dor mare îi îmbăta sufletul: dor de viaţă. Viaţa: *să fie iubită.* O căutase pretutindeni, pe toate ţărmurile pămîntului. Pînă atunci însă destinul i-o refuzase. Tot ceea ce era ea se crispa să aştepte. Şi într-o *zi* viaţa s-a arătat pe neaşteptate. A adulmecat-o în nări, a simţit-o ca pe o băutură ce-i îmbată toată făptura.

Dimineaţa de toamnă era caldă. Ieşise să se plimbe cu şalupa. În port merse printre şine, unde iarba era umedă de rouă. Cîinele mergea înainte mişcînd coada a bucurie. Un bărbat tînăr o ajunse din urmă mergînd în echilibru pe una dintre şine, aşa cum fac copiii. Cînd fu alături, zîmbi, roşindu-se ca şi cînd i-ar fi fost ruşine, apoi, fluierînd cîinele şi aplecîndu-se fără să se oprească, îl mîngîie o secundă, pe cap:

„Măi, cuţule! Fu curînd departe, alergînd aproape pe şina care lucea în soare. Marica privi în urma lui. Purta pe umeri vîsle şi în spate un sac cu merinde. Dacă n-ar fi purtat rucsacul acela ar fi putut fi luat drept un barcagiu tînăr. Îşi aminti că el spusese cîinelui

„cuţu”, şi asta o înveseli. Cum putea cineva spune astfel unui cîine atît de mare? Acum el era departe, pe dig. Vîntul îi umfla la spate cămaşa albastră. Mai încolo se opri să vorbească cu cineva de pe un şlep, apoi, după cîteva minute, coborî treptele de piatră care duceau la apă. Curînd, cînd trecu pe acolo, Marica privi în jos. El era într-o bărcuţă şi tocmai terminase de strîns o pînză gudronată care probabil acoperise bărcuţa. O femeie cu un prunc în braţe îi zvîrli de pe şlep un pled.

Marica abia acum îşi dădu seama că şlepul Aurora de care era legată şalupa ei era ancorat abia la cîţiva metri şi că trebuia să coboare aceleaşi trepte de piatră. Barba Iani îi zîmbea încă de mult, aşteptînd să fie băgat în seamă ca s-o salute.

Peste cîteva minute cînd şalupa trecu printre cele două şlepuri pentru ca să iasă în larg, bărbatul tînăr din bărcuţă tocmai termina de prins ramele. Şalupa tăia pieziş curentul apei, ieşi în larg şi porni încotro curgeau apele. Cîinele lătră vesel după o pasăre de apă. Marica iar îşi aminti: „Măi, cuţule! „Privi în urmă. Bărcuţa se vedea mică, doar cît o jucărie. Curînd n-o mai văzu, în ziua aceea Marica rămase mai mult timp pe apă.

Cînd se întoarse aproape de amiază, Maricăi îi păru rău că nu găseşte lîngă şlepul vecin, bărcuţa. Era o părere de rău pur vizuală ca şi cînd ar li fost lipsită de un tablou frumos: un bărbat tînăr în picioare în bărcuţă, arătîndu-şi dinţii în rîs, soarelui şi pruncului din braţele femeii; apoi, în drum spre casă, uită de asta.

Cîteva zile fu ca mai înainte. Pînă într-o zi cînd iarăşi îl întîlni; dar nu acolo între şine, ci pe chei. A ajuns-o tot din urmă şi, la fel ca prima dată, fluieră printre dinţi cîinele, care se întoarse îndată şi se apropie dînd din coadă, prieteneşte. Lui îi rîseră ochii de bucurie. Se plecă şi-l ridică de labele de dinainte, sprijinindu-i-le pe umeri. Om şi cîine erau deopotrivă de înalţi.

— Ce faci, măi cuţule? Apoi către ea:

— Probabil sînt un om bun. Deşi i se adresase ei – vorbise doar franţuzeşte, totuşi părea că-şi vorbise sieşi, bucurînduse de

constatarea asta. Era lumină, era bucurie în pupilele lui şi genele lungi. Cînd pleoapele clipeau des, păreau nişte aripioare atît de vii, încît Marica dori să le atingă cu degetele ca să simtă zbaterea lor brună. Şi în rîsul pupilelor, în zîmbetul cald al gurii, în obrazul curat, atîta bucurie naivă încît părea un adolescent.

Marica îi răspunse pe româneşte.

— Probabil, de vreme ce cîinele meu s-a împrietenit atît de uşor cu dumneata. De altminteri, e pentru prima dată cînd se arată prietenos cu străinii.

— Cum, vorbiţi româneşte?… Nu sînteţi franţuzoaică? – întrebă el, uitîndu-se la ea cu ochi de copil.

— Ba da. Dar ce, poate fi ăsta un motiv ca să nu cunosc limba dumitale?

— Nu, desigur! Vorbiţi însă prea bine. Ea nu-i răspunse. Merseră fără să-şi vorbească. Ea privea la el cu coada ochiului, spunîndu-şi că e cel mai curios bărbat pe care l-a întîlnit vreodată. Se uita la ea ca un copil cînd îi arăţi o jucărie minunată.

— Sînteţi misterioasă!

— Aşa!… Apoi iarăşi tăcură cîteva minute.

— Cum îl cheamă? – şi arătă către cîine.

— Burry!

— Burry? Măi, ce nume frumos! Burry veni cuminte şi merse între ei doi dînd mereu din coadă. Mîngîindu-l, degetele lor se întîlneau în părul aspru şi roşcat.

— Am şi eu un cîine – spuse el după o pauză destul de lungă, cu ton ca şi cum i-ar fi încredinţat un secret. Îi cheamă Rolfi. E mic şi negru. Nu-l iau la plimbare pentru că e prea bătrîn. Toată ziua doarme în bucătărie sub maşina de gătit. Cînd eram mic mi-a fost cel mai bun prieten. Toată ziua ne zbenguiam pe malul Dunării. Vedeţi cît e de lată Dunărea la cotul acela? în fiecare dimineaţă ne luam la întrecere care să ajungă mai de grabă la malul celălalt.

— Ei, şi care ajungea mai întîi? întrebă Marica afectîndu-şi involuntar vocea, ca şi cum ar fi stat de vorbă cu un băiat mic.

— Eram cam de forțe egale: cînd el, cînd eu.

— De ce nu-ți cumperi un ^t cîine, ca să ai cu cine să te plimbi? Văd că iubeşti mult cîinii.

— Nu! Atîta timp cît trăieşte Rolfi vreau să-i fiu credincios.

— Măi, măi, ce bun băiat eşti dumneata! Pe Marica o încîntă naivitatea discuției şi tonul serios cu care el pronunțase cuvintele: „Atîta timp cît trăieşte Rolfi vreau să-i fiu credincios" – dar mai ales o încîntau aripioarele brune ale genelor care se zbăteau mereu, neliniştite.

Apoi, cînd el vorbi iarăşi, Marica nu mai avea impresia că merge alături de un băiat în pragul adolescenței. Fu în felul cum îşi încreți fruntea arsă de soare, în tristețea ochilor, deveniți aşa dintr-odată, în seriozitatea, de data asta altfel, cu care pronunța cuvintele atîta farmec viril, încît se simți tulburată.

— Nu înțeleg cum vă puteți plimba cu şalupa. Marica îl privi nedumerită.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

— V-am văzut acum o săptămînă mergînd cu o viteză de peste cincisprezece kilometri pe oră. M-am întrebat atunci, cum puteți iubi viteza, aici, unde totul curge lent, alunecă. Dunărea, uitați-vă cît de obosită pare, cît de încet curge. Apoi, aici, portul cu magaziile tăcute, goale, cu cafenele, ceainării şi taverne în care noaptea cîntă trist caterinci; şi dincolo, malul celălalt, cu sălciile ce se înşiruie de-a lungul uniforme şi de care ochiul se anină pe rînd, merge cu ele sau se pierde departe în zarea inundată de aurul munților. Nimic nu poate fi prins într-o viziune de ansamblu. Ochiul întîrzie asupra fiecărui lucru, aici, apoi dincolo, apoi mai departe şi aşa mereu pînă cînd privirea se pierde departe, domol şi lent ca o melodie de menuet. Viteza, zgomotul barbar al motoarelor tulbură armonia asta de tăcere şi curgere lentă. De aceea am fost neplăcut surprins cînd v-am văzut gonind pe Dunăre. Tăcu şi păru că se întristează, ca şi cînd i-ar fi părut rău că vorbise.

Ea era încă uimită. În timp ce el vorbise, ea descoperise un altul:

bărbatul. Aşa îl simţea acum cînd el tăcea privind cu ochii încă trişti vîrful unui catarg pe care spînzura un pavilion necunoscut. Simţea acum decorul acela de tăceri şi curgeri lente evocat de el şi vru să renunţe la plimbare proiectată.

— Dacă vreţi, vă iau în bărcuţa mea…

— Desigur! – răspunse repede, bucurîndu-se că el, prin invitaţia ce i-o făcuse, îi lămurise ei gîndul şi dorinţa de mai înainte.

Ajunseră curînd. El, ca şi rîndul trecut, se puse să strîngă pînza gudronată rîzînd pruncului din braţele femeii care aştepta sus să-i zvîrle pledul pe care îl purta sub braţ, privind tot timpul la Marica şi abia aşteptînd ca bărcuţa să se îndepărteze în larg pentru a da fuga pînă la brutărie la madam Frangopol ca să-i comunice şi ei evenimentul.

— La revedere, madam Zervos!

— La revedere şi petrecere frumoasă! – ură ea cu intenţie vădit ironică.

Bărcuţa alunecă repede pe lîngă şlep şi din cîteva vîslituri scăpă la larg. Marica stătea la pupă cu mîinile odihnind în poală şi cu Burry la picioarele ei. El mînuia frumos ramele într-o încordare care îi umfla muşchii braţelor goale. Se uita la ea, zîmbea. O şuviţă de păr îi căzuse pe frunte. Ea dori să i-o ridice sau ca el să rîdă pentru ca să-i vadă dinţii. Apoi nu se mai uită la el. Privi alături apa în care îşi vîrîse degetele. Era caldă şi o simţea pe mînă ca pe o mîngîiere. Deodată el izbucni în rîs. Îl privi şi se bucură că-i vede dinţii.

— De ce rîzi?

— Burry a prins o muscă. Rîse şi ea, dar nu pentru că asta i se păru comic – se învăţase cu Burry, care prindea muştele cu o dexteritate uimitoare – ci pentru că rîsul lui fu pentru ea bucurie. O pasăre de apă trecu pe deasupra stropindu-i cu rouă de pe aripioarele de argint. Burry o adulmecă mişcînd nervos nările.

Ramele tăiau voiniceşte curentul. Malul celălalt era aproape. Un canal se deschidea puţin mai încolo, cu sălcii pletoase oglindindu-se în apă. Bărcuţa intră curînd în el. Aci apa curgea liniştită, abia o

simţeai. Ramele se plimbau elegant, numai pe deasupra. Era atîta linişte încît părea că ei ar fi trecut pe alt tărîm. Pe mal pădure de sălcii pletoase, unele aduse ca o spinare gîrbovită, altele răsucite ca un spasm, iar altele cu scobituri adînci în care apa gîlgîie primăvara cînd Dunărea vine mare.

— V-aţi plimbat vreodată pe aici?

— Nu, e foarte frumos!

— Eu vin în fiecare zi. Ridic ramele, mă culc pe fundul bărcuţei cu o mînă sub cap, iar cu cealaltă pe cîrmă ca să ţin bărcuţa în mijlocul curentului, şi stau aşa cu ochii închişi. Atunci am impresia că plutesc prin aer. Timpul îşi pierde orişice semnificaţie. Mă uit printre gene. Cerul mi se pare jos, parcă să-l mîngîi cu palmele. Sălciile se pleacă prietenoase ca să-mi ţie umbră, apele şoptesc melodia unui cîntec pe care nu-l ştiu, dar pe care îl simt ca pe o beţie dulce. Mi se pare atunci că alunec aşa de la începutul lumii. Nu vreţi să încercaţi?

Marica nu răspunse. Adineaori, cînd el vorbise, simţise iarăşi c-o tulbură frumuseţea lui virilă de zeu sălbatic. Şi-l închipui culcat pe fundul bărcuţei privind printre gene cerul şi sălciile plecate să-i ţie umbră… Marica se dori culcată pe fundul bărcuţei, dar privi printre gene, bucurîndu-se că-l simte aproape, cînd bărbat ameţind-o cu frumuseţea lui virilă, cînd băiat cu ochi copilăroşi şi cu dinţi ascuţiţi pe care şi-i descoperea des, rîzînd lui Burry. Şi cînd îl văzu aşternînd pledul pe fundul bărcuţei, nu se opuse. Cuminte, se lungi acolo.

Era frumos, era într-adevăr aşa cum îi spusese. Apa cînta încet dedesubt, şi ea parcă plutea, se înălţa în sus ca să fie mai aproape de soare sau de privirile lui pe care le simţea pe trup ca pe nişte flăcări dogoritoare. Era atît de vie senzaţia asta a flăcărilor, încît simţea cum tot trupu-i geme încet. Se simţea mică, fericită, beată de plăcerea pe care pînă atunci n-o gustase: plăcerea flăcărilor emanate din privirile lui; şi rămase nemişcată ca să nu se stingă flăcările ce-i pîrjoleau trupul, întinse mîinile cu palmele desfăcute, întorcîndu-le

cînd pe o parte, cînd pe cealaltă.

— De ce faceţi aşa?

— Îmi dăruiesc palmele flăcărilor. N-o înţelese. Credea că vorbeşte de soare. Zîmbi. Apoi privirile i se pierdură departe printre sălcii. Marica fu geloasă pe ele.

Tîrziu, bărcuţa se opri lîngă o salcie cu o parte din rădăcini crescute în apă. Coborîră să mănînce. El îşi desfăcu sacul cu merinde şi scoase pîine, friptură rece, brînză, o sticlă cu vin, mere. Întinse totul pe iarbă, apoi o invită să mănînce. Ea mîncă puţin, uimită. Era atîta farmec sălbatic în plăcerea cu care devora friptura şi apoi cum muşca din carnea zemoasă a mărului, încît Marica simţi dinţii lui ascuţiţi în carnea ei.

Totul era minunat în bărbatul acesta despre care nu ştia nici cel puţin cum îl cheamă.

— Cine eşti? El nu înţelese ce fel îl întreabă, pentru că nu putea şti toată lumina care se făcuse în ea. De cînd trupul ei se consumase sub flăcările privirilor lui, Marica trăia sub vrajă de poveste. Viaţa i se dezgolea frumoasă, viaţa pe care un zeu din ape o învăţase s-o simtă. „Cine eşti”, era rugăciunea sufletului ca zeul apelor să-şi dezvăluie taina. El n-o înţelese şi se prezentă: Adrian Mareş, profesor pînă acum într-un oraş banal de munte, dar anul ăsta rămas fără catedră, în aşteptarea unei catedre vacante, îşi petrecea vacanţa prelungită, fără voia lui, în oraşul copilăriei de care îl legau amintiri. Ochii lui deveniră trişti, duioşi. Se făcuse tîrziu. Printre sălcii începeau să alunece umbre. Din oraş, ca de pe alt tărîm, se auzea sirena unei fabrici. Apele începeau să presimtă seara. Se înfiorau, de teamă parcă, tulburîndu-se.

— Da, mergem – şi se ridică în picioare. Ea mai rămase. Se uită la ea prietenos, îi zîmbi.

— Sînteţi obosită. Ingenunchie şi o ajută să se ridice.

Curînd, bărcuţa aluneca repede pe apele care începeau să fie oglindă de argint. Sălciile rămaseră în scurt timp în urmă să plîngă deasupra apelor. Drept înaintea lor, oraşul posomorît îşi arunca pe

umeri pelerină de umbre. Cineva pe un şlep cînta din mandolină. Departe farul se aprinsese de timpuriu. Marica era tristă. El avea să plece în drumul lui, să bucure alte fiinţe şi ea va fi din nou singură.

— V-a plăcut?

— Mult!…

— Cînd vreţi să vă mai arăt şi alte frumuseţi?

— Mîine.

—Desigur, mîine. Ea simţea nevoia să-i mulţumească. Mîine îl va simţi iarăşi lîngă ea. Va putea vedea iarăşi lumina din pupilele lui limpezi, spasmul neliniştit al aripioarelor brune, fildeşul dinţilor cînd vor rîde.

Acum el vîslea elegant. O privea, îi zîmbea. Şi iarăşi simţi cum o învăluie flăcările. Dori să-l aibă culcat, cu capul în poală, ca să-i mîngîie părul. Zeul apelor!… Şi bărcuţa să alunece singură, apele s-o ducă departe sau înapoi în împărăţia dintre sălcii.

Femeia cu pruncul în braţe îi întîmpină de pe şlep. Marica aşteptă să-şi acopere bărcuţa cu pînza gudronată, apoi plecară împreună. Se despărţiră în faţa *casei cu stafii.* Apoi, cînd fu singură şi cînd intră în casă, Marica avu sentimentul că intră într-o casă străină. Străbătu pe rînd odăile şi i se păru că face asta pentru ca să se înveţe a le cunoaşte din nou. Sufletul ei era departe, în împărăţia dintre sălcii, unde zeul ei muşca sălbatic din mere.

O săptămînă bărcuţa îi purtă pe apele calme. Poposeau pe tărîmuri cu dumbrăvi de sălcii, pe ţărmuri cu nisip cald. Acolo, Marica aştepta ca zeul ei s-o culeagă, s-o ridice alături.

Şi într-o zi, el sta cu spatele rezemat de trunchiul răsucit al unei sălcii ca şi cînd vîntul ar fi vrut să-l stoarcă, cîndva, de apă ca pe o rufă udă. Ea, culcată alături, întindea mîinile ca să simtă flăcările.

— De ce faci mereu aşa?

— Îmi dăruiesc palmele flăcărilor. El abia acum înţelese. Se plecă asupra ei, îi prinse obrazul în palme privind-o mult în ochi; şi ea simţi aşa, ca şi cînd un vîrtej care îi dădea ameţeli o ridica în spirală şi apoi o lasă să alunece în întunericul din fundul pupilelor

lui.

— Vrăjitoareo! Şi-i prinse buzele cu dinţii care muşcau sălbatic din mere. Ea se strînse aproape să se topească în el. Apoi, cînd odihneau alături în dumbrava neştiută de nimeni, Marica îi spuse.

— Să nu mă părăseşti niciodată Adrian. O mîngîie duios, simţind toată recunoştinţa sîngelui ei. Şi rîse că ei îi venea în minte că ar putea-o părăsi vreodată. O simţea îngemănată în sufletul lui.

Curînd începu să fie frig. Îşi ascundeau acum dragostea în *casa cu stafii.* Bărcuţa arareori îi mai purta pe apele devenite mari şi tulburi, spre împărăţia desfrunzită şi tristă a sălciilor, unde, pentru prima dată, fericirea le surîsese.

După ce în oraş s-a aflat de legătura sentimentală dintre vrăjitoare şi Adrian Mareş, numele lui fu pe toate buzele. Deveni cel mai însemnat personaj din oraş. Unii îl bîrfeau, alţi nu aveau decît cuvinte de laudă pentru el. Mai ales femeile. Deşi crescuse în acel oraş şi, mai înainte, îl văzuseră de zeci de ori pe stradă, multe îl cunoşteau chiar personal, totuşi, abia acum descopereau cu toatele că e un tip interesant, irezistibil.

Femeile măritate doreau să-l aibă amant, fetele erau toate îndrăgostite de el, bărbaţii care îl cunoşteau şi îi erau prieteni, se lăudau cu asta, mîndri, şi nu pierdeau nici o ocazie ca să fie văzuţi cu el.

Mama lui Adrian, deşi era tristă că el se încurcase cu „paţachina de vrăjitoare/' totuşi se simţea mîndră că tocmai băiatul ei îi venise de hac femeii aceleia îndrăcit de frumoasă, care zăpăcise capul tuturor bărbaţilor. Lui nu-i spunea nimic, îl iubea prea mult ca să-i facă mustrări. Şi apoi îi citea fericirea în ochi. Ceva însă o rodea: îi era milă de Anişoara. Anişoara crescuse împreună cu Adrian. Acum cînd îl vedea încurcat cu vrăjitoarea, se gîndea că ar fi fost mult mai bine dacă Anişoara ar fi izbutit să-l lege de ea.

E drept, nu era bogată. În schimb, era frumoasă, cuminte şi pe deasupra cu carte. Anişoara terminase liceul, dar tatăl ei n-o lăsase la universitate pentru că, spunea el, toate studentele sînt nişte

stricate.

Anişoara era frumoasă. Avea trup subţire cu şolduri mici, ochi mari, negri şi trişti. Ochii Anişoarei erau totdeauna trişti. Tristeţea lor te făcea ca niciodată să nu te apropii cu gînd urît de ea. Toată lumea o avea dragă pe Anişoara, profesoarele, colegele, băieţii, lumea de pe stradă. Nimeni n-o ura, nimeni n-o invidia pentru nimic. Băieţii în preajma ei deveneau sfioşi, fetele îi căutau prietenia.

— Uite ce fată frumoasă! – spuneau cu simpatie trecătorii cînd ieşeau să se plimbe cu vreo prietenă sau cu Adrian.

De cînd se aflase de legătura sentimentală a lui Adrian cu vrăjitoarea, Anişoara căpătase şi ea un fel de celebritate. I se exagerau calităţile, i se idealiza frumuseţea. Toată lumea o compătimea pentru că acum dragostea ei nefericită pentru Adrian era cunoscută de toţi. Dar nici pe Adrian nu-l găseau vinovat; sau găseau cel puţin scuze pentru el. Era bărbat; şi apoi cine ştie cu ce vrăji l-o fi legat vrăjitoarea. Femeile mergeau pînă acolo încît îl compătimeau că picase în mrejele femeii aceleia nesuferite.

Anişoara îl iubea pe Adrian. Dragostea ei crescuse odată cu ea. Nu se putea gîndi că ar exista fără dragostea pentru Adrian. Îl purta în ea ca pe o iconiţă vie la care nu putea renunţa. Şi o durea că Adrian se purta todeauna ca un camarad. Nu dispera însă. Adrian era ceva din ea, crescuse odată cu ea, cu viaţa ei. Nici o fată nu l-ar fi putut iubi, nu l-ar fi putut înţelege, aşa cum îl iubea şi-l înţelegea ea. Era tristă cînd îl simţea trist şi se bucura cînd îi simţea bucuriile. *Adrianei,* numai ea îi spunea aşa. Cînd era trist, cînd era obosit, cînd se bucura de ceva, Adrianei venea la ea. Se simţea necesară şi asta o făcea fericită, îi dădea speranţa că, odată, tot avea s-o iubească, puţin.

într-o seară a simţit însă cum i se sting toate făcliile. Îl aştepta să se întoarcă de pe Dunăre. Asta era în fiecare seară. Cîteodată o lua şi pe ea cu bărcuţa, dar, de cele mai multe ori, pleca singur. Seara se întorcea todeauna vesel, flămînd. În seara aceea Adrianei era

schimbat. Ochii îi luceau altfel, venea parcă dintr-o lume de basm. Şi apoi cînd fură singuri pe banca de sub nucul în care, toamna, băieţii zvîrleau cu pietre, Adrian îi vorbi entuziasmat de vrăjitoare. Anişoara îl ascultă tristă şi i se păru că-l urăşte. De ce îi spunea ei toate acestea? Şi, pentru ca să se înşele, îşi spuse: nu se poate ca Adrianei să iubească pe femeia aceea. Curînd, ştiu însă că femeia aceea i-l răpise.

Adrianei avea acum ceva halucinant în tot ceea ce era el. Era aşa, ca şi cînd trupul care întreba „Ce mai faci, marnă? sau: „Nu te-am mai văzut de mult, Anişoara” nu avea nimic comun cu adevăratul Adrianei care nu mai era acolo, Adrianei care nu avea să mai revină niciodată în casa copilăriei lor, care poate murise, sau poate vrăjitoarea îl păstra tot timpul lîngă ea. Cum o mai ura! Dacă n-ar fi fost vrăjitoarea, Adrianei n-ar fi iubit pe altcineva. Ar fi iubit-o pe ea! Ar fi luptat să-l păstreze. Femeia asta o învinsese de la început fără luptă. Îl robise cu frumuseţea perversă a trupului, cu sîngele. Căci, desigur, Adrienel nu-i iubea decît trupul. Nu se putea ca el să iubească o asemenea femeie.

într-o zi gîndul urît îi veni pe negîndite: să descarce în trupul vrăjitoarei însuşi revolverul lui Adrian, pe care acesta îl păstra într-un sertar între cărţi şi caiete. Respinse însă gîndul departe. S-o ucidă? Ei, şi? Parcă şi ea nu avea să moară apoi?… Nu, cu asta nu se răzbuna. Curînd însă îi veni alt gînd urît, dar îl respinse şi pe acesta. Cum să se răzbune ca mahalagioaicele care vor să-şi pedepsească rivalele?… Asta i se păru nedemn. Dar gîndul reveni, obsedant, chinuitor şi n-o mai părăsi: Adrianei o iubea pe vrăjitoare pentru că era frumoasă. Ei bine, nu va mai fi frumoasă! O va pîndi, se va apropia de ea şi îi va arunca în faţă tot conţinutul sticlei.

într-o zi gîndul urît o robi cu totul. Plecă de acasă cu sufletul greu… îi venea să plîngă. În manşon ascundea revolverul şi sticla cu acidul arzător pe care şi-l procurase mai dinainte… Rătăci în neştire pe străzi. Abia aproape de prînz se apropie de strada Fortificaţiei. Cerul era murdar, vremea ploioasă. Îi era frig, se simţea obosită. La

colţul străzii hotărîrea începu s-o părăsească. Nu, asta însemna laşitate. I se părea încă ridicol să se răzbune într-un mod atît de barbar. De aceea luase şi revolverul. În ultimul moment avea să se decidă, de care să se folosească. Şi-l mai luase pentru altcineva: pentru ea. Cîţiva trecători o cercetară curioşi. Ei i se păru că o cunosc şi că prezenţa ei la cîţiva paşi de casa cu *stafii le păre*a suspectă. Făcu cîţiva paşi pe o stradă laterală, apoi iarăşi se întoarse. Strada Fortificaţiei era pustie, ploioasă. Aşteptă două ore. Apoi îl văzu pe Adrian ieşind. În faţa porţii se opri să vorbească cu vrăjitoarea care ieşise, desigur, să-l conducă pînă la poartă. Fugi ca să nu fie văzută, coti pe cîteva străduţe şi ieşi în capătul celălalt al străzii. O văzu atunci pe vrăjitoare venind spre casa dinspre colţul unde mai înainte aşteptase ea şi pînă unde, probabil, îl condusese pe Adrian. Era cu capul gol, cu pardesiul pe umeri. Cîinele mergea înainte, cuminte. Strada, de la un capăt la celălalt, era pustie. Anişoarei, o clipă, îi fu frică de cîinele mare, dar apoi îşi aminti de revolver şi se linişti. Porni hotărîtă întru întîmpinarea vrăjitoarei. Cînd fu în faţa ei se opri ostentativ. Anişoara abia acum o vedea cu adevărat. O clipă o cercetă curioasă, apoi, deznădăjduită de frumuseţea ei, scoase sticla cu gîtul larg şi îi svîrli conţinutul în faţa

Un strigăt jalnic şi palmele acoperiră, prea tîrziu, faţa. În aceeaşi clipă, Anişoara auzi lătratul furios al cîinelui şi, mai înainte de a avea timp să se întoarcă, îl simţi aruncîndu-i-se în spate, prăbuşind-o cu faţa la pămînt. Cîinele n-avu timp să-şi înfigă colţii în ceafa ei.

— Burry, aici! – şi vocea, sugrumată de durere, a vrăjitoarei fu atît de autoritară, încît cîinele, schelălăind, se supuse. Vrăjitoarea îl apucă strîns de zgardă şi Anişoara putu să vadă atunci un obraz însîngerat şi fără formă.

— Fugi, repede, cît mai pot să-l stăpînesc! Anişoarei, deşi acum nu-i mai era teamă de cîine pentru că ţinea în mînă tocul revolverului, totuşi plecă repede, fără să se mai uite înapoi; şi nu văzu trupul vrăjitoarei întins fără conştiinţă pe trotuar, cu mîna

crispată încă de zgarda cîinelui care schelălăia jalnic.

Adrian află de cele întîmplate, tîrziu, cînd vestea clocotea de mult în oraş. Cafenelele erau pline, pe stradă se formau grupuri, cei care mai erau în casă ieşau să se informeze. Şi cînd, peste o oră, un ziar local ieşi în ediţie specială, foile încă umede de cerneală, fură smulse din mîinile vînzătorilor.

Pe Adrian l-au văzut alergînd pe stradă cu capul gol şi numai în haină, aşa cum se găsea atunci cînd află de cele întîmplate de la mama lui. Lui Adrian nu-i venea să creadă. Abia cînd intră în camera bolnavei şi cînd o văzu pe Marica întinsă în patul desfăcut, cu faţa toată acoperită de vată, înţelese că nu e numai un vis urît. Ingenunche la căpătîiul ei, prinzînd mîinile care se întindeau căutîndu-1.

— N-am să te părăsesc niciodată Marica!? Ea gemu, nu-i mai venea să creadă. Îl mîngîia pe păr. Îl simţea obosit, chinuit, dorea să-l vadă, dar sub bandajul care îi acoperea toată faţa, era noapte.

— Adrian, să nu mă părăseşti! Eşti doar viaţa mea. Şi îi trase capul alături pe pernă. Apoi îi veni în minte fata care o desfigurase. Cine era? Adrian nu-i vorbise niciodată de ea. Era frumoasă; numai cînd scoase mîna din manşon fu urîtă. Dacă ar fi vrut să se răzbune n-ar fi avut decît să-l lase pe Burry s-o sfîşie.

Adrianei ghici la ce se gîndeşte. Chinuit îi vorbi de Anişoara. Au copilărit împreună, n-a iubit-o, niciodată n-a văzut în ea mai mult decît o prietenă. Acum o ura. Ar ucide-o. Marica simţi că-l chinuie fiecare cuvînt şi nu-l lăsă să continue. Adrian tăcu. În cameră fu de acum linişte. Faţa o durea groaznic. I se părea că are un înveliş de jăratic peste obraji şi că nişte foaie suflau ca să-l aţîţe. Abia tîrziu Marica adormi cu mîna în mîna lui Adrian. Prin fereastră seara intra cernită şi tristă. Burry schelălăia trist în bucătărie.

Adrian se gîndi cum va arăta Marica cînd rana de pe faţă va fi cicatrizată. Va fi, desigur, urîtă. Căută să şi-o închipuie astfel, dar nu izbuti. Gîndul însă îl chinui. Se simţea trudit. Liniştea era ca un narcotic. Pendulul stătuse. Totul era nemişcat. Întunerecul biruise

încet. Lucrurile din cameră îşi pierdură pe nesimţite contururile. Le simţea acum ca pe nişte fiinţe încremenite în somn fără trezire. Nemişcarea, în care se afla de cînd Marica adormise, începu să-i doară nervii. Îi era teamă, parcă presimţea o primejdie încă nevăzută. Şi, instinctiv, privi pe fereastră. Cineva privea înăuntru. Adrian nu putu distinge trăsăturile. Numai ochii luceau ca nişte diamante negre. Lui îi fu teamă, dar nu de umbra care se uita prin fereastră, ci de altceva, nedefinit, urît, pe care îl presimţea numai şi pe care umbra aceea venea să-l prevestească.

Adrian simţi că trebuie să se ducă să vadă cine este afară, îşi desprinse mîna din mîna Maricăi şi, călcînd în vîrful picioarelor, ieşi din cameră. În bucătărie, Cătina da de mîncare lui Burry. O trimise lîngă bolnavă. Afară ploua încet şi monoton. Din casă nici nu se auzea.

Adrian merse pe lîngă zid pînă în partea dinspre grădină unde dădeau ferestrele din camera Maricăi. Nu se mai îndoia deloc că va mai găsi acolo umbra. Anişoara, zgribulită de frig, îl aştepta lipită de zid. Era cu capul gol şi ploaia îi lipise şuviţe ude de tîmple. Pardesiul atîrna greu, ud, şi apa se scurgea jos ca dintr-o rufă nestoarsă. O clipă Adrian simţi ura otrăvindu-i sîngele, apoi îi fu milă. Ar fi vrut s-o cheme înăuntru ca să se încălzească, să-i spuie c-o iartă. Totuşi, vocea fu aspră cînd întrebă:

— Ce cauţi aici? Ea nu răspunse. Îi privea numai sălbatic, deznădăjduit. Adrian nu putea şti ce se petrecuse cu ea. Tot timpul stătuse ascunsă la o spălătoreasă. Nu s-a gîndit la nimic, n-a simţit tot timpul nimic. Abia seara îşi dădu seama de inutilitatea faptei comise. Se simţea mică, departe de sufletul lui Adrian, dispreţuită. În schimb, cealaltă cîştigase în ochii lui. Deşi putuse să lase cîinele s-o sfîşie, totuşi n-o făcuse. Totul era pierdut. Adrianei nu avea să se mai întoarcă la ea. Şi cine ştie, poate nu va fi urîtă, poate lichidul arzător nu i-a atins toată faţa. De ce făcuse asta? îl pierduse definitiv pe Adrianei. Dar cum să renunţe la el, cînd el era ceva din viaţa ei, fără de care nu se putea gîndi decît moartă? Căci i se părea ceva

natural ca viaţa ei să se sfîrşească de vreme ce îl pierduse pe Adrianei. Nu se putea împăca însă cu gîndul că cealaltă avea să fie fericită. Nu-i venea însă în minte că şi Adrian putea fi fericit lîngă vrăjitoare, cum nu putea crede asta ştiindu-l lîngă oricare altă femeie. Nimeni nu-l putea cunoaşte în ceea ce avea el mai bun, nimeni nu-l putea simţi mai iremediabil legat de fiinţă ca ea. De aceea refuza să-l ştie al alteia. Şi acolo, pe marginea patului tare, din camera spălătoresei ce mirosea a rufe murdare, ştiu că, dacă Adrianei nu putu fi al ei, nu avea să fie nici al alteia. Ar fi avut tăria să ucidă oameni sau să-şi ciopîrţească rivala cu sînge rece, însă gîndul nebun de a-l ucide pe Adrianei o făcea să tremure. Dar nu de spaimă, ci de voluptate. Îşi simţea tot trupul şi sufletul scăldate de beţia asta dulce şi necunoscută pînă atunci.

îl va ucide pe Adrianei, apoi va muri şi ea. Vor fi legaţi prin moarte, va fi al ei. Plecă împleticindu-se. Toamna plîngea cu ploaie pe străzi şi în streşini.

Merse pe străzi lăturalnice, ascunzîndu-se prin curţi şi în umbra porţilor atunci cînd se apropia vreun trecător. Mergea să-l caute pe Adrianei. Ştia unde să-l găsească. Cînd ajunse, o înspăimîntă *casa cu stafii* profilată urît în noapte. Nu era luminată decît o singură fereastră şi, în fundul curţii, ferestrele de la căsuţa lui barba Anghelache. Făcîndu-şi curaj, deschise poarta şi intră în curte. Merse printre bălăriile crescute mari să privească prin fereastră în camera luminată. Fu dezamăgită. Nu era decît bucătăria. O femeie bătrînă pregătea de mîncare. Unde era vrăjitoarea? Probabil într-una dintre camerele care zăceau acum în întuneric. Descurajată, fu gata să plece. Apoi, răzgîndindu-se, merse să se uite pe rînd prin fiecare fereastră. Privi aşa prin cîteva, fără ca să vadă sau să simtă pe cineva în încăperile dinăuntru. Apoi, cînd ajunse la ferestrele dormitorului şi cînd privi, tresări. Albul patului desfăcut în care Marica zăcea îi atrase privirile. Vedea patul desfăcut, dar albul bandajului de pe faţa Maricăi o oprea să vadă dacă cineva era sau nu culcat în el. Descoperi în schimb pe Adrian alături, mai mult

simţindu-l decît văzîndu-1. Îl descoperi ca pe o umbră mai neagră decît întunericul odăii. Umbra sta nemişcată. Anişoara ghici cauza nemişcării ei: ca să nu tulbure somnul bolnavei dintre perne. Simţi, acum, o mare uşurare că-l ştie înăuntru. Apoi, însă, fu dezorientată. Ce va face? Va trage prin fereastră? La asta nu se gîndise. Să bată încet în fereastră? Va veni? Probabil. Îi va face atunci semn să iasă afară. Intrigat va ieşi s-o întîmpine. Şi atunci va sti ce trebuie să facă. Nu-i va tremura mîna. Trei pentru ea, trei pentru el. Şi acum voluptatea iarăşi îi amorţi fibrele.

Vru tocmai să bată în geam cînd umbra se ridică, alunecă parcă prin cameră şi pieri pe uşă. Acum abia avu certitudinea că e Adrian. I se păruse chiar că el o privise. Se rezemă de zid şi aşteaptă. În orice caz chiar dacă n-a văzut-o avea să se întoarcă în cameră. Curînd însă auzi paşi apropiindu-se. O văzuse deci, venea. Se bucură încet. Ridică piedica şi strînse tocul revolverului în palmă. Şi, cînd oprit în faţa ei, o întreabă ce caută, nu-i răspunse. Ce i-ar fi putut răspunde?… Să-i spuie pentru ce a venit?…

— De ce ai făcut asta? întreabă el chinuit.

— Adriane, tu nu poţi fi decît al meu! Spuse asta atît de hotărîtă, şi totuşi atît de simplu, încît, o clipă, Adrian fu dezorientat. Apoi iarăşi simţi mîine.

— Nu, şi te dispreţuiesc, pentru că te-ai răzbunat într-un mod atît de barbar. Voi rămîne la ea chiar dacă va fi urîtă. Ea zîmbi, i se părea că el nu ştie ce spune.

—Adriane, tu nu poţi fi decît al meu! Şi scoase mîna cu revolverul. Adrian însă îi prinse mîna, căutînd să-i smulgă arma, însă în clipa aceea, cînd ţeava revolverului era îndreptată mai mult spre ea decît spre Adrian, Anişoara apăsă pe trăgaci şi două gloanţe îi pătrunseră prin gură, sfărîmînd piftia creierului.

Adrian rămase cu revolverul fumegînd în mînă. Burry latră furios în bucătărie. Un gardian sfîşia cu ţignalul timpanul nopţii.

Adrian aruncă revolverul şi alergă la Marica. O găsi ridicată între perine, tînguindu-se. Vru s-o mintă, însă ea înţelese că s-a

întîmplat ceva şi trebui să mărturisească.

— Adrian, simt că am să te pierd. Căută s-o liniştească şi lăsînd-o în grija Catinei, ieşi întru întîmpinarea gardianului. Cîţiva trecători intraseră în curte înconjurînd trupul neînsufleţit al Anişoarei.

Adrian fu invitat la comisariat şi fiindcă relatările lui erau susceptibile şi unei altfel de interpretări, judecătorul de instrucţie emise contra lui, chiar în noaptea aceea, mandat de arestare.

Oraşul devora evenimentul trist şi cernit ca sfîrşitul acela de toamnă.

Marica primi vestea arestării lui Adrian ca pe o lovitură de măciucă. Presimţise asta. Cleşti îi striveau, în dureri, obrajii, dar ea simţea durerea asta ca pe ceva străin. Era în ea altă durere mai sfîşietoare, Adrian. Chemă pe mama lui şi o rugă cu lacrimi în ochi să primească bani pentru proces. Ea primi, înţelese cu instinctul ei de femeie cît de mult îl iubea pe Adrian. Şi fu singura fiinţă care nu o condamnă, compătimind-o.

Acum numele ei adevărat fu cunoscut şi ziarele locale, care apăreau mereu în ediţii speciale, o acopereau de oprobiu; unele făceau apropieri jignitoare între ea şi mama ei prinsă în braţele amantului, altele o acuzau ca fiind autoarea morală a crimei— toate cereau însă pedeapsă maximă pentru asasin. În schimb, victima era preamărită, iar la înmormîntarea ei, care avu loc cîteva zile după aceea, luă parte tot oraşul, nelipsind chiar discursurile.

Mama lui Adrian venea acum zilnic la Marica, să-i aducă veşti de la Adrian. Marica abia aştepta să i se cicatrizeze rănile pentru a se putea duce să-l vadă.

în sfîrşit, într-o zi, bandajul oribil nu-i mai acoperi faţa. Cu teamă se duse să se uite în oglindă. Întîi nu se recunoscu. Brazde roşii se întretăiau pe obrajii stacojii, buzele îi erau parcă supte, şi acolo unde mai înainte stătuse ridul pieziş, acum nu mai era decît pielea zbîrcită pînă sub bărbie. O clipă simţi bucurie că nu-l mai vede acolo, apoi fu tristă pentru că nu se mai recunoştea, pentru că

era urîtă. Îşi făcu singură curaj: Adrian o iubea; şi apoi, nu va rămîne ea tot timpul urîtă. După procesul lui Adrian, vor pleca împreună la Viena. Chirurgia estetică face minuni; va putea îndrepta, măcar puţin, faţa devastată de lichidul arzător.

Prima întîlnire dintre Marica şi Adrian fu dureroasă. Şi-au strîns numai mîinele şi ea nu se putu abţine să nu plîngă sub vălul care îi acoperea faţa.

— Marica, să ştii, nimic nu mă poate face să te iubesc mai puţin. Ea îi mulţumi cu mîngîieri de palmă pe părul moale.

în sfîrşit ziua procesului veni. Sala de şedinţe gemea de lume. Cînd fu introdus Adrian, lorignoane şi zeci de perechi de ochi se îndreptară asupra lui. Era slăbit. Figura îi era chinuită. Femeile fură toate de partea lui. Dezbaterile începură într-o atmosferă încărcată. Marica aştepta în sala avocaţilor. Era singură. Avea presimţiri urîte. O durea fiecare minută. Şi timpul trecea încet de tot. Răzbea pînă la ea ca un murmur, sunetul vocilor care, dincolo, în sala de şedinţă, se încrucişau furioase.

Deodată se făcu linişte. Curînd însă, o voce groasă începu să vorbească. Marica recunoscu vocea de bariton a procurorului. Nu putea înţelege ce spune. Murmurul gros îl simţea pe nervi şi pe creier. Marica se aşteapta să termine curînd. Dar murmurul continuă, cînd tumultos ca o furtună, cînd calm, unduios ca o apă.

Două ore vorbi procurorul, convins sau poate numai din ambiţie de a ieşi victorios din această bătălie în care erau angajaţi toţi aşii baroului. La sfîrşit vorbi apărarea, argumentînd cu stringenţă logică şi cu patos nevinovăţia acuzatului, cu toate că revolverul îi aparţinea şi unele probe vorbeau pentru vinovăţia lui, cerînd juraţilor să dea un verdict negativ, pentru a nu săvîrşi o eroare judiciară.

în sfîrşit, juraţii intrară în camera de deliberare. Apărarea era îngrijorată; nu izbutise să şteargă din sufletul tuturor juraţilor impresia lăsată de asprul rechizitoriu al procurorului. Nu-i ascunseră Maricăi îngrijorarea lor. Sala avocaţilor era acum plină. O

înconjurau din toate părţile, căutau să-i insufle curaj şi Marica se sforţa să nu plîngă sub vălul ce-i acoperea faţa. Se rupsese acum vraja. O simţeau acum cu toţii, femeie, slabă, ascunzîndu-şi desfigurarea sub văl, tremurînd de soarta bărbatului pe care-l iubea.

Juraţii întîrziau. Marica vorbi cu Adrian. Era deprimat, nu se îndoia că juraţii vor aduce condamnarea lui.

Şi, într-adevăr, cînd, după două ore, ei părăseau camera de deliberare, aduceau verdictul lor afirmativ, dar cu o majoritate abia de două voturi. Apărarea declară pe loc că face recurs. Publicul părăsi sala de şedinţă împărţit în două tabere, majoritatea fiind acum acei care credeau în nevinovăția condamnatului.

Cînd a aflat sentinţa, Marica izbucni în plîns; apoi, învingîndu-şi plînsul, alergă la Adrian. Era zdrobit şi Marica nu izbuti să-i insufle nădejdea în zile frumoase care aveau să vină.

A doua zi, destinul Maricăi încheia cel mai însemnat capitol al vieţii ei: în noaptea ce trecuse Adrian se spînzurase în celulă.

Au trecut ani… în acest timp, alte evenimente au venit să hrănească foamea de nepotolit a paşnicilor cetăţeni din oraşul de port. Casa *cu stafii e a*cum bătrînă şi dărăpănată. În curte bălăriile au crescut parcă mai mari şi mai sălbatice. Despre vrăjitoare nimeni nu mai vorbeşte. Locuieşte şi acum în casa *cu stafii, împr*eună cu mama lui Adrian. A îmbătrînit-o mult durerea. Trecătorii matinali o văd, în fiecare dimineţă, ieşind la plimbare cu cîinele. Cîinele e şi el acum bătrîn. Picioarele îi sînt umflate, cu labele îndoite în afară, şi cînd merge se leagănă suflînd greu. Vrăjitoarea merge înainte, dreaptă. Îi ghiceşti privirea de sub văl, aţintită undeva departe. Din cînd în cînd, stă să aştepte cîinele care se opreşte mereu să se odihnească. Cînd o ajunge pleacă mai departe. Se duce în fiecare dimineaţă în port. Cînd ajunge acolo, taie drumul drept pînă ajunge la linia ferată. Acolo merge printre şine, cu cîinele de data asta alături. O privesc cafegii, marinarii, muncitorii; şi nimeni nu ştie de ce merge totdeauna printre şine. Ea însă, ştie. Acolo, înaintea ei, un tînăr în cămaşă albastră cu rucsacul în spate şi cu vîsle pe umeri, merge în

echilibru pe o şină. Cînd imaginea se estompează departe, clipeşte des şi geme uşor. Cîinele care poate vede şi el, chelălăie trist.

— Taci, Burry! Cîinele tace. Pornesc apoi, stăpînă şi cîine, spre dig. Merg mult de-a lungul şi totdeauna se opresc în acelaşi loc.

O bărcuţă cu un tînăr, o fată şi un cîine pleacă să alunece pe apele murdare ale Dunării. El vîsleşte puternic, privind fata care ar avea să-i mîngîie cu degetele aripioarele genelor. Apoi, bărcuţa se pierde departe în împărăţia de ape şi tăceri a zeului întrupat în trupul pămînteanului din bărcuţă. Sirena unui vapor sfîşie broderia visului… Şi atunci, stăpîna şi cîinele, smulgîndu-se din ei, pornesc înapoi spre casă, pe acelaşi drum, amîndoi trişti, amîndoi bătrîni.

Sfîrşit

… şi a fost iar dimineaţă

Două destine— un prizonier român fugit de sub escortă şi o partizană cehă în serviciul de informaţii aliat, grav rănită de hitlerişti – se întîlnesc într-o noapte, din întîmplare, undeva în pustă şi apoi se despart, crezînd fiecare în revederea posibilă, care însă nu se va întîmpla niciodată.

O carte tristă? Nu! O poveste, poate, adevărată, ce demonstrează că dragostea este mai puternică decît moartea şi sentimentul datoriei faţă de patrie mai puternic decît dragostea.

Theodor Constantin

T 1 oate aţipise. Dar nu eram sigur. De cînd o adusesem

1 | acolo deschisese doar de cîteva ori ochii şi de fiecare dată numai pentru o clipă. Respiraţia îi era uşoară, abia simţită. Poate că de aceea, la un moment dat, am avut strania impresie că murise. Şi atunci m-a cuprins panica. Mai întîi panica. Murise şi totul fusese zadarnic. Nu-i putusem fi de nici un folos. Constatarea mă deznădăjdui. Pentru prima dată în viaţa mea am simţit cît de cutremurător şi deplin este sentimentul neputinţei în faţa morţii. Deznădăjduit, am scrutat, instinctiv, cerul. Luna mă privea ironică. Cît timp fusesem mic, tare mult îmi plăcuse să descopăr în lună chipul moşului care se uita de acolo, mustrător, la copiii neastîmpăraţi. Aşa îmi spusese bunica. Şi unchiu' Iancu, el, care

niciodată nu mă minţea, confirmase spusele bunicii. Numai că, de fiecare dată, în loc să-l văd pe „moş”, vedeam chipul unei femei cu părul despletit şi blond, atîrnîndu-i pe umeri, care se uita la mine cu ochi trişti, atît de trişti, încît aproape îmi dădeau lacrimile. Şi, nu o dată, cu ochii înrouraţi de mila femeii triste din lună, mă trezeam întrebînd:

— Spune-mi, Luniţă, de ce eşti atît de tristă? îţi jur că n-am să spun la nimeni. Nici măcar unchiului Iancu.

Acum cînd, privind cerul, descoperisem luna care se uita la mine – poate la noi – ironică, uitînd pentru o clipă că ea murise, am simţit cum se trezeşte în mine curiozitatea din copilărie de a descoperi pe „moşul” din lună. Dar oricît m-am străduit, timp de un minut, poate două, n-am izbutit. N-am izbutit să văd nici femeia din Lună cu părul despletit şi blond şi cu ochi atît de îndureraţi, de trişti. N-am izbutit, şi atunci am înţeles că într-un anumit fel murisem şi eu, în ziua cînd timpul ucisese în mine miracolul copilăriei.

„Oh, Luniţă, dacă te-ai arăta pentru o clipă, măcar pentru o clipă să-mi regăsesc copilăria!”

Cuvintele, propriile mele cuvinte rostite tare m-au speriat. Şi iarăşi mi-am amintit că ea murise şi că eram acum singur, din nou singur în mlaştină. Pe aproape sunau trestiile, ca nişte vaiete timide, de care îşi băteau joc broaştele, orăcăind bezmetice. Ascultînd vaietul trestiilor, mi-am zis că ele plîng de mila femeii care murise şi atunci nu mi s-a mai părut orăcăitul broaştelor hohot de rîs batracian. Mi s-a părut că pe femeia care abia murise o prohodeau trestiile văitîndu-se, broaştele hohotind în felul lor, vîntul ce începuse să sufle, norii ce veniseră de undeva dinspre răsărit, grăbiţi să asiste şi ei la sfîrşitul femeii care murise fără îndoială din pricina rănii, a celei de-a doua răni, de sub omoplat. Numai eu nu participam, numai eu rămîneam disponibil, deşi mai adineauri panica alunecase prin arterele mele ca un şuvoi de lavă fierbinte. Şi atunci m-am trezit murmurînd în gînd cuvintele cîntecului de

înmormîntare:

Scoală şi te roagă Şi la sfîntu' soare, Şi la vînt de boare,
Să nu prea grăbească,
Zori să se ivească
Pîn' te vom griji,
Pîn' te vom găti.

Am cîntat în gînd întregul bocet pînă la sfîrşit. Pe urmă, deoarece mă ascultasem, cu toate că doar în gînd cîntasem, redescoperind liniştea, m-am cutremurat de o teamă superstiţioasă. Ea murise, fără o lumînare la căpătîi, după datină, murise şi nu aveam la mine o lopată ca să-i sap un mormînt, ca să n-o mănînce lupii, dacă or fi existînd în mlaştină. Nu aveam, totuşi trebuia să-i sap un mormînt: cu un ciot, cu unghiile, cu o piatră, cu nu ştiam ce, dar trebuia să-i sap un mormînt, în pămîntul ce dospea de apă, ce mirosea a clisă, a putred şi a război, cu toate că, în mod sigur, prin mlaştină nu trecuse încă războiul şi poate că nu avea să treacă pe aici de acum încolo.

Murise. Dar oare murise? Trebuia să mă conving. M-am aplecat şi mi-am lipit urechea de pieptul ei. Şi atunci am simţit mîna ei fierbinte de fierbinţeala febrei pe obrazul meu şi am auzit-o, pentru prima dată am auzit-o vorbindu-mi:

— *Nein, ich bin noch nicht gestorben1.*

— *Gott lob!12*

— *Aber, ich werde sterben… Bis es tagt.3*

Eram convins şi eu că va muri. Pînă în ziuă. Palma ei pe obrazul meu frigea. Avea o palmă de flăcări. Şi flăcările îmi incendiau obrazul şi nu puteam s-o ajut să nu moară!

—Lasă că n-ai să mori! am căutat eu s-o îmbărbătez, vorbindu-i în limba germană, bucuros că cel puţin ne puteam înţelege.

---

1 Nu, încă n-am murit.
2 Slavă Domnului!
3 Dar am să mor... Până în ziuă.

— N-am să mor? Crezi, într-adevăr, că n-am să mor?

— Nu se moare dintr-atîta! i-am replicat. Vocea mea suna convingător, în ciuda faptului că speranţa în mine era ca o epavă pe o mare bîntuită de taifun.

— Dacă ar fi adevărat!... Dar o spui numai fiindcă ţi-e milă de mine. În orice caz, îţi mulţumesc pentru tot.

Pentru tot? Nu înţelegeam ce putea însemna acel tot. Fu sese, de fapt, un singur lucru. Trecuseră, cîte ore? Poate două?

Mai mult de două, în nici un caz. De opt zile de cînd fugisem din. Coloană nu mă mai hrănisem decît cu cartofi şi dovleci cruzi. Dar în ultimele douăzeci şi patru de ore nu pusesem nimic în gură. Mă dureau creierii. Durerea mi-i strivea. Durerea îi plesnea întruna să-i tescuiască precum nişte icre. Tîmplele îmi zvîcneau şi, în ciuda greţei şi a durerii de sub ţeastă, îmi era foame, eram mai hămesit decît un schimnic. În mlaştină mirosea a clisă, mirosea a mătasea broaştei, mirosea a putred, dar mai ales a război şi cu toate acestea mie îmi mirosea a cîrnaţi pe varză călită. De opt zile nu mîncasem decît cartofi şi dovleci cruzi, satul era prea departe ca să ajungă pînă la mine miros de mîncare şi cu toate acestea mie îmi mirosea a cîrnaţi pe varză călită. Dumnezeule, nimic nu-i mai de neîndurat decît să fii nemîncat de opt zile şi să-ţi miroasă a cîrnaţi pe varză călită. Foamea opera pe viu în pîntec, ciopîrţindu-mi măruntaiele.

Nu mi-am dat seama cînd am părăsit mlaştina. La un moment dat, am ştiut că nu mai zac pe aşternutul de stuf şi papură, ci că merg, e drept cumpănindu-mă, dar că totuşi merg în direcţia de unde mi se părea mie că vine mirosul de cîrnaţi pe varză. Era noapte, încă nu răsărise luna, dar fiindcă îmi mirosea a cîrnaţi pe varză, fiindcă doream să ajung cît mai repede la casa unde gospodina pregătise o asemenea mîncare, vedeam de parcă eram nictalop. Poate că şi devenisem nictalop.

Am mers ca un lunatic, atras de mirosul care nu exista decît în închipuirea mea turmentată de foame, pînă am ajuns la un drum de ţară. Nu m-am oprit o clipă. Primejdia parcă n-ar fi existat. Uitasem

cu desăvîrşire de ea. Ştiam din timpul zilei că drumul acela de ţară ducea spre un sat mare – abia mai tîrziu aveam să aflu că nu era un sat, ci un orăşel, orăşelul K… Ştiam, eram conştient că mergînd pe drumul acela riscam mult, şi totuşi continuam să merg, ignorînd primejdia. Şi fără voia mea, deşi ştiam încotro merg şi ce urmăresc, mă închipuiam cu patru ani în urmă, cînd pentru prima dată am păşit pe străzile oraşului universitar C… ca să mă înscriu la facultate. Mergeam pe un drum de ţară, dar mă vedeam pe strada, care de la gară urca în pantă, noroioasă ca o uliţă de tîrguşor, în schimb însă cu case de oraş mare, cum de fapt şi era, înnegrite de funingine. La parterul acestor case existau prăvălioare de unde puteai cumpăra ceea ce nici nu-ţi dădea prin minte că s-ar putea vinde. Etajul de deasupra era locuit de familia negustorului. Prin sticla murdară a ferestrelor, de multe ori peticită cu hîrtie de jurnal, nişte copii clorotici şi ciufuliţi priveau nostalgici strada noroioasă, muşcînd fără poftă din cîte o felie de pîine neagră unsă cu magiun. Cerul era de culoarea cimentului şi numai departe soarele ca un ochi urduros se căznea plictisit să vadă ce se petrece dincoace de pînza afumată a norilor.

Mergeam pe drumul de ţară şi mă vedeam pe strada Bendela, mă vedeam în sufrageria lui Frău Mizzi, unde luam masa, la prînz şi seara. O vedeam pe Frău Mizzi, înaltă, planturoasă, aproximativ frumoasă, mirosind puternic a levănţică, asemenea unei ciudate plante de carne şi sînge, mişcîndu-se sprintenă în jurul mesei, ca să ne servească extraordinara ei ciorbă de sfeclă dreasă cu smîntînă, după care urmau cîrnaţii, aromitorii şi condimentaţii cîrnaţi pe varză călită, pregătiţi după o reţetă proprie şi probabil secretă, de vreme ce nici pînă astăzi nu s-a mai întîmplat să mănînc în altă parte cîrnaţi atît de gustoşi. Frău Mizzi se mişca sprintenă în jurul mesei servindu-ne şi de fiecare dată cînd se apleca peste umărul cuiva îi vedeam sînii albi care, în ciuda celor patruzeci de ani, se păstrau frumoşi şi generoşi, aşa cum frumoasă şi generoasă era, în general, Frău Mizzi. Şi după ce îi vedeam sînii albi şi frumoşi nu

ştiu de ce, dar mîncarea pe care ea ne-o servea ni se părea mai gustoasă şi ne repezeam să înfulecăm cu o hămeseală de animale tinere.

Mergeam pe drumul de ţară, mă vedeam în sufrageria lui Frău Mizzi, o vedeam pe ea, frumoasă şi planturoasă, în ciuda celor patruzeci de ani ai ei, îmi era foame ca unui eremit şi îmi mirosea a cîrnaţi pe varză călită, meşteriţi cu neîntrecută pricepere de Frău Mizzi, cînd deodată am auzit pornind din direcţia către care mă îndreptam o rafală, urmată apoi de alta. M-am aruncat la pămînt încă de la primele împuşcături, înjunghiat şi ciopîrţit pe dinăuntru de o frică înnebunitoare, aşa cum niciodată nu simţisem o alta. Liniştea se statornici repede. Dar am rămas locului, incapabil să mă mişc, simţind cum se usucă, rece, transpiraţia ce mă inundase din creştet pînă în tălpi în clipa cînd prima rafală spărsese fereastra de întuneric şi linişte a nopţii.

Norii se zdrenţuiseră şi luna ca un zmeu rotund şi galben naviga leneşă, ba arătîndu-se, ba ascunzîndu-se. Abia acum mi-am dat seama că tot gîndindu-mă la Frîu Mizzi mă apropiasem binişor de ceea ce credeam eu că e un sat, dar care în realitate era orăşelul K… Pînă la primele case dacă mai era un kilometru, un kilometru şi jumătate.

Cînd mi-am revenit din spaimă— atîta frică nu mi-a fost nicicînd, pentru prima dată am pornit la atac – am încercat să-mi dau seama de situaţie. Rafalele nu pe mine mă căutaseră, aşa cum crezusem în prima clipă. Dar asta însemna că în sat erau cantonate trupe hitleriste sau poate mai curînd horthiste. Nu era o descoperire. O ştiam dinainte. Şi cu toate acestea părăsisem mlaştinile, în speranţa că voi avea şansa să pătrund în oraş, fără să fiu prins. Fusese o hotărîre disperată, recunoşteam, dar îmi era atît de foame, încît, ca să mi-o potolesc, mizasem pe şansă, împotriva bunului-simţ şi a prudenţei de care dădusem dovadă în împrejurările grele prin care trecusem. Dar acum rafalele mă dezmeticiseră. Să merg mai departe era o adevărată nebunie. Şi cu

toate acestea eram hotărît să nu dau înapoi. Îmi era foame! îmi era îngrozitor de foame!

M-am ridicat şi am pornit mai departe. Numai că, acum, din prudenţă, n-am mai mers pe drumul de ţară, ci de-a dreptul peste cîmpuri. Cît am mers, nu ştiu. La un moment dat, m-am oprit, făcîndu-mă una cu pămîntul, fiindcă am auzit un zgomot pe care la început nu l-am putut defini. Mi-am încordat auzul. Şi iarăşi am auzit zgomotul acela. Era aproape, nu aveam nici un fel de îndoială, un geamăt. Am bănuit că mă găseam în apropierea aceluia în care mai adineauri trăsese automatul. Norii iarăşi se zdrenţuiseră şi, la lumina puţină a lunii, l-am descoperit la numai cîţiva metri înaintea mea. În primele clipe, o mărturisesc, nici nu mi-a trecut prin minte să-i vin în ajutor. De altfel, ce ajutor i-aş fi putut da? Nu eram decît un prizonier român, fugit din convoi, în pericol de a fi prins şi împuşcat. Cu toate acestea, pînă la urmă, tot mi-a venit în minte că poate i-aş putea fi, în vreun fel, de folos. Am început să mă apropii de el, tîrîndu-mă, şi nu fără emoţie, îmi era teamă că, în cazul cînd era înarmat, crezînd că am intenţii duşmănoase, să tragă în mine.

Cînd m-am apropiat binişor, i-am vorbit tare doar atîta cît era necesar ca să mă poată auzi:

— Să nu-ţi fie teamă! Vreau să te ajut.

I-am vorbit româneşte, gîndind că ar putea fi şi el un prizonier.

Rănitul încetă să mai geamă. Încercă să se ridice în cot, dar nu izbuti. Pe urmă, probabil din cauza efortului, începu din nou să geamă.

— Nu-ţi fie teamă! Sînt un amărît de prizonier român, fugit, am continuat să vorbesc, de data asta în limba germană, apoi în franceză.

Şi tot vorbindu-i, am continuat să mă apropii, tîrîndu-mă. Cînd am ajuns lîngă el, la lumina puţină a lunii, drapată de zdrenţele de nori, spre stupoarea mea, am constatat că rănitul era, de fapt, femeie.

închipuiţi-vă în ce situaţie mă găseam. Eram un prizonier fugit

dintr-un convoi, care timp de opt nopţi – excluzînd cele două în care dormisem— nu făcusem altceva decît să merg, să merg susţinut de o singură dorinţă: să ajung cît mai repede în zona frontului ca să răzbat la ai mei. Şi iată că în plin cîmp descopeream o femeie rănită. Era noapte, era întuneric, eu eram lihnit de foame, bolnav de foame. Ce trebuia să fac? S-o las în plata Domnului şi să-mi văd de drum? S-o ajut! Dar cum? în sat n-o puteam duce. Şi în altă parte, unde? Nicăieri! Era pierdută, iremediabil pierdută, iar mie nu-mi rămînea altceva de făcut decît să-mi văd de drum şi să încerc a pătrunde în sat.

Dar în loc să procedez aşa, am luat-o în braţe şi am pornit înapoi spre mlaştini. Acolo, am culcat-o pe aşternutul pe care mi-l făcusem.

—Unde eşti rănită? Am întrebat-o în româneşte, în franceză, în germană. Nu mi-a răspuns. O dată n-a deschis ochii. Gemea tot timpul. Luna, limpezită din nou dintre nori, îmi ajută să descopăr rănile. Un glonţ nimerise în coapsa piciorului stîng, altul în umăr. Rana din coapsă nu părea a fi gravă. Glonţul intrase şi ieşise fără să atingă osul. În schimb, cealaltă rană, aceea din umăr, era periculoasă. După toate probabilităţile, glonţul îi sfărîmase clavicula. Dar cel mai grav era că pierdea sînge din ambele răni."

„Cu ce s-o pansez? m-am întrebat. Dacă n-am s-o oblojesc, va pierde tot sîngele şi va muri."

M-am gîndit să mă dispensez de cămaşă. Mi-am amintit însă că era murdară, neagră de murdărie şi scoarţă de transpiraţie. Dacă îi legam rănile cu fîşii din cămaşă, cu siguranţă că rănile aveau să se infecteze.

Şi totuşi trebuia s-o pansez.

— Te rog să mă ierţi. Nu vreau decît să-ţi ajut.

Am rupt bretelele combinezonului, după care i l-am scos, trăgîndu-l în jos, de la genunchi. Din combinezon am făcut un fel de feşe cu care i-am bandajat mai întîi umărul, pe urmă coapsa piciorului. Ea, docilă, se lăsa pansată de mîinile mele atît de puţin dibace.

„Ei, şi de acum încolo ce se va întîmpla? *', am întrebat. Şi tot eu mi-am răspuns: „Nu ştiu! Mai întîi să se facă ziuă".

Mi-am rezemat spatele de trunchiul sălciei, hotărît să aştept treaz lumina dimineţii. Nu-mi mai era foame şi nici somn. I-am pipăit fruntea. Frigea. Am muiat ce mai rămăsese din combinezon în apa stătută de baltă şi i-am pus o compresă pe frunte. Gînd a simţit-o rece şi umedă, a oftat o dată adînc şi cîtva timp n-a mai gemut. Pe urmă iarăşi a început.

— Tut es dir weh? 1

Nu mi-a răspuns nici acum. Timpul trecea încet. Broaştele concertau neobosite. Din cînd în cînd se auzea ţipînd o pasăre de apă, cine ştie ce fel de pasăre. Din stînga mea, dinspre şosea, de partea cealaltă a mlaştinii se auzea duduit de motoare, corbii claxoanelor croncănind neobosiţi. Rănita gemea întruna.

Şi dintr-odată n-a mai gemut. Atunci m-a înhăţat teama şi m-a scuturat disperarea că murise, atunci mi-am lipit urechea de pieptul ei să mă conving dacă nu cumva totuşi mai trăieşte.

Trăia. Îmi vorbise. Acum iarăşi tăcea. Nici nu mai gemea. Se uita la mine. Rezemat în cot şi puţin aplecat deasupra ei o priveam şi eu. Cerul se limpezise şi stelele parcă urcaseră şi mai sus. Cerul era grav, misterios şi de emoţie, aşa cum se întîmpla de fiecare dată cînd îl priveam, inima începu să-mi bată tare. Rănita mă privea cu nişte ochi trişti, aşa cum nu-mi mai fusese dat să văd alţii.

'Te doare?

„Suferă, fiindcă ştie că are să moară", mi-am spus şi mila a ţipat în mine sălbatic şi deznădăjduit, aşa cum sălbatic şi deznădăjduit ţipa o pasăre de apă, din cînd în cînd, pe aproape, poate dintr-o salcie, la fel ca aceea sub care ne aflam. Pe urmă abia mi-am dat seama că suferinţa nu era proprie numai privirilor ei îndurerate, ci şi chipului. Să fi avut cel mult douăzeci şi cinci de ani. Nu ştiu în ce măsură era numai frumoasă sau foarte frumoasă. Caracteristica feţei sale era nu frumuseţea şi nici urîţenia, ci suferinţa.

Suferinţa ţipa din fiecare trăsătură a chipului, din paliditatea

frunţii, din abia perceptibila crispare a sprîncenelor, din ridurile premature ale pleoapelor, din proeminenţa obrajilor supţi, din arămiul părului tăiat scurt.

— Trebuie că ai suferit mult! i-am vorbit, cu toate că era, de fapt, o constatare numai pentru mine, rostită, fără voia mea, tare şi într-o altă limbă.

Ea închise ochii şi două lacrimi, ca două mărgăritare, se prelinseră spre tîmple. Mai tîrziu, cînd îi redeschise, ochii îi erau tulburi, din cauza lacrimilor, dar şi din alt motiv, poate din cauza disperării.

— Cine eşti? mă întrebă în germană.

— Sînt prizonier român. Am fugit şi vreau să ajung înapoi la tovarăşii mei.

— Dacă au să te prindă, te vor împuşca.

— Ştiu.

— Şi eu care te încurc!… Acum ai fi fost departe dacă mă lăsai acolo…

— Nu mai am putere să merg mai departe. De opt zile n-am pus în gură o bucată de pîine. Voiam să mă strecor în sat, să caut ceva de mîncare.

— Acolo nu-i un sat, ci un orăşel. Dacă te duceai, sigur te prindeau nemţii. Pe străzile oraşului circulă patrule. Fac percheziţii prin case. Pesemne caută pe cineva. Poate pe dumneata?

— Pe mine, în nici un caz.

— Oricum, eu te încurc… Cred însă că numai în noaptea asta. Pînă dimineaţă, cel mai tîrziu. Pînă se va întîmpla, te rog să nu pleci de lîngă mine. Mi-e tare frică să mor singură.

închise ochii şi din nou două lacrimi se prelinseră spre tîmple. Pe urmă îmi căută mîna, mi-o strînse şi o păstră. A ei era fierbinte, fierbinte. Pasărea de apă iarăşi ţipă, parcă de spaimă. Cerul se urcase şi mai sus şi inima mea bătu tare, cutremurată de imensitatea spaţiului. Femeia murea lîngă mine, pasărea de apă ţipa speriată şi în imensitatea care se întindea de la mine şi pînă la bagdadia

înstelată şi iluzorie, timpul curgea calm şi indiferent. Murea ea, mureau pesemne atîţia pe toate fronturile, în noaptea care nu avea să se sfîrşească nici după ce va răsări soarele, noapte care dura de cinci ani şi care urma să se risipească abia atunci cînd aveau să tacă tunurile, toate tunurile de pe toate fronturile. Mult pînă atunci nu mai era. Poate numai cîteva luni. Ce păcat că ea nu va apuca ziua aceea. Dar eu? Eu aveam s-o apuc? Doamne, şi cît de mult doream să trăiesc! Pentru cîteva minute închipuirea mea o luă razna: m-am văzut întors acasă. Acasă! „Casa” mea era o cameră. Nimeni nu mă aştepta acolo. Poate carii. Poate urîtul cuibărit prin unghere. Poate singurătatea încăperii dornică să se însoţească cu singurătatea mea iremediabilă, fiindcă pretinsesem vieţii mai mult decît poate ea oferi. Am păşit pe uşă şi uşa a scîncit de mirare că cineva o deschide după atîta timp. Am ridicat storul şi lumina s-a mirat de cît praf se strînsese pe birou, pe pian, pe cărţi, pretutindeni.

— Te-ai întors, maică?

— M-am întors, Sfîntă Vineri.

— S-a terminat războiul, maică?

— S-a terminat, Sfîntă Vineri.

— Şi alde matale n-ai murit?

— Precum vezi, n-am murit, Sfîntă Vineri.

— E bine că n-ai murit, maică, nu-i bine la vîrsta matale să mori. Thii, ce de-a mai colb! Păi de, dacă n-ai vrut să-mi laşi cheia. Ai fi găsit acum casa lună…

— Camera, Sfîntă Vineri!

— Casa! că pentru alde matale, *mo mental* asta-i casa. Pînă te-i însura, că acum, dacă ai scăpat de moarte, musai să te însori. Şi-i musai să fac un pic de curăţenie. Nu vezi? Te dă praful afară din casă.

— Bine, Sfîntă Vineri, fă curăţenie. Eu mă duc să fac o baie. Dumneata să iei efectele astea şi să le dai foc. Cred că vreo cîţiva păduchi au mai izbutit să se ascundă pe la încheieturi.

Intru în baie şi dau drumul la apă. Fierbinte, să fie cît mai

fierbinte. Mă vîr în cadă şi gem de plăcere. Îmi caut o poziţie potrivită şi cît mai comodă, ca apa să-mi ajungă pînă la gît. Porii auie de plăcere. Fiecare parcă e o scoică în care auie marea. Apa miroase a esenţă de brad. Mă săpunesc şi încep să mă frec tare cu buretele. Să iasă din pori mirosul de tranşee, mirosul de praf de puşcă, mirosul de moarte. (Cei care au făcut frontul, poate că nu mulţi, sînt destui aceia care ştiu că după cîteva luni de linia întîi, de atacuri şi de bombardamente, cînd oamenii mor în jurul tău, la dreapta, la stînga, înainte sau în spate, mirosul morţii, nu de mort, ci mirosul morţii ţi se îmbibă în pori.) Stau în baie o oră, două, stau mai mult, scufundat pînă la gît în apa fierbinte şi spumoasă. Dincolo, Sfînta Vineri, bătrînica pe care am angajat-o ca „menajeră", deretică. Şterge praful şi cîntă cu vocea ei puţină şi tremurată.

în sfîrşit, ies din baie. Mă şterg cu prosopul. Sfînta Vineri nu mai cîntă. A terminat treaba şi a plecat. Mă aşteaptă primeneli curate. Ele miros a alb. Miros a săpun de rufe. Miros a leşie. Apropii primenelile de nas şi le miros ca pe o floare. În definitiv, pe front se întîmplă să dai de o floare şi s-o miroşi. Dar a primeneli curate, spălate de Sfînta Vineri, fierte şi clătite cu sineală, cu aşa ceva nu se întîmplă să te întîlneşti pe front. Îmi îmbrac pijamaua curată şi gem de satisfacţie. Cu ce se poate compara plăcerea de a îmbrăca o pijama curată după ce te-ai reîntors teafăr de pe front? Mă vîr în aşternut. Aşternutul miroase a levănţică. Mă tăvălesc în aşternut şi aspir adînc mirosul de levănţică. Mîngîi aşternutul cu palmele, cu obrajii. E răcoros şi moale. Aş vrea să uit pămîntul rece al tranşeelor, tare rece, duşmănos. Te pătrunde perfid cu răceala lui, cu umezeala lui, cu nefiinţa lui. E gelos pe tine că ai sînge, că eşti cald şi el e rece. Şi dacă dormi pe el, perfid, vrea să-ţi fure căldura ca să se încălzească şi el. De aceea, dacă nu-l simţi şi să te trezeşti, adesea se întîmplă să-ţi fure toată căldura şi somnul să se transforme în moarte. Dar gata! Am scăpat. De acum încolo niciodată n-am să mai dorm pe pămîntul gol, învelit doar în foaia de cort. De acum încolo niciodată n-am să mă mai trezesc dimineaţa galben, ca speriat de

strigoi, fiindcă în timpul nopţii hoţul de pămînt m-a sărăcit de căldură. De acum încolo voi dormi numai în pat, cu cearşafuri curate, care vor mirosi a levănţică. Şi ca să simt din plin atît satisfacţia prezentă, cît şi aceea viitoare, mă tăvălesc în aşternut, îl mîngîi şi mă simt fericit. Pe urmă mă astîmpăr. M-a cuprins o moleşeală plăcută. Acum am poftă să citesc. Biblioteca e acolo. Sfînta Vineri a şters de praf cărţile. Toate cărţile din bibliotecă îmi sînt dragi. Viciul meu. Incurabilul meu viciu pe care îl iubesc atîta. Cînd mă gîndesc numai că s-ar fi putut să nu am viciul acesta, mă cutremur. Dumnezeule, ce ar fi însemnat viaţa mea fără acest viciu? întind mîna şi iau la întîmplare o carte. Mi-e indiferent ce, fiindcă în bibliotecă nu păstrez decît acele cărţi cărora le voi rămîne credincios pînă la sfîrşitul vieţii.

Palida mea prietenă, Moartea izbăvitoare, a poposit în luna august, cu nopţile ei scăldate de razele argintii ale lunii, la gospodăria căpitanului Uggla. N-a cutezat totuşi să pătrundă în casa lui ospitalieră, ştiind bine că nimeni n-ar fi fost bucuros de vizita ei. Palidei mele prietene nu-i lipseşte curajul. Ii place să cutreiere văzduhul călare pe ghiulelele de tun. Pune mîna pe grenadele vîjîitoare şi rîde cu poftă cînd se sparg şi le zboară schijele. Joacă dansuri macabre prin cimitire şi nu ocoleşte sălile infectate ale spitalelor. În schimb, o cuprinde teama cînd se apropie de casa unui om drept ori cînd se află la poarta unui om bun. Ea nu vrea să fie întîmpinată cu lacrimi, ci cu o bucurie liniştită, conştientă că mîntuie sufletele de lanţurile durerii şi de povara lutului pămîntesc…

Citesc în închipuire pasaje întregi din „Povestea lui Gosta Berling”. Mi-a plăcut atît de mult cartea, încît am citit-o de nenumărate ori în anii adolescenţei mele. Îmi amintesc şi acum pasaje întregi. Mulţumesc hazardului că mi-a dat o memorie bună. Pe front, memoria mi-a ajutat să nu mi se degradeze spiritul. Închipuiţi-vă un adăpost individual, în prima linie. Închipuiţi-vă că plouă cu găleata, ploaie care te pătrunde prin foaia de cort, închipuiţi-vă că stai culcat într-o băltoacă şi aştepţi zorile ca să porneşti la atac. Închipuiţi-vă că, în ciuda ploii, a frigului şi a

umezelii, pe dedesubt te mănîncă păduchii. Somnul e haşişul. Somnul e uitarea. Dar dacă nu poţi să dormi ce trebuie să faci? Dacă simţi că starea de fapt te alterează, în ceea ce ai devenit tu, datorită civilizaţiei de milioane de ani a speciei tale, ce trebuie să faci ca să te salvezi, fără să faci paşi înapoi spre bezna începutului? Ei bine, eu mă salvam datorită memoriei, spunîndu-mi pe dinafară pasaje întregi din cărţile pe care le citisem…

— Cum te cheamă? mă întreabă rănita. Şi se uită la mine. S-a scuturat de tot păpădia închipuirii. Mă regăsesc lîngă ea, în mlaştină, murdar şi lihnit de foame.

— Horia mă cheamă. Dar pe dumneata?

— Milada!

— Milada? Ce fel de nume e acesta?

— Ceh.

— Vasăzică eşti cehoaică!

Voiam s-o întreb cum a ajuns în Ungaria, dar îmi iau seama. Femeia murea şi curiozitatea mea, dacă era curiozitate, mi se păru inumană.

— Român, dă?

— Român. Ți-am mai spus.

— Da, mi-ai mai spus…

Şi nu mai întrebă nimic. Iarăşi închise ochii. În mlaştini era acum linişte. Pasărea de apă tăcuse. Tăcuseră şi broaştele. Numai în dreapta, pe şosea, zgomotul motoarelor nu mai contenea.

Ascultam zgomotul necurmat al motoarelor şi deodată mi-am adus aminte de tizul meu, Horia Bîrgăzan. Mai precis, de sfîrşitul său tragic şi dintr-un anumit punct de vedere neobişnuit.

Curînd după ce am căzut prizonier, la numai două zile, noaptea am fost pus să car, împreună cu alţi prizonieri, morţii şi răniţii de pe poziţie. Mai precis, de pe fosta poziţie, fiindcă în cursul zilei poziţiile lor fuseseră mutate mai înainte cu vreo cinci sute de metri.

Tovarăş de targă mi-a fost dat un cavalerist, căzut prizonier înaintea mea cu vreo cîteva zile. Cavaleristul era Horia Bîrgăzan. În

viaţa mea nu mai întîlnisem un om ca el. Era înalt cît un stog. Părul, fără exagerare, de culoarea tutunului Virginia. De culoarea tutunului Virginia îi erau sprîncenele şi mustăţile. Ochii de culoarea albastrului de Voroneţ priveau tot timpul duşmănos. Duşmănoasă şi repezită îi era şi vocea. Pînă a nu-l cunoaşte bine, auzindu-l vorbind, sigur îţi spuneai: „Ăstuia nu e bine să-i stai în drum. E omul dracului!" Dar după ce izbuteai să-i dibui sufletul, îţi dădeai seama că nici nu se putea un contrast mai mare decît acela dintre înfăţişare şi firea lui cea adevărată.

Cînd am plecat cu targa să cărăm morţii şi răniţii, prima întrebare pe care mi-a pus-o aceasta a fost:

— Pe tine cum te cheamă, măi române?

— Horia!

— Horia? Uite, mă, cum se potrivi. Pe mine tot Horia mă cheamă. Pifan?

— Pifan! Din 27.

— Eu mi-s roşior. Dar ce nevoie e să ţi-o mai spun. M-ai citit după pinteni. Bun, mă tizule. Horia tu, Horia eu! Dar cel mai bine e că se brodi să fim la înălţime deopotrivă. N-ai idee ce bine îmi pare de treaba asta.

— Are vreo importanţă că sîntem deopotrivă de înalţi? l-am întrebat.

— Lasă că ai să-ţi dai seama singur, tizule, acuşi.

Am înţeles în ce consta avantajul că eram de aceeaşi înălţime cînd am început să cărăm morţii şi răniţii: greutatea brancardei se repartiza în mod egal între noi doi, fără a mai fi nevoie ca unul să depună eforturi mai mari decît celălalt.

Am cărat toată noaptea morţi, dar mai ales răniţi. Dimineaţa ne-au pornit spre un lagăr de prizonieri, situat undeva pe teritoriul Ungariei. La început, dacă eram treizeci de români. Pe drum ne-am înmulţit. Coloana noastră se îngroşa cu alte grupe cantonate provizoriu prin satele pe unde treceam. La un moment dat, coloana ajunse să aibă un efectiv de o sută treizeci de prizonieri. Ne escortau

douăzeci de hitlerişti, comandaţi de un *Zugfiihrer*\ Plutonierul călărea în fruntea coloanei, pufăind tot timpul dintr-o lulea uriaşă şi încovoiată.

Ce fiară de om era şi plutonierul ăsta! Era de statură potrivită, dar lat în spate. Avea o faţă rotundă, bucălată, de

1 Plutonier (n.a.). Culoarea racului fiert. Ochii îi erau atît de bulbucaţi şi cu atît de multe vinişoare roşii, încît aveai impresia că acuşi-acuşi îi vor plesni şi te vor împroşca în faţă cu zeama lor rîncedă.

Din cauza ochilor bulbucaţi îl poreclisem „Broscoiul". „Broscoiul" ne obliga să mărşăluim ore întregi fără nici un fel de repaus. Şi era cald, era praf, iar noi eram frînţi de oboseală, rupţi de foame şi cumplit de însetaţi. Repausul ni-l dădea – atunci cînd ni-l dădea – numai în apropierea unei fîntîni. Niciodată chiar la fîntînă. Bineînţeles, ne interzicea să ne potolim setea. Ca să-şi bată joc de noi, ne explica rîzînd că o face spre binele nostru ca nu cumva, încălziţi cum eram, să căpătăm aprindere de plămîni. În schimb, el bea pe săturate. Pe săturate beau şi oamenii lui, doi cîte doi, în timp ce ceilalţi ne păzeau cu automatele pregătite. Mai mult decît atît, la fiecare popas „Broscoiul" se dezbrăca pînă la brîu şi se spăla. Ca încheiere, îşi turna în cap o găleată cu apă rece.

Nu cred că există ceva mai cumplit decît chinurile pe care ţi le cauzează setea. Să mergi zeci de kilometri prin arşiţă şi praf, să fii doborît de trudă şi totuşi să mergi, să izbuteşti să mergi, fiindcă ştii foarte bine că dacă ai să cazi vei fi împuşcat, să ţi se dea repaus la numai treizeci de metri de o fîntînă cu apă minunat de bună şi mai ales minunat de rece, şi totuşi pentru tine apa să fie *Verboten4.*

— Asta nu e om, e fiară! spunea de fiecare dată Horia Bîrgăzan.

Eram o sută treizeci de prizonieri. Rupţi, murdari, bărboşi. După înfăţişare, epave omeneşti, care cu greu ne puteam deosebi unul de celălalt. Cu toate acestea, ochiul expert al „Broscoiului"

---

[4] Interzis!

izbutea să ne diferenţieze. Numai aşa ne explicam de ce faţă de unii se arăta mai îngăduitor, iar faţă de alţii se purta aşa cum îi era firea: ca o bestie! Pe Horia Bîrgăzan îl duşmănea.

Asupra niciunuia dintre noi nu se abătea atît de des „Broscoiul" cu cravaşa, asupra niciunuia dintre noi nu curgeau atît de multe pedepse.

— Ce are, măi Horio, cu tine? l-am întrebat odată.

— Ce are, nu ştiu! Ştiu însă ce am eu cu el. Măi, tizule, află de la mine că pînă la urmă am să-l achit.

— Vezi-ţi de treabă! Au să te împuşte. Nu în felul acesta trebuie să le venim noi de hac.

— Lasă, nu-mi purta tu de grijă!

— Ba îţi port! m-am răstit la el supărat.

De cînd cărasem împreună morţii şi răniţii ne împrietenisem Ne simţeam atît de legaţi unul faţă de celălalt, încît fiecare şi-ar fi dat bucuros viaţa ca s-o salveze pe a celuilalt. Totuşi, sînt împrejurări cînd, chiar dacă eşti hotărît să plăteşti un asemenea preţ, nu-ţi stă în putinţă. Şi cînd spun aceasta mă gîndesc la moartea lui.

Horia a murit fără să-mi stea în putinţă ca, riscîndu-mi viaţa, s-o salvez pe a lui.

Era în a şasea zi de cînd ne porniseră spre lagăr. O zi neobişnuit de caldă. În ajun, seara, poposisem la marginea unui sat şi am dormit sub cerul liber, păziţi cu străşnicie de santinele. În cursul nopţii, iarăşi încercaseră să evadeze doi dintre noi, dar fuseseră surprinşi şi împuşcaţi. În fiecare noapte se întîmplase la fel. Mereu avuseseră loc încercări de evadare, dar toţi plătiseră cu viaţa. Cu toate acestea, nu exista unul printre noi care să nu se gîndească la fugă.

în dimineaţa celei de a şasea zile, eram aproape tot atît de obosiţi, dar în orice caz mult mai flămînzi decît atunci cînd ne culcasem. În ceea ce mă priveşte, mă ţineam binişor. Horia Bîrgăzan, în schimb, era aproape sleit de puteri. Suporta greu de tot setea şi de aceea marşurile îl istoviseră mai mult decît pe mine.

încă de dimineaţă, ziua se anunţa deosebit de călduroasă. Horia Bîrgăzan numai după o oră de marş începu să se vaite:

— Cumplită sete mi-e, măi tizule!

— Nu te gîndi, Horio! închipuie-ţi că…

— Asta-i bună! mă întrerupse el furios. Ce, parcă mă gîndesc? Mi-e sete şi fără să mă gîndesc. Mi s-a umflat limba în gură de cîtă sete îmi este.

Am tăcut. Ce i-aş fi putut replica? Cînd setea începe să te chinuie, nu mai poţi scăpa de ea.

După cîteva minute, iarăşi l-am auzit:

— Mi-e sete! Cumplit mi-e de sete! „Numai să nu cadă”, m-am neliniştit. Dar Horia Bîrgăzan nu căzu. Se ţinu bine pînă cînd „Broscoiul”, după patru ore de marş, ne dădu repaus. Bineînţeles, hotărî repausul tot în preajma unei fîntîni.

După ce ne văzu pe toţi aşezaţi pe marginea şanţului istoviţi de oboseală şi de sete, porni de unul singur spre fîntînă. Mai întîi îşi adăpă calul. Pe urmă se dezbrăcă pînă la brîu şi începu să se spele îndelung, gemînd şi mormăind de satisfacţie. Ceremonialul se încheie cu nelipsita găleată, plină ochi, turnată pe cap. După ce se şterse cu prosopul, scoase din fîntînă încă o găleată, de data asta ca să-şi potolească setea. Bău îndelung, cu ochii pe jumătate închişi de satisfacţie. Şi tot de satisfacţie plescăi din limbă după ce se săturase.

Aproape o sută treizeci de perechi de ochi îi urmăriră avizi fiecare mişcare. Nouă ne era o sete cumplită şi el îşi turna în cap o găleată cu apă. Nouă ne era o sete cumplită şi el şi-o astîmpăra gemînd de satisfacţie…

Şi iată că se întîmplă ceva la care nimeni dintre noi nu se aşteptase. Fără să-l observ, Horia Bîrgăzan se ridică de lîngă mine şi porni cu pas hotărît spre fîntînă. Cînd l-am observat, la început nu mi-a dat prin minte ce se întîmplase cu el. Abia ceva mai tîrziu am bănuit adevărul. M-am ridicat şi am alergat după el. L-am ajuns cînd era pe punctul de a-i depăşi pe cei din capul coloanei dinspre fîntînă.

— Horio, ce faci? i-am strigat apucîndu-l de braţ. Vino înapoi că „Broscoiul” are să te împuşte.

Dar Horia Bîrgăzan parcă nici nu m-ar fi auzit. Îşi smulse braţul din mîna mea şi porni mai departe. Nu ascultă nici de ordinul unui hitlerist care îl soma să se întoarcă în coloană. Am alergat după el şi iarăşi l-am tras înapoi.

■— Ia mai du-te în moaşă-ta! mă înjură el, izbindu-mă cu pumnul în bărbie, pe neaşteptate şi cu atîta violenţă, încît m-am prăbuşit.

„Broscoiul”, care tocmai se săturase de băut şi acum îşi ştergea gura cu dosul mîinii, fu în aşa măsură de surprins de ceea ce se întîmpla, încît, de mirare, începu să clipească mărunt ca un miop. Se îndoia parcă de propriile sale simţuri. Nu-i venea să creadă că un prizonier are cutezanţa să-i nesocotească ordinul.

Se dezmetici abia cînd Horia Bîrgăzan ajunse la numai cîţiva paşi de el. Atunci, devenind dintr-odată stacojiu la faţă, urlă în limba lui o comandă care, între timp, chiar şi cei care nu cunoşteau limba germană învăţaseră ce înseamnă:

— Stînga-mprejur! Şi adăugă imediat: idiot!

Dar Horia Bîrgăzan, în loc să-i dea ascultare, apucă găleata cu ambele mîini şi, aplecînd-o puţin, începu să bea cu lăcomie.

Pentru a doua oară, „Broscoiul” fu uluit cîteva clipe de cutezanţa prizonierului. Pe urmă, revenindu-şi, furios, izbi puternic cu piciorul în găleată. Lovitura fu atît de năprasnică, încît ciutura zbură din mîinile lui Horia Bîrgăzan. Zburară, rupţi, şi cîţiva dintre dinţii acestuia. Atunci el, cu gura însîngerată, se repezi la „Broscoi”. Cu un singur pumn îl culcă la pămînt şi prăbuşindu-se deasupra îl apucă de beregată.

— Fiară!… Fiară!… îl auzirăm urlînd.

Cîţiva hitlerişti se repeziră să-şi scape comandantul. Cel care ajunse primul, apucîndu-l pe Horia Bîrgăzan de gulerul vestonului, încercă să-l smulgă de pe „Broscoi”, dar fără să izbutească.

— Fiară!… Fiară!… continua să strige Horia Bîrgăzan şi să

strîngă în menghina degetelor gîtul „Broscoiului”.

Atunci un alt hitlerist, punîndu-i ţeava automatului în tîmplă, apăsă pe trăgaci. Horia Bîrgăzan se prăbuşi alături. Împuşcîndu-l, hitleristul nu-şi salvă totuşi comandantul. Acesta murise între timp sugrumat de degetele puternice ale lui Horia Bîrgăzan.

Cînd hitleriştii din escortă se convinseră că Zugfuhrerul nu mai era în viaţă, toţi deodată, ca la comandă, şi-au îndreptat asupra noastră automatele, poruncindu-ne să ne culcăm la pămînt. Ca să ne intimideze, unul dintre ei trase în aer cîteva rafale scurte. La început am crezut că procedează astfel ca să le fie mai uşor celorlalţi să ne împuşte pe toţi. Dar nu se întîmplă aşa. Temîndu-se de o revoltă, voiseră doar să ne intimideze.

Comanda o preluă un Korporal înalt, deşirat, cu faţa toată numai pistrui. Korporalul fusese acela care îl împuşcase pe Horia Bîrgăzan. Preluînd comanda, ca fiind cel mai mare în grad, chemă oamenii să le transmită ordinele. Dar ca să nu slăbească paza, nu-i adună pe toţi odată, ci pe rînd, în grupe de cîte cinci.

După ce hotărîrile sale fură cunoscute de toţi cei ce ne escortau, Korporalul ne aduse la cunoştinţă că ne îngăduia să ne potolim setea. Bineînţeles, nu era un gest de clemenţă, ci o dovadă de slăbiciune. După cele întîmplate, îi era teamă să întindă coarda mai tare. Grupă după grupă, în deplină ordine, ne-am astîmpărat setea. Mai mult, atunci cînd am plecat mai departe aveam cu toţii bidoanele pline. Repausul durase aproape o oră.

Seara am poposit într-o comună mare. Cum am ajuns, Korporalul se făcu nevăzut. (Mai tîrziu am aflat că plecase să raporteze, telefonic, superiorilor săi cele întîmplate şi să ceară instrucţiuni.) în noaptea aceea am dormit în sat, tot sub cerul liber, pe o toloacă, strînşi unul lîngă altul ca să ne încălzim, deoarece, în ciuda temperaturii ridicate din timpul zilei, nopţile erau reci. Dimineaţa, o motocicletă cu ataş îl aduse pe noul comandant.

Noul comandant avea gradul de Feldwebel. N-a trebuit să treacă mult ca să ne dăm seama că Feldwebelul era o fiară mult mai

crudă decît Zugfuhrerul sugrumat de Horia Bîrgăzan. Şi dacă pe plutonier îl poreclisem „Broscoiul·1, pe Maximilian Frymann— acesta era numele noului comandant— l-am poreclit „Frankenstein". E de mirare cu cîtă repeziciune faima premerge omul. La numai cîteva ore de la venirea sa, noi ştiam o mulţime de lucruri despre Herr Feldwebel Maximilian Frymann. Aflasem că avea mîna stîngă anchilozată; că făcuse parte din divizia de tancuri SS de tristă faimă „Cap de mort”; că fusese grav rănit în Rusia, în timp ce încerca să se salveze dintr-un tanc incendiat; că zăcuse multe luni la un spital, plutind între viaţă şi moarte, dar că, pînă la urmă, se vindecase; că după aceea fusese utilizat numai în lagărele de prizonieri din spatele frontului; că, în fine, Herr Feldwebel era cam aspru. „Cam aspru” era o exprimare eufemistică. Curînd, foarte curînd, aveam să ne convingem că îl întrecea în cruzime pe „Broscoi".

„Frankenstein”era altfeldecît „Broscoiul”. Nu urla niciodată la noi în timpul deplasării, nu galopa de-a lungul coloanei ca să cravaşeze pe cei care, din cauza oboselii, nu izbuteau să ţină pasul. Nu ne interzicea să ne potolim setea cu apa din fîntînile pe care le întîlneam în drum. În aparenţă, „Frankenstein” era mărinimos, în comparaţie cu „Broscoiul”. În realitate, era o fiară mai crudă şi mai rafinată decît celălalt.

Frankenstein cunoştea bine itinerarul pe care îl aveam de parcurs. Pe harta lui, Frankenstein avea însemnate locurile unde urma să ne oprească pentru odihnă. Şi cu vreo doi kilometri înainte de fiecare haltă ne silea să mergem în pas de defilare. Închipuiţi-vă ce însemna pentru nişte oameni istoviţi, rupţi de foame şi chinuiţi de sete cel puţin doi kilometri de pas de defilare obligatoriu, prin pustă, pe o căldură mai ca în toiul verii. De fiecare dată cădeau cîţiva fără să se mai poată ridica. Bineînţeles, toţi aceştia erau împuşcaţi pe loc. Dar erau destui şi din aceia care, deşi nu cădeau, în schimb nu puteau să ţină pasul, stricînd alinierea. Or, ce farmec poate să aibă pasul de defilare fără aliniere?

Frankenstein nu se enerva, nu urla, nici nu utiliza cravaşa, aşa cum ar fi procedat „Broscoiul". Cei ce stricau alinierea erau trimişi la coada coloanei. Pînă să ajungem la locul de popas se forma acolo un grup numeros, pe care „Frankenstein" îi denumise, în bătaie de joc, „plutonul neputincioşilor". Ceilalţi, cei care găseau în ei resursele fizice necesare, ca să străbată toată distanţa în pas de defilare, aveau dreptul primii să-şi astîmpere setea. „Neputincioşii", la urmă. Dar era un „drept" mai mult teoretic. Repausul dura maximum douăzeci de minute. Precis după douăzeci de minute, „Frankenstein" ducea la gură fluierul şi fluiera prelung. În cîteva secunde trebuia să fim încolonaţi. În douăzeci de minute, practic era imposibil să-şi potolească setea circa o sută de oameni, chiar dacă această treabă s-ar fi desfăşurat într-o ordine perfectă. Dar întrucît la fîntînă „Frankenstein" nu pretindea ordine – cine să impună unor oameni însetaţi ca într-o Sahară acel dram de disciplină în împrejurările aceleacei mai mulţi erau obsedaţi de gîndul că minutele vor trece mai înainte ca ei să ajungă la fîntînă. De aceea, cînd ni se dădea repaus, cei puternici se repezeau la fîntînă ca nişte sălbatici, înjurîndu-se, împingîndu-se, disputîndu-şi aprig ciutura. În această dispută aprigă, apa se vărsa inutil, se pierdea timp şi cînd se auzea fluierul lui „Frankenstein" nici măcar toţi cei care rezistaseră pasului de defilare nu izbutiseră să-şi potolească setea. Nici vorbă de „neputincioşi", din categoria cărora, în mod regulat, mă număram şi eu. De fiecare dată cînd „Frankenstein" ne dădea repaus, eram atît de istovit, încît mai imperioasă decît setea era nevoia de a-mi odihni trupul istovit, măcar acele douăzeci de minute, care treceau ireal de repede. Să mă odihnesc, să prind cît de cît puteri ca să nu cad pe drum şi să fiu împuşcat în cap, aşa cum se întîmplase cu atîţia alţii. Voiam să trăiesc, teribil de mult voiam să trăiesc, să supravieţuiesc.

— Georg!

Milada, ea vorbise. De cîtva timp n-o mai auzisem gemînd şi crezusem că adormise. Sau poate dormise, dar acum se trezise?

— Georg, mă auzi?

Delira, fără îndoială, delira din cauza febrei. Oare cine era acel Georg pe care îl striga?

—— Georg, de ce nu răspunzi? Lasă-mă să-ţi explic, Georg. Te rog, lasă-mă!

„Explică-mi, Milada!”

Dar cuvintele le-am rostit numai în gînd. Da, ea delira din cauza febrei. Din cauza febrei îşi închipuia că sînt Georg. Mă implora s-o las să-mi explice, habar nu aveam ce. Şi cu toate acestea îmi era atît de greu să mă substitui acelui Georg! Aveam sentimentul că aş comite o mare ticăloşie dacă i-aş spune: „Explică-mi, Milada! Te ascult”.

Intr-un fel trebuia să mă hotărăsc fie să-i atrag atenția că nu sînt Georg, fie să mă substitui lui. Dar n-a mai fost nevoie. Milada deschise ochii şi se uită lung la mine, ca şi cînd încerca să-şi aducă aminte cine sînt.

— Ah, dumneata eşti. Prizonierul român.

— Da, eu sînt. Cum te mai simţi?

— Constat că mai trăiesc. Înțelegi? Constat!

Nu prea înțelegeam ce vrea să spună.

— Nu, nu înţeleg.

— Pesemne că adineauri am adormit şi am visat că am murit. În vis mă miram cît de uşor este să mori. Murisem pe nesimţite. Mi se părea în vis, aşa, cînd şi cînd, fără să-mi dau seama, trecusem frontiera dintre două ţări. Nu aveam

ττ

nici un fel de regrete şi mi se părea caraghioasă teama mea dinainte. Iar acum, cînd încă n-am murit, iarăşi mi-e teamă. Mi-e tare teamă. Nu vreau să mor!

Şi începu să plîngă.

— Nu-ţi fie teamă. Ai să te faci bine.

— Să nu crezi că sînt laşă. Nu mi-e frică de moarte aşa, în general, doar fiindcă vreau să trăiesc, cu orice preţ. Am un. Motiv că

nu vreau să mor…

Şi conteni. Oare tot delira?

— Da, bineînţeles. Fiecare avem cel puţin un motiv să nu ne dorim moartea.

Replica mea era stupidă, dar ea îmi scăpase de pe buze aproape fără voia mea.

— — Motivul meu… Trebuie să dau o anumită explicaţie cuiva.

— Lui Georg?

Ea tresări şi mă privi cercetător, dar în acelaşi timp cu spaimă. Sau poate numai indignată.

— Ce ştii de Georg!

— Nimic!

— Chiar nimic, nimic? insistă ea.

— Nimic.

— Atunci n-am delirat?

— Nu!

— Atunci de unde ştii de Georg?

— Ai spus doar atît: „Georg, lasă-mă să-ţi explic! Te rog, Georg!"

Milada răsuflă uşurată.

— Slavă Domnului!… Apoi, după o pauză: am să te rog ceva. Mult, mult de tot.

— Te ascult cu mare atenţie. Pentru dumneata fac tot ce-mi stă în putinţă.

— Dacă am să încep să delirez, dacă am să vorbesc din nou cu Georg, te rog să nu asculţi. Să te îndepărtezi. Îmi promiţi?

— Bineînţeles! Nu-ţi face griji din pricina asta.

— Ba da!… Ba da!…

Şi începu iarăşi să plîngă. Plîngea cu lacrimi abundente şi din cînd în cînd scîncea ca un copil.

— Te doare? am întrebat-o, deşi ştiam că nu din cauza aceea plînge.

— Mă doare! minţi ea. De aceea plîng. Tare mă mai doare rana

din umăr!

Şi abia acum, pentru prima dată, mi-a sărit în ochi straniul împrejurării în care ea fusese împuşcată. Nu în oraş, ci în afara lui, la o depărtare de un kilometru, dacă nu mai mult. De ce tocmai acolo, şi de către cine? De o patrulă hitleristă? Posibil! Dar nu sigur. Vreau să spun că nu era singura presupunere pe care o puteam face. În primul rînd, rafalele fuseseră trase de unul şi acelaşi automat. În al doilea, o patrulă ar fi arestat-o în loc s-o împuşte. Şi, în fine, în al treilea rînd, patrula ar fi încercat să se convingă dacă este sau nu moartă.

într-adevăr, întîmplarea era mai mult decît stranie. În definitiv, ce căutase Milada în plin cîmp, la ora aceea din noapte şi îmbrăcată aşa cum era îmbrăcată? Oare îi dăduse cineva întîlnire în afara oraşului? Greu, dacă nu imposibil de presupus. Atunci? Ce căutase ea în plin cîmp, îmbrăcată într-o rochie de seară? Dacă, aşa cum afirmase ea, oraşul mişuna de patrule, cum de izbutise să-l părăsească neobservată şi abia acolo, la un kilometru depărtare, să fie împuşcată?

Presupuneri se puteau face multe. Adevărul însă care era? Adevărul numai ea îl cunoştea. Dar, după cîte îmi puteam da seama, nu era dispusă să mi-l dezvăluie. Poate fiindcă nu avea încredere în mine sau poate dintr-un alt motiv numai de ea ştiut.

Eram doi oameni străini pe care întîmplarea, oarbă şi inexorabilă, îi apropiase, acum, în noaptea care se dilata, doi oameni străini care, după toate probabilităţile, eram sortiţi morţii. Ea, Milada pînă în ziuă, poate în timpul zilei, eu în următoarele zile. Doi oameni străini, din păcate doi oameni străini, în ciuda faptului că destinul nostru, teoretic acelaşi, ar fi trebuit să ne determine să nu ne mai simţim aşa.

— Eşti supărat pe mine? mă întrebă ceva mai tîrziu, cînd conteni plînsul.

— De ce să fiu?

— Cred că ai motiv să fii, de vreme ce ți-am spus să te

îndepărtezi dacă voi începe să delirez. Ai putea crede că nu am încredere în dumneata.

— Ţi-am spus că nu trebuie să-ţi faci griji din pricina asta.

— Totuşi, să ştii că nu-i vorba de neîncredere. E altceva…

— Bine!… Bine!… Ce ar fi dacă ai încerca să dormi puţin?…

— Nu vreau să dorm. Şi, imediat, parcă fără nici un fel de legătură: de cînd mă ştiu, m-a persecutat norocul. De cînd mă ştiu! Poţi să înţelegi?

— Da!… Bineînţeles.

— Şi acum… De ce trebuie să fii un prizonier român? Un om hăituit!

— Dar ce ai fi preferat să fiu? Milada nu răspunse. Se mulţumi doar să ofteze.

— Dar ce ai fi preferat să fiu? am insistat.

— Orice altceva, în îfară de ceea ce eşti.

— Să zicem că aş fi fost un oarecare soldat hitlerist. Ţi-ar fi convenit?

— Nu ştiu ce gîndeşti despre mine!

— Ţi-ar fi convenit? am repetat întrebarea.

— Poate. Dar te rog să nu gîndeşti rău despre mine.

— Poate! Vasăzică, nu eşti sigură?

— Nu!

— Poate, dacă n-ar fi neapărat o fiară. Aşa-i că la asta te-ai gîndit?

— (!)

— Spune-mi, cum aş putea să te ajut, Milada?

— Dar cum îţi poate trece prin minte că m-ai putea ajuta?

— Spuneai că nu vrei să mori. Da?

— Da, am spus-o… Şi?

— Aş putea să te ajut să nu mori.

— Ce bine ar fi! Dar nu poţi.

— Nici dacă aş încerca să pătrund în oraş?

— Nu văd în ce fel m-ai putea ajuta. Să anunţi „Salvarea” ca să

vină să mă ia de aici din mlaştină?

— Desigur că nu în felul acesta te-aş putea ajuta. Dar dacă mi-ai spune unde să mă duc, dacă mi-ai da o adresă în oraş, m-aş putea întoarce pînă în ziuă, în cel mai rău caz cu pansamente, medicamente…

— Nu cunosc pe nimeni în oraş. Şi apoi, cum îţi închipui că aş accepta să-ţi primejduieşti astfel viaţa ca să mi-o salvezi pe a mea? Dacă te prind, te împuşcă. Nu?

— Da, dacă mă prind, mă împuşcă.

— În acest caz, sacrificiul dumitale ar fi inutil.

— Dar nu e sigur că au să mă prindă. Dacă nu te-aş fi găsit pe cîmp rănită, tot aş fi încercat să pătrund în oraş. Spune-mi, Milada, la cine să mă duc şi cum trebuie să procedez ca să ajung acolo unde trebuie.

— Nu cunosc pe nimeni în oraş care ar putea să mă ajute.

— Doar nu vei fi vrînd să mă faci să te cred că nu locuieşti în oraş!

— Ba da. Dar acolo unde am stat şi la cine am stat nu te poţi duce.

Şi închise ochii. Trecură cîteva minute fără să ne mai vorbim. În mlaştină era linişte. Numai de partea cealaltă, pe şosea, animaţia nu slăbise. Un torent continuu de vehicule, din ambele direcţii.

— Dumneata ai idee cam pe unde o fi frontul? întrebă ea ceva mai tîrziu.

— Exact, nu ştiu. Acum zece zile nu era mai departe de o sută de kilometri. Cred că între timp ai noştri au reluat ofensiva. Presupun că acum frontul este din nou în mişcare.

— Crezi? se îndoi ea.

— Presupun. Ascultă puţin ce se întîmplă pe şosea. Acest du-te-vino ar trebui să ne bucure.

— De ce? Crezi că se retrag?

— Aşa cred.

— Dar dacă nemţii pregătesc o ofensivă? Animaţia de pe şosea

poate să însemne şi asta, nu?

Observaţia era judicioasă şi denota că Milada avea o oarecare rutină a frontului.

— Desigur, poate să însemne şi asta. Numai că eu nu cred că nemţii dispun de forţe suficiente pentru o contraofensivă, în acest sector mai ales.

— Atunci s-ar putea ca în cîteva zile ai tăi sau sovieticii să răzbată pînă aici?

— În două-trei zile sau poate chiar mai curînd.

— Da, poate chiar mai curînd! Şi pe chipul ei suferinţa se întipări şi mai pregnant. Oare de ce nu e posibil ca omul să supravieţuiască dacă vrea cu tot dinadinsul?

— Parcă există cineva care vrea să moară! Şi dacă moartea ar depinde de liberul arbitru al fiecăruia, cu foarte mici excepţii, oamenii ar fi nemuritori.

— Totuşi… cum să-ţi explic? Una e să nu vrei să mori şi alta să vrei cu dinadinsul să trăieşti. Şi eu vreau, vreau cu tot dinadinsul să trăiesc, fiindcă e absurd să mor tocmai acuma. Apoi, după cîteva clipe… Vasăzică, s-ar putea ca pînă în două zile să treacă frontul peste noi?

— N-ar fi deloc exclus.

— Ştii ce mi-e teamă? Să nu se infecteze rănile pînă în două zile.

— Nu, n-au să se infecteze, am asigurat-o, vorbind cu convingere, cu toate că în sinea mea eram încredinţat tocmai de contrariu.

— Să nu se infecteze, fiindcă două zile cred că am să pot rezista. Apoi, din nou întrebarea:

— Dar eşti sigur că în două zile ajung aici ai voştri?

— Sînt sigur!

— Pe ce te bazezi? insistă ea.

— Ţi-am spus că acum zece zile frontul era doar la o sută de kilometri distanţă.

— Acum zece zile erai prizonier?

— Eram.

— Păi dacă erai prizonier cum de cunoşteai situaţia reală de pe front?

— De la radio.

— Nu vei fi vrînd să mă convingi că nemţii v-au instalat un aparat de radio în lagăr, ca să nu vă plictisiţi.

— Bineînţeles că nu. Dar exista în lagăr un aparat de radio clandestin, confecţionat dintr-o cutie de chibrituri.

— Cum dintr-o cutie de chibrituri?

— Vreau să spun că piesele lui erau montate într-o cutie de chibrituri.

— Aşa!

— Grozav aparat!

Din ziua cînd fugisem de sub escortă, acum, pentru prima dată, îmi aminteam de minusculul aparat de radio montat într-o cutie de chibrituri.

… în lagăr am ajuns mai tîrziu.

Vestea neliniştitoare ne-a întîmpinat chiar de la poartă:

— În lagăr bîntuie tifosul.

Nici nu era de mirare. Mizeria şi murdăria erau de nedescris. Mîncarea insuficientă şi imposibilă. O sută de grame de pîine pe zi, mazăre furajeră sau varză putrezită şi cu viermi. Cei pe care i-am găsit în lagăr arătau ca nişte cadavre ambulante, îmbrăcate în zdrenţe.

Dimineaţa ne-au scos la lucru. Trebuia să săpăm un şanţ anticar. Ritmul de muncă era infernal. Paznicii noştri erau înarmaţi cu automate, dar şi cu un fel de harapnice. Totuşi izbuteam să-i păcălim. Cei vechi, mai ales, căpătaseră o îndemînare deosebită în a mima efortul. Fiindcă secretul în aceasta consta. Din păcate, minutele pe care izbuteam să le furăm mimînd efortul reprezentau doar o infimă parte din timpul de odihnă necesar ca să putem rezista. Şi fiindcă nu reprezenta decît o infimă parte, mulţi dintre noi, chiar dintre cei care căpătaseră o dexteritate uimitoare în a-i

păcăh pe călăii noştri, cădeau istoviţi şi pentru totdeauna.

Paznicii noştri aveau fiecare cîte o poreclă. Unuia i se spusese „Hiena”, altuia „Molia” sau „Vampirul”. Pe comandantul lagărului, maiorul Hans Wolzagen, îl porecliseră „Linxul”, din cauza mersului şi a ochilor săi tulburi. Unul nu scăpase fără poreclă. Dintre toţi, cel mai ticălos era „Hiena”.

Din lagăr plecam la lucru dimineaţa şi ne întorceam seara. Mîncarea de prînz ni se aducea acolo, în marmite. „Hienei”, după ce se îmbuiba, îi venea chef să se distreze. Şi se distra poruncind prizonierilor să-şi tragă palme. Dacă unul refuza joaca, viu nu se mai întorcea în lagăr. Pînă seara îi găsea un motiv şi-l împuşca. Nu trecea o zi fără să nu auzim în timpul lucrului, măcar o singură dată, răpăind automatul. De cîte ori auzeam împuşcături ştiam că unul dintre noi a fost împuşcat. Dar cine anume, aflam abia seara cînd ne întorceam în lagăr. Cel mai îngrozitor lucru în lagăr nu era munca istovitoare, nici sadismul călăilor noştri, ci acţiunea sistematică şi permanentă de anihilare a demnităţii umane. Căci se mai poate vorbi de demnitate cînd, ca să-ţi distrezi călăii, te iei la palme cu altcineva, la fel de nenorocit ca şi tine? Există o graniţă a compromisului pe care dacă ai trecut-o, înseamnă că ai coborît înapoi spre animalitate.

Munca istovitoare îndobitoceşte. Foamea permanentă îndobitoceşte. Îndobitoceşte acţiunea sistematică de teroare, de oprimare, de extirpare a demnităţii. Epuizării fizice îi urma moartea fizică. Dar moartea fizică era precedată de moartea spiritului. Am observat fenomenul acesta la mulţi dintre tovarăşii mei de suferinţă. Reducerea la biologic, existenţa bazată pe funcţiile elementare care asigurau supravieţuirea biologicului. De aceasta mi-a fost frică cel mai mult, atîta vreme cît am stat în lagăr. Să nu-mi moară spiritul înainte de a mi se slei forţa fizică. Şi ca să nu se întîmple aşa, în timp ce lucram sau cînd aveam o clipă de răgaz— de cele mai multe ori noaptea în baraca sufocantă din cauza mirosurilor pestilenţiale—făceam exerciţii de conservare a spiritului. Recitam

versuri, îmi reaminteam conţinutul cărţilor care îmi plăcuseră cel mai mult, expuneam în faţa unui auditoriu închipuit prelegeri. Cu cît trupul îmi era mai istovit, cu cît promiscuitatea, arbitrarul şi acţiunea sistematică de dezumanizare, asemenea unei mlaştini, încerca să mă înghită, amorţindu-mi spiritul, cu atît mai disperat mă luptam biciuindu-l să nu lenevească, să nu se dea bătut. Regii se întîmplă să abdice siliţi sau, mai rar, de bunăvoie. Dar eu nu voiam să abdic de la prerogativele spiritului. Pe pămînt, cu un cui, pe fiecare bucată de hîrtie găsită şi cu un ciot de creion încercam să rezolv ecuaţii sau să demonstrez nu ştiu ce teoremă din geometria euclidiană. Pe scurt, pentru a nu mă prăbuşi, pentru a nu coborî în subumanitate, aşa cum voiau călăii noştri, mă străduiam să-mi păstrez spiritul activ, silindu-l, în ciuda amorţirii sale, datorită subnutriţiei şi a istovirii fizice, să rămînă activ, să lucreze.

în felul acesta încercam să mă salvez. Nu eram singurul. Fiecare sau aproape fiecare încerca, în felul său, să nu se prăbuşească. Dar aveam momente de slăbiciune cînd mi se părea că sîntem nişte vieţuitoare lipsite cu desăvîrşire de orice fel de aptitudini de apărare, care, dezorientate şi în panică, făceam eforturi disperate, fiecare pe cont propriu, spre a ne salva, indiferent dacă în vederea atingerii acestui scop îi sacrificam pe ceilalţi. E drept, existau printre noi şi ticăloşi în stare să neguţeze viaţa celorlalţi ca să supravieţuiască ei. Existau şi ticăloşi care, de dragul unor meschine avantaje – ele însă însemnau enorm sub raportul supravieţuirii— erau gata să se ia la întrecere cu călăii noştri în cruzime. Dar aceştia constituiau excepţiile. La o primă şi superficială vedere, în lagăr existau două categorii de oameni. Comandantul: „Linxul”, cu subalternii săi: „Hiena”, „Molia” şi ceilalţi stăpîni absoluţi cu drept de viaţă şi de moarte asupra noastră – şi noi, prizonierii. În realitate, lucrurile se prezentau puţin altfel. Nu exista numai voinţa călăilor noştri. Exista şi o voinţă a lagărului. Voinţa aceasta nu se realizase în mod spontan. Ea fusese insuflată, inoculată sub diverse forme şi acţiona în diferite împrejurări. E drept, nu toată lumea din lagăr era

conştientă de această forţă. Vreau să spun că nu absolut toţi îşi dădeau seama că există în lagăr oameni care conduc într-altfel, conspirativ, luptînd împotriva pasivităţii, împotriva apatiei, a abandonării totale în faţa terorii şi arbitrarului. N-aş putea explica, fiindcă nici astăzi nu mi-e foarte clar în ce fel se realiza aceasta. Cert este însă că atunci cînd împrejurările o cereau, majoritatea prizonierilor acţiona în conformitate cu indicaţiile date de către acei ce conduceau şi care reprezentau, de fapt, voinţa lagărului. De pildă, sabotarea sistematică a lucrului, sprijinirea în timpul marşului şi la locul de muncă a celor sleiţi de puteri, fie preluînd sarcinile lor, fie dîndu-li-se spre îndeplinire acele munci care necesitau cît mai puţin efort şi încă multe altele.

Pe măsură ce am căpătat vechime în lagăr, am înţeles că nu eram nişte frunze pe care vîntul – citeşte comandantul şi garda lagărului – le poate spulbera în toate părţile. E drept, călăii noştri cu pistoalele lor automate, cu cruzimea lor, care în definitiv constituiau pentru ei tot o armă, erau mai puternici decît noi. Dar în felul nostru eram şi noi puternici. Nu luaţi fiecare în parte. În parte, fiecare era un biet om – din care' călăii noştri se străduiau să facă un subom – care dorea să supravieţuiască. Cu toţii însă la un loc eram puternici. E drept, nu ne puteam opune ca hitleriştii să nu ucidă după bunul lor plac. Nu ne lăsam însă doborîţi de disperare, adică exact ceea ce doreau ei – în vederea cărui scop acţionau aşa cum acţionau – fiindcă toţi, fără excepţie, credeam că nu mai este departe ziua cînd suferinţele noastre vor lua sfîrşit.

De multe ori, oamenii iau drept realităţi propriile lor dorinţe. Nu era însă cazul cu noi. Deşi eram într-un lagăr de prizonieri, eram la curent cu mersul operaţiunilor de pe toate fronturile, datorită aparatului de radio construit într-o cutie de chibrituri.

Al cui era aparatul şi cînd aveau loc audiţiile clandestine nu putusem afla. Secretul era apărat cu străşnicie. Probabil că Nichita ştia. Acest Nichita era un pifan din Divizia Tudor Vladimirescu, căzut prizonier înaintea mea cu cîteva săptămîni. După moartea lui

Horia Bîrgăzan, cel mai mult cu el m-am împrietenit.

Prin Nichita aflam veştile de pe front, recepţionate de minusculul aparat de radio. Bineînţeles, pînă la urmă, prin cozile lor de topor, hitleriştii au aflat de existenţa aparatului şi au început să-l caute cu disperare. Dar, în ciuda eforturilor, în ciuda percheziţiilor inopinate, ziua, noaptea, tocmai atunci cînd te aşteptai mai puţin, n-au izbutit să-l descopere.

Nu l-au găsit, probabil fiindcă investigau după un aparat de radio propriu-zis, nu după o cutie de chibrituri. (Astăzi, după atîţia ani, îmi aduc aminte cu admiraţie de tovarăşii necunoscuţi din lagăr care, în condiţiile acelea vitrege, au fost atît de ingenioşi să-i găsească ascunzători sigure.) Cu toate că datorită „cutiei de chibrituri'1 luam cunoştinţă de dezastrele succesive ale hitleriştilor, totuşi nu exista unul dintre noi care, dacă i s-ar fi ivit prilejul, să refuze să fugă. Spun, dacă i s-ar fi ivit prilejul, fiindcă o evadare din lagăr era o imposibilitate. Paza era organizată perfect şi, în plus, dotată cu cîini de urmărire, pentru cazul cînd vreunul dintre noi, cine ştie prin ce întîmplare extraordinar de favorabilă, izbutea să se strecoare dincolo de sîrma ghimpată. (Cît timp am stat în lagăr au fost trei încercări de evadare, toate nereuşite. Doi au fost împuşcaţi între reţele, iar al treilea, după ce l-au dibuit cîinii, a fost împuşcat în faţa întregului lagăr adunat pe *Appellplatz*[5].)

Frontul era mereu în mişcare, diviziile noastre şi cele sovietice înaintau mereu, dînd peste cap punctele de rezistenţă ale trupelor hitleristo-horthiste, încît nu ne-am mirat cînd, într-o zi, s-a zvonit că lagărul va fi mutat mai în interior. Zvonul se confirmă. Ordinul de evacuare a lagărului ne-a fost adus la cunoştinţă, în mod oficial, la raportul de dimineaţă. Numai că acel „mai în interior" de care se vorbise în ajun aflam acum că însemna Germania. Vestea ne deprimă şi nu puţini am fost aceia, care, îngroziţi de perspectiva prizonieratului în Germania, ne-am gîndit să evadăm mai înainte de

---

[5] Platoul unde se făcea apelul, dimineaţa şi seara (n.a.).

a ajunge acolo.

Pregătirile de plecare s-au făcut în mare grabă, şi după numai patru ore întregul efectiv al lagărului, pe barăci, era pornit în marş. „Frankenstein”, pe care nu prea îl văzusem prin lagăr, îşi făcu din nou apariţia şi spre ghinionul meu, el prelua comanda coloanei din care făceam şi eu parte. Cu meticulozitatea care îl caracteriza, folosind şi vechea experienţă, „Frankenstein” îşi luă toate măsurile ca să împiedice în timpul deplasării orice tentativă de fugă.

Cu toate acestea, eram hotărît să fug.

Prilejul s-a ivit trei zile mai tîrziu şi atît de pe neaşteptate, încît n-am mai avut timp să mă înţeleg cu Nichita. Am acţionat pe cont propriu. Poate că a evadat şi el. Dar de întîlnit nu ne-am întîlnit după aceea. Ce bine ar fi fost dacă acum în mlaştină ar fi fost şi el cu mine. Poate că, fiind doi, am fi găsit o posibilitate s-o salvăm pe Milada. Eram aproape convins că nu va putea rezista încă două zile. Muriseră atîţia lîngă mine, încît ştiam cît de perfidă izbutea să fie moartea cînd nu voia ca victima ei să prindă de veste că i se află la căpătîi.

Milada credea că va putea rezista două zile. I-am pus mîna pe frunte. Frigea. Dacă cel puţin aş fi avut cîteva sulfamide sau altceva contra infecţiei. Ea nici măcar nu deschise ochii. Poate adormise. Norii se adunaseră din nou, dar erau tot atît de zdrenţuiţi.

„Numai să nu plouă! m-am neliniştit pentru Milada. Dar pe urmă, tot eu mi-am zis: De vreme ce moare, ce importanţă mai are dacă plouă sau nu!”

Milada aţipise, probabil toropită de febră. Oboseala mă ajunsese şi pe mine. Mi-am luat o poziţie comodă, hotărît să dorm pînă s-o lumina. Dar în loc să dorm, am început să mă gîndesc la peripeţiile fugii mele.

… Era înspre prînz. La un moment dat, ne-am încrucişat pe şosea cu o lungă coloană hitleristă. După cît mi-am putut da seama, era vorba de un întreg regiment. Deplasarea se efectua în camioane. Pesemne era absolut nevoie de ei, ca să astupe vreo breşă. Şi iată că

în timp ce coloana încă mai trecea pe lîngă noi am auzit mai întîi un huruit puternic şi imediat după aceea s-a ivit parcă din nori o escadrilă de bombardiere sovietice. Zburau sus de tot, protejate de cîteva avioane de vînătoare.

În primele clipe am crezut că ne vor lăsa în pace, avînd altă misiune de îndeplinit, mult mai importantă. Dar m-am înşelat. Mai întîi, un avion de vînătoare s-a abătut din drumul său. Trecu pe deasupra coloanei, ca o străfulgerare, mitraliind, apoi reveni în formaţie. Imediat, întreaga escadrilă de bombardiere vira spre şosea şi de sus au început să curgă bombele, lovind în plin camioanele.

„Frankenstein”, încă mai înainte de a începe bombardamentul, ne ordonase să ne culcăm în şanţul şoselei. Şansa noastră a fost că pînă să se abată din drumul lor bombardierele, coloana de camioane hitleriste depăşise cu puţin pe a noastră. Pînă la noi nu ajungeau decît schijele. Totuşi, din cauza avioanelor de vînătoare, care evoluau deasupra noastră şi mitraliau, eram obligaţi să stăm culcaţi cu capul la pămînt. Eu unul le-am auzit piuind şi le-am văzut înfigîndu-se în pămînt în jurul meu ca nişte picături de ploaie. Pînă a nu cădea prizonier, fusesem tot timpul în prima linie, luasem parte la nenumărate atacuri şi nu o dată se întîmplase să mă găsesc sub tirul artileriei. Dar frică niciodată nu mi-a fost atîta ca acum, cînd bombardau avioanele grele şi mitraliau cele de vînătoare.

Şi cu toate că îmi era atîta frică, mi-am dat seama că se ivise totuşi un prilej, unic poate, să evadez. Acum, pînă nu se sfîrşea bombardamentul. L-am căutat cu privirea pe „Frankenstein”.

Stătea culcat cu capul la pămînt şi nici nu sufla. Ceilalţi din escortă, la fel. M-am tîrît mai întîi afară din şanţ, pe urmă am rupt-o la fugă de-a buşilea. Pînă să se dumirească hitleriştii că evadasem, eu şi ajunsesem într-un lan de porumb încă neculés. E drept, cîteva gloanţe de automate mi-au fluierat pe la urechi, dar am avut şansa să nu mă găsească vreunul dintre ele. La adăpostul pădurii de porumbi am răsuflat uşurat, dar am continuat să alerg în direcţia inversă către care se îndrepta coloana noastră. Cu toate că ştiam că

„Frankenstein” nu avea posibilitatea să mă urmărească, am fugit pînă cînd nu mi-am mai putut trage sufletul. Opt zile, mai precis opt nopţi am mers în direcţia frontului, ocolind satele. În tot acest timp m-am hrănit cu dovleci şi cartofi dezgropaţi de pe cîmp. În cea de-a opta zi am nimerit în mlaştină. Eram atît de istovit, încît am dormit patruzeci şi opt de ore continuu. Cînd m-am trezit, faţa şi mîinile îmi erau umflate din cauza înţepăturilor de ţînţari. Cît timp dormisem nu simţisem nimic. Acum înţepăturile mă usturau şi îmi era foame şi sete. Mi-am strîns centura pe pîntec şi am început să chibzuiesc. Deocamdată scăpasem. Dar mă aflam într-o ţară străină. Prudenţa mă îndemna să nu mă bazez pe şansă. De altfel, acesta şi fusese motivul pentru care ocolisem pînă atunci satele. Prudent era ca şi de acum încolo să le ocolesc. Faţă de zilele precedente aveam avantajul că prin mlaştini puteam merge şi ziua, cel puţin deocamdată. Dar după ce am mers o zi întreagă am constatat că în raport cu şoseaua nu parcursesem mai mult de şase kilometri. Constatarea mă deprimă. Dar nu aveam încotro.

Foamea mă chinuia cumplit. Pe cîmp, în ultimele douăzeci şi patru de ore, nu mai găsisem nici dovleci, nici cartofi şi nici ştiuleţi de porumb, în ciuda faptului că în loc să-mi continui drumul pierdusem toată noaptea cutreierînd pe cîmp după mîncare. Dimineaţa, cînd s-a luminat, m-am retras iarăşi în mlaştină. Dar nu ca să merg mai departe. În primul rînd, fiindcă la lumina zilei descoperisem că la o depărtare nu mai mare de zece kilometri era un sat, de fapt orăşelul K…, cum aveam să aflu de la Milada în noaptea următoare. Nemaiputînd îndura foamea, eram acum hotărît ca, la noapte, cu orice risc, să încerc să pătrund în oraş. În al doilea rînd, stomacul îmi era bolnav din cauza dovlecilor. Căci, spre ghinionul meu, nefiind fumător, nu aveam măcar o brichetă cu care să aprind focul. Mîncasem şi dovlecii şi cartofii cruzi.

… Şi cînd a venit din nou noaptea, foamea a fost mai puternică decît prudenţa, în mlaştina care exala iz de vegetale descompuse, de mîl şi de război, dintr-odată mi s-a năzărit că miroase a cîrnaţi pe

varză călită. Şi aidoma unui halucinat am pornit spre ceea ce luam eu drept sat şi care în realitate era orăşelul K… ca să-mi astîmpăr foamea cu nişte închipuiţi cîrnaţi pe varză călită, aidoma acelora cu care ne hrănea în primul an al studenţiei mele frumoasa şi planturoasa Frău Mizzi.

Pînă la urmă, tot am adormit. M-am trezit dimineaţa, cînd abia se luminase. Milada dormea. Dacă pieptul nu i s-ar fi mişcat în ritmul respiraţiei, aş fi putut crede că murise în timpul nopţii. Dar dormea şi o puteam privi în voie. Era fără îndoială frumoasă. La lumina zilei şi frumuseţea era evidentă, nu doar suferinţa parcă fără de margini, care în nici un caz nu era numai a chipului poate cel mai puţin a lui— ci a întregii sale făpturi. Acum, la lumina zilei, reflectînd la cele întîmplate, mă străduiam să înțeleg ceea ce încercasem şi în timpul nopţii, dar fără rezultat.

„în definitiv, cine este femeia aceasta?”, m-am întrebat, vorbindu-mi tare, înciudat, iritat aş spune. Să nu mă întrebaţi de ce. N-aş putea să vă explic. Judecaţi şi dumneavoastră. Eram un prizonier fugit de sub escortă. Umblasem zile întregi, mai precis nopţi întregi ca să ajung în zona frontului. Zile întregi nu mă hrănisem decît cu dovleci şi cartofi cruzi, fiindcă nu îndrăzneam să mă apropii de sate, bănuindu-le ticsite de trupe. Din cauza foamei însă, pînă la urmă prudenţa mă părăseşte. Vine din nou noaptea şi atunci mă hotărăsc să mă strecor în „sat” ca să fac rost de ceva mîncare. Pornesc la drum, dar la un moment dat cîteva rafale de automat mă încremenesc locului. La început cred că automatul a tras în mine. Dar mă dumiresc repede că nu prea departe de mine cineva a fost rănit. Şi atunci ce fac? în loc să-mi văd de drum sau să mă retrag, caut să mă apropii de rănit, riscînd să mă trezesc cu un glonţ în cap în cazul că, spre ghinionul meu, era înarmat. În fine, cînd ajung lîngă el constat, spre marea mea stupefacţie, că nu e vorba de un bărbat, ci de o femeie. Şi atunci, fără să mai stau o clipă pe gînduri, o iau şi o aduc în mlaştină. Samariteanul din biblica parabolă care a salvat pe călătorul atacat de tîlhari avea la el

untdelemn cu care i-a pansat rănile, avea asinul cu care l-a putut transporta pînă la o casă de oameni. Eu nu aveam nici măcar un pansament individual şi de transportarea ei, undeva unde să primească îngrijirile necesare, nici nu putea fi vorba. Totuşi, în ciuda faptului că, la rîndul meu, eram un om hăituit, o iau şi o aduc în braţe. Deosebirea esenţială dintre mine şi cel din parabolă era că nu-i puteam fi de nici un folos şi că singurul lucru ce îmi stătea în putinţă era să asist la agonia ei.

Hotărît lucru, făcusem o mare prostie atunci cînd mă încurcasem cu ea.

De fapt, iritarea mea avea o cauză foarte precisă. Neîncrederea în Milada, din cauza rochei de seară pe care o purta. O victimă a nazismului, îmbrăcată în rochie de seară, împuşcată în afara zidurilor oraşului! Era o întîmplare nu prea uşor de crezut. Numele nu era un argument. Fără îndoială, Milada era un nume ceh. Dar dacă era, într-adevăr, cehoaică, de ce în timpul delirului vorbise în limba germană, şi nu în limba ei maternă? în mod normal ar fi trebuit să se întîmple exact contrariul. Aşa cum oamenii, în o sută de cazuri dintr-o sută, oricît de multe limbi ar cunoaşte, socotesc numai în limba maternă, la fel se întîmplă şi în timpul unui delir. Cel care delirează vorbeşte limba poporului din care face parte. Or, Milada delirase în limba germană. Pe de altă parte, persoana cu care îşi închipuise în timpul delirului că stă de vorbă nu avea nume ceh. Georg! Georg era un nume nemţesc. Nu cumva Milada mă minţise că este cehoaică? Dar în acest caz…

N-am mai avut timp să trag nici o concluzie, fiindcă Milada tocmai se trezea. Deschise ochii şi se uită la mine cu o privire cercetătoare şi uimită, de parcă încerca să-şi amintească cine sînt. După cîteva minute, îşi aminti. Şi atunci se întîmplă cu ea ceva care mări neîncrederea. Vă amintiţi că la Milada mai izbitoare decît frumuseţea, de altfel de necontestat, era suferinţa care, în ciuda faptului că o oglindea chipul ei frumos, era a spiritului. Ei bine, în clipa cînd îşi reaminti cine sînt şi ce rol jucasem în viaţa ei în

ultimele zece ore, cu o sforţare, abia vizibilă, izbuti să alunge de pe chipul ei suferinţa. Acum, Milada era o femeie frumoasă care, deşi dacă suferea cumva, aceasta se datora doar rănilor. Talentul acesta extraordinar de a se metamorfoza mă uimi, sporind, aşa cum am mai spus, neîncrederea.

— *Guten Morgen!6,* i-am urat.

— *Guten Morgen!* Dar ce s-a întîmplat cu dumneata? mă întrebă.

— Nimic! De ce crezi că mi s-a întîmplat ceva?

— Eşti schimbat. Ai o privire aspră. Pînă şi trăsăturile ţi s-au înăsprit.

Teribila intuiţie femeiască!

— Te asigur că te înşeli. Cum te mai simţi?

— Durerile sînt suportabile. Cred însă că am febră, şi chiar febră mare.

I-am pipăit fruntea. Ardea. Temperatura nu era în nici un caz mai mică de treizeci şi nouă de grade.

—Mda! Ceva temperatură ai. Poate treizeci şi opt de grade, am minţit-o. În orice caz nu trebuie să te alarmezi.

— Da, poate că n-ar trebui să mă alarmez, de vreme ce îmi este foame. Auzi, să-mi fie foame! Ai la dumneata ceva de mîncare?

— Nimic! Absolut nimic.

— Păcat. Dacă aş mînca ceva, poate că aş prinde puţină putere. De necrezut cît de foame îmi este!… Vrei să-mi dai puţină apă? Mi s-a făcut sete. Şi apoi, se spune că apa ţine loc de mîncare.

Am luat gamela şi i-am adus apă din mlaştină. Apa era tulbure, gălbuie şi mirosea urît a nămol şi vegetale putrezite. I-am ridicat capul ca să poată bea.

— Nu-i grozavă, dar alta mai bună pe aproape nu există. Cînd văzu ce fel de apă îi dau să bea, renunţă.

— Mulţumesc! Cred că nu mai mi-e sete.

— Chiar nu-ţi mai este sete?

---

[6] Bună dimineaţa.

— Nu în aşa măsură, încît să beau apă din mlaştină.

— Te cheamă, într-adevăr, Milada? am întrebat-o aproape fără voie.

— Milada mă cheamă.

— Şi eşti, intr-adevăr, cehoaică?

— Sînt. Curios! Dar ce rost avea să te fi minţit? Cînd ţi-am spus cum mă cheamă, eram sigură că voi muri. Şi apoi… şi apoi nu aveam nici un motiv să mă tem de dumneata. Se cunoştea că nu eşti omul căruia să-i stea în putinţă să-mi facă vreun rău.

Pe buze îmi stătea întrebarea: Bine, eşti cehoaică, te cheamă Milada, dar cu nemţii ce ai avut de împărţit? Totuşi n-am întrebat-o. Şi n-am întrebat-o, fiindcă încercînd să mă convingă că nu avusese nici un motiv să se teamă de mine, din nou chipul ei trăda suferinţa încrîncenată dinăuntrul ei. Iritarea mea se risipi, se risipi de asemenea neîncrederea şi din nou am simţit cum pune stăpînire pe mine mila.

— Da, într-adevăr, nu aveai motiv să te temi de mine.

După aceea, Milada iarăşi a închis ochii. Nu ne-am mai vorbit. Soarele începuse să urce. Şi pe măsură ce el urca, foamea îmi chinuia cumplit măruntaiele. Tare îmi mai era foame!… Poate fiindcă îmi era foame mi-am amintit dintr-odată de filmul „Goana după aur”. Am revăzut scena cînd Charlot se aşază la masă, pregătindu-se să mănînce şireturile, închipuindu-şi că sînt macaroane şi să sugă, ca pe nişte oscioare de pasăre, cuiele pingelelor. Şi dintr-odată am început să rîd, să rîd în hohote. Milada deschise ochii şi se uită la mine mai întîi nedumerită, apoi speriată, probabil închipuindu-şi că înnebunisem:

— Pentru numele lui Dumnezeu, de ce rîzi?

Dar eu am continuat să rîd. Nu mă puteam opri. Era fără îndoială un rîs isteric, pe care numai cu mare greutate mi l-am putut înfrîna.

— Mă duc să caut nişte apă mai bună! Am luat bidonul şi am plecat.

— Stai! Te rog nu pleca. Te rog nu mă lăsa singură.

— N-ai nici o teamă. Mă întorc îndată.

— Dar crede-mă că nu mai mi-e sete.

— Are să-ţi fie mai tîrziu.

Şi am plecat. Rîsul de adineauri mă neliniştea. Nu cumva în creierul meu avea loc un proces de dereglare? Şi apoi încotro o pornisem? Doar în mlaştină apă mai bună nu exista. Simţeam însă nevoia să mă mişc, să fac neapărat ceva.

Am mers prin mlaştină pînă cînd, la un moment dat, m-am trezit la marginea dinspre orăşelul K… Ogoarele începeau chiar de acolo. Ogoare cu mirişti sau lăsate pîrloagă din cauza războiului. În pămîntul uscat nu exista nimic de mîncare. Nici dovleci, nici cartofi, nici măcar sfeclă. Priveam cîmpul întins fără nici un fel de ridicătură, indiferent şi negru, cu o furie neputincioasă, îmi era potrivnic, fiindcă nu voia să mă hrănească. Am simţit că îl urăsc. Mirişti şi pîrloagă. Nimic altceva. Şi tot privind aşa, peste cîmpuri, am descoperit o fîntînă, departe la vreo doi kilometri.

„Măcar nişte apă curată de fîntînă să-i aduc."

Am pornit-o într-acolo, fără să mai stau pe gînduri. Dar nu de-a dreptul, ci cu ocoluri, ţinîndu-mă cît mai aproape de mlaştină ca, în caz de primejdie, să am unde mă refugia. Din cauza ocolului, drumul a durat mai mult. Fîntîna nu era în plin cîmp, aşa cum mi se păruse de departe, ci în apropierea unui drum de ţară, care şi el ducea în orăşel. De la fîntînă pînă în K… să fi fost cel mult şase-şapte kilometri.

Am scos o găleată cu apă să-mi potolesc setea. Parcă niciodată nu gustasem o apă mai bună. Am băut pînă n-am mai putut. Mi-am umplut apoi bidonul şi am vrut să plec. Dar deodată n-am mai putut rezista ispitei. Mi-am scos jerpelitura de veston, cămaşa şi am început să mă spăl. Ce senzaţie minunată! Să fii murdar, înnăclăit de transpiraţie şi, în sfîrşit, să te poţi spăla. Să torni apă rece pe tine şi să te freci cu palmele, cu unghiile şi iarăşi să torni apă pe tine. Apă multă, curată şi rece.

După ce m-am spălat mult, mult, mi-am mai turnat pe cap o găleată plină. Pe urmă, cînd m-am îndreptat de şale şi fericit am deschis ochii, în faţa mea, la o depărtare nu mai mare de trei paşi, un hitlerist mă privea.

„De unde dracu' a apărut aşa, dintr-odată?”, m-am întrebat mai mult înciudat decît speriat. Pesemne, plăcerea pe care mi-o produsese baia era atît de mare, încît nu puteam trece dintr-odată la o altă stare sufletească, exact opusă. Răspunsul la întrebare l-am găsit imediat, descoperind bicicleta rezemată de un copăcel. De portbagaj era prinsă cu curele un fel de tolbă din piele galbenă, nouă. Fiind dezbrăcat pînă la brîu, trăgeam nădejdea că hitleristul nu-şi dădea seama cine sînt. Dar a fost o nădejde numai de o clipă. Din privirile lui am înţeles că ştie. Neamţul rînjea la mine şi rînjetul mă convinse că nu mă puteam aştepta la nimic bun din partea lui. Mai ales că-şi pregătise carabina pe care pînă atunci o purtase în bandulieră.

„Şi Milada?”, mi-am amintit de ea. Ce se va face? Ce va crede cînd va vedea că nu mă mai reîntorc? Va fi convinsă, desigur, că o părăsisem. Gîndul că Milada ar putea crede că în mod deliberat o părăsisem mi-a ajutat să-mi regăsesc nu numai calmul, dar şi energia necesară de a nu mă da prins.

Neamţul rînjea la mine. Ei bine, eu, prefăcîndu-mă că nu înţeleg tîlcul rînjetului, i-am zîmbit şi l-am salutat. Pe urmă, calm, am mai scos o nouă găleată cu apa. După aceea, ţinînd găleata în mînă, ca să creadă că-i ofeream să bea, am făcut un pas spre el şi în clipa următoare i-am azvîrlit în faţă conţinutul. Totul s-a petrecut fulgerător. Cînd orbit de şuvoiul de apă neamţul a plecat capul, m-am repezit la el şi l-am apucat de *gît*. Pînă să se dezmeticească era mort. Îl sugrumasem. Am răsuflat uşurat.

Scotocindu-i prin buzunare, am găsit un pachet de ţigări „Armonia” şi o brichetă. Deşi nu eram fumător, tare mult mi-ar fi plăcut să aprind o ţigară. Dar nu mi-am îngăduit plăcerea aceasta. Acum cînd era mort, altceva mă preocupa. Să-l dezbrac de

uniformă. Mă gîndeam că poate ea mi-ar putea fi de folos. N-a mers prea uşor, dar pînă la urmă am izbutit. După aceea a trebuit să mă descotorosesc de cadavru. Nu-l puteam lăsa la vedere, acolo la fîntînă. Dacă dădeau de el, nu era exclus ca nemţii să facă o razie prin mlaştină.

Pe o foaie de hîrtie, ruptă dintr-un carnet găsit în portharta hitleristului, am scris cu majuscule, în limba germană:

VERBOTEN. BRUNNENMIT VERGIFTETEN WASSER.1

înştiinţarea am agăţat-o de un cui, după care am azvîrlit cadavrul în fîntînă. După aceea am încălecat pe bicicletă şi am pornit înapoi spre mlaştină. Cînd am ajuns, am descălecat, curios să aflu ce conţine tolba. Nutream speranţa să

Interzis. Fîntînă cu apă otrăvită. Găsesc ceva de mîncare. Şi într-adevăr am găsit, dar— culmea ironiei – o cutie cu marţipan.

îmi era foame de pîine, de o bucată de slănină, de o mîncare gătită. M-aş fi mulţumit chiar cu o fiertură de arpacaş. Şi cînd colo… o cutie cu marţipan. Am fost atît de furios, încît puţin a lipsit să nu arunc cutia în apă. M-am oprit la timp, doar fiindcă mi-am adus aminte de Milada.

„Poate că ei îi va prii marţipanul, lua-l-ar dracu!”, mi-am zis.

Cînd Milada văzu că m-am întors, se bucură. Se bucură atîta, încît, timp de cîteva clipe, ochii nu-i mai fură trişti.

— Credeam că n-ai să te mai întorci!

— Ţi-e sete? Uite, am apă rece, proaspătă. Ţi-am adus şi cîte ceva de mîncare.

— Ce?

— Marţipan!

— Marţipan? Cred că glumeşti.

— Ba nu glumesc de fel. Poftim, serveşte-te!

Şi i-am întins cutia. Luă o bucată de marţipan. În timp ce-l ronţăia se uita la mine. Îi rîdeau ochii. Se bucura de marţipan. Am gustat şi eu. Dar pe mine mai mult mă leşina. Am continuat însă să mănînc. Stăteam unul lîngă altul şi mîneam marţipan.

— E grozav. Şi cînd mă gîndesc că nu mi-a plăcut niciodată! Nici măcar cînd eram mică. Dar dumitale?

— Cînd eram mic, habar n-am avut că există pe lume marţipan. Iar acum aş fi preferat o bucată de pîine.

— Nu-mi povesteşti?

— Ce?

— Cum ai făcut rost de marţipan, de carabină, de uniformă, de bicicletă?…

I-am povestit toată întîmplarea. Ea mă ascultă cu gîndul parcă în altă parte. Cînd am tăcut se uită după bicicleta pe care o rezemasem de o salcie şi o examină cu atenţie, de parcă încerca s-o recunoască. Abia pe urmă mi-am dat seama că, de fapt, nici n-o vedea, ci se gîndea la cu totul altceva.

— Ai încercat uniforma? mă întrebă. Ţi se potriveşte?

— Cred că da.

— E bine să fii sigur.

— Am să încerc mai tîrziu.

— Nu, acum. Te rog!

— Bine!

M-am tras mai deoparte şi m-am îmbrăcat.

— Îmi vine, am anunţat-o.

— Vino să te văd şi eu.

Mă examina cu un ochi critic.

— Mda! Un pic mai largă dacă ar fi fost la umeri… Vezi dacă îţi vine şi capela.

îmi venea.

— Încalţă şi cizmele.

Cizmele îmi erau cam mari, dar de ieşit nu-mi ieşeau din picioare.

— În regulă? am întrebat-o.

— Dacă n-ai avea barba asta oribilă, ai semăna cu un neamţ foarte chipeş.

Am fost convins că glumeşte.

— Cu barba nu-i o problemă. Am în sacul de merinde ce trebuie pentru bărbierit.

Toată averea mea erau o maşină de ras, un pămătuf, un săpun de bărbierit şi o pereche de ciorapi, pe care, tocmai fiindcă era singura pereche şi curată, pe deasupra, nu mă îndurasem s-o folosesc, în ciuda faptului că aceia pe care îi purtam se ferfeniţiseră.

— În cazul acesta ai făcut o achiziţie grozavă.

— Da, s-ar putea să-mi fie de folos. Dar acum să scot de pe mine uniforma asta. Parcă mă frige.

Am dezbrăcat-o, punîndu-mi din nou jerpeliturile. Am păstrat doar cizmele. Bocancii mei aproape că nu mai aveau pingele. Ea ronţăia întruna marţipan, privind printre gene cerul acum spălat de fienderîţele de nori. 0 simţeam preocupată de ceva, dar nu-mi puteam da seama ce se petrece cu ea. Din cînd în cînd, deschidea ochii şi se uita la mine lung, lung şi enigmatic. Parcă voia să-mi spună ceva, dar nu se putea hotărî.

— Ei? am întrebat eu la un moment dat.

— Ce?

— Nu ai să-mi spui nimic?

— Nimic!

— Atunci mă duc să fac rost de ceva mîncare. Poate împuşc vreo pasăre.

— Nu crezi că împuşcăturile…

Şi nu mai continuă, ca şi cînd şi-ar fi dat singură seama că nu avea motiv să se teamă.

— Într-o zonă ca aceasta unde mişună trupe cine se sinchiseşte de o împuşcătură, două…

— Să nu întîrzii mult.

— În orice caz fără vînat nu mă întorc. Trebuie să mîncăm ceva. Nu?

Ghinion n-am avut. Am împuşcat o raţă. Cînd m-am reîntors, nu trecuse nici jumătate de oră.

— Bine că te-ai întors. Tare mi-e rău! Temperatura nu era mai

mare ca în ajun. Dimpotrivă, dacă nu mă înşelam, măcar cu cîteva liniuţe tot coborîse. Cu toate acestea se simţea rău.

— În orice caz temperatura a mai scăzut.

— Atunci, probabil că nu mă simt bine din cauza marţipanului… Am mîncat cu lăcomie.

Vorbea puţin mai greu ca de obicei.

— Fără îndoială că din cauza marţipanului. După ce ai să mănînci un pic de carne ai să te simţi mai bine.

M-am apucat de treabă. M-am căznit mult pînă ce am jumulit raţa, pînă ce am pîrlit-o. Am fript-o la proţap ca pe crap. Carnea nu era chiar atît de tare ca pingelele lui Chaplin din filmul „Goana după aur”, aşa că am putut-o mînca, şi încă plăcîndu-mi. În schimb, Milada abia dacă ciuguli dintr-un copan. Se simţea rău.

— Cred că n-am să pot rezista, îmi spuse. Mi-am făcut doar iluzii.

— Ascultă, Milada. Te întreb încă o dată dacă nu pot face ceva pentru dumneata. Am o uniformă pe care o pot îmbrăca şi o bicicletă cu care mă pot deplasa pînă în oraş. Vorbesc şi limba germană. Vreau să spun că acum şansele de a nu fi prins sînt mai mari ca înainte. Dacă îmi spui la cine să mă duc în oraş, într-o oră pot fi înapoi cu ceva medicamente.

— Nu există nici o şansă pentru mine, fiindcă nu cunosc pe nimeni în oraş în stare să mă ajute… Singurul care ar putea s-o facă va refuza.

— Cine? Acel Georg?

— Ce importanţă are cine! Dar te rog, te rog să nu gîndeşti rău despre mine. De altfel mi-ai promis.

— Nu gîndesc în nici un fel despre dumneata, Milada, fiindcă nu-mi dai posibilitatea să gîndesc nici bine şi nici rău. Dar asta nu mă împiedică să mă simt jignit că nu ai încredere în mine.

— Vezi, vezi că totuşi mă judeci! mă mustră ea. Te rog, nu insista. Spune-mi mai bine, poţi să-ţi închipui?

— Ce?

— În general dacă ai facultatea să-ţi închipui. Orice! Chiar şi ceea ce pare imposibil?

— De închipuit pot să-mi închipui. Numai că în asemenea împrejurări nu uit o clipă că este vorba de ceva închipuit.

— Dar nu poţi să-ţi închipui ceva ce doreşti mult şi să crezi că lucrul acela se întîmplă în realitate?

— Dumneata poţi?

— Eu? Desigur. De multe ori, cînd mi-a fost mai greu, mi-am putut închipui că nu mai e război şi că eu sînt acasă, la Praga. Cunoşti Praga?

— Nu.

— După război să te duci neapărat s-o vezi. Nu se poate să nu-ţi placă. Cu sufletul pe care îl ai, nu se poate să nu-ți placă.

— Dar ce fel de suflet am, Milada?

— Un suflet… de om. Ştii, sînt atît de puţini aceia care au suflet de om!… Cel puţin în război. Ție, fiindcă ai un astfel de suflet, sigur că are să-ţi placă Praga… Are să-ţi placă mai ales cartierul în care m-am născut… Ii spune Mala Strana… Un cartier vechi, romantic. Şi tu eşti un pic romantic. Romantismul înseamnă nobleţe… Şi sufletul tău este nobil, de vreme ce te găseşti lîngă mine, şi nu în altă parte. M-ai adus aici, în mlaştină… Nu m-ai părăsit, deşi te stînjenesc… Tăcu. Să se odihnească. Acum, pentru prima dată cînd vorbea, obosea.

— Cînd îmi era foarte greu, ca să-mi fie mai uşor, ca să pot îndura, îmi închipuiam că sînt acasă, că am un bărbat care e poet şi un băiat cu numele de Petka, de cincisprezece ani, cu care cîntam concertul la două viori de Bach. Şi să ştii, de cîte ori îmi închipuiam lucrurile acestea, după aceea îmi era mai uşor.

— Dar din ce motiv îţi era aşa de greu, Milada?

— Cînd e război, cui îi este uşor! Tuturora ni-e greu, căută ea să se eschiveze.

— Ştii să cînţi la vioară, Milada?

— Nu. Dar îmi închipuiam că ştiu… Cînd ţi-e greu, e bine să-ţi

poţi închipui. Uite, şi acum mi-e tare greu şi vreau să-mi închipui.

— Ce-ai vrea să-ţi închipui, Milada?

— Aş vrea… aş vrea să-mi închipui că sînt sănătoasă şi că sînt nu aici într-o mlaştină cu ţînţari, care miroase urît, ci undeva pe malul unui rîu, poate Vltava sau poate un altul din ţara ta… Spune-mi numele unui rîu din ţara ta.

— Eu sînt dintr-un oraş de pe malul Dunării. Şi mai frumos decît pe malul Dunării nu cred să fie în altă parte.

— Bine, pe malul Dunării. Aş vrea să-mi închipui că stau pe malul Dunării, culcată aşa ca acum şi că privesc cerul, minunîndu-mă cît de înalt este. Lîngă mine să fii tu şi să fii iubitul meu. Să te iubesc fără bătrîneţe şi moarte… Să-ţi spun, mîngîie-mi trupul şi dumneata să mă mîngîi… Să-ţi spun, ia-mă în braţe şi dumneata să mă iei în braţe… Să-ţi spun, haide, dragul meu, să facem dragoste şi apoi să ne pierdem unul într-altul pînă la uitare… Să uităm că sîntem două fiinţe sortite, să rămînem două fiinţe pînă la capătul zilelor noastre.

Şi iarăşi tăcu ca să se odihnească.

— Ai vrea sau chiar îţi stă în putinţă să-ţi imaginezi, Milada?

— Chiar îmi închipui, dragul meu… Te iubesc atît de mult, dragul meu drag. Poate că de aceea m-am născut, ca să fiu dragoste pentru tine. Niciodată n-am să obosesc să te iubesc, niciodată… Şi sînt atît de fericită că mă iubeşti şi tu… Cum au trecut anii!… Anii războiului au rămas departe… Cei tineri cînd ne aud vorbind de război strîmbă din nas plictisiţi: Ia mai slăbiţi-ne cu războiul vostru!… Ce-a fost a trecut… Noi, tinerele generaţii nu ne vom bate niciodată… Da, s-au scurs mulţi ani de la război… Amîndoi am trecut aproape de moarte, dar amîndoi am scăpat… Iţi aminteşti cum ne-am cunoscut?… Iţi aminteşti de mlaştina în care m-ai adăpostit atunci cînd am fost rănită, grav rănită? Dacă n-am murit, numai ţie îţi datorez viaţa. E drept, nici eu n-am vrut să mor…

— Ca să-i explici lui Georg?

— Şi pentru asta… Era foarte important să-i explic. Dar pe

urmă, cînd mi-am dat seama ce fel de om eşti, am vrut să trăiesc ca să te pot iubi… Şi fiindcă mi-am dorit atîta să nu mor, n-am murit… Am vrut să trăiesc, şi am trăit… Dragul meu, eu cred că dacă oamenii ar iubi atîta cît te-am iubit eu atunci şi ar fi în primejdie să moară, moartea nu ar avea ce să le mai facă… S-ar da bătută şi le-ar amîna sorocul… Eu, cel puţin, ştiu că o dată am învins-o… Şi anii au trecut. N-am obosit niciodată să te iubesc în toţi aceşti ani… Nici tu n-ai obosit să mă iubeşti… Sîntem amîndoi atît de fericiţi!… Şi cum să nu fim dacă avem esenţialul! Iată, am început să încărunţim, dar ne simţim tineri. Nici nu ne vine să credem că avem un băiat atît de mare: şaisprezece ani! Băiatul îţi seamănă ţie. Are ochii tăi… Are * ştiu— şi sufletul tău romantic… Sufletul tău de om… Nu-i aşa că sîntem mîndri de fiul nostru? Dar cîteodată mă cuprinde frica… Atunci cînd mă gîndesc la mai tîrziu, cînd va păşi în viaţă… De cînd e lumea lume, oamenii cu suflet de oameni au avut de suferit din pricina oamenilor fără suflet de oameni… Cîteodată mă cuprinde teama ca nu cumva băiatul nostru să aibă de suferit de pe urma oamenilor fără suflet de oameni… Totuşi sînt fericită că are astfel de suflet, chiar dacă mai tîrziu va avea de suferit…

Iarăşi conteni. Iarăşi simţi nevoia să se odihnească. Închise ochii numai pentru cîteva clipe. Cînd îi deschise, din nou începu să vorbească.

— Dragul meu, e atît de frumoasă dimineaţa aceasta de toamnă!… Cerul e atît de pur şi atît de albastru, de parcă ar fi împrumutat gelos culoarea ochilor băiatului nostru… Băiatul nostru are ochii albaştri ca un scandinav… Ca ai tăi, scandinavul meu drag! Şi soarele, ce cuminte e soarele în dimineaţa asta frumoasă… înainte, aproape că nu băgăm de seamă dimineţile frumoase… înainte trăiam, dar nu degustam viaţa… Dar de cînd am fost atît de aproape de moarte şi mi-ai salvat-o tu, am început s-o degust ca pe o băutură rară şi subtilă… înainte o aveam, o beam cu nepăsare, nu-mi dădeam seama de gustul ei, nu-i ştiam preţul… Dar de cînd am învins moartea, preţuiesc fiecare clipă… şi-ţi mulţumesc… De

fapt, eu am vîrsta fiului nostru… Şaisprezece ani, cu toate că după vîrsta mea biologică sînt mult mai mare decît el. Dar, vezi, eu am început să trăiesc abia de şaisprezece ani, de cînd te-am cunoscut. Poate de aceea, cîteodată, îmi vine poftă să mă joc cu păpuşile sau să sar coarda…

în clipa aceea, departe, se auzi ca un tunet. Parcă ocale de fier, în chip de mingi uriaşe, se rostogoleau pe o pardoseală sonoră. Am crezut mai întîi că acolo, înspre est, tună. Dar numai o clipă, poate două. Pentru că eram deşcă bătrînă şi nu puteam confunda o canonadă de artilerie cu tunetul. Nu mai încăpea nici o îndoială. Ceea ce auzeam eu era o canonadă de artilerie. Vasăzică frontul era atît de aproape, încît se auzea duelul artileriilor.

— Milada, auzi? i-am atras atenţia.

— Aud cum clipoceşte apa cînd peştii ies la suprafaţă… Cum vîntul se dă în scrînciobul sălciilor pletoase… Aud…

— Ascultă, Milada, ascultă! Lasă visul şi ascultă. Ascultă canonada. Frontul s-a apropiat atît de mult, încît se aud tunurile. Ascultă, Milada! Şi Milada ascultă.

— Da, le aud!

— Acolo are loc o bătălie, Milada. Nu este exclus ca pînă diseară să ajungă aici avangărzile române sau cele sovietice.

— Pînă diseară!

— Nu-i exclus, Milada! Sau cel mai tîrziu în cursul zilei de mîine.

— Mi-e rău, mi-e tare rău! Şi mă doare, mă arde. Zvîcneşte şi mă arde în umăr… Cred că acolo se adună puroi.

I-am luat mîna. Temperatura crescuse. Pulsul galopa ca un bezmetic.

— Adineauri spuneai că prin voinţă omul poate învinge chiar şi moartea.

— Prin dragoste spuneam… Dar atunci cînd visam… Suntem atît de nenorociţi, încît ar trebui să mulţumim destinului că ne-a lăsat facultatea de a visa.

— Haide, curaj! Acum sînt convins că va fi bine şi că nu mai trebuie să-ţi fie frică de moarte, Milada. Trebuie numai să vrei şi tu cu tot dinadinsul să rezişti pînă ajung ai mei aici.

— Vreau cu tot dinadinsul… Vreau!

— Atunci e în regulă, Milada. Ascultă canonada şi ai să te simţi mai bine. Canonada este leacul cel mai eficace pentru tine, crede-mă.

— Acolo are loc o mare bătălie, vorbi, şi vocea ei tremura puţin de emoţie.

Şi fără voie m-am întrebat cum de se pricepe ea să recunoască o mare bătălie după canonadă?

— Intr-adevăr, acolo are loc o mare bătălie. Dar tu cum de ştii? Ai fost pe front?

— Acolo mor oameni, murmură ea ca şi cînd n-ar fi auzit întrebarea. Totuşi o auzise, însă nu voia să răspundă. Mor atîţia, acolo… Dintr-un anumit punct de vedere, ei mor ca să trăiesc eu… Nu-i aşa?

— Dintr-un anumit punct de vedere, da, am convenit.

Pe urmă, nu ne-am mai vorbit. Eu ascultam canonada. Nu ştiu dacă o asculta şi ea. Închisese ochii şi respira greu. Totuşi, starea ei nu mă îngrijora. Canonada îmi insufla un optimism pe care nu-l găseam deloc exagerat. Va rezista. Pînă diseară sau chiar mai devreme, cînd aveau să ajungă primele unităţi din avangardă, va rezista. Ce bine ar fi dacă tocmai regimentul meu ar răzbi încoace. Ce au să se mai bucure băieţii, cîţi vor mai supravieţui pînă diseară. Îi vedeam înaintea mea pe toţi şi ştiam că mulţi dintre ei nu mai erau în viaţă. Dar ce înseamnă moartea în război!… Unii cred că cei de pe front ajung să se obişnuiască cu moartea, să nu-i mai impresioneze. Nu-i adevărat. Pe front, moartea nu-i o abstracţiune. Pe front, moartea e poate singura realitate implacabilă, care te invadează, care se împlîntă în tine, pe care n-o poţi ignora şi împotriva căreia nu există nici un fel de mistificare. Cînd moare unul lîngă tine, mori şi tu puţin. Pe urmă, mai moare unul, şi încă

unul. Aceste morţi parţiale adunate toate la un loc reprezintă o bună parte din viaţa ta, redusă astfel la jumătate din pricina morţii celorlalţi, tocmai fiindcă reducîndu-se numărul celor care înfruntă moartea, ţi se reduc şi ţie şansele de a supravieţui. Ca atunci, la Oarba de Mureş. Mulţi au mai murit. Pînă şi generalul brigăzii a fost rănit şi internat la spitalul militar din Sibiu. Atunci am căzut eu prizonier. Inamicul contraataca, sprijinit de artilerie şi aruncătoare. De trei ori pătrunsese pînă în poziţiile noastre şi de trei ori fusese respins. De-a dreapta şi de-a stînga noastră, situaţia era mai puţin bună. Ambele flancuri se repliaseră, luptînd pe poziţii mai avantajoase. Noi însă nu ştiam. Neprimind vreun ordin, continuam să rezistăm, consumînd, cu zgîrcenie, puţina muniţie ce ne mai rămăsese. Robu, comandantul plutonului, fusese rănit şi evacuat. Fiind încheietor de pluton, preluasem comanda şi mă descurcasem binişor pînă atunci. Situaţia însă era gravă. Muniţia, pe terminate. În foarte scurt timp nu aveau să ne mai rămînă decît grenadele, şi ele puţine. Legătura cu punctul de comandă al companiei fusese întreruptă. Pe de altă parte, n-o putusem restabili nici prin agenţi. Încercasem în două rînduri, dar amîndoi oamenii fuseseră omorîţi. Eram cu desăvîrşire izolat şi fără ordin îmi era greu să mă retrag. Abia cînd primejdia de a fi încercuit n-a mai putut fi înlăturată, am permis supravieţuitorilor să se replieze pînă la linia unde speram că se găseau resturile companiei noastre.

Eu am rămas pe poziţie să le acopăr retragerea. Am izbutit, epuizînd ultimele trei încărcătoare ale puştii-mitraliere. Abia după aceea am încercat să mă salvez şi eu. M-am tras înapoi, tîrîndu-mă, cu intenţia să ajung la liziera satului unde urmau să mă aştepte ceilalţi. Dar tocmai cînd începusem să mă consider scăpat, o grupă de hitlerişti care se infiltrase pe la flancul drept al companiei noastre mă înconjură. Au tăbărît pe mine, m-au dezarmat şi m-au dus în liniile lor. Un locotenent care ştia binişor româneşte mi-a luat interogatoriul. Văzînd că nu poate scoate nimic de la mine, m-au legat cu mîinile la spate de un copac şi m-au ţinut aşa toată noaptea.

Înspre ziuă am leşinat. Cînd mi-am revenit, artileriile se duelau cu furie. Hitleriştii se pregăteau să reia contraatacul. L-au dezlănţuit la răsăritul soarelui. Dar nici pînă la prînz n-au izbutit să realizeze mare lucru. În schimb, pierderile lor au fost mari. De lucrul acesta mi-am dat seama în cursul nopţii, cînd am fost puşi să cărăm cu tărgile răniţii şi morţii de pe poziţii. Am cărat toată noaptea, fără să ni se îngăduie o clipă de odihnă.

Canonada continua. O ascultam şi mă bucuram. Milada nu mai deschisese ochii. Răsufla tot atît de greu.

— Cum te mai simţi, Milada?

— Mă arde!… Rău mă mai arde!

— Trebuie să vrei, Milada, să trăieşti. Curaj!

Nu mi-a răspuns. A încercat numai să zîmbească, fără să izbutească. Într-o salcie croncănea o cioară. Întruna, neobosită, speriată parcă. Pe şosea circulaţia devenise parcă mai intensă.

— Eşti aici? întrebă ea fără să deschidă ochii.

— Sînt! Vrei ceva, Milada?

— Voiam numai să ştiu dacă mai eşti aici… Să nu pleci, să nu mă laşi singură.

— Nu plec nicăieri.

— După război, să te duci neapărat la Praga… îmi promiţi?

— Dacă n-am să mor pînă s-o face pace, am să vin să te văd la Praga. Să-mi dai adresa.

— Pe mine n-ai să mă mai găseşti acolo… Eu am să mor… Aş vrea, după moarte, să mă preschimb într-o salcie plîngătoare ca să plîng atunci, de vreme ce acum nu pot plînge… Să te duci neapărat la Praga, în Mala Strana… Să cauţi strada Hellichova… Pe strada aceasta am locuit… în faţa casei e o mică grădină cu multe, multe flori… Numai flori roşii şi albastre… Să treci prin faţa casei şi să te gîndeşti că acolo am trăit eu, Milada…

— N-am să trec numai. Am să deschid poarta şi am să intru în curte. Un cîine are să mă latre. Aveţi acasă un cîine?

— Avem un pudel. Îl cheamă Tarzan.

— Tarzan are să latre şi tu ai să ieşi să vezi cine a venit. La început n-ai să mă recunoşti şi eu atunci am să te întreb: îţi mai place marţipanul, Milada? Ţi-am adus din România nişte marţipan. Atunci ai să te bucuri şi ai să…

— N-ai să mă găseşti. Acuma văd că e rîndul tău să visezi… Eu nu mai pot… Prea tare mă arde rana ca să mai pot visa… Dar nu-i nimic. Visezi tu şi pentru mine… Visează cu glas tare… Te rog… Poate că, ascultîndu-te, îmi va fi mai uşor… Spune mai departe. Am să mă bucur… Şi pe urmă ce se va întîmpla?

— Pe urmă ai să mă îmbrăţişezi… Pe urmă ai să mă inviţi în casă… Pe urmă o să ronţăim marţipan…

— Şi pe urmă?

— Pe urmă o să plecăm să-mi arăţi oraşul.

— De ce să ţi-l arăt eu? Nu, trebuie să-l descoperi singur… Cînd ai să te duci la Praga, aşa să faci… Să nu cumperi nici un fel de ghid, să nu-ţi iei nici un fel de însoţitor… Să porneşti în explorare de unul singur… Praga iubeşte turiştii singuratici şi are grijă să-ţi dezvăluie, succesiv, toate frumuseţile ei… Şi pe urmă ce vom mai face?

— Pe urmă…

Hotărît, nu mă pricepeam să visez. Mai departe nu ştiam ce să-i spun.

— Pe urmă, vom lua masa. Tu mă vei duce la un restaurant vechi. Există asemenea restaurante?

— Cum să nu! 0 mulţime… Eu am să te duc într-acela unde obişnuia să vină Hasek… Şi pe urmă?

— Gata, canonada a încetat acum, Milada, am căutat eu să schimb vorba.

— Da, a încetat… Asta înseamnă ori că atacul a fost oprit, ori că frontul a fost spart.

— Frontul a fost spart, asta-i, Milada!

— Înseamnă că vin.

— Vin! Nu ştiu cum, dar presimt că vor ajunge aici încă în cursul acestei zile.

Milada zîmbi trist şi închise din nou ochii. M-am uitat la ea. Îmi dădeam seama că situaţia ei se agravase. N-o consideram totuşi disperată. Mai exact, nădăjduiam că nu va deveni disperată pînă spre sfîrşitul zilei.

— Milada, trebuie să te las cîtva timp singură. Trebuie să văd ce se mai întîmplă pe şosea. N-am să lipsesc mult.

— Bine, dacă trebuie, consimţi ea apatică. Am străbătut mlaştina de-a latul, şi cînd am ajuns aproape de capătul dinspre şosea, m-am urcat într-o salcie. Era un bun post de observaţie. De acolo puteam vedea tot ce se întîmplă pe şosea. Circulaţia era acum şi mai intensă. Dar aproape numai dintr-o singură direcţie. Dintr-aceea de unde se auzise canonada. Ceea ce vedeam îmi umplea sufletul de bucurie. Camioanele, în marea lor majoritate nemţeşti, transportau trupe, bagaje, muniţie. Nu mai aveam nici un dubiu că frontul era din nou în mişcare. După ce m-am săturat privind spectacolul jalnic al unei retrageri precipitate, am coborît şi m-am reîntors la Milada. În drum am mai împuşcat o raţă fiindcă din nou mi se făcuse foame.

— Ce se întîmplă? se interesă ea, cînd m-am aşezat alături.

— E clar, Milada. Se retrag. O retragere generală şi precipitată.

Timpul înaintase pînă spre inima nopţii. Miladei îi era din ce în ce mai rău. Aproape îmi pierdusem orice speranţă. Frontul se mişcase, dar probabil nu în măsura în care sperasem. Toată ziua se scurseseră coloanele hitleriste şi acum, spre miezul nopţii, încă mai continuau să se scurgă. În vreo cîteva rînduri auzisem canonade, scurte canonade, mereu mai aproape, ceea ce însemna că punctele de rezistenţă, lăsate de inamic în urmă, ca să întîrzie înaintarea alor noştri, erau repede lichidate. Şi cu toate acestea, trecuse o zi întreagă şi jumătate din noapte, fără ca frontul să ajungă pînă la noi. Aşteptarea, chinuitoarea, neliniştitoarea aşteptare încă nu luase sfîrşit.

Milada trăia, încă trăia. Aveam impresia că asistam la o lungă, implacabilă şi dureroasă agonie. Gemea şi se văita. Şi eu nu-i puteam fi de nici un folos. Stăm lîngă ea, neputincios, îi puneam

comprese pe frunte şi o încurajam, invariabil, cu aceleaşi cuvinte:

— Curaj, Milada! Nu te da învinsă. Încă puţin, doar cîteva ore, şi totul se va sfîrşi cu bine.

Ieşise luna şi cerul crescuse ca un imens cozonac cu stafide, în mlaştină ţipau, din cînd în cînd, păsări de apă. Ţipau parcă a disperare şi a moarte. De fiecare dată, Milada tresărea.

— De ar veni mai curînd dimineaţa!

— E trecut de miezul nopţii, Milada. Nu mai avem mult.

— Să nu mor noaptea, auzi?

Se ruga de mine, ca şi cînd de mine depindea ca ea să mai trăiască orele cîte mai rămăseseră pînă la ziuă.

— N-ai să mori, Milada.

— Să nu mor noaptea. Vreau să mor pe lumină. Să privesc lumina pînă în ultima clipă. Poate voi putea păstra amintirea ei, cînd voi ajunge dincolo unde nu-i decît întuneric. Auzi? Să nu mor noaptea asta! Să nu mă laşi să mor pînă nu va fi din nou dimineaţa!

— Nu, nu vei muri. Vei trăi şi te vei vindeca.

Nu eram convins deloc. Dar speranţa era singurul antibiotic împotriva prăbuşirii moralului.

— Dă-mi mîna, te rog! I-am dat-o. Acum, dacă te ţin de mînă, ştiu că n-ai să mă laşi să mor pînă nu se face din nou dimineaţă.

Febra crescuse. Organismul ei se lupta împotriva infecţiei. Viaţa din ea se lupta. Dar cît timp încă? Tare mai eram nefericit! Am mîngîiat-o pe păr cu un fel de duioşie care era şi altceva, poate deznădejde. Pe urmă, m-am lungit alături de ea şi am continuat să-i mîngîi părul.

— Milada!

— Te ascult, dragul meu!

— De ce a trebuit să ne cunoaştem într-o asemenea împrejurare?

— Nu, te rog!… Dacă pui asemenea întrebări, viaţa mi se va părea atît de absurdă, încît n-aş mai regreta că mor… Şi eu vreau să regret… Vreau să privesc lumina şi, murind, să regret că n-am s-o mai văd niciodată… Ridică-mi capul şi culcă-l pe braţul tău… Şi

fiindcă eşti atît de aproape de mine, poate, poate voi izbuti să visez din nou.

Nu ştiu cît timp a trecut. Ştiu că la un moment dat am adormit. Profund, istovit de nesomn şi de emoţiile prin care trecusem în ultimele treizeci şi şase de ore. Cînd m-am deşteptat, era lumină. Dar nu lumina m-a trezit, ci liniştea, atotbiruitoare, atotstăpînitoare. De pe şosea nu se mai auzea zgomotul motoarelor. Nu mai treceau camioane, nu mai treceau tancuri, nu se mai auzea scîrţîitul căruţelor neunse, strigătele şi înjurăturile conductorilor de atelaje. Era linişte, o linişte ca de început sau de sfîrşit de lume. Liniştea aceasta m-a trezit din somn. Asta însemna că se scurseseră toate coloanele inamicului, însemna că în scurt timp trebuiau să-şi facă apariţia pe şosea unităţile noastre de avangardă.

— Milada, dormi?

— Nu dorm… Aşteptam să te trezeşti, ca să-mi iau rămas-bun de la tine… înţelegi, nu puteam să plec dincolo fără să-mi iau rămas-bun!… O, dragul meu, tare sînt nefericită că nu-mi mai este dat să trăiesc!

— Ce tot spui, Milada! Mai bine ascultă.

— Ce să ascult?

— Ascultă şi ai să auzi.

Milada ascultă atentă cîteva clipe.

— Nu aud nimic… E linişte, e atîta linişte!

—Vezi că ai auzit? Ai auzit liniştea, Milada. Ştii ce înseamnă liniştea asta? înseamnă că sîntem scăpaţi. Înseamnă că în scurt timp vor ajunge aici avangărzile. De acum putem pleca de aici.

Şi în timp ce cu infinite precauţii o luam în braţe, deodată răzbi pînă la noi huruit puternic de şenile şi zgomot de motoare.

— Milada, cred că astea sînt tancurile noastre. Haide să ne grăbim.

— Unde vrei să mă duci?

— Cum unde? în oraş.

— Nu, în oraş nu vreau să mă duci.

— Bine, dar unde în altă parte ai putea căpăta îngrijri dacă nu acolo? am întrebat, dezorientat de opoziţia dîrză a Miladei.

— Îţi spun, în oraş nu vreau să mă duci… Scoate-mă pe şosea… Nu se poate să nu treacă şi ambulanţe… Nu se poate!

— Bine, am să te scot la şosea, m-am învoit, şi toată bucuria mea se risipi.

De ce, oare, de ce nu voia să se reîntoarcă în oraş? De cine şi de ce îi era frică? Nu cumva îi era teamă că ar putea fi denunţată trupelor de ocupaţie, pentru că colaborase cu hitleriştii?

Dar ca şi cînd mi-ar fi ghicit gîndurile, începu să se roage de mine:

— Să nu gîndeşti nimic rău… Te rog să nu gîndeşti…

— Bine, n-am să gîndesc, i-am răspuns posomorîndu-mă.

Am mers prin mlaştină aproape o oră. O duceam în braţe şi fiindcă mai trebuia să casc bine ochii pe unde merg ca să nu alunec şi să cad cu ea aveam puţin spor la mers.

Cînd am ieşit în şosea, goneau pe ea tunuri de toate calibrele, aruncătoare, camioane încărcate cu trupe sovietice. O fetişcană mărunţică, în uniformă, cu grad de caporal şi cu puşca în bandulieră, dirija circulaţia. I-am explicat folosind puţinele cuvinte pe care le cunoşteam—acolo unde nu găseam corespondentul rus înlocuindu-l prin gesturi – că Milada fusese împuşcată grav de hitlerişti şi că avea nevoie de grabnic ajutor medical. Am izbutit să mă fac înţeles şi la rîndul meu am înţeles că „siceas” problema se va aranja.

în timp ce aşteptam să se concretizeze acel „îndată” optimist, între mine şi Milada a avut loc următoarea discuţie:

— Dragul meu, curînd va trebui să ne despărţim.

— Am să te însoţesc pînă la spital.

—Nu, n-ai să mă însoţeşti… Ne vom despărţi aici… După ce ne vom despărţi, te rog să mai faci ceva pentru mine… Te rog mult!

— Ce trebuie să fac, Milada?

— Să te duci la K… Există acolo o străduţă care se numeşte Ady

Endre… De la barieră s-o ţii mereu înainte pînă vei da de primărie… Primăria se află chiar în centrul oraşului… Ai s-o recunoşti imediat după arhitectură… în spatele primăriei se află străduţa Ady Endre… Cam pe la jumătatea ei, pe partea dreaptă, este o cofetărie, care are firma „Five o'clock"… S-ar putea să fie închisă. Adică, mai mult ca sigur că va fi închisă… Imediat după cofetărie, ai să vezi o casă vopsită în verde… Suni la sonerie… Ca să fii sigur că ţi se va deschide, îţi recomand să suni de trei ori scurt, de trei ori lung şi apoi, imediat, o dată scurt… Va veni să-ţi deschidă un bătrîn, patronul cofetăriei… îi vei spune că eu te-am trimis şi că vrei să-i vorbeşti.

— Bine, dar eu nu ştiu ungureşte.

— Bătrînul vorbeşte limba germană perfect… Mai bine ca dumneata şi ca mine… Dacă are să afle că eu te-am trimis, te va primi în casă. Te rog să-i povesteşti tot, absolut tot, din clipa în care m-ai salvat şi pînă în clipa despărţirii noastre… Asta e rugămintea mea!… Vrei să-mi faci acest serviciu?

— Nu-i voi transmite nimic din partea dumitale?

— Nimic! Vreau numai să ştie ce mi s-a întîmplat… E foarte important s-o afle… Ai să te duci?

— Bineînţeles!

— Îţi mulţumesc mult, mult… Dacă voi trăi, n-am să te uit niciodată.

O dubă sanitară trebui să oprească la semnul expres şi energic al căprăriţei. Lîngă şofer sta o femeie în uniformă militară, cu gradul de maior. Era, după cum aveam să aflu imediat, doctoriţă. Doctoriţa coborî din maşină şi se apropie de noi, după ce în prealabil strigase la un sanitar care se afla în dubă şi care purta numele de Alioşa să vină cu targa. Doctoriţa examina rănile, schimbă pansamentul improvizat şi îi făcu o injecţie. După aceea eu şi cu Alioşa am transportat-o cu targa pe Milada pînă la dubă.

— Iată, a venit clipa să ne despărţim… Adio, Horia!

îmi rostea acum pentru prima dată numele. Crezusem că-l

uitase.

— Milada, la revedere! Dă-mi adresa ta. Am să-ţi scriu. Vreau să-ţi scriu.

— Chiar dacă nu voi muri pînă se termină războiul nu voi avea o adresă unde să-mi poţi scrie… Mai bine dă-mi-o pe a ta… Dacă n-am să mor, am să-ţi scriu.

— Făgăduieşte-mi că ai să-mi scrii, Milada.

— Iţi voi scrie.

I-am scris adresa pe o filă ruptă din carnetul găsit în portharta hitleristului.

— Să ştii, Milada, chiar dacă n-ai să-mi scrii, eu tot am să te caut, odată şi odată, în căsuţa de pe strada Hellichova din cartierul Mala Strana, cu flori numai roşii şi albastre în grădină.

■ Milada închise ochii ca să strivească două lacrimi.

— Adio, dragul meu!

— Cu bine, Milada!

Alioşa închise uşile dubei. Duba porni. Şoferul se strecură printre camioane cu dibăcie şi repede, mai repede decît mă aşteptam, duba dispăru din raza privirii mele. Ca să ajung în oraş, drumul cel mai scurt era tot prin mlaştină. Mie mi s-a părut totuşi lung, fiindcă eram singur şi fiindcă mergînd retrăiam în amintire toate cîte mi se întîmplaseră în ultimele patruzeci şi opt de ore. Şi nu ştiu de ce, dar aveam sentimentul că în aceste patruzeci şi opt de ore trăisem mai intens decît în toţi anii de mai înainte.

Cu bicicleta am făcut pînă în oraş exact douăzeci şi trei de minute. Între timp, oraşul fusese ocupat de avangarda unui regiment de roşiori. Străzile erau pustii. Nici un localnic pe stradă. Ferestrele, cu storurile lăsate, prăvăliile, cu obloanele trase. Dar aşa cum se întîmplă de obicei cînd un oraş este părăsit de o armată învinsă pentru a fi ocupat de alta învingătoare, dinapoia perdelelor şi a storurilor lăsate, priviri speriate iscodeau ce se petrece pe stradă.

Ady Endre era o străduţă care nu avea mai mult de treizeci de

case pe o parte şi tot atîtea pe partea opusă. Cofetăria „Five o'clock" era cam pe la mijloc, dar, aşa cum prevăzuse Milada, avea obloanele trase. Am sunat la soneria casei vopsite în verde.

Veni să-mi deschidă un bătrîn care semăna teribil cu Venizelos, al cărui portret îl văzusem atîrnînd la locul de cinste, în prăvălia lui Lascarachis, frizerul de pe strada Goleşti din oraşul meu natal, partizan înfocat al defunctului bărbat de stat grec.

Bătrînul, care avea un cioc asemănător lui Venizelos – de fapt cred astăzi că numai în aceasta consta asemănarea – mă măsură din cap pînă în picioare cu un aer bănuitor şi un pic dispreţuitor.

— *Guten Tag! 1,* am spus, prefăcîndu-mă că nu bag de seamă.

— *Was wiinschen Sie bitte?78*

— Vin din partea Miladei. Ea m-a trimis la dumneavoastră.

— Pofteşte în casă.

Şi o porni înainte să-mi arate drumul după ce, în prealabil, încuie uşa de două ori cu cheia pe care apoi o vîrî în buzunar. O clipă măsura aceasta de precauţie mă nelinişti. Dar numai pentru o clipă. Am respins imediat bănuiala că Milada mă trimisese la cineva unde viaţa mea ar fi putut fi în primejdie, după ce eu i-o salvasem pe a ei.

încăperesi în care mă introdusese bătrînul era o sufragerie spaţioasă cu mobilă fină. Cristale şi argintărie multe pe bufet şi servantă.

— Poftiţi, luaţi loc! mă invită el.

— Mulţumesc!

M-am aşezat pe un scaun la un capăt al mesei masive cu multe şi fine încrustări făcute cu dalta. El rămase în picioare. De cum m-am aşezat, am simţit că mai este cineva în spatele * meu. Am întors capul instinctiv. 0 femeie ca la vreo patruzeci şi cinci de ani apăruse de dinapoia unei uşi înalte cu două canaturi, fără să facă

---

[7] Bună ziua!

[8] Ce doriţi dumneavoastră?

nici un zgomot. Femeia avea o privire rece, metalică, aspră.

— Bună ziua! i-am dat, mutînd scaunul mai într-o parte, ca să nu stau cu spatele la ea.

Mi-a răspuns înclinînd doar capul. Mîinile şi le ascundea sub şal. Şi deodată am avut certitudinea că sub şal ascunde un revolver de care nu va ezita să se folosească împotriva mea.

Şi cu toate acestea nu-mi erau antipatici.

— Vă ascult, domnule, mă invită bătrînul.

Le-am povestit totul, aşa cum îmi ceruse Milada, fără să suprim amănuntele.

Cînd am terminat, bătrînul părea şi mai gîrbovit. Cît priveşte femeia sa – în cazul cînd îi era, deoarece diferenţa de vîrstă dintre ei era prea mare – de îndată ce începusem să povestesc ocupase scaunul din dreapta mea şi o clipă nu mă slăbea din ochi.

—… Şi acum ce aveţi de gînd să faceţi? mă întrebă bătrînul cînd am tăcut.

— Oraşul dumneavoastră a fost ocupat de o unitate romînească. Am să cer să fiu trimis înapoi la regimentul meu.

— Presupun că atunci cînd veţi ajunge la unitate, vi se va cere să raportaţi tot ceea ce vi s-a întîmplat din clipa cînd aţi căzut prizonier şi pînă la revenirea dumneavoastră la unitate. Nu credeţi?

— Probabil că da. Aşa se obişnuieşte.

— Şi în cazul cînd aşa se va întîmpla, aveţi de gînd să povestiţi şi despre Milada?

Am răspuns tot printr-o întrebare:

— După părerea dumneavoastră, credeţi că n-ar fi trebuit s-o fac?

—— Nu are nici un fel de importanţă. Veţi proceda aşa cum veţi crede de cuviinţă.

între timp, femeia cu ochi ce parcă nu ştiau a clipi se ridicase de la masă şi se postase din nou în spatele meu. Purtarea aceasta a ei făcu să răbufnească în mine, dintr-odată, neîncrederea în Milada.

— Dumneavoastră sînteţi prietenii Miladei? am întrebat.

— Dacă Milada v-a trimis la noi, înseamnă că-i sîntem prieteni.

— Presupun că există în oraş un spital, nu?

— Desigur că există.

— În cazul acesta, puteţi să-mi spuneţi de ce Milada a refuzat s-o aduc aici la dumneavoastră, prietenii ei, sau direct la spital?

Fu rîndul bătrînului să-mi răspundă printr-o întrebare:

— Dumneavoastră de ce credeţi că a refuzat?

Răspunsul pe care l-am dat dovedea că din cauza femeii care se postase în spatele meu, gata să tragă, îmi cam pierdusem capul.

— Fiindcă i-a fost teamă să nu fie recunoscută.

— De cine?

— De locuitorii oraşului care probabil ar fi avut de povestit ceva comandamentului trupelor de ocupaţie despre comportamentul ei în timpul cît au stat aici nemţii.

Era pentru a doua oară cînd îmi trecea prin minte o asemenea bănuială. Prima dată o alungasem imediat, reproşîndumi că puteam gîndi astfel despre Milada. Nici acum nu prea eram convins de ceea ce spuneam. Mă enerva însă faptul că femeia stătea în spatele meu, ascunzînd sub şal un revolver şi voiam să le dovedesc, şi mai ales să mă conving, că nu-mi era teamă că aş putea muri prosteşte împuşcat pe la spate de femeia aceea care parcă nu ştia să clipească. Dar realitatea aceasta era. Nu-mi era frică. Nu raţional, ci instinctiv nu-mi era frică. Frica se convertise într-un fel de furie care mă împinsese să formulez acuzaţia împotriva Miladei, acuzaţie de care nu prea eram convins.

Şi fiindcă îmi dădeam seama că fusesem nedrept, am mai adăugat:

— S-ar putea să greşesc. Dar atunci explicaţi-mi de ce a refuzat Milada s-o aduc aici la dumneavoastră sau direct la spital?

— Regretăm, dar nu vă putem explica.

— Atunci poate că mă veţi putea lămuri însă într-o altă problemă.

— Dacă îmi va fi posibil…

— Cunoaşteţi pe cineva cu numele de Georg?

Bătrînul tresări.

— Ce ştiţi despre Georg?

— Nimic. Nimic, absolut nimic nu ştiu despre el. În prima noapte, Milada a delirat, presupun că din cauza temperaturii. Atunci a rostit numele de Georg.

— Numai numele?

— În delirul ei repeta mereu: „Georg, de ce nu-mi răspunzi? Lasă-mă să-ţi explic, Georg! Te rog, lasă-mă!”

— Altceva ce a mai spus?

— Nimic, asta e tot. Presupun că-l cunoaşteţi.

— Probabil.

— Cine este acest Georg?

— Din păcate, nu vă pot satisface curiozitatea.

— Este soţul ei? am insistat.

— Nu! veni răspunsul după o oarecare întîrziere.

— Este cumva omul pe care ea îl iubeşte?

— O, nu, în nici un caz. Am răsuflat uşurat.

— Atîta mi-e suficient să ştiu. Rămîneţi sănătoşi.

Femeia vorbi acum pentru prima dată, pe un ton prietenos:

— Înainte de a pleca, fă-ne plăcerea să mănînci ceva cu noi. Presupun că-ţi este tare foame…

— Vă mulţumesc. Sînt grăbit. Vreau să-mi caut unitatea.

Bătrînul fu acela care mă conduse. Jos, după ce descuie uşa de la intrare, îmi spuse:

— Vă mai dau un sfat, domnule. Să aveţi încredere în Milada, aşa cum şi ea a avut încredere în dumneavoastră.

Şi îmi întinse mîna. I-am strîns-o fără nici o ezitare.

Un sfert de oră mai tîrziu mă prezentam la postul de comandă al unităţii ce ocupase oraşul şi pînă seara, aşa cum îmi dorisem, mi-am găsit regimentul. Acolo am aflat că la propunerea comandantului de companie fusesem decorat „post-mortem” cu „Virtutea Militară” pentru fapte de arme deosebite. Am povestit tot ceea ce mi se

întîmplase din ziua cînd căzusem prizonier şi pînă la reîntoarcerea mea la companie. Absolut totul.

îmi găsisem unitatea într-un sat. Se afla în rezerva diviziei. O săptămînă mai tîrziu am intrat din nou în foc. Am luptat pe întreg teritoriul Ungariei, în Slovacia, în Moravia. Ne-am oprit la mai puţin de o sută de kilometri de Praga, atunci cînd Germania lui Hitler a capitulat necondiţionat. La mai puţin de o sută de kilometri de Praga!… Şi cu toate acestea n-a fost posibil să mă reped pînă acolo s-o caut pe Milada, în casa de pe strada Hellichova, cu flori în grădină, numai roşii şi albastre. De altfel, aveam îndoieli că în lunile ce trecuseră, luni de război, Milada, vindecată, avusese posibilitatea să se întoarcă acasă. După o lună, unitatea noastră a revenit în ţară.

— Bine te-am găsit, Sfîntă Vineri!

— Băiatule, ce bine îmi pare că te-ai întors!… Ce bine îmi pare! Şi eu care crezusem… Ştii, băiatule, te visam rău într-un timp. Dar de acum, gata, nu mai cred în vise.

— Sfîntă Vineri, în lipsa mea n-am primit vreo scrisoare?

— Nu, băiatule, n-ai primit.

— Eşti sigură, Sfîntă Vineri? Nu cumva o fi venit cînd matale lipseai de acasă şi s-o fi rătăcit?

— Nu, băiatule, n-a venit nici o scrisoare.

— N-a venit!

Şi m-a cuprins o mare amărăciune. Milada mă minţise. Totuşi mă minţise!… Dar dacă murise? Şi amărăciunii îi luă locul durerea. Dacă Milada murise atunci la spital, însemna că nu aveam s-o mai văd niciodată. Şi abia acum mi-am mărturisit, pentru prima dată, ceea ce ştiam de mult şi mă prefăceam că ignor: că o iubeam pe Milada. Şi tocmai pentru că o iubeam, am refuzat să cred că murise. Milada trăia şi dacă nu-mi scrisese probabil o făcuse dinadins, ca să nu întreţină o iluzie care în nici un caz nu putea deveni realitate cît timp era război. Dar îmi va scrie. Într-o zi scrisoarea va veni.

Aşa au trecut ani. Aşteptînd scrisoarea ei. Aşteptînd împrejurarea favorabilă să mă pot duce s-o caut în strada

Hellichova. Scrisoarea n-a mai venit. În schimb, s-a ivit prilejul să plec s-o caut la Praga, pe strada Hellichova din Mala Strana. Dar între timp trecuseră zece ani. Milada spusese că am un suflet romantic. Şi îl aveam, de vreme ce, după zece ani, încă doream fierbinte s-o revăd.

Mi se ivise prilejul unei călătorii prin mai multe oraşe ale Cehoslovaciei. Şi cu toate că doream să încep cu Praga, în itinerarul care îmi fusese fixat, Praga reprezenta punctul terminus al călătoriei mele. A trebuit să încep cu Slovacia. Un prim-popas la Bratislava. Gazdele, amabile, mi-au pus la dispoziţie o „Tatra 603”, ca să revăd Zvolenul. Pe la Zvolen trecusem cu frontul. Pentru eliberarea acestui oraş, mulţi ostaşi români au luptat şi au murit.

Cum arată Zvolenul, ce monumente culturale există acolo, nu prea ştiu. Şi nu prea ştiu, fiindcă de fapt n-am avut timp să colind oraşul. De altfel, nu pentru aceasta ţinusem să vin, ci ca să vizitez Cimitirul central al armatei române. Cînd am ajuns, se făcuse vreme de ploaie.

Cimitirul central al armatei române se află la marginea oraşului Zvolen. Trepte de marmură duc la un fel de sarcofag, de asemenea, din marmură. Din marmură este şi jerba de flori de deasupra. Treptele urcă din toate cele patru puncte cardinale. Pe fiecare latură, cîte o coroană de flori. Stema. Sub ea următoarea inscripţie:

Glorie veşnică eroilor români căzuţi în luptele pentru eliberarea Republicii Cehoslovace de sub jugul fascist, 1944-1945.

Pe o suprafaţă de mai multe sute de metri pătraţi, mormintele ostaşilor. Copleşit de emoţie, am păşit printre morminte ca să citesc numele celor ce nu mai sînt şi localităţile unde au căzut. Mulţi Ion, Vasile, Gheorghe, Dumitru, Stan, Petru… Mulţi morţi, multe morminte…

— Are să plouă, îmi atrase delicat atenţia tovarăşa Maria, însoţitoarea mea.

— Plecăm imediat!

Mai citesc un nume: Soldat Gheorghe Neculai-Zvolen. Este fără

îndoială mormîntul lui Gheorghe Neculai al nostru, al şugubăţului Gheorghiţă, rupt în două de un proiectil de brand. Am lăsat florile pe mormîntul lui. A început să plouă binişor. Prin apropiere este probabil un poligon de tragere, fiindcă deodată am auzit focuri de armă automată. Mai întîi lovitură cu lovitură, apoi rafale scurte. Acolo, în liniştea înserării apropiate, în liniştea cu totul altfel din împărăţia nefiinţei, rafalele puştii-mitraliere sunau straniu, sunau trist, sunau ca un fel de memento al acelora care dorm somnul cel fără de trezire, în pămîntul rece, în pămîntul unei ţări prietene, totuşi în pămînt străin.

Lovitură cu lovitură… Rafale scurte… Rafale lungi…

Am plecat. Ploua acum în toată legea. Ploua peste mormîntul lui Gheorghe Neculai al nostru, peste toate mormintele eroilor români căzuţi la Pliesovce, Banskî Bystrica, Babinî, Dacov-Lom, Dobra Niva, Ocovă, Kochanovce, Melcice, Nova Bosaca, Teplice, Lest, Kosice, Lucenec, Bratislava şi în atîtea altele. Mii de localităţi, zeci de oraşe au fost cucerite de către cei care am luptat atunci. Dacă nu în toate, dar în vatra majorităţii miilor de localităţi sînt îngropaţi ostaşi români, ale căror nume nici măcar nu se cunosc toate:

Neznamy HrdinaP

în sfîrşit, am ajuns şi la Praga. De la hotel – Hotelul Internaţional – am luat anacronicul şi înduioşătorul tramvai cu numărul şapte, care m-a lăsat în Piaţa Mala Strana. De acolo am plecat pe jos să caut strada Hellichova. Un trecător mi-a arătat drumul. Pe strada Karmelitskî drept înainte. Acolo unde ea se termină, este întretăiată de strada Hellichova. Mă găseam în cel mai fermecător cartier al oraşului Praga, dar eu n-aveam ochi pentru frumuseţile lui. Milada! Curînd, foarte curînd aveam s-o văd sau poate numai aveam să aflu adevărul despre ea. Emoţia mă gîtuia. Trecuseră zece ani! Dar acesta era timpul istoric. Celălalt timp, cel dinăuntrul meu, îl oprisem pe loc. Înăuntrul meu* acolo unde imaginea ei se păstrase vie, în nici un caz nu trecuseră zece ani.

Strada Hellichova! în sfîrşit. Am pornit în căutarea casei, în

grădina căreia cresc numai flori roşii şi albastre. Am străbătut strada de la un capăt la celălalt întîi pe o parte, apoi pe cealaltă. Erau cîteva case cu grădini, dar în nici una n-am văzut numai flori roşii şi albastre. Şi totuşi, într-una dintre aceste case locuia sau, în cel mai rău caz, locuise Milada.

însufleţit de această speranţă, m-am hotărît să întreb la toate casele care aveau grădină. Am sunat la soneria uneia dintre ele. Mi-a deschis o femeie bătrînă, voinică şi sprintenă.

— *Sprechen Sie deutsch?910,* am întrebat-o.

— *Ja, was wunschen Sie, bitte? s*

— Aş vrea să vă cer o informaţie despre o persoană pe care am cunoscut-o în timpul războiului. Eu sînt turist român. Aş putea să vă deranjez pentru cîteva minute?

— Poftiţi în casă.

M-am descălţat în vestibul, îndemnat de bătrînă. Aşa e obiceiul acolo. Prin cîte case am intrat după aceea a trebuit să mă descalţ în vestibul. Ca în moscheile turceşti.

— Vă ascult, domnule.

N-am dat curs imediat invitaţiei. Nu ştiam cum să încep.

— Presupun că locuiţi de mulţi ani în casa aceasta…

— Aici m-am născut, domnule.

— Obişnuiaţi, să zicem, cu zece ani în urmă, să cultivaţi în grădina dumneavoastră exclusiv flori roşii şi albastre?

— Eu? Probabil aţi fost informat greşit.

— Atunci poate careva dintre vecinii dumneavoastră.

— Cum aţi spus? Exclusiv flori roşii şi albastre? Nu ştiu. Nu-mi amintesc. Păcat că nu-i acasă soţul meu. El are mai bună memorie decît mine.

— Fiica dumneavoastră nu se numeşte cumva Milada?

—Nu am nici o fiică. Am avut trei băieţi. Doi mi-au murit în

---

9 Erou necunoscut (n.a.)

10 Da, ce doriţi dumneavoastră?

timpul războiului, în Germania, unde au fost luaţi să lucreze. Scuzaţi-mă, dar ce legătură există între grădina cu flori numai roşii şi albastre şi persoana cu numele de Milada?

— Doamnă, în timpul războiului am cunoscut o fată cu numele Milada. Am salvat-o de la moarte. Datorită împrejurărilor, a trebuit să ne despărţim. Despre ea nu ştiu decît atît: că o cheamă Milada şi că înainte de război locuia pe această stradă, într-o casă în a cărei grădină ea, sau părinţii ei, cultivau, exclusiv, flori roşii şi albastre. Am venit din România s-o revăd. Ajutaţi-mă, vă rog, s-o găsesc.

— Cu dragă inimă, dar nu prea ştiu cum. Bătrîna părea tare mişcată.

— Strada totuşi nu e prea mare. Încercaţi să vă amintiţi dacă nu cumva aţi cunoscut o fată cu numele acesta. Acum zece ani nu avea mai mult de douăzeci şi doi de ani. O fată foarte frumoasă, cu părul de culoarea aramei. Înaltă, cu nişte ochi…

— Staţi puţin!… Staţi puţin!… Cu păr de culoarea aramei ziceţi? în cazul acesta mi se pare că ştiu despre cine e vorba. Probabil de fata Salomenei Sparerovî. Ea avea părul de culoarea aramei, după cîte îmi amintesc.

— Unde stă doamna Salomena Sparerovî? am întrebat, gîtuit de emoţie.

— A locuit peste drum, la numărul zece. S-a mutat între timp. Dar dacă veţi întreba acolo, cred că veţi găsi pe cineva care să-i cunoască noua adresă. Dacă vreţi, vă însoţesc. Nu vorbiţi limba cehă şi s-ar putea să nu găsiţi pe cineva care cunoaşte germana. Cu mine aţi avut noroc.

— Nu ştiu cum să vă mulţumesc, stimată doamnă.

Şi-a pus un pardesiu pe ea şi am trecut împreună strada, în grădina casei erau flori de toate culorile. Chiar la primul apartament la care bătrîna a sunat a obţinut informaţia de care aveam nevoie. Da, pînă în 1951 locuise acolo Salomena Sparerovă. Da, ea avea o fată cu numele Milada. Fata plecase să lucreze undeva în provincie, pe la începutul războiului, de unde nu se mai înapoiase. Nu, nu ştia

dacă mai trăieşte. Salomenei Sparerovă nu-i plăcea să vorbească despre fata ei. În 1951 s-a mutat în casa soţului ei de-al doilea, în Staro Mesto, oraşul vechi. Da, cunoştea adresa: Bendlova, numărul şase, aproape de Betlemske nămesti.

Am mulţumit gazdei, am mulţumit bătrînei şi am plecat să caut strada pe care locuia, după toate probabilităţile, mama Miladei. Am găsit strada, am găsit casa. Am sunat la uşa apartamentului. Mi-a deschis mama Miladei. Am recunoscut-o imediat. Asemănarea era uimitoare.

— *Sprechen Sie deutsch?*

— *Ja, was wiinschen Sie, bitte?*

Am răsuflat uşurat. Cunoştea şi ea limba germană. De altfel, foarte mulţi praghezi, dintre cei trecuţi de prima tinereţe, vorbesc germana.

— Doamnă Salomena Sparerovă, am cunoscut-o pe fiica dumneavoastră acum zece ani, în timpul războiului, în Ungaria. Vă rog să-mi permiteţi să intru pentru cîteva minute.

Mă pofti în casă. După ce mă văzu instalat într-un fotoliu, mă întrebă:

— În ce împrejurare aţi cunoscut-o pe fiica mea?

I-am povestit totul. Am încheiat cu cuvintele: Unde este acum Milada?

— Milada a murit, domnule.

— A murit!… Atunci, în 1944? am întrebat, am putut întreba.

— Nu! A murit în anul următor, executată de hitlerişti.

— Povestiţi-mi! am rugat-o, călăzuit de o mare suferinţă.

— Dumneavoastră aţi luptat pe front, cu arma în mînă. Desigur, nu vă este străin faptul că a existat şi un altfel de front, invizibil, secret. Milada a luptat pe acel front. A luptat şi a murit eroic. Nu-mi cereţi amănunte. Nu-mi stă în putinţă să vi le dau. Vă rog să înţelegeţi.

— Înţeleg, doamnă!

Praga are cincizeci şi patru de cimitire. Nu mi-a trecut niciodată

prin minte că într-un oraş pot exista atît de multe cimitire, în după-amiaza aceleiaşi zile, mă aflam într-unul dintre aceste cincizeci şi patru de cimitire. Ca suprafaţă, poate cel mai mic, dar cel mai însemnat dintre toate, fiindcă aici între zidurile sale odihnesc cele mai ilustre personalităţi din istoria ţării: cimitirul Vysehrad. Aflasem de la mama ei că Milada în acest cimitir era înmormîntată. Căutam mormîntul, dar fără voia mea înregistram nume celebre. O carte deschisă, un crucifix, emblema Republicii Cehoslovace: monumentul funerar al marelui scriitor ceh Karel Capek. Mai încolo, mormîntul poetului Jan Neruda, al scriitoarei Bozena Nemcovî, al compozitorilor Smetana şi Dvorîk, al nemuritorului pictor Nikolîs Ales.

Şi undeva, printre atîtea nume ilustre ale unor umbre ilustre, numele Miladei:

MILADA SPAREROVA 1924-1945

Atît. Nimic altceva decît această însemnare, dedesubt, sub o fotografie emailată. Fotografia unei Milade care surîdea luminii pe care ea o iubise atîta. Fotografia unei Milade a cărei frumuseţe pură şi tulburătoare încă nu fusese alterată de suferinţa iremediabilă şi fără limite pe care eu o descifrasem pe chipul ei cu zece ani în urmă, în mlaştina unde ne cunoscusem, hăituiţi nu asemenea unor animale tinere şi neajutorate, ci asemenea unor oameni singuri, hăituiţi de nişte fiare cu chipuri de oameni.

Am împrăştiat florile peste mormînt – un braţ întreg de crizanteme albe – neputîndu-mi dezlipi ochii de pe fotografia ei care, în ciuda asemănării perfecte, era totuşi a unei alte Milade, a unei Milade fericite. Aceea pe care o cunoscusem eu fusese o Milada încercată cumplit de suferinţă şi de o iremediabilă nefericire.

Şi deodată am avut iluzia că o aud vorbindu-mi, cu vocea pe care, prin amintire, o păstram în mine, aşa cum păstram chipul ei de atunci, zîmbetul ei trist de atunci, lacrimile ei de atunci, toate cuvintele ei de atunci…

—Aş vrea să-mi închipui că stau pe malul Dunării, culcată, aşa

cum sînt acum şi că privesc cerul, minunîndu-mă cît de înalt este. Lîngă mine să stai tu şi să fii iubitul meu. Să te iubesc fără bătrîneţe şi moarte. Să-ţi spun: mîngîie-mi trupul şi tu să mi-l mîngîi. Să-ţi spun: ia-mă în braţe şi tu să mă iei în braţe. Să-ți spun: haide, dragul meu, să facem dragoste, haide să ne pierdem unul într-altul, pînă la uitare. Să uităm că sîntem două ființe sortite să rămînem două ființe pînă la capătul zilelor noastre.

Am auzit-o vorbindu-mi cu aceeaşi voce cu care îmi vorbise atunci, în mlaştina ce mirosea a mîl şi a război şi unde o pasăre de apă ţipa speriată parcă de moarte. În cimitirul de la Vysehrad înserarea începea să se lase, fîlfîind aripile-i negre asemenea unei păsări de pe alt tărîm, poate de pe acela al morţii.

… Şi chiar după ce am părăsit cimitirul, am mai auzit încă mult timp fîlfîitul aripilor ei negre.

Sfîrşit

Nebunia părintelui Probiu loaia şoptea cîntec mărunt pentru tristeţea ultimei zile de februarie. Primăvara era în aer ca dorul în sîngele oamenilor. Oamenii o adulmecau în nări, rîvnind după brazda răsturnată proaspăt.

Satul Măleşti aştepta cu porţile date în lături să intre primăvara. Părintele Probiu era trist, înfrăţit cu tristeţea ultimelor ore. Cel puţin dacă ar fi încetat ploaia. Ar fi simţit atunci, desigur, durerea aceea de cap mai puţin imposibilă. Tîmplele îi erau parcă străbătute de o osie împrejurul căreia se învîrtea o roată de foc, cînd rar, enervat de rar, cînd iute, nebuneşte de iute, împrăştiind scîntei multicolore pe creierii lui.

Culcat pe canapea, cu ochii mari sfredelind tavanul scurt al odăii, istovit, aştepta să se curme durerea. Orele treceau greu cu clipele căzînd prin cameră ca nişte prepeliţe moarte. Intunerecul intra prin ferestre, lungindu-se pe podele.

Părintele Probiu se gîndeşte ce-o fi făcînd baba Ilinca de nu vine să aprindă lumina. Ştie doar că nu poate suferi întunericul, îşi aducea aminte însă că el chiar îi interzisese să mai intre în cameră

pînă cînd n-o va mai chema. Se purtase cam aspru cu ea; dar, în definitiv, cine o pusese să insiste? I-a spus că nu mănîncă şi basta. Acum părerile de rău stăruie în suflet ca un nor mohorît. Asta cu atît mai mult, cu cît, îşi aminteşte, nu era pentru prima dată cînd se poartă urît cu ea, mai ales în ultimul timp. O iubea pe baba Ilinca, aşa, ca pe o mătuşă bună şi, de unsprezece ani de cînd era preot în Măleşti, niciodată n-a avut motiv să se plîngă de ea. Acum o auzea robotind prin bucătărie, supărată că părintele se răstise la ea ca la o slugă. O chemă şi-i vorbi blînd:

— Vezi, matale, mamă Ilincă, de aprinde lumina că a început să se întunece. Baba Ilinca îl privi cu ochii ei buni ca ai Sfintei Vineri, oftă şi strîngîndu-şi mai bine sub bărbie nodul basmalei, aprinse lampa, apoi ieşi din cameră. Se întoarse curînd cu un teanc de ziare şi reviste.

— Le-a adus factorul. Să le pun pe masă?

— Nu, pune-le mai bine aici pe scaun; mă voi uita, poate, mîine dimineaţă prin ele.

Baba Ilinca făcu aşa, apoi dădu să plece. În prag se opri, ezită, apoi întrebă:

— Încă nu vrei sa mănînci nimic, părinte?

— Nu, mamă Ilincă, dacă mi-ar fi fost foame, singur ţi-aş fi cerut să-mi dai să mănînc. Şi părintele Probiu zîmbi interior la gîndul că baba Ilinca era gata să înfrunte o nouă explozie de mîine numai din grija ce i-o poartă: ca, măcar acum, seara, părintele să puie ceva în gură după o zi întreagă de post. Apoi, clipa zîmbetului, în care timp durerile fură parcă atrofiate, trecu şi roata cu spiţe, de iar începu iarăşi să alerge, împrăştiind scîntei multicolore pe cutele dinăuntru ale creierului, ca într-un joc de artificii. Lampa ardea susurînd ca un tors şi camera creştea întinzîndu-se, dreptunghiulară ca o cameră de spital, goală, rigidă, iar el părea că se află întins pe singurul pat din mijloc ca pe un catafalc pentru un mort sărac.

Abia tîrziu, cînd ploaia trecu obosită zările, părintele Probiu deschise ochii şi camera se restabili în proporţiile ei naturale.

Ascultă tăcerea biruitoare de afară, mirîndu-se că-şi simte sufletul uşor, pînă atunci împovărat ca de o pelerină udă. Pînă şi durerile creierului începeau să se atenueze şi curînd, osia îşi frînse mişcarea. Se simţea aproape vesel. Şi poate ar fi ieşit afară să-şi umple plămînii cu aerul umed şi cald ca o sărutare cînd sîngele e must, dacă n-ar fi simţit balast în încheieturi. Ar fi trebuit să doarmă, dar teama de insomnii îl ţine treaz. Întinse mîna şi trase pe piept teancul de ziare şi reviste. Ziarele nu-l interesau – le dădu de-o parte. Luă în mînă o revistă franţuzească pe care începu s-o răsfoiască plictisit. Era acolo o anchetă despre Luvru cu multe clişee: sala lui Adonis, Artemisei, Venus de Milo. Se distingeau bine privirile imateriale ale zeiţei, ea însăşi imaterială, şi totuşi, atît de omenească, pierdute departe, în zare, poate spre pămîntul azurat al Heladei unde cresc rodii şi portocali. Şi brusc amintirea vine să i se prindă ca o scoică de gînd: amintirea tatălui său. La început, imaginea pe retine e imprecisă ca o peliculă decolorată de timp, apoi clară ca pe nişte lentile fine: înalt, frumos, cu fruntea uşor bombată, terminată sus, acolo unde începea, ca o continuare firească, părul negru ondulat, cu obraz curat şi buze fine luminate totdeauna de un zîmbet ironic. Părintele Probiu priveşte imaginea interioară static, fără emoţie. Nu l-a iubit. Ţînc, n-a putut să-şi împace gîndul că domnul acela înalt, care zîmbeşte antipatic şi pe care nimeni nu-l vede decît cel mult două-trei luni pe an, îi este tată, îl ura chiar, pentru că, atunci cînd revenea acasă din călătoriile lui, mamă-sa avea tot timpul ochii înlăcrimaţi. Parcă şi casa lor devenea mai tristă, mai mohorîtă. El părea tot timpul plictisit, trecea din cameră în cameră absent, părînd totuşi că încearcă să-şi amintească de ceva; sau se trîntea pe vreun fotohu şi rămînea acolo ore întregi, fumînd ţigară după ţigară, prins în mlaştina gîndurilor, cu acelaşi zîmbet ironic şi stereotip care nu dispărea nici atunci cînd certa slugile sau îşi mustra soţia, fără ca să ridice tonul, calm, ca şi cînd asta l-ar fi amuzat. Apoi, după cel mult o lună, seara la masă, anunţa: „Ştiţi, mîine plec la Paris.” Continua apoi să mănînce, prefăcîndu-se că nu observă lacrimile din ochii

soţiei sale prelingîndu-se pe obrajii ei arămii de ţigancă frumoasă şi nici săgeţile de ură din privirile copilului. A doua zi pleca şi luni de zile nu mai dădea nici un semn de viaţă. Pînă cînd o telegramă le vestea, iarăşi, apropiata lui întoarcere: „Plec mîine, mă întorc în ţară.” Telegrama era expediată cînd din Paris, cînd din Tokio, Saigon, Istambul sau Tunis.

într-o zi a venit o altfel de telegramă: boierul Mihail Orzăreanul, înnebunind subit, fusese internat la un sanatoriu din Elveţia. Au urmat apoi zile urîte. Părintele Probiu era atunci băeţandru de optsprezece ani. Viaţa îl înspăimînta ca o ogradă mare cu dulăi mulţi, pitiţi pe după şură. Trăia în casa lor mare, tăcută, lipsit de zvonurile trandafirii ale adolescenţei. Mîngîierile mamei lui erau singurele bucurii. Îl iubea sălbatic, îl alinta ca pe un băieţel şi el uita că are optsprezece ani.

— Tu semeni mult cu elîi spunea adesea privindu-l cu alţi ochi. Şi, totdeauna după aceea, visul prindea să ţese firele de păianjen ale imaginilor. Din ziua cînd au primit telegrama cu vestea cea tristă, ea trăia continuu un vis urît care o făcea să plîngă mereu. El ura visul acela din pricina căruia mama lui uita de el. Dar mai mult ura pe *nebunul din Elveţia* care, de acolo de departe, urzea pînza efemeră, în care mama lui îşi înscutea sufletul sărac de bucurii. Peste un an de zile, cînd ea murea strîngînd în palma umedă, mîna lui, visul înaripa sufletul ce sta să plece în călătoria fără întoarcere.

Părintele Probiu suflă peste zulufii de păpădie ai gîndurilor ca să-i alunge. Îşi aminti de revista ilustrată pe care o ţinea în mînă. Clipi des şi privi din nou fotografia ce reprezenta pe Venus de Millo, distrat. Şi atunci iarăşi un gînd, ca un far aprins brusc în beznă, îi veni în minte: ce ar fi dacă ar călători şi el? Se întrebă şi nu găsi nimic extraordinar în asta. Ba i se părea curios că acest gînd îi venise în minte atît de tîrziu. Un concediu de două-trei luni petrecut în Franţa şi Italia e, desigur, ceva minunat ca un basm. Se va duce întîi la Paris; oraşul acela, unde „nebunul din Elveţia” şi-a petrecut cei mai mulţi ani ai vieţii, merită să fie văzut mai întîi. Va pleca

negreşit; chiar mîine va scrie lui moş episcopul pentru concediu. Dar de ce să scrie? Se va duce să-l vadă şi de acolo va pleca direct. Asta chiar mîine, cu trenul de douăsprezece. Pînă atunci baba Ilinca va avea destul timp ca să-i pregătească bagajele.

Părintele Probiu e vesel. Hotărît, va pleca. Acum trebuie să doarmă. Nu poate însă dormi cu lumină; şi pentru ca s-o stingă trebuie să se ridice în capul oaselor. Se simte aşa de trudit!… Cu gîndul se apropie de lampă, izbuteşte s-o stingă şi, o clipă, are iluzia că în cameră este întuneric beznă. Apoi lumina iarăşi îi ustură pleoapele. Va trebui să se scoale; mai înainte însă somnul dă roată conştiinţei şi părintele Probiu adoarme. Lampa mai arde cîteva minute, apoi se stinge singură. De afară noaptea intră prin fereastră cu poalele umplute cu ceaţă…

Destinul părintelui Probiu începuse să prindă contur precis abia în ziua cînd a murit mama lui. Moartea a intrat la ei în casă ca o doamnă grăbită să facă o vizită de etichetă. Chiar în dimineaţa acelei zile, doctorul îl asigurase că boala mamei sale nu e decît o simplă răceală care va trece curînd. Cînd a intrat însă amurgul prin fereastră, l-a găsit în picioare, lîngă pat, cu o mînă în palma care se răcise brusc, iar cu cealaltă ţinînd manualul de astronomie pe care învăţase, pînă a nu-l chema Ioana cu vorbele ca o lavă pe suflet:

— Vino, iute, domnişorule, i s-a făcut rău duducei!

A dat fuga, cu spaima alergînd prin vene, argint-viu. Bolnava i-a prins mîna ca intr-un cleşte şi el a simţit în crisparea aceea, agonia ca o feştilă la sfîrşit de opaiţ. Groaza a ţipat în el, ca într-o cameră goală, şi abia a putut striga:

— Repede, doctorul, repede!

îşi dădea însă seama că totul e inutil. Asculta bătăile inimii lui şi îl durea mîna prinsă în palma moartei ca într-o mînuşă de metal rece… Şi a rămas aşa, gol de orice conţinut conştient, privind uşa pe unde ieşise Ioana şi moartea ai cărei paşi se auzeau depărtîndu-se grăbiţi prin grădină. Curînd şi-a amintit. Aducerea aminte veni grea, mare şi albă ca o avalanşă. Vrea să urle, să plîngă. E singur!…

Ce să facă, Doamne, ce să facă?… Tîrziu, cînd Ioana se întoarse, îşi desprinse mîna din mîna moartei şi ieşi întru întîmpinarea doctorului:

— A murit, domnule doctor! şi-l podidi plînsul. Ioana îi luă din mînă cartea de astronomie rămasă deschisă la lecţia „despre eclipse” şi se porni şi ea a plînge. El urmă apoi pe doctor la patul moartei. Ascultînd pe medic nu înţelegea nimic. Cuvintele sunau ca nişte balonaşe de sticlă întîlnite în aer. Abia cînd acesta îşi punea mănuşile, gata să plece, putu îngîna cuprins de frică:

— Domnule doctor, sînt singur, spuneţi-mi, ce trebuie să fac?

— Crede-mă, tinere, îmi pare nespus de rău; a fost ceva neprevăzut: hemoragie cerebrală. Nu trebuie să-ţi pierzi firea, fii bărbat. Uite, trimite fata să anunţe o rudă mai apropiată.

— N-am nici o rudă în acest oraş. Şi la cunoscuţi nu ştiu la cine m-aş putea adresa. Mama, de mai bine de un an, nu s-a mai dus nicăeri şi nici n-a primit pe nimeni.

— În cazul acesta îmi iau eu obligaţiunea să aranjez pînă la venirea rudelor… Dumneata telegrafiază-le imediat. La revedere şi curaj!

Şi a rămas iarăşi singur în camera luminată doar de luminiţa aprinsă de Ioana. Apoi, cînd Ioana se întoarse cu o icoană ca s-o puie pe pieptul moartei, îi aminti:

— Domnişorule, trebuie să vestiţi pe Sfinţia Sa, unchiul Dv.

— Da, Ioana, mă duc să scriu telegrama.

— Şi una pentru cucoana Silvia, domnişorule!

— Da, şi una pentru tanti Silvia, uitasem.

A doua zi la prînz, sosi arhimandritul de scaun Eusebie, „moş-episcopul”, cum îl poreclea nepotul său, iar seara, tanti Silvia, împreună cu Victoriţa, verişoara lui de şaisprezece ani. El trăia tot timpul un vis urît: cu o femeie moartă care parcă era mama lui, culcată pe un catafalc bogat şi cu flori multe împrejur; cu oameni necunoscuţi îmbrăcaţi în haine negre şi cu bicornuri pe cap; cu moş-episcopul, bun ca sfîntul Vasile, plîngînd pe ascuns ca să nu-l

vadă nimeni; cu tanti Silvia care dădea mereu ordine şi cu Victoriţa, verişoara lui, pe care atunci o vedea pentru prima dată şi care îl privise cu milă cînd mama ei, mîngîindu-l pe frunte, compătimitor, i s-a adresat ei: cîtă durere, sărmanul băiat!

Şi visul acela, seara, coşmarul: tanti Silvia l-a trimis să se culce deşi el voia să rămînă lîngă moartă împreună cu ceilalţi. S-a trîntit în pat, trudindu-se să doarmă. Lumina îl supăra, dar îi era teamă de întuneric, puţin după aceea veni Victoriţa:

— M-a trimis mama să văd ce faci; vrei să dormi?

— Vreau, dar nu pot; mă doare capul. Victoriţa stătu pe marginea patului, privindu-l compătimitor. Îi prinse fruntea în palmă, nemişcat, apoi prinse să-l mîngîie miloasă.

— Vrei să-ţi pun o compresă? Vocea îi era mică. Îi era desigur milă de durerea lui.

— Nu, lasă, va trece. Ea îl mîngîia încă. Asta îi făcea bine ca un descîntec. Ar vrea să închidă ochii, dar îi place să privească pe Victoriţa plecată uşor peste el. Are ochii ca de diamant negru şi din cînd în cînd vine, de sub pleoape, un fel de nor negru care îi întunecă; apoi iar se limpezesc. Atunci cînd ceaţa îi întunecă, el îşi simte sîngele fluviului, simte nevoie s-o mîngîie şi el.

Mai tîrziu ceaţa rămîne pe ochii ei ca într-un amurg şi buzele i se deschid, uşor, umede. El închide ochii ameţit. Şi în gînd:

— Ce frumoasă e Victoriţa!… Apoi, după un timp, aproape răstit: „Du-te Victoriţo!.. Vreau să fiu singur!…

Visul, cu oameni mulţi şi străini, cu dric împodobit frumos, cu clopote trase la nesfîrşit, jalnic, se sfîrşi odată cu ultimii bulgări de pămînt răsturnaţi peste groapa proaspătă. Numai o singură imagine de pe tărîmul visului continuă să persiste: frumuseţea tînără şi pătimaşă a Victoriţei!..,

A treia zi, cînd cu toţii erau la masă, Victoriţa întrebă:

— Nu-i aşa, mamă, că Ştefănel vine cu noi?

— Desigur! răspunse ea; nu-l putem lăsa aici singur, numai cu slugile. Nu ştiu numai dacă nu cumva va prefera să meargă cu

unchiul Eusebie. Ce spui, Ştefănel? El tocmai se gîndea că tanti Silvia mănîncă pe locul unde obişnuia să stea mama lui, şi asta îl enerva. Cînd îl întrebă, tresări şi abia peste cîteva minute înțelese întrebarea. Acum lui i se cerea să se decidă. Victoriţa, care ghicise nehotărîrea lui, ca să i-o curme, îi căută mîna pe sub masă, mîngîind-o cu palma umedă. Mîngîierea aceea îi aduse pe retine imaginea celeilalte Victorițe, aceea din camera lui, cu buzele umede, uşor întredeschise, cu ochii rugători şi umiliți ca o candelă. Şi se decise:

— Vreau să merg la moş episcopul!… Unghiile Victoriței, înfipte adînc în palmă, îi smulseră un gemăt scurt pe care tanti Silvia, îl tîlcui: durere urzită de gîndul că avea să fie de acum înainte singur. Peste cîteva zile plecau cu toţii. În gară, două trenuri stăteau gata de plecare. Într-unul se sui tanti Silvia şi Victoriţa, în celălalt aveau să se suie el şi cu moş episcopul. Cînd trenul ei sta gata de plecare, Victoriţa îl sărută cu dinţii:

— Ştefănel, să vii de Vacanţa mare, să ne vezi! Şi ceaţa de sub peloape întunecă iarăşi diamantul negru al pupilelor.

— Să nu care cumva să nu vii, Ştefănel! – întări şi tanti Silvia care era totuşi jicnită că nepotul ei preferase căminul de burlac al unchiului.

— Desigur, tanti Silvia!

Dar cînd veni vacanţa Ştefănel nu se duse. Vacanţa aceea ar fi trebuit să fie pentru el bucurie: putea să zvîrle definitiv uniforma şi şapca de şcolar.

Viaţa îl chema ca o femeie frumoasă cu surîsul. Avea însă teamă de viaţă. Se simţea singur şi trist. Singurătatea îl durea, o purta ca pe o rană ce doare mult. Frenezia generației lui n-o înțelegea, idealurile ei îi erau străine. Se izola ca un melc în găoacea lui. Şi din zi în zi această izolare creştea ca o pecingine, şi el se simţea neputincios să i se opuie… Intr-o zi voit şi-a ascultat destinul. Se plimba cu moş episcopul prin grădină cînd acesta îl întrebă:

*— Ştefănel, la toamnă vei fi student; nu-mi spui la ce te vei

înscrie?

— Nu ştiu, încă nu sînt decis. Ezită, apoi continuă, spunînd tare gîndul ce-l frămînta de mult:

— Ştii ce, moş episcop? Aş vrea ca în vara asta să mă duc la un schit singuratic, unde să nu vină turişti; cred că acolo m-aş putea decide.

Peste cîteve zile, pleca la un schit bogat din creierul munților. Vacanța fu scurtă şi frumoasă ca amurgul în pădurea de brazi. Toamna veni repede, însîngerînd văile munților. Venise timpul de plecare, dar el nu voia să plece. Începuse să iubească munţii tăcuţi ca nişte patriarhi; pădurea în care intra ca într-o catedrală de tăcere; schitul cu chiliile mici şi cu biserica înălțată în mijloc, bătrînă şi adusă de umeri; pe călugării, naivi, murdari, bîrfitori, dar în fond oameni de treabă; şi, în fine, chilia lui curată cu miros de levănțică. Scrise lui moş episcopul că vrea să rămînă acolo, pînă ce s-o plictisi. Hotărîrea aceasta a nepotului nelinişti pe bătrîn. Ştefănel era ultimul vlăstar al familiei Orzăreanu şi el avea datoria să perpetueze neamul lor străvechi. Veni personal să-şi convingă nepotul că izolarea aceasta era primejdioasă şi să-i amintească de datoria ce o avea. Toate argumentele se izbiră de rezistența dîrză a nepotului. Resemnat, bătrînul plecă, învinuindu-se. Îl iubea prea mult pe Ştefănel pentru ca să nu-i facă pe plac…

Doi ani de zile Ştefănel rămase acolo. Acum se numea Probiu. De un an îmbrăcase haina monahală…

Coşmarul popoarelor încleştate în lupta dîrză începuse. Vestea primelor noastre înfrîngeri ajunse la schitul din creierii munților odată cu primii fugari. Veştile erau toate ca nişte poveşti urîte cu strigoi. Şi abia atunci a simțit nevoia să citească teancul de scrisori primite de la unchiu său pe care, dinadins, nu le deschisese. Din ele află etapele războiului şi jalea țării. Simți atunci că nu mai poate rămîne acolo. Izolarea lui de pînă acum i se păru laşitate. Şi scrise lui moş episcopul să fie numit preot militar. Peste două săptămîni cînd părăsea schitul ştiu că nu avea să se mai întoarcă acolo. Reintră

în viaţă dîrz şi moartea fu aceea care îl ajută să se regăsească pe sine. Moartea era pretutindeni, obsedată, deznădăjduit de obsedantă, şi el trebuia să fie totdeauna în preajma ei, să-i stea înainte, pentru ca să aprindă în sufletele ce în curînd aveau să se stingă nădejdea într-o viaţă însorită, sortită acelora ce suferă aici. Şi se simţea puternic ori de cîte ori putea pune în mîna tremurîndă a unui muribund crucifixul ca să-l sărute.

Apoi, cînd pacea veni ca un luceafăr de dimineaţă, părintele Probiu ceru să fie numit preot într-o comună oarecare, pentru ca să fie alături şi să se trudească împreună cu ţăranii pe care învăţase să-i iubească în tranşee şi lazarete.

Trenul gonea în dimineaţa de primăvară chiuind ca un nuntaş. Părintele Probiu, într-un compartiment de clasa întîi, privea prin fereastra deschisă, bucurîndu-şi ochii cu lumina de afară. Soarele era ca o tipsie de aur, pe care odihneau cerceii cu boabe mari de diamant ai primăverii. Era singur în compartiment. Dar bucuriile lui erau pretutindeni: afară, zburînd ca nişte mînji, în aer ca nişte funingei, alături şi împrejurul lui ca nişte fluturi albi. Avea să călătorească. Acest gînd era ca un ciorchine plin în care dorea să-şi înfigă dinţii, ca să-i stropşească boabele mari. Îşi privea geamantanele noi din piele galbenă şi le zîmbea ca la nişte prietene. Îşi ieşise parcă din el devenind altul, cu neastîmpăr în suflet să străbată distanţele în înţelegere, evadînd din cotidianul mărunt, banal şi stratificant al existenţei lui, anonimă, de păstor sufletesc al Măleştenilor. Învîrtea între palme bastonul cu măciulia enormă de argint, un dar de la moş-episcop, în urechi cu zvon de oraş mare şi pe retine cu imagini ce i se părea că le cunoaşte. Din cînd în cînd, gîndul îl purta în urmă. Ce făceau Măleştenii lui? Desigur, ieşiseră la arat. Amintirile veneau de departe şi parcă abia le cunoştea: Moş Marinache epitropul, Pluton, dulăul din curte care i-a lins palmele la plecare, satul întins pînă departe, biserica cea nouă, frumoasă, alături de cealaltă veche, cu strane înflorite frumos, cu sfinţi pictaţi nedibaci, umbriţi de fum şi decoloraţi de vreme, baba Ilinca. Dar

amintirea asta este urîtă. Chiar din dimineaţa plecării lui iarăşi se purtase necuviincios cu ea. Mama Ilinca gătea în bucătărie cînd s-a dus să-i spuie, să-i pregătească geamantanul. Şi fiindcă ea aştepta să termine mai întîi de pregătit cafeaua, el s-a enervat, s-a răstit la ea şi cînd mînia lui n-a mai cunoscut margini, a luat toate oalele şi cratiţile de pe foc şi le-a zvîrlit prin fereastră în grădină.

Acum părintele Probiu e trist pentru amintirea întîmplării din ziua plecării lui, ascultînd cîntecul trist al şinelor. Trenul fluieră ca un haiduc. El se scutură, priveşte afară, îşi caută bucuriile. Casele mărunte de la marginea unui oraş, ca nişte cuburi de lemn, aleargă, în urmă. Miroase a păcură. Roţile schimbă şinele, strivind parcă oase. Trenul aleargă acum mărunt şi, brusc, se poticneşte în faţa peronului, inundat de soare, pe care se precipită hamalii. Părintele Probiu, trist, recade pe canapea. În compartiment au intrat un domn şi o doamnă. Părintele Probiu pentru ca să facă ceva îşi aruncă ochii pe un ziar. Nu înţelege nimic; îl amuză însă rîndurile negre scrise cu cerneala proaspătă; i se par nişte gîze mici prinse de foile ziarului ca de un insectar. Curînd începe să se plictisească. Ar vrea să nu mai citească, dar se simte stînjenit, i se pare că cei doi se uită la el. Dacă n-ar avea ce să citească n-ar mai şti ce să facă. Priveşte pe furiş la cei doi tovarăşi de călătorie. I s-a părut numai că se uită la el. Se ţin de mîini şi zîmbesc unul la altul. Părintelui Probiu i se pare că au ceva pueril pe figurile lor, de parcă ar fi nişte copii ce au făcut o ghiduşie şi abia pot păstra secretul. Vorbesc apoi tare despre o mătuşă Mary, căreia îi plac mult fructele glasate, apoi despre un cîine Chilon, care, atunci cînd stă frumos pe picioarele de dindărăt, seamănă cu un grenadir de pe o cromolitografie cu Napoleon. Îşi spun tot timpul nimicuri, rîd tare. Părintele Probiu îi priveşte fără să se mai simtă stînjenit. Se joacă distrat cu bastonul pe care îl învîrte între palme. Îi obsearvă pe furiş: amîndoi tineri şi frumoşi. El, îmbrăcat într-un costum elegant de călătorie în careuri mari, are ceva comic în figura prelungă, oacheşă, mai ales în felul cum îşi ţuguie buzele atunci cînd are de spus ceva. În schimb, ea e bucurie pentru ochii lui:

blondă, frumoasă, cu trup mic, conturat precis deasupra rochei de călătarie, simplă, în coloare gri.

Părintele Probiu o priveşte îndelung, deşi pe furiş, apoi, curînd, cînd ea se uită la el curioasă, intimidat de lumina bleumarin a pupilelor ei, îşi pleacă privirea pe măciulia de argint a bastonului, zbîrcindu-şi fruntea afectat, ca şi cum ar căuta pe ea o pată invizibilă. Acolo în oglinda mată a măciuliei de argint, părintele Probiu îşi vede figura lăţită, deformată, îmbătrînită. Simte jalea doinindu-i în suflet şi pentru prima dată are sentimentul că e bătrîn şi singur, iremediabil de singur.

Cei doi continuau să vorbească şi să rîdă tare, pălmuiţi prieteneşte de razele soarelui flăcău. Părintelui, acum, i se pare călătoria aceasta ridicolă şi fără sens. Bucuriile lui de pînă atunci spînzură de sîrmele de telegraf ca nişte zmeie; şi simte că-i urăşte pe cei doi: pentru rîsul lor tînăr, dar mai ales pentru bucuria obraznică a vieţii din pupilele lor. Iese apoi pe culoarul care miroase a tutun stătut, deschide fereastra şi scoate mult capul afară ca să primească în obraji vîntul care începe să-i caute în barbă şi păr. Fumul locomotivei pluteşte sus ca o trenă desprinsă de pe rochia de mătase a primăverii. Pămîntul tînăr miroase ca un trup de voinic. Părintele Probiu se simte singur şi bătrîn. Sentimentul irosirii, anonimă şi măruntă ca o năzuinţă de burghez, stăruie. Şi din nou îşi aminteşte de imaginea hîdă care era el cînd a privit în oglinda măciuliei de argint. Acum simte din nou nevoia să privească parcă spre convingere; ridică încet bastonul în dreptul feţii plecîndu-se mult asupra măciuliei de argint: aceeaşi figură hîdă, cu pungi sub ochi, rînjeşte. Mînia irumpe lavă şi sub imperativul ei, azvîrle cu putere bastonul care, înfipt în pămîntul moale de pe marginea şanţului, o clipă, pînă a nu pieri de dinaintea ochilor săi, se leagănă ca o trestie bătută de vînt.

Cînd părintele Probiu pleacă de la fereastră, ochii îi sînt grei, întunecaţi. Conductorul, care tocmai trecea pe acolo, se uită cu milă la el, părintele cu ochi atît de trişti. El crede, fără îndoială, că e

bolnav.

Părintele Probiu îl rugă să-i dea alt compartiment. Aici se simte mai bine. Pupilele îl dor mai puţin şi imaginea hîdă, propria lui imagine, se estompează treptat. Undeva în el stăruie tristeţea, marea tristeţe a singurătăţii lui, iremediabilă, pe care acum o simţea pentru prima dată, definitivă…

Era de trei zile la Paris şi încă nu părăsise camera de hotel. Durerile de cap reveniseră dureroase, persistente. Totuşi dacă ar fi vrut, ar fi putut ieşi. Aerul şi lumina de primăvară i-ar fi făcut, desigur, bine. Prefera însă să rămînă în pat. Îi era teamă că, prin furnicarul acela de lume pestriţ şi superb, pe care îl admirase din goana maşinii pe drumul de la gară spre hotel, iarăşi va avea sentimentul dureros ca o umilinţă, că existenţa lui de pînă acum a fost ridicolă, neînsemnată. Abia a patra zi se decise să iasă. Singur, refuzînd orice călăuză, cînd pasagerii hotelului dormeau încă, părintele Probiu plecă fără nici un itinerar precis. La primul colţ de stradă se opri confuz, plictisit, părîndu-i-se acest oraş mare, neprimitor. Un taxi stopa în faţa lui şi şoferul, un băiat tînăr cu obraji bucălaţi, îl pofti politicos să se urce. Părintele Probiu se urcă, nu pentru că el dorise să se plimbe cu maşina, ci pentru că invitaţia şoferului o simţise ca pe un imperativ. Asta îl înciuda, lucru care i se întîmpla ori de cîte ori se descoperea lipsit de iniţiativă.

— La Bois? întreabă şoferul fără să se întoarcă.

— La Bois! confirmă părintele care era acum mînios că nu indicase altă destinaţie, mai ales că lui îi era indiferent. Cînd a plecat de la hotel nici nu se gîndise la o plimbare prin Bois de Boulogne.

Nu avea deloc chef de plimbare. Se simţea mai de grabă ispitit să-i spuie şoferului să-l ducă înapoi la hotel. Răsturnat pe canapeaua pluşată, privea aspectul variat al străzilor pariziene, impunîndu-şi aceasta, pentru a nu fi nevoit să privească înainte unde ar fi întîlnit ceafa roză şi tunsă mărunt a şoferului, care îl enerva. Abia aerul cu aromă de clorofilă a pădurii Boulogne îl învioră. Aici mirosea frumos, aproape tot atît de frumos ca în

Măleştii lui.

Dimineaţa aceea de primăvară era caldă şi beată de lumină, de lumină albă, cu zvîcniri de rîndunici, sus, în năzuinţele spre pajiştile de albăstrele tivite cu nouri. Se posomori însă curînd:

— Dejunaţi la Armenonville! întrebă din nou şoferul.

— Da, la Armenonville! Şi pentru că răspunsese iarăşi afirmativ, părintele Probiu se simţi din nou posomorît, înciudat. Cînd au ajuns acolo, la terasa strălucitoare, plină de lume elegantă, tînără, mai ales tînără, ca primăvara, ca lumina de afară, încercă sentimentul că e bătrîn, diform, caraghios în sutana lui nouă, care contrasta izbitor cu toaletele deschise ale femeilor şi cu eleganţa stilată a acelor parizieni rafinaţi. I se părea că toată lumea se uită la el.

Ceru o oranjadă chelnerului elegant şi politicos cu un ton aproape agresiv. Apoi, preocupat de gîndul care nu-l părăsea nici o clipă, de a nu se face mai ridicol decît i se părea lui că este, privi înainte învingîndu-şi timiditatea şi sforţîndu-se să-şi impună o atitudine cît mai afectată. Atunci, drept înaintea lui, observă o tînără pereche, ce de mult se uita la el. Recunoscu în ea pe tovarăşii de călătorie suiţi din gara cu nume slav şi cu miros de petrol. Părintele Probiu, fără să vrea, le zîmbi ca la nişte prieteni, fiindcă i se păru că şi cei doi zîmbesc la el. Îi simţea ca pe nişte prieteni, cărora dorea să le strîngă mîna. Tocmai atunci bărbatul se sculă şi veni la masa lui. Era inginerul Valentin Ionescu, venit la Paris împreună cu soţia sa, să vadă pe o mătuşă foarte bogată şi foarte excentrică. Se bucarau amîndoi că întîlnesc un compatriot cu care făcuseră împreună o parte din călătorie şi a cărui cunoştinţă o doreau amîndoi. Părintele Probiu urmă pe inginer la masa lui ca să fie prezentat soţiei lui.

Se împrietenră curînd. Ei îi mărturisiră că oraşul acela mare nu le plăcea deloc, deşi îl admirau, şi că preferau căsuţa lor, o vilă drăguţă dintr-un oraş de provincie, mai ales că erau căsătoriţi abia de trei luni. Părintele Probiu se simţea tulburat de prezenţa femeii cu trup mic şi cu lumini calde în pupile. Era o tulburare plăcută, o curiozitate a porilor, şi totodată un imperativ de a rămîne cît mai

mult timp în preajma acestei femei pe care totuşi, nu dorea să şi-o apropie. Vorbea mult, se silea să fie spiritual, bucurîndu-se că ea se amuza ascultîndu-1. Pierise cu totul sentimentul că e ridicol şi, dimpotrivă, descoperea la sine o eleganţă în tot ceea ce făcea, desigur moştenire de la tatăl său.

Erau împreună de mai bine de o oră, cînd femeia cu trup mic puse capăt convorbirii:

— Valentin, nu uita că trebuie să mergem azi la Luvru.

— Da, Adri, plecăm îndată. Ştii, părinte, mergem la Luvru; ieri am terminat de vizitat Notre-Dame. Adri iubeşte mult sculptura, e o artistă. Dumneata vrei să mergi cu noi?

Au plecat cu taxiul care îl aduse pe părintele Probiu. El tot drumul fu vesel, entuziasmat de oraşul pe care de abia acum începea să-l priceapă cu retinele. Cînd au ajuns acolo, cu ghidul în mînă, au început să colinde nenumărate săli unde stăteau mărturie nepieritoare ale geniului uman, toate acele plăsmuiri minunate. Părintele Probiu trăia parcă un vis, cu luceferi pe un cer populat cu îngeri mici şi blonzi ca femeia cu trup mic. Simţea umărul ei atingîndu-i braţul şi parcă atingera aceea era dinadins ca să-l purifice pe el în înţelegerea frumosului pur care, acolo, se dăruia cu prisosinţă ochilor, sufletului, aşa ca dăruirea de toate zilele a naturii…

Pe rînd, întîrziind dinaintea fiecărei minuni, ajunseră în faţa unei intrări acoperite cu faldurile unei perdele roşii.

— Venus de Milo, anunţă femeia cu trup mic.

—Venus de Milo! – făcu părintele Probiu care îşi aminti brusc de revista ilustrată; dacă n-ar fi întîlnit acolo imaginea zeiţei, poate nu şi-ar fi bucurat ochii cu imaginile călătoriei. Înălţată pe soclul ei, zeiţa privea, pe deasupra perdelei, departe, departe, poate spre muntele de unde dumnezeii coborau să se împreune cu oamenii. Cucernici ca într-un templu, au rămas lîngă intrare cu sufletul muiat în potirul cu împărtăşania purificării.

Dar părintele Probiu nu putu rămîne mult timp în sfera

emoţiunilor estetice.

între Zeiţa dăltuită din marmură şi Victoriţa din anii adolescenţei găseşte o asemănare izbitoare. În ce constă această asemănare nu-şi poate da seama. Era poate numai o intuiţie care pornea de acolo unde se ascundeau învolburări de sînge încuiat.

Cu ochii, părintele Probiu desprinde haina căzută pe şoldurile zeiţei şi o pune pe cele ale imaginii lui.

„Doamne, Doamne, ce asemănare perfectă!", îşi zise el. Şi acolo, suită pe soclul ei, zeiţa sau Victoriţa, însufleţită pentru ochii lui, dezlănţuie în sînge cîntec păgîn şi roşu. În sîngele lui pe care ani de zile izbutise să-l facă să tacă.

Alături, cei doi, cu ochii luminaţi de bucuria frumosului pur, cucernici ca în faţa unui altar nevăzut, priveau, frumoşi în tinereţea lor binecuvîntată de majestatea celei mai iubite dintre zeiţe. El, incapabil de a trăi acum frumosul, privea aşa cum privesc adolescenţii nudurile şi fotografiile pornografice. Simţea ură pentru frumuseţea trupurilor lor, pentru lumina din ochii lor, pentru comuniunea sufletească de care el acum era lipsit, *deşi* umărul femeii îi atingea şi acum braţul. Se simţea mic, neînsemnat, alături cu pămîntul pe care nu-l putea depăşi.

Dorea să fie acolo singur, fără chinul mediocrităţii strecurat în suflet de prezenţa celor doi, pentru ca să se apropie şi să mîngîie gleznele zeiţei. Dar fiindcă nu se putea, cel puţin să rupă vraja de care el era gelos…

— E ora mesei şi mi-e o foame de lup!

Vraja era ruptă. Au clipit des treziţi parcă dintr-un vis, cu tot polenul de azur de pe suflet scuturat ca de pe nişte aripi de fluturi. Au aruncat o ultimă privire zeiţei şi au ieşit. Părintele Probiu ştie că ei îl dispreţuiesc, pe el călugărul burghez, mediocru, care în faţa unei capodopere nu poate simţi nimic altceva în afară de crampele stomacului de animal cuvîntător. Asta îl bucură, puţin îi pasă că ei îl cred mediocru, burghez. A izbutit să rupă vraja şi asta îi era destul. În stradă s-au despărţit rece, excesiv de politicos, şi părintele ştiu că

de acum se vor evita reciproc. A privit în urma lor cu ochi întunecaţi şi, cînd îi pierdu prin mulţime, se reîntoarse la Luvru. Se simţea emoţionat, neliniştit. Cîţiva americani comentau cu glas tare arătînd spre zeiţă.

Părintele Probiu, intimidat, se opri lîngă intrare. Îl enerva gălăgia americanilor, care contrasta cu tăcerea pioasă a prietenilor săi de pînă mai adineaori.

Curînd rămase singur să-şi bucure ochii. Părintele Probiu ştia că dacă s-ar apropia să mîngîie gleznele zeiţei, le-ar simţi calde. Dar alţi vizitatori, curînd, au venit să sperie singurătatea lui, apoi alţii, fără ca măcar să bage în seamă pe preotul umil de lîngă intrare, cu privirea rătăcită, grea de jarul de sub pleoape pe care ei nu-l puteau bănui. Abia cînd s-a apropiat ora de închidere, părintele Probiu a putut pleca ducînd cu el imaginea zeiţei, imaginea Victoriţei.

Victoriţa! La ea se gîndea mergînd pe străzile Parisului. Săraca Victoriţa!… Pînă în ziua cînd s-a decis să citească scrisorile primite de la moş episcopul, n-a ştiut nimic de destinul ei. Murise într-o dimineaţă de iarnă cu flori albe pe geamurile ferestrelor, pînă în ultima clipă cu trupul sfîşiat de dureri atroce. Un avort neizbutit făcut de mîinile nedibace ale unui medic rămas necunoscut, cum necunoscut rămase şi acela care descuiase trupul Victoriţei. Îşi aminteşte de scrisoarea primită în vara cînd trebuia să se ducă la ei, o scrisoare pe care a citit-o chinuit, înnebunit de obsesia trupului ei. Fiecare rînd era o chemare a sîngelui ei, cînd umilă, rugătoare, cînd imperativă, plină de ură:

„Vino Ştefănel, vino, mi-e dor de tine!” Nu s-a dus. Dar i-au trebuit sforţări supraomeneşti ca s-o alunge din amintire.

Ochii îl dor de îmbulzeala confuză şi multicoloră a străzilor. Un taxi l-a dus la hotel. Se strecoară repede în camera lui, ruşinat de eleganţa sobră a holului. Se întinde îmbrăcat în pat, trist şi neliniştit că iar îl va durea capul. Totdeauna ştie dinainte cînd roata cu spiţe de jar începe să se învîrtă. Se urneşte greu spre stînga, cîteva scîntei se duc să fie licurici pe creierii lui, se poticneşte, apoi iar porneşte

încet, încet, în cele din urmă repede.

Totdeauna cînd durerile de cap revin, îi vine în minte aceeaşi întîmplare: se vede mic, oprit într-o zi de *„moşi”* în faţa unor căişori. Mama lui l-a suit pe un cal de lemn şi el, acum nerăbdător, aşteaptă să pornească. Mama rîde la el, amestecată printre ţărănci şi lipovence cu basmale roşii. O goarnă a început să cînte şi căişorii s-au urnit greu, traşi de un căluţ adevărat pe care un om cu şapcă îl mînă împrejur. Căluţul s-a poticnit şi a stătut. Căişorii au stătut şi ei. Apoi iar a pornit căluţul cu ochii trişti şi caii de lemn au început să se mişte şi ei, încet, apoi din ce în ce mai repede. El pentru că văzuse tristeţea din ochii căluţului n-a mai putut fi vesel şi nici nu s-a mai dat de atunci în căişori.

… Şi ori de cîte ori roata dintre tîmple începea să se învîrtă, mişcarea ei părea la fel cu urnirea grea a căişorilor din copilăria lui. Acum, culcat pe patul de hotel, simte durerile de cap mai chinuitoare ca oricînd. Imagini halucinante vin, gonesc şi se prăbuşesc ca nişte trenuri în noapte. Adri, femeia cu trup mic… Valentin, soţul care îşi ţuguie buzele într-un chip caraghios… Străzi, cu uragan de vehicule, întretăindu-se confuz… Băiatul cu pistrui de la ascensor… Alfons, portarul cu favoriţi blonzi… Şoferul cu ceafa roză şi tuns mărunt… Armenon-viile cu femei frumoase ca nişte căţele spitz… Victoriţa!… Victoriţa moartă pe un catafalc cu flori multe… Tanti Silvia plînge tare… O lumînare aprinsă cade pe pernă aproape de părul Victoriţei… Părul ia foc, arde cu o flacără albastră… Focul se întinde repede şi într-o clipă, întreg catafalcul e un rug… Baba Ilinca mulge vacile… Pluton a răsturnat ciubărul cu lapte, şi ea, înciudată, zvîrle după el cu un retevei… Apoi iar Victoriţa: „Ştefănel, vino!… Mi-e dor de mîngîierea ta. Victoriţa întinsă pe iarbă… Vîntul plimbă degetele prin iarba măruntă ca pe nişte coarde… Cerul s-a lăsat mai jos ca să privească pămîntescul şi minunatul trup al Victoriţei… El, Ştefănel, se simte gelos pe cerul care priveşte de aproape, pe iarba măruntă, pe lumină, pe soare… întinde palma, o mîngîie cucernic… Cerul s-a lăsat şi mai jos să

privească, e gelos… Şi ascunde pe Victoriţa sub el ca să n-o sărute soarele… Întuneric beznă… Marea se aude pe aproape mugind… Vîntul se tănguie prin ramurile unui măslin… Stînci se profilează în noapte ca nişte monştri… Se află într-o grotă aproape de ţărm… Departe, pe mare, s-au cufundat ultimele resturi dintr-o corabie de pescari… Mulţumeşte cerului… Palmele îl usturǎ de tăieturile ca de lamă ale stîncii de care s-a căţărat… încearcă să se tîrîie, tot trupul îl doare, leşină… Cînd deschide ochii din nou, marea s-a liniştit, luna, sus, ca o amantă regală, trimite cosiţe argintii să lumineze grota… Priveşte împrejur… Aproape, un aşternut de frunze uscate… Se tîrîie pînă acolo… O femeie fără braţe doarme… Raze de lună o sărută… întinde mîna să mîngîie… Marmura rece îi sperie porii… O statuie care doarme pe un strat de frunze uscate… Se întinde pe patul de frunze şi, în disperare, trage marmura alături, strîns… Atunci statuia se însufleţeşte, nu mai e statuie, e Victoriţa… Tîrziu, istoviţi dorm amîndoi. Cînd se trezeşte dimineaţa simte alături trupul rece de statuie… Nu se miră, nu e trist, ştie acum taina… Dorinţa lui a însufleţit marmura rece… Trebuie să fure statuia, trebuie să fure pe Victoriţa… O ascunde sub frunze, apoi se tîrăşte afară, să caute ceva de mîncare… Mănîncă măsline şi bea apă dintr-un izvor cu apă limpede ca lacrima Fecioarei… Dar cînd se întoarce în grotă nu mai găseşte statuia… O caută, o cheamă, plînge zadarnic, totul e zadarnic… O maşină aleargă pe străzile Parisului… O femeie rîde lîngă el mărunt… „Adri, spune el, ce frumoasă eşti azi!…" Adri rîde, dar nu la el, ci la un bărbat ce stă în faţa lor şi-şi ţuguie buzele caraghios… Coboară din maşină… Femeia cu trup mic îl ia de mînă şi-l plimbă printr-un palat ca în poveşti… Ajung în faţa unei perdele roşii… „Ssst! aici este Venus de Milo…” „Venus de Milo? Cine este asta, Venus de Milo…” „O statuie de marmură…" „din marmură!…" Tresare, se simte emoţionat şi acolo pe soclul ei recunoaşte statuia…

„Asta e statuia mea, ce caută aici? Trebuie s-o iau…” Femeia rîde: „Nu se poate, e proprietatea statului francez…” „Atunci

trebuie s-o fur, trebuie!”

Parchetul camerei scînceşte uşor. Se ridică în capul oaselor să privească… Emoţia îl gîtuie: acolo, la cîţiva paşi de pat, s-a oprit zeiţa… Vrea să se scoale, s-o înlănţuie, dar ea îi face semn să rămînă culcat… Se aşeză pe pat, la picioarele lui, şi el o priveşte înnebunit de frumuseţea ei păgînă… Stă cu mîinile odihnind în poală şi îi zîmbeşte prietineşte… Priveşte mîinile cu degete prelungi şi braţe de fildeş şi gîndeşte că e singurul muritor care i le vede… Dar durerea dintre tîmple îi întunecă bucuria revederii… Zeiţa vine, îi schimbă compresa de pe frunte, apoi iar îşi reia locul… Şi el se bucură atît cînd mîna zeiţei întîrzie o clipă pe fruntea lui… De ce n-a înlănţuito?… Acum o roagă cu privirea; dar ea rămîne acolo, aproape şi totuşi departe… Zeiţa vorbeşte… Lui cuvintele i se par ca un descîntec pentru jarul de pe creierii lui… Vocea ei e ca vîntul mic printr-o livadă de portocali, noaptea cînd luna îşi scaldă trupul de nălucă în fîntînile de marmură ale Heladei. Zeiţa spune o poveste. O poveste cu un tînăr pescar scăpat de naufragiu pe o insulă, unde se împreună cu o statuie găsită într-o grotă, pe care sîngele lui, lipsit pînă atunci de bucuria posesiunii, izbuteşte s-o însufleţească. Părintele Probiu ştie: tînărul pescar a fost la el. Tîrziu, zeiţa se pregăteşte de plecare. Mai înainte însă, îi schimbă compresa de pe frunte…

„Să vii mîine să mă vezi la Luvru…” A plecat. O clipă i se pare că-i aude paşii uşori pe coridor, apoi tăcere…

Nu, n-a fost un vis. Compresa de pe frunte stă mărturie. Şi apoi în nări are încă aroma livezii de portocali. A doua zi aleargă la Luvru. Cînd intră în templul zeiţei şi cînd o privi ştiu, fără îndoieli, că în noaptea ce trecuse zeiţa fusese în camera lui. Ştie asta din privirile ei prieteneşti şi apoi, în cele cîteva minute cît fură numai ei singuri, din tremurul cald al gleznei cînd s-a săltat s-o sărute.

A plecat de acolo cu un gînd înfipt definitiv în creier: să fure statuia zeiţei!… Gîndul acesta nu l-a mai părăsit o clipă. Cum însă? Planuri uriaşe, fantastice, îi trec prin minte, irealizabile. Dar creierul

lui elaborează altele, mereu altele. Trebuie să găsească, trebuie. Zeiţa este a lui, el a descoperit-o întîi, el a fost acela care a însufleţit-o cu trupul şi sîngele lui ca un demiurg modern.

În fiecare zi se duce la Luvru, imploră zeiţa să revie în camera lui săracă de orişice bucurie, să-i indice o posibilitate de a o răpi. Zeiţa îi zîmbeşte numai prieteneşte, promiţător. Fără privirea aceea, el n-ar putea suporta chinul neputinţei de a găsi un mijloc să răpească statuia. Părintele Probiu ştie însă că o va revedea şi de aceea aşteaptă. Noaptea, cînd somnul îl fură, tresare cu emoţie pînă dincolo de hotarele sufletului, părîndu-i-se că simte prezenţa zeiţei, că are în nări aroma livezii de portocali. De fiecare dată e deznădăjduit că n-a fost decît o părere. Nu mai doarme aproape deloc, pleoapele îi sînt umflate, ochii roşi şi durerile de cap nu-l părăsesc mai niciodată. Şi chinul acesta durează de două săptămîni insuportabil, halucinant.

… Şi într-o noapte iarăşi veni zeiţa. Toată ziua părintele Probiu stătuse în pat. Se simţea obosit: oboseală în creier, în trup, în tot ceea ce era el. Afară, ziua fusese caldă şi luminoasă. Primăvara zburlea părul blond al midinetelor, săruta adolescenţii pe stradă sau se juca zglobie cu cîinii şi pruncii prin grădina Luxembourgului. El tot timpul simţise somn sub pleoape şi în artere. Şi dormi somn greu fără vise, somn ca de narcotic. La prînz, se deşteaptă şi ceru de mîncare, apoi iarăşi se culcă. Voia să doarmă, să uite de tortura chinuitoare dintre tîmple, să-şi odihnească trupul chinuit.

Cînd se trezi, afară era noapte… Prin fereastra deschisă venea boare rece şi umedă… Zgomotul străzii era sonor şi metalic… Părintele Probiu asculta sforţîndu-se să-şi amintească unde se află… O voce de ştrengar care ţipa afară ediţia de seară a unui ziar îi aminti că astăzi n-o văzuse pe zeiţă… Şi e trist, dorul îi ustură pleoapele… Oare cînd va veni aici, să se bucure ochii lui, porii lui?

Dar iată dorinţa lui deveni fapt împlinit: paşi uşori… Zeiţa stă dreaptă, cu trupul pudrat de polenul argintiu al razelor de lună. Bucuria ţipă în el ca un copil cu ochii după primul stol de cocori.

Ochii plimbă foamea lor pe trupul zeiţei. Şi iarăşi menuetul cuvintelor începe să umple camera de melodie caldă, şoptită. Zeiţa vorbeşte, livada cu portocali începe să cînte, nimfe se scaldă în fîntîni în ritmul melodiei ramurilor de argint, poeţii beau vin din amfore corintiene, mîngîind fecioare cu trup brun… Nu, el nu poate fura statuia, ea nu va putea fi bucurie pentru ochii lui. Locul ei e acolo la Luvru să fie împărtăşanie pentru sufletele pămîntenilor. Pentru aceasta au creat zeii arta. Arta este împărtăşanie. Fără artişti oamenii niciodată n-ar putea şti nimic din aceea ce nu este tină. El, părintele Probiu, trebuie să ştie, trebuie să simtă asta. Dar ea, zeiţa, nu-l poate lipsi de bucuria de a-şi umple ochii cu imaginea ei, zi de zi, cum face acum cînd vine zilnic la Luvra s-o vadă. Zeii i-au hărăzit o favoare: de a dărui oamenilor o nouă operă de artă, încă un potir cu împărtăşania purificării. Opera aceasta există, dar nimeni n-o ştie… Ce-ar zice el de-o altă Venus care întru nimic să nu fie mai prejos de aceea de la Luvru? Ceea ce a plăsmuit un artist în marmură, celălalt a izbutit să realizeze în culori.

O operă de artă uimitoare care le va întrece pe toate… Un artist, un pictor frumos ca Adonis, a fost tocmit de un boier din ţara scăldată de Danubiu, să zugrăvească un locaş ridicat de el Dumnezeului său. Artistul s-a încuiat acolo şi pe peretele din dreapta, în faţa catapetesmei, a înfiripat un vis: un pescar tînăr, naufragiat pe o insulă, se împreună cu o statuie de marmură găsită acolo, pe care sîngele lui, lipsit pînă atunci de bucuria trupului de femeie, izbuteşte s-o însufleţească. Zile întregi a lucrat acolo, fără să dea vreun semn de viaţă. Dar, tocmai în ziua cînd visul lui fu terminat, boierul, curios să ştie ce face zugravul, bătu la poarta grea ca o lespede de mormînt. Nu primi însă nici un răspuns. Intrigat, dădu atunci poruncă să spargă uşa. Şi l-au găsit pe zugravul cu plete arămii pierdut în faţa tabloului terminat, îndrăgostit de propria-i operă.

În ziua aceea sîngele stropi ceardacul de unde boierul privea moartea nebunului ce profanase locaşul sfînt… Dar boierul n-a

cutezat să piardă minunea de pe perete. N-au vrut-o zeii. Meşterii au turnat o nouă tencuială peste pereţi, apoi alt zugrav a pictat sfinţi şi îngeri.

Nimeni nu ştia de aceasta. Boierul a ştiut să-i facă să tacă pe toţi acei care ar fi putut vorbi. Unde se află biserica? în chiar satul unde este el preot: Măleşti, în vechea bisericuţă… Va dărîma tencuiala şi dedesupt va găsi minunea… De la un capăt la celălalt al lumii se va vesti această bucurie… îndrăgostiţii de frumos vor veni din toate părţile lumii, chipul lui va fi reprodus în ziare şi reviste, numele-i va fi pe toate buzele, iar statul, drept recunoştinţă, îi va încredinţa conducerea acelui muzeu… Trebuie să se reîntoarcă imediat în ţară… Mîine va veni pentru ultima dată la Luvru, iar seara, va pleca… Acum trebuie să doarmă… Ii va schimba numai compresa şi se va duce… înţelege rugămintea caldă din privirile lui, dar nu se poate… Dacă s-ar lăsa înlănţuită, ar rămîne pentru totdeauna la el, şi asta nu se poate, pentru că ar atrage asupra lor mînia zeilor…

Cu paşi uşori ca nişte vise, zeiţa se îndreptă către uşă, şi părintele Probiu iarăşi rămase singur cu miros de livadă de portocali în nări…

Inserarea venea tupilîndu-se pe după dealul ce se vedea verde. Părintele Probiu odihnea pe prispa casei parohiale din Măleşti. Mai adineaori plecase moş Marinache cu care se sfătuise. Acum era singur, abia acum, de dimineaţă de cînd se întoarse el, popa lor, la care ţineau ca la ochii din cap. Pe uliţa satului se întorceau flăcăi şi fete de la horă…

Părintele Probiu ardea de nerăbdare să fie mai curînd noapte tîrzie. Voia să descopere minunea de care îi vorbise zeiţa… Pluton sta cu botul pe labe şi se uita la el. Baba Ilinca îl chemă la masă. Mănîncă în bucătărie, împărţind frăţeşte, pe din două, mîncarea cu Pluton… Se duse apoi în livada din spatele casei… Pluton îl urmă cuminte, dînd mereu din coada-i stufoasă… Părintele Probiu se rezemă de trunchiul unui cireşi cu crengile grele de clopoţeii florilor albe… Aştepta să vie miezul nopţii… Oreleise par lungi ca nişte

poveşti orientale… bloaptea era caldă ca de vară… Luna întîrzia undeva departe. Luminile priveau curioase uliţa, prin geamurile ferestrelor… Lumina de la bucătărie se stinse… Baba Ilinca s-a culcat… Peste sat liniştea se întinde ca o hlamidă de vată… El rămîne sub cireş, nevăzut, în întuneric… Un flăcău trece pe uliţă cîntînd:

Foaie verde ca aluna de-ar fi mîndra, unde-i luna, i-aş face din deal cu mîna şi-aş iubi-o întodeauna

Cîntecul se aude departe… Apoi iarăşi tăcere… Satul doarme acum ca un prunc, cu sfîrcul nopţii între gingii… Se uită la ceas:

X e aproape miezul nopţii… Se duce în şopron. Acolo, a pus de o parte, ca să aibă la îndemînă, încă de cu vreme, o scară, daltă şi un ciocan. Le ia, şi cu scara pe umăr, sare pîrleazul din spatele casei, grăbind spre biserică… Cheia atîrnă grea în buzunarul antiriului… Descuie… Broasca ruginită scîrţîie, uşa se deschide şi părintere Probiu intră… Lumînarea e gata să se stingă în mîna care tremură… O strană trosneşte ca un os de schelet strivit… Se apropie de catapeteasmă… De acolo, luminată pahd, înnegrită de fum şi decolorată de timp, Maica Domnului îl priveşte cuminte, omeneşte… De deasupra se lasă în jos, ca două perdeluţe date în lături, un voal de mireasă înnegrit de fum şi plin de praf… O şuviţă de bateală, ca o cosiţă de păr ce odată a fost blond, îl împodobeşte… Chipul i se pare urît, plăsmuit de mîini nedibace, iar voalul acela de mireasă, cu beteala decolorată, ridicol şi de prost gust.

Priveşte peretele unde ştie că se află zidit visul artistului cu cosiţe arămii, şi-l închipuie uimitor de frumos. Apoi, cînd iarăşi se uită la zugrăveala în stil bizantin, încadrată de perdeluţele acelea, i se pare comică şi, ascultînd de gîndul ce atunci îi venise în minte, apropia lumînarea de vălul care luă imediat foc. Fără să se mai uite, se duce să rezeme scara de zid, se urcă şi începe să dărîme cu precauţiune tencuiala care se lăsa desprinsă greu. Lucrează cu febrilitate, mîinile îi tremură de emoţie, ochii ard tăciuni sub pleoape de nerăbdare.

În spate focul, după ce consumă voalul, se întinse, vopseaua luă foc, apoi lemnul bătrîn şi uscat al catapetesmei. Atent să vadă, în sfîrşit, primul petec de zid pictat, nu luă seama. Broboanele mari de sudoare erau pe fruntea lui ca nişte vezicole de variolă, barba şi părul, albe de moloz, ochii roşii, umflaţi de fumul care devenea din ce mai gros. Catapeteasma, deasupra uşilor împărăteşti, era toată în flăcări şi limbile mari ca nişte şerpi roşii se întindeau mereu lungindu-se pînă aproape de el. Atunci, în miez de noapte, clopotele începură să sune jalnic, ca să sperie somnul ţăranilor şi tăcerea aţipită în vreo livadă. Focul fusese observat de nişte flăcăi şi acum gospodarii alergau cu cofele pline să-l stingă. Trei dintre ei, mai curajoşi, intratră înăuntru să scoată icoanele ferecate în argint greu. Şi acolo, ca o arătare apocaliptică, alb de moloz şi cu haine ce începeau să ardă, popa lor suit pe scară, dărîma cu o daltă tencuiala.

— Dă-te jos, părinte! Nu vezi, arde haina pe sfinţia ta! Părintele Probiu întoarse către ei capul, privindu-i cu ochi umflaţi ce nu mai aveau nimic omenesc în ei.

— Proştilor, ce vă uitaţi la mine?… Stingeţi focul, repede… Ştiţi voi ce-i sub peretele acesta?… Zeiţa Venus!… împărtăşanie pentru muritori!… Aşa au vrut zeii… Focul, repede, mă înnăbuşă!… Oamenii şi-au făcut cruce, apoi unul s-a suit pe scară:

— Dă-te jos, părinte! Vrei să ardem aici ca nişte şoareci? Şi dădu să-l apuce.

— Nu mă atinge! Ridică ciocanul şi-l repezi cu putere în ţeasta omului ce sta cu două trepte mai jos. Acesta văzu o clipă un fulger, fu apoi întuneric şi o prăpastie se căscă jos, jos, în care el sta gata să se prăvale… Şi, instinctiv, mîinile lui se crispară de haina părintelui. Două trupuri se prăbuşiră jos, printre moloz şi tăciuni aprinşi.

Afară, cînd trupul părintelui Probiu se zbătea neputincios în legăturile proaspete, oamenii, făcîndu-şi cruce îngroziţi, murmurau:

— A înnebunit popa! Săracul popa!…

Sfîrşit

Nodul n mine gîlgîie rîsul sau strigătul de groază ca un ecou sinistru între văgăuni de munţi?… Nu ştiu… întîmplarea a fost halucinată ca un vis… Pe retine păstrez încă imaginea trupului prăbuşit: trupul lui Andrei, prietenul meu.

Andrei – prietenul meu! Aşa credea el. Eu îl uram. Timp de trei ani de zile l-am urît cu toate fibrele, cu sîngele. Şi cu toatea acestea, trei ani de zile am fost nedespărţiţi. Am locuit împreună în aceeaşi cameră, am mîncat la acelaşi birt economic, am lucrat la acelaşi birou. Lumea ne credea prieteni… Şi a crezut-o şi el. Cum de n-a înţeles tot uraganul de ură încuiat în artere, cum de n-a simţit şi el aceeaşi nevoie să mă urască pentru că semănăm cu el, pentru că la fiecare gest, cu fiecare acţiune eram el, identic, revoltător de mic, laş?

Eu am simţit ura insinuîndu-se în mine în chiar ziua cînd l-am cunoscut. Îmi amintesc… Urma să mă mut a doua zi de la gazda la care locuisem nu mult timp. Era o cameră prea mare pentru singurătatea mea, cu tapet spălăcit şi cu parchet vechi, ce scîncea singur, trezindu-mă din somn în fiecare noapte.

Seara, gazda m-a rugat să primesc ca să doarmă în cameră cu mine pe noul chiriaş. Noul chiriaş era Andrei. Ne-am împrietenit curînd în noaptea aceea, pentru că afară era toamnă cu vînt şi pentru că eram doi în camera prea mare şi prea tristă pentru unul singur.

întîi Andrei a început să se destăinuiască descoperind o existenţă lipsită de sori şi luceferi chiar în perioada, bogată de altminteri, a adolescenţei. Povestea simplu, cu o voce de bas, fără păreri de rău, ca şi cînd n-ar fi putut fi altfel. În cîteva fraze îmi rezumă întreaga lui existenţă de pînă arunci. Apoi, ca şi cînd i-ar fi fost drag aceasta, reveni povestind din anii copilăriei lui urgisite! La opt ani fu dat la un orfelinat, o clădire mare, în formă de potcoavă, cu cordioare lungi şi întunecoase, cu dormitoare friguroase, care miroseau a motorină, cu un intendent crud ca un călău şi cu băieţi

mici, răpciugoşi şi mereu flămînzi. Totdeauna îşi amintea de prima noapte, cînd s-a culcat în patul prea mare pentru trupul lui firav. Băieţii s-au pornit să povestească vorbind mai toţi deodată. Treptat s-a impus vocea unuia. Era un găligan de băiat cam de vreo cincisprezece ani, cel mai vechi dintre băieţii de acolo.

Povesti mai întîi despre o stafie care în fiecare noapte da tîrcoale pe la casa intendentului, plîngînd şi tînguindu-se, apoi întîmplarea cu un copil. Acesta într-o noapte s-a dus la closet. Cum a intrat, deodată a simţit o mînă înfiptă puternic în ceafa lui. Îngrozit, a început să ţipe, sforţîndu-se să scape. La ţipetele lui, s-au trezit copiii, pedagogul, fu chemat şi intendentul. Vedeau cu toţii copilul zbătîndu-se să scape, dar nimeni nu vedea mîna care, spunea el, i se încleştase în ceafă. Zadarnic căuta pedagogul să-l smulgă de acolo. Părea ţintuit pe loc. Atunci, intendentul luă un topor şi repezi muchia acolo unde presupunea că este mîna şi abia atunci copilul putu să scape. Intendentul tăiase braţul mîinii nevăzute. Totuşi, copilul muri a doua zi de spaimă, simţind pînă în ultima clipă degetele încleştate în ceafă. Andrei, chircit sub plapumă, îşi astupase urechile ca să nu audă povestea. Dar găliganul cu multe coşuri pe faţă vorbise tare şi Andrei, fără să vrea, trebui să asculte pînă la sfîrşit întîmplarea aceea cu băiatul mort de spaimă şi apoi încă o alta în care era vorba de nişte diavoli ce jucau bile cu nişte cranii de om pe sub paturile dormitorului. Şi cînd, tîrziu, toţi dormeau, lui, chircit de frig şi spaimă sub pătura aspră, i se păru că aude tînguitul stafiei, care da tîrcoale prin preajma casei intendentului sau zgomotul craniilor rostogolite de diavoli sub paturi.

Andrei îmi mărturisi că povestirile acelea fantastice din copilăria lui avură o influenţă atît de mare asupra-i, încît şi acum, cu toate că era trecut de vîrsta de 23 de ani, se temea de întuneric, de pisici negre noaptea, de cimitire.

Tocmai îmi făcea această confesiune, cînd s-a întîmplat ceva stupid, care a determinat toată atitudinea mea de mai tîrziu faţă de

el. Probabil din cauza flăcării prea puternice sau poate fiindcă fusese crăpată dinainte, sticla de lampă se sparse. Un ţăcănit scurt, cioburi căzute pe masă şi flacăra ridicîndu-se în sus, mare, împrăştiind fum înnecăcios şi gros de petrol. O spaimă iraţională ne cuprinse pe amîndoi, din paturile noastre, aşezate fiecare lipit de cîte un perete, faţă în faţă. Ne-am privit o clipă, apoi privirile noastre s-au îndreptat asupra lămpii care continua să ardă înnegrind de tot jumătatea de cilindru rămasă.

— Trebuie stinsă lampa!

Am vorbit deodată şi am simţit că fiecare aşteaptă de la celălalt s-o facă. Cel dintîi, eu mi-am învins teama. Am coborît şi m-am dus pînă la măsuţa aşezată în celălalt capăt al camerei, pe care se afla lampa şi am suflat în flacără. Apoi, cînd am revenit, Andrei n-a mai continuat să povestească. Ne pierise la amîndoi cheful de vorbă. Tăceam aşteptînd somnul. Şi abia atunci am fost izbit de marea asemănare dintre firea mea şi a lui Andrei. A fost o convingere cîştigată prin instinct. Căci e absurd, ca din simplul fapt că amîndoi ne-am speriat de zgomotul sec al sticlei de lampă, spărgîndu-se tocmai cînd povesteam de stafii şi diavoli ce jucau bile cu cranii de morţi sub paturi, să deduc că semănăm amîndoi şi, din acest motiv, începînd chiar de a doua zi, să-l evit. Îmi ziceam că n-aş putea fi prieten cu el pentru că s-ar putea să-l ucid.

într-o zi însă, singur m-am dus să-l caut. Şi din ziua aceea, am început să-l urăsc. Îl uram pentru că mă descopeream în el, pentru că nu puteam renunţa la tovărăşia lui. De multe ori simţeam nevoia să mă răped cu pumnh asupra lui, să-l stîlcesc în bătaie pentru că el gîndea aşa cum gîndeam eu şi reacţiona aşa cum dinainte ştiam că va reacţiona, aşa cum aş fi reacţionat eu în aceeaşi împrejurare. Cînd eram împreună, tot timpul mă simţeam preocupat să mă descopăr în Andrei.

îi întindeam curse, îl întrebam ce crede despre cutare sau cutare chestiune, ce ar face el într-o anumită împrejurare. Şi de fiecare dată anticipam, ştiindu-mă pe mine, ce-mi va răspunde. Asta mă

înnebunea. Mă înnebunea, pentru că Andrei era un laş şi un mediocru şi asta însemna că şi eu sînt la fel, incapabil de o faptă, mare în anonimatul ei, de un gînd, de un sentiment care ar putea merge pînă la capăt pentru ca să fie deplin, ci era sortit să rămînă prins în mlaştina mediocrăţii mele, care era în mine deodată cu prima moleculă şi avea să dispară odată cu ea. Şi apoi Andrei era ca şi mine, un superstiţios. Credea în vrăji, în diavoli, duhuri necurate. Un miorlăit de pisică, noaptea, îl înspăimînta, o povestire cu vrăjitoare îl tulbura, un ţipăt de buhă îl îngrozea. Noaptea, dacă era singur în cameră, dormea cu lumina aprinsă. După prima noapte dormită în camera mea, mi-a mărturisit că n-a putut dormi aproape deloc din cauza parchetului care scîncea singur.

I se păruse tot timpul că umblă cineva, o umbră mare, albă, călcînd uşor pe parchet. Abia spre ziuă a aţipit, încurajat de răsuflarea mea liniştită.

De multe ori, îl surprindeam neliniştit, înspăimîntat pentru un lucru de nimic şi ceea ce mă determina să-l urăsc şi mai mult era că neliniştea lui, spaima lui, treceau şi la mine, brusc, iraţional, fără să văd sau să cred în motivele ce i le-au produs lui. Cred că în ceea ce priveşte sistemul nervos, Andrei era un dezechilibrat. Dar tocmai prin dezechilibrul acesta, el avea o influenţă asupra mea. Participam sufleteşte la neliniştea lui, la nenumăratele lui spaime inutile, le trăiam prin el. Desigur, aceasta nu s-ar fi întîmplat dacă sensibilitatea mea n-ar fi fost predispusă spre fantastic, spre superstiţie. Mă deosebeam de el prin deficienţă: spaima, teama, neliniştea, credinţele în fantastic, în supranatural erau încrustate în sufletul lui mult mai adînc ca la mine. Era la el un prisos de sensibilitate bolnăvicioasă şi cred că tocmai pentru acest prisos avea o influenţă asupra mea. Un exemplu: în camera noastră era un pendul mare cît o etajera, care, atunci cînd anunţa ora, suna ca un clopot dogit de gunoier. Ascultasem de zeci de ori bătăile acelea fără să le dau absolut nici un fel de importanţă. Intr-o zi, Andrei mi-a mărturisit că ori de cîte ori aude pendulul sunînd, la primele

bătăi simte spaimă. De atunci, ori de cîte ori aud bătăile pendulului, simt şi eu un fel de teamă alergîndu-mi prin artere.

Sînt sigur că cele ce voi scrie de acum înainte vor părea neverosimile, revoltător de neverosimile. Şi cu toate acestea, lucrurile s-au întîmplat întocmai.

În ziua aceea nu-l văzusem deloc pe Andrei. Lipsise de la birou. Seara l-am aşteptat acasă. Începea o noapte urîtă de sfîrşit de toamnă. Devreme plouase. Apoi, vîntul începu să fluiere sinistru. Mi se părea, eram neliniştit şi-mi era urît. Tîrziu de tot s-a întors şi Andrei. Avea o figură tristă, chinuită. Cum' a intrat mi-a spus:

— Îmi trebuie cincizeci de mii de lei.

— Cincizeci de mii de lei? O sumă fantastică!… La ce-ţi trebuie?

—Ţie îţi pot spune. Cineva din familia noastră trebuie să fugă neapărat în străinătate, altminteri va fi arestat. Banii sînt pentru o persoană care trebuie mituită. Nu ştiu unde să-i găsesc!

Am tăcut amîndoi. Eu mă gîndeam unde ar putea el găsi o sumă atît de mare, el preocupat de acelaş gînd. În clipa aceea pendulul anunţa miezul nopţii. Am simţit întîi tresărirea internă de spaimă a lui Andrei, apoi pe a mea.

— Ce noapte urîtă! – spuse el. Şi privi spre fereastră.

Abia acum se aprinse torţa gîndului diabolic. De unde, din ce văgăuni ancestrale a venit?… Şi cum a putut Andrei să creadă?… I-am spus:

— Ascultă, vei avea, nu cincizeci de mii de lei, ci o sută.

— Eşti nebun sau vrei să glumeşti?

— Nici una, nici alta. Cunosc pe cineva care îţi poate da această sumă în schimbul unui serviciu.

— Cine este şi ce cere de la mine?

— Numele nu ţi-l pot spune. E însă o persoană care se ocupă cu vrăjitoria.

— Bine, dar tu nu mi-ai vorbit niciodată de ea.

— N-am voie să vorbesc despre ea.

— Ce-mi cere, ce trebuie să fac?

—Ascultă! Există în popor următoarea credinţă: Dacă te duci noaptea într-un cimitir şi dezgropi o raclă de lemn de la care scoţi un nod, poţi face cu el pe diavol sluga ta credincioasă. Şi iată cum: Te duci cu nodul a doua zi în tîrg şi te uiţi prin el. Vezi acolo pe diavol care îşi face de lucru printre oameni ispitindu-i. Dracul are pe cap un fes. Te apropii tiptil şi cu mîna stîngă, furi fesul. Din clipa aceea diavolul e gata să-ţi satisfacă toate dorinţele, numai să i-l restitui. Persoana de care îţi vorbeam are suficiente motive să creadă că această superstiţie populară nu e numai o superstiţie, de aceea are nevoie de nod; şi cum singură nu se poate duce, deoarece duhurile de care ascultă nu-i permit aceasta, oferă aceluia care i-l va procura suma de care ţi-am pomenit.

Am tăcut aşteptînd răspunsul lui. Pînă atunci nu-l privisem în faţă de teamă ca nu cumva să priceapă că totul nu-i decît o elucubraţie a fanteziei mele şi că, în chiar cazul cînd el s-ar decide să procure nodul, n-ar căpăta nici un ban.

Acum însă l-am privit. Teama îi era întipărită pe figură, îmi spuse:

— Prefer să n-am un leu în buzunar decît să cîştig în modul acesta suta de mii de lei.

— Gîndeşte-te bine: Ca funcţionar particular cu trei mii cinci sute lei salariu lunar, nu vei găsi pe nimeni care să-ţi avanseze cincizeci de mii de lei. Uite, adineaori ţi-am pomenit de o sută de mii de lei. Ei bine, persoana în chestiune poate mări suma pînă la un milion.

— Inutil! Dar stai, tu de ce nu te duci? Nu te ispiteşte suma?

— Mi-e frică!

— Şi mie!

— Totuşi, gîndeşte-te bine. Suma se dublează dacă accepţi. (Eram darnic cu banii care nu existau decît în închipuirea mea.)

— Nu!

— Bine!

Nu ne-am mai vorbit. Andrei s-a dezbrăcat încet, cu gesturi

domoale, părea preocupat. Îl priveam printre gene şi mă întrebam cum de a putea crede toată povestea. Îl auzeam zvîrcolindu-se în pat, chinuindu-se să găsească o modalitate de a-şi procura suma. Nu simţeam nici un fel de compătimire şi nici nu mă gîndeam ce aş face în cazul cînd ar accepta să se ducă în cimitir ca să-mi procure nodul. Un singur gînd începu să mă preocupe: Ce mă determinase să inventez povestea aceea cu persoana misterioasă care avea nevoie de un nod din racla unui mort sărac? Precis nici acum nu ştiu. Mi se pare că a pornit din aceeaşi dorinţă bolnăvicioasă de a mă reflecta în caracterul lui

Andrei. Ştiam că, în cazul că mi s-ar fi propus mie aşa ceva – bineînţeles dacă aş fi crezut aşa cum credea Andrei – cu toată teama *ce* aş fi simţit-o, n-aş fi avut curajul să mă plimb singur printr-un cimitir chiar ziua. Perspectiva de a deveni deodată posesorul a două milioane m-ar fi ispitit atît de mult, încît, sînt sigur că aş fi acceptat să tulbur liniştea unui mort pentru a fura din racla lui de lemn un nod. Da, da, mi se pare că aceasta e cauza: Să văd dacă Andrei avea să-şi învingă ancestrala lui teamă din dorinţa de a deveni bogat!

A doua zi iarăşi nu l-am văzut pe Andrei. Seara s-a reîntors acasă, trist, abătut. Nu găsise banii şi mai erau trei zile pînă la expirarea termenului fixat de persoana care cerea să-i fie plătită tăcerea. I-am amintit de propunerea ce i-o făcusem.

— Nu pot, mi-e groază. Mi se pare că aş înnebuni.

— Vorbeşti prostii!.,. Morţii sînt morţi, ce pot să-ţi facă? Puţin curaj şi eşti posesorul a două milioane.

— Nu, cred că mi-e imposibil să mă decid…. Şi totuşi s-a decis. S-a decis în noaptea aceea în care aproape tot timpul n-a dormit, plimbîndu-se prin cameră şi fumînd ţigară după ţigară. Dimineaţa mi-a spus:

— M-am hotărît! La noapte îţi voi aduce nodul.

Cînd am auzit, m-am bucurat. O bucurie egoistă, mică, jalnic de mică… Bucuria că totul se întîmplase aşa cum prevăzusem eu. Era, ca să spun aşa, bucuria verificării unei ipoteze.

Deodată, apoi, îmi fu teamă. Ce voi face dacă Andrei va aduce nodul? Ce-i voi spune cînd îmi va cere banii? Va fi poate mai bătrîn, după aceea va trece, desigur, prin momente cînd i se va părea că înnebuneşte. Şi toate acestea pentru ce? Pentru că voiam să verific o ipoteză? Va putea el înţelege asta, va putea îccepta? Nu, desigur că nu. Şi atunci o teamă laşă mă cuprinse: Dacă în mînia lui mă va ucide? Şi mi-am zis că trebuie neapărat să-l facă să renunţe. Am început prin a-i arăta primejdia ce îl paşte în cazul cînd ar fi descoperit de paznicul cimitirului şi luat drept jefuitor de cadavre şi am sfîrşit prin a-i desena în colori cît mai negre, aproape de neînlăturata răzbunare a spiritelor împotriva aceluia care încerca să le tulbure liniştea.

Totul a fost zadarnic! Dintr-un laş ca mine, poate mai laş chiar, Andrei devenise dintr-odată curajos ca un erou. Nu voia să audă de nimic şi califica drept prostie tot ceea ce-i spuneam. Deşi îi ghiceam frica, marea frică, în fibre, în pori, în sînge şi în suflet, el era hotărît. Desigur, tocmai frica aceea, care îi întrepătrundea toată fiinţa, îi dădea marele curaj… Şi, noaptea, pe la orele unsprezece, Andrei plecă. Sub palton ascunde un hîrleţ de campanie. Unde îl găsise, nu ştiu. Cînd mi-a strîns mîna părea calm, mai calm decît mine, care trăiam spaima chinuitoare că Andrei mă va ucide. De ce nu i-am mărturisit atunci că totul nu-i decît o farsă?…

Era ceva în mine care mă oprea s-o fac. Apoi, cînd uşa se închise în spatele lui, un gînd imperativ mi se încrusta pe creieri: *Să văd ce va face Andrei.* Îmi simţeam fiinţa robită acestui gînd. Trebuia să-l ascult. Repede, mi-am îmbrăcat paltonul, mi-am îndesat pălăria pe cap, am încălţat galoşii lui Andrei căci eu nu aveam şi am alergat în stradă. Andrei ajunsese în colţul străzii. Mergea repede, adus mult de spate, parcă ar fi avut o cocoaşă. Cimitiru era la capătul oraşului. Noapte neagră, noapte de asfalt. Pe Andrei aproape nu-l vedeam. Îi auzeam însă paşii şi mă călăuzeau, ei atenuau teama. Fără conştiinţa prezenţei lui Andrei, acolo înaintea mea, la cîţiva paşi, desigur că aş fi rupt-o la fugă atunci cînd zidul cimintirului se ivi profilîndu-se în

noaptea neagră ca un val şi mai negru. Andrei însă era acolo, înainte, însemna că nu sînt singur. Merse puţin spre miazăzi, apoi îşi făcu vînt şi într-o clipă încalecă zidul. Cînd am auzit zgomotul pe care îl făcu trupul atunci cînd Andrei îşi dădu drumul dincolo, l-am urmat aproape imediat. M-am lăsat încet, scrijelindu-mi palmele şi vîrfurile de la galoşi. Andrei, mult înaintea mea, tocmai aprindea lanterna să se orienteze. Am putut vedea cărarea şi m-am luat după el. Mergeam mai mult de-a buşilea de teamă să nu fiu descoperit. Frica începu să mă înnăbuşe. Andrei mergea înainte ca un nebun, ca un halucinat.

Eram în partea aceea a cimitirului unde odihneau morţi bogaţi. În dreapta şi în stînga noastră, cavourile mari profilau umbre ca de monştri uriaşi. Spaima lui Andrei de aceste cavouri trecea în arterele mele. Şi dacă nu l-aş fi ştiut acolo, înaintea mea, la cîţiva paşi, aş fi urlat de groază, aş fi înnebunit. Prezenţa lui însă neutraliza frica mea şi a lui care trecea de la el la mine ca un fluid. Am mers mult pe aleea străjuită de cavouri, apoi treptat ele începură să se rărească pînă ce dispărură. Ajunseserăm în cimitirul pentru morţi săraci. Aici Andrei aprinse iar lanterna şi, 'în clipa cît a durat lumina, am văzut ridicăturile dreptunghiulare cu cruci de lemn străjuind la căpătîi ca nişte candele, multiplicate la infinit pe retinele mele îmbolnăvite de frică.

Andrei rămase pe loc, nemişcat. Simţeam cum de la intrarea lui în cimitir abia acum spaima îi paraliza paşii. Ca şi mine avea pe retine, ca o viziune apocaliptică, cîmpul cu muşuroaiele străjuite de cruci, cîmp imens, cruci nenumărate, morminte fără sfîrşit. În spatele lui, în spatele meu, vîntul pohodea printre cavouri… Şi parcă, numai înainte, pe cîmpul cu muşuroaiele ce se întindeau pînă la capătul lumii, liniştea acoperea totul, marea linişte a nefiinţei.

Tîrziu şi-a înfrînt spaima, frica. S-a plecat şi a început să sape la mormîntul de alături. Lucra de mult cînd vîntul aduse sunetele orologiului de la Catredală. Era miezul nopţii. Andrei se opri să-şi facă cruce apoi continuă. Îi auzeam răsuflarea grea, clănţănitul

dinţilor cînd hîrleţul continua. Eram foarte aproape, culcat între două morminte şi îl vedeam aşa pe o umbră ce se scurta pe măsură ce groapa se adîncea.

… Şi cînd hîrleţul sună surd lovind capacul raclei, frica laşă că Andrei mă va ucide cînd îmi va aduce nodul puse din nou stăpînire pe mine. Simţeam că trebuie să-l fac, cu ori ce preţ, să plece de acolo, să renunţe. Cum însă? Un gînd mi se lumină în minte: să-l sperii. Şi nu ştiu dacă hohotele de rîs în care am izbucnit a fost o aplicare a gîndului dinainte sau am dat drumul rîsului pentru că dacă l-aş fi ţinut încuiat în mine aş fi înnebunit. Şi aproape în acelaş timp, înainte ca ultima notă a rîsului meu să se fi stins, un răcnet de groază care era tot atît de puţin omenesc pe cît fusese şi rîsul meu, scăpă din gîtlejul lui Andrei. Apoi trupul lui mare o rupse la fugă, pieri în întuneric. Şi m-am pomenit singur, culcat între două morminte.

Singur!… Eram singur, acolo, fără prezenţa lui Andrei care îmi dăduse pînă atunci curaj. Groaza mă înnebunea, mă paraliza, mi se părea că rîsul meu îl repetă scheletele din fiecare mormînt şi că peste tot cimitirul clocoteşte un hohot de rîs imens, cu un ecou gros, înfiorător în fiecare cavou. Cînd m-am putut smulge de acolo, am rupt-o la fugă în urma lui Andrei. Groaza îmi oprea răsuflarea, întunericul mă oprea să văd unde calc. Am căzut de zece ori în goana mea rătăcitoare, mi-am scrijelit fruntea şi palmele de fierul grilajelor ce împrejmuiau mormintele… Şi tocmai cînd mi se păru că zăresc înaintea mea umbra neagră a zidului, brusc, ca şi cînd ar fi ieşit din noaptea neagră, un trup mare şi negru se izbi de mine. Întîmplarea sau hazardul făcuse ca în goana noastră halucinată că ne întîlnim, eu şi cu Andrei. Nu mă recunoscu. În spaima nebună care îl stăpînea, mă încercui cu braţele şi mă izbi de pămînt strivindu-mi pieptul cu genunchiul, căutînd să mă sugrume.

— Andrei, eu sînt! abia am putut îngîna.

—Nu, tu eşti diavolul, vrei să te răzbuni. Instinctul de conservare, groaza, îi dădeau forţe uriaşe. Degetele lui îmi strîngeau

beregata, mă înnîbuşam.

Mă va ucide! Gîndul acesta mi-a dat forţa disperării. Nu voiam deloc să mor. M-am zbătut izbutind să-mi eliberez gîtul din cleştele degetelor lui şi încolăcindu-i gîtul cu braţul stîng, am strîns pînă i-am adus capul aproape de pieptul meu, mi-am înfipt degetele mîinii drepte în beregata lui, strîngînd nebuneşte. Strîngeam crispat în încordarea la care participau toate fibrele mele, întreaga mea fiinţă stăpînită de un singur gînd: să nu care cumva să-mi scape, căci atunci sînt pierdut.

Cînd degetele istovite, ca şi toate făptura mea, s-au desprins singure, trupul lui a rămas deasupra mea nemişcat. Andrei era mort. Îl sugrumasem pentru ca el să nu mă sugrume pe mine. Fapta nu mă îngrozea. Mă îngrozea însă trupul, trupul prăbuşit peste mine, mă îngrozea simfonia aceea apocaliptică de rîs care continua să cutremure cimitirul. Trebuia să fug, să scap cît mai curînd de locul acela cu încă un mort proaspăt.

Nu mă puteam urni, mă durea tot trupul şi mortul prăbuşit peste mine mă strivea parcă. Abia cînd printre cavouri am văzut apropiindu-se lumina unui felinar, m-am putut scula de jos. Am rupt-o la fugă în direcţia opusă, călăuzit doar de gîndul de a nu cădea în mîinile paznicului atras, desigur, de hohotul meu de rîs şi de strigătul sinistru a lui Andrei. De data asta am izbutit să-l găsesc. M-am căţărat şi cînd am fost sus, am putut observa un om cu o manta cu glugă şi cu felinar în mînă, plecîndu-se peste cadavrul lui Andrei. Era atît de aproape încît, dacă ar fi fost lună, m-ar fi putut vedea.

Moartea misterioasă a lui Andrei suscită imaginaţia ziariştilor şi dădu de lucru poliţiei. Am fost chemat la poliţie ca să spun ce ştiu, deşi asupra mea nu planează nici un fel de bănuială. De altminteri, şi eu i-am îndreptat pe o pistă greşită. Le-am spus că în ultimul timp era trist, abătut, fapt confirmat şi de gazda noastră – şi că îmi mărturisise de un duşman care îl ameninţase de de mai multe ori că-l va ucide.

A trecut o săptămînă de la moartea lui Andrei. N-am de gînd să mărturisesc. Sînt prea laş. Cred că şi Andrei dacă m-ar fi sugrumat el pe mine, tot n-ar fi mărturisit. Ceva însă mă chinuie: că trebuie să ascult cum gîlgîie rîsul sau ţipătul de groază al lui Andrei ca un ecou sinistru între văgăuni de munţi…

Sfîrşit

Vila Maud rlăcările mureau… Cîteva mai şerpuiră să lingă cadavrul carbonizat apoi se domoliră. Visul aşa începu. El călca peste tăciunii aprinşi şi în urma paşilor răbufneau flăcări mici ca nişte şopîrle de purpură. Un singur gînd îi mîna paşii: să vadă cum arată mort. În mijlocul camerei era rugulpatul. Acolo zăcea cadavrul. Mirosea urît a carne friptă şi a tăciuni aprinşi. În sfîrşit putu să-l privească: membre răsucite, carne dezghiocată, plăgi scabroase rînjind negru a arsură. Numai capul rămăsese neatins. Parcă flăcările avuseseră teamă de chipul frumos. Nici o trăsătură schimonosită, nici o încreţitură de chin pe fruntea înaltă, cadaverică. Şi, parcă, pe buzele răsfrînte senzual, un zîmbet ironic sau poate dispreţuitor înflorise discret. Se contemplă înduioşat. Ce frumos fusese! Şi-l cuprinse o deznădejde duioasă pentru hoitul diform. Era doar el însuşi. Deodată, tanti Luţi apare în parc. Ea îl vede prin fereastra deschisă cum stă plecat peste cadavru, îi face semn cu mîna, rîde, rîde cu toată gura şi abia acum observă că urîţenia ascunsă în interior curge cu rîsul acela.

Florian ştie pentru ce vine tanti Luţi. Vine să fure cadavrul. Trebuie însă să-l scape, trebuie. Îi ia în braţe, dar abia face un pas şi o mînă se desprinde, cade cu zgomot surd, scîntei ţîşnesc în sus ca nişte steluţe de artificii. Se apleacă, o ridică, face încă un pas, dar mîna cealaltă se desprinde şi cade să sfîrîie pe tăciuni… Şi aşa, cu fiecare pas făcut, membrele se desprind, boante, hîde, şi cînd se apleacă să ridice vreunul, celelalte, adunate pe pieptul cadavrului, se rostogolesc şi ele, întîrziindu-l, îngrozindu-1… Iar rîsul nu mai conteneşte, rîsul îngrozitor care sfîrşeşte prin a ucide visul.

… Şi cîteva minute nu ştia dacă e treaz sau dacă încă mai

visează. Căci rîsul hîd continuă să-i sperie auzul. Sare din pat, se pipăie, e treaz. Rîsul continuă înfiorător, afară în noaptea aproape neagră. Tanti Luţi rîde. Dar de ce rîde tanti Luţi? în clipa aceea rîsul se frînse brusc, tocmai cînd atinsese o notă înaltă ca un strigăt. Şi fu cîteva clipe o tăcere nefirească. Dar asta nu dură decît doar cîteva clipe. Rîsul începu din nou în hohot isteric. Şi atunci, ca să facă ceva, pentru că nu putea rămîne mai departe nemişcat, se repezi la fereastră şi dintr-o singură smucitură o deschise. Rămase apoi consternat, neştiind ce să mai facă, pentru că încă nu îndrăznea să privească afară, în noaptea care hohotea şi ea în ecou. Abia pe urmă privirile îi fură atrase de lumina puternică ce se revărsa prin ferestrele micului pavilion. Acolo, în cadrul luminat, o văzu pe tanti Luţi. Cu coatele rezemate de pervaz privea, atentă, jos în parc. Privea şi rîdea. Dar el nu putu să-i urmărească imediat privirea. Nu putu decît să privească pe tanti Luţi. Sta cu coatele rezemate de pervaz, cu părul în neorînduială, căzut pe frunte, cu ochii scînteind sălbatic şi misterios ca o noapte oarbă. Şi pentru că amintirea Undinei în clipa aceea era departe, uitată, se simţi din nou tulburat. Abia apoi, pentru ca să scape de obsesia aceea care îl tulbura, urmări privirile ei. Florin crezu atunci că nu e decît prada unei halucinaţii. Acolo, jos în parc, pe pajiştea străjuită de stînjenei, Undina dansa. Apariţie ireală ca de vis.

Trupul Undinei, trup cu forme blînde, prelungi, trup eterat. Nimic pămîntesc în trupul plămădit parcă din rouă şi umbră de lună şi noapte. Avea impresia că, dacă s-ar fi apropiat să-l strîngă pămînteşte în braţe şi-ar fi strîns propria lui dorinţă, ar fi plutit mai încolo ca o fată morgana, ca o himeră… Era ireal de frumos. Trupul de vis şi de înger al Undinei, dansul de lumină şi de aripi, dansul cîntec, plutire, eliberare. Undina dansa şi flăcările negre ale părului luminau arămiul trupului de nălucă, bănuit prin transparenţa veşmîntului de noapte. Florian privi la ea întîi ca la o minune, apoi cucernic, în el era acum linişte. Parcă dansul risipise neliniştea.

— Undina! Şopti numele încet, să n-o sperie, să nu sperie dansul

care era ca o împăcare, ca o logodire a spiritului cu pămîntul. Rîsul clocoti iarăşi în noaptea siderală, deşteptînd din nou neliniştea şi spaima lui Florian. Pentru ce rîdea tanti Luţi? Ce era comic în dansul Undinei? Sau, mai degrabă, ce cobea spasmoticul rîs?… O groază superstiţioasă puse stăpînire pe el. Şi simţi că nu mai poate rămîne, că trebuie să coboare, să fie în preajma Undinei, s-o apere de primejdia pe care o simţea iminentă; sau să se ducă s-o strîngă de gît pe tanti Luţi, pentru a ucide rîsul hîd. Mai înainte însă, dansul conteni. Trupul Undinei începu să tremure. Tremura parcă o rază de lună. Ochii ei frumoşi priveau drept înainte, speriaţi, şi un strigăt prelung, înfiorător, omenesc, scăpă de pe buzele ei. Gelu, cu un bici de curele puternic în mîna ridicată în sus, străbătu parcul în goană. Şi cînd fu la un pas de Undina, care parcă îl aştepta supusă, tremurînd toată şi cu ochi ascunşi în palmele mici, repezi cu putere biciul pe spinarea aproape goală. O dată, apoi încă o dată şi încă o dată. Şi de fiecare dată un ţipăt sfîşietor scăpa de pe buzele Undinei, iar de sus, de la fereastră, de unde tanti Luti privea, hohotele ele rîs clocoteau mai hîde, mai batjocoritoare ca oricînd.

Cînd biciul conteni, Gelu luă trupul în braţe purtîndu-l către vilă. Şi Florian văzu braţele Undinei încolăcind gîtul călăului ei cu dragoste parcă, ghemuindu-se umilită la pieptul lui. Gestul domoli revolta din el, pumnii strînşi cu ciudă se descleştară şi pornirea interioară de a se repezi afară, să stîlcească în pumni pe Gelu care se purtase atît de barbar cu Undina, muri în el. Rămase cu braţe căzute de-a lungul trupului, cu tristeţe mare, dureroasă şi ciudată în suflet. Auzi dedesubt uşi trîntite cu zgomot, rîsul lui tanti Luţi, apoi linişte. O linişte atît de nefirească, încît simţi cum spaima laşă iarăşi pune stăpînire pe el. Parcă nu se întîmplase nimic, parcă toată lumea dormea. Şi totuşi, Florian simţea că nimeni nu doarme, nici tanti Luţi, nici Gelu, nici Undina, şi poate nici bătrînii servitori. Liniştea asta ascundea parcă ceva tot atît de înfiorător ca şi ceea ce se întîmplase cîteva minute mai înainte, în parc. Deschise uşa, ascultă în coridor. Linişte, linişte. Un gînd îi veni: să se ducă să asculte pe la

uşi. Simţi însă frica de întuneric aşa ca atunci cînd fusese copil. Deşi îşi spuse că asta e o prostie, totuşi nu izbuti să se liniştească. Nervos, începu să se plimbe prin cameră.

Pentru ce o bătuse Gelu?… Ce rău făcuse Undina că dansase aproape goală, în parc?… Cum de-l lăsase inima să biciuiască atît de crunt trupul plăpînd? Şi cu cîtă ură repezise biciul… Dacă ar fi fost aproape i-ar fi auzit, desigur, scrîşnetul dinţilor… Undina!… O văzu în închipuire, întinsă în pat, gemînd încă de durere, mîngîindu-şi singură pielea crăpată… Şi tanti Luţi… Cum putea, hohotind, să se bucure atît de dement? Era doar sîngele şi carnea ei. Îşi aminti cu cîtă dragoste idolară spusese atunci în parc: „E Gelu, băiatul meu!” Pentru Undina nu avea decît hohotul acela isteric?… Cum o ura acum pe tanti Luţi. Pe ea şi pe Gelu, călăul Undinei… Se duse la fereastră… Noaptea era caldă, misterioasă… „Undina!…” Şopti numele încet, cu duioşie, cu teamă… Şi parcă, brazii din parc repetară tînguindu-se numele fetei cu trup de umbră şi vis… Luna ascunsă pînă atunci sub o năframă de nori străluci rece, galbenă. Şi fără să vrea tresări înspăimîntat… Era pentru prima dată cînd luna îl înspăimînta. Parcă ar fi fost un ochi enorm, galben, privindu-l cu ură reţinută, făţarnică… Se înfioră şi privi în altă parte: jos, în parcul ce dormea somn de clorofilă, cu vise fugărindu-se pe aleele pudrate cu raze. Vru să se gîndească mai departe la Undina, dar nu putu scăpa de obsesia ochiului enorm. Mînios, smuci transparentul… în cameră fu întuneric negru, urît… Se duse apoi să se trîntească în pat, să doarmă… Ochiul de lună îl chinui încă, deşi transparentul era lăsat şi nici măcar un fir de beteală nu pătrundea în cameră. I se părea că ochiul galben străpungea lemnul fumuriu al transparentului ca să-l pîndească… Şi se zvîrcoli mult timp în pat, chemînd zadarnic somnul… Abia cînd, afară, parcul începu să şoptească presimţind dimineaţa, el veni binecuvîntat ca un Moş Crăciun pentru nişte copii obişnuiţi să-l aştepte numai.

Prezenţa lui Florian Cantemir la „Vila Maud” se datora mai mult unui capriciu. Era întors în ţară, abia de cîteva săptămîni, după

o absență care durase trei ani. De la moartea surorii sale Mura, care se sfîrşise scuipîndu-şi plămînii într-un sanatoriu, călătorise. Nu găsise nimic altceva mai bun de făcut. Casa mîndră, boierească, în care văzuse murind numai în timp de o lună, pe mama şi fratele lui Paul, prima răpusă fulgerător de o criză de apendicită acută, iar al doilea zburîndu-şi creierii din cauza unei femei, nu putea să-i inspire decît groază. Şi culmea, ca şi cînd atîta n-ar fi fost destul, trei zile după ce îngropa pe Paul, sora lui Mura muri în sanatoriu. Era zdrobit. Un prieten îl sfătui să călătorească. Ideea îl ispiti, izbutind să-l însenineze puţin. După cîteva zile se îmbarca la Constanţa pe un vapor ce pleca spre Orient. Trei ani de hoinăreală agreabilă pe toate meleagurile pămîntului. Acum, întors, se simţea tot atît de stingher ca la plecare. Nici una dintre femeile care trecuseră prin viaţa lui în aceşti trei ani, şi ele fuseseră destule, nu izbutise să fie iederă pentru sufletul lui.

Regăsi oraşul mai trist şi parcă mai bătrîn de cum îl lăsase. Cîteva zile le petrecu în casa care începea să miroasă a mucegai. Apoi singurătatea iarăşi îl copleşi. În oraş nu mai cunoştea aproape pe nimeni. Rude nu avea. Singura rudă în viață, o rudă de departe, era tanti Luți, cu care familia lui rupsese de mult orice fel de relații. Florian n-o văzuse niciodată şi nici nu ştia prea multe despre ea. Ceea ce ştia era că pe vremuri fusese cocotă celebră şi la un moment dat, cînd încă nu era bătrînă, renunţînd la viaţa de pînă atunci, se retrăsese împreună cu cei doi copii într-o vilă clădită după gustul şi fantezia ei, într-o regiune muntoasă şi sălbatică din Nordul Moldovei.

Intr-o zi, pe cînd răsfoia cu duioşie albumul familiei, îşi aminti de tanti Luți. Căută fotografia în album, dar n-o găsi. Atunci îi veni gîndul să se ducă s-o vadă. Gîndul îl ispiti. Faptul că nu ştia decît vag unde o putea găsi, nu-l descurajă. Dimpotrivă, găsea amuzant că va trebui să străbată toată regiunea de Nord a Moldovei pînă să descopere vila. Plecă chiar a doua zi. Şi abia după o săptămînă dădu de urma ei.

Era aproape de amurg. Din capătul satului celui mai apropiat— acesta era la o depărtare de cinci kilometri – cînd privi sus spre vilă, i se păru o clădire posomorîtă, cocoţată pe o culme sălbatică. Evident, tanti Luţi era o fire tare ciudată de vreme ce alesese tocmai regiunea aceea sălbatică să clădească vila care părea mai degrabă un castel medieval. Ţăranul vorbăreţ, la poarta căruia Florian oprise înainte de a sui serpentinele neîngrijite, ţinu să-i pună în vedere că cei de la castel nu primeau niciodată pe cei ce se duceau să le bată la poartă şi să-l sfătuiască a nu mai sui degeaba pînă acolo. Florian mulţumi de sfat şi-şi căută de drum. Chiar dacă tanti Luţi nu primise pînă atunci pe nimeni, pe el trebuia să-l primească.

Serpentinele erau mizerabile şi abia după aproape o oră, Buickul fu la cîţiva metri de poarta vilei, pe frontispiciul căreia, sub turnul înalt şi ascuţit, Florian putu citi numele, scris cu litere care altădată fuseseră aurii: *Vila Maud.* În faţa porţii de fier cu grilaj înalt stopa. La dreapta şi la stînga, zidul înalt se întindea, pînă departe. Clădirea era ca la cincizeci de metri înăuntru, în mijlocul unui parc bătrîn. Alei îngrijite duceau pînă la veranda cenuşie. Ferestrele, toate cu storurile lăsate, îi dădeau un aspect de casă nelocuită. Nici zgomotul motorului, nici croncănitul claxonului nu atrase pe cineva la vreuna dintre ele. Florian coborî. Poarta era încuiată şi el căută zadarnic mînerul vreunui clopoţel. Se întoarse şi începu să claxoneze nerăbdător. Se simţea enervat, neliniştit dintr-o dată, fără ca să-şi poată explica motivul. Din vilă nu se arăta nimeni. Abia tîrziu de tot văzu venind pe alee un bătrîn cu faţa boţită mult, sfredelindu-l de departe cu ochii lui mici, răutăcioşi.

— Ce pofteşti, domnule? se răsti la el, printre zăbrele cînd fu aproape. Nu ţi-au spus oamenii din sat că boierii nu primesc niciodată pe nimeni? Bună seara! li întoarse spatele şi dădu să plece. Florian îl opri.

— Ia mai stai puţintel, unchiaşule! Ai să vezi că pe mine au să mă primească. Fii numai bun şi du cartea asta de vizită cucoanei. Bătrînul luă cartea de vizită, pe care Florian i-o întindea printre

gratii, fără să se uite la ea, ridică din umeri şi mormăind ceva de neînţeles se depărta cu paşi tărăgănaţi, dar siguri. Florian se puse să aştepte. Se simţea încă neliniştit şi neliniştea i se lămurea ca o presimţire rea. Începea să se întunece. Umbrele nopţii dădeau vilei un aspect şi mai sălbatic. Bătrînul întîrzia… Florian se gîndi că, în cazul cînd tanti Luţi nu avea să-l primească, va fi nevoit să înnopteze undeva în sat, poate chiar în casa ţăranului din capul satului care, încredinţat că nu avea să fie primit de cei din castel, îi urase ironic: „să ne vedem cu bine, boierule! Nu putea crede însă că tanti Luţi nu avea să-l primească. Dar de ce întîrzia atît bătrînul? Ii trebuie atît de mult timp lui tanti Luţi ca să se hotărască? Sau îl lăsau dinadins să aştepte, pînă cînd, plictisit, avea să plece?

Se uită la ceas. Era trecut de şapte. Va mai aştepta încă un sfert de oră şi dacă nici pînă atunci nu avea să se arate nimeni, va pleca. Sfertul de oră însă nu trecu. Florian văzu pe bătrîn venind spre poarte mai încruntat ca prima dată, privindu-l şi mai răutăcios. Şi din cauza privirii aceleia, Florian crezu că nu va fi primit. Se înşela însă. Fără să-i adreseze vreun cuvînt, descuia poarta, făcîndu-i semn să intre. Apoi, după ce o încuie, porni înainte pe alee, parcă să-i arate drumul. Florian îl urma neliniştit. I se părea că omul ăsta, pe care atunci îl vedea pentru întîia oară, îl urăşte. Bătrînul îl conduse pînă în hol şi de acolo îl luă în primire o femeie tot atît de bătrînă şi de morocănoasă ca şi bătrînul de pînă atunci. Străbătură împreună un coridor luminat insuficient, care mirosea a mucegai, apoi suiră cîteva trepte ce duceau la etaj şi, în fine, se opriră în faţa unei uşi înalte în care bătrîna bătu de cîteva ori, sfios parcă. Apoi, cînd dinăuntru se auzi un „da” dulceag, îi făcu semn să intre. Florian se supuse. Apăsă pe clanţa uşii şi curînd fu în camera lui tanti Luţi.

La început lumina prea puternică îl orbi. Abia după cîteva minute descoperi pe tanti Luţi stînd într-un jilţ în faţa ferestrei deschise. Se cercetară reciproc – era pentru prima dată cînd se vedeau – apoi Florian se apropie să sărute mîna pe care i-o întindea tanti Luţi.

II îndemnă să-şi tragă un scaun aproape, apoi primul lucru pe care-l făcu fu să-l întrebe cum de izbutise s-o descopere în exilul ei voit. Spuse asta rîzînd. Florian nu-i răspunse îndată. Fu dureros surprins de rîsul acela mic, nervos, căruia oricît se forţase să-i dea o nuanţă glumeaţă, totuşi el sunase rîs nervos de ciuda abia reţinută, ceea ce însemna că nici ei nu-i făcea plăcere vizita lui. Se simţea trist şi înciudat. Trist pentru că i se păreau ridicole duioşia şi nerăbdarea cu care pornise să-şi găsească singurele rude rămase în viaţă şi ciudat pentru că nu putea înțelege izolarea stranie a mătuşei sale, izolarea pe care, se vede, o acceptau cu plăcere verişoara şi vărul lui. Căci faptul că venirea lui la vilă nu făcea plăcere nimănui, îl punea tocmai în seama acestei nevoi, inexplicabilă pentru el, de izolare. Se simţea de prisos, şi apoi, răspunzînd mătuşei sale, Florian ţinu s-o înştiinţeze că, a doua zi chiar, intenţiona să plece mai departe ca să cunoască întreaga regiune muntoasă, inclusiv Bucovina, pînă la graniţă. Ii făcu cunoscut acest presupus itinerar continuînd apoi să vorbească pentru că o vedea pe tanti Luţi visătoare şi i se părea că dacă el ar fi răspuns scurt ar fi urmat după aceea o tăcere penibilă. Căci, după ce văzuse cît de rău fusese primit, nu-i putea spune în nici un caz că ar fi căutat-o, nu o săptămînă, ci o lună, ca să-i cunoască, pe ea şi pe verii lui care, deşi el era de atîta timp acolo, încă nu se deranjaseră să vină să-i ureze bun venit – în afară de cazul cînd ei nu erau acolo.

Florian vorbise distrat, gîndindu-se cu totul la altceva. Se întreba nedumerit ce caută masca aceea străină pe chipul lui tanti Luţi, mască ce trăda vîrsta cea mai dureroasă pentru o femeie. Căci masca aceea nu putea fi al trupului fără vîrstă. Chipul lui tanti Luţi era chip de femeie aproape bătrînă. Trupul însă se păstrase uimitor de tînăratît de tînăr, încît Florian se simţi tulburat de frumuseţea lui.

întîlni ochii lui tanti Luţi. Erau trişti, dureros de trişti. Dar numai o clipă se trădară aşa. Pe urmă în ei fu aproape mînie, iar pe buze, zîmbet ironic.

— Ştiu la ce te gîndeşti acum. Eşti uimit: un trup tînăr şi-o faţă

atît de urît îmbătrînită. Vezi tu, eu de mult am renunţat să mai fiu tînără… De altminteri, aici nici n-am pentru cine… Dacă aş fi vrut, şi chipul mi l-aş fi putut păstra tînăr, poate tot atît de tînăr ca şi trupul care, independent de voinţa mea, refuză să îmbătrînească. Spune-mi, nu-i aşa că eşti tulburat?

Florian negă fără convingere:

— Vai, se poate tanti Luţi?…. Sîntem doar rude.

— Ce ştie sîngele de rudenie!… Deveni visătoare şi Florian putu urmări pe trăsăturile răvăşite cum încet, încet, se întipăreşte o nesfîrşită durere. Acum tanti Luţi era altfel frumoasă. Parcă o înnobilase durerea pe ea sau poate numai frumuseţea pătimaşă a trupului ei. Pe urmă tanti Luţi vorbi din nou.

— Prezenţa ta aici deşteaptă strigoi. Un strigoi care se numeşte Maud. Dar eu nu vreau… Maud a murit. Nu trăieşte acum decît Lucreţia, Luţi, cum îmi spui tu, cum mi se spunea acasă, care de ani de zile n-a mai părăsit aceste ziduri decît arareori, iarna, spre a vîna sus în munte. Maud e moartă pentru toată lumea – chiar şi pentru ea însăşi. Poate ar fi fost mai nimerit: maus*oleul Maud dec*ît Vila Maud. De aceea tu trebuie să pleci… Şi pentru încă ceva… Dar să lăsăm asta. Cina ne aşteaptă şi tu, probabil, eşti flămînd. Aşteaptă-mă numai puţin… Şi dispăru în camera de alături probabil ca să-şi schimbe rochia. Peste cîteva minute se întoarse. Îi luă braţul şi ieşiră… Curînd străbăteau coridorul lung şi prost luminat.

Tăceau amîndoi. Tanti Luţi la braţul lui îl tulbura încă. Tot ceea ce-i spusese i se părea ca o şaradă. Ameţit încă de sîngele care se astîmpăra greu, nu putea înţelege ceea ce i se părea acum capriciu sau destin trist la tanti Luţi. De un singur lucru era convins: că trebuie să plece cît mai curînd, poate chiar a doua zi. Dar nu numai pentru că-i spusese tanti Luţi, ci pentru că *simţea* că trebuie să plece. De ce, nu-şi putea da seama. Dacă n-ar fi fost noapte şi dacă ar fi cunoscut bine serpentinele, foarte primejdioase chiar ziua, ar fi plecat imediat.

Dar, deşi gîndul laş îl îndemna la asta, totuşi curiozitatea de a

afla, nici el nu ştia ce, poate taina lor, pe care tanti Luţi o ascundea cu atîta grijă, îl chinuia.

Uite, era acolo de mai bine de o oră şi încă nu văzuse pe verişoara lui, pe vărul lui. Era singură în vilă? Sus, întrebase pe tanti Luţi şi ea răspunse evaziv: „Sper că ai să-i vezi încă din seara asta”. Vru să întrebe de ce „speră”, numai că are să-i vadă, dacă nu cumva lipseau din vilă, dar tanti Luţi care probabil ghicise ce vrea să întrebe, schimbînd vorba, îl întrebase ceva despre tatăl lui.

Acum, cînd străbătea coridorul lung şi întunecos spre sufragerie, Florian nu spera deloc să-i găsească acolo. Totuşi, cînd tanti Luţi apăsă pe clanţa uşii se simţi emoţionat brusc. O emoţie care era şi nelinişte, dar o altfel de nelinişte decît aceea care nu-l părăsise deloc de cînd păşise în vilă. Era o nelinişte plăcută care nu-l întrista, ci, dimpotrivă, o simţea aşa, ca pe ceva care îl bucură. Abia cînd intră în sufragerie, în urma lui tanti Luţi, ştiu cauza neliniştei şi mai ştiu că, în fond, nu era decît presimţirea unei bucurii. Bucurie pură, luminoasă, la care trupul participa spiritualizat.

Florian crezu întîi că, acolo, în umbră, rezemată de o mobilă veche, e o nălucă sau o apariţie ireală de zînă bună, păzitoare a casei, o zînă cu cosiţe brune, zîmbind prietenoasă lui, muritorului de rînd. Florian nu putea crede ochilor că acolo, la cîţiva paşi de el, e trup de carne şi sînge. Nu putea crede pentru că trupul nu avea nimic pămîntesc în el. Era aşa, ca şi cînd o fiinţă spirituală luase formă omenească pentru ca să se facă vizibilă. Niciodată palmele n-ar fi putut-o atinge pentru că năluca s-ar fi refuzat atingerii pămînteşti. Florian îşi trecu mîna pe la ochi, sperînd că va dispărea trupul de nălucă rezemat pămînteşte de mobilă veche. Dar el rămase înalt, subţire ca un lujer de floare. Şi Florian crezu că visează atunci cînd auzi pe tanti Luţi care, se pare, nu observase de la început năluca, răstindu-se la ea:

— Ah, tu erai aici! Ce cauţi?

— Am venit la masă. Trebuie să plec? Năluca vorbea. Glasul ei era muzică. O muzică aşa ca o rugăciune, ca o fîlfîire de aripi. Tonul

însă era umil, fricos. Florian simţi că îl doare sufletul pentru glasul umilit şi sfios al nălucii. Şi o ura pe tanti Luţi pentru că înspăimîntase năluca.

Tanti Luţi vorbi iarăşi.

— Dacă ai venit, acum poţi rămîne. Apoi adresîndu-se lui: Uite pe verişoara ta, Undina! Verişoara lui Undina! Nu era o nălucă? Era pămîntesc trupul subţire înveşmîntat în rochie cu falduri lungi? Iluzia dăinui încă, chiar şi atunci cînd se apropia să strîngă mîna albă, palidă, cu degete lungi şi subţiri, degete ca de sfîntă bizantină. Abia cînd avu în palme palma ei, acoperind-o strîns, cînd o simţi caldă şi mică, începu să nu se mai îndoiască. Şi fără să-şi dea seama, aşa ca şi cînd ar fi ascultat de o poruncă necunoscută, care de fapt pornea din el, pentru a alunga orice urmă de îndoială, atinse umerii cu palmele. Abia acum, neliniştea pe care, afară pe coridor, o simţise ca pe un început de bucurie, i se lămuri deplin.

— Tu eşti Undina!?…

— Desigur!

— Undina, Undina, dacă ai şti cît mă bucur! spuse încet, încet ca o rugăciune, să nu-l audă tanti Luţi, să nu audă poate nici ea.

Ceea ce spusese el era ca o spovedanie pe care şi-o făcuse sieşi, că se bucură… Cînta bucuria în el. De ce se bucura nu ştia. De altminteri, nici nu se întreba. Era prea mare, prea neţărmurită această bucurie pentru ca s-o tulbure, întunecînd-o prin raţionament. Bucuria era a sufletului, a trupului, era ca lumina, ca viaţa. Undina! Undina! Dorea să îngenuncheze în faţa ei, s-o roage să vorbească, pentru ca s-o asculte! Undina era trup, era carne şi sînge, era la fel ca el. Şi iarăşi spuse în gînd: „Undina, Undina, dacă ai şti cît mă bucur!”

— Undina, du-te de întreabă pe Gelu dacă vine la masă. Parcă se rupsese vraja. Ce avea tanti Luţi cu Undina. Se uită la tanti Luţi cu ciudă, cu ură abia reţinută. Era convins că o trimetea pe Undina pentru ca s-o îndepărteze de lîngă el. Cînd o văzu plecînd, Florian ştiu că nu avea s-o mai vadă în seara aceea. Calmă, tanti Luţi sună

ca să fie servită masa. Cîteva minute nu se arătă nimeni. Apoi, femeia ursuză care îl primise în hol se strecură ca o umbră în sufragerie.

— Domnul Gelu, spuse ea, are de lucru şi nu coboară la masă. Roagă să fie scuzat.

— Şi Undina? întrebă neliniştit Florian.

— S-a culcat, răspunseră buzele subţiri şi boţite.

— Cum s-a culcat? Adineaori doar coborîse pentru masă. Se răstise, aproape fără să-şi dea seama de asta, privind înciudat la tanti Luţi care, atentă să-şi despăturească şervetul, se prefăcea ca şi cum nu ei îi fusese adresată întrebarea.

— Nu s-a simţit bine şi s-a culcat! răspunse iarăşi în locul lui tanti Luţi, femeia ursuză, subţiindu-şi mai mult buzele şi privindu-l în albul ochilor, răutăcios. Se duse apoi să ia de pe bufet o faianţă cu maioneză.

— Dragă nepoate, vom mînca numai noi, singuri.

Tonul era aproape ironic.

Florian nu răspunse. Se simţi dintr-odată trist, chinuit de ceva ce nu i se lămurea. Mancă fără poftă, răspunzînd în silă lui tanti Luţi, care părea foarte dispusă şi care vorbea dinadins mult pentru a-i împrăştia gîndurile, ca şi cînd asta i-ar fi făcut plăcere.

De cînd o văzuse pe Undina, tanti Luţi i se părea urîtă. Şi n-o simţea urîtă atît fizic, ci parcă urîţenia ei pornea din interior, mai precis se trăda în interiorul ei ca o rană urîtă, neagră, pe care nu izbutea s-o ascundă cu totul. Simţea că o urăşte. Şi cu cît vorbea, cu atît o ura mai mult. Avea impresia că îşi bate joc de el, că îl chinuie dinadins. Dar nu pentru asta o ura, ci pentru că o îndepărtase pe Undina. Cînd se gîndea la ea îl durea sufletul. Şi înciudat căuta să-şi explice pentru ce simţea sfîşierea aceea sufletească. Parcă îi era milă, parcă îl chinuia o imensă compătimire pentru Undina, aşa ca şi cînd ar fi fost bolnavă şi el trebuie să asiste neputincios la chinurile ei. Ori de cîte ori gîndul şoptea numele, simţea cum i se strînge sufletul de milă deznădăjduită.

Tanti Luţi îl sîcîia mereu cu întrebări care i se păreau absurde şi parcă dinadins copleşitoare ca o avalanşă, pentru a nu-l lăsa să se gîndească la Undina. Răspundea, şi de fiecare dată trebuia apoi să ia gîndul de la capăt. Şi asta dură tot timpul cinei. După aceea ieşiră pe terasa ce dădea în parc, tolănindu-se fiecare pe cîte un şezlong. Acum lui tanti Luţi îi pierise cheful de vorbă. Tăcea şi fuma tot timpul. Florian se bucură că nu-l mai sîcîie cu întrebări fără rost. Gîndul sărută iarăşi numele fetei cu trup de nălucă.

„Undina!” Ce n-ar fi dat s-o ştie alături de el, tolănită pe un şezlong ca să se bucure iarăşi, aşa cum se bucurase atunci cînd i-a simţit mîna în palmele lui: caldă, pămînteană. Ce făcea acum, se culcase? Era doar încă de vreme. Poate în camera ei e încă lumină, poate Undina visează în cadrul luminat al ferestrei, beată de ozon şi de noaptea superbă, caldă. Şi ştiu că trebuie să coboare în parc, să caute cu ochii fereastra unde aştepta Undina.

— Tanti Luţi, vrei să te plimbi puţin prin parc?

— Desigur. E minunată ideea ta!… Coborîră împreună. Parcul începea chiar de acolo, superb şi misterios ca o catedrală de tăcere. Cînd fură la cîţiva metri pe aleea presărată cu pietriş, Florian se întoarse să privească vila.

— Ce frumoasă se vede vila, tanti Luţi!… Parcă ar fi un castel sau o casă de zmeu… Şi cu ochii căută fereastra luminată de la camera Undinei. În afară de ferestrele sufrageriei, o singură fereastră numai era luminată. Deşi instinctul îi spunea că fereastra aceea nu era de la camera Undinei, totuşi se simţi emoţionat şi nerăbdător aşa ca atunci cînd presimţind ceva, ceva ce nu-ţi este lămurit, aştepţi nerăbdător să se întîmple, să ţi se lămurească. Şi tocmai în clipa aceea un bărbat se opri în dreptul ferestrei aşa ca şi cînd şi-ar fi întrerupt plimbarea de pînă atunci prin cameră ca să privească afară în noapte. Florian tresări. Bărbatul acela ţinea în braţe o pisică mare şi, după toate aparenţele, neagră. Dar nu tresări de teamă superstiţioasă, ci pentru că fu surprins neplăcut de apariţia aceea, acolo, în cadrul ferestrei, mîngîind spinarea curbată

ca un arc al pisicii şi privind cu ochii pe care îi bănuia sfredelitori, afară în noaptea caldă şi plină de umbre a parcului.

— E Gelu, băiatul meu. Florian nu fu surprins, îşi închipuise că omul cu pisica în braţe nu putea fi altcineva decît vărul lui, Gelu.

Fu surprins însă de tonul cald de dragoste sălbatică, de bucuria idolatră ce-i străluci în pupile, transfigurînd-o, făcînd-o iarăşi frumoasă. Îl iubea atît de mult pe Gelu?… Dar pe Undina de ce o ura?!… O ura cu adevărat sau numai i se păruse lui?… îşi pierduse pur şi simplu capul. De cînd păşise pfagul acestei case, totul i se părea ciudat, inexplicabil. Chiar el nu se mai înţelegea, în loc să gîndească lucid, îşi asculta presimţirile, aşa ca nişte zvonuri nelămurite, şi pe care, inutil, Se sforţa să le înţeleagă. Se simţi trist, chinuit, tălăzuit de mila sfîşietoare pentru Undina, milă nejustificată prin nimic. Şi teama laşă încă nu-l părăsise, teama laşă care îl îndemna să plece cît mai curînd de aici, unde toată lumea îi dădea să înţeleagă ca e inoportun.

Plimbarea în parc fu scurtă, cu tăceri lungi, stînjenitoare… Pe urmă, cînd fu singur în camera ce-i fusese pregătită, Florian continuă să fie muncit de gîndurile încîlcite ca nişte şarade, chinuit de nelinişte şi spaimă laşă. Adormi tîrziu. Somnul fu coşmar: Flăcările mistuind propiul lui trup, rîsul spasmotic al lui tanti Luţi. Apoi celălalt coşmar, treaz: Biciul pleznind pielea trupului de nălucă, bucuria din pupilele răutăcioase ale lui tanti Luţi, obsesia ochiului de lună enorm şi galben, prevestitor de nenorociri. Apoi iarăşi somn zbuciumat şi de plumb.

A doua zi, Florian se deşteptă dimineaţa cînd în vilă se părea că dormeau încă toţi. Prin ferestrele deschise auzea afară parcul şoptind tainic, în dimineaţă… Deşi se simţea obosit, Florian nu rămase în pat. Somnul fugise departe, ştia că nu avea să mai revină. Se îmbrăcă şi coborî în parc. Ca şi în ajun, contemplă îndelung clădirea mohorîtă. Vila dormea cu ferestrele deschise. Undina!… Dormea, desigur, undeva într-una dintre camerele acelea triste şi, poate, cu tapet cenuşiu ca şi acela din camera ce-i fusese destinată

lui. Acolo, la un pas de el, era pajiştea unde, în noaptea ce trecuse, dansase Undina. Şi o clipă pe retine i se prinse imaginea trupului Undinei, dansînd pentru visele parcului adormit. Apoi, curînd, nu mai fu acolo decît verdele crud al ierbii înalte, strălucind umed în dimineața caldă şi rumenă…

Trist, îşi continuă plimbarea prin parcul aproape sălbatic, imens. Dacă n-ar fi fost aleile îngrijite cu nisip mărunt, s-ar fi crezut într-o pădure bătrînă cu brazi torcînd în bărbi de smarald timpul şi tăcerea suverană. Furat de frumusețea sălbatică a parcului, rătăci mult pe aleile încîlcite pînă cînd, tîrziu, într-un luminiş unde susura un izvor mic, Florian o văzu pe Undina. Întinsă în iarba înaltă, cu mîinile vîrîte sub cap, cu ochii închişi, dormea parcă. Nu-l simți. Şi ca atunci cînd a crezut-o nălucă, acum iarăşi i se păru imaterială, zînă de pădure, odihnindu-şi trupul de lumini şi umbre. Şi din nou simți dorința să se apropie, s-o atingă cu palmele uşor ca să se convingă. N-o făcu însă ca să n-o sperie. O strigă numai, încet, abia auzit. Undina se săltă căutîndu-l cu privirile mari, uimite. Apoi cînd îl găsi:

— Bună dimineața, te-ai şi sculat? Vino să stai lîngă mine. Apoi uitîndu-se cu teamă împrejur: Numai de n-ar veni cineva. Te-a văzut careva coborînd în parc?

— Nu, probabil că încă dorm toți. Am crezut că şi tu. Nu mă aşteptam să te găsesc aici. Undina, Undina, dacă ai şti cît mă bucur!… Undina îi făcu semn să stea jos, alături, şi privindu-l cu ochii trişti ca nişte sori stinşi, îl întrebă:

— De ce spui cînd mă vezi că te bucuri? Şi ieri tot aşa ai spus. De ce te bucuri?

— Nu ştiu, Undina… La asta nu m-am gîndit. Ştiu însă că atunci cînd te văd mă bucur, o bucurie care mă îmbată. De ce însă, nu ştiu. Poate mă bucur că trăieşti, că eşti muritoare. Ieri cînd te-am văzut, întîi am crezut că eşti o nălucă, am crezut că visez şi poate am fost trist. Apoi însă cînd te-am atins, cînd te-am simțit caldă, vie ca şi mine, bucuria cîntă în mine. Adineaori erai atît de puțin reală,

culcată în iarba asta, de parcă erai o zînă de pădure. Ai vorbit apoi. Şi iarăşi ani simţit că mă bucur. Undina, Undina dacă ai şti cît mă bucur!…

Ea iarăşi se uita la el cu ochii trişti de parcă sufletul ei plîngea, apoi, mîngîindu-i mîna şi fără să se uite la el, îl întrebă:

— Cînd pleci? Florian fu înciudat:

— Şi tu, Undina, vrei să plec, toţi abia aşteptaţi asta. Tanti Luţi mi-a spus încă de ieri că astăzi trebuie să plec. Fără nici un > menajament. Acum mă întrebi, tu, cînd plec şi dacă l-aş vedea pe Gelu, probabil că şi el acelaşi lucru m-ar întreba. Ce taine aveţi de ascuns că abia aşteptaţi să mă vedeţi plecat? Şi pentru ce atunci m-aţi primit? Mi se par atîtea lucruri ciudate în casa asta. Ieri, tanti Luţi, sub pretextul că-l chemi pe Gelu la masă, te îndepărtează de mine, astăzi, acum, spui: „Numai de nu ne-ar vedea cineva. Ei şi ce dacă ne-ar vedea?… Ce, n-ai voie să stai de vorbă cu mine?… Ce au cu tine?… De ce te urăşte tanti Luţi şi de ce te-a bătut în noaptea asta atît de barbar, Gelu?

— Ştii, ai văzut?

— Da, am văzut, m-a trezit hohotul de nebună al lui tanti Luţi, am auzit strigătul tău de durere… Am auzit şi am vrut să mă reped să-l stîlcesc în pumni pe Gelu, dar n-am putut. Vezi, abia acum îmi dau seama că e ciudat asta, stupid poate. Dar m-am simţit dintr-odată obosit, mi s-a părut că n-am dreptul să mă amestec, m-am simţit inutil şi mi-a fost ciudă pe tine, pentru că atunci cînd Gelu te-a ridicat în braţe, tu i-ai încolăcit gîtul cu braţele, cu dragoste parcă sau poate cu umilinţă… Şi se simţi stînjenit, părîndu-i-se că ea nu poate înţelege asta, deşi palmele mici mîngîindu-i mîna îi dădeau a înţelege că da. Cîteva minute fu tăcere. Ea, aşteptînd, poate să continue, el, aşteptînd ca ea să-i explice, să ştie, în sfîrşit, ceea ce i se ascunde cu atîta grijă. Dar aşteptarea nu dură mult, se estompă sau mai precis ea mai era prezentă doar la periferia conştiinţei, pentru că palmele mîngîind mîna, făceau să cînte bucuriile… Şi iarăşi:

— Undina, Undina, dacă ai şti cît mă bucur… Undina, m-aş ruga ţie ca la o zeiţă.

— Taci, taci, te rog!

— Undina, ascultă bucuriile mele…

— Le ascult! spuse asta încet şi plecîndu-se îi sărută mîna.

— Undina, ce faci? Şi vru să-şi tragă mîna. Ea însă o reţinu şi o sărută din nou…

— Cînd tu vei pleca de aici, voi muri… Viaţa pe care tu mi-ai dat-o o vei lua cu tine… Căci abia de ieri trăiesc… De ieri, de cînd palmele tale mi-au atins trupul ca să se convingă că nu sînt nălucă… Dacă ai şti cît de flămîndă sînt de viaţa asta pe care tu o vei lua cu tine!… Căci tu va trebui să pleci… Astăzi chiar… Ţi-a spus-o mama, ţi-o va spune şi Gelu. Ei vor să te ştie cît mai curînd departe de aici… Căci li-e teamă să nu încep cumva să trăiesc… Ei nu ştiu că deja ştiu ce înseamnă asta… Ei nu ştiu foamea mea. Dar tu nu trebuie să pleci. Mă rog ţie!… Mai rămîi încă o zi, două. Sau ia-mă cu tine. Ah, dar tu nu ştii nimic. Acum cînd trăiesc îmi dau seama cît de urît e totul… îţi voi spune, dar cine ştie de nu mă vei dispreţul… E atît de urît… Nu vei mai spune atunci: „Undina, Undina, dacă ai şti cît mă bucur!…” Undina vru să continue, poate să-i destăinue pentru ce tanti Luţi şi Gelu ţineau să-l ştie cît mai curînd plecat, dar brusc tăcu şi în pupilele care priveau departe se întipări frica.

— Gelu, vine Gelu. Poartă-te aşa ca şi cînd am fi vorbit de lucruri indiferente. Orice s-ar întîmpla rămîi astăzi, măcar astăzi. Să te ştiu încă aici, să mă bucur… Sări apoi repede în picioare şi se duse să se rezeme de un brăduţ înfipt la cîţiva paşi mai încolo. Florian se ridică şi el şi privi aleea să vadă ce înspăimîntase privirile Undinei. Pe potecuţa ce ducea la izvor venea miorlăind încet un motan cenuşiu cu capul plecat, parcă i-ar fi atîrnat prea greu, dar privind drept înainte cu pupile încremenite şi galbene. Şi abia apoi apăru şi Gelu, cotind de pe o alee lăturalnică. Florian îl aşteptă să se apropie. Simţi privirea lui Gelu şi a motanului nu deosebite una de

alta, ci ca şi cînd identice prin intenţie s-ar fi unit formînd o singură privire, lucind metalică, rece şi galbenă, urzind păienjeniş în pupile şi deşteptînd mînie surdă în subteranele sufletului. Şi abia acum i se lămuri obsesia din noaptea ce trecuse: privirea lui Gelu, una cu a motanului mare şi urît de care, fără să fie conştient, fusese impresionat neplăcut încă de atunci cînd îl văzuse privind în noapte, afară prin fereastră, ca un demon rău, privire care fusese tot aşa de nemişcată şi obsedată ca şi luna, mare, galbenă. Acum, în acele cîteva clipe cît se cercetară reciproc, simţiră că se urăsc, se simţiră duşmani. Dar ca şi cînd ar fi vrut să se mistifice unul pe altul, împrumutînd cîte o mască de circumstanţă şi zîmbindu-şi, se duseră unul în întîmpinarea celuilalt.

—Bună dimineaţă, dragă vere şi bine ai venit! Vezi cît de puţin politicos sînt. Îţi urez bun venit abia astăzi, dar nu fi supărat pe mine că n-am coborît aseară să-ţi strîng mîna, să te cunosc. Tocmai primisem de la librarul meu cîteva cărţi noi şi n-am putut rezista ispitei să le răsfoiesc mai întîi. Şi apoi mă gîndeam că avem destul timp să ne plictisim reciproc. Adineaori ani văzut-o însă pe mama şi mi-a spus că ai de gînd să ne părăseşti chiar azi. Te înţeleg, nu prea e plăcut pe aici. Sîntem cu toţii nişte ursuji şi ca să fiu sincer, ne-am sălbătăcit în aşa hal, încît nu ne simţim bine decît atunci cînd sîntem doar noi între noi.

— Asta am observat.

— A, nu, cu tine e altceva. Eu vorbeam referindu-mă la toţi curioşii care vin să ne bată la poartă, mai ales vara cînd prin regiune mişună turişti. Tu însă poţi rămîne aici, cît îţi place, te asigur că ne face tuturor plăcere. Şi zîmbi, boţindu-şi buzele ironic. Dar am uitat să te întreb: ai dormit bine în noaptea asta?

— Destul de bine. Dar fiindcă adineaori fu vorba de plecare, îţi pot spune, ca să fiu sincer, că aici m-aş plictisi teribil… Voi, probabil, aveţi cu toţii tabieturile voastre cu care eu nu m-aş putea acomoda. Dar, două, trei, zile, tot aş dori să rămîn. Dacă plec astăzi de aici, va trebui să aştept în Piatra-Neamţ pe un prieten de

hoinăreală, care abia după trei zile va fi disponibil. Şi decît să mă plictisesc în Piatra trei zile, mai bine vă plictisesc eu pe voi, aici… Numai de nu mă veţi da pe poartă afară; sper însă că asta nu se va întîmpla…

— A nu, în privinţa asta n-ai nici o grijă. Cel puţin în ceea ce mă priveşte. Cred că şi mama se va bucura aflînd că vei rămîne. Dar acum, haide să ne întoarcem, căci probabil ne aşteaptă la dejun. Şi se aplecă pentru a ajuta motanul să-i sară în braţe.

Plecară… Undina era la mijloc. Florian o simţea tristă, neliniştită. El era, de asemenea, neliniştit. Nu-şi putea explica purtarea lui Gelu. Se aşteptase la altfel de primire. Undina îi spusese doar că nu era exclus să-l dea pur şi simplu pe uşă afară. Şi cînd colo el se purtase aproape afectuos, împrumutînd o mască ce, evident, nu i se potrivea bine.

Deşi era neliniştit, simţea bucurie că va rămîne încă. În acest timp va găsi o împrejurare prielnică pentru a putea fi singur cu Undina şi să afle taina. Acum, treptat, neliniştea iar se potolea. Bucuria cînta din nou în el, pentru că alături o simţea pe Undina. Nu-şi vorbeau, păreau că ascultă pe Gelu, care vorbea într-una afectînd buna dispoziţie. Trăsăturile îi erau chinuite, boţite, de parcă ar fi simţit perfecta contopire spirituală dintre el şi Undina.

Pe terasa din spatele vilei, tanti Luţi îi aştepta la dejun. Florian abia cînd se aşeză la masă, faţă în faţă cu Gelu, urmărind privirile lui tanti Luţi, îşi dădea seama cît de chinuite şi de deznădăjduite erau trăsăturile lui Gelu. Neliniştit se uita la Undina, aşteptînd parcă să înţeleagă ce se petrece din pupilele ei. Undina, în capătul celălalt al mesei, învîrtea într-una linguriţa în ceaşca aburindă. Părea cu totul absentă. Ochii, pe care acum îi ştia pămînteşti, priveau undeva departe, în parc… Şi cum privea aşa absentă, proaspătă şi caldă în dimineaţa albastră, părea mai ireală ca oricînd.

Fu iarăşi neliniştit. Gelu vorbea mereu, povestind întîmplări pe care nimeni nu le asculta – poate nici el.

Tanti Luţi îl privea tot timpul uitînd să-şi soarbă cafeaua şi

privirile ei îl rugau să tacă, de parcă fiecare cuvînt era pentru ea chin. Florian nu înțelegea nimic. Pentru ce erau toți tulburați? Pentru ce suferea Gelu?… Şi dacă era el cauza, de ce dracu l-au primit?… Ce taină urîtă ascundeau de el?… Şi, uite, erau la masă de aproape o jumătate de oră şi încă nimeni nu se atinsese de ceştile pline, de parcă, preocupați să-l asculte pe Gelu, uitaseră de asta. În realitate, fiecare era prins în mlaştina propriilor lui gînduri. Apoi tanti Luți se adresă lui Gelu cu ton care era invitație pentru toți, să-şi bea cafeaua. Şi abia acum fu tăcere. Gelu păru extenuat. Îşi sorbi cu înghițituri rare cafeaua cu lapte care se răcise de mult, apoi absent, începu să mîngîie motanul din brațe. Deşi privirea absentă a lui Gelu nu era îndreptată spre el, Florian o simțea la fel de obsedantă şi de scrutătoare ca în noaptea aceea ce trecuse, cînd ochiul galben de lună îl privise străbătînd imaterial lemnul fumuriu al transparentului. Şi ceea ce făcea obsesia mai enervantă, era privirea motanului, una parcă la fel de absentă ca a stăpînului. Şi pentru că nu mai putea suporta să simtă pe el privirea perversă şi indirectă, se ridică de la masă şi se duse să se rezeme de una din coloanele ce sprijinea terasa, prefăcîndu-se aşa ca şi cînd ar fi fost preocupat să contemple parcul şi munții:

— Unde te duci? întreba Gelu care tresări, speriat parcă.

— Nicăieri. Uite ce frumos se vede de aici culmea împădurită.

— Probabil. Pe noi însă nu ne mai impresionează, ne-am obişnuit. Haide mai bine să-ți arăt biblioteca. Te interesează cărțile?

—Desigur! Florian îl urmă în bibliotecă. Era o cameră mare, întunecoasă. De-a lungul pereților rafturi cu cărți. Intr-un colț, aproape de fereastră, un birou pe care stau aruncate în neorînduială cărți şi reviste desfăcute. Multe erau căzute pe jos, jurîmprejurul biroului. De altminteri, peste tot era neorînduială. Cînd Florian se apropie de rafturi să vadă cu ce fel de cărți sînt pline, observă şi acolo aceeaşi neorînduială. Lîngă o ediție de lux a poeziilor lui Baudelaire, *Critica rațiunii pure a lui Kant,* iar alături *Rouge et noir* al lui Stendhal. Mai încolo, în alt raft, lîngă „La *philosophie positive* a lui

Comte, *Memoriile Mareşalului Foch,* după care urma *Faust.* La fel şi în celelalte rafturi, cărţile păreau puse la nimereală.

— Nu prea e ordine în rafturile astea, observă Florian mai • mult ca să spună ceva, intrigat că Gelu, care îl adusese să-i arate biblioteca, se mulţumise doar să facă lumină, pe urmă întorcîndu-se cu spatele să privească afară, bătînd darabaua în geamul ferestrei. Abia acum se întoarse.

—Ai dreptate. Dar nu e totdeauna aşa. Îmi aranjez foarte des biblioteca, numai că nu ţine mult. Cărţile pe care le scot, n-am niciodată răbdarea să le pun la locul lor. Într-o săptămînă, două, toate sînt alandala… Şi rămîn toate aşa pînă cînd, disperat că nu găsesc o carte, deşi am căutat-o cîteva ore, îmi vine chef să fac ordine. Cîteodată mă ajută Undina… Dar, fiindcă fu vorba de Undina, ia spune-mi ce impresie ţi-a făcut?

Florian, care răsfoia o carte, tresări. Nu se aşteptase la întrebarea asta şi brusc se simţi neliniştit. Privirea metalică a lui Gelu îi sfredelea, de asemenea şi a motanului tolănit printre revistele de pe birou. Nu-i răspunse imediat. Raţionînd, nu găsea nimic neobişnuit în întrebarea lui Gelu. Întrebarea şi-ar fi avut rostul chiar dacă Undina n-ar fi fost atît de ciudat de frumoasă. Instinctul îi spunea însă să se pună în gardă, să nu se lase furat de sinceritatate. Răspunse nesigur, întorcînd spatele motanului a cărui privire fosforescentă îl enerva atît de tare, încît îi venea să ia o carte groasă din raft şi să i-o arunce în cap,

— Ce impresie mi-a făcut? Uite, nu m-am gîndit la asta. Şi ca să fiu sincer, nu ştiu dacă mi-a făcut vreuna, în afară de aceea că e foarte frumoasă. Dar pentru că mă întrebi, analizîndu-mă, mi se pare că mai descopăr una. Am impresia că e cam sălbatică. Încolo… De altminteri, n-am schimbat cu ea decît cîteva cuvinte şi ai venit tu. Fără să-şi dea seama vorbise împrumutînd vocii un ton ironic, parcă dinadins ca să-şi bată joc de Gelu. Acesta se prefăcu că nu obsearvă şi schiţînd un început de zîmbet, care fu mai degrabă crispare de ciudă, îi spuse ca şi cînd a fi vrut să glumească:

— Dacă te-ar auzi Undina, desigur că te-ar privi cu mai puţină simpatie.

— Şi de ce?

— Ai spus doar că nu ţi-a făcut nici o impresie. Dar lasă gluma. Spune-mi, n-ai observat nimic ciudat la Undina? Şi ochii iarăşi îl priviră sfredelitori.

— Nu, nu, crede-mă, nu ştiu la ce vrei să te referi.

— E imposibil să nu fi observat două lucruri: în primul rînd că ai tulburat-o foarte mult… Da, da, ai tulburat-o foarte mult, n-ai observat? Şi fiindcă văzu pe Florian făcînd ochii mari, afectînd uimire, continuă. E o turburare foarte primejdioasă pentru ea… Ştii, aproape îmi vine să cred că te iubeşte; nu mă întrerupe, ascultă-mă, dar numai nu zîmbi atît de ironic… Crezi că sînt tulburat?… Te înşeli… Sînt numai înciudat. Mi se pare că eşti mai tare ca mine… Ştii, Undina e foarte ciudată… Sînt aproape sigur că a început să te iubească, am simţit-o… Azi dimineaţă în parc, în timp ce eu vorbeam, voi tăceaţi, vă înţelegeaţi de minune… Şi apoi, la masă… Ai văzut cît de ireal de frumoasă era?… Şi ce ţi-a spus azi dimineaţă la izvor?… Nimic?… Nu ştiu, mă derutezi… Poate încă nu ţi-a spus… Poate, nu sînt sigur… în orice caz, am impresia că îţi baţi joc de mine… Să ştii însă Undina te iubeşte… Sărmana Undina!…

— Sărmana Undina?! Nu înţeleg pentru ce o compătimeşti. Pentru că mă iubeşte? răspunse Florian abia stăpînindu-se, neînţelegînd sensul cuvintelor lui Gelu şi crezînd că vrea să-l jignească.

— Nu, calmează-te!… Descleştează-ţi fălcile şi pumnii. Dacă aş fi spus „da”, te-ai fi repezit să mă loveşti. Dar dacă am spus „nu”, să nu-ţi închipui că din laşitate… Crede-mă că şi eu am chef să-ţi trîntesc cîţiva pumni… Am spus însă „sărmana Undina” din alt motiv, mult mai important. E vorba de sănătatea ei.

— Ce vrei să spui cu asta? îl întrerupse Florian cuprins de spaimă.

— Vreau să spun că ar fi trebuit să observi că Undina este

bolnavă. Dar, în definitiv, n-ar trebui să mă mir de asta… N-ai avut timp cînd să observi… Spune-mi, însă, nu ţi-a dat deloc de gîndit felul ciudat de a fi al Undinei?… Mersul ei parcă somnambulic?… Privirea ei haotică?… Tăcerea, izolarea ei?… Spune-mi, nu ţi-au dat toate astea de gîndit?…

— Da, acum, abia acum îmi dau seama că, într-adevăr, Undina e ciudată… Dar ce legătură este între ciudăţenia ei şi ceea ce mi-ai spus tu înainte?…

— Este… Undina este bolnavă, mintea îi e zdruncinată… E groaznic, nu-i aşa?… Izolarea noastră aici nu e un capriciu al mamei… Ei îi trebuie linişte completă – trebuie s-o ferim de emoţii… Sperăm într-o vindecare lentă… Dar pasiunea care începe să se nască în ea îi poate fi fatală, bezna poate reveni între cutele creierilor… De aceea trebuie să pleci, de aceea mama ţi-a spus încă de ieri că trebuie să pleci cît mai curînd… Mama nici n-a vrut să te primească… Dar eu m-am opus… Nu puteam lăsa să plece o rudă care venise să ne bată la poartă, să ne cunoască. Credeam că voi putea face în aşa fel ca Undina să nu afle că ai venit… Nu era un lucru greu, pentru că ospitalitatea noastră în nici un caz nu putea dura mai mult decît douăzeci şi patru de ore… în acest timp trebuia să mă ocup eu de Undina… O precauţiune necesară, căci de cînd sîntem aici ca s-o îngrijim, eşti primul bărbat care ne calcă casa. Dar vezi, lucrurile s-au întîmplat altfel decît prevăzusem… Undina te-a văzut, v-aţi întîlnit apoi în parc… Nu e de mirare că Undina s-a îndrăgostit de tine… Are douăzeci de ani… Dar asta, repet, e foarte primejdios pentru sănătatea ei, mai ales acum cînd e aproape vindecată. Trebuie să pleci, astăzi chiar.

Florian nu răspunse. Gîndul îl deznădăjduia. Undina nebună… Biata Undina!… „Cînd tu vei pleca, eu voi muri…” Se înfiora. Nu va pleca, cum să plece cînd în mintea ei ceţoasă încolţise gîndul sinuciderii?… Vasăzică ăsta era secretul pe care toţi îl ascundeau… Acum i se lămurea dansul din miezul nopţii. Sărmana Undina! Ea era conştientă de nebunia ei… De aceea îi spusese: „Cînd vei şti,

poate nu vei mai spune că te bucuri…” Da, într-adevăr, acum nu se mai bucura. În schimb simţea cum îl sfîşie mila duioasă pentru Undina, fata cu trup de nălucă… Şi cum l-a mai rugat să rămînă!… O zi măcar… Şi apoi ce va fi?… Va muri?… Undina moartă!… La asta nu se putea gîndi… Privirile motanului, privindu-l ironic, îl enervau, îi sunau în urechi ultimele cuvinte ale lui Gelu: „Trebuie să pleci curînd, astăzi chiar!”… Bine, dar el neglija principalul: ce va fi apoi? Şi întrebă:

— Bine, voi pleca. Dar ce va fi apoi?

— Cum, ce va fi? nu înţeleg!

— Tu singur ai spus că Undina mă iubeşte. Dacă eu plec, nu va fi mai rău?… Nu ţi-e teamă că în rătăcirea ei ar putea face o faptă necugetată? Bunăoară, să se sinucidă!… Gelu fu înspăimîntat. Păru că bănuieşte ceva:

— Cum ţi-a venit gîndul ăsta… E al tău?… Ce ai vorbit cu ea în parc?…

— Ti-am spus, n-am schimbat decît cîteva cuvinte şi ai venit. Gîndul îmi aparţine… în orice caz, ar trebui să te gîndeşti şi la această eventualitate… Eu cred că, dimpotrivă, plecarea mea ar putea să-i dăuneze mai mult, chiar dacă Undina abia a început să mă iubească. Ar trebui s-o pregăteşti. Ea crede că rămîn aici cel puţin trei zile. Te sfătuiesc! Dacă ţii neapărat să plec. Dar te fac responsabil de ceea ce s-ar putea întîmpla. Gîndeşte-te bine. Gelu îşi întrerupse plimbarea prin cameră şi se răsti aproape la el:

— Bine, dar tu nu-ţi dai seama că orice amînare e primejdioasă? Dacă Undina începe să te iubească cu adevărat, atunci tu nu vei mai putea pleca de aici… Şi vrei să spui că eşti în stare să-ţi legi întreaga ta viaţă, bagă bine de seamă, întreaga ta viaţă de o nebună?

Florian, deşi nu credea asta, răspunse fără să ezite:

— Şi, de ce nu?

— Ei bine, dacă pînă mîine dimineaţă nu te decizi să pleci, să ştii că te împuşc ca pe un cîine… Apoi, stăpînindu-se brusc, continuă făţarnic: „Te rog să-mi ierţi ieşirea… Ar trebui să înţelegi! Eu şi cu

mama tremurăm pentru sănătatea ei… De aceea am dori să te vedem cît mai repede plecat… Dar se poate să ai dreptate… Voi căuta s-o pregătesc… Te rog însă să uiţi că m-am purtat urît cu tine… Vrei să-mi dai mîna?”

Florian i-o întinse. Îi credea pe Gelu sincer şi acceptase bucuros împăcarea. Îi dădea termen pînă mîine. Mîine va găsi un alt pretext ca să-şi amîne plecarea.

— Vrei să-ţi arăt pavilionul de vînătoare? Moş Iulian se pricepe bine la împăiat. Florian acceptă. Ieşiră braţ la braţ, ca doi prieteni.

Florian o văzu pe Undina abia la masă. O găsi ca şi în ajun, rezemată de mobila veche, privind visătoare afară, în parc. Tanti Luţi încă nu coborîse. El simţi că se bucură. Bucurie pura ca şi în ajun. Apoi îşi aminti: Undina nebună… îi vorbi blînd, întrebînd-o lucruri indiferente… Undina aproape nu-i răspundea. Îi privea numai tristă şi el simţea cum îl doare sufletul de tristeţea Undinei. Apoi cînd coborî tanti Luţi şi cînd Gelu se duse să-i spuie ceva, Undina îi şopti:

— După masă, du-te în camera ta şi caută în faţa de pernă. Am ascuns acolo o scrisoare pentru tine. Şi se depărta, făcîndu-şi de lucru la bufet.

Scrisoarea Undinei

Am început să trăiesc abia de ieri, căndpalmele tale mi-au atins umerii şi trupul, pentru ca să se încredinţeze că nu sînt nălucă. Mi-ai atins uşor trupul, ca o mîngîiere, şi viaţa a trecut de la tine în sîngele meu mort, ucis de Gelu, fratele meu vitreg. Ştiu, acum cînd citeşti, ţi-e milă de mine: «Sărmana Undina, biata nebună!» Căci tu n-ai de unde să ştii că presupusa mea nebunie nu e decît un pretext ca să te îndepărteze mai curînd de aici, pentru că a simţit că te iubesc.

Ascunsă în camera de alături, am ascultat convorbirea dintre Gelu şi tine. El a izbutit să te facă să crezi în presupusa mea nebunie. El ţi-a sugerat numai ciudăţenia mea, dar tu, sînt sigură, te-ai gîndit la dansul din miezul nopţii. Undina dansînd în parc… Acum ţi se lămurea ciudăţenia dansului. Undina nebună! Mă vei putea crede?.. Vei putea

înţelege dansul care a fost rugăciune? Rugăciunea pentru Dumnezeul meu, în faţa ferestrelor, înapoia cărora dormea El. Poţi înţelege asta?… încă mă crezi nebună?… Dar dansul pentru mine e ceea ce pentru poeţi sînt poemele… Sufletul meu se obiectivează în dans… Cînd am dansat prima oară aveam şapte ani… întunericul venise pe nesimţite… Eram tupilată sub un păr bătrîn din livada mamii Elisabeta, la care îmi petreceam vacanţele cînd nu puteam rămîne la pension. Mă ascunsesem acolo să plîng, pentru că doamna frumoasă şi tînără care spunea că e mama mea venise şi plecase, şi de data asta, fără să mă sărute, fără să mă îmbrăţişeze… Se întunecase de mult şi eu plîngeam încă… Dar de la o vreme n-am mai plîns. M-am oprit ca să ascult cum cădeau împrejurul meu perele coapte. Vîntul cald mă îmbăta cu aroma de pere adunată din toate livezile, ce se întindeau pînă departe… Pomii, foşnind, îşi spuneau parcă poveşti… Şi ascultăndu-le cu sufletul mă minunam aşa cum se minunau firele de iarbă, care ascultau şi ele legănîndu-se a mirare şi minunăţie. Atunci, îndemnată parcă de cineva, am început să dansez… Era dansul livezii cu perele coapte, căzînd cu zgomot Înăbuşit în iarba înaltă, foşnind tainic, povestind minunăţii pentru somnul gîzelor din iarbă, pentru mine, fetiţa sălbatecă, beată de lumina argintie, de parfumul livezilor…

Am dansat mult, pînă cînd, obosită, m-am prăbuşit în iarbă. De atunci am dansat într-una. Mi-am dansat bucuriile şi tristeţile, deznădejdile şi ura, plînsul sîngelui şi foamea trupului, am dansat liniştea şi furtuna, nopţile şi viaţa care nu era şi a mea, anotimpurile şi umilinţa trupului, am dansat cărţile citite şi basmele pe care niciodată nu mi le-au spus oamenii, ci stelele, apele, norii, frunzele, păsările, soarele, pămîntul…

Au fost toate acestea şi totuşi eu nu trăiam… A trebuit să vii tu, să-mi atingi umerii cu mîinile tale ca să-mi simt viaţa, să-mi simt sîngele clocotind ca o imensă şi hămesită cascadă.

Dacă n-ai fi venit tu, n-aş fi cunoscut niciodată istovitoarea bucurie de a te dărui unui bărbat drag. Am simţit-o cînd tu mi-ai atins umerii cu palmele, ca să te convingi că nu sînt nălucă. Mai de mult, cînd Gelu îmi murdărea trupul şi-mi chinuia sufletul, îmi turnă în vene propriul meu

sînge. Vulcanic de fierbinte, dar propriul meu sînge. Poţi înţelege asta?… Acum, abia acum trăiesc. Şi viaţa asta tu mi-ai dat-o… Să n-o iei înapoi!… Să nu pleci!… Sau ia-mă cu tine!…

Cînd mama, nu ştiu din ce motiv, s-a retras în vila asta, abia atunci am aflat că am un frate şi tot atunci am ştiut că mama mă urăşte. În fiecare zi născocea zeci de motive ca să mă umilească, să-mi arate că mă dispreţuieşte… Şi cînd vedea că suport totul fără să mă revolt, fără să mă plîng, se înfuria, începea să mă înjure murdar, se repezea să mă bată. în schimb, pe Gelu îl iubea sălbatec. Pe cît de mult mă ura pe mine, pe atît de mult îl iubea pe el. Cu el era totdeauna bună, îl înconjura cu mii de atenţii, care pe el îl plictiseau. Niciodată n-am văzut-o supărându-sepe el sau numai mustrîndu-l. Tot ceea ce făcea el era de sine înţeles. Dar să nu crezi că Gelu o iubeşte. Are faţă de ea o atitudine dispreţuitoare şi nu se sfieşte să-i arunce în faţă adevăruri crude, care se referă la trecutul ei. Ea suportă totul calmă şi niciodată n-am văzut privirea de dragoste adevărată cu care îl învăluie totdeauna, întunecîndu-se.

De Gelu totdeauna am avut teamă şi poate respect. La început am crezut că-l iubesc ca pe un frate mai mare. Gelu îşi aducea cîteodată aminte de mine. Era atunci bun, duios, îmi făgăduia să-mi ia apărarea faţă de mama şi eu mă simţeam mulţumită că e cineva care se ocupă de mine, care ia parte la suferinţele şi tristeţile mele, cu toate că ştiam că apoi va fi din nou nepăsător, rău. Primeam mîngîierile lui, sărutările pe care le credeam frăţeşti, pentru că eram singură, lipsită de copilă de mîngîieri tandre, dar mai ales pentru că nu puteam face sau accepta decît ceea ce voia el. Abia mult mai tîrziu am ştiut ce patimă murdară clocoteşte în sîngele lui.

Slabă, strivită de cremenea voinţei lui care mă înspăimînta în măsura în care mă subjuga, nu m-am putut opune patimei lui dezlănţuite. Atunci şi apoi cîtva timp. Îl uram, dar nu mă puteam opune, Dar într-o zi l-am spus mamei. L-a chemat pe Gelu, a plîns, s-a rugat de el să mă lase în pace, apoi, deznădejduită parcă de nepăsarea lui, se repezi asupra mea. Mă bătu crunt, înjurîndu-mă murdar… Şi Gelu, în tot acest timp, privea nepăsător, fără să intervină, iar în cele din urmă, ca şi cînd toată chestia asta îl plictisea, plecă fluierînd.

Purtarea lui neomenoasă făcu să-mi regăsesc voinţa. Vraja se rupsese. De atunci am fost tare, stăpînă pe voinţa mea. Ii dispreţuiam şi dacă ar mai fi încercat să se apropie de mine l-aş fi ucis.

Pînă ieri, cînd ai venit tu, totul a fost urît, mort. Dansurile şi ele au fost bocete, însingurări… Apoi, viaţa, ai venit tu… Şi pentru ca să-ţi mulţumesc, am dansat pentru tine, pe pajiştea din faţa ferestrelor tale. Devreme, după ce am plecat din sufragerie, a venit la mine. Părea chinuit, neliniştit. Voia parcă să-mi spună ceva şi nu îndrăznea. Abia tîrziu se decise, în prag, cînd da să iasă.

„Să ştii, Undina, nu dau voie nimănui să te răpească. Mai bine te ucid cu mîinile mele. „

Nu l-am mai văzut decît în clipa cînd s-a repezit cu biciul, atras de hohotele demente ale mamei. Şi în clipa cînd biciul îmi sfîrteca pielea, m-am simţit din nou dominată, am simţit din nou că nu pot face decît ceea ce vrea el.

Abia sus, cînd l-am văzut îngenuncheat, umilit, cerîndu-mi iertare că se purtase aşa de barbar cu mine şi cînd vru să-mi sărute palmele, m-am putut regăsi. Nu avea voie să mă atingă. Eu îţi aparţineam. Şi, pentru prima dată am simţit că-l domin, că-l depăşesc, pentru prima dată am fost ispitită să-i arunc în faţă ura şi dispreţul ce simţeam pentru el. Dar l-am văzut înfrînt, prins în vina patimei de care eu mă purificasem prin dragostea pentru tine şi mi-a fost milă. I-am cerut să plece, să mă lase singură. M-a ascultat şi a plecat fără nici un cuvînt.

Acum, iubitul meu, mi-e teamă pentru viaţa ta. El e în stare să te ucidă. Şi totuşi, nu-ţi pot spune să pleci, căci nu vreau să iei înapoi viaţa pe care mi-ai dat-o. Mi-e foame să trăiesc. E atît de frumoasă şi sălbatică viaţa!…

Scrisoarea se sfîrşea aici, neterminată. Probabil Undina fusese întreruptă de tanti Luţi şi apoi nu mai avusese timp s-o termine.

Undina nu este nebună!

Ura lui tanti Luţi, incestul, deznădejdile, bucuriile şi teama Undinei nu-i ajungeau încă la conştiinţă. Parcă toată scrisoarea n-ar fi conţinut decît atît: Undina nu este nebună! îşi simţi iarăşi

bucuriile. Totul n-a fost decît un vis urît, urzit de Gelu. Abia acum, cînd gîndul pronunţă numele fratelui Undinei, conţinutul în întregime al scrisorii i se relevă…

II doare sufletul pentru destinul urît al Undinei.

Sărmana Undina!… Ea nu mai trebuie să sufere. Nu va pleca… Sau dacă va pleca, în orice caz nu singur. O va lua pe Undina cu el… Undina îl iubeşte… Dar el pe ea? Nu ştie încă… Ştie în schimb că nu mai putea fi departe de trupul de nălucă al Undinei. Viaţa lui, viaţa Undinei, împletite ca două şuviţe strînse. Nu-i pasă de Gelu, de tanti Luţi. Cineva bate la uşă.

— Pot să intru? E vocea lui tanti Luţi care întreabă.

— Da, poftim!… Tanti Luţi intră.

— Te deranjez? Apoi, fără a mai aştepta răspunsul: Vai ce cald e la tine! De ce nu laşi storul?… Şi singură se duse să lase storul. În cameră era acum aproape întuneric. Un întuneric plăcut, plin de umbre prietenoase şi serpentine de lumină. Tanti Luţi s-a tolănit pe canapea şi acum tace.

„De ce a venit?”, se întrebă Florian aproape neliniştit. Dar n-o întreabă, aşteptă ca tanti Luţi singură să-şi motiveze vizita.

— Nu mă întrebi de ce am venit?

— Nu!… Aştept să-mi spui singură.

— Gelu mi-a spus că vrei să rămîi cîteva zile.

— Şi?…

— Şi am venit să-ţi spun că trebuie să pleci chiar astăzi. Florian nu-i răspunde imediat. Întors cu spatele, priveşte afară… Parcul piroteşte sub soare. Într-un brad, o pasăre ciripeşte somnoroasă… în bucătărie se spală vasele.

— Cu alte cuvinte, mă goneşti!

— Înţelege, trebuie…

— Ei bine, am să plec. Dar nu singur. Asta s-o ştii dumneata şi Gelu, care poate te-a trimis la mine. Te anunţ că ştiu tot. Tanti Luţi se ridică în perne. Părea acum bătrînă şi obosită.

— Ştiu că Undina nu este nebună, că Gelu a silit-o să fie amanta

lui şi că pentru a mă depărta de aici Gelu a pus în circulaţie basmul cu nebunia Undinei. Dar trebuie să ştiţi ceva: Nu plec de aici decît numai cu Undina. Gelu m-a ameninţat că mă împuşcă. Nu mi-e teamă de ameninţări. Fii sigură că, la nevoie, nu voi sta nici eu cu mîinile în sîn. În definitiv, lui Gelu îi găsesc o scuză: patima bolnăvicioasă pentru Undina. Dar dumneata? Dumneata n-ai nici o scuză. De ce o urăşti? Nu te-ai întrebat vreodată dacă fata asta, pe care n-ai mîngîiat-o niciodată, nu suferă singură departe de inima ta?.. Şi cum poţi s-o biciuieşti cu un rîs dement şi stupid, ca atunci noaptea cînd a dansat în parc şi mai apoi cînd Gelu repezea sălbatic biciul pe trupul gol, orbit de gelozie? Pentru ce eşti atît de nedreaptă cu ea? Pentru ce o urăşti atît? Acum, cînd vezi că iubeşte, în loc s-o ajuţi să fie şi ea puţin fericită, treci de partea lui Gelu şi jucaţi împreună o comedie murdară, numai să mă îndepărtaţi de aici. Cum poţi fi atît de nedreaptă cu Undina? Cum poţi s-o urăşti, de parcă nu i-ai fi mamă? Cîteva minute fu tăcere. Tanti Luţi privea drept înainte, parcă nu l-ar fi auzit. Apoi, ochii îi scînteiară ca atunci noaptea, cînd Gelu biciuia trupul gol al Undinei.

— Ştiu, e nedrept, dar nu pot simţi pentru ea decît ură. Am urît-o de cînd am purtat-o în pîntece. Cîndva, am iubit. Sălbatic, nebuneşte. Renunţasem la viaţa pe care o duceam ca să trăiesc numai pentru el. El ţinea mult să avem un copil. Doi ani am aşteptat să simt în mine viaţa mică şi neastîmpărată. Viaţa asta mică era Undina… Căci Gelu e copilul tinereţii, fructul primului păcat Eram fericită că pot să-i dăruiesc un copil. Dar, două luni după aceea, ne-am certat. Am plecat. Am crezut atunci că viaţa mică pe care o purtam în mine a fost ca un talisman nenorocos pentru fericirea noastră. De ce n-am ucis-o? Nu ştiu. Poate unde speram că pentru viaţa aceea el avea să se întoarcă. Dar nu s-a întîmplat asta. Eu am reintrat apoi în lumea pe care o părăsisem pentru el.

N-am încetat să-l iubesc. Mă interesam de el prin prieteni şi pentru că să-l văd numai, căutam dinadins localurile unde petrecea el, cheltuindu-şi ultimele rămăşiţe dintr-o avere de milioane pe care,

în cea mai mare parte, o risipise cu mine. Decăzuse. Odată fu implicat într-o afacere necurată de bani. Fără să ştie, am intervenit, l-am scăpat de închisoare. Apoi, într-o zi dispăru. Zece ani n-am mai ştiut nimic de el. Şi în tot acest timp am sperat mereu că se va reîntoarce la mine. A murit însă departe, înjunghiat într-o tavernă din Barcelona.

Cînd am aflat, am simţit că totul s-a năruit în mine. Viaţa pe care o duceam mi se păru searbădă, plictisitoare. Şi apoi, peste cîţiva ani de zile, aveam să fiu bătrînă. Într-o zi am dispărut. Am venit aici, în vila asta clădită de unul dintre nenumăraţii mei amanţi, un inginer, după capriciul şi fantezia mea. Tanti Luţi tăcu. Un gemăt aproape animalic îi scăpă printre buzele-i cărnoase. Era poate un oftat. Apoi, iarăşi continuă.

— Iată secretul urii mele faţă de Undina. Mi se pare că am urît totdeauna în ea destinul meu urît. Şi, pentru că dragostea de mamă n-am împărţit-o niciodată între ei doi, de aceea îl iubesc atît de mult, atît de idolatru pe Gelu. Numai cît îl privesc şi simt că aş muri de zece ori numai să nu-l ştiu trist, numai să nu sufere el.

Cînd Undina a venit să-mi spună ce se întîmplase între ei, primul meu gînd a fost s-o îndepărtez. A venit însă el, blînd, iubitor ca niciodată. M-a rugat, a plîns să n-o îndepărtez. Undina l-a îndepărtat. Dar cel puţin o ştie aproape… Am fost slabă, am acceptat. Suferea însă atît de mult! Ştiu, mă condamni, îl iubesc însă nebuneşte pe acest copil al meu. Ai venit însă tu… De ce te-am primit? De ce, trecînd peste voinţa lui Gelu, te-am primit?… Nu ştiu, nu ştiu. Poate aşa a vrut destinul. Dar, oricare ar fi motivul, principalul e că te-am primit… Şi asta n-am să mi-o iert niciodată. Gelu, sărmanul, suferă atît de mult!…

— Mă îngrozeşti, tanti Luţi! Orbită de dragoste pentru Gelu, eşti în stare să accepţi monstruozitatea ca Undina să fie mai departe amanta lui. De ce nu te gîndeşti puţin la Undina? Vrei să-şi înmormînteze tinereţea în casa asta ursuză în care nimeni n-o iubeşte şi să se ştie mereu dorită de Gelu, omul ăsta pe care ea îl

dispreţuieşte? Nu te înduioşiază asta deloc, tanti Luţi? Cum poţi fi atît de orbită? Numai să nu crezi că aş putea renunţa la Undina…

— Ce va fi, Doamne, ce va fi? se frămîntă tanti Luţi, muşcîndu-şi buzele ca să nu izbucnească în plîns. Parcă nici nu l-ar fi ascultat. Apoi fu tăcere. Se simţeau departe, fiecare cu gîndurile lui. Tîrziu, tanti Luţi se ridică să plece, neliniştită, istovită.

— Ce va fi, Doamne, ce va fi?… Şi plecă. Camera mirosea a parfum, parfumul îmbătător al lui tanti Luţi.

Visul urît cu tanti Luţi, grăbind prin parc, în braţe cu trup mic neînsufleţit de prunc, pruncul Undinei, urmată de Gelu care purta o făclie de răşină, muri. Se trezi înspăimîntat din somnul neliniştit, pe care, devreme, îl aşteptase mult timp, zvîrcolindu-se în patul prea mare.

Nu deschise pleoapele, simţindu-le grele de nesomn şi oboseală. Gîndurile începură să înnoade firele de acolo, de unde le rupsese somnul. Neliniştea îl înfioară ca o reptilă. Unde era Undina? Ce face ea? De cînd îi şoptise de scrisoare n-o mai văzuse.

Seara la cină, mîncase singur în sufragerie, servit de femeia bătrînă care tot timul tăcuse. Nici Gelu şi nici măcar tanti Luţi nu coborîseră. După cină, se plimbă puţin prin parc, apoi suise în camera lui. Tîrziu, adormi, gîndindu-se la Undina, la ceea ce avea să se întîmple mîine cînd era decis să plece cu Undina.

Se zvîrcoli în pat… Lumina lunii îi bătu în faţă… Deschise ochii, clipind des… Discul galben îl privea metalic, duşmănos, privirea lui Gelu, privirea motanului. Întoarse spatele ferestrei, închise ochii… Dar acum simțea privirea pe umeri, grea ca o povară. Se răsuci din nou, privind luna drept în faţă. Obsesia era aceeaşi. Dacă nu s-ar fi simţit atît de obosit, s-ar fi dus să lase storul… Şi, cu ochii, urmări storul pînă acolo unde se înfăşură împrejurul unui cui… Abia acum observă pe tocul ferestrei deschise motanul, mare şi negru, ghemuit ca atunci pe birou, între ziare şi reviste. Îl privea fără să clipească, cu pupilele fosforescente şi la fel ca atunci, privirea motanului îl nelinişti, îl enervă…

„Zît!… Zît!…” Şi azvîrli cu un pantof în perete, sub pervazul ferestrei… Motanul avu numai o tresărire, lumina verde din pupile crescu, devenind palid galbenă, apoi fu iarăşi migdale verzi, strălucitoare, şi rămase în acelaşi loc… Trebuie să se scoale, să alunge motanul… Se coborî din pat, stătu o clipă acolo, în picioare, apoi se aşeză pe marginea patului… O spaimă stupidă puse stăpînire pe el… Coborîse din pat să alunge motanul şi să lase storul, şi totuşi acum nu îndrăznea să facă un pas… I se părea că motanul stă încordat şi dacă el ar încerca să se apropie de fereastră, s-ar repezi asupra lui să-l sfîşie cu ghiarele…

„Zît!… Zît!…” Motanul rămase nemişcat, privindu-l cu pupilele ca nişte faruri mici şi ciudate… Să facă cel puţin lumină, poate se va speria şi va fugi… Bîjbîi cu mîna pe noptiera de alături, după cutia de chibrituri… Palma lui însă atinse bronzul rece al scrumierei în formă de statuietă: o fată cu bustul gol, purtînd în braţe un coşuleţ destinat scrumului şi mucurilor de ţigări…

Gîndul scapără brusc şi Florian îl acceptă, bucurîndu-se răutăcios. Ia în mînă bronzul, îl cîntăreşte în palmă, bucuros că-l simte greu.

Va repezi bronzul în capul motanului… Acum, cînd ţine scrumiera în palmă, îi e teamă ca nu cumva să se sperie şi să fugă… Motanul însă rămîne mai departe nepăsător şi parcă bătîndu-şi joc de el… El plimbă de cîteva ori mîna antrenînd-o, apoi, ochind între farurile verzi, zvîrle cu putere statuieta… Un urlet scurt şi trupul motanului, desemnînd în noapte o traiectorie neagră, se prăbuşi înapoi, în gol… Se bucură răutăcios… Nimerise şi poate acum zăcea mort, pe nisipul aleii sub fereastră… Se ridică, făcu cîţiva paşi spre fereastră ca să lase storul, dar tocmai atunci, gemete prelungi, omeneşti parcă, speriară noaptea. La început încet, apoi mereu mai tare, pînă cînd fură urlete. Spaima superstiţioasă de adineaori iarăşi puse stăpînire pe el… înlemnit, în mijlocul camerei, nu mai îndrăznea să facă cei cîţiva paşi pînă la fereastră ca s-o închidă sau să lase storul şi nici să se întoarcă înapoi la pat.

De jos, urletele continuau înfiorătoare, îngheţîndu-i sîngele. În casă, pretutindeni, linişte. Cum puteau dormi cu toţii ca nişte morţi? îşi încorda auzul, linişte!… O furie nebună, care însă nu neutraliza spaima superstiţioasă, îl cuprinse… îi venea şi lui să urle tare, să răstoarne mobilele ca să-i trezească pe toţi şi să nu mai fie singur treaz, în miezul de noapte, îngrozit de urletele sinistre ale motanului… Atunci, afară pe alee, nisipul scînci sub paşii grăbiţi ce se opriră sub fereastră… Şi se simţi dintr-odată liniştit, apropiat sufleteşte de cel de jos… Nu mai era singur… Mai era cineva treaz, cineva care, mai curajos decît el, coborîse să ridice motanul, să-l ducă departe…

Acum, conştient de barbaria faptei lui, simţea nevoia să se justifice, dar nu faţă de sine însuşi, ci faţă de cel care întîrzia lîngă trupul motanului.

Se îmbrăcă în pripă şi coborî în parc. Îi găsi acolo pe Gelu. Ţinea pe genunchi motanul, aşa ca pe un prunc, şi plîngea. Din ţeasta sfărîmată sîngele gîlgîia, pătînd pantalonii şi nisipul de pe alee. În faţa animalului care se crispa să nu moară, îşi dădu seama că orice justificare e inutilă. Totuşi, mai tîrziu putu murmura:

— Gelule, iartă-mă! Acum nu-l mai ura pe Gelu. Aproape îi era milă de el. Gelu nu-i răspunse, nu-l învrednici măcar cu o privire, de parcă nici n-ar fi ştiut că e acolo… încet, încet, tînguitul se stinge. Cîteva spasme, încă un tînguit, de data asta stins de tot, apoi trupul rămase nemişcat. Gelu continuă să păstreze pe braţe cadavrul, privindu-l încă, parcă aşteptînd să audă din nou tînguitul omenesc, parcă mirîndu-se că liniştea e iarăşi biruitoare în parc şi în noapte. Apoi vorbi.

— A murit! şi oftă. Acum abia îl privi. Fără ură, cu ochii limpeziţi de lacrimi, cu privirea obosită, bătrînă. Pe urmă, după ce lăsă alături cadavrul din braţe, se ridică şi cu gesturi domoale, meticuloase, începu să-şi şteargă petele de sînge de pe pantaloni, tamponîndu-le cu batista făcută mototol.

— Te urăsc atît de mult, încît ar trebui să te ucid. Şi continuă să

tamponeze petele cu batista, acum toată murdărită de sînge. Spusese asta liniştit, fără patimă, şi Florian se miră că nimic nu trăda ura ce îi învenina fibrele şi cutele sufletului. Dacă nu m-aş simţi atît de iremediabil înfrînt, te-aş ucide. Toata nenorocirea mea e cauzată de tine şi uite, stai la un pas de mine şi nu sînt în stare să scot revolverul şi să-l descarc în trupul tău nemernic şi apoi să-ţi strivesc capul cu aceeaşi cruzime cu care tu l-ai strivit pe al animalului ăsta. Pe Undina mi-ai răpit-o. Din cauza ta, ea mă dispreţuieşte; pe Aii, care era numai un animal, dar mai inteligent şi mai înțelegător decît mulţi oameni, l-ai ucis. Ce mi-a mai rămas să fiu singur? Mama? Da, mama!… Haide s-o vezi pe mama! Aruncă batista într-un tufiş şi porni înainte, fără să se uite la el, spre pavilion. Florian îl urmă. Mergea în urmă, neîndrăznind să se alăture de el şi asta îl făcea să se simtă inferior, umilit şi înciudat pe sine însuşi.

Parcul începu să freamăte dintr-odată. Florian privi cerul. Norii erau galbeni ca nişte monştri apocaliptici. Furtuna se apropiase pe nesimțite. Un fulger scapără şi tunetul cutremură văile. Ajunseră la pavilion. Parfumul lui tanti Luţi era pretutindeni, obsedant. Gelu deschise o uşă şi din prag se feri în lături ca el să poată privi. Tanti Luţi dormea pe şezlong. Alături, pe o măsuţă joasă, un pahar şi o sticlă goală cu o etichetă bătrînă, iar jos, pe covor, ca nişte confetti, mucuri şi ţigări pe jumătate fumate. Mai încolo, pe noptieră, o lampă cu abajur fila înnegrind sticla. Un miros urît de tutun, alcool şi petrol neliniştea nările.

—Vezi? Dar Gelu nu-l lăsă mult timp să privească. Închise uşa şi coborî. Florian îl urmă, păstrînd încă pe retină imaginea urîtă a unei alte tanti Luţi, beată şi vulgară, dormind pe şezlong.

Curînd fură iar în parc.

— Frumos spectacol, nu? Săraca, mama! Mai înainte de a o vedea aşa, n-am ştiut că o iubesc mult. Cred că e pentru prima dată cînd face asta. S-a simţit desigur tare singură şi nenorocită. M-am purtat astăzi urît cu ea. Devreme, după ce a fost la tine, nu ştiu pentru ce, a venit să mă caute, să-mi spuie că ştii tot, că vrei să pleci

cu Undina. Era neliniştită, plîngea tot timpul, plînsul ei mă enerva. Căci în clipa aceea o uram pentru plînsul ei cu sughiţuri, pentru frămîntarea ei nervoasă… Mă plictisea, mă enerva. I-am cerut să mă lase singur. Şi fiindcă întîrzia mereu, căutînd să mă convingă nu ştiu ce, într-un moment de întunecare, am dat-o pur şi simplu afară. Mi se pare chiar că am îmbrîncit-o. Ea mă privi surprinsă, apoi îndurerată. Şi plecă fără nici un cuvînt, fără să mai plîngă… Am pierdut poate pentru totdeauna dragostea mamei mele. Oftă şi privi cerul. Fulgerele incendiau cuhnile împădurite. Cînd ele se stingeau, cerul era negru, imens. Furtuna se apropia, tunetele clocoteau în văile munţilor. Gelu privea întruna cerul cu fruntea boţită, necăjit, parcă ar fi aşteptat să se arate acolo, sus un semn misterios care întîrzia. Pe urmă, dintr-odată, faţa îi fu luminată ca de un gînd bun:

— Trebuie să plecaţi chiar acum. Florian nu înţelese.

— Cine?

— Voi, tu şi cu Undina… Nu mai pot să lupt, ea mă dispreţueşte… Mi-a spus-o, ţi-o dau… Ia-o şi pleacă!… Dar acum…

— De ce acum? Nu vezi, furtuna e gata să se dezlănţuie şi eu nu cunosc de fel drumul care, dealtminteri, chiar ziua e primejdios.

— Ţi-e teamă?

— Nu pentru mine, ci pentru Undina.

— Nu-mi pasă. Astăzi ţi-o dau eu; mîine va fi prea tîrziu. E furtună, nu cunoşti drumul, care e prost? Ei şi?… Dacă vă veţi frînge gîtul într-o prăpastie, veţi fi cel puţin împreună. E mai bine aşa decît s-o pierzi. Căci mîine, îţi jur pe viaţa mea, va fi prea tîrziu. Mîine nu va fi furtună! şi zîmbi răutăcios, urît. Dacă aş fi în locul tău, aş pleca chiar cu farurile stinse.

— E absurd ce-mi ceri… Logic e absurd, e stupid, e romantic. Să risc viaţa mea şi mai ales pe a Undinei pentru…

— Ce-mi pasă mie dacă nu e logic, dacă e stupid sau romantic? Crezi că altfel ţi-aş da-o? Poate vrei să vă dau şi binecuvîntarea mea? Eşti laş, scumpul meu, şi cauţi să-ţi motivezi laşitatea. Eşti laş, nu ştii să rişti, n-o meriţi pe Undina. Dar uite, furtuna e gata să se

dezlănţuie, mă duc să ţi-o aduc. Tu du-te şi te pregăteşte. Făcu vreo cîţiva paşi, apoi se opri să vadă dacă Florian îl urmează.

Florian nu se gîndea acum decît că avea s-o vadă curînd pe Undina şi se dărui bucuriei. Celălalt, gîndind că vor trebui să plece acum noaptea, pe furtună, riscînd să se prăbuşească amîndoi într-o prăpastie, era uitat.

— Haide! Gelu se ducea să i-o aducă. Va trebui să plece acum cu ea, pe furtună. Fu iarăşi neliniştit. Totuşi, îl urmă, în hol se despărţiră. El sui treptele în camera lui, Gelu să i-o aducă pe Undina.

Florian, după cinci minute fu înapoi. Gelu încă nu coborîse cu Undina. Neliniştit, începu să măsoare aleea din faţa vilei. Furtuna se apropia cu paşi de uriaş. Acum nu se mai gîndea că drumul e primejdios. Nu dorea decît s-o vadă pe Undina, să plece cu ea. I se părea că Gelu nu se va mai întoarce, că totul nu e decît o farsă urîtă. Şi din clipă în clipă, devenea mai neliniştit. Abia după aproape un sfert de oră, Gelu coborî cu Undina, îmbrăcată, gata de plecare; ţinea în mînă o valiză mică. Şi alergă s-o întîmpine, să-i strîngă mîinile, să-i atingă trupul, să se convingă cum că într-adevăr e ea, nu o nălucă frumoasă şi neagră în costum de voiaj.

— Undina, Undina, dacă ai şti cît mă bucur!

— Mă iei cu tine, plec cu tine.

Un fulger lumină orbitor şi trăsnetul căzu aproape, undeva în parc; Undina se strînse lîngă el. Trupul tremură ca o lamă de pumnal.

— Gelu vrea să plecăm acum, pentru că va izbucni în curînd furtuna; tu nu cunoşti drumul şi speră că ne vom prăbuşi într-o prăpastie; nu mi-e teamă însă.

— Nu ni se va întîmpla nimic, Undina, bine că plecăm. Ar trebui să mulţumim furtunii. Furtuna potopi cu ploaie. Tocmai atunci Gelu stopa Buickul în faţa lor, coborî şi deschizînd portiera se ploconi ironic, făcîndu-le semn să suie. Undina vru să aibă un cuvînt bun pentru el. Acum că pleca, se simţea fericită, nu-l mai ura.

— Gelu… El înţelese şi se îndepărtă.

— Mă duc să deschid poarta. Florian la volan, cu Undina alături, aşteptă. Gelu mergea încet, parcă s-ar fi plimbat, cu mîinile la spate, nepăsător la şuvoaiele de apă ce se rostogoleau furioase asupra lui să-l doboare parcă. Şi tot aşa de încet se întoarse după ce deschise poarta. Mergea, puţin plecat înainte, să primească parcă în piept şuvoaiele, ud leoarcă, clipind des ca să-şi ferească pupilele de stropii mari.

Florian la volan, gata să pornească, aşteptă să-l vadă ferindu-se în lături de pe aleie, dar mai ales aşteptă să se apropie, şi înainte de a porni să-i spună el cuvîntul bun început de Undina. Gelu nu se uită la ei. Fixă farurile în al căror con de lumină se găsea, de parcă înaintea lui ar fi fost o fiară cu ochi enormi, gata să. Se repeadă asupra lui, pe care căuta s-o imobilizeze cu privirea. Cînd fu la un pas de botul maşinii, ridică mîna ţinută pînă atunci în spate şi cu lanţul pe care îl ridică, învîrtindu-l ca pe un bici, probabil acela care ferecase pînă atunci poarta, izbi de două ori unul dintre faruri. Florian, care ghicise intenţia lui Gelu încă de atunci cînd văzuse mîna cu lanţul ridicată în sus, mai înainte ca Gelu să aibă timp să sfarme şi celălalt far, porni înapoi, viră brusc şi trecu pe lîngă Gelu atît de aproape, încît aripa îl răsturnă.

Draperia de apă şi întunericul îl opriră pe Florian să-l vadă pe Gelu, care se ridicase imediat de jos, agitînd inutil mîna cu lanţul gros, schimonosit de furie neputincioasă şi murdar pe hainele leoarcă de noroi.

Furtuna trecuse de mult, departe. Cerul era limpede, cu stele ce păleau obosite în dimineaţa care începea să mijească. Un huhurez pălăvrăgea matinal.

Florian, deşteptat din somn de fuioarele de lumină, privi întîi la Undina. Dormea pe bancheta capitonată, învelită cu pardesiul ei.

… Şi îşi aminti:

La cinci sute de metri departe de vilă, Florian stopase cu toate frînele. De-a dreapta serpentinei începea prăpastia şi dacă nu voia

să rişte prăvălirea în adîncul unde mugeau şuvoaiele, trebuia să rămînă acolo măcar pînă cînd ploaia furioasă, care îl oprea să vadă mai departe, avea să se astîmpere. Roţile continuară însă să alunece pe nesimţite în lutul galben.

Florian fu nevoit să coboare şi să strîngă pietroaiele prăvălite din munte, ca să fixeze roţile. Şi cînd, după mai bine de un sfert de oră, se întoarse în maşină, era ud pînă la piele. Îşi dezbrăcă pardesiul, haina, cămaşa, învelindu-se cu pardesiul Undinei.

Pardesiul îmbrăcat peste umerii goi îi aduse în nări parfumul Undinei. Fu începutul înţelegerii.

— Undina!

Undina îi zîmbi blînd, robită… Şi scriseră, amestecîndu-şi sîngele, cea mai sălbatică poemă de dragoste. Afară, în acest timp, furtuna mugea, ploaia potopea furioasă, fulgerele incendiau culmile, tunetele despicau tăriile speriind jivinele ascunse în vizuini.

Florian privi din nou la Undina. În somn îşi dezvelise un braţ gol, pe care soarele îl auri. Florian o înveli cu pledul, şoptind încet ca să nu-i sperie somnul:

— Undina, sînt gelos pe soare!…

Sfîrşit

Eliberare

Gîndeşte-te că, atunci cînd e vorba de lucruri extraordinare şi de necrezut, sîntem îndreptăţiţi să invocăm pe scriitori, întrucît simpli istorici nu se pricep deloc în acest domeniu. Da, atunci cînd extraordinarul trebuie expus în forma cuvenită şi prezentat din punct de vedere pur ştiinţific, cel mai indicat lucru este ca demonstraţia unor date experimentale să se ia din opera unor scriitori cu renume, pe cuvîntul cărora se poate pune temei.

E.T.A. Hoffmann

Simţea clipele pe lespezile orelor păşind ca nişte prunci fără lumini în pupile. Cartea era doar un pretext ca s-o observe, furiş, pe Maria. Sau, poate, distrîndu-se, să uite mînia ce aluneca precum un cablu incandescent, de-a lungul, în artere.

Cu picioarele adunate sub ea şi rezemată cu spatele de perete, Maria cîrpea.

„S-ar putea să răcească, peretele trage… Ei şi?… Ce-i pasă lui? Ce caută gîndul acesta ridicol şi aproape neliniştit? Cîrpea, de două ore aproape, ciorapi vechi de-ai lui şi rupţi prea tare. Cîrpea şi tăcea. O simţea departe cu gîndul şi trupulstrăină. Acul ciugulea repede, impecabil. Oftă… Afară, vîntul prohodea cadavrul descompus al toamnei. Cel puţin dacă i-ar arunca o privire. Să-l întrebe pupilele brune de oftatul care sunase fals în tăcerea din camera pe care focul nu izbutea s-o încălzească… Un cîine lătra răguşit undeva pe afară.

Astăzi s-a împlinit un an de cînd a cunoscut-o pe Maria. O aniversare, deci. Stupid: gîndul, cuvîntul… Un an, trecuse un an!… Numai atît?… Lui i se pare ani şi ani… Se simte bătrîn – totuşi ascultă în el, sincronizate, zvonurile oraşului, ispitele lui, dar mai ales chemarea înnăbuşită şi misterioasă: să rătăcească pe străzile largi, liber, liber ca atunci cînd avea optsprezece ani şi cînd se bucura mereu, flămînd, de tot ceea ce îi oferea tinereţea, viaţa.

De ce nu poate pleca, de ce nu ascultă chemarea oraşului?… Nu poate, nu poate… Rămîne la Maria— rămîn unul cu altul, străini, urîndu-se, chinuindu-se reciproc, neputînd rupe cătuşele destinului ciudat, capricios.

Ce sînt ei? Două fantoşe ce gîndesc diferit, dar, mai ales, se urăsc atunci cînd se decoperă aşa.

Lumina devine cenuşie, mereu mai cenuşie, şi Maria coase întruna. Coase timpul, urîtul, gîndurile ei prinse toate ca într-o mlaştină.

— Ia castanele, ia maroanele!… Doi lei bucata.

Maria tresare. Acul conteneşte o clipă, apoi iarăşi începe să ciugulească împungînd tărtăcuţa ce balonează ciorapul.

Străină o simte şi tot departe. Numai nările i s-au frămîntat o clipă, flămînde poate după mirosul dulce de castane ca atunci în noaptea cînd a suit la el îngheţată.

„Mărie, un an!…” Bine că n-a vorbit tare, bine că nu-i ştie

gîndul. Un an!… Numai un an?…

O zi ca asta cu cer murdar, cu frunze murind fără glorie în grădini ofticoase… Ea aşteaptă în colţul străzii, tremurînd în pardesiul subţire, atentă la firma galbenă ce se legăna în bătaia vîntului cu scîncet mic de fier şi rugină, căutînd parcă literelor ce anunţau discret Hote*l, un* alt înţeles ce se refuza priceperii ei.

Mică, subţire în pardesiul băieţesc, cu uimire înciudată şi dureroasă în pupile, cu rid de plîns, abia stăpînit, schiţat copilăreşte în colţul gurii. El, oprit la un pas de ea, rămîne s-o privească, poate pentru că în amurgul cenuşiu şi murdar simţea dorinţa să aibă o femeie, poate înduioşat de buzele ce tremurau a plîns. Nu-l observă, priveşte mereu firma galbenă.

… Şi cînd privi şi el firma căutînd înţelesul aşteptării în frig şi-n toamnă, amintirea care doare vine întîi ca o reptilă, apoi caracatiţă cenuşie să strîngă sufletul, gîndurile, să le strivească pe toate. Se vede pe sine, cu un an în urmă aşteptînd, învins, în ploaia măruntă şi privind ca şi femeia asta mică, acum, cutia triunghiulară în care alunecau neliniştite şopîrlele albastre ce formau literele cuvîntului – hotel.

Atunci el, femeia necunoscută ce sta acolo, la un pas de el, acum. Aşteaptă, şi el ştie ce aşteaptă, ştie după tremurul buzelor, după nemişcarea pupilelor brune, după trupul înfrînt şi, de asta, parcă puţin ridicol şi îl doare sufletul, dar nu numai pentru ea, ci pentru ea şi el, pentru durerea lor, una parcă, aceeaşi, ca a unor copii oropsiţi, fără bucurii, fără cer bun. Vrea să se ducă să-i prindă în palme mîna mică, îngheţată, să-i sărute pumnul strîns, obrajii de fetiţă, pînă cînd plînsul dinăuntrul trupului avea să se molcomească. Dar nu se duce. Rămîne în preajma ei, pînă cînd ea îl va simţi acolo, aşteptînd.

Trupul mic se înfioară de frig, buzele tremură… Un felinar se aprinde în colţul străzii… Un bec cu lumini puţine, galbene, murdar şi trist ca o singurătate… Un radio cîntă undeva… Pleoapele se strîng, două lacrimi alunecă pe obrajii palizi şi se pierd în gulerul

pardesiului, ridicat…

Aşteaptă, aşteaptă ca şi el, atunci… Se mută de pe un picior pe celălalt, neliniştită, nerăbdătoare. Curînd, peste o oră sau poate şi mai tîrziu, bărbatul pe care ea îl iubeşte va ieşi în stradă împreună cu o altă femeie.

Şi atunci? Atunci laşă se va lipi de zid sau se va ascunde într-o poartă şi de acolo va privi, urmărindu-i, să sufere încă, pălmuită de rîsul lor, de mulţumirea din trupurile lor egoiste.

Femeia cu trup mic e laşă, va fi laşă ca şi el atunci. Dar de unde ştie asta? Dacă aştepta acolo ca să se răzbune, să verse sînge? De unde ştie că într-unul dintre buzunarele pardesiului nu ascunde o armă? Un revolver mic cît o jucărie rece ca un bulgăraş de ghiaţă? Tremură, vrea să plîngă, totuşi pare hotărîtă, îndîrjită. Da, da, acum e sigur că în buzunar ascunde jucăria ce va împroşca mai apoi moarte. Cînd bărbatul va ieşi la braţul femeii, ea se va apropia, mîna va ţîşni din buzunar şi detunătura va speria urîtul străzii. Apoi trupul va şovăi, o clipă numai, şi se va prăbuşi pe caldarîmul străzii. Cealaltă femeie va ţipa de groază… Şi i se pare că nici nu poate fi altfel. Femeia trebuie să se răzbune, să-l răzbune. Să-l răzbune?

Da, da, să-l răzbune, să răscumpere laşitatea lui de atunci cînd n-a avut curajul să pedepsească pe femeia ce întinase dragostea-i aproape idolatră. Se bucură şi panica din el e nerăbdare: ca totul să se consume mai repede şi aşa cum doreşte el. Întunericul ca nişte zăbraznice a început să înfăşoare trupul de fetiţă… Un cîine latră cu pauze lungi a plictiseală sau poate a urît.. Nerăbdarea întîrzie goana clipelor… Acolo nu poate rămîne. Dacă femeia şi-ar întoarce numai puţin capul şi l-ar vedea aşteptînd, ar deveni bănuitoare. O poartă cu stîlpi de zid leagănă umbre. Se duce să se ascundă acolo. Aşteaptă… Femeia nu va fi laşă. Un vîrtej mic trece de-a buşelea, ducînd cu el frunze uscate şi bucăţi de hîrtie. Hornul casei de peste drum a început să fumege. Fumul parc-ar fi un stindard pătat cu noroi. Acolo, înăuntru, e cald. Radioul cîntă. O femeie mîngîie un copil care aţipeşte… Curînd, detunătura va speria somnul de copil.

Numai de ar ieşi mai curînd din hotel bărbatul pe care îl aşteaptă femeia cu trup de fetiţă.

O mobilă a scîncit… Cartea a alunecat din mînă pe birou… Maria a tresărit… De ce se încăpăţînează să coasă încă?… E întuneric.

— Ia castanele, ia maroanele!

— Spicială!… Ediţia specială!… Informaţia!… A sosit ediţia specială.

Clipele trec încet… Acum nu mai poate vedea mărgelele strivite de pleoapele femeii cu trup mic. Întunericul e biruitor pretutindeni. Un clopot sună vesel ca o recreaţie pentru copiii mici. O lumină aurie inundă firma galbenă ce atîrnă afară, în întuneric şi frig. Din hotel iese un bărbat purtînd braţul unei femei. Cealaltă, femeia cu trup mic, tresare, ochii caută împrejur un ascunziş, îl descoperă pe acela în care stă el ascuns, aleargă şi se refugiază acolo, alături de el. Cei doi se opresc nehotărîţi în care parte să apuce.

Se hotărăsc însă curînd. Pornesc pe trotuarul de vizavi, spre capătul celălalt al străzii. Ei, în ascunziş, umăr lîngă umăr, privesc cum trupurile ca nişte umbre negre şi suple plutesc parcă, se pierd în noapte, departe…

Un geamăt surd, sfîşietor, şi femeia de alături caută sprijin. El simte din nou duioşia mîngîindu-i a milă sufletul.

îşi trece braţul pe după mijlocul ei şi rămîne mai departe nemişcat să nu-i tulbure jalea. Gîndul şi aşteptarea de adineaori i se par ridicole. O simte înfrîntă şi laşă ca şi el atunci în amurgul cu ploaie şi moarte galbenă de frunze. Stau alături, amîndoi înfrînţi, amîndoi laşi, înfrăţiţi prin deznădejdea şi urîtul din ei. Abia pe urmă, tîrziu, femeia are o tresărire, ce în intenţie e gest de îndepărtare de el, omul necunoscut pe care îl găsise acolo, aşteptînd singur în înserarea cenuşie şi care o primise alături, duios şi cuminte; în exterior însă nu izbuteşte să fie decît tresărire. Şi rămîne mai departe alături de bărbatul care-i încălzea trupul, sprijinind-o.

Pe urmă, mult mai tîrziu, tot alături pornesc prin noaptea cu

felinare murdare, luminînd tristeţi şi agonii citadine. Alături, strînşi unul în altul se acceptă reciproc, de parcă nu s-ar putea altfel. Nu-şi vorbesc. Tîrziu, cînd o simte cercetîndu-l ca să-l cunoască şi altfel, pe el, bărbatul la braţul căruia merge, şi cînd o simte căutînd un cuvînt, o frază prin care să-i lămurească ceea ce credea că el nu ştie— mai înainte, vorbeşte el, îşi aminteşte toate cuvintele de atunci…

— Ştiu, nu trebuie să-mi spui nimic. Îl iubeai, îl credeai bun… Tu nu l-ai înşelat niciodată… Şi ai crezut că nici el nu poate rîvni alt trup şl alt sînge…

Şi începe să depene fir de poveste, povestea dragostei ei.

— Ştii!… De unde ştii? se miră femeia cu trup mic. Şi e atît de frumoasă cînd se miră!… Ştie, desigur că ştie. Toate poveştile de iubire se sfîrşesc la fel; numai personajele sînt altele…

Pupilele lui sînt acum triste. Triste ca ale femeii cu care merge prin noapte.

Parcă tristeţea lor e una acum, aceeaşi. Tristeţea din pupile, tristeţea din trupuri.

Merg întruna cu paşi mici şi sonori pe caldarîmul murdar.

— Mi-e frig! scînceşte vocea mică de pitulice. Strada e goală, pustie… Case burgheze cu storuri sau transparente cenuşii… Un colţ de stradă şi un chioşc de ziare cu ferestruica ridicată… Aburi calzi, zbughind afară, par eşarfe sfîşiate… O fată îmbujorată priveşte în noapte… Ei trec aproape de aburii calzi şi-i simt prietenoşi pe obraji ca pe nişte palme mici şi catifelate de prunci… Ei merg încă, împreună, nu se pot despărţi… încă o stradă… O recunoaşte… E strada pe care locuieşte el… O vitrină mică de bijutier rîde în noapte… E acolo într-un colţ un inel subţire, răsucit ca un trup de şarpe… întîi au fost două… Pe unul l-a cumpărat el, cîndva, să-l strecoare în degetul subţire şi cu trei noiţe pe unghie, al femeii pe care a iubit-o… Amintirea doare…

— Ajungem curînd!… De ce nu-l întreabă unde? Vezi casa cu poarta aceea cărămizie? Acolo locuiesc eu. Dumneata unde stai?

— Departe!… Şi pupilele îl privesc să-i spună că au înţeles gîndul şi dorinţa lui. El se bucură şi-i strînse uşor braţul să-i mulţumească.

La el e cald… Flăcările rîd violet pe obrazul mic al femeii, ghemuită pe un scăunel în faţa sobei… Stă aşa, cu braţele cruce pe piept, sprijinindu-şi coatele pe genunchi… Pupilele brune privesc vîlvătăile din sobă… Aproape, pe un scaun atîrnă pardesiul băieţesc, iar jos, căzută, pălăria de fetiţă…

„Cît de nemişcate îi sînt pupilele! La ce se gîndeşte? 4’

Şi se simte trist, neliniştit, mai ales neliniştit. Nu ştie de ce. Caută în el, dar nu găseşte nimic… Şi e atîta linişte în camera asta în care a fost mereu singur şi în care, după atîta timp, a intrat iarăşi o femeie. O femeie cu trup mic şi pupile brune, care stă acum ghemuită pe scăunel, să vrăjească vîlvătăile violete.

El stă cu spatele rezemat de soba care frige, priveşte şi, o clipă, se crede încă afară în amurg şi în toamnă, oprit la un pas de femeia ce caută alt înţeles cuvîntului de pe tăbliţa galbenă şi ruginită. Apoi îi e teamă de tăcerea din camera ce nu ştie încă vocea de pitulice, de depărtarea ce simte că se căsca între el şi femeia ghemuită pe scăunel.

— La ce te gîndeşti? întrebă, bucurîndu-se de tresărirea trupului mic, pentru că îl simte iarăşi aproape; şi nu mai aşteaptă răspunsul care nici nu vine. Abia pe urmă, cînd pupilele brune alunecă prin cameră ca s-o cunoască:

— E frumos la tine… îl tutuieşte… Se bucură. Bucuria alungă neliniştea căreia, mai înainte, nu-i găsea explicaţie. Apoi îşi aminteşte că e tîrziu şi că femeia cu trup mic e flămîndă.

— Ţi-e foame? Ea dă din cap afirmativ. Îşi îmbracă pardesiul şi se duce să cumpere bunătăţi. Se întoarce curînd, neliniştit. Tot timpul i se păruse că n-o va mai regăsi. Dar o găseşte tot ghemuită pe scăunel. Pe urmă, după ce sfîrşesc de mîncat, abia încăpînd pe scăunel, stau şi coc castane în jăraticul care se desfăcea ca nişte floricele purpurii. Încă nu ştie numele femeii cu trup mic.

: – Uite, sîntem de atîta timp prieteni şi eu încă nu ştiu cum te cheamă.

— Maria! Dar pe tine?

— Eugen!

— Eugen?…

— Da, Eugen. Ce găseşti de mirare?

— Nu mă mir deloc. Lui i se pare că răspunsul ei sunase ca o mustrare şi simte aşa, ca şi cînd ar fi făcut o gafă. Se uită la Maria, dar acum ea priveşte în altă parte, jăraticul. Pupilele îi sînt iarăşi nemişcate şi de nepătruns.

El aşteptă ca Maria să vorbească privind cum se ard castanele singure în jăratic.

Maria geme şi imediat tuşeşte. Asta e un truc de-al ei. Totdeauna cînd, involuntar, geamătul trădează adîncurile sufletului în care se ascunde o durere, începe să tuşească, crezînd că astfel îl mistifică. El o lasă să creadă aşa…

Acum abia o mai vede, stînd încă rezemată de peretele rece şi cu mîinile căzute în poală alături de ciorapul umplut de tărtăcuţă.

De ce nu se poate duce să-i ia capul în palme, să-i sărute ochii?… La ce se gîndeşte Maria? Şi pentru ce durere ţipase geamătul?… Desigur, ştie şi ea de împlinirea de an… Poate la asta se gîndeşte acum. Poate trăieşte prin amintire ca şi el, anul împlinit, lung, istovitor de lung… Maria de acum de pe sofa: umbră neagră, cu gînduri şi cu trup străine; Maria din începutul anului: ghemuită pe scăunel alături de el, descîntînd somnul jăraticului adormit sub vată cenuşie…

Afară, departe, un clopot dogit de tramvai, croncăne urît, înăuntru tăcere şi cald – invitaţie la somn. Ce va fi apoi? Va pleca Maria? N-o vor înspăimînta frigul şi noaptea de afară? El n-o poate ruga să rămînă. A venit la el doar să se încălzească. Curînd, pupilele vor termina de spus toate descîntecele pe care le ştiu. Atunci va pleca Maria.

Tîrziu, Maria îşi aduce aminte de el. Parcă se bucură de ceva,

parcă îl vede acum întîi. Parcă e o altă Mărie… N-o mai chinuie nimic acolo în cămăruţele sufletului. Dinţi de veveriţă strălucesc albi, dezgoliţi de rîs.

—— Uite, Eugen, s-au ars toate castanele! Cum îi pronunţă numele!… Parcă îl mîngîie… Maria are acum chef de vorbă… Spune o mie de nimicuri… Şi numele lui revine mereu, dinadins. Maria vorbeşte ca să-i pronunţe numele. Eugen… Eugen… Maria îl mîngîie întruna şi el e trist. Pentru ce e trist nu ştie. Simte numai tristeţea ca un ciorchine mare şi negru apăsînd pe suflet. De ce nu se bucură că-l mîngîie cu numele lui, Maria?… De ce nu se bucură că ea vorbeşte numai pentru ca să-i rostească numele? Şi de ce vrea ca Maria să tacă?… Eugen… Eugen. Poate şi asta e descîntec. Adineaori a descîntat tăciunii cu pupilele, acum pe el cu numele şi cuvintele mici de pitulice. De ce?… Ca să fie trist?…

— Taci, Mărie!.. Dar n-o spune tare… Simte o voluptate amară că suferă pentru cuvintele ei fără ca ea să ştie… Şi nici nu se bucură că e acum o altă Mărie. O Mărie prietenă pentru singurătatea lui. Eugen… Eugen… Pendulul anunţă miezul nopţii… Va pleca Maria? Nu, Maria rămîne.

Din noaptea aceea, Maria n-a mai plecat un an.. Un an întreg… Cătuşe şi scrîşnet de dinţi, ură şi deznădejde… Ar fi iubit-o – era doar atît de bună cu el, Maria. Dar n-o iubea, n-a iubito nici o clipă… O ura… II ura şi Maria… Simte asta acum în noaptea împlinirii de an…

Maria e de două luni la el şi totuşi o simte aşa ca şi cînd atunci ar fi venit să mănînce castane şi să-şi dezmorţească trupul mic şi îngheţat în faţa butucilor şi apoi să plece. Căci el aşa a crezut: că Maria va pleca curînd, în noaptea aceea sau în ziua următoare. Poate de aceea, ori de cîte ori pleca de acasă, crede că atunci cînd se va reîntoarce n-o va mai regăsi pe Maria. Dar asta nu se întîmplă. Se bucură nebuneşte cînd, reîntors acasă, o poate strînge în braţe pe Maria… Bucuria e în toate faldurile sufletului… în toate faldurile sufletului?… Parcă se ascunde totuşi undeva un regret mic: că a

regăsit-o pe Maria, că aşteptarea sau poate teama din el nu i s-a lămurit încă.

… Şi poate de aceea nu începuse s-o iubească pe Maria: pentru provizoratul care dura de două luni. Dar într-o zi aşteptarea i se lămureşte. E ziua lui de naştere… întors de la birou, se plimbă ţinînd de mijloc pe Maria, mirîndu-se sincer de florile ce împodobesc masa, de torţa şi prăjiturile de pe bufet. Se aşază apoi la masă.

Prînzul din ziua aceea e singura amintire frumoasă: Maria cu ochi scînteietori şi cu buze umede de vinul negru în care îşi înmoaie prea des buzele; Maria de pe divan, jucîndu-se cu o pernuţă, vorbind întruna nimicuri…

— Mărie, spui o mulţime de prostii astăzi… Maria rîde fără a-i răspunde. Parcă ar fi o fetiţă zburdalnică… Numai de n-ar avea buzele atît de umede… Maria a băut sînge de parcă nu i-ar fi destul sîngele neastîmpărat din arterele-i pline. El ar vrea să-şi pună urechea acolo, la încheietura palmei, ca să asculte în vinişoarele albastre cîntecul sîngelui ei. Se bucură pentru prima dată de cînd o cunoştea pe Maria, şi nu mai e trist că Maria îl mîngîie cu numele lui aşa cum îl mîngîie cu palmele mici.

… Şi deodată.

— Ştii, pe *El* tot Eugen îl cheamă… întîi nu înţelege.

— Pe care el?

— Pe EL!… Ştii doar de cine vorbesc… Tot nu înţelege… Abia mult mai tîrziu… Şi celălalt prinde contur şi forme aşa ca atunci, în poarta hotelului periferic, la braţul celeilalte femei… Maria rîde… Dar rîsul Măriei sună parcă departe… îl dor tîmplele… Ştie că ceva inexplicabil s-a întîmplat cu el, dar nu-şi poate de seama ce anume. Abia apoi, cînd Maria îşi ascunde a somn sub pleoape pupilele brune şi bolnave de strălucire încep în el limpezimile… Şi Maria doarme cu mîna în mîna lui.

Limpezimile încep întîi prin uimire: un loc gol pe o pîrtie a sufletului acolo unde pîndise pînă acum, mereu trează, aşteptarea

chinuitoare. Caută în el aşteptarea chinuitoare, dar n-o mai găseşte… Maria a plecat!… Uită că ea doarme cu mîna în mîna lui.

„Vezi, tot a plecat Maria!” – îşi spune el copleşit de tristeţe şi urît… Instinctul îi spusese doar că într-o zi tot avea să plece Maria… A plecat Maria!… A plecat?… Maria doarme cu mîna în mîna lui… Atunci ce s-a întîmplat?… Atunci pentru ce nu-l mai chinuie aşteptarea?… EU… Şi iarăşi îl vede în poart*a hot*elului, fante de cartier cu figură banală şi mustaţă a la Clark Gabie… Stă imaginea înaintea retinelor, o priveşte curios şi se miră: că celălalt e viu, că trăieşte.

Pînă atunci ori de cîte ori gîndise la bărbatul care trecuse înaintea lui, prin viaţa Măriei, şi-l închipuise aşa ca şi cînd n-ar fi existat. Atunci cînd l-a văzut întîi, îl înghiţise noaptea; niciodată nu-şi închipuise că va reveni din noapte… Şi numai Maria l-a făcut să creadă asta… Zi de zi, ceas de ceas, clipă de clipă… Chiar şi atunci în noaptea cînd a venit la el şi l-a mîngîiat cu numele.

Cînd ajunge aici, gîndul iarăşi doare ca o rană.

— Eugen?…

— Da, Eugen! Ce găseşti în asta de mirare?…

— Nu găsesc nimic de mirare. Cuvintele au sunat atunci a mustrare şi pupilele l-au privit întîi cu ciudă, apoi străine. Şi umilit, a aşteptat apoi să-şi aducă aminte de el, Maria. Ce gîndise ea în timpul cît pupilele descîntaseră tăciunii?… Şi ce se petrecuse în boţul ciudat şi de neînţeles al sufletului ei?… Şi apoi, tîrziu, cînd iarăşi şi-a amintit de el, de ce nu mai era tristă? De ce se bucura acum, Maria?…

Eugen… Eugen… Abia acum ştie că nu-l mîngîiase pe el cu numele.

Maria mîngîiase *numele… Ast*a a fost… Şi el a crezut, a simţit, ca şi cînd l-ar fi mîngîiat pe el cu numele… Cum a putut crede, cum a putu simţi asta? De aceea fusese trist… De aceea rugăciunea din gînd: „Taci, Mărie!

Maria mîngîiase numele Eugen… Euge*n!… Care Eu*gen? El sau

celălalt?… Şi de ce doarme tocmai acum Maria?… De ce nu rîde ca mai înainte, de ce nu spune, Eugen? Poate ascultînd buzele pline ale Măriei i s-ar lămuri întrebarea… Dar Maria doarme.

„De ce dormi Mărie?” Ea doarme încă. Doarme, nu poate să-i audă gîndul pe care nu îndrăzneşte să-l spună tare ca să nu-i tulbure somnul. Dar, uite, Maria deschide ochii. Poate a deşteptat-o dorinţa şi nerăbdarea lui.

— Spune Eugen, Mărie! Ăsta e tot gînd. Maria întinde braţele:

— Eugen, de ce nu vii lîngă mine? Haide Eugen, vino de mă sărută!

Eugen… Eugen… Eugen clipeşte, plimbă ochii în altă parte, pe florile tapetului purpuriu, pentru că îl duruse privirea crispată de buzele Măriei, pînă a nu vorbi… Tristeţea roteşte ca un hulub negru… 0 urăşte pe Maria… Dar nu de acum, de demult, din noaptea cînd pupilele descîntaseră tăciunii somnoroşi. O urăşte, a urît-o fără să fie conştient. Ştie asta abia acum.

„Ce are Maria cu el?” Gîndul îl miră. I se pare ciudat că poate avea un asemenea gînd.

Apoi gîndul i se tîlcuieşte aşa: Parcă ar fi singur în noapte şi frig şi fricos ar chema ajutor.

Acum gîndul nu i se mai pare lipsit de conţinut. E teamă în el şi cuvintele definesc astfel teama: teamă de Maria. Şi iarăşi: „Ce are Maria cu el? Maria nu-l iubea? Atunci pentru ce a rămas la el şi pentru ce îi spune mereu că-l iubeşte?”

Eugen… Eugen…. Numele ascunde taina Măriei… Acum ea doarme iarăşi… Afară a început să ningă… Ninge cu fulgi mari ca nişte monede de argint, să le culeagă sărmanii oraşului… Cum arată Maria în palton de iarnă?… Desigur, ca o fetiţă. O fetiţă cu dinţi de veveriţă şi cu pupile brune ce ştiu descîntece pentru flăcări. Acum doarme cuminte tot ca o fetiţă. O fetiţă de care el are teamă, pe care o urăşte. Poate îi este teamă ca nu cumva fetiţa asta să ştie un descîntec urît şi pentru el. Ce are Maria cu el? Caută cuvintelor alt înţeles. Maria nu-l iubeşte. Da, da, nu-l iubeşte, îl mistifică numai.

Atunci a suit la el pentru ca, dîndu-se lui, să se răzbune pe celălalt. Dar de ce a rămas apoi la el?… De ce l-a făcut să creadă că îl iubeşte?… Nu ştie… Nu ştie…

— Scoală-te Mărie! Şi o zguduie brutal de umeri. Maria se deşteaptă speriată.

— Ce este, ce s-a întîmplat?

—Nimic, Mărie. Nu te supăra că te-am deşteptat. Dormeai, eram singur, mă simţeam singur… Te rog, nu mai dormi. Uite ce frumos ninge afară. Haide să privim pe fereastră!

Măriei i-a pierit somnul… Propunerea o încîntă… Se duc la fereastră, ţinîndu-se de mijloc… Acolo stau şi privesc strada pustie… Maria tace… La ce se gîndeşte?…

— Maria, ţi-e frig, să-ţi aduc un şal?

— Nu, lasă! Rămîi aici!… II îmbrăţişează, se caţără de el ca o iederă, îl sărută… Ochii lor se întîlnesc, parcă pentru prima dată, aproape, aproape, nefiresc de aproape… Ce ciudat îl priveşte Maria!… Şi pentru că vrea să priceapă ciudăţenia privirilor ei, îi prinde în palme tîmplele şi-i caută în adîncul pupilelor… Şi deodată ştie privirea Măriei. *Pr*ivirea Măriei nu e ciudată, neînţeleasă, privirea Măriei e străină. E aşa ca şi *cînd nu* l-ar veda, ca şi cînd n-ar exista pentru pupilele brune şi prăpăstioase. Maria îl îmbrăţişază, Maria îl sărută, dar nu-l vede. Şi abia acum înţelege tot. Maria îmbrăţişază, Maria sărută, Maria vede pe celălalt! El, Eugen cel întîlnit în umbra porţii, nu există. Există celălalt Eugen. Euge*n dinainte de t*otdeauna. Nu există decît un singur Eugen. Pe acela îl iubeşte Maria. Pe Eugen înghiţit de întuneric, acolo departe, spre colţul străzii. Astălalt Eugen, el, nu e decît un pretext, nu există decît ca un mijloc de a iubi în el pe singurul şi autenticul Eugen. Eugen cu mustaţa a la Clark Gabie, căruia îi plăcea să facă dragoste în hoteluri de mîna a treia cu cearceafuri murdare. Pe acest Eugen îl iubeşte Maria, îl sărută acum sălbatic. Şi deşi îl chinuie carnea, deşi sîngele jignit ţipă, nu se smulge îmbrăţişării străine, o caută prelungind sărutarea pentru a simţi mai adînc, mai iremediabil,

totala năruire, dar mai ales, pentru a se convinge că nu se înşală că e aşa cum i-au destăinuit, trădîndu-se, pupilele brune.

Ce are Maria cu el?… De ce nu-l lasă?… Şi, uite, el o mîngîie, poate s-o mîngîie!… De ce, de ce, cînd ştie că ea nu mîngîierea lui o simte, că bucuria acestei mîngîieri, nu i-o dăruieşte lui, ci celuilalt, a*mantul ei* de totdeauna?… Gîndul îl înfurie, îl deznădăjduieşte… Şi totuşi rămîne cuminte lîngă Maria şi, apoi, cînd ea se culcă pe divan, rămîne să-i vegheze somnul liniştit… Maria doarme cu mîna în mîna lui…

Afară ninge întruna, cu bani de argint pentru calicii oraşului. Mîine vor fi sănii cu zurgălăi. Acum ninge banal, exasperant de banal. Întunericul vine de timpuriu, prietenos. Uite, pe stradă se aprind felinare şi lumini în vitrine. Ninge… Ninge… El stă acolo pe scaunul tare, pe jumătate adormit, să păzească somnul Măriei.

Ce are Maria cu el? Gîndul ăsta alungă piroteala. Din stradă se aude un rîs vesel de fată. Parcă ar fi un clopoţel de sanie. Altădată ar fi trezit-o pe Maria:

„Scoală-te Mărie, a venit iarna…” Şi s-ar fi bucurat ca un şcolar cînd coboară din pod săniuţa să-i frece şinele cu glaspapir.

Iarăşi simte încheieturile sudate cu plumb. Totuşi nu mai poate rămîne să păzească somnul Măriei, îi e teamă de gîndurile ce se trezesc dintr-odată toate, chinuitoare. Se ridică, îşi îmbracă paltonul şi coboară în strada albă. Fulgi albi i se prind de gene, întîrzie să se topească. El merge repede cu mîinile în buzunar, cu pălăria lăsată pe ochi şi cu cît se depărtează, cu atît grăbeşte mai mult pasul. Cînd ajunse în inima oraşului cu trotuare pline de lume elegantă şi parfumată, gîndurile se astîmpără toate. Abia aici paşii sînt iarăşi mici şi leneşi ca ai celorlalţi. Are sentimentul că vine de undeva de departe şi că se bucură recunoscînd locurile altădată dragi, oamenii…

Se plimbă, nu se gîndeşte la nimic precis, nici o aducere aminte nu îl tulbură. Maria e uitată, departe. Abia cînd străzile încep să se golească de lume îşi aduce aminte pe Maria. Amintirea e ca un

început de nelinişte. Acum revin toate gîndurile, se biciuieşte singur cu toate aducerile aminte din după amiaza aceea, din toate după amiezile de cînd Maria a rămas la el. Şi, deşi se simte atît de prăpăstios de departe de Maria, deşi amintirile dor, totuşi e neliniştit: că Maria e singură, că Maria îl aşteaptă cu masa şi e tristă că el întîrzie.

Frigul a început să pătrundă pe sub palton, umerii şi-i simte grei de neaua depusă în strat gros. Intr-o cofetărie cîntă un radio pentru singurul client care-şi face socoteh pe un carneţel zoios. În dosul tejghelei cu rafturi de sticlă, o vînzătoare blondă, cu fruntea rezemată în palmă, deapănă fir de poveste banală. O clipă, căldura dinăuntru şi profilul regulat al vînzătoarei îl ispitesc să intre. Dar gîndul că Maria e singură, neliniştită, e mai puternic. Se smulge greu ispitei şi pleacă spre casă pe drumul cel mai scurt, învinuindu-se, urîndu-se, dispreţuindu-se. Ce are Maria cu el? Gîndul e ca un strigăt de ajutor în noaptea tăcută cu bani de argint şi cu văluri de mireasă pierdute pe trotuarele pustii.

… Şi întoarcerea asta din noaptea primilor fulgi, nu pentru că el dorea, ci adus parcă de un duh rău, fu preludiul celorlalte întoarceri care urmară după aceea, toate la fel de chinuite şi străine de voinţa lui prinsă în mrejele descîntecului de pupile brune.

*… Du bist dumm… Du bist blod… Idiot! Iară*şi se ceartă vecinii în camera de alături. Vocea femeii e sonoră, dar uniformă. Grafic, pe un portativ muzical, tonul vocii sonore din camera de alături nu s-ar fi putut însemna decît cu o singură notă: şi bemol. Un şir nesfîrşit şi obsedat de şi bemol. Cî*nd* îşi ceartă bărbatul, cînd îi povesteşte ceva sau cînd îl mîngîie cu vorbe bune, totdeauna tonul e acelaşi: şi bemol. Ascultă ore întregi, fără ca pe portativul imaginar să poată însemna o altă notă. În cele din urmă, plictisit şi enervat, se duce să bată cu pumnii în perete.

Acum însă, vocea fără modulaţiuni îl enervează de la început, căci rupe firul ce deapănă amintirile lui şi poate ale Măriei, pe care mai mult o bănuie, decît o vede, ghemuită pe sofa. Bate cu pumnul

în perete apoi, cînd dincolo e din nou linişte, bîjbîie spre scaunul legănător. Din stradă vocea vînzătorului de castane ispiteşte trecătorii:

„Ia castanele, ia maroanele!…”

Maria caută alături pe sofa şalul şi ghemuindu-se din nou, se înveleşte toată. El o priveşte cum stă şi întîrzie să înnoade firul destrămat al amintirilor. Nu e pentru prima dată cînd o vede pe Maria ghemuită pe sofa, învelită în şal. Dar niciodată n-a avut impresia că şalul acela e ca o cochilie peste trupul mic al Măriei. Aşa o simte acum. Maria ascunsă sub cochilia şalului portocaliu. Şi se simte singur. Maria nu mai e acolo, s-a ascuns sub cochilie, a rupt toate antenele. E parcă într-o altă lume străină, ciudată, necunoscută lui, în care el nu poate intra…

… Şi astăzi s-a împlinit un an de cînd li s-au împlinit destinele… Un an, Doamne, un an!… Firul destrămat al amintirii se înnodă: De luni şi luni trăieşte lîngă femeia pentru care nu există încă. Acest încă e nădej*de.* Pentru asta evadările sfîrşesc în ridicol, pentru asta se întoarce totdeauna umilit, să fie fantoşe pentru visul nebun al Măriei.

El simte şerpii moi şi calzi ai braţelor înlănţuindu-i grumazul gol; porii lui, arşiţa trupului de catifea; în carnea lui femeia caută domolire, astîmpăr, sîngelui ei; şi totuşi nu pe el îl simte, ci pe *celălalt,* strigoiul intrat în trupul lui.

Asta îl chinuie crunt

— Mărie, eu sînt, nu *celălalt.*

— Ce înseamnă asta, Eugen? Cum poţi fi celălalt?!

De ce îl minte, de ce îl mistifică?… Nu vede el, nu simte?…

Ce are Maria cu el?… De ce îl chinuie? De ce nu se întoarce la celălalt?… Şi de ce n-o goneşte?… N-o iubeşte doar!… De ce se chinuie atunci, de ce nu se poate smulge oboselii, vrăjilor Măriei? Ce are Maria cu el? Mereu gîndul e ca un strigăt de ajutor în noaptea din el. Dar e singur totdeauna, nimeni nu-l aude, nimeni nu-l ajută. Şi rămîne lîngă femeia pe care o urăşte. Rămîne căci altfel nu poate.

Ori de cîte ori pleacă de acasă crede că nu se va mai reîntoarce. Viaţa e atît de frumoasă şi el trece alături de ea. Vrea să petreacă, vrea să iubească.

Cînd merge pe stradă, multe femei întorc capul după el să-l privească încă. Ar fi foarte uşor să le cunoască. Rîvneşte fiecare femeie, e trist de zîmbetele dăruite lui de necunoscute. Şi totuşi nu încearcă să şi le apropie. Nu poate. Pleacă de acasă hotărît să nu se mai întoarcă, să cunoască prima femeie frumoasă întîlnită pe stradă, să petreacă, să se îmbete. De fiecare dată nu izbuteşte decît să se îmbete. Atunci e şi mai rău pentru că beat simte nevoia să se chinuie, să se mistifice. Eugen… Eugen… Da, Eugen!… El e Eugen, celălalt Eugen. E ca un actor ce se indentifică cu rolul său. Asta nu-i repungă. Joacă perfect, îşi surprinde cuvinte şi atitudini străine, vulgare, pe care le crede proprii celuilalt. Mîngîierile femeii le acceptă plictisit, dar satisfăcut. E brutal, ironic, are chef de spus anecdote cu poante indecente.

Joacă pînă cînd sforţarea îl istoveşte. Atunci e iarăşi el. Fantoşă. Adică nu chiar fantoşă pentru că poate urî. Pe Maria, pe celălalt.

… Şi zilele trec toate la fel: cu deznădejdi, ură şi evadări sfîrşind în ridicol. Acum renunţase definitiv să se substituie celuilalt, în amintirea Măriei. Dar nu renunţă să-l înfrîngă pe celălalt. Înfrîngerea celuilalt ar însemna eliberarea lui. Dar cum să-l înfrîngă? Cum să o facă pe Maria să nu-l mai iubească, cum să-l ucidă în carnea şi în sufletul ei?…

Maria e acum tristă, ochii îi sînt mereu roşii de plîns. Nu-l mustră, nu-l ceartă. II roagă numai pupilele brune să fie iarăşi bun ca mai înainte. Şi el nu poate susţine privirile rugătoare. Priveşte în altă parte. N-o iubeşte, o urăşte, dar îi e milă. Cînd e prea rău, Maria plînge. Plînge încet cu lacrimi mari, fără suspine. Asta îl exasperează. Îi vine să se repeadă, s-o bată crunt, dar îl cuprinde mila. Şi pentru că simte că dacă ar mai rămîne va fi slab, adică se va duce să-i ceară iertare, iese trîntind uşa.

Afară e frumos, iarnă blîndă şi zurgălăi…

Înăuntru tăcere, coşmar cu o Mărie ce plînge mereu…

Oraşul îl cheamă. Îl cheamă viaţa. Şi el e flămînd după viaţă ca un golan după o bucată de pîine.

Grăbeşte pasul, aleargă, să nu-l ajungă din urmă descîntecele Măriei, să nu audă scîncetele de fetiţă speriată, aleargă să strîngă în braţe viaţa. E liber, de data asta, e liber şi niciodată nu se va mai întoarce la Maria. Şi se bucură exuberant că nu-l vor mai găsi descîntecele Măriei să-l aducă înapoi.

În fiecare zi cînd pleacă de acasă spune aşa, dar de fiecare dată se întoarce: să se chinuie pe sine, s-o chinuie pe Maria.

— Eugen, de ce bei atît?

— Nu dau nimănui socoteală.

— Eugen, îţi ruinezi sănătatea… sufăr!

— Să taci! Ştii, ai început să mă plictiseşti.

• – Eugen, te rog să nu mai bei atît!.

— Tacă-ţi gura! Palma cade grea pe obrazul Măriei. Ce-a făcut!… A bătut-o pe Maria!… Şi Maria nu plînge – se uită numai la el, parcă n-ar înţelege.

— Mărie, iartă-mă!… Am fost beat… Maria, nu vei uita niciodată? Şi în gînd: „De ce spun asta? De ce sînt laş? De ce n-o las să mă urască, să mă dispreţuiască?… Laş, sînt laş. Nu pe mine mă va urî şi dispreţui, ci pe celălalt. Căci eu sînt în ochii ei celălalt." Apoi iarăşi tare:

—Mărie, iartă-mă, voi fi din nou bun ca mai înainte. Numai nu mă dispreţui, Mărie!… Mărie, tu eşti bună, spune că mă ierţi!…

Maria tace… Maria nu răspunde. Abia pe urmă:

— De ce te porţi urît cu mine, Eugen? De ce vrei să te urăsc?… Acum mi se pare chiar că te urăsc. Dar ştiu sigur că te iubesc, că te voi iubi… chiar dacă vei continua să fii rău… Apoi, după o pauză, cu regret: Ai fost atît de bun la început!.

El n-o mai ascultă demult. Cuvintele sînt neînţelese şi monotone ca un descîntec. Încă un descîntec ce-l leagă mai mult de Maria. Nu va scăpa niciodată de Maria? Ce are Maria cu el?… Şi iarăşi e rău cu

ea. Maria îl urăşte, plînge şi-l iartă cînd se arată bun, cînd cere iertare. Asta e în fiecare zi, mereu.

… Şi timpul trece… Ură şi coşmar reciproc, cu deznădejdi şi singurătăţi, cu cătuşe şi evadări, toate sfîrşind în ridicol. Eugen… Eugen… Mereu Eugen, mereu celălalt Eugen… Pe el niciodată nu vrea să-l ştie Maria. El nu e decît un pretext. Asta e, asta a fost mereu. Atunci a suit la el ca să se răzbune pe celălalt, dîndu-i-se lui. Dar nu s-a întîmplat asta. El n-a avut-o niciodată pentru că mai înainte de a se da lui, în timp ce pupilele descîntau flăcările purpurii, în el se împlinea destinul celuilalt: el deveni celălalt.

… Şi mai tîrziu, cînd au început să trăiască, bărbat şi femeie, ea rămase credincioasă tot celuilalt. Celuilalt, fantelui de cartier, banal şi vulgar, pe care nu-l poate înfrînge şi care rămînea biruitor de acolo de departe sau poate din el, acolo unde l-a strecurat dragostea credincioasă a Măriei.

Maria nu l-a înşelat niciodată pe *celălalt.* Ştie asta de mult timp. Gîndul e crescut ca o lamă de pumnal în carne… Şi i se pare că abia acum cînd privea dinţii albi şi maxilarele puternice ai lui Virgil Martinescu, gîndul îi venise pentru întîia oară. Şi tot dinţilor albi şi maxilarelor puternice datora celălalt gînd, corolar primului: Virgil trebuie să-l înşele cu Maria. „Virgil cuceritorul… Virgil, don-juanul Facultăţii de litere… Virgil îl va răzbuna făcînd din Maria amanta lui. Maria, amanta lui Virgil!…” îl dor tîmplele, îl dor pupilele… Gîndul i se pare absurd, nebunesc… Cum s-o arunce tocmai el în braţele lui Virgil? Totuşi spune tare:

— Astăzi eşti invitat la noi la masă. Nevasta mea a pregătit o mîncare de iepure minunată. Ei, nu te uita aşa. Sînt însurat, ce n-ai ştiut asta? Am avut noroc. Maria e o femeie încîntătoare, ai să vezi… Vii, nu-i aşa? N-ai să mă refuzi!

E stupid ceea ce face, de ce nu retractează? Virgil, amantul Măriei? Numai cît se gîndeşte şi îi vine să repeadă pumnul în obrazul bărbierit al lui Virgil.

Se plimbă, purtînd braţul lui Virgil, cu toate că-l urăşte, îl

dispreţuieşte – poate se dispreţuiesc reciproc. El îl consideră pe Virgil o secătură frumoasă; Virgil pe el un soţ ramolit, care probabil va purta şi coarne, dacă lui, adică lui Virgil, avea să-i placă Maria.

O clipă se simte preocupat de a şti dacă Virgil o va place pe Maria. Curînd, preocuparea i se pare comică. Şi rîde înveselit, în gînd: „Cum se poate ca Virgil să n-o placă pe Maria? Va fi o surpriză pentru Virgil. Nerăbdător se uită la ceas. Mai e mult pînă la ora mesei. Şi pentru ca să omoare timpul, cînd trec prin pata unei bodegi, îl invită la un aperitiv. Acolo, vesel, îl sfătuieşte să se însoare, îi descrie în colori roze viaţa în căsnicie.

Virgil îl ascultă şi nu-şi poate stăpîni un zîmbet ironic. II şi vede încornorat. Se preface însă că nu obsearvă nimic, cu toate că are poftă să-l plesnească peste obrajii bucălaţi. E o nebunie ceea ce face. Virgil n-are ce căuta acasă la el. Va mînca la masa lui, apoi îi va lua femeia. Dar ce, parcă e femeia lui? N-are a face. Nu poate suporta asta.

Pleacă totuşi împreună… Regretă… Pe drum îşi spune mereu că trebuie să scape de Virgil… Uite, la primul colţ de stradă, e o staţie de tramvai. Cînd vor ajunge acolo se va opri şi se va bate peste frunte ca şi cînd abia acum şi-ar aminti de ceva:

„Cum am uitat!. Va găsi el un pretext oarecare. Ceva urgent, ce nu poate fi amînat. Numai zece minute să-l aştepte Virgil şi e înapoi. Să-l aştepte mult şi bine. Căci el va coti pe după colţ şi va lua autobuzul care îl va lăsa în faţa casei… Şi se bucură de chiulul pe care i-l va trage lui Virgil.

Au trecut de staţie şi nu s-a întîmplat nimic… Poate la staţia cealaltă se va putea hotărî. Îşi spune asta, dar ştie că nu va fi aşa; şi mai ştie că Virgil va mînca la masa lui. Asta îl înfurie, dar se stăpîneşte. Cînd ajung, Maria îl întîmpină în prag, uimită.

— Uite, Maria, astăzi avem un musafir la masă. Şi-l prezintă: E Virgil, prietenul meu. Cum mai minte!… Virgil nu i-a fost niciodată prieten. Nu-l putea suferi. Probabil că nu se pot suferi reciproc. Cînd se întîlneau schimbau doar cîteva cuvinte de circumstanţă.

Virgil e tulburat, surprins. I se citeşte asta în pupile. Nu se aşteaptă să găsească o femeie atît de frumoasă. Probabil nici nu-l credea vrednic de ea. Secătura!… Tare mai e ispitit să-l ia de umeri şi să-l zvîrle afară. Dar n-o face. La masă Maria e între ei doi. Şi parcă niciodată n-a fost atît de frumoasă, atît de tulburătoare.

Virgil e dat gata. S-a zăpăcit cu totul. O priveşte insistent, aşa cum numai Virgil ştie să privească… Şi rabdă asta, nu-i trînteşte în cap castronul cu supă, nu-l dă afară.

Vrea să pară bine dispus şi culmea, se poartă aşa ca în tot ceea ce face să pară inferior celuilalt. Căci, desigur, poate chiar fără intenţie, Maria îi compară. Izbuteşte de minune. Mănîncă zgomotos, dezordonat, cu şervetul legat pe după gît, ca bătrînii şi copiii, intervine în discuţie cînd nu trebuie, tocmai pentru a spune o prostie sesizabilă pînă şi de Maria.

Timpul trece greu, dar trece. În sfîrşit, Virgil se ridică să plece. El n-are tăria să-l mai oprească şi Maria nici nu se gîndeşte. Îl conduc amîndoi pînă la poartă şi cînd îi strînge mîna îi spune:

„Dragă Virgil, vei fi bine venit la noi oricînd. Poţi să vii cît de des, ne face plăcere căci după cît vezi trăim tare retraşi. Vino tu să ne mai dezmorţeşti. El mulţumeşte, promite. Şi se despart strîngîndu-şi mîinile ca doi prieteni. Secătura… A doua oară nu va mai călca în casa lui. Virgil însă revine, o dată, de două ori, e acum un obişnuit al casei. De multe ori îl găseşte şi-l lasă cînd pleacă tot acolo. Dar încă nu s-a întîmplat nimic. Ar şti din pupilele Măriei. El aşteaptă, e bolnav de aşteptare şi chin. Într-o zi Maria, îi spuse:

— Prietenul tău e un porc!… El înţelege şi o furie nebună îl cuprinde. Celălalt n-a fost înşelat, triumfă din nou. Degeaba s-a chinuit, degeaba a fost bolnav de gelozie. Virgil cuceritorul, Virgil irezistibilul don-juan n-a fost în stare să facă din femeiuşcă asta amanta lui. Prostul!… îi compătimeşte sau îl dispreţuieşte? Nici el nu ştie… Maria i-a rezistat… I-a rezistat Maria!… Furia face loc bucuriei. Maria a rezistat, nu s-a murdărit dîndu-se acestui don-juan de duzină.

— Mărie!… O culege în braţe, îi sărută palmele… Ea îl mîngîie tristă pe păr. Zilele trec… Maria nu pleacă, vrăjile îl leagă mai mult de ea – evadările sfîrşesc toate în ridicol. Şi eliberarea după care toată fiinţa lui tînjeşte, întîrzie departe o aşteaptă poate zadarnic.

În cameră s-a făcut frig, îl dor tîmplele. Ar vrea să se ridice ca să-şi ia haina, dar nu poate. Îi doare parcă tot trupul. Maria tace. De la prînz n-au mai schimbat nici un cuvînt. N-o vede, dar o ştie acolo pe sofa, ascunsă sub cochilia şalului portocaliu. Parcă acolo, dedesubt, e o altă lume. Lumea Măriei sau poate numai lumea de gînduri a Măriei. S-a ascuns dedesubt ca un melc. Ar vrea să-i vorbească, s-o roage să facă puţin foc. I se pare că nu l-ar auzi, că nu i-ar răspunde. S-au rupt toate antenele între ea şi el.

— Mărie, de ce te-ai strîns sub cochilie? Asta o spune în gînd. Nu-l aude. Dar chiar dacă ar vorbi tare parcă l-ar auzi?

— Mărie, de ce te-ai strîns sub şal ca un melc sub cochilie? Ce straniu sună cuvintele în tăcerea din cameră!… Maria nu răspunde. Nu-l aude?… Sau poate l-a auzit, dar s-a strîns mai adînc în căsuţa ei aşa ca un melc cînd se ştie în mîini de copil rău? De ce se ascunde Maria?

Melc, melc, codobelc, scoate coarne boiereşti, şi te du la Dunăre, şi bea apă tulbure…

O descîntă pe Maria, aşa cum făcea cînd era ţînc cu melcii, după ploaie, culeşi din iarba umedă… O descîntă îndîrjit, abia mişcînd buzele, nerăbdător să audă mişcare sub cochilia şalului portocaliu. Maria trebuie să iasă de sub cochilie. Melcii totdeauna ascultă de descîntec. Şi acum Maria e tot un melc. Va ieşi, nu se îndoieşte de asta. Uite, parcă s-a mişcat ceva pe sofa. Se pleacă mult înainte, să vadă mai bine… Maria a scos un braţ de sub şal… El se bucură şi descîntecul devine mai stăruitor… Mîna lasă şalul jos… Acum îi vede profirul cu buclele rebele pe pernă… Maria înlătură buclele de pe frunte şi se ridică sprijinindu-se în cot… Şi şalul mai acoperă acum doar picioarele goale… Pupilele brune îl caută prin întuneric… El aleargă, o culege de pe sofa, o frînge în braţe…

— Mărie, adineaori erai ca un melc ascuns sub cochilie. Eu te-am descîntat şi uite, ai ieşit. Maria e însă tristă. Se ghemuie la pieptul lui şi începe să plîngă. Plînge aşa cum niciodată n-a auzit-o plîngînd, şi-l strînge deznădăjduită în braţe.

— Eugen, astăzi se împlineşte un an de cînd… Şi nu poate continua. Plînsul o înneacă. Parcă ar plînge o fetiţă. Nu mai pot suporta chinul ăsta Eugen…

— Nici eu, Maria. Mi se pare că voi înnebuni. Trebuie să se sfîrşească odată. Şi în gînd: Trebuie să-mi redai libertatea Mărie, trebuie să pleci!…

— De ce nu mai poţi fii bun ca la început? De ce mă chinui Eugen?… Plînsul e jalnic… îl doare sufletul, îi e milă de Maria.

— Taci, Mărie! O mîngîie, îi sărută ochii plînşi, obrazul plin de lacrimi. Iartă-mă, Mărie!… Sufăr… Dacă ai putea să mă iubeşti măcar puţin pe mine, nu pe celălalt…

— Eugen, Eugen, cum să fac să crezi că pe tine te iubesc? îţi jur, Eugen. Dar nu mă crezi, degeaba… Şi plînsul devine mai sfîşietor, mai dureros.

— Taci, Mărie! Te rog… Uite, îţi promit, nu voi mai fi rău, îţi jur Mărie. A fost pentru ultima oară… Va fi iarăşi frumos ca la început. Ai să vezi ce frumos va fi… Te voi iubi mult… Şi tu nu vei mai fi niciodată tristă. Uite, vom sărbători acum anul împlinit. Mă duc să cumpăr— ce vrei să cumpăr? Lasă, ştiu eu… Parcă ar vorbi unei fetiţe căreia îi promite bunătăţi ca să nu mai plîngă.

— … Şi castane, Eugen.

—Desigur, se poate fără castane? Plînsul se domoleşte. Acum e ca un izvor ce susură departe. Mărie îl ţine strîns pe după grumaz. El e trist, obosit. Ar vrea să-şi culce capul pe pernă să doarmă. Săraca Maria, se poartă atît de urît cu ea!… Dar ce-i pasă lui că ea suferă? El nu suferă? Pe el cine îl compătimeşte? Cine ştie suferinţa, deznădejdile lui? Mărie… Mărie… O mîngîie, îi e milă de ea. Şi va trebui să plece să cumpere ce i-a făgăduit.

„Ia castanele, ia maroanele. Maria se uită la el, zîmbeşte. Are

obrazul încă ud de lacrimi. El ar vrea să-i sărute zîmbetul. Şi doar o urăşte.

— Plec, Mărie! Maria şi-a dezvelit picioarele goale de sub şal.

— Să vii repede, Eugen. Eu am să pregătesc pînă vii masa şi am să fac foc.

— Într-un sfert de oră sînt înapoi. Am plecat, la revedere!

Afară s-a lăsat frig… Felinarele sînt parcă toate bolnave… Se simte obosit… II doare capul… Merge încet, de parcă s-ar plimba… Acasă Maria îl aşteaptă şi el n-a cumpărat încă nimic… E atît de departe acum Maria de sufletul lui!… La staţia de autobuze aşteaptă o femeie… Niciodată n-a văzut o femeie mai frumoasă… El trece încet ca s-o observe şi mai încolo se opreşte, aşa ca şi cînd ar fi şi el în aşteptarea autobuzului… Aşteaptă amîndoi fără să se privească… Claxonul autobuzului sună aproape… Femeia are un gest de nerăbdare şi se apropie de bordura trotuarului… Va sui şi el în autobuz… Acolo e lumină, o va putea vedea mai bine şi, cine ştie, poate va reuşi să ocupe un loc alături de ea.

— Să vii repede, Eugen!…

Totul se năruie, parcă. Maria aşteaptă şi el deja a întîrziat. Dar tot se va sui în autobuz. Va trebui doar să cumpere icre. Şi icre proaspete nu poate găsi decît la „Lucullus”. Bine că şi-a amintit. Trişază cu el, ştie asta, dar nu poate rezista ispitei s-o vadă pe femeia frumoasă în lumină autobuzului. Încă un claxon răguşit şi stop. El încearcă o primă dezamăgire: toate locurile sînt ocupate. Un domn politicos oferă locul femeii frumoase care suise înaintea lui. El trebuie să rămînă în picioare. Acum, în lumina mică şi gălbuie din autobuz, femeia pare mai frumoasă, mai tulburătoare.

Şi pentru că frumuseţea necunoscutei îl tulbură, priveşte în altă parte, călătorii din partea de dinapoi a autobuzului. Acolo, distrate, privirile lui se opresc pe o mustaţă neagră, tunsă mărunt şi subțire spre colţul gurii. Pupilele încă tulburi de imagini nu văd întîi decît mustaţa neagră de deasupra buzelor cărnoase, ca şi cînd ele ar fi existat independent de restul figurii. Îl distrează. Parcă ar privi

două trăsături apăsate de creion „Hardmuth No”, pe o bucată de hîrtie brună. Abia apoi, cînd tulburarea din pupile se astîmpără, figura purtătorului de mustăţi îi ajunge la cunoştinţă în întregime. Atunci simte ceva asemănător cu un şoc nervos. Eugen, celălalt Eugen, se află în autobuz acolo pe bancheta din fund. Da, da, e el, nu încape nici o îndoială, închide ochii ca să-şi amintească imaginea pe care o ştie şi s-o compare cu chipul din fundul autobuzului. Asemănare perfectă, îl cercetează curios. O figură banală de fante de cartier. Asta îi dă satisfacţie. Probabil un funcţionar mărunt de la vreo instituţie particulară. Ar putea pune rămăşag că nu e nici inteligent. Un tip obscur, lipsit de spirit şi fantezie. Şi vulgar – îi place doar să facă dragoste în cearceafuri murdare. Şi pe omul ăsta îl iubeşte Maria. Pe omul ăsta n-a putut să-l ucidă în sufletul ei. El şi nici Virgil… Omul ăsta vulgar şi insignifiant a izbutit să împlînte rădăcini atît de adînci în sufletul Mării!… Se miră, nu-şi poate explica… Cu cît îl priveşte mai mult, cu atît i se pare mai incolor, mai vulgar. Dacă l-ar fi întîlnit mai de mult… Ce ar fi fost?… Nu ştie… Dar în orice caz ar fi fost altfel. Acest „altfel” nu i se lămureş*te. Dar* nici nu caută. Îşi aduce aminte că niciodată, în tot acest timp, nu i-a venit în minte că l-ar putea întîlni din întîmplare: pe stradă, în autobuz, într-o bodegă sau, poate, tot ca şi atunci, în poarta unui hotel periferic la braţul altei femei. Asta i se pare curios, inexplicabil. Acum însă l-a întîlnit. Abia după un an de zile. Dacă l-ar fi întîlnit mai devreme… Şi iarăşi: ce ar fi fost?… Da, într-adevăr, ce ar fi fost?… Şi gîndul îi vine pe neaşteptate: Să-l ducă Mării. Gîndul deşteaptă î*n el panică, totu*şi se bucură. Nu ştie de ce se bucură, nu ştie nici ce se va întîmpla. Maria îl aşteaptă să se întoarcă cu portocale şi castane. Îi va aduce bunătăţi, dar şi altceva. l-l va aduce pe Eugen al ei. Eugen de totdeauna. Va fi o surpriză pentru împlinirea de an. Femeia frumoasă cu miros de parfum senzual e uitată. El e nerăbdător. l-l va duce Mării. Şi ce va fi apoi? E stupid să se gîndească la asta. Şi mai ales să-i fie teamă de ceea ce s-ar putea întîmpla. Ce s-ar putea întîmpla? Lui, nimic. Maria îi va

avea pe amîndoi în faţă, se va convinge că el nu e celălalt, îi va putea compara şi-şi va putea da seama cît de superior este el idolului ei Eugen… Eugen… Poate atunci va fi spus altfel. Asta va fi, aşa va fi. Spune asta, dar ştie că va fi şi altfel. Dar la acest altfel nu vrea să se gîndească acum. Trişază *spunî*ndu-şi că nu poate fi decît aşa. E nerăbdător. Îi priveşte insistent. Celălalt pare distrat, preocupat aiurea. Curînd însă se simte privit şi ochii lor se întîlnesc. Ai celuilalt sînt puţin uimiţi, ai lui rîd prietenoşi. Nu-l cunoaşte. De unde l-ar cunoaşte! Şi pentru ca şi celălalt să fie intrigat îşi ridică pălăria şi salută afectuos. Celălalt răspunde, încreţindu-şi fruntea să-şi amintească de unde îl cunoaşte. Pupilele îl privesc înciudate, parcă ar spune: „De unde dracu mă cunoşti, domnule?…” Pe el asta îl amuză. Îl priveşte insistent, îi zîmbeşte. Doamna frumoasă se pregăteşte să coboare. El se strînge să-i facă loc. Apoi autobuzul încărcat iar porneşte lăsînd în urmă staţii fără ca să oprească, urmărit de privirile invidioase ale acelor care vor trebui să aştepte în frig, încă zece minute. Curînd însă, la centru vor coborî toţi. În cinci minute autobuzul va fi gol. Celălalt îşi pune mănuşile. Cîteva croncănituri sacadate şi stop. El coboară cel dintîi… Pe trotuar rămîne să-l aştepte pe celălalt Eugen… E puţin emoţionat, încă nu ştie ce-i va spune… Apoi, cînd acesta coboară, îl întîmpină cu mîna întinsă.

— Ce bine îmi pare că te văd, dragă domnule Eugen! Celălalt îi strînge mîna nedumerit.

— Iartă-mă, domnule, dar nu-mi amintesc cînd am avut onoarea să te cunosc.

— Lasă, nu face nimic. De fapt nu dumneata ai avut onoarea să mă cunoşti, ci eu pe dumneata. Am să-ţi explic mai tîrziu. Acum să mergem de aici. Ai vreo destinaţie precisă?

— A, nu, am ieşit să mă plimb puţin.

—Atunci mergem la „Lucullus” să luăm cîte un aperitiv. Celălalt ezită o clipă, apoi acceptă curios să ştie de unde îl cunoaşte necunoscutul care îi vorbea atît de familiar şi care tot atît de familiar

îl apucase de braţ. Apoi, cînd stau cu paharele dinainte:

— Ştii, dragă domnule Eugen, nu mă aşteptam deloc să te întîlnesc. E o frumoasă şi neaşteptată surpriză. Surpriza are să fie mai mare pentru Maria. Îți mai aduci aminte de Maria?… Celălalt tresare. Parcă tot sîngele i s-a ridicat în obraji. Îl apucă de braţ:

— Dumneata ştii unde a fugit Maria? Dacă ai şti cît am căutat-o. Ce mai face ea? Ochii îi sînt trişti, nerăbdător să audă răspunsul.

— Bine… Te duc îndată la ea. Ai să vezi ce surprinsă are să fie. Chiar trebuie să mergem. E tîrziu şi ea aşteaptă. Un moment numai… Şi se duce să comande bunătăţile făgăduite Măriei! în maşină celălalt deveni visător, se mustră:

— Ai dreptate, m-am purtat urît cu ea. Crezi că-i va face plăcere să mă vadă?

— Desigur, doar te iubeşte încă. Asta îl măguleşte, devine nerăbdător.

— Mai e mult?…

— În cinci minute am ajuns. Ajung… Şi sînt amîndoi emoţionaţi. Pe el îl supăra emoţia ca un bîzîit insistent de muscă. Se dezbrăcară pe tăcute în hol. Celălalt e palid, îşi netezeşte întruna părul. Alături cînta radioul; şi cînd ei intrară, Maria nu simțise. Stă cu spatele la ei ghemuită pe scăunel, descîntînd flăcările.

— Mărie! Şi pune pe masă pachetele. Dar privirile nu-l întîlnesc întîi pe el, ci pe celălalt, rămas în prag, palid, emoţionat. Măriei i-a fugit din obrajii frumoşi tot sîngele şi parcă trupul mic s-a clătinat o clipă.

— *Ce* cauţi aici? Celălalt nu răspunde, arată numai spre el cu privire ce vrea să însemne: „El m-a adus. Şi abia acum îl descoperă lîngă masa pe care pusese toate pachetele…” Sînt amîndoi… Unul în prag, celălalt acolo şi nu înțelege… I se citeşte asta în pupile… El simte nerăbdarea ca un nisip în artere… Ceva are să se întîmple… Ce însă, nu ştie. Şi îi e aproape ciudă că nedumerirea Măriei durează atît. Îi priveşte pe rînd şi parcă aşteaptă ca el sau celălalt să-i explice ceea ce nu înțelege: ce căutah amîndoi acolo. Abia apoi

înțelege din privirea celuilalt: „el m-a adus."

— De ce ai făcut asta Eugen? Da, într-adevăr, de ce a făcut asta? Pentru ce l-a adus pe celălalt? Aşa. Pe celălalt doar îl iubeşte. S-o ia, să plece. Trebuie să scape odată de Maria. Ştie însă că iar trişază, că nu vrea s-o piardă pe Maria. Acum, după ce l-a întrebat, Maria arată altfel, obosită. Niciodată n-a văzut-o pe Maria aşa. Oboseala e în pupile, pe obraji, în trupul mic, istovit, în brațele ce atîrnau de-a lungul trupului greu, parcă fără viață.

— Cît de obosită e Maria! Un gînd exterior străin lui, care nu-l angajază deloc sufleteşte, de parcă Maria n-ar fi Maria. Nu se recunoaşte el în gîndul acela, pentru că în el nu e acum decît un singur gînd ce se încrustează în carnea lui ca o nesfîrşită şi chinuitoare durere: *că Maria îl iubeşte pe el nu pe celălalt,* aşa cum a crezut tot timpul

— „Ia castanele, ia maroanele!…" Şi ca şi cînd vocea îmbietoare a vînzătorului de castane i-ar fi speriat, tresar toți trei. Maria îşi alungă şuvițele rebele de pe frunte şi, smulgîndu-se greu locului, intră în camera de alături. Ei rămîn să aştepte în acelaşi loc, fără să-şi vorbească, fără să se privească.

Ştiu amîndoi că Maria se va întoarce curînd şi că atunci cînd se întoarce se va întîmpla ceva. Ştiu şi aşteaptă. Pe el rostogoliri de spaimă îl chinuie şi ştie că trebuie să asculte de ceea ce simte încrustat acum în carne, dar nu poate să se smulgă de acolo, de lîngă masă, ca să întîmpine pe Maria cu toate bucuriile pe care le-a alungat în adîncurile din el. Nu poate, rămîne şi gîndul întreabă:

„Ce se va întîmpla? De ce întîrzie atît Maria?" Dar uite, Maria se întoarce… E gata de plecare, îmbrăcată cu pardesiul băiețesc, cu buclele strînse sub pălăria de fetiță.

„De ce te-ai îmbrăcat, Marie?" E numai un gînd. Cuvintele mor în gîtlej. Maria merge de parcă s-ar tîrî. Acum e alături de celălalt în prag. De acolo se întoarce să-l privească, să-i vorbească, dar nu poate. Plînsul o îneacă, plînsul care gîlgîie în interior ca şi plînsul lui… în sfîrşit poate. Fiecare cuvînt se tînguie.

— Tu ai vrut-o, Eugen… Rămîi cu bine. Pupilele brune îşi iau rămas-bun de la el, de la lucruri… Celălalt o sprijină, o duce… Prin uşa deschisă îi vede pe amîndoi în hol: pe celălalt cum îşi îmbracă grăbit paltonul, pe Maria cum stă rezemată cu umărul de perete, adusă de spate, mică, obosită…

… Şi el cum poate rămîne acolo, nemişcat, alături de masa încărcată cu pachete, cînd e atîta spaimă în el că Maria e gata să plece tocmai acum cînd ştie *că* pe el îl iubeşte, nu pe celălalt?!…

Uşa s-a închis după ei… Paşii pe coridor se pierd din ce în ce mai departe… Apoi linişte…

A plecat Maria…

Sfîrşit

Rochia de tafta

Realităţile acestei lumi mă impresionau ca nişte vedenii şi numai ca vedenii, pe cînd bizărele gînduri din ţara viselor ajunseseră nu numai hrana vieţii mele de toate zilele, ci însăşi adevărata mea viaţă, întreagă şi unică.

EDGAR ALLAN POE: *Berenice*

Încordarea îl chircise pe scaun într-o atitudine comică. Asculta cu urechile, cu ochii, cu porii, cu întreaga lui fiinţă. Controlîndu-se, avea impresia că, în tot ceea ce era el, constituia un aparat nu destul de perfecţionat pentru recepţionarea sunetelor, a celor mai îndepărtate, mai confuze.

— Lie!… Lie!…

Nu era în nici un caz o părere. Auzise clar chemarea, recunoscuse vocea. O recunoscuse şi acum se bucura răutăcios pentru că ochii lui întîlneau cheia pe care o ştia răsucită în broască. Degeaba îl striga ea – *viaţa!* Nu avea să-i deschidă, aşa cum nu-i deschisese nici altă dată. În atîtea şi atîtea rînduri.

— Lie!… Lie!…

Da, *ea* era, nu încăpea nici o îndoială.

Dar ce avea cu el? De ce îl striga? Desigur, ca să-i deschidă. Dar asta n-o va face niciodată şi fără voia sa, *ea* nu va putea intra. Şi dacă

totuşi, independent de voinţa lui… Prostii! Uşa era încuiată, storurile lăsate. Era baricadat ca într-o cazemată inexpugnabilă.

— Lie, dragul meu, nu eşti acasă?

Da, ea era. Viaţa!… Voia să intre, frumoasă, cu obrajii îmbujoraţi, cu zîmbetul pe buze, cu voce ce ştia poate cînte, dar cuvinte sonore sigur. Gîndul îl îngrozi. Să vorbească viaţ*a tar*e, în casa lui în care nimeni n-a mai vorbit aşa de luni şi luni? Nu, ar fi groaznic!… S-ar întîmpla… Ce s-ar întîmpla?

„Nu ştiu!… Nu ştiu!… în orice caz ar fi groaznic.”

Şi dacă totuşi nu era viaţa? Dacă era Ina? Nu mai încercase ea în atîtea rînduri?

Ina era afară, la uşă… Ina aştepta… Ina implora să-i deschidă… Dar chiar dacă, prin absurd, ar lăsa-o să intre, ce se va întîmpla cu ea? Cum va putea păşi d*incoa*ce, în împărăţia de tăceri şi umbre? Nu va muri imediat, sufocată de atmosfera grea de mucegai şi de putred?

— Lie, te rog, deschide! A început să ningă şi am îngheţat.

Ea era, Ina. Fără îndoială că ea era. Ina, în frigul nopţii de început de iarnă. Totuşi, nu-i va deschide. O va goni. Se ridică şi se apropie de uşă.

— Ina, tu eşti, într-adevăr?

— Eu, Lie. Cum mă poţi lăsa atîta timp în frig?

— De ce ai venit? Nu ţi-am interzis de atîtea ori? Haide, pleacă, Ina! Te rog mult să pleci!

— Cum poţi fi atît de rău, Lie? Vreau să te văd. Mi-e dor de tine. Deschide-mi, te rog!

Cum se mai ruga de el!… Oare să-i deschidă? De data asta oare să-i deschidă? Ce să caute ea aici, ce să caute? Doamne, cît de mult o iubea şi cît de milă îi era acum*a că* stă afară în frig şi se roagă de el.

— Ina, eşti singură? Nu mai e nimeni pe aproape?

— Cine vrei să fie? Sînt singură şi mi-e frig. Tare îmi este frig, Lie!

— Uită-te bine. Nu se poate să nu fie.

— Nu e nimeni, Lie, nimeni.

— Jură-te, Ina, că nu e nimeni. Jură-te pe viaţa mamei tale.

— Mă jur pe viaţa mamei mele, Lie, că nu mai e nimeni.

— În cazul acesta… Ei bine, în cazul acesta am să-ţi deschid. De data asta, în mod excepţional, am să-ţi deschid.

Şi după ce dădu deoparte zăvorul, după ce descuie, căscă uşa numai atît cît era necesar să se poată strecura înăuntru Ina. O închise apoi repede, izbind-o, încuind-o imediat. Răsuflă uşurat şi, trudit brusc, fără motiv, se rezemă cu spatele de uşă. Truda, inexplicabilă, îi aminti de boală.

„Poate au revenit crizele”, şopti gîndul lui înspăimîntat. Ochii oglindiră spaima dinăuntrul lui, iar chipul trăda truda, cea interioară, boţindu-i trăsăturile.

— Lie, ce se întîmplă cu tine? Eşti bolnav?

Nu-i răspunse. Privea în pămînt covorul ros pe la margini şi decolorat, care avea o vechime de cel puţin patruzeci de ani şi cum privea aşa covorul, dintr-odată camera se lungi, devenind lungă, lungă cît o stradă a oraşului. Lie se întrebă îngrozit cum va putea străbate, fără sprijin, tot acest drum, lung cît o stradă a oraşului, cît strada pe care locuia.

Ameţit, clătinîndu-se, întinse braţele înainte, ascultînd parcă de un îndemn inconştient:

— Ina!

Palmele întîlniră umerii Inei care, lîngă el şi nu tocmai în capătul celălalt al camerei, devenită, inexplicabil cum, lungă, lungă, la fel de lungă şi de înclinată ca şi strada lui, continua să-l privească duios şi trist totodată şi într-o crispare sălbatică, degetele strînseră reazemul cald şi de carne.

— Au, mă doare, Lie!

Găsise reazemul umerilor ei şi, datorită lui, echilibrul, şi ca ea să nu bănuiască nimic, îşi înnodă braţele înapoia grumazului ei.

— A trecut atîta timp, Ina, de cînd nu te-am văzut.

— Din vina ta, Lie! îl mustră ea cu vorba şi cu ochii, învinsă de

îmbrăţişarea în care îl regăsea.

La braţul ei putu păşi spre fotoliul unde stătuse pînă venise ea să-i bată în uşă. Răsuflă uşurat. Acum camera îşi, recăpătase proporţiile obişnuite, iar parchetul redeveni perfect orizontal. Dumnezeule, dar ce se întîmpla cu el? Era oare din nou la fel de bolnav ca în primele zile? Nu!… Exclus!…

Fusese doar o ameţeală de o clipă cauzată de bucuria de a o fi văzut pe Ina.

Ina, răsucindu-se pe călcîie, privi împrejur cu o amuzată curiozitate.

— Ia să văd, Lie, dacă e simpatic la tine.

Lie tresări. De data asta Ina vorbise prea tare şi lui i se păru că puţinele cuvinte pe care le rostise speriaseră portretele.

— Ssst! Vorbeşte mai încet, Ina! Te rog!

— De ce, Lie? Nu eşti singur?

— Sîntsingur şi în gînd:

„Nu, aici în casa asta, nu sînt singur, Ina." Şi privi cu teamă portretele cu rame groase de pe pereţi.

— Atunci de ce să vorbesc încet, Lie?

Lie nu-i răspunse şi ea nu se pricepu să-i citească în ochi şi fiindcă nu se pricepu, nu simţi spaima pe care ei o oglindeau, spaima care era în el, care creştea, fiindcă ochii tuşei Tudoriţa, însufleţiţi parcă, îi aruncau reproşuri mute.

— Să vezi, Lie, ce ordine am să fac aici. De cînd n-ai mai deschis ferestrele?

— Să deschid ferestrele? întrebă el îngrozit.

— Da, să tragi perdelele, să ridici storurile, să deschizi ferestrele ca să intre aici aerul, lumina, soarele.

— Asta nu se poate, Ina! se răsti aproape la ea.

— Nu se poate! Şi, mă rog, de ce nu se poate?

— Pentru că nu se poate!

Şi îşi acoperi ochii cu palmele ca să n-o vadă. Acuma, din nou nu mai era sigur că era Ina, că nu era cumva viaţa. Ina?… Viaţa?…

Poate numai viaţa sub chipul Inei?…

— Ina… Tu eşti Ina?

— Cum poţi întreba aşa ceva, Lie?

— În defintiv, de ce n-ai fi Ina?

Şi privi împrejur cu teamă să se convingă dacă nu cumva se ascunsese pe undeva viaţa. N-o zări însă nicăieri. Răsuflă uşurat, o trase pe genunchi şi îşi culcă obrazul pe sînul ei cald.

— Lie, de ce trebuie să fii atît de ciudat!

— Sînt ciudat? Nu-i adevărat. Ţi se pare numai fiindcă vii de afară, din viaţă. Aici însă… Aici e altfel decît afară… Aici e o altă lume… De aceea, aici totul t*rebu*ie să rămînă aşa cum a fost pînă a nu veni tu aici… Pe urmă, tu însăţi trebuie să te schimbi… Trebuie să te integrezi acestui interior… Trebuie să devii şi tu ca mine… Trebuie să-ţi ascunzi viaţa înăuntrul tău, aşa cum fac eu… Eu nu am conştiinţa trăirii mele şi tu, Ina, trebuie să ţi-o pierzi pe a ta.

— Lie, nu înţeleg! De ce trebuie să-mi pierd conştiinţa trăirii mele?

—De ce? Uite!… Priveşte!… Şi arătă, plimbînd mîna, chipurile înnegrite din rame. Ele nu-ţi spun nimic? Priveşte-le atent, vezi-le cît sînt de încruntate şi află că nu totdeauna au fost aşa. Acuma însă, sînt furioase pentru că ai venit, pentru că vorbeşti tare, pentru că… Uită-te, bunăoară, la tuşa Tudoriţa, descifrează-i cuta dintre sprîncene şi spune-mi apoi dacă nu ţi-e puţin teamă.

Ina îl privi neîncrezătoare.

— Ce mai sînt şi prostiile astea, Lie? Să-mi fie teamă de domnii ăştia cu mustăţi şi barbete? De cucoanele astea cu malacoafe şi dantele? Prostii! Nu mi-e teamă defel şi uite, ca să nu se supere, le dau bună seara: Bună seara, doamnelor şi domnilor! Vă rog să nu fiţi supăraţi că am venit să-l văd pe Lie.

Făcu o reverenţă combinată cu o piruetă, apoi, înnodînduşi mîinile la spate şi legănîndu-se ca o fetiţă, începu să treacă în revistă portretele.

— Degeaba, Ina! Ţi-e teamă. Haide, mărturiseşte! Nu-i aşa că ţi-e

puţin teamă?

— Ce mustăţi imposibile are domnul ăsta cu lanţ de aur la vestă. Cine-i?

— Bunicul Toma.

— Şi doamna asta e tuşa… Cum ai spus că o cheamă?

— Tuşa Tudoriţa. Doamne, ce încruntată este!

— Iarăşi începi? Degeaba, nu mă sperii.

— Ina, zău nu glumesc… Mi-e teamă de privirile astea încruntate… Mi-e teamă de toţi bătrînii şi bătrînele astea… Să nu rîzi, Ina… Să nu mă crezi nebun… Mi-e teamă, fiindcă i-am văzut şi altfel decît sînt ac*uma… I-a*m văzut coborînd din rame, trăind viaţa pe care au dus-o mai înainte, cu obiceiurile şi tabieturile lor, astăzi de neînțeles… Zău, Ina, că i-am văzut! Numai că nu sînt sigur dacă n-a fost în vis… Dar asta nu are nici o importanţă… Poate acum e vis şi atunci a fost realitate… Căci mi se pare atît de puţin real faptul că tu eşti aici, că priveşti aceste portrete fără teamă, că poţi ironiza… E de necrezut cum de poţi ironiza. Ina, vrei să mă priveşti puţin?

Ina se răsuci pe călcîie, privindu-l de departe şi cu teamă. Îi era teamă de gîndul care îndrăznea să întrebe ceva îngrozitor.

— Lie, te rog, nu mai vorbi aşa.

— Ina, dragă Ina! Vino lîngă mine. Acum ştiu din nou că eşti tu… Adineaori iarăşi am crezut că este altcineva.

— Cine, Lie? întrebă ea, cuibărindu-i-se în braţe.

— Nu întreba. Tu nu poţi înţelege. Lasă-mă să mă bucur că eşti aproape de mine.

— Şi eu mă bucur, Lie. Simţi?

— Desigur. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, te rog, vorbeşte mai încet.

— Cînd te aud vorbind aşa, Lie…

Se desprinse din braţele lui şi începu să se plimbe cu mîinile la spate, cu ochii pe covorul prăfuit.

— Ce-i cînd vorbesc *aşa*, Ina?

Dar Ina nu răspunse. Dintre gîndurile, multele ei gînduri din

clipa aceea, nici unul nu mergea pînă la capăt, tocmai fiindcă îi era teamă de ele şi plimbarea continuă cîtva timp, spre marea bucurie a lui Lie: că ele, gîndurile, nu vorbeau tare şi deci nu avea nici un motiv să se teamă că ar putea supăra chipurile din rame.

Mult mai tîrziu, paşii Inei se opriră în faţa unui scrin bătrîn, pe care ea pînă în clipa aceea nu-l observase.

— Ce mobilă e asta, Lie?

— Un scrin.

— A, un scrin! Şi începu să rîdă.

— De ce rîzi, Ina? Ce, n-ai mai văzut un scrin?

— Noi avem în casă mobilă modernă. De unde vrei să fi văzut? Şi ce păstrezi tu, Lie, în sertarele astea?

— Eu? Nimic şi nici n-am habar ce conţin. Niciodată n-am avut curiozitatea să le deschid.

— Îmi dai voie să răscolesc prin ele? Sînt încuiate?

— Nu ştiu! încearcă şi tu.

Ina trase de mînerul sertarului de sus. Era plin cu albituri. Îl închise şi deschise pe al doilea. Nici acesta nu conţinea ceva deosebit care să-i satisfacă, măcar cît de cît, curiozitatea. Cîteva boccele cu cîrpe şi o cutie de formă elipsoidală, plină cu nasturi de diverse forme şi din diferite epoci. În sfîrşit, veni rîndul ultimului sertar. Un curcubeu de culori, puţin întunecat, şi puţin prăfuit, ce exalta miros de mucegai şi de naftalină, uimi a bucurie ochii Inei. Avide, mîinile ei pipăiră mătăsurile, răscolindu-le, aducîndu-le pînă aproape de ochi, îndepărtîndu-le apoi.

— Uită-te, Lie, ce de mătăsuri, ce de culori! Dar din nici una nu ţi-ai putea face o rochie.

Ina vorbise din nou tare şi Lie, îngrozit de încruntarea dintre sprîncenele tuşei Tudoriţa, nu se uită la mătăsurile Inei, ci, mustrîndu-se că o primise, îşi făgădui să aibă curajul s-o dea afară cît de curînd.

— Uită-te, Lie, la rochia asta de tafta.

Dar fiindcă el tot nu se uita, ci continua să pîndească încruntarea

dintre sprîncenele tuşii Tudoriţa, Ina veni în faţa lui, ducînd rochia pe braţe.

— Uite, Lie, ce rochie frumoasă am găsit în scrin.

— Da, într-adevăr, e foarte frumoasă! recunoscu el abia putînd îngăima cuvintele, pentru că recunoştea în rochia de pe braţele Inei rochia pe care o purta tuşa Tudoriţa din portret.

— E splendidă, Lie!

— Ina, pune-o la loc! o conjură holbînd ochii la tabloul care, acum, parcă nu mai reprezenta imaginea tuşii Tudoriţa, ci parcă tuşa Tudoriţa era aievea, acolo, pe perete, frămîntînd în mîinile cu degete lungi şi slabe un evantai de os. Tuşa Tudoriţa îl privea încruntată şi parcă în verdele ochilor ei, mai verde decît acela al rochiei, adunase numai mustrări şi blesteme.

— Lie, rămîi aşa! Să nu te uiţi pînă nu ţi-oi spune.

îl mîngîie cu o sărutare fugară pe obraji, apoi fugi în acea parte de cameră unde el n-o putea vedea decît numai dacă întorcea capul. Îngrozit că Ina se pregătea să comită un nou sacrilegiu, îşi acoperi ochii cu palmele, aşteptînd resemnat, istovit de resemnat, inevitabilul.

— Acum poţi să te uiţi, Lie! îl anunţă ea curînd după aceea.

Dar el, neîndrăznind s-o privească, nu avea curajul să-şi ia palmele de pe ochi.

— Te rog, Lie, priveşte-mă!

Era atîta rugăminte în vocea ei, încît el, aproape fără voie, îşi prăbuşi palmele pe genunchi şi atunci, la cîţiva paşi de el, lipită cu spatele de peretele deasupra căruia atîrna portretul tuşii Tudoriţa, o descoperii pe Ina. O Ina alta decît aceea pe care o ştia, o Ina coborîtă parcă dintr-un portret prăfuit, îmbrăcată în rochia de tafta verde, cu cloş bogat şi pliseuri multe în jurul gîtului.

— Sînt frumoasă, Lie?

— Acuma, Ina… acum nu mai mi-e teamă de tine.

— Prostule, dar de ce ţi-ar fi teamă de mine?

Şi Ina rîse abia auzit, cu sonorităţi tainice, melodioase. Rîsul ei,

pînă şi rîsul ei era altfel. Parcă răsese o altă Ina, materializată din contururile de culori şi umbre ale vreunui portret.

Lie o privea şi se bucura pentru că ea se integra acum interiorului, pentru că aparţinea trecutului, despre care toate vorbeau aici, chiar el, care se baricadase, punînd bariere între *lumea lui* şi *cea de afară.* De acolo, de afară, venise Ina, Ina cea de pînă mai adineaori, aducînd viaţa înăuntru, pregătindu-se să dărîme sihăstria unde se refugiase de bunăvoie, refulîndu-şi tinereţea şi alungînd în adîncurile din el *viaţa lui,* ca să nu-i mai audă clocotul. Luni de zile trăise acolo singur, sfătuindu-se cu umbrele, ascultînd rîvna cariilor sau urmărind cu ochii împăienjeniţi de teamă pioasă plimbarea de la miezul nopţii a închipuitelor fantome care, copleşite de *spleen,* coborau din portrete să rătăcească prin odăile colbuite de praf sau să se odihnească în jilţuri largi şi moi, afară, pe veranda ce da spre grădina cu trandafiri sălbăticiţi şi cu alei năpădite de cucută.

— Lie, nu spui nimic? La ce te gîndeşti? De ce mă priveşti în felul ăsta?

Era vocea Inei… Ea întreba. Totuşi, Ina aceasta nu venise de afară, din viaţă. Nu era posibil ca ea să fi venit de acolo. Privind-o, descoperea că numai astfel putea fi femeia pe care ar fi avut dreptul s-o primească în casă, fără teamă că ar supăra portretele spînzurate de pereţi. O Ina care să aibă teamă de viaţa din afara zidurilor casei şi care să vadă în trezirile ei din somnul de noapte fantomele trecutului. Aşa dorise să fie femeia lui şi iată că Ina, Ina înveşmîntată în rochia scoasă din scrin, aşa era.

— Ina, zău că acum nu mai mi-e teamă de tine.

— Sînt frumoasă, Lie?

— Frumoasă? Eşti minunată, Ina!

— Atunci de ce nu vii să mă îmbrăţişezi?

— Vin, Ina, vin!

Tocmai schiţase gestul de a se ridica din fotoliu, cînd, deodată, se întîmplă ceva absurd. De sus, de deasupra capului Inei, portretul tuşii Tudoriţa căzu la picioarele ei. Ani de zile stătuse acolo şi nimic

nu-l clintise. Dar tocmai în seara aceasta şi mai ales în clipa cînd Ina se afla dedesubtul lui, putrezirea şnurului se împlinise şi tabloul căzu la pămînt, trecînd numai cu vreo cîţiva centimetri departe de capul Inei, care, în clipa aceea, fu mai aproape de moarte decît oricînd.

Ina, mai albă decît o bucată de pînză de Olanda, tremurînd toată, se rezemă de perete. Ochii ei înspăimîntaţi, privind tabloul căzut jos, întîlniră pe ai tuşii Tudoriţa care o priveau, o priveau mereu fără să clipească. Iar curînd după aceea, atunci cînd descoperiră că rochia tuşii Tudoriţa era rochia pe care ea o îmbrăcase, oglindiră groaza.

— Lie, rochia asta…

Şi o clipă mai apoi se prăbuşi pierzîndu-şi cunoştinţa.

Lie, care ajunsese prea tîrziu ca s-o prindă în braţe, o ridică de jos, o culcă pe pat şi făcu tot ceea ce se pricepu ca s-o trezească din leşin. Tîrziu de tot, Ina îşi reveni.

— Lie, eşti aici!… Ce bine îmi pare că eşti lîngă mine. Mi-a fost teamă că am murit şi am reînviat într-o altă viaţă fără tine. Ajută-mă, Lie, să scot de pe mine rochia asta blestemată. Deşi e absurd, stupid şi absurd, mi-e acum frică de rochia asta, de tuşa Tudoriţa.

— Nu, Ina! Nu trebuie să-ţi fie frică de tuşa Tudoriţa… cît timp porţi rochia ei. A fost o întîmplare stupidă că a căzut portretul. O ştiu, o simt, *Ina*. De ce să-ţi scoţi rochia? Dacă ai şti ce bine te prinde. Ce minunat arăţi cu ea. Apoi, după o pauză, rugător: Ina, va trebui să pleci în noaptea asta?

— Nu, rămîn la tine, Lie. Vrei să stingi lumina?

Şi în noaptea aceea, rochia de tafta a tuşii Tudoriţa fu rochia de mireasă a Inei.

2

Deşteptarea veni tîrziu, cum tîrziu, abia spre zori, venise şi somnul. Treaz, fără a se trăda, rumega visul avut după ce adormiseră amîndoi: el cu braţul petrecut pe după mijlocul ei, ea cu

capul pe pieptul lui. În vis, retrăise un crîmpei din viaţa lui, începînd cu ziua accidentului şi sfîrşind cu clipa cînd Ina venise să-i bată în uşă cu degete ca ale vieţii. Gîndindu-se la vis, îl retrăia din nou, treaz:

Se vedea în trenul care îl aducea la Bucureşti din oraşul cu o veche tradiţie universitară unde îşi luase doctoratul. Trenul fugărea din urmă depărtările, se strecura prin tuneluri, lăsa în urmă gări minuscule, se ţîra pe dealuri, galopa prin văi adînci sau îşi suna fierăria pe poduri şi ele metalice.

Stătea la fereastră, privind absent peisajul, furat de aduceri aminte care îl purtau, toate, spre casa părintească unde ştia că-l aşteaptă tatăl său, „bătrînul Erasmus", cum îi spunea el datorită vagii asemănări a acestuia cu celebrul umanist.

… şi deodată un zgomot asurzitor de fierărie, o smucitură bruscă şi senzaţia unei prăbuşiri în gol. O înclinare aproape verticală a vagonului, o izbitură puternică în moalele capului, apoi nimic. Mai înainte însă retinele percepură, într-un fragment de secundă, golul în care se prăbuşea, gol parcă imens, pe fundul căruia o apă tulbure îşi călătorea apele care, rebele, ocoleau leneşe formînd acolade. Atît. Ce a urmat după aceea n-a mai ştiut. Cînd a deschis din nou ochii, trecuse o lună, îşi dădu seama că se află culcat într-un pat de spital. Auzi un geamăt surd, prelung, enervant, simţi în jurul capului o strînsoare nesuferită ca de turban care îl sili să pipăie cu mîinile bandajul, pe urmă iarăşi nu mai ştiu nimic şi mai trecură încă două luni pînă îşi regăsi din nou conştiinţa.

Şi de data asta se afla într-un pat de spital, numai că acum era un altul: pat într-o rezervă a unei clinici de boli nervoase, unde fusese transportat după ce celălalt spital îl vindecase de rana de la cap.

Era singur într-o cameră cu pereţii albi şi cu ferestrele suite prea sus. O lumină aurie poleia interiorul nu numai cu tăceri, dar şi cu el, fără îndoială bolnav. Dar oare mai era bolnav? Nu! Fusese, desigur, fusese. Acum se simţea bine, cu spiritul odihnit, cu trupul tînjind

după mişcare. Îi era dor să poată privi pe fereastră, afară, unde bănuia că e cald şi început de vară, să fumeze o ţigară. Dar pe măsuţa de lîngă pat nu găsi decît un pahar plin pe jumătate cu un lichid gălbui, poate limonadă, poate o doctorie.

Oftă dezamăgit şi, dînd pătura în lături, se aşeză pe marginea patului. Privi încă o dată fereastra înaltă, apoi se ridică. Deşi efortul de a se ridica îl obosise, se simţi în stare să ajungă pînă acolo. Sprijinindu-se de măsuţă, izbuti să facă un pas, doi. Dar în clipa următoare camera îşi pierdu proporţiile ei fireşti. Deveni dintr-o dată lungă ca un coridor care cobora mai întîi în pantă lină, apoi dintr-odată abruptă, aproape verticală. Se sprijini cu amîndouă mîinile de speteaza unui scaun, însă senzaţia alunecării îl prăbuşi pe mozaic.

Acolo l-a găsit, după vreun sfert de oră, o soră. Îl sui în pat, îl linişti. Mai tîrziu veni şi profesorul, care îl lămuri că fusese tare bolnav, dar că acuma, cînd îşi regăsise conştiinţa, spera să-l vindece, în scurt timp, de ceea ce numea el, ca să se facă înţeles, fobia de spaţiu. Pe urmă, înainte de a-l părăsi, îi dădu vestea că în chiar după-amiaza zilei avea să primească vizita tatălui său.

Obosit, copleşit de emoţia apropiatei revederi, Lie adormi şi nu se trezi decît atunci cînd auzi toc-toc-ul bastonului bătrînului Erasmus.

— Tată!… Bătrîne Erasmus!

— Slavă Domnului că mă recunoşti!… Sînt două săptămîni de cînd vin aici, zi de zi. Aproape disperasem. Ştii, ai fost tare bolnav de pe urma accidentului de cale ferată.

— Am fost rănit la cap, aşa-i? îşi aminti el de turbanul pe care îşi dăduse seama că-l poartă atunci cînd pentru prima dată îşi revenise.

— Da, ai fost rănit grav la cap. Ai scăpat de moarte printr-o minune.

— Am să mă fac sănătos, aşa-i, tată?

— Nu mai încape vorbă. Profesorul m-a asigurat. Numai că trebuie să te grăbeşti şi tu să te faci bine. Cei de la institut te aşteaptă

cu toţii şi îţi aduc şi o veste bună. Directorul mi-a spus să-ţi transmit că proiectele tale au fost aprobate şi, în primăvară, cînd se va deschide un nou şantier de locuinţe, blocurile ce se vor construi vor fi aşa cum le-ai gîndit şi proiectat tu. Ei, ce zici de vestea asta? Aşa că-i faină?

— Grozavă, tată. Numai să am noroc de un inginer un pic vizionar. Apoi, după o pauză: Ina ce face, tată?

— Mult doreşte să te vadă, fiule.

— Şi mie mi-e dor de ea, tată. Poate că într-o săptămînă vom putea pleca acasă. Nu crezi, tată?

— Neapărat.

Două săptămîni, zi de zi, bătrînul Erasmus veni la clinică. Pe urmă însă, deoarece vindecarea întîrzia, fobia de spaţiu persistînd, fu nevoit să se înapoieze în capitală, fiindcă îi expirase concediul. Pe urmă, numai după o săptămînă, Lie primea acolo, la clinică, vestea morţii subite a tatălui său. Vestea îi parveni în ziua cînd, pentru prima oară, după nenumărate încercări, izbutise să meargă pînă la fereastră şi să privească afară, în curte, de unde lumina intra din zi în zi mai îmbălsămată, mai aurie. Fu o zi de mare bucurie, înăbuşită, după primirea telegramei, de o pioasă durere.

Cîteva săptămîni după aceea, deşi nu complet vindecat, părăsi clinica, chircit de braţul infirmierei care trebuia să-l însoţească pînă la Bucureşti. O maşină îl duse la gară. O alta, din Gara de Nord pînă acasă.

A doua zi, după plecarea infirmierei, a rămas singur. Nu anunţase pe nimeni că se reîntoarce, nici măcar pe Ina. Atîta vreme cît nu era complet restabilit, voia ca atît ea, cît şi ceilalţi să-l creadă încă la clinică.

Era acasă. Casa copilăriei. Casa adolescenţei. Casa neamului său. Neam vechi de intelectuali în cea mai mare parte. Casă cu multe odăi, unele cu ferestre largi, înalte, ca să intre lumina ca într-o adevărată invazie, altele mici, neigienice, cu lumina pătrunzînd de sus, prin luminatoare sau prin ochiuri de ferestre mici cît batista.

Odăi cu mobilă bătrînească, masivă, în tonuri întunecate, cu tapete încărcate, unele de hîrtie, cu grele covoare de Buhara sau cu scoarţe şi chilimuri ale căror culori aprinse păliseră odată cu scurgerea anilor şi aproape în toate aceste multe odăi, pe pereţi, portrete, portretele celor din neamul său. Unchi şi mătuşe, bunici şi bunice, străbunici şi străbunice, rude colaterale – zeci de tablouri, toate în ulei, toate cu rame masive pe al căror bronz anii scurşi îşi lăsaseră patina înnegrindu-1.

în casa aceasta văzuseră lumina zilei cei mai mulţi din neamul său. Aici trăiseră, aici se sfîrşise după o îndelungată viaţă sau răpuşi de boli fulgerătoare încă din anii tinereţii. Dar cu toţii ţinuseră să adauge bibliotecii lor mereu alte cărţi. Fiindcă pasiunea cărţilor o avuseseră mai toţi din neamul său, începînd cu stră-străbunicul Haralambie şi sfîrşind cu tatăl lui Lie. Generaţie după generaţie, adăugaseră manuscrise, incunabule, ediţii princeps sau ediţii complete din scriitorii moderni.

în această casă se născuse şi Lie, ultimul vlăstar în viaţă al unui neam care se împuţinase abia în ultima jumătate de veac. Lie moştenise şi el de la tatăl său, de la bunicul Toma şi de la alţi înaintaşi pasiunea cărţilor. Cărţile i-au plăcut mai mult decît cele mai fermecătoare jocuri, chiar la vîrsta cînd încă nu ştia să citească. I-au plăcut legăturile lor în piele de diferite culori şi care pe deasupra miroseau atît de frumos, i-au plăcut ilustraţiile pe care le conţineau. A cunoscut astfel lumea mai întîi prin intermediul imaginilor. Mai tîrziu, după ce a deprins să înţeleagă semnificaţia gîzuliilor imprimate pe filele cărţilor, a cunoscut-o şi altfel. Gîzuliile l-au învăţat că lumea nu-i în realitate tot atît de frumoasă ca în ilustraţiile pe care el le admirase pînă a nu şti să citească, şi totuşi în aşa măsură de minunată, încît, ca s-o cunoască mai bine, să prefere cititul jocurilor specifice vîrstei. De aceea, cea mai mare parte din timp şi-o petrecea în bibliotecă, mai ales că în casă nu exista un alt copil care să-l ispitească, îndemnîndu-l la joacă. Chiar mai tîrziu, adolescent şi mai apoi student, datorită pasiunii sale mereu

credincioase slovei tipărite, existenţa lui s-a scurs mai mult înăuntrul zidurilor decît în afara lor. Iubea casa pentru biblioteca ei bogată, o iubea cu mîndrie, fiindcă era cuibul neamului său de a cărui vechime vorbeau cum nu se poate mai grăitor tablourile de pe pereţi.

De fiecare dată cînd trebuia să lipsească mai mult timp din oraş, îl cuprindea dorul de casa părintească şi cînd, în sfîrşit, venea ziua mult aşteptată a reîntoarcerii, tot timpul, în tren, nu făcea altceva decît să se gîndească, anticipînd, cît de bine avea să se simtă cînd va fi din nou *acasă.*

După ce s-a reîntors de la clinică, în prima zi n-a îndrăznit să iasă. N-a îndrăznit nici în zilele următoare. Mereu amîna să pună în aplicare sfatul profesorului: de a încerca să învingă, prin voinţă, teama de spaţiu, întrucît vindecarea completă numai de aceasta depindea. Zilele trecură una după alta, pînă cînd casa, cu trecutul şi închipuitele fantome, cu praful şi trosnetul mobilei care putrezea, îl fură. Interioarele dospind de umbră şi tăceri îi dădeau un sentiment de siguranţă. Prin ele se putea plimba fără să simtă nevoia bastonului, fără să caute reazemul mobilelor. *Afară,* în schimb, era strada. Era *spaţiul,* cu toate spaimele lui. Frica de spaţiu îl făcu să înceapă a urî viaţa pe care, fără să vrea să şi-o mărturisească, o dorea, o rîvnea şi tocmai de aceea începu să iubească şi mai mult încăperile, agonia lentă a lucrurilor ce putrezeau, închipuitele fantome desprinse, la miezul nopţii, din ramele atîrnate pe pereţi. Fantomele acesteaportretele— reprezentau *lumea* lui, cu atît mai adevărată, cu cît se convingea că cealaltă, cea de afară, i se refuza. Nu schimbase nimic din orînduiala dezordonată a casei şi nu dăduse voie să schimbe ceva nici bătrînei menajere a bătrînului Erasmus, care acum îngrijea de el. Totul rămăsese ca mai înainte, cine ştie de cîţi ani, fiindcă şi bătrînul Erasmus fusese furat de farmecul ca de cronică veche a bătrînei coşmelii.

într-o zi, se hotărî, în sfîrşit, să urmeze sfatul profesorului: să lupte, prin voinţă, împotriva fricii de spaţiu. Părăsi casa şi ieşi în

stradă. Sprijinindu-se de ziduri şi ajutîndu-se de baston – bastonul bătrînului Erasmus – izbuti să facă primii paşi. Dar, dintr-odată, strada deveni lungă şi mai ales nefiresc de înclinată. Ameţit şi făcînd eforturi disperate să nu se prăbuşească, izbuti să se întoarcă acasă. A doua zi, se întîmplă la fel. A treia încercare se soldă tot cu un eşec. Abia a patra oară – poate unde de data asta încercă noaptea – putu să se tîrască pînă la jumătatea străzii. Fu o mare victorie, pe care însă n-o putu depăşi în puţinele tentative ulterioare.

Abia după o lună, tot într-o noapte, izbuti să ajungă pînă la colţul străzii. Acolo, se opri înspăimîntat de imensitatea şi înclinarea ameţitoare a celeilalte străzi, care se deschidea înaintea sa şi tocmai cînd se pregătea să se întoarcă acasă, îi încrucişară drumul doi foşti colegi de facultate.

— Uite-l pe Ilie Boldeanu. Tu eşti, mă?

— Eu!

— La un moment dat se auzise că ai murit într-un accident de cale ferată.

— Uite că n-am murit.

— Că n-ai murit, am aflat, vorbi celălalt, de la Ina, colega noastră. O mai ţii minte pe Ina?

— Mda! N-am uitat-o.

— Ina mi-a spus că te afli în convalescenţă într-o clinică, la Cluj. Îmi pare bine că te-ai restabilit.

—Totuşi, piciorul… Mai am încă necazuri cu el; minţi, arătînd cu privirea bastonul de care se rezema cu amîndouă mîinile.

— Vasăzică tot ai rămas cu un beteşug. Nu e prea plăcut. Dar trebuie să te consolezi cu gîndul că putea fi mai rău.

— E ceva trecător. Într-o săptămînă, două, cred că voi putea umbla fără baston.

— Atunci înseamnă că ai avut, într-adevăr, mare noroc. De cît timp eşti în Bucureşti?

— Abia de cîteva zile, minţi el din nou.

— Cînd am să-i spun Inei că te-am întîlnit, tare are să se mai

bucure. Dacă îmi amintesc bine, în facultate cam erați prieteni. Am impresia că şi astăzi mai ține la tine.

— Te rog să nu-i spui că ne-am întîlnit. Te rog mult. Cînd am să mă restabilesc de tot, am s-o caut eu.

— Bine, dacă nu vrei, n-am să-i spun. De altfel, nu-i sigur că am s-o întîlnesc prea curînd. Ne vedem destul de rar.

— Voi ce faceți? întrebă el, ca să schimbe vorba.

— Ce să facem! Trăim şi petrecem atunci cînd căpătăm liber de la nevestele noastre.

— Măi, de cît timp nu ne-am mai văzut noi? întrebă acela dintre ei care îi vorbise de Ina.

— Cred că e o *țîrucă* de vreme, răspunse Lie, care învățase cuvîntul cît timp stătuse la clinică.

— În cazul acesta trebuie să stropim revederea noastră cu o sticlă-două de „Traminer". Că eu nu beau decît „Traminer".

Lie încercă să se eschiveze, dar nu izbuti, mai ales că erau amîndoi cu chef şi puşi pe petrecere. Vrînd, nevrînd, trebui să se urce în taxiul pe care unul dintre ei îl fluierase. L-au dus într-o cîrciumă cu grătar la „mama lui" şi n-au plecat de acolo decît înspre ziuă, cu puțin înainte de închiderea localului. Un alt taxi l-a adus acasă. S-au despărțit făgăduindu-şi solemn să se revadă. Lie, care nu ținea să-i mai revadă, le-a dat o adresă falsă.

Cînd a ajuns acasă, frînt de oboseală, a vrut să doarmă. S-a dezbrăcat şi s-a vîrît în pat. Dar cu toate că se simțea istovit, somnul îi dădea tîrcoale numai pe departe.

„Numai să nu-i spună Inei că m-am întors."

Acolo, în cîrciumă, tot timpul la ea se gîndise şi ar fi fost în stare să dea jumătate din anii pe care îi mai avea de trăit numai s-o poată vedea, fără ca, la rîndul său, să fie văzut. Acuma, cînd nu putea dormi, tot la ea se gîndea. Se împrieteniseră în ultimul an de facultate. De atunci trecuseră trei ani. De trei ani se iubeau cu sufletele şi cu sîngele. Cîte amintiri din aceşti ani: un colier întreg, un sipet plin şi fiindcă nu izbutea să adoarmă, cu toate că era atît de

cîineşte obosit, Lie dori să prefere amintirile. Dar dintre toate, numai una i se prinse de retină şi începu să ruleze imagini, una după alta, asemenea unui film vechi, romantic şi un pic ridicol.

„Tîrgul Moşilor!” Drept înaintea lui, un „căişor cu lanţuri” începe să se învîrte în sunetele stridente ale unei caterinci. Încet, mai repede, apoi din ce în ce mai repede. Din cînd în cînd, ţipătul vreunei fete speriate de zborul „căişorului” ei acoperă pentru o clipă muzica falsă a caterincii şi iat-o pe Ina într-unul dintre scăunelele „căişorului zburător”. Ina, fata cu părul de secară umflat de vînt, cu un rîs sănătos şi puţin vulgar pe buzele umede. O priveşte cu o plăcere îngăduitoare, impresionat totuşi neplăcut din pricina rîsului vulgar. Lie se mira că unei fete ca ea – atît de distins frumoasă – îi făcea plăcere să se amuze în ţarcul acela de plăceri ieftine, duhnind a transpiraţie, a praf şi a mititei îmbelşugat condimentaţi. Iată, se dă în „căişori”, este mulţumită şi rîde cu rîsul acela sănătos şi un pic vulgar, pe care abia acum îl descoperă. Se întristează. Se întristează, fiindcă descoperă o altă Ina. O Ina cu rîsul vulgar. Pe Ina aceasta cu rîsul vulgar în nici un caz n-ar fi iubit-o. Dar se mai întristează şi pentru altceva, îl întristează gîndul că Ina aceastălaltă, aceasta cu un rîs vulgar, probabil îl dispreţuia că lui nu-i place să se dea în „căişori”, nu-i place să tragă la ţintă, nu-i place să-şi încerce norocul la „roata norocului” şi nu-i place nimic din ceea ce pe ea o încîntă în ţarcul care duhnea a transpiraţie, a praf şi a condimente.

Pe urmă, cînd Ina coborî din „căişori” şi cînd n-o mai văzu rîzînd, nu mai fu trist, pentru că acum redevenise Ina pe care el o cunoştea şi pe care o iubea cu tot ceea ce era el carne, sînge şi suflet.

— Să plecăm, Ina!

— Să plecăm, Lie, dacă nu-ţi face şi ţie plăcere.

— Să rămînem, Ina, dacă îţi face ţie plăcere.

— Nu, Lie! O plăcere dacă nu este împărtăşită şi de tine încetează de a mai fi plăcere.

Şi-a spus atunci că Ina îl iubeşte mai mult decît o iubea el. Aşa

numai a putut uita de cealaltă Ina, aceea cu rîsul vulgar. A uitat şi nu şi-a mai amintit niciodată de ea, decît acum cînd încerca să doarmă şi nu izbutea şi cînd filmul, un pic romantic şi desuet, proiecta cele din urmă imagini, decolorate şi uzate, foarte aproape de retinele lui obosite de nesomn, identificîndu-se cu ele.

Pe urmă, somnul a venit singur, dintr-odată, binefăcător. S-a trezit după douăzeci şi patru de ore de somn neîntrerupt şi fără vise, odihnit, dar trist, în patul larg, prea larg numai pentru el singur, în întunericul şi liniştea nefirească a încăperilor pustii, unde zgomotele străzii şi aşa liniştită şi somnolentă, pătrundea greu din cauza draperiilor de la ferestre şi a uşilor capitonate. A rămas nemişcat, în pat, să asculte liniştea asemenea unui ţiuit, pe care o percepea nu cu auzul, ci cu gîndurile, absolut cu toate gîndurile, acum preocupate să asculte liniştea care ţiuia, care auia asemenea unui ghioc, fiindcă, de fapt, bătrîna casă a bătrînului Erasmus era ca o scoică uriaşă azvîrlită de valuri pe un ţărm pustiu, o scoică de o formă ciudată, care mai păstra în ea vuietul şi zbuciumul mării.

Stătea în pat, asculta liniştea şi orele treceau, una după alta, aceleaşi, egale cu ele însele, sterilizate de evenimente, aşa cum era şi viaţa lui de cînd se întorsese acasă. Ceasul se oprise într-o noapte, cu trei luni în urmă, şi de atunci nu-l mai întorsese. Zilele treceau una după alta şi el le pierduse şirul. Noapte, zi erau noţiuni care pentru el îşi pierduseră semnificaţia. În întunericul încăperilor, tot timpul cu storurile şi draperiile lăsate, era permanent noaptea. Lua cunoştinţă că *afară* e ziuă doar numai pentru o clipă, atunci cînd venea „mama-mami”, bătrîna menajeră a bătrînului Erasmus, acum menajera lui, ca să-i gătească. Ziua lui era ceea ce pentru toată lumea însemna noapte, noaptea lui ceea ce pentru toată lumea însemna zi.

Stătea în pat, asculta liniştea şi se întreba, numai fiindcă îşi amintise de întîlnirea şi „cheful” cu foştii săi colegi din anii studenţiei, dacă afară era acum ziuă sau noapte. Asculta şi deodată liniştea expiră. N-o mai auzi auind ca marea în „ghiocul” în care,

cînd fusese un băiat de cincisprezece ani, o ţigancă ascultase ce-i şoptea destinul pitit în căuşul scoicii. Nu mai auzi liniştea, dar, în schimb, auzi cum cineva bate în uşa zăvorîtă şi încuiată. Bătea, cineva bătea la uşă. Dar oare cine bătea? Şi brusc, gîndul, care imediat îi zgribuli sufletul cu toate spaimele:

„Nimeni altcineva nu poate să fie decît viaţa!" Viaţa! Numai ea putea să fie. Afurisita!... Ticăloasa!... Nu-i ajungea toată lumea mare cît tot pămîntul. Voia să pătrundă şi aici, în bătrîna casă a bătrînului Erasmus, acum casa lui, sarcofagul lui. Degeaba, nu-i va deschide. Şi dacă nu-i va deschide, viaţa nu va avea cum să intre înăuntru.

Cu dinţii clănţănind de frigul spaimelor din el, se dădu jos din pat şi se apropie tiptil de uşă să asculte. Viaţa bătea întruna.

— Lie!... Deschide, Lie!...

Lie îşi ţinu răsuflarea ca să nu-l simtă viaţa care se afla de partea cealaltă a uşii.

— Deschide, Lie!... Sînt eu, Ina.

Ticăloasa!... împrumutase glasul Inei ca să-l înşele şi să-i deschidă. Numai că el nu se va lăsa păcălit. Nu-i va deschide.

„N-ai decît să baţi pînă poimîine, că eu tot n-am să-ţi deschid!", o apostrofă în gînd, numai în gînd, fiindcă tare nu avea curajul să se ia la harţă cu viaţa.

— Lie, te rog, deschide! Nu se poate să nu fi acasă la ora asta. „Ticăloasa, ce-mi pasă mie de orele tale? Ele nu sînt şi ale mele", îi vorbi tot în gînd.

— Eşti rău, Lie, eşti tare rău!... Mi-e dor de tine, Lie. Degeaba! Degeaba împrumutase viaţa vocea Inei. El nu se va lăsa păcălit şi nu-i va deschide. Viaţa mai ciocăni în uşă de cîteva ori, îl mai imploră cu vocea Inei să-i deschidă, pe urmă auzi paşi îndepărtîndu-se.

Răsuflă uşurat. Plecase viaţa. Plecase şi acuma, cînd se convinsese că nu putea fi păcălit, sigur că nu avea să mai revină. Dar se înşela. Viaţa reveni, împrumutînd cînd vocea Inei, cînd a

unor colegi de la Institutul de Proiectări, unde lucrase pînă să se îmbolnăvească. Dar, de fiecare dată, se ţinuse tare. În nici una dintre încercările ei viaţa nu izbutise să-l înşele.

Aşa trecură zilele. Veni toamna, apoi începutul de iarnă blîndă şi, în fine, ziua cînd Ina ciocănise în uşa lui cu degete ca ale vieţii şi cînd el îi deschisese.

Aşa se sfîrşise visul din noaptea cînd rochia de tafta a tuşii Tudoriţa fusese rochia de mireasă a Inei.

3

Lumina flutura năframe albe aproape de ploapele lui închise. Primul lui gînd a fost că uitase lumina aprinsă. Îşi aminti însă că o stinsese Ina înainte de a se cuibări, aşa cum îi era obiceiul, la pieptul lui. Atunci, de unde venea atîta lumină, încît izbutea să strecoare albul ei pînă şi sub pleoape?

Deschise ochii mari să înţeleagă şi atunci, ochii întîlniră fereastra, cu draperiile date în lături, cu storurile ridicate. Prin sticla prăfuită, lumina albă năvălea hămesită în cameră. Niciodată, de cînd se întorsese acasă, lumina nu izbutise să pătrundă înăuntru şi iată acum era atîta beţie de lumină albă, încît se simţi şi el, dintr-odată, beat. Cu toate acestea, beţia de lumină albă nu izbuti să-i îmbete şi raţiunea.

„Asta numai Ina a făcut-o!”, îşi spuse cu mîhnire şi se răsuci în pat s-o caute. Dar locul de lîngă el era gol. Pe un scaun, aruncată la întîmplare, dormita, năucită şi ea de lumină, rochia de tafta. „Ina!… Unde eşti, Ina?”

Chemarea din gînd nu se lăsă rostită de buze. I se părea inutil s-o rostească. Ina plecase! în clipa aceasta nu simţi nici ură, nici tristeţe. Doar o înmugurire de regret: că Ina, dinadins, înainte de a pleca, lăsase să pătrundă lumina albă în dormitor. Deşteptarea în beţia de lumină albă i se părea fapta urîtă nu a Inei pe care o ştia el, pe care o iubea, nu a Inei care se rugase atîta s-o primească în casă şi cu atît mai puţin a acelei Ina îmbrăcată în rochia de tafta, ci a Inei din „căişorii zburători**, cu genunchii dezgohţi de vînt şi cu rîs

vulgar pe buzele frumoase. Numai Ina aceea era în stare să aducă lumina în casă, numai Ina aceea fusese în stare să plece fără nici un cuvînt de rămas-bun.

„De ce, de ce ai făcut *asta,* Ina?”

Nedumerirea fu rostită tot în gînd, poate unde îşi dădea seama că răspunsul nu i-l puteau da nici chipurile înrămate, nici torentul de lumină albă care curgea, curgea întruna pe fereastră să umple încăperea pînă în ungherele cele mai tăinuite, acolo unde zdrenţe de întuneric se ascunseseră, năucite, speriate.

— Bună dimineaţa, Lie! Te-ai sculat?

Bucuria i se revărsă în suflet, toată cîtă există pe lume. Bucuria că Ina nu plecase. Pe urmă abia îşi aminti că e beat de lumină şi întunericul, zdrenţuit, refugiat prin unghere, năvăli tot înăuntrul său.

— De ce ai făcut asta, Ina?

Ina, oprită la jumătatea distanţei, lîngă scrinul pe care pusese micul dejun pregătit pentru amîndoi, îl privi nedumerită.

— Dar ce am făcut, Lie?

— De ce ai ridicat storurile? Nu ţi-ai dat seama că lumina îmbată, năuceşte, înspăimîntă? Aici trebuie să fie doar umbre, întuneric şi cuvinte rostite în şoaptă, înţelege, pentru Dumnezeu, că nimic din ceea ce există în casa asta nu-mi aparţine, ci totul chipurilor din rame, care m-au primit în viaţa lor halucinantă, alta decît cea de afară.

— Lie, dar acum sînt eu aici.

— Da, acum eşti şi tu aici… Intr-adevăr, eşti şi tu aici. Dar tu trebuie să te integrezi decorului, să fii asemenea mie. Te rog, Ina, îmbracă din nou rochia.

— Imposibil, Lie!

—■ Ina, te rog! Te rog mult.

— De ce nu vrei să înţelegi că nu pot? Cînd o îmbrac, parcă nu mai sînt eu. Îmi schimbă personalitatea, îmi dă alt suflet, alt sînge. Oare de ce, Lie, trebuie să fii atît de straniu?

— Ina, îmbracă, te rog, rochia!… îmbrac-o, Ina!… Ina îl privi lung, mult timp, pe urmă, oftînd, prinse mai întîi să se dezbrace, cu gesturi domoale, parcă de totală resemnare, apoi îmbrăcă rochia. Pe urmă, dreaptă, în picioare, aproape de el, îl privi tristă.

— Poţi să simţi, Ina, cît de liniştit sînt? încercuindu-i mijlocul, o trase alături, culcînd-o, chemînd în palme mîngîierile pe care ea le cunoştea şi care îi plăceau atîta. De data asta însă Ina primi mîngîierile neliniştită. Neliniştită, fiindcă privirile tuşii Tudoriţa păreau vii şi întunecate de ură.

— Lie, e prea multă lumină.

Se ridică şi se duse să lase storurile, draperiile.

— Vezi? Ţi-am spus eu că lumina nu are ce căuta aici.

Ina nu răspunse. Stătea acum pe un scaun, departe de pat, cu mîinile cuminţi odihnind în poală, învăluită, ca într-o plasă, în umbrele care reveniseră din exodul lor de prin unghere.

— Ina, acum parcă eşti o altă Ina. Ina tresări.

— Ştiu. Lie!… Sînt alta… Nu mă mai recunosc… Ascultă, pînă şi vocea nu-mi mai este aceeaşi.

Şi începu să rîdă. Un rîs nervos, isteric.

— De ce rîzi, Ina?

— De ce? Fiindcă e comic, tare comic. E comic, Lie, că o rochie scoasă dintr-un scrin, pe care o îmbraci ca să-ţi satisfaci un capriciu de moment, are puterea să-ţi schimbe personalitatea. Iată, de aceea rîd… De aceea mă prăpădesc de rîs, Lie.

Rîse din nou, un rîs de disperare, de umilinţă.

— Sună atît de straniu rîsul tău, Ina!

— Straniu spui! Bine, dar tu nu-ţi dai seama că aici *totul* e straniu? Portretele, întunericul în care am învăţat să văd atît de repede, liniştea care ne porunceşte să vorbim în şoapte, teama absurdă care plimbă nelinişti prin sînge, tu însuţi eşti straniu, Lie. Da, totul e straniu aici şi mie a început să-mi fie teamă de acest straniu. Mi-e teamă să nu mi se întîmple ceva groaznic, mi-e teamă că-mi voi pierde mintea. Simt că în mine stă să moară ceva care,

deocamdată, se înăbuşă, ţipă după ajutor, stă în putinţa mea s-o ajut, raţional stă în putinţa mea şi totuşi nu pot. Cine eşti tu, Lie? Vrăjitor nu eşti, dar mi-ai vrăjit sîngele şi acum simt că ai început să-mi vrăjeşti sufletul, luciditatea.

— Un „vrăjitor” care te iubeşte, Ina, care vrea să te păstreze numai pentru el. În ziua cînd ai venit, te-am urît. Pentru că veniseşi, pentru că aduseseşi odată cu tine viaţa de afară, pe care o urăsc. Mi se părea că prezenţa ta, cuvintele tale rostite tare, mult prea tare, privirile tale, ironiile tale profanează portretele bătrînilor mei. Îmi era teamă de răzbunarea lor, în gînd le ceream iertare, făgăduindu-le să te alung imediat. S-a întîmplat însă ceva: Ai descoperit rochia tuşii Tudoriţa. Ai îmbrăcat-o. Crezi că *descoperirea* a fost aşa, o simplă întîmplare? Da’ de unde! Chipurile astea din rame ţi-au îndreptat paşii spre scrin, ele ţi-au *sugerat* gîndul şi capriciul s-o îmbraci. Cînd te-am văzut îmbrăcată în rochia asta, deodată s-a făcut în mine o mare linişte. Am simţit că, îmbrăcînd rochia, ai devenit Ina cea adevărată, mireasa parcă dăruită mie de moşii şi strămoşii zugrăviţi pe pînzele pe care le vezi în jurul tău pe pereţi. Erai aşa cum te dorisem, cum te văzusem în atîtea rînduri în nopţile cînd umbrele alunecau fără zgomot prin cameră. Erai parcă tu însăţi o umbră. Poate că tu ai fost umbra care venea noapte de noapte să-mi privească somnul. Poate că ţie ţi-am zîmbit prin somn. Spune-mi, Ina, mi-ai văzut vreodată, noaptea, zîmbetul din somn?

— Taci, Lie, taci!

— De ce, Ina? Ţi-e^ teamă? Lasă, curînd te vei obişnui, curînd vei fi ca mine. Îţi vei da seama că universul tău, universul nostru e casa aceasta, care acum ţi se pare stranie. Da, da, te vei obişnui şi, după ce te vei obişnui, vei tresări de frică atunci cînd vei auzi viaţa ciocănind în uşă, ca să-i deschizi şi te vei întreba atunci: Ce caută viaţa? De ce bate la uşă?

— Cine, viaţa? întrebă ea îngrozită.

— Viaţa, Ina, viaţa de afară.

— Taci, Lie, taci!… Tot ceea ce spui mă înnebuneşte. Nu vreau

ca viaţa să bată la uşă… Vreau s-o las să intre… îmi place s-o simt în nări, s-o simt în sînge… Eu sînt flămîndă de viaţă şi tu îmi ceri să renunţ la ea, să mă îngrop în acest sarcofag al trecutului, cu întuneric şi tăceri, cu fantome care nu există, dar pe care încep să le simt. E groaznic tot ceea ce-mi ceri. Simt cum întreaga mea fiinţă se revoltă, cum ţipă de indignare.

—Te vei obişnui, Ina. Ce să faci *afară1?* Nu te înspăimîntă străzile? Nu-ţi dau ameţeli? Aici e altfel. Aici spaţiul e limitat, aproape că nu există. E primitor… lin… cuminte. Ei, dar vei înţelege toate acestea, încetul cu încetul, pe măsură ce te vei obişnui.

— Dar înţelege că nu vreau să mă obişnuiesc. Vreau să fiu eu, nu aceea pe care rochia asta a strecurat-o în mine. Vreau să redevin eu, aşa cum am fost pînă a nu-ţi trece pragul, pînă a nu îmbrăca rochia tuşii Tudoriţa.

Tremurînd toată, sughiţînd un plîns nervos, începu să se dezbrace.

— Ina!… Pentru numele lui Dumnezeu, nu scoate rochia!

— Ba da!… Trebuie!… Trebuie să mă scap de rochia asta care îmi frige trupul, trebuie să plec din casa asta, cît mai departe, cît mai departe chiar de tine, Lie.

Ina îşi smulgea rochia de pe trup, Ina voia să plece, şi totuşi el era calm. Era calm, fiindcă nu credea că va pleca. Era convins că, pînă la urmă, se va răzgîndi şi va rămîne.

„Ina nu va avea inimă să plece, să mă lase singur. Ea ştie că acum nu mai pot trăi fără ea şi că dacă pleacă voi muri”, îşi vorbi în gînd.

Era atît de convins că Ina nu va pleca, încît fu în stare să simtă că i se făcuse foame.

— Ina, mi-e foame! îi mărturisi, mutîndu-şi ochii spre scrin, acolo unde ceştile cu cafea încă mai abureau.

Nu-i răspunse. Îşi îmbrăca paltonul şi abia acum spaima îl învălui.

— Pleci, într-adevăr, Ina?

Ina, surdă, înghiţindu-şi plînsul, se îndreptă spre uşă.

— Adio, Lie!

Plecă, fără să mai privească în urmă şi fără să închidă uşa după ea.

— Ina!… Ina!…

Gerul, ca un imens urs alb, se strecură înăuntru, pe uşă, lungindu-se pe covor.

Plecase Ina!… Cutremurat de frig şi spaimă, începu să se îmbrace cu aceeaşi febrilitate, un pic dezordonată, cu care se îmbrăcase adineaori Ina. Un singur gînd îl stăpînea acum. S-o ajungă din urmă, s-o convingă să se înapoieze. Ina totuşi îl iubea, nu se putea ca, pînă la urmă, să nu se lase înduplecată de rugămintea lui.

Îşi trase pantalonii peste pantalonii pijamalei, haina peste haina pijamalei şi, cu capul gol, cu pieptul descoperit, uitînd să-şi mai ia paltonul, plecă să prindă urma Inei. Dar pînă la capătul ei, strada era pustie. Ina era acum departe, cine ştie dacă avea s-o mai ajungă din urmă şi mersul său, la început şovăitor, grăbit apoi, se transformă în fugă.

Lie alerga, repede, din ce în ce mai repede, fără să observe privirile uimite ale trecătorilor, care se opreau să se uite după omul cu capul gol şi numai în haină. Gîndul lui era unul: s-o ajungă din urmă pe Ina. Alerga, alerga şi deodată fu conştient că aleargă, *că poate alerga.* El care, pînă mai adineaori, ca să se tîrască pînă la colţul străzii trebuise să se sprijine de zidul caselor şi să se reazeme de baston, acum putea alerga ca orice tînăr de vîrsta sa, fără teamă de spaţiul străzilor inexplicabil proiectat pe retinele sale imens, imens şi înclinat. Bucuria vindecării fu atît de sălbatică, atît de copleşitoare, încît, uitînd de Ina, îşi încorda paşii într-o goană şi mai mare, numai pentru plăcerea că putea alerga.

Tîrziu de tot, istovit, se opri în faţa casei în care locuia Ina, apăsînd prelung şi nervos butonul soneriei. Gînd mama ei îi deschise, de obosit ce era, abia putu îngăima:

— Sărut mîna… Vreau să vorbesc cu Ina.

Cîteva clipe mai tîrziu, stătea în faţa ei. Înspăimîntată de chipul său răvăşit, Ina întrebă cu vocea alterată:

— Ce e cu tine? Ce ţi s-a întîmplat, Lie?

— Ina, am venit să te iau. Vino, trage perdelele, ridică storurile, deschide ferestrele, mută portretele în pod, adu viaţa în casă, fă ce vrei, Ina, numai întoarce-te. Acum sînt un alt om, Ina. Acum mi-e dor de viaţa pe care am urît-o…

Sfîrşit

Mîinile

Dacă aş fi un om din alte vremuri, m-aş fi supus soartei mele socotindu-mă fermecat. Dar în zilele noastre de necredinţă minunile nu sînt obişnuite. Aici trebuie să fie o scamatorie psihologică. Ce pot face o băutură şi o privire fixă, o altă băutură şi o altă privire fixă, ori vreun alt procedeu similar pot desface, desigur şi alte dăţi s-a întîmplat să-şi piardă oamenii memoria. Dar să-ţi schimbi memoria cu alta!

H.G. Wells, *Istoria lui Elvesham, răposatul* ămas-bun, Gena!

Era vocea mea. Cea obişnuită. Vocea mea dintotdeauna. Ochii însă, ochii nu mai erau aceiaşi. Mi-i pîndeam privind pe furiş şi ipocrit în apa moartă a oglinzii. Ochii mei luceau straniu din cauza neastîmpărului luminos al plecării. – Nic… Nic, pleci?

— După cum vezi. Gena!

— Adio, Nic!

— Cu bine, Gena!

Ea se lupta cu lacrimile. Eu mă bucuram. Mă bucuram nu pentru că *puteam* pleca, ci pentru că îmi eliberasem mîinile din mîinile ei, pentru că ele îmi aparţineau şi, odată cu ele, îmi aparţineam din nou mie însumi.

Am ieşit în stradă. Noaptea se plimba învălurită în văluri de doliu. Tăcerea, ca o Penelope, torcea singurătatea aşteptînd un Ulysse pierdut în negurile spaţiului. Noaptea, alături de mine, îşi netezea pliurile rochiei. Auzeam foşnetul armonios de mătase, vedeam mîinile, le simțeam graba. Mîinile nopţii se grăbeau

mîngîind mătasea rochiei. Noaptea se grăbea. De ce se grăbea noaptea? Nu ştiam şi eu mă grăbeam. Teribil mă mai grăbeam.

— Nic!… îmi eşti drag, Nic!

Noaptea împrumutase vocea Genei. Noaptea mergea alături de mine. Noaptea sau Gena? în nici un caz, Gena. Gena rămăsese undeva departe, în casa de unde plecasem pentru totdeauna. Pianul… Cărțile mele… Discurile… Vrăjitorul lui Dumnezeu… Bach… Statuetele de jad… Măştile africane… Cosițele blonde ale Laurei… Lucrurile Genei, risipite prin toată casa, ca şi veşmintele ei… Spaimele mele… Coşmarul… Mîinile ei… Totul rămăsese undeva departe.

Strada pe care mă grăbeam ducea în port. Dar pînă acolo mai aveam de mers mult, cu toate că mă grăbeam. Stradă pustie, cu platani trişti, fiindcă nu treceau oameni pe sub răcoarea lor, fiindcă ferestrele erau oarbe. Erau trişti platanii, fiindcă oamenii înapoia ferestrelor dormeau, puteau dormi, cu toate că dinspre baltă venise primăvara. Toate ferestrele erau oarbe ca orbii şi cu storurile lăsate dinadins parcă să nu pătrundă lumina lunii cînd avea să răsară şi nici mirosul de clorofilă al platanilor. Doar o singură fereastră, oarbă şi ea, era deschisă larg, ca un ochi căscat şi orb cerşind zadarnic o fărîmă de lumină. Cu coatele rezemate de pervaz, o bătrînă privea strada. Mă privea pe mine cum mă apropiam grăbit să ajung în port, acolo de unde nu aveam să mă mai întorc niciodată acasă la mine, acasă la Gena. O bătrînă care fusese cîndva frumoasă, cu ani în urmă, ehei pe vremea cînd o răpise banditul Dimofte, regele bălților.

Mă grăbeam şi mi se părea că nu pentru a doua oară străbat strada cu acelaşi gînd, cu ageeaşi hotărîre, ci pentru prima dată. Atunci, de prima dată… Era tot primăvară. O primăvară tulburătoare, caldă, care mirosea frumos a vegetale. Mă călăuzise mergînd alături de mine şi grăbindu-se, aşa cum mă călăuzea, aşa cum se grăbea, acum, noaptea sau Gena.

Gena. În casa din capătul celălalt al oraşului, ghemuită în perne,

plînsă, singură… La picioarele patului, Pic, cîinele meu…

A rămas şi el la ea. I l-am lăsat, aşa cum îi lăsasem trecutul, cum mă lăsasem pe mine în tot ceea ce fusesem *Nic.* Eu nu mai eram Nic: Nic, cu ciudăţeniile lui, cu bucuriile şi tristeţile lui, cu spaimele, mai ales cu spaimele din timpul zilei şi cu coşmarele din timpul nopţii. Redevenisem Nicolae Comşa din noaptea de primăvară cînd stăteam singur pe chei, privind apele leneşe şi murdare de ulei ale Dunării.

, Atunci… în noaptea aceea am vrut să mor. Dar de ce? m-am întrebat.

Am scrutat întunericul, mi-am încordat auzul aşteptînd să-mi răspundă, să-mi reamintească. Întunericul era însă negru, tainic, de nepătruns. Odată voisem să mor şi acum nu-mi mai reaminteam de ce. Sau poate că murisem şi renăscusem imediat într-o altă viaţă, viaţa alături de Gena?

„în definitiv, de ce am vrut să mor primăvara trecută?"

… şi mi-am reamintit. Amintirea a venit de departe, deşi de undeva din mine. În noi există multe drumuri: drepte, întortocheate, netede, sinuoase, bolovănoase, urcînd sau coborînd, întretăindu-se sau fugărindu-se parcă, mergînd împreună şi paralel sau suprapunîndu-se pînă la identificare. Drumuri multe, atît de multe, încît nu le ştii nici numărul şi nici direcţiile. Pe aceste multe drumuri urcă spre clarul conştiinţei noastre, cînd vrem şi cînd nu vrem, într-un cortegiu nesfîrşit, amintirile.

Pe unul dintre aceste drumuri, bolovănos, dar fără ocolişuri, a urcat amintirea. Da, anul trecut, cînd abia împlinisem douăzeci de ani, voisem să termin cu viaţa din cauza unei femeimai mare cu patru ani – care tocmai din acest motiv refuzase să se mărite cu mine. Reţineţi, aveam douăzeci de ani, era primăvară şi totuşi voiam să mor fiindcă o femeie cu patru ani mai mare decît mine nu mă voia de bărbat. Caraghios? Dar cînd ai douăzeci de ani poţi deveni atît de uşor caraghios fără să-ţi dai seama! Mă credeam însă atît de nenorocit, viaţa mi se părea atît de neinteresantă, prietenii

atît de şterşi şi de cicălitori, iar cărţile preferate atît de anoste, încît altă soluție nu am găsit.

Astăzi, cînd mă gîndesc la acea perioadă din viaţa mea, nu mă pot abţine să nu zîmbesc. Atunci însă nu-mi dădeam seama că eram pe punctul de a dovedi exact ceea ce uram şi dispreţuiam cel mai mult şi cu înverşunare: laşitatea.

Nimic nu mi se pare mai degradant, nimic nu mă îngrozeşte mai mult decît laşitatea. Am învățat s-o urăsc şi s-o dispreţuiesc încă de la o vîrstă foarte fragedă. Am învățat să-i cunosc multiplele fațete pe care le poate împrumuta, cameleonic, mai întîi acasă la noi şi mai tîrziu, cînd ochii mei, despre care femeile spuneau că sînt uimiţi ca ai unui copil şi trişti ca ai unui mucenic înainte de supliciu, s-au deprins a vedea viaţa din jurul meu şi dincolo de aparenţele imediate. Acasă la noi, la mama şi la tata mai întîi. Dumnezeule, cîte forme poate îmbrăca laşitatea! Cu un fel de dureroasă satisfacţie descopeream la părinţii mei: compromisurile unuia faţă de celălalt… Faţă de conştiinţa lor proprie… Faţă de adevărul care îşi urla existenţa permanent, dar ei se prefăceau că nu-l aud… Faţă de mine, odrasla lor, pe care o îndopau cu minciuni în care nu credeau, numai fiindcă nu aveau curajul să rostească adevărul pe care în gîndul lor, în hrubele conşthnţei lor, îl şopteau, doar îl şopteau, grijulii ca nu cumva să se audă şi să aibă apoi de suferit mîzgoasa şi jalnica lor comoditate. Mi s-au spus atîtea minciuni, încît atunci cînd cutezau să-mi ofere cîte o aşchie de adevăr, ce între timp încetase de a mai fi ostracizat, îi suspectam tot de minciună convenţională.

Aşa s-a născut ura mea împotriva laşităţii. Aşa mi-a devenit odioasă laşitatea. Aşa am ajuns să gîndesc că lucrul cel mai degradant pentru o fiinţă umană este laşitatea acceptată cu bună ştiinţă. Repudiind laşitatea, urînd-o, dispreţuind-o, avînd groază de ea ca de o molimă, m-am străduit să nu ajung în situaţia de a mă urî, de a mă repudia, de a mă dispreţui pe mine însumi, descoperindu-mă într-o zi laş. Aşa am ajuns mai întîi un „fiu odios şi ingrat”, iar mai tîrziu – adică în prezent – un „ins dificil·’.

Nevoia dea-mi dovedi că nu sînt un laş a constituit imperativul permanent al sufletului meu. Întors în mine, într-o pîndă lucidă, dar dureroasă, mă analizam permanent spre a verifica dacă nu cumva direct şi deliberat, sau indirect, îim-o formă sublimată, am comis un delict de laşitate şi cu toate acestea, eu care uram în aşa măsură laşitatea, optînd pentru sinucidere, nu-mi dădeam seama că eram pe punctul de a comite un act de supremă laşitate. Dar atunci cînd ai douăzeci de ani, cînd te simţi nenorocit cum mă simţeam eu, cîte prostii nu eşti în stare să faci!

… Şi am ales noaptea aceea de primăvară. O noapte frumoasă de primăvara pe care n-am s-o uit niciodată, după cum n-am să uit nici Dunărea din noaptea aceea. Dunărea se tînguia încet, un vaiet de neputinţă, apoi, furioasă, pe ţărmurile largi de bazalt, blestema, pe urmă izbea cu braţe negre şi fluide digul, icnind neputincioasă într-un efort de voinţă care o sleia. Pentru cîtva timp, învinsă, resemnîndu-se, îşi strîngea, ca o imensă caracatiţă, nenumăratele braţe fluide şi, bodogănind, blestemînd ca o bunică rea, se ţîra mai departe spre Galaţi şi mai departe, ca să moară în cele din urmă în braţele negre şi grele ale mării.

Eu stăteam pe chei, cu picioarele atîrnînd deasupra apei. Stropii, cînd apele izbeau digul, îmi udau pantofii. Totul avea să se consume simplu, fără zgomot, sub tabernacolul nopţii: Aveam să mă las să alunec pe digul oblic, încet, fără efort, ca pe un tobogan, ca pe un tobogan al morţii, în aparenţă ca într-un accident nevăzut şi asta peste o clipă, două, trei… De vreme ce mă hotărîsem să mor, ce importanţă mai avea faptul că amînam clipa?

Era însă atît de frumoasă noaptea! Dospea viaţa în clorofilă, în măruntaiele pămîntului, germina firicelele de iarbă încolţite în spaţiul liber dintre pietrele cubice ale caldarîmului! Şi dincolo, pe malul celălalt, balta, ca o junglă românească, exuberantă şi superbă, cînta cel mai sălbatic imn al vieţii. Îl ascultam ca vrăjit. Auzeam chemarea de dragoste a păsărilor, atenuată de foşnetul înţelegător al sălciilor pletoase, vaietul molcomit sau strident al jivinelor sub

sălciile pletoase şi bătrîne de pe vremea caicelor cu semilună roşie pe pînza din vîrful catargului, auzeam bătaia crapilor în ochiurile de apă încremenite, rîvna neobosită şi voluptuoasă a gîzelor în chemarea lor oarbă şi neostenită spre devenire. Ascultam balta şi aveam sentimentul că aici totul era mort şi că numai acolo, în apele calde şi grase ale bălţii, se năştea, abia în clipa aceea, viaţa.

M-am dezmeticit, dar fără nici un regret. Fără nici un regret că nu mai auzeam cum se naşte viaţa, fără nici un regret că părăseam viaţa care abia se născuse. Am privit cerul. Un vîrcolac îl văruise cu boia neagră. Noaptea devenise neagră. Apele erau şi ele tot negre şi linişte. Atîta doar: blestemele fluviului, nu ştiu din ce motiv furios, şi plînsul unei geamanduri.

„Cred că ar trebui să mă grăbesc”, mi-am zis, începînd să deznod şireturile de la pantofi.

în clipa aceea, în stînga mea şi nu prea departe, o umbră începu să se profileze. Umbra se opri pe chei. Nu mă observă. Privi apele cu gîndul dus sau, poate, gîndul întovărăşea apele în călătoria lor departe. Stăteam nemişcat să nu mă simtă. Undeva, în oraş, un orologiu anunţă o oră oarecare. Numărînd bătăile, îmi veni în minte că era pentru prima dată cînd auzeam aceste sonore măsurători ale timpului.

Ultima bătaie se stinsese de mult, dar umbra continua să contemple apele. Abia mult mai tîrziu îşi rechemă gîndurile ce navigaseră asemenea unor delfini pe crestele valurilor şi privi spre întunecimea unde stăteam nemişcat. Poate se simţise privită sau poate intuise că nu e singură, acolo, pe malul fluviului, furios în noaptea aceea. Dumnezeu ştie din ce motiv.

— Ei, cine eşti acolo? întrebă ea.

—… acolo! răspunse ecoul apelor de undeva de pe tărîmul celălalt, din pădurea de sălcii unde se plămădea viaţa.

— Ei, cine eşti acolo? am întrebat la rîndul meu, imitînd fără intenţie vocea necunoscutei.

Cîteva minute, tăcerea se desfăşură între noi ca un covor. Apoi,

mîna dreaptă a femeii schiţă un gest scurt, poate de ciudă, poate de nerăbdare, căruia, atunci, nu i-am dat nici o importanţă, şi totuşi acel prim gest al^pîinilor ei a fost un avertisment. Dacă aş fi ştiut, dacă aş fi presimţit tot ceea ce avea să urmeze, aş fi fugit ca din preajma unei primejdii, mai mare chiar decît moartea. Dar n-am ştiut. Am întrebat, imitînd-o, şi pe urmă am aşteptat să văd ce se va întîmpla. Calm, aproape fără curiozitate şi tot fără curiozitate am aşteptat-o atunci cînd ea a pornit să se apropie, la început cu o abia trădată ezitare.

— Ce faci aici? mă întrebă aproape în şoaptă. Întrebarea mi se păru stupidă. Mie felul cum ajunsesem să ne cunoaştem mi se părea frumos, aproape insolit, mai ales dacă ţineam seama de împrejurarea care mă adusese pe malul fluviului. D.e aceea, credeam că altele ar fi trebuit să fie cuvintele ei. În definitiv, vedea ce fac. Stăteam pe chei, priveam apele, ascultam ceea ce ascultase şi ea: chiotul vieţii în jungla noastră, balta. De ce trebuise să întrebe? Nu cumva întrebase ce *fac* fiindcă îmi intuise intenţia? Exclus!

Fără să mai aştepte răspunsul meu, se aşeză lîngă mine, aproape. Simţi însă m şoldul drept, duşmănoşi, pantofii pe care abia îi descălţasem. Îi dădu deoparte şi acum sigur că înţelese. Am ştiut din tresărirea abia perceptibilă a genelor ei. Mutîndu-şi ochii de pe ape pe mine, mă privi într-un fel care mie mi se păru, la început, straniu. La început, numai. Fiindcă, pînă la urmă, am înţeles tîlcul privirilor. În ochii ei fu, pe rînd, uimire, spaimă. În cele din urmă, numai spaimă.

— Vrei să…

—o

Şi în gînd:

„Da, vreau să mor!”

— De ce taci? De ce nu răspunzi?

— Dar tu, tu de ce întrebi? De ce nu eşti în stare să înţelegi?

— Să înţeleg că vrei să… Dar nu pot, nu vreau. Desigur, glumeşti, vrei să mă sperii. Nu-i aşa că glumeşti?

— Nu, nu glumesc.

— Totuşi, nu te cred!… Spune zău!

Acest „zău” de copil mai întîi mă înduioşa. De ce, nu ştiu! Poate fiindcă se uita la mine ca un copil care, obişnuit fiind să i se spună numai minciuni, se îndoieşte de toţi şi de toate. Dar, pe urmă, foarte curînd, poate imediat, l-am simţit ca pe o durere fizică, exterioară, dar persistentă şi atunci, instinctiv, petrecîndu-mi braţul pe după mijlocul ei, am strîns-o, lipind-o de mine, fără vreun alt gînd decît doar acela de a îndepărta o durere proaspătă şi de neînțeles, care mi se infiltrase, perfid, ca un şiş.

Ea, la rîndul ei, se ghemui la pieptul meu, îmi înlănțui mijlocul cu braţele, mi-l strînse şi rămase aşa, tremurînd uşor, abia sesizabil. Dar poate că nici nu tremura, poate era doar o iluzie. Sigur însă că-i tremura sufletul, poate de bucurie, da, poate de bucurie, intuind, poate, ceea ce mie încă nu-mi era clar în clipele acelea: că aveam nevoie de ea.

— Nu poţi face aşa ceva, nu poţi face! Glasul îi era duios, dar şi solemn.

Nu mi se părea deloc neobişnuit faptul că fata pe care abia o cunoscusem se ghemuia la pieptul meu, nici că o înlănțuiam strîns, totuşi duios, şi nici că se bucura. Altceva mi se părea neobişnuit, minunat: că acolo, pe malul fluviului, unde cîteva clipe mai înainte fusesem singur, eram acum doi, împinşi unul în braţele celuilalt de o chemare ce ne depăşea, pe care eu n-o înțelegeam, dar care, paradoxal, era chemarea vieţii, mai puternică în mine, subteran însă, decît hotărîrea raţională de a termina cu viaţa şi în timp ce ea se ghemuia la pieptul meu, am strîns-o mai tare, mai aproape, dintr-o nevoie inconştientă de a anula dualitatea, măcar în clipele premergătoare scurtului drum pe care aveam să-l străbat, într-o lume a umbrelor unde oamenii nu mai au conştiinţa singurătăţii.

— Trebuie! i-am răspuns vorbind atît de încet, încît abia mi-am auzit cuvintele. Dar poate că nu cuvintele mi le-am auzit, ci gîndurile. Fiindcă, dacă m-ar fi auzit şi ea, nu ar fi repetat a doua

oară:

— Nu poţi face una ca asta, nu poţi face! Se desprinse apoi din braţele mele, lăsă să-i cadă mîinile în poală şi privi tristă apele care legănau geamandurile să le adoarmă, geamandurile ce scînceau ca nişte prunci rîzgîiaţi.

În clipa următoare însă vraja se rupse. Pe neaşteptate i-am *descoperit mîinile.*

Mîinile ei mari, late, cu degete scurte erau urîte. Mi se părea că ele aveau o existenţă a lor, aparte, care nu se integra făpturii ei. O fată atît de frumoasă, cu mîini atît de urîte!... Atît de urîte, atît de nepotrivite ei, încît am avut impresia că nu erau ale ei, ci ale unei alte făpturi, nevăzute, care nu-mi îngăduie să văd decît mîinile, urîtele ei mîini.

Mă impresionau neplăcut mîinile ei, dar mă impresiona şi mai mult faptul că ele îşi făceau de lucru cu poşeta pe care o închideau şi o deschideau întruna. Toată incantaţia de mai înainte se risipise. Intre noi, ca un duh rău, se interpuseseră mîinile.

Dar numai printr-un singur cuvînt readuse clipele de incantaţie dinainte:

— Ascultă! mă îndemnă ea'.

Am înţeles că mă îndemna să ascult: Dunărea ce se tînguia încetişor, ca un vaiet de neputinţă, să ascult geamandurile, dar mai ales să ascult ce se petrecea în baltă – jungla de dincolo de fluviu. Să ascult chemarea de dragoste a păsărilor şi a jivinelor, rîvna neobosită a gîzelor, foşnetul înţelegător al sălciilor, într-un cuvînt mă invita să ascult *viaţa.*

Şi la îndemnul ei am ascultat. Am ascultat ceea ce ascultasem şi mai înainte, pînă la venirea ei. Zadarnic însă. Nici faptul că acum, pentru a doua oară, ascultam devenirea vieţii şi nici faptul că o lipisem iarăşi de mine nu avu darul să-mi schimbe hotărîrea. Atîta doar îmi doream, deşi ştiam că este imposibil, ca atunci cînd aveam să intru în cristelniţa morţii, s-o pot privi pînă în ultima clipă, pînă în clipa cînd apele aveau să se strîngă asupra mea, ca o lespede

fluidă şi pentru totdeauna.

— Asculţi?

— Ascult şi aud cum scînceşte geamandura. Uite-o acolo, drept în faţa noastră.

— Numai atît? întrebă ea dezamăgită.

Auzeam mai mult. Auzeam poate chiar mai mult decît ea.

— Dar tu ce mai auzi? am întrebat-o curios.

— Ascultă! mă îndemnă ea din nou. Ascultă ce se întîmplă dincolo.

De data asta vocea trăda emoţia. O mare emoţie. Era lîngă mine, înlănţuită de braţul meu, dar era în acelaşi timp şi dincolo, în mijlocul întîmplărilor ce se petreceau în jungla de dincolo de apa Dunării, la adăpostul întunericului şi în acordurile grave ale unei altfel de orgii foşnetul pădurii de sălcii.

— Nu mai aud nimic, am minţit-o.

— Chiar nu mai auzi nimic, nimic?

— Nu!

— Atunci, săracul de tine, înseamnă că eşti tare nenorocit.

Dar pesemne că nu eram de vreme ce auzeam totuşi ceea ce ea credea că nu aud numai fiindcă sînt „tare nenorocit1’.

Nu i-am răspuns. Am lăsat-o să creadă. Cumva, mă complăceam în situaţia de a mă şti compătimit.

— Aş vrea să-ţi spun pe nume. Cum te cheamă? mă întrebă ceva mai tîrziu.

— Niculaie!

— Nic!… Nic, eşti chiar atît de nenorocit?

Nici acum nu i-am răspuns. În schimb, am întrebat-o:

— Dar pe tine cum te cheamă?

— Gena!

— Ştii ce, Gena? Cred că acum ar trebui să pleci acasă.

— Dar cum îţi închipui că aş putea să te las aici singur, ca să…

Şi iarăşi nu fu în stare să pronunţe cuvîntul.

De undeva, din adînc, începea să suie o mînie surdă împotriva

ei. Mai adineaori îmi dorisem s-o pot privi pînă în clipa cînd apele aveau să se închidă deasupra capului meu. Acum însă voiam s-o ştiu plecată şi cît mai repede. Fiindcă, de fapt, abia acum îmi dădeam seama că atîta vreme cît rămînea lîngă mine îmi era imposibil să mă hotărăsc şi apoi nici nu era prudent. Ce garanţie aveam eu că va rămîne spectator pasiv şi nu va striga după ajutor alarmînd vreun şlepar sau vreun mecanic de remorcher? Fără îndoială, trebuia să mă descotorosesc de ea, repede, imediat.

—Ascultă, Gena! Nu ştiu cîţi ani ai, dar trebuie că eşti foarte tînără de vreme ce…

— Am douăzeci şi doi de ani, se grăbi ea să mă informeze.

—… trebuie că eşti foarte tînără – am continuat eu, ignorînd faptul că era cu doi ani mai mare decît mine – dacă ai putut să dai crezare, imediat, bahvernelor pe care un străin – adică eu – întîlnit întîmplător pe malul Dunării, ţi le-a debitat fără ca măcar să clipească. Ei bine, află, măi fată, că nu am de gînd să mă sinucid. Cine naiba se sinucide tocmai primăvara! Ştii de ce mă găsesc aici, pe malul Dunării? Fiindcă îmi place s-o privesc noaptea, fiindcă nu mi-e somn şi fiindcă pur şi simplu îmi place să fiu din cînd în cînd singur. Ei, mă crezi?

— Dar, în definitiv, tu ce cauţi aici? De ce ai venit?

— Să privesc apele. Curg… Curg… Niciodată nu se opresc. Vin deseori aici şi-mi trimit dorurile într-o lotcă închipuită să plutească pe ape, deodată cu ele, pînă departe tare, pînă nu ştiu unde, în orice caz, pînă acolo unde eu nu pot ajunge decît cu închipuirea.

— Foarte bine! Ai privit apele, ţi-ai trimis dorurile în voiaj, acum e timpul să te întorci acasă. Nu e frumos pentru o fată de vîrsta ta să stea pe malul Dunării în compania unui necunoscut care cine ştie ce gînduri necurate nutreşte faţă de tine. Poftim, e aproape miezul nopţii şi s-ar putea ca maică-ta să fie neliniştită văzînd că întîrzii atîta.

— Maică-mea!

Şi buzele schiţară un zîmbet puţin ironic, puţin dureros.

— Da, maică-ta.

— Maică-mii puţin îi pasă de mine.

— Atunci taică-tu.

— Tatălui meu adoptiv, cu atît mai puţin şi oftă exact ca un copil prin somn.

Poate oftatul, poate tristeţea din ochii ei sau poate amîndouă, avură darul să-mi stîrnească, dintr-odată, curiozitatea să aflu cît mai multe lucruri despre ea. Totuşi, curiozitatea nu neutraliza cu totul mînia împotriva ei. Cred că acesta a fost motivul pentru care, întrebînd-o, m-am răstit la ea.

— Povesteşte-mi despre tine.

— Ce să-ţi povestesc? Şi se posomori.

— Ce vrei! Ce simţi nevoia!

— Ca să-mi fie apoi mai uşor?

— Dacă au existat în viaţa ta întîmplări pe care, povestindumi-le, după aceea îţi va fi mai uşor, cu atît mai bine.

— De fapt, n-am ce să-ţi povestesc de vreme ce nu este vorba de întîmplări, ci de o situaţie de fapt.

— Nu înţeleg!

— E vorba de o situaţie de fapt din pricina căreia sînt acum nefericită.

— Tot nu înţeleg, Gena.

— Dacă nu am timp să-mi aparţin mie însămi, asta nu înseamnă o situaţie de fapt?

O clipă, mi s-a părut că n-am auzit bine. O clipă. Pe urmă, imediat, nu m-am mai îndoit. Intr-adevăr, Gena afirmase că nu avea timp să-şi aparţină ei însăşi şi dintr-odată am început să rîd. Un rîs interior, care nu se auzea, pe care ea nu-l putea auzi, şi totuşi un rîs cu neputinţă de stăvilit înăuntrul meu. Rîdeam, rîdeam, fiindcă de cînd existam nu mi se mai întîmplase să aud o asemenea enormitate. O enormitate caraghioasă, dar în acelaşi timp de o naivitate fermecătoare. Ceea ce îşi dorea – timp să-şi aparţină – o făcea să semene cu un copil care plînge fiindcă doreşte luna de pe

cer să se joace cu ea de-a mingea sau cu o fetiţă ce rîvneşte stelele de pe cer şă-şi împodobească rochiţa cu ele, în loc de nestemate.

Dar pe urmă, brusc, n-am mai rîs. În definitiv, nu era nimic de rîs. Gena îmi mărturisise că se simţea nefericită fiindcă nu avea timp să-şi aparţină ei însăşi. Aceasta era însă o constatare de ordin filozofic. Fiindcă un om, ca să-şi poată aparţine, este necesar ca, în prealabil, să se cunoască pe sine însuşi. Trebuia deci să presupun că Gena, în ceea ce o privea, realizase imperativul adresat cîndva de Socrate tuturor oamenilor şi în primul rînd discipolilor săi? Sau poate ea dăduse cuvintelor un înţeles mărunt, meschin? De pildă, plîngîndu-se că nu are timp să-şi aparţină, poate că voise să înţeleagă că nu are timp suficient să colinde magazinele în căutarea cine ştie a căror zorzoane, să flecărească neobosită cu prietenele sau să-şi întîlnească iubitul. Trebuia, neapărat, să aflu ce voise ea să înţeleagă atunci cînd îmi spusese că este nefericită fiindcă nu avea timp să-şi aparţină. Da, neapărat trebuia să aflu. Nu era o simplă curiozitate. Era o necesitate a spiritului meu care, pînă şi în clipele acelea presupuse de mine a fi ultimele, voia să înţeleagă ce se petrece în sufletul ei, care îmi apărea ca un ispititor semn de întrebare.

Pesemne înţelesese că ceva mă preocupă, fiindcă mă întrebă aproape înciudată:

— Ce mă priveşti aşa, Nic?

— Cum te privesc?

— Mă priveşti, aşa, de parcă ne-am juca de-a „hai să ne închipuim”.

— Închipuirea e un lucru foarte serios şi niciodată nu mi-am îngăduit să mă folosesc de ea în jocurile mele.

— Atunci de ce mă priveşti aşa?

— Nu te privesc. Adică, da! Te privesc şi mă gîndesc…

— La ce te gîndeşti?

— Poate că ar fi fost mai bine dacă m-ai fi întrebat la cine mă gîndesc.

— Uite că te întreb acum: la cine te gîndeşti?

— La Socrate.

— La Socrate, filozoful?

— La cine altul dacă nu la el?

—În oraşul nostru, printre familiile greceşti, există mulţi de-alde Socrate. Am presupus că te-ai gîndit la vreunul dintre ei.

— Nu! Eu m-am gîndit la Socrate filozoful.

— Şi ce legătură are Socrate cu noi?

— — Cu mine, nu! Cu tine.

— Cu mine? Se gîndi cîtva timp, pe urmă ridică din umeri, oftă şi spuse: Zău că nu-mi dă prin minte ce legătură poate să existe între mine şi… Socrate.

—Socrate cerea oamenilor să se cunoască pe ei înşişi. Presupun că ai cunoştinţă despre aceasta.

— Bineînțeles.

— Un om ca să-şi poată aparţine trebuie să se cunoască bine, chiar foarte bine. Tu adineaori mi-ai mărturisit că eşti nefericită fiindcă n-ai timp să-ţi aparţii ţie însăţi. Este adevărat?

— Da! Şi? Ce, nu mă crezi?

— Nu-i vorba de asta. Mă întreb însă: oare ştii cum eşti tu însăţi?

— Nu prea ştiu. Dar dacă aş avea timp să-mi aparţin, aş afla cum sînt. M-aş descoperi. Fiindcă există o cale – una singură – să te cunoşti, descoperindu-te, succesiv, o viaţă întreagă: arta şi eu, fiindcă veni vorba, ei bine, află că eu… pictez.

Pronunţă ultimele cuvinte cu ezitare, schiţînd cu mîna un gest de legănare energică, de parcă ar fi purtat un penel pe o pînză nevăzută. Gestul acesta, care nu dură decît o clipă, îmi dezvălui, oricît ar părea de necrezut, talentul ei. Un talent în care credeam, pe care îl iubeam, cu toate că încă nu văzusem nimic plămădit de el din culori şi din suflet. Stăpînit de acest sentiment, greu de descris – ceva între bucurie şi entuziasm – am ascultat aproape distrat cele ce mi-a povestit: Dăduse examen de admitere la Institutul de arte plastice, dar nu reuşise, spre marea ei disperare. După aceea *a* trecut

printr-o adevărată criză pe care, însă, pînă la urmă a învins-o şi ca să nu mai depindă economiceşte de mama sa – care se recăsătorise între timp – căutase şi găsise o slujbă. Avea un salariu bun – ceea ce i-a permis să se mute de acasă – o muncă uşoară şi relativ interesantă. Dacă făcea abstracţie de un singur lucru – pentru ea esenţial – avea toate motivele să se considere mulţumită.

— Înţelegi, după opt ore de lucru nu totdeauna găseşti în tine suficientă putere ca să te *explorezi,* cu alte cuvinte, să-ţi aparţii.

Cînd conteni destăinuirea, apele, obosite parcă, îşi domoliseră vîltorile. Nu se mai auzea decît un clipocit de parcă, pe aproape, la adăpostul întunericului de antracit, o ştimă ieşită din adîncuri începuse să se joace. Gena poate aştepta să-i spun ceva, dar eu nu puteam vorbi. Sufletul meu continua să se scalde în apele unui entuziasm călduţ: că Gena avea talent, mult talent, atîta cît era necesar ca să se realizeze, în ciuda oricăror insuccese.

Şi fiindcă eu continuam să tac, tot ea fu aceea care vorbi din nou.

— Dar tu, Nic, tu de ce vrei să…

— Dar nu vreau, nu am de gînd să mă omor. Nu ştiu ce naiba mi-a venit adineaori să te mint.

— Nu atunci m-ai minţit, Nic, acum mă minţi. Dacă ţi-ai putea vedea chipul, Nic!

— Ei, ce-ar fi dacă mi l-aş putea vedea?

— Aşa arată numai un om care şi-a vîrît în cap să o termine cu viaţa.

— Prostii! Haide du-te acasă!

— Nu mă duc, Nic. Dacă te-aş lăsa singur, atunci tu… De ce vrei să faci asta, Nic, de ce?

Şi se ghemui în mine parcă dintr-un fel de nevoie de a nu rămîne singură. Atunci, deodată, am simţit dorinţa imperioasă să mă destăinuiesc ei şi m-am destăinuit. Ea mă ascultă privind tristă apele. Cînd am tăcut, se uită la mine uimită, înspăimîntată, cu ochii ei frumoşi prin luciul cărora navigau umbre.

— … şi numai pentru atîta lucru vrei tu, Nic, să…

— Dar înţelege, Gena, că fără ea nu mai pot să trăiesc. Genei i se înăspriseră trăsăturile. Cîteva clipe, nu-mi răspunse. Acum din nou privi apele. Se gîndea, Dumnezeu ştie la ce se gîndea.

Pe urmă, cînd îmi vorbi, vocea ei îmi sună în urechi grav, dar îmi sună şi altfel. Parcă îmi împărtăşea o taină:

— Priveşte apele, Nic. Curg întruna, asemenea vieţii. Şi-mi arătă apele plimbînd mîna înainte, ca într-un gest sacerdotal, de parcă le-ar fi binecuvîntat sau poate mai curînd ca şi cînd prin gestul acela dezlega Dunărea, apele ei să curgă şi să moară împreunîndu-se cu apele mării.

O clipă, mîna rămase în aer, apoi căzu pe genunchi, lîngă cealaltă. Pentru mine însă continua să rămînă în aer. O vedeam în gestul acela larg a cărui semnificaţie scăpa înţelegerii mele, de fapt, fiindcă refuzam cu încăpăţînare pe acela care se impunea evidenţei probabile: că Gena îmi arătase doar apele.

Am privit apele şi mi-am amintit că viaţa, dacă era adevărat, se plămădise mai întîi în apele mărilor şi oceanelor. Gena privea şi ea apele şi aştepta. Aştepta răspunsul meu, care nu putea fi decît unul singur:

— Pleacă, Gena!

— Nu. Nic! Nic, tu nu trebuie să mori! Şi îşi puse palmele pe umerii mei.

Mîinile căzură grele pe umerii mei şi din clipa aceea robia mea începu. Am ştiut acum că mîinile Genei vrăjesc, stăpînesc, am ştiut că ele pot mîngîia, pot urî, pot dispreţul. Mîinile erau sufletul ei. Mîinile ei emanau un farmec căruia nu mă puteam opune. Erau pe umerii mei, mă stăpîneau definitiv, fără posibilitate de opunere, devenisem ceva care aparţinea lor, parcă un obiect oarecare. Mîinile acelea îmi interziceau categoric să mor, pur şi simplu, fiindcă devenisem o posesiune a lor.

— Nu trebuie să mor, Gena? am întrebat totuşi, cu o umbră de îndoială, am putut întreba.

— Nu, Nic, nu!

— Ai dreptate, Gena. *Acum* nu-mi mai este îngăduit să mor.

Şi am răsuflat uşurat. Mi se părea că scăpasem de o mare greutate, care nu era în nici un caz aceea de pe umerii mei, fiindcă pe aceea continuam s-o simt grea, de nesuferit.

— Trebuie să continui a trăi, Nic. Să începi, dacă trebuie, o altă viaţă şi dacă vrei, dacă mă laşi, îti voi ajuta.

— Tu?

— Eu, Nic. Trebuie doar să-ţi ajut.

— Gena, îți dai seama ce spui?

— Bineînţeles că-mi dau seama. Tu însă nu-ţi dai seama că trebuie să-ţi ajut.

— Da, da, trebuie, trebuie să-mi ajuţi!

Eram convins că trebuia să mă ajute, că numai cu ea alături puteam păşi din nou în negura vieţii, din care abia evadasem. Gena devenise pentru mine aracul de care aveam să mă sprijin în viaţa cea nouă care, totuşi, nu mie avea să-mi aparţină, ci ei, mîinilor ei posesive.

— Să plecăm, Nic.

— Da, Gena, să plecăm de aici.

Şi am întors spatele fluviului, unul lîngă altul, parcă întorcîndu-ne dintr-o plimbare pe chei.

2

Din noaptea aceea am încetat de o mai privi pe Gena. Că am încetat de a o mai privi este un fel de a spune. Pentru că e cu neputinţă să nu te uiţi la cineva cu care trăieşti zi de zi şi noapte de noapte. O priveam însă aşa cum priveşti lucrurile dintr-o odaie fără să le vezi, fără să ştii locul, poziţia lor exactă.

în schimb, nu oboseam să-i privesc mîinile. Mîinile ei mari, late, urîte. Mîinile, care erau sufletul ei. Mîinile, care, în felul lor, îmi vorbeau mai adevărat şi mai adînc decît cuvintele. Mîinile ei îmi dezvăluiau totul. Cînd îi reuşea o combinaţie de culori şi era mulţumită, ştiam din graba mîinilor urîte. Cînd nu era mulţumită, cînd nu-i reuşea vreo nuanţă, ştiam din crisparea degetelor pe

penel, dar, mai ales, din ezitarea mîinii ei deloc frumoasă, care, de fapt, însemna gîndire, tristeţe, energie concentrată. Cînd Gena obosea, ştiam din tremurul abia perceptibil al mîinii cu degete scurte şi boante. Cînd se bucura de ceva, urîtele ei degete căpătau un fel de nelinişte simpatică, de parcă s-ar fi plimbat pe clapele unui clavir nevăzut. Cînd Gena era tristă, mîinile ei modelate de o natură şuie zăceau în poală ca nişte păsări săgetate de oboseală.

Gena avea acum timp suficient să-şi aparţină. Numai că încă nu izbutise să se cunoască. Se căuta cu o frenetică îndîrjire, caracterizată printr-o extraordinară putere de lucru. Se căuta, dar nu izbutea totdeauna să se găsească. Cînd nu izbutea şi era înciudată, mîinile ei urîte se crispau a deznădejde şi crisparea le făcea şi mai urîte. De puţine ori izbutea să se întrezărească pe sine şi atunci, de bucurie, mîinile ei urîte păleau de emoţie. Deveneau atunci parcă ceva mai puţin urîte. Ce era ea cu adevărat, în adînc, încă nu descoperise. Dar important era că se căuta cu înfrigurare, cu voinţă de cremene, cu încredere. Important era că, din cînd în cînd, se întrezărea. Licurici care se aprindeau şi se stingeau, pentru ca apoi din nou să se reaprindă, ei sau alţii, în acelaşi loc sau undeva într-o altă văgăună a sufletului. Era tînără Gena, mai tînără decît mine, deşi avea cu doi ani mai mult. Era mai tînără din punct de vedere al împlinirii ei artistice. Dar la douăzeci şi doi de ani— din acest punct de vedere—te poţi considera tînăr. Era, da, tînără şi avea înaintea ei timpul necesar să se caute şi să se găsească. Deocamdată era fericită că avea timp să-şi „aparţină sieşi”. Salariul meu, bine chivernisit, ajungea pentru amîndoi. Nu mă umilea faptul că, tot căutîndu-se pe sine, uita de mine. Aveam, la rîndul meu, timp să aştept. Timpul nu era încă nici pentru mine lupul flămînd care da tîrcoale să te înhaţe. Puteam deci să aştept. Esenţialul era că timpul necesar să-şi aparţină mi-l datora mie. Îmi ziceam că atunci cînd va izbuti să se descopere definitiv şi în profunzimea fiinţei ei, obiectivîndu-se, aceasta se va datora mie, omul pe care ea îl luase în posesiune în clipa cînd îşi lăsase mîinile pe umerii mei, mîinile ei grele, urîte şi imperative ca

şi cuvintele: „Trebuie să continui să trăieşti, Nic”.

Da, la început aşa a fost. Cît timp, nu-mi amintesc. O lună sau poate două. Timp de o lună sau poate două am fost. Mulţumit că sînt necesar Genei. Mă complăceam în a trăi în umbra ei, dacă nu fericit, în orice caz cu sufletul peregrinînd la graniţa dintre mulţumire şi fericire. Pe urmă, dintr-odată a început coşmarul. Coşmarul? Nu chiar de la început coşmar. Sau poate mai exact spus, nu chiar de la început am fost conştient că existenţa mea de fiecare zi se transforma, pe nesimţite, într-un coşmar. La început, prinse a-mi da tîrcoale un fel de nelinişte. Mă încerca un sentiment ciudat, greu de definit. Cum să explic? începea să mă apese, să mă strivească şi să mă deprime faptul că trăiam în umbra ei. De cînd mă ştiu, am fost o fire voluntară. Copil, m-am jucat cînd am vrut, cu cine am vrut şi numai jocurile ce îmi plăceau mie, impunîndu-le celorlalţi; adolescent, am izbutit să „transfer” şi altora preferinţele mele, niciodată plăcîndu-mi să fac parte din „cor” sau din „orchestră”. Cu alte cuvinte, totdeauna am ţinut la neatîrnarea mea spirituală. Deşi cuvîntul ar putea să şocheze, cred că el exprimă cel mai exact una dintre trăsăturile specifice firii mele şi cred că datorită în primul rînd acestei trăsături faptul de a trăi mereu în umbra Genei începu să mă neliniştească – la început numai să mă neliniştească – să-mi dea un sentiment de nemulţumire şi întrucîtva de teamă.

Dintr-un anumit punct de vedere şi eu şi Gena făceam parte din aceeaşi familie spirituală, deşi pe alt plan: ea pe cel al artei, eu pe cel al existenţei telurice, de fiecare zi. Amîndoi ne ambiţionam să ne cunoaştem şi, cunoscîndu-ne, să ne realizăm. Gena avea pictura ei şi avînd-o – în condiţiile pe care i le creasem – avea totul. Avea în plus dragostea mea şi dragostea ei faţă de mine. (Credeam reciproc în trăinicia sentimentelor noastre.) Dar eu? Eu trăiam doar în umbra ei. Expresia aceasta „trăiam în umbra ei” nu exprimă decît zonele periferice ale conţinutului meu sufletesc din perioada respectivă. Atîta vreme cît trăirea în umbra ei reprezenta un act de voinţă

personal şi deliberat, nu însemna nimic grav. Dimpotrivă, trăiam aşa fiindcă eu o voiam şi fiindcă aceasta îmi făcea plăcere. Coşmarul a început abia cînd mi-am dat seama că, de fapt, nu eu, ci ea mă subordona. Ca să se poată realiza, „ca să-şi aparţină", Gena avea nevoie de pînze, de culori, de lumină, de timp, dar avea *nevoie şi de mine.* Integrîndu-mă ambianţei necesare creaţiei ei— ca parte indispensabilă— Gena avea, aşa cum mi-a mărturisit-o în nenumărate rînduri, tot ceea ce îşi dorise: Un bărbat care s-o iubească şi pe care să-l iubească. Integrîndu-mă ambianţei, subordonîndu-mă artei ei, Gena acţiona asupra mea aşa cum acţiona asupra pînzei, utilizînd cărbunele sau culorile. Mă recrea, cu alte cuvinte, şi recreîndu-mă, mă transforma. Iată conţinutul real al coşmarului meu. Eram structurat într-un anumit fel şi Gena mă voia altfel. Cum mă voia, nu ştiam. Dar independent de aceasta, a deveni aşa cum voia ea însemna să încetez de a mai fi cel adevărat. Gena voia să-mi strecoare un alt suflet, o altă identitate psihică. Dar eu nu voiam să devin un altul. Voiam să fiu eu. Eul acesta al meu, cel adevărat, Gena mi-l altera influenţîndu-l, modificîndu-1. În fiecare zi, în fiecare clipă petrecută acasă, în imediata ei apropiere, eram supus acestui proces de influenţare, obscur, dar permanent. Spun obscur, deoarece, în ciuda alertei continue, nu eram în stare să înţeleg în ce fel îşi exercita influenţa asupra eului meu. Constatam efectele, dar nu eram în stare să sesizez procedeele. Mă uitam la Gena cum combina culorile. Ce simplu era! Şi cu toate acestea, pe pînze ele deveneau altceva decît o banală combinaţie de culori. La fel se întîmpla şi cu „recrearea" mea. În ciuda alertei, nu eram în stare să surprind nimic deliberat în comportamentul Genei. Nici măcar ceea ce ar fi semănat, vag, cu operaţia mecanică de combinare a culorilor şi cu toate acestea, efectele erau extraordinar de alarmante. Îmi descopeream atitudini străine, preferinţe pe care nu le avusesem niciodată, mă descopeream acţionînd în anumite situaţii exact contrariu cum aş fi acţionat dacă nu aş fi fost supus continuu influenţei ei. Constatînd efectele acestei influenţe, din zi în

zi mai evidente, mai alarmant evidente, mi-am dat seama de pericol. Puţin cîte puţin, Gena mă ucidea în ceea ce eram eu, fără să fie conştientă de aceasta, aşa cum un nebun nu este conştient cînd sparge capul altui nebun cu un ciocan, închipuindu-şi că bate pe nicovală globul de aur al Lunii, ca să facă din el o salbă pentru o iubită imaginară. Da, Gena mă ucidea, puţin cîte puţin, pînă în ziua cînd nu voi mai fi, pînă mă va ucide cu totul, cu alte cuvinte pînă cînd, păstrînd doar înfăţişarea fizică, aveam să devin un alt eu.

Certitudinea aceasta am avut-o pentru prima dată în ziua cînd îi priveam, distrat, mîinile ocupate să umfle punga în care adusesem nişte dulciuri. Ştiam că după aceea Gena o va pocni de palmă sau de perete. Mai înainte, în nenumărate rînduri, mă întrebasem de unde plăcerea asta a Genei de a pocni pungile. De fiecare dată îmi răspunsesem: plăcere de fetiţă mare şi în sinea mea mă amuzasem că Genei îi place să se joace asemenea unei fetiţe. La fel mă amuzam şi acum. Numai că pe neaşteptate, urmărind degetele care – după ce ea umflase punga – se grăbiră s-o strîngă la gît, am avut intuiţia că acea grabă înfrigurată, acea nevoie parcă irezistibilă de a strînge şi înăbuşi ceva viu reprezenta pandantul sublimat a ceea ce făcea Gena cu mine. Graba ciudată, parcă nevoia irezistibilă de a înăbuşi ceva viu, simboliza, fără îndoială, dorinţa irezistibilă a Genei de a înăbuşi, în ultima instanţă de a mă ucide nu fizic, ci în ceea ce eram mai adevărat eu. Desigur, umflatul şi pocnitul pungilor erau o joacă nevinovată. Dar acum, după ce descoperisem simbolul acestui joc, dintr-odată mi s-a părut tare urît, mai urît decît mîinile ei urîte.

Am întrebat-o răstit:

— Îţi place chiar atît de mult?

— Ce? Să pocnesc pungile? Da, Nic. Mă joc. Ştii, cînd am fost mică, m-am jucat foarte puţin. Acum sînt fericită. Nic, dragul meu, sînt fericită ca un copil, de aceea mă joc.

Şi veni să mă mîngîie cu mîinile ei urîte, de care începea să-mi fie teamă.

— Gena, toate tablourile acestea tu le-ai făcut? Gena rîse

măgulită. Credea că vreau s-o flatez într-o manieră glumeaţă.

— Parcă, dragul meu. Sau poate mă înşel? glumi ea.

— Da, desigur, tu le-ai făcut. Dar dacă tu le-ai făcut, atunci…

Şi n-am mai continuat.

— Ce, Nic?

— Atunci e sigur că mîinile tale n-ar mai trebui să sugrume pungile! Şi în gînd: „Să-mi «sugrumi» sufletul ca să-mi dai un altul, străin."

— Ce să nu sugrume? Pungile?

— Da, pungile. Să nu le mai sugrume.

Gena începu să rîdă. 0 amuza teribil ce-i spusesem.

— De ce, Nic? izbuti totuşi să întrebe, după ce rîse şi rîse pînă obosi.

— Pentru că fac un lucru urît şi mîinile tale… tu n-ai voie să faci un lucru urît, Gena.

— N-ai dreptul să-mi interzici să mă joc, Nic. Dar dacă tu ţii neapărat…

Era atîta resemnare în tonul cu care pronunţă cuvintele, încît mă pustii mila ca un taifun.

— Am glumit, Gena. Joacă-te mai departe şi în gînd:

„Sugrumă pungile… Sugrumă-mi ființa, Gena".

Deseori îmi închipuiam cum se va întîmpla. Zi de zi, puţin cîte puţin, nu voi mai fi cel dinainte. În fiecare zi îmi voi descoperi alte deprinderi, în fiecare zi alte preferinţe, în fiecare zi voi vedea altfel lucrurile, în fiecare zi voi gîndi puţin altfel. În fiecare zi voi muri puţin cîte puţin pînă în ziua cînd voi constata că am o nouă conştiinţă. Procesul metamorfozei mele spirituale începuse mai de mult şi eu, lucid, îi urmăream fazele, retrospectiv, constatînd efectele cu un fel de uimire şi spaimă, amîndouă neputincioase. Neputincioase, fiindcă eu însumi eram neputincios să mă apăr, sustrăgîndu-mă influenţei ei metamorfozante. Cum m-aş fi putut sustrage dacă nu eram în stare să înțeleg prin ce procedee izbutea ea să exercite asupra mea o asemenea influenţă transformatoare, ea

care părea absorbită numai şi numai de arta ei şi care ar fi fost sincer surprinsă dacă i-aş fi vorbit de puterea pe care o avea asupra mea?

Gena care, datorită mîinilor ei urîte, ştia plămădi frumosul, recreîndu-mă, săvîrşea un lucru urît. Ore întregi stăteam şi o priveam cum lucrează, ore întregi urmăream cum pe pînză, din culori şi din vis, crea frumosul. Fiindcă Gena era o adevărată artistă. În privinţa aceasta nu aveam nici o îndoială. Îmi verificasem impresiile apelînd la specialişti. Toţi se declaraseră entuziasmaţi de talentul ei. Privind creaţia mîinilor ei urîte mă întrebam cum de nu-şi dădea seama că, prin contrast, recreîndu-mă, săvîrşea un lucru urît, chiar dacă în ziua cînd aveam să încetez de a mai fi eu, noua mea identitate spirituală va fi superioară. Metamorfoza mea spirituală avea să fie singura operă urîtă creată de ea. Da, urîtă, monstruoasă. Fiindcă nimic nu poate fi mai urît, mai monstruos de urît decît să imprimi cuiva o altă conştiinţă, neutralizîndu-i-o pe cea adevărată.

Fără îndoială, ca să-mi pot păstra sufletul, ca să nu devin într-o zi un altul, nu exista decît o singură soluţie: s-o părăsesc. Dar o iubeam atît de mult, încît acceptam riscul de a muri şi renaşte într-o ipostază nouă. Pe de altă parte, tocmai fiindcă o iubeam atîta, nu puteam aştepta, pasiv, ziua cînd Gena avea să-şi desăvîrşească crima metamorfozîndu-mi complet eul şi nu puteam, fiindcă ar fi însemnat să nu fac nimic spre a o împiedica să creeze o operă urîtă, singura operă urîtă din viaţa ei. Trebuia să plec, trebuia s-o părăsesc, şi totuşi nu plecam. Rămîneam. În ciuda voinţei mele.

Şi oricît de mult încercam să nu-mi trădez zbuciumul, nu izbuteam. Sau poate izbuteam, dar Gena îl intuia. Nu o dată se întîmpla să mă întrebe:

—În ultimul timp ceva se petrece cu tine, Nic. Eşti neliniştit… Eşti înspăimîntat. De ce, Nic? Te paşte vreo primejdie?

— Pe mine? în nici un caz. Pe tine te paşte o primejdie, o mare primejdie şi rectificam imediat: Vreau să spun că s-ar putea ca pe tine să te pască o mare primejdie.

Şi în gînd: „Primejdia de a face un lucru monstruos”.

— Da? Te referi la ceva concret?

— A, nu! protestam minţind-o. Vorbeam în general.

— Dragul meu, nu-ţi face griji, aşa cum nici eu nu-mi fac. De altfel, chiar dacă m-ar paşte vreo primejdie, sînt sigură că nu mi se va putea întîmpla nimic, fiindcă mă vei apăra tu.

Dar tocmai într-asta consta nenorocirea. N-o puteam apăra. Nu eram în stare s-o împiedic să-şi desăvîrşească crima, părăsindo. Era aceasta unica posibilitate de salvare, şi totuşi nu plecam. Primejdia se legăna deasupra capului ei – deasupra capului meu – ca un antimis nevăzut, şi cu toate acestea nu o puteam ajuta, nu mă puteam ajuta părăsind-o. De fiecare dată cînd aproape mă hotărîm îmi aminteam de noaptea cînd o cunoscusem, de clipa cînd, lăsîndu-şi mîinile urîte pe umerii mei, îmi spusese: „Nu, Nic, tu nu trebuie să mori”. Îmi aminteam şi de fiecare dată simţeam greutatea mîinilor ei lăsată acolo, pe umerii mei, într-un gest parcă de stăpînire, de luare în posesiune deplină şi pentru totdeauna şi rămîneam. Eram laş, fără îndoială laş. Eu, care urîsem atîta laşitatea, o acceptam acum, mă lăsam stăpînit de ea, oarecum resemnat. Dar o acceptam nu eu, cel care fusesem pînă a nu o cunoaşte, ci acela care începusem să devin treptat-treptat, pe măsură ce, murind cîte puţin în fiecare zi, celălalt *eu* se furişa în mine.

Aşa au trecut lunile, pendulînd între hotărîre şi nesiguranţă. Asta pînă într-o zi. Pînă în ziua cînd am putut pleca.

— Gena, plec!

— Pleci, Nic? Unde pleci?

— Te părăsesc!

— Nic… Nic, ce spui?

Din obraji îi fugise tot sîngele. Mîinile scăpară penelul şi paleta. Zăceau pe parchet ca nişte păsări moarte.

— Trebuie, Gena, trebuie! îţi las totul… Ţi-l las şi pe Pic.

— De ce trebuie, Nic?

„Altfel nu se poate. Gena. Plec, Gena, ca să te salvez, ca să te

împiedic să faci din mine opera ta. Ar fi o operă urîtă, monstruoasă, singura operă monstruoasă pe care tu ai crea-o. Ca să devin opera ta trebuie în prealabil să ucizi pe acela care sînt eu şi cred că eşti şi tu de acord că absolut toate crimele, fără excepţie, sînt monstruoase”.

Dar aşa îi vorbeam numai în gînd. Cu voce tare i-am spus însă altceva:

— Fiindcă nu te mai iubesc, Gena. Nimic nu e fără de moarte şi din toate cîte există, dragostea are existenţa cea mai efemeră.

Aşa i-am vorbit, fără s-o privesc. În schimb, îi priveam mîinile care totdeauna îmi vorbiseră cu altfel de cuvinte şi am înţeles atunci plînsul mîinilor ei urîte… Deznădej dea mîinilor ei urîte… Scepticismul mîinilor ei urîte.

— Minţi, Nic. Tu mă iubeşti chiar mai mult decît te iubesc eu. Tu mă iubeşti cu toată fiinţa ta. Pe cînd eu… în fiinţa mea nu eşti numai tu. E şi arta mea.

— Nu, nu te mai iubesc, Gena. De mult voiam să ţi-o spun, dar mi-a fost milă de tine.

— Nic, poate vrei să mă părăseşti fiindcă nu eşti numai tu în mine? Eşti cumva gelos că-mi iubesc arta?

— Prostii, Gena!

—Nu minţi, Nic. Te conjur, spune-mi adevărul. Dacă eşti gelos pentru asta, renunţ. Pun pe foc penelul, paleta. Rup toate pînzele. Numai nu pleca. Nu mă lăsa singură.

— Tu nu poţi fi singură, Gena. Atîta vreme cît rămîi credincioasă artei tale, singurătatea reprezintă pentru tine o noţiune abstractă.

—Nu-i adevărat, Nic. Nu uita că sînt femeie şi noi, femeile, nu putem renunţa la dragoste chiar atunci cînd este în joc împlinirea noastră prin artă.

—Dar înţelege-mă că nu pot fi gelos pe arta ta. Plec, te părăsesc fiindcă altfel nu se poate. Pentru numele lui Dumnezeu, Gena, înţelege că altfel nu se poate. Ştiu, clipa despărţirii e grea. Dar, după ce voi pleca, după ce nu voi mai fi în casa aceasta, care din clipa

aceasta îţi aparţine, îţi vei da seama cît de puţin am însemnat eu pentru tine.

— Nic, rămîi!

— Nimic nu se mai poate schimba, Gena.

Am plecat. A urmat apoi drumul cu noaptea sau Gena alături. Drumul spre port. Cheiul pustiu, tăcut şi sumbru. Acelaşi chei şi acelaşi loc, la fel ca în primăvara trecută şi eu, eu eram de asemenea acelaşi. Cu acelaşi suflet, cu aceeaşi hotărîre. Atîta doar: aveam acum douăzeci şi unu de ani. Apele erau parcă altfel, mai mari, mai învolburate. Blestemele fluviului erau aceleaşi şi dincolo, balta era la fel de superbă. Mirosea a apă, a peşte, mirosea a clorofilă şi a muguri.

Mi-am descălţat pantofii, mi-am scos haina, calm, fără nici un fel de emoţie. Mă pregăteam să-mi dezbrac şi cămaşa. Dar tocmai în clipa aceasta am auzit paşi. Paşi grăbiţi care se apropiau, paşi vag cunoscuţi. Ca să nu fiu surprins, trebuia să mă grăbesc şi cu regretul că nu voi muri gol, aşa cum îmi dorisem, m-am lăsat să alunec pe digul oblic, apoi în apă. Păstrez amintirea clipei aceleia: ţipătul porilor cînd au luat contact cu apa rece, apoi un alt ţipăt înapoia mea, pe chei. Apoi? Apă rece şi multă, apoi, într-o viziune globală, concomitentă: atelierul Genei, pînzele ei, multe, umplînd toţi pereţii, Pic, credinciosul meu cîine, dormitînd la picioarele Genei… Pe urmă, alunecarea într-un abis. Pe urmă, n-am mai ştiut nimic. Dar mai înainte, cu o secundă numai mai înainte, mi-am zis:

„Acum probabil urmează moartea. Ce simplu e să mori!”

3

Nisipul frigea ca un cuptor încins… Lumina îmi străpungea retina, îmi cocea pleoapele… Cel puţin dacă ar fi bătut vîntul… Dar nimic. Pămîntul arunca flăcări, cerul era lavă fierbinte. Voiam să ţip, să cer ajutor, să cer puţină apă. Dar cine să-mi dea? Eram singur. „Apă!… Apă!… Oameni buni, daţi-mi puţină apă!” Mă auzeam: aveam o voce răguşită. Vîntul aducea înapoi ecoul propriilor mele cuvinte. Eram singur, fără îndoială, în această Sahară fără de nume,

situată nu ştiam unde. „Oameni buni, daţi-mi puţină apă!” Nimeni pe aproape. Nimeni nu mă putea ajuta. Nimeni în afară de Gena.

„Gena!”

îmi dam seama că buzele se frămîntau în neştire, că limba încerca zadarnic să articuleze chemarea, dar că din gîtlej nu ieşea nici un sunet. Chemarea era în gînd. Ţipa, urla gîndul meu ca un şacal flămînd.

„Ajută-mă, Gena!”

Dar cine era Gena? Mi-am amintit. Ce ciudat că-mi aminteam. Gena *era.* Nu, *fusese şi* eu *fusesem.* Acum nu mai eram decît – ce? Poate o conştiinţă care avea amintiri. Vasăzică asta însemna să mori. Vasăzică asta însemna moartea. În definitiv, nu era nimic grav. Dacă oamenii ar şti, nu s-ar teme atîta de moarte. Mori şi din tot ceea ce ai fost rămîi o conştiinţă. Conştiinţa propriei tale conştiinţe. Fără doar şi poate, nu-i deloc rău. Dar chiar nu-i deloc rău? Eram doar o conştiinţă care păstra amintirea propriei sale conştiinţe. Ei, ei, problema nu mi se mai părea chiar atît de simplă. Amintirile înseamnă doar părere de rău, regrete. Să vedem. Eu regretam că nu mai sînt decît conştiinţa conştiinţei pe care o avusesem cît timp fusesem în viaţă? Da, acum, cînd nu mai eram decît conştiinţa unei conştiinţe, regretam ceva din ceea ce fusese viaţa mea. Regretam, bineînţeles că regretam. Mă regretam pe mine, în tot ceea ce fusesem Nic. Mă gîndeam la mine cu duioşie, cu un fel de dragoste înduioşătoare. Bietul Nic! Bietul de mine Nic, care fusesem! Trăisem doar douăzeci şi unu de ani. Murisem apoi, cînd, de fapt, abia începusem să trăiesc. Cînd abia începusem să iubesc o fată frumoasă cu mîini urîte care se numise Gena. Nu voi mai vedea verdele clorofilei. Nu voi mai auzi mugura pocnind. Nu voi mai auzi ploaia, sfînta ploaie de primăvară care face să tresalte de bucurie măruntaiele însetate ale pămîntului. Nu voi mai auzi cocoşii cîntînd şi cîinii lătrînd. Cîinii – Pic! Nici pe Pic nu aveam să-l mai văd niciodată, Pic, prietenul meu care mă iubea, aşa cum iubeşte un cîine fără să pretindă reciprocitate. Niciodată nu voi mai citi vreo

carte. Niciodată. Teribil de bine îmi aminteam cărţile pe care le citisem. Nu pe toate. Dar pe acele care îmi plăcuseră cel mai mult mi le reaminteam. Nu voi mai putea reciti nici una dintre cărţile care mi-au plăcut făcîndu-mă să sufăr cumplit din pricina destinului nostru, al oamenilor. Niciodată… Dumnezeule, cîte lucruri regretam din ceea ce fusese viaţa mea omenească. Conştiinţa conştiinţei mele care fusesem eram acum un ghem încîlcit de regrete şi aveam să fiu aşa pentru totdeauna şi abia acum înţelegeam de ce moartea era cumplită. Un ghem de regrete pentru totdeauna, în afara timpului!…

— Gena!… Gena!

De data asta am putut articula cuvintele. Era fără îndoială vocea mea.

— Da, Nic!… Sînt aici, lîngă tine.

Nu era o părere. Vocea era a ei, a Genei. Vasăzică nu murisem? Trăiam? Dar ce se întîmplase cu mine? îmi aminteam precis doar apele reci care ascuţiseră brice pe trupul meu în clipa cînd mă lăsasem să alunec în apă. Pesemne că în ultima clipă cineva mă salvase, poate un marinar de pe vreun vas. Acum trăiam şi Gena era lîngă mine. Dar unde mă aflam? în nări se insinua miros greu de medicamente şi de alb. Albul nu are miros. Dar în clipa aceea albul, probabil limitat în conştiinţa mea la cearşafuri şi perne, avea un miros particular pe care acum n-aş mai fi în stare să-l descriu… Miros de doctorii, miros de alb. Fusesem, eram fără îndoială bolnav şi Gena, Gena era aproape, trebuie că ea mă îngrijise.

Era în mine o nevoie avidă, avidă ca o buruiană de Bărăgan după o picătură de ploaie, s-o văd, s-o privesc. Dar nu aveam curajul să deschid ochii, de teamă să nu întîlnesc mîinile ei urîte.

— Gena, trăiesc? Cu adevărat trăiesc?

— Trăieşti, Nic!

— Dar cum s-a întîmplat că… trăiesc?

— Cînd ai plecat, Nic, am ştiut că, fugind de lîngă mine, te vei duce *acolo.*

— Ai ştiut, Gena? m-am mirat.

— Am ştiut. O clipă nu m-am îndoit. După ce ai plecat, m-am luat după tine. Am mers tot timpul în spatele tău.

— Va să zică tu ai fost!…

— Dar cine altcineva ar fi putut fi?

— Eu am crezut că e noaptea, care luase înfăţişarea ta, care împrumutase vocea ta. Fiindcă mi-ai vorbit, nu-i aşa?

— Desigur că ţi-am vorbit, Nic!

— Şi ce mi-ai spus, Gena?

—Te-am rugat să te întorci, să nu mă laşi singură. Dar tu… nu te supăra, dar atunci erai ca un lunatic. Parcă nici nu mă vedeai, parcă nici nu mă auzeai.

—Ţi-am spus, am crezut că e noaptea care împrumutase vocea ta, mersul tău şi pe urmă ce s-a întîmplat?

— Pe urmă, ai ajuns în port… Te-ai lăsat în apă… şi eu atunci am ţipat. A auzit un marinar şi s-a aruncat în apă după tine… Te-a salvat.

— Şi pe urmă, ce s-a mai întîmplat, Gena?

— Pe urmă ai fost bolnav. De două săptămîni nu ai deschis ochii şi ai tot delirat. Pînă mai adineaori cînd ţi-ai revenit. Slavă Domnului că ţi-ai revenit. Nic, dragul meu, ce bine îmi pare că nu mai eşti bolnav!

— Gena!

Am deschis ochii. Am putut să-i deschid, fiindcă în clipa aceea uitasem de mîinile ei. De aproape, din fotoliul unde îşi dormise nopţile chinuite. Gena îmi zîmbi timidă, îmbujorată de emoţie şi de bucurie.

— Nic!… Nic!…

— Gena, bine că n-am murit. E groaznic să mori, Gena, fiindcă amintirile nu mor şi moartea înseamnă o veşnicie de regrete. Îţi mulţumesc, Gena, că nu m-ai lăsat să mor.

Mîinile mi se întinseră spre ale ei. Mîinile Genei erau reci, palide şi tremurau speriate ca trupul unei păsăruici. Chiar acum, după

atîta timp, simt în palme bătăile inima lor şi cuprins de duioşie pentru spaima mîinilor ei, le-am sărutat.

— Gena, mîinile astea ale tale…

Gena, surîzîndu-mi printre lacrimi, întrebă:

— Ce-i, Nic, cu mîinile mele?

— Le iubesc, Gena!

Şisărutîndu-ledinnou, amînchisochiiobosit, trecîndîntr-un somn calm, fericit şi reconfortant, somn de convalescent.

Sfîrşit

Adevărul despre Luca Cristogel

Clarimonda…, da, mă simt atras de dînsa. Dar aici se amestecăunaltsentiment, aşaparcămi-arfifrică. Frică? Nu. Nici aşa nu-i, dar e un fel de sfială, o uşoară teamă de ceva ce nu mi-e cunoscut şi tocmai aceasta mă stăpîneşte straniu, îmi dă o voluptate ciudată, mă îndepărtează şi totuşi mă apropie tot mai mult de dînsa. Mi se pare că mă învîrt într-un cerc larg în jurul ei, mă dau îndărăt, iar alerg înainte, mă apropii de altă parte şi fug iar iute înapoi. Pînă la urmă – ştiu bine – tot trebuie să mă duc la dînsa.

Hans Heinz Ewers, *Păianjenul*

1

Cu toate că nu era suficientă lumină şi cu toate că sînt miop, l-am recunoscut după mers. Mersul său nu seamănă cu nici un altul. Sau cel puţin aşa mi se pare mie. Mersul său este… Mi-e tare greu să descriu mersul prietenului meu Octav. Mersul său este măreţ. Măreţ? în nici un caz. Poate nepăsător? Poate maiestuos ca al leului cînd păşeşte prin junglă? Poate ca al dioscurilor? Sau poate… Ei, dar nu are rost să continui. Categoric, nu sînt în stare să găsesc termenul potrivit ca să vă fac să vedeţi m*ersul* prietenului meu. Totuşi, dacă vă puteţi imagina un mers superb de nepăsător în felinitatea lui, atunci să ştiţi că, aproximativ, aşa este mersul prietenului meu Octav.

L-am recunoscut deci după mersul său *superb de nepăsător,* dar şi după statură. Prietenul meu Octav este înalt, slab, blond ca un

suedez şi frumos ca un zeu nordic. Cînd trece pe stradă cu mersul său superb de nepăsător, în ochii tuturor femeilor se aprind şi se sting, ca semnalizatoarele, nişte luminițe ciudate care au proprietatea să-i înnebunească pe geloşi. Farmecul său este atît de irezistibil, încît, în activitatea sa profesională, ori de cîte ori are de anchetat infractoare, acestea, neputînd rezista şarmului său inegalabil, mărturisesc de la început totul, fără să ascundă nimic.

Cînd cei din colectivul în care lucrează Octav şi-au dat seama ce mare influență are el asupra infractoarelor, deodată toate cazurile în care vinovate de diverse încălcări ale legilor erau femei au început să-i fie numai lui repartizate. Prietenul meu a protestat, a amenințat cu demisia.

L-am întrebat de ce. Iată care a fost răspunsul său:

—Pentru că şi atunci cînd anchetez infractori obţin rezultate la fel de bune. Rezultatele bune nu se datoresc farmecului meu, ci metodei mele. Mă pricep să le cîştig încrederea. Ii fac să simtă că am compasiune față de ei. Cu femeile însă e altceva. Pe ele nu le impresionează metoda mea, îşi dau drumul la gură nu fiindcă izbutesc să le cîştig încrederea, ci fiindcă sînt cucerite de şarmul meu – fir-ar al dracului el să fie! Şi atunci, dintr-un fel de voluptate pe care n-o înțeleg, spun totul. Aceasta însă mie îmi displace. Am sentimentul de fiecare dată cînd anchetez o infractoare că ea se află în stare de transă şi că eu, profitînd de această împrejurare, o silesc să divulge ceea ce, în stare de veghe, n-ar face-o decît numai în fața unor dovezi de netăgăduit.

Popularitatea de care se bucură prietenul meu în rîndul infractoarelor este atît de mare, încît recidivistele cer să fie neapărat anchetate de el şi să nu credeți că manifestă o asemenea preferință numai acelea care l-au cunoscut. Solicită o asemenea favoare şi acelea care numai au auzit despre el în timpul detenţiunii.

Prietenul meu mă zări şi el. Îmi zîmbi de departe şi veni întins spre masa mea.

— Servus! Acesta era salutul său obişnuit.

— Servus! i-am răspuns cu acelaşi salut.

Noapteaeracaldă. Noaptedeaugust. Onoapteînmiresmată, neruşinat de înmiresmată ca o Phryne. În grădină, fiind încă devreme, erau destule mese libere.

— Îmi pare bine că te-am întîlnit, îmi spuse el, căutînd cu ochii ospătarul.

— Era şi timpul. Nu ne-am văzut de trei săptămîni.

— Trei săptămîni! se miră el. Cînd Dumnezeu a trecut atîta timp? Apoi cu alt ton: Ştii, în noaptea asta am chef să mă magnetizez.

Atunci cînd Octav avea chef să se „magnetizeze" însemna că şeful său îi încredinţase un „caz" dificil. Dificil nu în sensul că trebuia descoperit un infractor periculos, ci în sensul că nu izbutea să pună de acord pe anchetator cu psihologul din el. Fiindcă, trebuie să ştiţi, în fiinţa lui Octav anchetatorul şi psihologul coexistau, dar nu totdeauna izbuteau să se pună de acord.

— Dificil?

(Aşa începea totdeauna discuţia noastră.)

— Dificil, lua-l-ar naiba!

— Ei?

— Crimă! Asasinul s-a prezentat singur la miliţie. A mărturisit totul de la început.

— Atunci de ce-i *dificil'?*

— E al naibii de dificil! Medicii înclină să creadă că tipul e nebun. Unii. Alţii au îndoieli.

— Şi părerea ta?

Prietenul meu Octav ridică din umeri. Pe urmă, începu să soarbă pe îndelete din pahar şi să privească distrat la mesele care erau ocupate.

— Cam puţină lume în seara asta, nu?

— E încă devreme.

L-am lăsat în pace. Ştiam că pînă la urmă singur va relua discuţia. Nu-i plăcea să-l înghesui cu întrebările. Tare mai miera

drag Octav. Mai mult decît oricare dintre prietenii mei.

… şi tot privindu-l pe furiş, aşteptînd să vorbească, deodată mi-am adus aminte cum ne-am cunoscut.

Era tot într-o noapte de august şi tot în aceeaşi grădină de vară. De cele mai multe ori singurătatea nu mă indispune. Dar în noaptea aceea eram trist. Eram trist, fiindcă a doua zi *ar fi trebuit* să-mi serbez ziua mea de naştere. (Găsesc obiceiul idiot, aşa cum sînt idioate încă multe alte obiceiuri.) Mîine aveam să fiu mai bătrîn cu un an. Conform obiceiului, mîine ar fi trebuit să-mi invit prietenii şi prietenele şi să ne veselim cu toţii, fiindcă aveam să fiu mai aproape de moarte cu un an. Idiot obicei! Tot atît de idiot ca şi acela al „revelionului”. N-am înţeles niciodată de ce trebuie să întîmpini noul an cu paharul plin, de ce trebuie să fii vesel cînd în realitate scurgerea unui an şi începutul altuia ar trebui să constituie un prilej de tristă sau cel puţin de melancolică meditaţie.

Era, cum vă spuneam, în ajunul zilei cînd împlineam nişte ani şi din acest motiv eram trist. De multe ori cînd sînt trist mi se face dor de un pahar de vin bun şi deoarece tocmai treceam prin faţa grădinii de vară – cea mai luxoasă din oraş – am intrat. Spre ghinionul meu, toate mesele erau ocupate. Tocmai mă pregăteam să plec, tare necăjit, cînd acela care avea să devină cel mai bun prieten al meu mă invită printr-un simplu gest la masa lui. Dacă invitaţia ar fi pornit de la altcineva, sigur că aş fi refuzat. Aveam într-adevăr chef să beau o sticlă de vin. Dar singur şi nu la masa cuiva pe care nu-l cunoşteam şi cu care probabil trebuia să întreţin o conversaţie, în ciuda faptului că nu-mi ardea de aşa ceva. Voiam să fiu singur, să degust vinul din pahar şi odată cu el, propria mea tristeţe. Dar bărbatul care mă invitase era atît de interesant, deocamdată fiziceşte interesant, încît am acceptat.

Aşa ne-am cunoscut. A fost o întîmplare, bineînţeles. Dar n-a mai fost o întîmplare că ne-am şi împrietenit… în definitiv, ce ne-a apropiat? Nici eu, nici el nu sîntem firi vesele. Amărăciunea noastră este de natură filozofică. Nu sîntem capabili să ne mistificăm

ignorînd destinul nostru biologic. În ceea ce mă priveşte, nu m-aş sătura să trăiesc nici dacă viaţa mea ar dura cinci sute de ani. E atîta bucurie în mine atunci cînd văd un zarzăr înflorit, cînd mă plimb pe un bulevard cu teii în floare, cînd noaptea, tîrziu, aud lătratul unui cîine, scîncetul copilului vecinului meu de deasupra, rîsul sau conversaţia unor trecători întîrziaţi, jos, sub ferestrele mele. E atîta bucurie în mine cînd deschid ochii dimineaţa şi descopăr că trăiesc. În fiecare dimineaţa am reve*laţia trăirii mele şi rev*elaţia aceasta este miraculoasă, fiindcă miraculoasă este însăşi viaţa. Pe urmă, treptat, redevin cel de fiecare zi. Adică, un om care nu izbuteşte să uite că este muritor. Din acest motiv am dăruit pendula pe care mi-o lăsase moştenire mătuşa Eulalia. Aveam oroare de tic-tacul ei, deoarece el îmi amintea că timpul curge şi că această curgere este ireversibilă. Din acest motiv, în noaptea de revelion mă culc devreme şi ca somnul să fie greu, profund, înghit cîteva somnifere. Din acest motiv. În fiecare an, în ziua aniversării mele lipsesc de la slujbă şi scot telefonul din priză ca să nu mă firitisească nimeni. Din acest motiv, ocolesc străzile unde se află cimitire şi nutresc o profundă antipatie faţă de toţi aceia care îşi cîştigă existenţa de pe urma cultului morţilor.

îmi aduc aminte… Odată mi s-a impus să iau parte la o înmormîntare. Mi s-a mai impus să rostesc un necrolog. Degeaba am protestat. Şeful instituţiei s-a arătat neînduplecat: „Ai obligaţia morală. Ţi-a fost prieten”. Da, cel care murise îmi fusese prieten. Un om de o mare nobleţe sufletească. În schimb, şeful instituţiei era pedant şi formalist. De un formalism care de cele mai multe ori irita şi nu de puţine ori îngreţoşa. De pildă, cu prilejul înmormîntării. Elaborase personal „planul funeraliilor” subalternului său. Nici un fel de exagerare. Numea „funeralii” o înmormîntare obişnuită. „Planul” prevedea două „discursuri funebre”. (Unul al meu.) Am încercat să aştern pe hîrtie cîteva rînduri, dar n-am izbutit. În disperare de cauză, m-am dus la Biblioteca Academiei şi am „adaptat” unul dintre discursurile celebre ale lui Bossuet.

în ziua „funeraliilor” totul a decurs conform planului întocmit de şeful nostru. Discursurile trebuiau rostite la cimitir. Primul a luat cuvîntul colegul meu. „întristată adunare! îndurerată familie!” Mă uitam la el. Foile îi tremurau în mînă. Era emoţionat. Dar emoţia lui nu avea nici o legătură cu evenimentul. Era emoţionat ca la un examen. Colegul mort era uitat. Intuiam precis sentimentele ce-l încercau. Vorbea pentru cei vii. Vorbea pentru *şef.* Vorbea pentru el însuşi. Se asculta pe sine însuşi. Se asculta cu plăcere, îi plăcea textul pe care îl compusese. În ciuda tonului de circumstanță, acolo unde fraza era bine adusă din condei, răzbea, fără voia oratorului, satisfacţia. Am privit pe furiş la rudele mortului. Durerea lor era sinceră. Mai ales a mamei colegului meu. Dar ce avea să se întîmple mai tîrziu, după ce pămîntul va acoperi sicriul? Va mînca şi ea din „pomana mortului11. Pe urmă, obosită, se va culca şi va dormi somn greu, din pricina oboselii şi durerii. Mîine şi în zilele următoare, de cîte ori îşi va aminti de mort, va lăcrima şi durerea se va reactualiza. Atunci cînd îşi va aminti! Pentru cei ce rămîn nu este posibilă amintirea permanentă. Aşa vrea viaţa care curge mai departe. Ireparabilul priveşte numai pe cel mort. Catastrofa îl lovise numai pe prietenul meu. Din punctul lui de vedere, *restul* nu mai avea nici o importanță. Fiindcă din punctul lui de vedere nimic nu se mai putea schimba.

Cînd improvizatul orator conteni, privi întrebător mai întîi asistența, apoi pe şef.

„V-a plăcut! Nu-i aşa că am adus-o bine din condei?”, păreau a spune ochii săi.

Am oroare de ridicol. Grotescul însă mă înspăimîntă.

Şeful îmi făcu semn să încep. Şeful mă îndemna să devin grotesc. Cioclii, cu mutrele lor indiferente şi blege, rezemaţi de lopeți, aşteptau plictisiți să se termine vorbăria, ca să coboare pe funii, în groapă, sicriul. Am scos din buzunar foile cu discursul funebru, copiat din Bossuet, le-am rupt în bucățele şi le-am aruncat în groapă.

— El nu mai are nevoie de discursuri! am îngăimat.

Mi-am făcut apoi loc cu coatele şi am părăsit cimitirul, aproape în goană.

Spre stupoarea mea, a doua zi am aflat că atitudinea făcuse o impresie extraordinară asupra asistenţei, ea fiind interpretată ca o manifestare spontană a unei copleşitoare dureri. Familia fostului meu prieten izbucnise în hohote de plîns, iar mama lui leşinase. Ceilalţi, străinii, lăcrimaseră. Pînă şi şeful trebui să facă apel la batistă.

… şi eu care voisem doar să nu devin grotesc!

îmi amintesc atît de bine de noaptea cînd l-am cunoscut! „Sigur că e suedez" mi-am zis, luînd loc la masa lui.

Avea un chip cam colţuros, dar foarte frumos. Ciudaţi păreau ochii. Parcă erau dezamăgiţi de tot ceea ce vedeau în jur. Pe urmă, i-am remarcat mîinile. Mîini frumoase, cu degete lungi şi unghii îngrijite. (Nu ştiu de ce, dar mîinile frumoase mă emoţionează.) Pe maxilarul stîng, abia vizibilă, o mică cicatrice. Mai tîrziu aveam să aflu că era urma colţilor unui cîine care îl muşcase pe cînd era copil.

Observînd că ospătarul făcea risipă de conştiinciozitate, am presupus că „suedezul11 obişnuia să augmenteze substanţial remiza oficială.

— Tache, adu-mi un pachet de „Snagov11.

— Imediat!

Vasăzică „suedezul11 nu era suedez. Am fost atît de surprins, încît, fără să vreau, am exclamat:

— Vasăzică sînteţi român?

— Aţi crezut că sînt suedez, nu-i aşa?

— Mda!

— Nu-i de mirare. Toată lumea se înşală. E plictisitor să ai un asemenea ghinion. Mai ales cînd e vorba de femei, confuzia devine deprimant de idioată. Vă daţi seama, nu-i aşa?

— Ca să fiu sincer, nu-mi prea dau seama, i-am replicat, fiindcă, într-adevăr, nu-mi dădeam seama de ce, raportată la femei confuzia

devenea „deprimant de idioată11.

— Femeile sînt atît de voluntare, încăpăţînat de voluntare. Sau, mai curînd numai încăpăţînate. Aidoma unor copii răzgîiaţi. Cînd îşi doresc un lucru, nu se astîmpără pînă nu-l obţin şi o jucărie… suedeză e mai tentantă decît una autohtonă, nu-i aşa?

— Probabil. Mai ales pentru „copii11, l-am secondat.

—Vă daţi seama cît de greu este să rezişti unor copii răzgîiaţi. Spre norocul meu, mie nu-mi plac copiii mai mult decît îmi sînt necesari, aşa că izbutesc să nu mă las terorizat de ei.

Aşa s-a legat conversaţia. Am întîrziat, discutînd, pînă după miezul nopţii. După aceea am plecat împreună.

La propunerea lui, am pornit-o să ne „dezmorţim11 făcînd o plimbare pînă la „Aleea Trandafirilor11. Mergeam alături şi, uitîndu-mă la el pe furiş, nu încetam să mă mir cît de înalt şi de bine era clădit şi cît de superb de nepăsător în felinitatea lui îi era mersul.

încă înainte de a ajunge la „Aleea Trandafirilor11 am ştiut că vom deveni prieteni şi că voi sfîrşi prin a-l prefera tuturor prietenilor mei.

Despre prietenul meu nu pot vorbi decît elogios. Mi-e drag şi îl admir fiindcă e un om superior, pentru că, deşi profesează o meserie care nu-i prea place, nu dă bir cu fugiţii.

Dintre multele lui calităţi este una care le covîrşeşte pe toate celelalte: marea lui dragoste faţă de oameni. Iubind oamenii, infracţiunea îl deprimă. Îl deprimă, dar nu-l blazează, în ciuda faptului că, din experienţă, ştie ce forme variate îmbracă. Prietenul meu este, în felul său, un om de ştiinţă. Domeniul său de cercetare este sufletul omenesc.

Pasiunea prietenului meu pentru psihologie îşi găseşte un cîmp larg de activitate în însăşi profesiunea sa. Puţine sînt activităţile omeneşti care să ofere unui psiholog asemenea largi posibilităţi de investigaţie. Desigur, un anchetator trebuie să fie printre altele şi un foarte bun psiholog. Dar prietenul meu nu este psiholog numai în măsura în care este necesar ca să-şi facă meseria aşa cum trebuie.

Din acest punct de vedere el este un om de ştiinţă şi ca om de ştiinţă cercetează o cantitate apreciabilă de observaţii privind natura sufletului omenesc, care nu-i sînt necesare anchetatorului. Ca anchetator, cercetează, analizează faptele şi stabileşte gravitatea culpei în raport cu legea pe care un infractor a lezat-o într-o anumită împrejurare. Ca anchetator, este subordonat legii. Ca om de ştiinţă, studiază infracţiunea independent de lege, pe el interesîndu-l numai cauzele adînci, primare dacă îmi este îngăduit să spun, care l-au împins pe X sau pe Y să comită o faptă reprobabilă. Din această cauză, omul de ştiinţă din el nu este totdeauna de acord cu anchetatorul şi viceversa. Contradicţia aceasta însă nu este ireconciliabilă, datorită umanismului prietenului meu.

Aşteptam cu nerăbdare ca prietenul meu să-mi dea amănunte în legătură cu crima din pricina căreia era hotărît să se „magnetizeze”, dar el nu se prea grăbea. De aceea, l-am întrebat:

— … şi cu nebunul?

— Care nebun?

— Criminalul care s-a prezentat singur la miliţie…

— N-am spus că e nebun, protestă el.

— Mi-ai spus că asta e opinia specialiştilor. Cel puţin a unora dintre ei. Tu eşti de altă părere?

— Dacă vrei să ştii, încă nu mi-am format o opinie. Nu ştiu nici dacă este nebun şi nici dacă simulează.

—… şi cum a omorît-o?

— A sugrumat-o.

— Pe nevastă-sa?

— Nu! Trăia cu ea.

— El ce a declarat? De ce a ucis-o?

—Dacăamsă-ţi spun, ai să declari imediat că e sigur nebun. Inchipuie-ţi, pretinde că a ucis-o, fiindcă era… vampir.

— Ce?

— Ce-ai auzit: vampir! Şi că, în fiecare noapte, în timp ce el dormea, ea îi sugea sîngele.

— Atunci e sigur nebun!

— Vezi, ţi-am spus că dacă ai să afli ce a declarat ai să fii convins că e nebun.

— Bine, dar dacă medicii opinează că nu-i chiar în toate minţile…

— Vrei să spui— mă întrerupse el— că de vreme ce medicii afirmă că nu e normal, ar trebui să-mi însuşesc punctul lor de vedere. Intr-adevăr, aşa ar trebui. Deocamdată însă am îndoieli. Asta nu mă împiedică să-ţi declar că aş prefera să mă înşel şi Cristogel să fie într-adevăr nebun.

— Cristogel, ai spus?

— Da, Cristogel.

— Cristogel şi mai cum?

— Luca! Luca Cristogel.

— Păi ăsta-i „Evanghelistul!”, am exclamat, întristîndu-mă.

— II cunoşti?

— Am fost colegi de şcoală. Să ştii că „Evanghelistul” e un tip foarte interesant.

— Dacă e un tip *interesant,* atunci e posibil să simuleze.

— „Evanghelistul?” Pentru nimic în lume nu-l cred în stare de aşa ceva.

— Nu? întrebă prietenul meu sceptic.

— Dacă îţi spun!

— M-ar interesa să aflu ce ştii tu despre el.

2

N-am izbutit niciodată să înţeleg cum de reuşeşte prietenul meu să-i determine pe ospătari să graviteze în jurul său politicoşi şi în aşa măsură săritori, încît aproape îi ghicesc dorinţele.

— Care-i secretul? l-am întrebat eu odată.

— Trebuie să-i faci să simtă că eşti exigent cu tine însuţi, mi-a răspuns el.

— Zău că nu pricep, Octave!

— Dar e foarte simplu. Dacă eşti exigent cu tine însuţi, alegi ce-i

mai bun, atît ca mîncare, cît şi ca băutură. Ei trebuie să se convingă că *ştii* ce vrei, că te pricepi să *vrei* ceea ce cu adevărat merită să vrei. Asta le impune. Dacă te abandonezi lor, eşti un om pierdut. Imediat te-au etichetat şi se comportă în consecinţă.

Pesemne că eu nu mă pricep „să vreau ceea ce cu adevărat merit să vreau", fiindcă ospătarii nu numai că nu-mi ghicesc dorinţele, dar nici măcar nu se grăbesc să se apropie de masa mea, chiar atunci cînd aproape îi implor s-o facă.

Hotărît să se „magnetizeze", prietenul meu nu făcu altceva decît să încline capul în semn de aprobare atunci cînd ospătarul puse să se răcească într-o baterie de rezervă încă două sticle de vin. Pe urmă, după ce se convinse că paharele noastre erau pline, mă întrebă:

— Ei, cum l-ai cunoscut tu pe Luca Cristogel?

— Sînt total de acord cu precizarea pe care ai făcut-o, i-am replicat.

— Ce precizare? păru el nedumerit.

— Păi n-ai spus aşa: „Ei, *cum l-ai cunoscut* tu pe Luca Cristogel?"

— Am spus. Şi?

— Tu nu mi-ai cerut: Spune-mi cum *este* sau cum *era* Luca Cristogel. Mi-ai cerut să-ţi spun *cum l-am cunoscut.* Or, faptul că eu l-am cunoscut într-un anumit fel nu înseamnă că era şi în realitate aşa.

Prietenul meu zîmbi cu zîmbetui lui fermecător.

— Precizarea n-am făcut-o intenţionat. În orice caz, eu mă mulţumesc să aflu *cum* l-ai cunoscut tu. Pe urmă, vom vedea dacă aşa cum l-ai cunoscut tu, l-ai cunoscut de fapt pe adevăratul Luca Cristogel.

— Am fost colegi de clasă…

— Fără nici un efort mi se prinde de retine imaginea clasei noastre, clasa a şasea. Clasa noastră, într-o sîmbătă dupăamiază. O încăpere mai mult lată decît lungă, cu trei rînduri de bănci, cîte şase în fiecare rînd. Treizeci şi doi de elevi, în marea majoritate băieţi de

ţărani. (Numai şase eram orăşeni. Formam o minoritate, şi ceilalţi— majoritatea— ne cam dispreţuiau poreclindu-ne „găinari de oraş”.) Şcoala era situată pe o stradă din imediata apropiere a grădinii publice, deci, ca poziţie, într-un loc nu prea potrivit pentru un internat. Înspre stradă, şcoala avea un gard de zăbrele şi un portar bleg şi sever. În spatele clădirii se afla curtea unde ne jucam, care se termina, mai precis, se prelungea pînă la buza malului de unde începea o rîpă. Rîpa nu era abruptă. O mulţime de potecuţe duceau pînă jos, în vale, unde se afla o viişoară ceva mai mare ca o basma. Dincolo de vie, în dreapta, începeau primele – sau ultimele – case ale „oraşului de jos”, mai precis ale unui cartier mizer cum nu cred să fi existat unul asemenea în vreun alt oraş din ţară. De sus, de pe deal, mai ales primăvara şi toamna, cartierul mizer părea construit pe o lagună. Apele aduse de ploi inundau străzile, curţile şi, cît vedeai cu ochii, pretutindeni numai bălţi care nu secau cu totul nici măcar vara. Bălţi verzi, pline de ţînţari şi broaşte. Imediat după apusul soarelui, cohortele de ţînţari dezlănţuiau ofensiva împotriva oamenilor. Năvăleau în case prin ferestrele uitate deschise sau prin te miri ce crăpătură, în timp ce broaştele, miile şi zecile de mii de broaşte, porneau concertul lor oribil.

Cu toate că, de pe deal, panorama era deprimantă, deseori mă aşezam pe malul rîpei ca s-o contemplu. De fapt, nu urmăream prim-planul panoramei, ci pe cel de-al doilea: în stînga era lacul, întins pe mai multe hectare, ale cărui ape se împreunau cu orizontul. Paralel cu acesta se arcuia linia ferată, „linia nouă”, cum i se spunea, în dreapta, sclipea Dunărea şi, mai departe, ca o eşarfă, Prutul. Datorită lipsei de vegetaţie, rîpele, mai ales, din pămînt galben, icterizate, imprimau peisajului din prim-plan o tristeţe dezolantă. Acceptam resemnat peisajul dezolant, deoarece altă posibilitate nu exista ca să-mi potolesc nostalgia depărtărilor. Acolo, departe, în zare, era *altceva* decît internatul cu ziduri, cu portar bleg şi răutăcios, cu profesori rutinarzi şi cu pedagogi beţivi şi sadici. Acolo, departe, era altă lume, era *viaţa în* care urma să intru peste

trei ani, cînd aveam să termin şcoala.

Nu eram singurul căruia îi plăcea să privească depărtările de pe malul rîpei. Acolo venea deseori şi Luca Cristogel. Avea un loc al său preferat. Niciodată nu se aşeza lîngă mine. Nici eu lîngă el. Ne ocoleam reciproc. Ne plăcea să fim singuri. Nu cunosc motivul pentru care el mă ocolea. Ştiu însă de ce îl evitam eu. Nu mi se părea un interlocutor interesant. Părerea pe care o aveam despre el mult timp nu s-a deosebit de aceea a colegilor mei. Îl consideram, ca şi aceştia, un băiat şters, mediocru care, datorită timidităţii excesive, avea un comportament lamentabil şi ciudat. Nu-mi puteam închipui că exista un alt băiat mai timid decît el. Totdeauna învăţa şi ştia lecţia ca pentru nota zece, dar cînd era ascultat, în cel mai fericit caz, nu obţinea decît nota şapte. Dacă mai avea ghinionul să i se pună întrebări, se pierdea imediat cu firea, pierdea şirul ideilor, se bîlbîia şi abia, abia mai izbutea să capete un cinci. Cînd profesorul îi spunea: „Mulţumesc, stai jos!”, Luca răsufla uşurat, în ochii săi de culoarea castanei devenea vizibilă o undă de fericire. Era atît de fericit că profesorul îl lăsa în pace, încît nu-i părea deloc rău că, în loc de zece, căpătase doar un cinci sau un şase.

Stăteam în aceeaşi bancă. De aceea, l-am întrebat o dată:

— Ascultă, Evanghelistule, ce naiba, mă, te pierzi atîta cu firea? În recreaţie mi-ai spus lecţia şi o ştiai de zece şi iată că n-ai luat decît nota şase.

— Ce vrei, aşa mi-e firea. Trebuie să învăţ de zece ca să iau nota şase sau şapte. Dacă aş învăţa de şapte, cred că aş rămîne repetent.

Mă revolta firea lui. Timid era şi în raporturile cu noi. De aici lipsa de spontaneitate, izolarea, însingurarea, atitudinea slugarnică faţă de Vasile Simoca. Motive suficiente ca întreaga clasă să-l desconsidere, să-l ignore. Unii cred că îl şi dispreţuiau puţin. Judecînd cu mentalitatea noastră de atunci, nu-i exclus. Nu se pricepea nici la fotbal, nici la oină şi nici la şah. Nu ştia să povestească un „banc”, să cînte din gură ori la vreun instrument, nu ştia să recite la şezătorile şcolii, nu primea scrisori de la vreo

„iubită” din oraşul lui şi nici nu se întîlnea duminica în oraş cu vreo fată. Pe scurt, nu avea nici una din calităţile şi nici unul dintre defectele cu care s-ar fi putut impune clasei.

11 văd aşa cum arăta pe vremea cînd avea şaisprezece ani. La vîrsta de şaisprezece ani, Luca Cristogel arăta ca un băiat de paisprezece şi nu din cauza staturii. Ca înălţime, era al şaselea din clasă. Arăta aşa din cauză că era tare slab şi fiindcă, spre deosebire de noi toţi, încă nu începuseră să-i crească tuleiele. Avea ochii de culoarea castanei, cu gene lungi şi catifelate. Ochii ar fi fost mai frumoşi dacă sprîncenele, foarte arcuite, n-ar fi fost la fel de groase pe toată lungimea lor. Nasul grecesc, pielea măslinie şi buzele pline trădau poate ceva sînge meridional. Vocea, cînd nu era alterată de emoţie, avea un timbru cald şi viril în ciuda chipului său copilăresc.

Luca Cristogel nu avea prieteni. Cumva se apropiase de mine, dar nu şi eu de el. S-a apropiat de mine, dar numai în măsura în care o fire ca a lui îngăduia aşa ceva. Apropierea a constat în faptul că m-a ales pe mine drept partener la învăţătură. Ei, dar cred că nu acesta este termenul cel mai potrivit. De fapt, nu învăţam împreună. Luca Cristogel învăţa singur lecţiile. Dar după ce le ştia ca pe apă, venea la mine să mi le spună, ca să se verifice. Cred că mă preferase deoarece observase că, bizuindu-mă pe memorie, îmi plăcea să învăţ după ureche, fără să mai deschid cărţile. Îl lăsam să spună lecţia o dată, de două ori, de atîtea ori pînă mă convingeam că o ştiam tot atît de bine ca şi el. Atunci îl expediam.

— Ajunge!

— Acum o ştii de zece, se bucura în locul meu. Clasa, în întregime, era convinsă că Luca Cristogel e un mare somnoros, în după-amiezile cînd nu aveam ore, seara în orele de meditaţie şi, în general, ori de cîte ori se întîmpla să fim liberi, Luca Cristogel se acoperea cu mantaua peste cap şi, ca un călător trudit într-o sală de aşteptare, dormea. Putea să fie cît de mare vacarmul din clasă, el dormea. Aşa cel puţin credeam noi. Într-o zi însă aveam să aflu adevărul. Dar probabil nu l-aş fi aflat dacă Bulencea, premiantul

clasei noastre, nu ar fi făcut una dintre cele mai urîte ticăloşii pe care le putea face unul ca el.

— Măi – ne vesti el— voi ştiţi că Evanghelistul scrie poezii?

— Evanghelistul? Fugi, mă, că minţi! refuză să creadă Simoca.

— Dacă vă spun! Are un carneţel plin numai cu versuri. Le-am citit eu.

—Şi?

— Aiureli!… Prostii!…

— Nici nu-i de mirare. El şi poezii! conchise Simoca boţindu-şi buzele a dispreţ.

— Măi, să vă prefaceţi că nu ştiţi. I-am făcut eu o chestie să mă ţină minte, se lăudă Bulencea.

— Ce?

— Aveţi să aflaţi voi. Numai să nu-i spuneţi nimic. Cînd, peste o jumătate de oră, Luca Cristogel reveni în clasă, toţi ochii fură pe el. Eram curioşi să vedem ce avea să se întîmple. Dar nu se întîmpla nimic. Se înveli peste cap cu mantaua aşa cum făcea de obicei.

— Iarăşi o soileşte, exclamă, înciudat că va fi lipsit de spectacolul pe care îl aştepta, Guştiu, colegul nostru cu cele mai multe coşuri pe faţă.

— Muză, *tu, stăpînă* a *nopţii,* începu să declame, parodiind, Stăncescu.

— Lună, nu muză, îl corectă Sachelarie, poetul consacrat al clasei, al cărui talent consta în a-l pastişa pe Eminescu.

Atunci Bulencea, nemaiavînd răbdare să aştepte pînă cînd Luca avea să descopere singur „chestia” pe care i-o făcuse, se ridică în picioare – stătea într-o bancă din ultimul rînd – şi începu să declame, lungind cuvintele şi rostindu-le tremurat, dinadins ca să trezească ilaritate:

Stelele pică, multe mai pică!
Ici o alică, colo-o alică…
Aducerea-aminte sub pleoape înscrie
Chipuri hidoase ca-ntr-o magie,

Picură urîtul lavă în sînge,
Sîngele geme, sîngele plînge.
Cerne tăcerea funingine sură.
Noaptea e umilă ca o fisură,
Gînduri aleargă în haită turbată
Să bată-n fereastra-ţi, în uşă să-ţi bată…
Sînt gînduri, iubito, doar gînduri – atît!
Sînt singur!… E noapte!… Mi-e dor!… Mi-e urît!…

Scrisese Evanghelistul versurile? Era o întrebare pe care şi-a pus-o fiecare dintre noi. Răspunsul ni l-a dat chiar Luca. L-am văzut dînd deoparte mantaua cu care se acoperise peste cap şi, roşu la faţă de emoţie, privind mai întîi pe Bulencea, apoi clasa. Aştepta de la el, de la noi un cuvînt, ceva care să însemne o laudă. Sărmanul, încă nu-şi dădea seama că Bulencea îşi bătea joc de el. Nu-şi dădea seama că cei mai mulţi, dar şi cei mai mediocri, îşi însuşiseră în mod automat părerea negativă a premiantului Bulencea despre talentul său.

Se dumiri abia cînd Bulencea din nou începu să recite cu acelaşi ton zeflemitor:

Convoaie funebre cu răniţi şi căşti,
Convoaie de oameni cu feţe de măşti,
Cadenţe trudite prin colb şi prin glod
Şi cîntece triste cobind a prohod.
Sudălmi răguşite, sudălmi printre dinţi,
Un pumn pe sub falcă sau palme fierbinţi,
Un şfichi de cravaşă cu fir de argint,
O gheară de viscol pe-obraji a alint,
O cale de trudă în paşi şi în trup,
Sub haina cazonă gîngănii în stup…

A înţeles din felul cum intona versurile, din mimica feţei că Bulencea le găsea pur şi simplu caraghioase. Tocmai fiindcă se temuse de acest lucru se ferise să afle clasa că muza poeziei începuse a-i da tîrcoale. Îl mîhnea mai ales faptul că Bulencea,

premiantul clasei, faţă de care nutrea o mare admiraţie, dovedea tocmai el o asemenea opacă sensibilitate. În aceeaşi măsură era şi revoltat că Bulencea îi cotrobăise în pupitru şi, găsind carnetul, citise poeziile, fără permisiunea sa.

Se aşeză în bancă, fără să rostească măcar un singur cuvînt, mai roşu acum la faţă de indignare decît fusese la început de emoţie şi, ridicînd capacul pupitrului, căută carnetul. II găsi, ascuns la fund, sub toate cărţile şi caietele, îl deschise cred că mai mult mecanic. Eu îl urmăream cu privirea şi atunci am văzut că, deasupra titlului unei poezii, intitulată „Insomnie”, în stînga, Bulencea scrisese cu un creion roşu: *vax!* Luca tresări, se îngălbeni. Întoarse pagina. Deasupra titlului altei poezii, scria: zexe!… şi aşa mai departe, fiecare poezie primise calificative de genul acesta: tîmp*enii!… spanacl… ce vorbeşti*, Fr*anzl… aiurea!…*

Luca Cristogel gemu o dată ca şi cînd cineva l-ar fi înjunghiat pe la spate. Închise carnetul, îl ascunse înapoi în pupitru, îl încuie, după care se răsti la Bulencea:

— De ce ai făcut asta?

Era atîta deznădejde în vocea sa, privirea ochilor săi atît de îndurerată, încît Bulencea, impresionat, îngăimă în chip de scuză.

— Hai, mă, că am glumit. Ce, tu nu ştii de glumă?

— Ai făcut o mare ticăloşie, Bulencea.

Cuvintele îi ieşiră din gură sugrumate. Abia izbutea să-şi stăpînească plînsul şi ca să nu-l vedem că plînge, fugi afară.

După ce nu-l mai văzurăm, în clasă se aşternu o linişte penibilă. O linişte apăsătoare.

— Sensibil mai e Evanghelistul, rîse Bulencea. Zău că nu mi-am închipuit…

— Dar, în definitiv, de ce s-a supărat? se interesă Simoca.

— I-am pus *note* la poezii, explică Bulencea minţind.

— De ce eşti laş, Bulencea? i-am replicat. Ce ai scris tu acolo numeşti *note1?* Dar să presupunem că sînt note. Cine îţi dă dreptul? De cînd te ştiu eu, o dată nu te-am văzut citind un volum de

versuri. Mai curînd se pricepe porcul la portocale decît tu la poezie.

— Uite cine s-a găsit să-i ia apărarea Evanghelistului! îi sări în ajutor Popoiu, consăteanul lui Bulencea, o matahală de băiat a cărui inteligenţă era invers proporţională cu înălţimea.

Prefăcîndu-mă că nu l-am auzit, m-am adresat clasei:

— Ştiţi ce fel de note i-a dat Evanghelistului? Deasupra fiecărei poezii a scris cu creion roşu: *vax, zexe, rahat cu perje, aiureli… Spu*neţi şi voi dacă asta nu-i o ticăloşie!

Popoiu nu se lăsă:

— Ha, ha, ha! Nu Bulencea-i un ticălos, ci tu eşti un tîmpit dacă îi iei apărarea unui smintit la cap. Că un om sănătos nu-şi pierde vremea scornind stihuri.

—În orice caz, nu-i o îndeletnicire pentru o minte în izmene ca a ta, îl apostrofă Sachelarie, poetul consacrat al clasei.

— Ia vezi, bă, ia vezi! îl ameninţă Popoiu, gata să sară la bătaie.

Dacă s-au bătut, nu ştiu, deoarece am plecat din clasă, ca să-l caut pe Luca. Mă gîndeam că în starea sufletească în care se afla îi va fi uşor să treacă peste jignirea suferită, dacă nu va fi singur. L-am căutat pe malul rîpei, la locul său favorit, dar nu l-am găsit. Nu era nici în dormitor şi nici la bibliotecă. Nu-mi mai rămînea decît să-l caut în pod, unde, de asemenea, îi plăcea să se refugieze ca să privească depărtările printr-una dintre lucarne.

Abia acolo l-am găsit. Stătea pe o ladă plină cu nisip. Se uită o clipă la mine, cu o privire rătăcită, pe urmă începu să plîngă. M-am aşezat alături. L-am lăsat în pace. Îmi dădeam seama că plînsul îi face bine. Mult mai tîrziu, l-am auzit murmurînd:

— Ce ticălos, Dumnezeule, ce ticălos!

— Într-adevăr, un mare ticălos! am fost şi eu de părerea lui.

Se uită la mine bănuitor. Pe urmă, oftînd, îmi spuse:

— Îţi dai seama ce a făcut?

— Cred că da.

— Ce fel de suflet are? Cum e posibil să jigneşti în aşa măsură, cum e posibil să-ţi baţi joc de ceea ce n-ai habar?

— Tocmai de aceea nu are rost să-ţi faci inimă rea.

— Ceilalţi îi ţineau hangul.

— Aşa sînt ei! Ţi-ai făcut cumva iluzii în privinţa lor?

— Dar e îngrozitor. Urăsc internatul ăsta! Tu, nu? Şi se uită la mine indignat. Îşi pierduse timiditatea.

Aşa nu-l mai văzusem niciodată.

— N-aş putea spune că mă simt aici ca peştele în apă.

— Ştii ce mă jigneşte cel mai mult şi mai mult la ei?

— Nu!

— Vulgaritatea. Trivialitatea. De Guştiu cred că ştii.

— Ce să ştiu?

— Ce face cu colecţia lui de fotografii pornografice.

— Parcă am auzit ceva.

— Ia cîte cinci lei puştilor din cursul inferior ca să le arate pozele. Cîştigă o mulţime de bani cu acest negoţ. Voi mă credeţi un mare somnoros. Dar voi n-aţi observat cînd mă „fură” pe mine somnul.

— În timpul liber, bineînţeles.

— Da, în timpul liber. Dar nu ştiţi de ce în timpul liber. Mă „fură” atunci somnul nu fiindcă atunci am timp să dorm. În realitate, „adorm” cînd Guştiu invită pe cei interesaţi să-i admire pozele pornografice, cînd Tătălică se înjură cu Văcaru, cînd Bădăuţă povesteşte cu lux de amănunte aventurile lui cu „fetele” de pe strada Nopţii, cînd Untaru îşi stoarce coşurile de pe faţă. Cînd se întîmplă toate acestea eu mă acopăr peste cap cu mantaua şi voi credeţi că mă pregătesc să trag un pui de somn. În realitate, nu fac decît să mă izolez. Mantaua se transformă într-un fel de carapace care mă izolează de clasă. Datorită mantalei – carapacei – realizez, dedesubt, un mediu sterilizat de vulgaritate. Sub carapacea mea izolatoare uit unde mă aflu. Acolo, dedesubt, mi se relevă versurile pe care mai tîrziu le transcriu în carnet. Înţelegi? Scriu versuri din nevoia de a mă apăra de vulgaritatea mediului în care trăiesc. Dar de acum încolo ce am să mă fac?

— Nu înţeleg!

— Bine, dar nu-ţi dai seama că n-am să mai pot scrie?

— De ce? Din cauza lui Bulencea?

— Din cauză că, de azi înainte, n-am să mă mai pot izola. Marea ticăloşie a lui Bulencea constă nu în ceea ce a scris pe carnet, ci în faptul că nu voi mai putea scrie şi, nemaiputînd să scriu, nu-mi voi mai putea curăţa spiritul de vulgaritatea ce se va insinua perfid, oricît aş încerca să mă opun.

II ascultam pe Luca Cristogel cu uimire şi aproape cu încîntare. Cu uimire, fiindcă descopeream acum un alt Luca, despre care nici unul dintre noi habar nu avusesem şi cu încîntare, fiindcă îmi plăcea tare mult să-l ascult.

—..; şi acuma, acum ce am să mă fac? repetă el.

— Îmi dau seama cît de mult te-a afectat ticăloşia lui Bulencea. Dar are să treacă. Te asigur.

Luca dădu din cap a neîncredere, pe urmă, oftînd:

— Tare mai sînt singur! Cred că Robinson, pe insula lui pustie, se simţea mai puţin singur decît mă simt eu în şcoala asta, printre atîţia băieţi de vîrsta mea.

— Cred că exagerezi. Nu te supăra că ţi-o spun.

— Mai rămîne să spui că vorbesc aşa ca să-mi dau importanţă.

— Aşa ceva n-am să spun. Eşti însă, asta ţi-o spun, un băiat prea sensibil.

— Eu?! se miră el.

— Da, tu. Ai o sensibilitate exacerbată. Sau poate că nu sensibilitatea ta este exacerbată, ci a mea este tocită. Vezi tu, eu am crescut la un orfelinat. Faţă de ce a fost acolo, aici mă pot considera într-un „pension” pentru băieţi. Dar aş vrea să te întreb ceva.

— Intreabă-mă!

— Tu ai stat de vorbă cu mama ta?

— (!)

— După cîte mi-am putut da seama, mama ta e o doamnă distinsă, cultivată. Dacă ai sta de vorbă cu ea, dacă i te-ai destăinui,

sînt sigur că te-ar înţelege. Cred că mama ta are o situaţie materială bună. Pentru ea nu ar constitui o greutate ca să urmezi liceul ca extern. Nu eşti de părere?

Nu-mi răspunse. Luca părea asemnea unei statui. Doar ochii mai semănau cu ai unei fiinţe vii. Răspunsul veni mult mai tîrziu.

— Am să mă mai gîndesc la propunerea ta. Să plecăm mai întîi de aici.

Şi o porni înainte. Avea umerii căzuţi, ca şi cînd i-ar fi apăsat o povară invizibilă.

„Aş paria că nu-şi iubeşte mama!”, mi-am zis păşind în urma lui.

Prietenul meu Octav începuse să se „magnetizeze”. Ascultîndu-mă, golise mereu paharul pe care un ospătar avusese grijă să nu rămînă gol mai mult de un minut.

— Trebuie că Luca Cristogel era o fire destul de ascunsă, presupuse Octav.

— Numai timiditatea îl făcea să fie ascuns. Nici nu cred că există un alt om mai timid decît el.

— Astăzi nu mai e timid, conchise Octav,

— Dar a fost. Din cauza timidităţii nu avea încredere în propriile lui forţe. Presupun că de aceea se ascundea.

— În orice caz, faptul e fapt. Habar n-aţi avut că el scria poezii.

Nu înţelegeam gîndul prietenului meu.

— Acorzi acestui fapt o importanţă deosebită?

— Deosebită, în nici un caz. Pentru cunoaşterea lui nu e totuşi un amănunt lipsit de importanţă. Băiatul şters, timid, care învăţa lecţiile de zece, dar nu izbutea să obţină decît şapte, la un moment dat v-a uimit. Era, încă de pe atunci, un om al surprizelor.

— Dacă e vorba de surprize, află că nu a fost singura pe care ne-a prilejuit-o.

— În cazul acesta, sînt nerăbdător să iau cunoştinţă şi de celelalte.

— Presupunerea că Luca Cristogel nu-şi iubeşte mama încolţise

în mintea mea mai de mult. A contribuit la aceasta, în mare măsură, următorul fapt:

Ţi-am mai spus că majoritatea elevilor din internat era formată din băieţi de la ţară. Părinţii celor mai mulţi dintre colegii mei foarte des se întîmpla să vină la oraş cu diferite treburi şi de fiecare dată îşi făceau timp să treacă pe la internat ca să-şi vadă odraslele şi să le aducă de-ale gurii, deoarece mîncarea pe care o primeam era infectă şi insuficientă. De aceea, asemenea vizite nu constituiau evenimente— ele întîmplîndu-se aproape săptămînal— nici măcar pentru cei în cauză.

Cu totul altfel se întîmpla cînd venea mama lui Luca. Mama lui Luca era o doamnă frumoasă, elegant îmbrăcată, de cele mai multe ori în negru, care surîdea ca un înger – aşa credeam eu atunci – şi care avea o voce melodioasă ca a unei cîntăreţe. (Aşa îmi închipuiam eu.) Cînd auzeam că a venit mama lui Luca, ne buluceam cu toţii la ferestre ca s-o vedem, ca s-o admirăm. Unii dintre noi, admirînd-o, îl invidiam pe „Evanghelist” că are o mamă atît de frumoasă. Astăzi, mă întreb dacă era într-adevăr chiar atît de frumoasă.

Nu-mi puteam de loc explica de ce prezenţa ei ne tulbura peste măsură, chiar şi după ce pleca. Nu puţini erau aceia ale căror vise erau populate cu femei ce semănau uimitor cu mama lui Luca. Femei cu părul negru strălucitor, cu ochi negri şi alungiţi, deasupra cărora se arcuiau sprîncene tot negre, pensate cu multă pricepere ca să scoată şi mai mult în evidenţă frumuseţea lor. Femei îmbrăcate din cap pînă în picioare în negru din cochetărie, ele ştiind că negrul este culoarea care le făcea mai tulburător de frumoase.

— Luca, a venit mama ta, îl anunţa acela dintre noi care avusese norocul nu numai s-o vadă, dar să-i şi vorbească.

Luca pleca să-şi întîlnească mama, deloc emoţionat şi fără să se grăbească.

Dar nu numai pe noi ne tulbura prezenţa ei. În mai mare măsură îi tulbura pe cei dintr-a şaptea, dintr-a opta, pe pedagogi, chiar pe

unii dintre profesori. Pedagogii şi profesorii erau cei mai privilegiaţi. Lor mama lui Luca le acorda cea mai mare atenţie. Pedagogii se declarau prietenii lui, îl lăudau împodobindu-l cu calităţi pe care nu le avea, pentru ca după ce mama sa pleca să-l ignore cu desăvîrşire. Dintre profesori, cel de istorie se înfiinţa imediat ca s-o pună la curent cu progresele înregistrate la învăţătură de „ştrengar".

Datorită tuturor acestor falşi „protectori", mama şi fiul nu izbuteau să rămînă singuri decît foarte puţine minute.

— Vai, ce repede a trecut timpul! Dacă nu vreau să pierd trenul, trebuie să plec imediat.

— Desigur, mamă, în nici un caz nu trebuie să pierzi trenul.

Mama îl îmbrăţişa. De fiecare dată se găsea un profesor sau un pedagog care s-o conducă pînă la poartă, unde o aşteptase tot timpul o trăsură.

— Vă rog să aveţi grijă de băiatul meu.

— Lăsaţi pe mine, doamnă.

După plecarea mamei sale, Luca se întorcea în clasă cu un pachet mare. Urma obişnuitul ceremonial. Luca se ducea la catedră, desfăcea acolo pachetul, pe urmă ne poftea pe toţi:

— Mama vă roagă să gustaţi!

Trebuie să-ţi spun că bunătăţile aduse de mama lui Luca se deosebeau de merindele pe care le primeau colegii noştri: cîrnaţi, păsări fripte şi tăvălite prin mujdei de usturoi, nuci, mere uscate, prune afumate, plăcinte. Pachetele aduse de mama lui Luca conţineau cutii cu sardele, salam de Sibiu, şuncă, şvaiţer sau caşcaval, măsline, pateuri cu brînză şi carne, biscuiţi, smochine, portocale, cozonac, bomboane de ciocolată, baclavale, amandine şi alte asemenea bunătăţi.

Primul care dădea curs invitaţiei era Simoca şi tot el era acela care se oferea să împartă bunătăţile. Faptul că de fiecare dată îşi aroga acest drept nu mira pe nimeni, Simoca şi Luca fiind concetăţeni.

Cît timp dura ospăţul, Luca se menţinea într-o atitudine de totală şi ciudată pasivitate. Totală pasivitate, fiindcă lăsa totul pe seama lui Simoca şi ciudată, fiindcă se uita la noi cum hăpăim cu un fel de curiozitate stranie, care abia după ce l-am cunoscut mai bine mi-am dat seama că însemna, de fapt, tristeţe. O tristeţe vecină cu deznădejdea.

Mîneam ceea ce ne împărţea Simoca şi ne plăcea nespus de mult. Nu numai fiindcă erau *delicateţuri,* cum le numea Guştiu, cu care nu eram obişnuiţi; ne plăceau fiindcă proveneau de la mama lui Luca, de la doamna frumoasă, îmbrăcată în negru, care tulbura cu frumuseţea ei toată şcoala: elevi, pedagogi, profesori. Mîneam şi ne gîndeam la ea, mîneam şi o vedeam înaintea ochilor, înaltă, cu mers legănat, cu surîsul ei angelic, cu vocea ei melodioasă, cu catifeaua neagră a ochilor ei mîngîind tot ceea ce întîlnea. Mîneam repede, ca nişte animale tinere ce eram, străduindu-ne însă să înfulecăm cît mai „manierat”, ca şi cînd mama lui Luca ar fi fost prezentă printre noi.

Simoca îi făcea porţie şi lui Luca.

— Tu nu mănînci?

— Mai tîrziu, acum nu mi-e foame.

Simoca îi împacheta porţia, nu mai mare ca a noastră şi i-o punea în lada băncii. (Băncile noastre aveau, în afară de pupitru, un fel de ladă sub scîndura pe care stăteam.) Niciodată nu s-a întîmplat să-l văd pe Luca mîncînd din pachetul pregătit de Simoca. În orice caz, dimineaţa nu mai era în ladă. Dispărea în timpul nopţii. La început, am crezut că Luca se scula noaptea şi venea în clasă să mănînce. Mai tîrziu, am descoperit că, de fapt, Simoca mînca şi porţia lui Luca. Descoperirea m-a uluit pur şi simplu. „Va să zică, Luca îşi urăşte în aşa măsură mama— mi-am zis – încît nici nu vrea să se atingă de bunătăţile pe care ea i le aduce”. Da, descoperirea m-a uluit, dar explicaţie nu i-am cerut lui Luca şi nici nu mi-a dat prin minte ca să-l descos pe Simoca.

Relaţiile dintre Luca şi Simoca erau dintre cele mai ciudate.

Dacă Luca era ignorat şi desconsiderat, în măsura în care era, aceasta se datora, în cea mai mare parte, totalei sale dependenţe faţă de Simoca. O dependenţă lipsită de demnitate. Simoca era totdeauna acela care comanda, iar Luca acela care executa. În aşa măsură era dependent de Simoca, încît pînă şi ghetele i le făcea. Înainte de teze, Luca trebuia să-i pregătească fiţuici. La teza de matematică, Luca era obligat să rezolve mai întîi problema lui Simoca şi abia pe urmă pe a sa. Cînd Simoca fugea, noaptea, în oraş, de unde nu se întorcea decît dimineaţa, în zori, Luca trebuia să se culce în patul acestuia şi dacă avea ghinionul ca în noaptea aceea să vină directorul în inspecţie, lipsă din dormitor era găsit Luca şi nu Simoca.

A doua zi, dimineaţa, Luca era chemat la cancelarie.

— Azi-noapte ai lipsit din dormitor, Cristogel. Unde ai fost?

— Nicăieri. Mă iertaţi, eram la closet cînd aţi venit în inspecţie.

Sau:

— Am rămas în clasă, domnule director, să termin o compoziţie la limba română.

Deoarece toată lumea era convinsă – inclusiv directorul – că Luca este un mototol căruia în nici un caz nu i-ar fi dat prin minte să fugă, noaptea, în oraş să-şi facă de cap, era crezut.

Aş vrea acum să ți-l descriu puțin pe Vasile Simoca. Simoca era mai mare decît noi cu un an. Un vlăjgan care ne întrecea pe toţi în înălțime cu un cap, cu ochi de culoarea cafelei prăjite, cu un nas parcă prea mic în raport cu ovalul feței, săltat un pic la vîrf, cu bărbia despicată printr-un şănțuleţ abia vizibil, cu buzele pline, senzuale. Era un băiat frumos, mai frumos decît oricare dintre noi toţi. Pe deasupra, avea un farmec personal, greu de definit, datorită căruia izbutise să cîştige simpatia tuturor, inclusiv pe a directorului, un om din cale afară de arogant şi de morocănos. Mai adaugă o voce caldă, foarte plăcută.

La puţini oameni nepotrivirea dintre fizic şi caracter este atît de tranşantă. Simoca era în primul rînd un leneş fără pereche. Nu

învăţa niciodată, dar avînd o bună memorie şi o uşurinţă extraordinară în a se exprima, obţinea note bune la toate obiectele. Dacă se întîmpla să fie ascultat într-o zi cînd habar nu avea de lecţie, era suficient să zîmbească, arătîndu-şi gropiţele din obraji, ca profesorul să-l ierte.

— De data asta, Simoca, treacă de la mine. Dacă te mai prind o dată cu lecţia neînvăţată, să ştii că-ţi dau nota trei.

Faţă de nici unul dintre noi nu se arătau profesorii atît de îngăduitori.

Multă bunăvoinţă îi arăta şi directorul. N-aş putea spune că directorului îi făcea plăcere să aplice sancţiuni. Era însă foarte sever. Severitatea consta în felul cum te priveau ochii, cu asprime. Ochelarii fără ramă adăugau chipului un spor de asprime. Cu toate că nu ne era propriu-zis frică de el, totuşi atunci cînd era posibil să-l întîlnim, pur şi simplu ne intimida, ne făcea să ne pierdem cu firea.

Numai lui Simoca directorul nu-i crea complexe. Simoca nu-l ocolea. Dimpotrivă, îi ieşea în întîmpinare ca să-l salute.

— Vă salut respectuos, domnule director.

Şi zîmbea cu zîmbetul său irezistibil, care-i sporea farmecul personal.

— Bună ziua, Simoca!

Simoca era printre puţinii elevi ale căror nume erau cunoscute de director.

Simoca avea o agendă în care trecuse o mulţime de date aniversare: ziua de naştere a directorului, a profesorilor şi a familiilor lor, zilele onomastice; alte evenimente ocazionale pe care Simoca numai Dumnezeu ştie cum izbutea să le obţină în timp util ca să poată trimite scrisori de felicitare sau telegrame. Datorită datelor aniversare din carneţelul său, Simoca reuşise să-şi creeze „la cancelarie1* o opinie atît de favorabilă, încît nu-i de mirare că trecea dintr-o clasă în alta fără nici un efort. De altfel, presupun că opinia favorabilă se datora şi unei alte cauze: Prin el, „cancelaria" afla tot ceea ce se întîmpla în clasa noastră. De aci şi porecla de „Caiafa".

Porecla n-a avut. Însă viaţă lungă. În primul rînd, fiindcă pumnii lui Simoca erau puternici. În al doilea, fiindcă ne cucerise şi pe noi şi ne venea greu să credem că este informator. De fapt, nu ar fi trebuit să avem asemenea scrupule. Pentru că Simoca avea, măcar în germene, toate viciile. De la el clasa a învăţat pocherul. (Deşi n-a putut fi niciodată dovedit, cred că Simoca trişa.) Simoca a fost acela care a trezit clasei apetitul escapadelor nocturne. Tot Simoca a fost acela care a dibuit o cîrciumioară de mahala cu o odăiţă dosnică, unde se puteau organiza beţii crunte.

Faţă de acest Simoca se afla Luca într-o totală şi umilitoare dependenţă. Într-o de necrezut şi de neînţeles dependenţă. Se întîmplă în internate ca un găligan să transforme pe un alt băiat, mai mic sau mai slab decît el, într-un fel de sclav al său. Două sînt cauzele care pot da naştere unei asemenea absolute dependenţe: ori găliganul îşi impune voinţa prin forţă, ori cel dominat acceptă subordonarea de bunăvoie, din admiraţie faţă de cel care îl oprimă. După ştiinţa mea însă, Simoca nu-şi impusese voinţa faţă de Luca nici prin forţă şi nici fiindcă l-ar fi admirat. Dimpotrivă, sînt convins că îl dispreţuia.

Şi cu toate acestea, i se supunea cu un fel de resemnare de neînţeles, care cel puţin pe mine mă scotea din fire. Trebuie să ştii că puţin, puţin l-am şi dispreţuit pe Luca. L-am dispreţuit – pînă l-am cunoscut mai bine – datorită tocmai acestei totale şi umilitoare subordonări. O dată nu l-am văzut pe Luca răzvrătindu-se împotriva tiraniei lui Simoca. Ba nu! O dată s-a răzvrătit.

Prietenul meu Octav ceru ospătarului să facă socoteala. Am înţeles că se „magnetizase”. După aceasta nu mai punea un strop de vin în gură. De cînd eram prieteni, niciodată nu se întîmplase să-l văd beat. Bea numai atît cît era necesar să se „magnetizeze” şi numai atît. Prietenul meu pretindea că „magnetizarea” îi ascute judecata şi îi stimulează luciditatea şi mai pretindea că avea nevoie de luciditate „reîntinerită” atunci cînd nu izbuteau să se pună de acord psihologul şi anchetatorul din el.

Am plecat împreună. Noaptea era caldă. Era încă devreme şi pe străzi lume destulă. Am luat un taxi care ne-a lăsat la intrarea în Parcul Herăstrău. Mult îi mai plăcea lui să se plimbe. Era în stare să mă care după el ore întregi pe te miri ce străzi despre existenţa cărora habar nu avusesem. Cred că Octav cunoştea Bucureştiul tot atît de bine ca şi propriul său buzunar. Simţea o desfătare deosebită să-mi arate anumite străzi care îi plăceau lui şi pe care era într-adevăr plăcut să te plimbi.

Acuma, însă, mă dusese în Parcul Herăstrău. Am luat o barcă. A trecut el la vîsle:

— Cum vrei să te duc? Ca vîntul sau ca gîndul?

— Păi eu zic să mă duci… ca pe Herăstrău. Octav vîsli puternic pînă se depărta de mal, pe urmă, ridicînd vîslele, lăsă bărcuţa să plutească în voia ei.

— Crezi că Luca Cristogel, ca poet, avea ceva talent? întrebă Octav.

— Cred că era foarte talentat.

— De ce ai spus: era? Crezi că, ulterior, i-a mai *secat* talentul?

— Fiindcă nu am întîlnit numele lui în nici o revistă literară. Ştii doar că profesiunea mă obligă să fiu la curent cu tot ceea ce se publică la noi în domeniul beletristicii.

— Poate că totuşi a publicat sub pseudonim?

— Posibil. Dar cred, mai curînd, că s-a ratat. N-ar fi exclus ca ticăloşia lui Bulencea să fi avut asupra sa consecinţa de care Luca se temuse: imposibilitatea de a mai scrie.

Octav îşi aprinse o ţigară. De la restaurantul Pescăruş se auzeau cacofoniile sonore ale orchestrei de muzică uşoară. Luminile de pe mal întindeau punţi de aur pînă spre mijlocul lacului. Luna era încruntată ca un apaş. Pesemne din cauza unui nor care înainta tîrîndu-se ca o cîrtiţă, ameninţînd s-o acopere.

— E foarte interesant, mormăi Octav.

— Ce?

— Dacă o glumă idioată şi răutăcioasă – recunosc— a izbutit să-l

inhibe în aşa măsură, încît să nu mai poată scrie poezii, înseamnă că acest Luca Cristogel are sau a avut un orgoliu exacerbat, în ciuda totalei sale dependenţe de acel Simoca. Dar, în definitiv, cunoşti cauza reală a dependenţei sale?

— Bineînţeles că o cunosc.

— În cazul acesta sînt numai urechi.

— Mai înainte, aş vrea să-ţi povestesc împrejurarea cînd Luca, pentru prima şi ultima dată, s-a răzvrătit împotriva lui Simoca. Cred că are să te intereseze.

— Bineînţeles că are să mă intereseze.

Popescu Traian, poreclit *Papagalul,* era colegul de bancă al lui Simoca. Coleg de bancă şi atît. Între ei nu se stabiliseră relaţii ele amiciţie şi nu din vina lui Simoca, ci a „Papagalului**. „Papagalul** nu simţea nevoia să fie prieten cu nimeni. Îşi era sieşi suficient. Pînă şi de jucat se juca singur. Singur pleca în oraş, duminica, de unul singur se ducea la cinematograf, de unul singur se plimba prin grădina publică şi tot de unul singur se îmbăta în vreo cîrciumă de mahala atunci cînd îi venea chef. Din cauza aceasta, la un moment dat, s-a statornicit părerea, aproape unanimă, că „Papagalul** nu-i în toate minţile. După întîmplarea pe care am să ţi-o povestesc imediat, diagnosticul a căpătat o formulare metaforică: „Papagalul** are fluturi în cap.

Metafora ne-a fost inspirată de un fapt real: ora de limba română. Profesorul, pe catedră. (îlporecliserăm Niţă-Boul, fiindcă avea obiceiul să ne apostrofeze cu epitetul de „boule**, fără nici un fel de excepţie, de la premiant pînă la codaşul clasei, cu toţii eram „boi”.) Ne cam temeam de el, fiindcă dădea cu mare uşurinţă nota trei, dar ne mai temeam şi fiindcă avea obiceiul, atunci cînd se enerva, să ne croiască pe spinare cu bastonul, ignorînd faptul că eram coşcogeamite vlăjgani în clasa a şasea.

— Cine lipseşte? întrebă deschizînd catalogul ca să pună absenţele.

— Popescu Traian, domnule profesor.

în clipa aceea, uşa mai că fu smulsă şi „Papagalul**, cu faţa congestionată de cît alergase, dădu buzna în clasă.

— Bună ziua, domnule profesor.

— Scoate şapca din cap, boule!

— Vă rog să mă iertaţi, domnule profesor. „Papagalul'* şi-o smulse de pe cap, scuzîndu-se.

Dar în clipa aceea cîţiva fluturi începură să zboare prin clasă. Bietul „Papagal** uitase de fluturii pe care îi prinsese în timpul recreaţiei şi pe care îi ascunsese în şapcă.

Niţă-Boul, crezînd că o făcuse dinadins, se înfurie şi îl croi peste umăr cu bastonul. „Papagalul**, ca să nu mai urmeze şi alte lovituri, se lăsă să cadă pe podele, prefăcîndu-se leşinat.

Pe cît era de sever, pe atît era de fricos Niţă-Boul. Avea mai ales mare frică de director. Cînd îl văzu pe „Papagalul** întins pe podele cît era de lung, se cam fîstîci.

— Repede să se ducă un bou să aducă apă ca să fie stropit boul ăsta leşinat.

„Papagalul** se „trezi** din leşin abia cînd lîngă catedră, pe podele, se făcuse o băltoacă de toată frumuseţea.

— Da' sensibil mai eşti, boule!

— Iertaţi-mă, n-am vrut să fiu sensibil, domnule profesor.

„Papagalul** avea cîteodată umor.

— Na, boule, doi lei să-ţi cumperi bomboane, căută să-l împace profesorul temîndu-se să nu-l reclame directorului.

Din ziua aceea, lui Popescu Traian nu i s-a mai spus altfel decît „Papagalul cel cu fluturi la cap".

Scurt timp de la întîmplarea aceasta au început să dispară lucruri din dormitor. Pături, cearşafuri, feţe de perină, mantale, cămăşi, indispensabili. Categoric, hoţul era unul dintre noi. Dar care? (Internatul avea două sute de elevi.) S-au făcut cercetări, s-au organizat pînde, dar totul fără rezultat. Într-o zi, s-a răspîndit zvonul că hoţul este „Papagalul**, cu toate că nu exista nici o dovadă împotriva lui.

Printre pedagogi era unul Angelescu. Un omuleţ simpatic, îngăduitor şi puţin cam aiurit. Avea o voce de tenor îngerească, pentru care motiv i se dusese vestea în tot oraşul. Angelescu acesta îşi luă sarcina să descopere pe hoţ. Bineînţeles, îşi începu cercetările anchetîndu-l pe „Papagal**.

— Să ştiţi că nu eu sînt hoţul! ne spuse „Papagalul** după prima anchetă.

Mai trecu o săptămînă. În săptămîna aceea mai dispărură o manta şi două pături. În ciuda eşecurilor, detectivul nostru nu se dădu bătut. După ce investiga folosind toate metodele „clasice”, în disperare de cauză, se hotărî să recurgă la una puţin obişnuită. Mai exact, la una cu totul şi cu totul neobişnuită, fiindcă pînă acum nu mi s-a întîmplat să citesc sau să aud că un detectiv, ca să poată da de urma unui criminal, recurge la hipnotism.

Intr-o zi, uşa clasei noastre se deschise şi în pragul ei pe cine crezi că vedem? Pe Simoca, iar în spate pe prichindelul de Angelescu. Simoca era hipnotizat. Avea ochii închişi, mîinile întinse înainte ca la o figură de gimnastică şi mergea, după părerea noastră, ca un somnambul. Aşa am crezut cu toţii, cu toate că nimeni dintre noi nu văzuse un somnambul.

Simoca făcu vreo cîţiva paşi, se opri în dreptul catedrei, ca şi cînd n-ar fi ştiut încotro s-o apuce, pe urmă o porni hotărît pe culoarul dintre bănci. Nu se opri decît atunci cînd ajunse în dreptul lui Popescu. Am simţit un fior în spate în clipa cînd Simoca îi puse mîna pe umăr. În clipa următoare, Simoca se trezi din somnul hipnotic. Deschise ochii şi privi împrejur cu un aer rătăcit.

— Tii, ce mă doare capul! se văită prinzîndu-şi tîmplele între palme.

— Mai ai tupeul să negi şi acuma? se răsti la „Papagal” pedagogul.

— Nu sînt eu hoţul, domnule pedagog!… Nu eu sînt hoţul!

Şi pronunţînd aceste cuvinte, „Papagalul” nu era mai puţin alb decît foaia de hîrtie din blocul de desen pe care tocmai terminase de

colorat un vas cu flori.

— Pofteşte la cancelarie, Popescule!

A doua zi se zvoni că „Papagalul” va fi eliminat din toate şcolile statului. Pînă seara prinse să circule încă un zvon: că va fi dat pe mîna poliţiei, care sigur îl va trimite într-o şcoală de corecţie. Urma doar să se întrunească – de altfel, convocat de urgenţă – consiliul profesoral.

Trecură totuşi trei zile fără ca membrii consiliului profesoral să izbutească a se întruni din cauza îmbolnăvirii dirigintelui clasei. Şedinţa avu loc abia peste cinci zile. Profesorii discutară o după-amiază întreagă şi apoi se despărţiră fără să poată lua o hotărîre unanimă. Mai trecu o săptămînă. Cîţiva dintre membrii consiliului profesoral se opuneau ca „Papagalul” să fie eliminat. Ei contestau că „dovada hipnotică” poate constitui o probă de vinovăţie.

Peste alte două săptămîni, în dimineaţa zilei cînd urma să se întrunească din nou consiliul profesoral care să hotărască pentru totdeauna soarta „Papagalului”, vestea explodă ca o bombă: Hoţul fusese descoperit! Am aflat-o de la un alt pedagog care veni să ne anunţe oficial:

— Am venit să vă anunţ că, de data asta, în mod *indubitabil,* hoţul este colegul vostru Mironescu.

Am întors cu toţii capul spre banca în care stătea Mironescu. Locul era gol. Mironescu lipsea. (Era reţinut la cancelarie.)

L-am auzit atunci pe Luca Cristogel vorbind tare, mai precis vorbindu-şi tare:

— Parcă s-au prostit cu toţii! Auzi, Mironescu! Tocmai Mironescu!

îndoiala lui Luca era şi a noastră. Mironescu era cel mai cuminte, cel mai conştiincios şi cel mai disciplinat, elev din toată şcoala. Mai mult, Mironescu luase în fiecare an, începînd cu clasa întîi, premiul doi.

… şi cu toate acestea, el era hoţul. Dacă nu ar fi ajutat

întîmplarea, teribila, stupida şi ingenioasa întîmplare, Mironescu n-ar fi fost prins.

Demascarea lui Mironescu, „elevul model”, a făcut mare senzaţie. Noi, cei din clasa a şasea, eram indignaţi, revoltaţi şi dacă hoţul nu ar fi fost reţinut la cancelarie pentru cercetări, i-am fi pus o pătură în cap şi am fi bătut în el ca în fasole.

într-o zi, după ce lucrurile s-au mai potolit, l-am întrebat pe Simoca:

— Spune drept, Simoca, te-a hipnotizat atunci Angelescu de-adevăratelea?

Simoca avu un rîs scurt şi nevinovat:

—Pe dracu' hipnotizat! Am vrut să fac pe plac lui Angelescu. Ştiţi că se crede mare hipnotizator. Dar, fie vorba între noi, habar n-are de aşa ceva.

—… şi numai ca să-i faci pe plac lui Angelescu puţin a lipsit să-l nenoroceşti, pentru toată viaţa, pe Popescu! se indignă Luca. Pe urmă, adăugă imediat: Eşti atît de ticălos, încît… încît ai merita… ai merita…

Dar nu puturăm afla ce credea „Evanghelistul·4 că merita Simoca pentru o asemenea purtare ticăloasă. Şi nu puturăm afla, fiindcă imediat Simoca se răsti la el!

— Ia vezi, mă!… Ia vezi, mă!

A fost suficientă această ameninţare ca Luca să pălească, indignarea să-i sucombe imediat şi, înghiţindu-şi cuvintele, bietul băiat să se aşeze la locul său în bancă intimidat, umilit.

A fost singura dată cînd Luca s-a revoltat împotriva lui Simoca. Mai precis, cînd a încercat să se revolte.

— O revoltă cam în genunchi, observă Octav, mai mult în glumă.

începu să vîslească şi, în cîteva minute, ne îndepărtarăm binişor. Norul acoperi luna şi timp de cîteva minute lacul păru de smoală.

Nu i-am răspuns decît atunci cînd ridică din nou vîslele în barcă.

— Cînd ai să afli cu ce îl şantaja Simoca n-ai să mai spui aşa.

— Apropo de Simoca. Ai aflat ce s-a mai întîmplat cu el după ce aţi terminat şcoala?

— Într-un timp, îi mergea foarte bine. Dar sînt cîţiva ani buni de cînd nu mai ştiu nimic despre el.

— A existat la mine, încă de pe atunci, o nevoie imperioasă de a cunoaşte oamenii cu care stabileam, mai mult sau mai puţin, relaţii de prietenie. Nu afirm că între mine şi Luca se stabiliseră, propriu-zis, asemenea relaţii, cu toate că începutul apropierii dintre noi de la el a pornit. Ţi-am spus doar că deseori îl dispreţuiam din cauza umilitoarei dependenţe faţă de Simoca. Cu toate acestea, nu mi-ar fi displăcut dacă am fi devenit amici. Dar, spre surprinderea mea, am simţit din partea lui un fel de rezistenţă, ca şi cînd lucrul acesta nu i-ar fi făcut nici un fel de plăcere. Mi-a trebuit cîtva timp pînă să înţeleg că el se comporta exact ca un cîine vagabond care nu a avut parte decît de lovituri de picior şi care, atunci cînd cineva îl cheamă ca să-l mîngîie, nu îndrăzneşte să se apropie fiindcă nu ştie că, în afară de lovituri, există şi ceva foarte plăcut pentru un cline: a fi mîngîiat de un om.

E drept, nu fugea de mine. Dimpotrivă, acum puteam fi văzuţi plimbîndu-ne împreună, acum se întîmpla deseori să discutăm şi despre lucruri serioase, iar el, în toiul discuţiei, să se înflăcăreze şi să exprime un punct de vedere foarte personal. Dar aceasta nu era prietenie. Mai ales în ceea ce îl privea. Dacă Luca m-ar fi considerat prieten, atunci sigur că nu şi-ar fi păstrat cu atîta încăpăţînare secretul şi nu s-ar fi despărţit de mine fără să-mi dezvăluie adevărul adevărat în legătură cu o întîmplare care avea să-i confere o anumită celebritate în şcoală, falsă bineînţeles.

Ca orice internat, şcoala noastră avea un administrator. Noi îi spuneam econom şi nu ştiu cine îl poreclise „economul nedreptăţii”, după numele personajului principal din parabola evanghelică. Era o aluzie transparentă la priceperea intendentului în a-şi augmenta salariul. Totoi, colegul nostru, nu în ironie, îl scuza:

— Săracu', are familie grea!

Şi, într-adevăr, economul avea familie grea, dacă ţinem seama de faptul că era tată a patru fete, care toate trebuiau înzestrate atunci cînd avea să le vină rîndul să se mărite. Urîte nu erau, dar trei dintre ele în aşa măsură lipsite de graţie, încît pe drept cuvînt fuseseră poreclite „cele trei capre ale economului nedreptăţii". Mezina, în schimb, parcă ar fi fost născută din alţi părinţi. Nu semăna nici cu economul şi nici cu Saveta, nevastă-sa. Era o zgîtie de fată de cincisprezece ani, blondă, frumoasă. Cu ochii ei verzi care din cauză că se prelungeau într-un anumit fel păreau alungiţi ca la japoneze, cu năsucul ei impertinent şi cu trupul precoce dezvoltat, Oana făcea parte din categoria aceea de fetişcane după care pînă şi bărbaţii cei mai serioşi întorc, involuntar, capul.

Noi le vedeam în fiecare dimineaţă plecînd la şcoală, toate patru odată. Străbăteau curtea şcolii umăr lîngă umăr, cea mai mare în flancul drept, mezina în cel stîng, mergînd în pas cadenţat ca soldaţii. De departe erau agreabile de privit. Cînd se apropiau însă, observai că la trei dintre ele uniformele îmbrăcau nişte trupuri pe care natura, datorită unui tembelism inexplicabil, renunţase să le modeleze. Aveau un mers ţeapăn şi caraghios care trezea ilaritate. Mai ales din cauza mersului fuseseră poreclite „cele trei capre ale economului nedreptăţii". Pe cît erau de puţin agreabile, pe atît erau de mîndre. Nu ne învredniceau nici măcar cu o singură privire. Iar dacă vreunul dintre noi ar fi avut proasta inspiraţie să le adreseze vreun cuvînt, ele sigur ar fi considerat aceasta o adevărată necuviinţă pe care tatăl lor trebuia musai s-o sancţioneze.

Singura care făcea excepţie era Oana. Oana ne privea cu îndrăzneală şi dacă îi venea chef să ne zîmbească o făcea fără sfială. Ştiindu-se frumoasă, intuia că plăcea tuturor. Cu toate acestea, Oana era considerată inabordabilă fiindcă era fata „economului nedreptăţii". Acesta nu îngăduia să se înfiripe vreo idilă între fetele lui şi băieţii de la internat. Avînd informatorii săi, descoperea la timp tentativele şi lua măsurile de rigoare, de fapt una singură:

îndepărtarea din internat a vinovatului. De teama lui pînă şi cei mai sentimentali şi mai temerari sfîrşiseră prin a se potoli.

De aceea, mare mi-a fost mirarea cînd am descoperit, cu totul întîmplător, că Luca se îndrăgostise de Oana.

„Asta îi mai lipsea!”, mi-am zis compătimindu-1.

Cu o fire ca a lui, dragostea pentru Oana nu putea fi decît un nou prilej de nemărturisită suferinţă. Şi, de fapt, chiar aşa se întîmplă. Oana, care avea cîte un zîmbet pentru mulţi dintre noi, nu găsea unul şi pentru bietul Luca, deşi acesta, ca din întîmplare, se nimerea să-i apară în cale de fiecare dată cînd ea pleca sau cînd se reîntorcea acasă.

Trecură cîteva luni. Speranţa mea, că insuccesul îl va lecui pînă la urmă, se dovedi iluzorie. Era acum şi mai îndrăgostit. Din acest motiv începusem să mă întreb, cu nelinişte, cum avea să se termine această poveste. De terminat se termină ea, numai că epilogul a fost altul decît acela pe care eventual îl bănuiam.

într-o zi, Guştiu năvăli în clasă cu vestea că Oana, fata economului nedreptăţii, rămăsese gravidă.

— Mă, tu eşti prost? se răsti la el Bădăuţă.

— Tîmpit eşti tu. Eu îţi spun ce am auzit; că fata economului a rămas borţoasă. Vuieşte toată şcoala. Cică economu’ a leşinat-o în bătaie să spună numele ăluia de-a necinstit-o.

— Şi a mărturisit?

— Asta încă nu se ştie. Dar, chiar dacă n-a spus nimic, pînă la urmă va da în vileag numele tatălui. Ehei, are palma grea economu’ nedreptăţii!

— O fi vreun ofiţer, îşi dădu cu părerea Totoi. Că doar ăştia se aleg totdeauna cu caimacul.

Totoi se înşela. A doua zi se zvoni că tatăl copilului era Luca Cristogel.

L-a înconjurat toată clasa:

— Adevărat, Luca?

— Adevărat! recunoscu el ridicînd pentru o clipă ochii de pe

manualul din care se prefăcea că învață.

Atunci Bădăuță, plesnindu-l cu palma peste umăr, exclamă admirativ:

— Eşti dat dracului, măi „Evanghelistule"!

Eu nu-mi puteam reveni din uluială. Luca, iubitul Oanei. Luca, tatăl copilului. Luca, timidul, sfiosul care stătea ore întregi pe malul rîpei, chipurile să contemple peisajul, în realitate trăgînd speranța că doar-doar o va vedea apărînd la una din ferestre. (Căsuța intendentului era în fundul curții, în apropierea rîpei.)

Ceva mai tîrziu, cînd nu mai eram decît noi doi, l-am întrebat:

— … şi acum ce se va întîmplă? Se uită la mine tare uimit.

— Ce vrei să se întîmple?

— Tu ai şaisprezece ani, ea de asemenea. Ai s-o iei de nevastă?

Luca rîse ca de o glumă reuşită.

— „Economul nedreptății'1 nu mă acceptă ca ginere. Are şi dreptate. Nu sînt decît un neisprăvit. Cît priveşte copilul, economu' va aranja cu vreun medic din aceia ce fac raclaje.

Patru zile mai tîrziu, ni se comunică oficial hotărîrea consiliului profesoral. Pentru „abateri grave de la disciplină" – nu se specificau abaterile – Luca Cristogel era eliminat din toate liceele din țară, cu dreptul însă de a se prezenta la examene ca elev particular.

În ziua următoare, Luca a plecat. L-am condus la debarcader, înainte de a se urca pe punte ne-am îmbrățişat. Mi-a făgăduit să-mi scrie, dar nu s-a ținut de cuvînt.

Cît priveşte pe Oana, după cîteva zile a reapărut veselă şi surîzătoare ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Hm! Omul surprizelor încă de pe atunci Luca ăsta al tău, observă Octav plimbînd vîslele elegant, uşor, numai pe suprafața apei.

— Ei, dar marea surpriză încă n-ai aflat-o!

— Vrei să spui că Luca ți-a mai rezervat vreo surpriză?

— Şi încă ce surpriză!

— Atunci, dă-i drumul!

— Trecu anul, apoi încă alţi doi, veni şi timpul marii încercări: bacalaureatul. Două săptămîni de mari emoţii. Şi, în sfîrşit, rezultatul. Din douăzeci şi şapte, cîţi ne-am prezentat, am trecut nouăsprezece. Bucurie mare, dar şi nelinişte mare. Era în treizeci şi nouă şi războiul bătea la uşă. Totuşi, evenimentul trebuia sărbătorit. Începînd de a doua zi drumurile noastre aveau să se despartă definitiv.

Banchetul de adio a avut loc la cel mai mare restaurant din oraş, în prezenţa directorului, a profesorilor şi a „economului nedreptăţii". Toasturi, amintiri, glume. Înspre dimineaţă nu mai rămăseseră „pe poziţie" decît numai noi, proaspeţii bacalaureaţi. Profesorii, unul cîte unul, se eclipsaseră.

La un moment dat, Simoca avu o idee pe care noi ne-o însuşirăm imediat, aplaudîndu-1:

— Măi, eu propun s-o terminăm cu ciorbă de burtă la „Potîrnichea de aur".

„Potîrnichea de aur" era o circiumă modestă de pe strada Vulturului. Cîrciumarul, barba Temistocle, avea o cameră dosnică, unde noi", elevii, încropisem multe chefuri.

Barba Temistocle ne-a primit ca pe nişte vechi clienţi ce eram şi tot Simoca fu acela care veni cu o nouă şi inspirată propunere:

— Ce-ar fi, băieţi, pînă e gata ciorba de potroace, să gustăm nişte ţîri?

Şi această propunere fu acceptată cu urale.

— Barba Temistocle, adu-ne ţîri!

— Îndată, pedia1!

'îndată, copii! (n.a.)

Şi ne-a adus întreaga provizie de ţîri pe care o avea în prăvălie.

Simoca trona în capul mesei. Se autodeclarase preşedintele nostru. Dintre noi toţi, el era cel mai bucuros că reuşise la bacalaureat şi bineînţeles se pregătea să se înscrie la facultatea de drept, fiindcă, zicea el, „cu dreptul ai mai multe perspective".

După ce ne-am mai potolit pofta de ţîri, conversaţia se înfiripă

din nou. Simoca era în mare vervă. Începu să foarfece profesorii, pe director, pedagogii. Cineva îl aduse în discuţie şi pe „economul nedreptăţii”, care izbutise să-şi mărite două dintre cele „trei capre urîte”.

— Măi, că rău s-a mai turtit „economu'” nostru în noaptea asta! îl compătimi Bădăuţă.

— Dacă a dat de mîncare şi băutură pe gratis, observă răutăcios Guştiu.

— Crezi că de aceea a băgat în el vin pînă n-a mai încăput? îl contrazise Totoi. Aş! A încercat să-şi înece necazul, bietul de el!

— Ce necaz? am întrebat eu.

— N-ai aflat? Oana, pramatia de fiică-sa, a fugit ieri cu un mecanic de remorcher tocmai la Turnu Severin.

— Informaţia nu-i chiar exactă. Ala cu care a fugit nu-i mecanic de remorcher, ci sublocotenent de marină, ţinu să rectifice Simoca.

— Ce mai tîrfuliţă şi Oana asta! exclamă dispreţuitor Guştiu. Dacă a putut să se încurce cu unul ca „Evanghelistul”.

Simoca izbucni în rîs. Un hohot de rîs atît de molipsitor, încît mulţi începură şi ei să rîdă prin contaminare.

— Ce te hlizeşti, mă! se supără Guştiu. Ce, n-am dreptate?

— Rîd, mă, de voi toţi… Proşti aţi mai fost de aţi putut crede că microbul ăla de „Evanghelist” i-a făcut un copil.

Şi fiindcă făcuserăm ochii mari şi probabil ni se lungiseră feţele de mirare, Simoca izbucni din nou în rîs.

— Mă, tu îţi baţi joc de noi? se supără acum Bulencea.

— Să mă trăsnească Dumnezeu dacă am o asemenea intenţie!

Şi iarăşi hohoti.

— Atunci cine, mă? vru să ştie Guştiu.

— Eu, mă, deşteptule!

— Ai, că te lauzi, se îndoi Guştiu. „Evanghelistul·1 doar şi-a recunoscut vina.

Simoca nu răspunse imediat. Se uită pe rînd la noi, pe urmă, ne spuse:

— În definitiv, acum puteţi afla adevărul. Peste puţin timp ne vom despărţi şi fiecare dintre noi îşi va croi viaţa aşa cum s-o pricepe. Măcar acuma, la despărţire, să nu rămîneţi proşti.

… şi iată ce am aflat de la Simoca:

Lui Simoca nu i-a fost greu s-o „cucerească” pe Oana. S-au întîlnit mai întîi în oraş, în zilele cînd Oana se ducea la dentist să-şi plombeze o măsea. Pe urmă, cînd a aflat de la ea că nu doarme în cameră cu surorile ei, ci cu bunică-sa, o bătrînă de optzeci de ani, surdă pe deasupra, i-a propus să se întîlnească în rîpă. Oana, fire uşuratică, a acceptat şi nopţile lor de dragoste ar fi continuat mult timp dacă nu se întîmpla „nenorocita aia de vizită medicală”, cu care prilej doctoriţa şcolii descoperi că Oana este însărcinată. Cînd a aflat Oana, care habar nu avusese, ştiind ce o aşteaptă acasă, a vrut să se arunce în Dunăre. Dar n-a avut curaj. Noaptea, în rîpă, s-a sfătuit cu Simoca. Ce să facă? A doua zi tatăl ei urma să afle totul de la directoarea şcolii, care îl convocase.

— Nu vreau să mă laud, dar am avut atunci o inspiraţie grozavă.

— Ce fel de inspiraţie? vru să ştie Bulencea.

— Să arunc vina pe „Evanghelist”. La început, Oana se cam codea. Dar pînă la urmă am convins-o să spună tatălui ei că Luca a necinstit-o. „Să n-ai nici o grijă – am liniştit-o eu – ăla are să recunoască.”

— Erai chiar atît de sigur că „Evanghelistul” va accepta să ia vina asupra sa? întrebă tot Bulencea.

— Eram. Îl aveam la mînă cu ceva.

— Cu ce? am întrebat.

— Asta-i o altă poveste. Dar am să v-o spun. Mă, voi o mai ţineţi minte pe mama lui Luca?

—Cum să nu! se grăbi să răspundă Guştiu. Frumoasă femeie! Cînd va fi să mă însor, mi-ar plăcea să găsesc o nevastă ca ea.

Simoca izbucni din nou în rîs.

— Bate, mă, în lemn! îşi rîse de Guştiu după ce conteni.

— De ce, deşteptule?

— De ce? Ei bine, află, mă Guştiule şi voi, măi băieţi, că mama lui Luca a fost cocotă la noi în oraş pînă anul trecut, cînd a întins-o în altă parte. V-am dat gata, aşa-i? Da, mă, cocotă de lux! Avea tariful cel mai ridicat. Dar merita banii. Pe onoarea mea că merita. Despre chestia asta cu mamă-sa am aflat de la un gazetar bătrîn, care cunoaşte toate murdăriile din oraşul nostru, fiindcă trăieşte de pe urma lor. Eu pe limbricul de Luca nu l-am putut suferi de la început. Nu ştiu dacă voi v-aţi dat seama, însă Luca se uita la om aşa ca şi cînd ar fi vrut să-i vadă sufletul. Or eu, măi băieţi, nu pot suferi pe indivizii curioşi care vor să-mi vadă sufletul gol-goluţ. I-am spus-o chiar din prima zi: „Ia ascultă, mă limbric! Să nu-ţi dai aere faţă de mine. Crezi că nu ştiu că maică-ta e damă de lux? Ştiu, mă, ştiu! Şi pot să-ţi mai spun că m-am culcat şi eu cu ea”.

Am crezut că va sări la bătaie şi abia aşteptam ca să-i trag o chelfăneală să mă ţină minte cîte zile o avea. Dar în loc să sară la bătaie, a început să se roage de mine să nu spun nimănui. I-am spus aşa: „Mă limbric, atîta vreme cît n-ai să mă superi, am să fiu mormînt”. Cînd i-am pus condiţia, nu m-am gîndit neapărat la avantaje. Abia pe urmă, cînd am văzut cît de mult se străduieşte să nu mă *supere,* mi-am zis că n-are să fie nici o nenorocire dacă am să-i cer să-mi facă unele mici servicii. Cînd s-a întîmplat beleaua cu Oana, m-am dus la el şi l-am strîns în chingi: ori ia asupra sa vina, ori vă spun vouă ce meserie are mamă-sa. A primit, aşa cum de altfel mă şi aşteptam. Ce s-a mai întîmplat după aceea, ştiţi… şi acum ar trebui să-mi pupaţi mîna că nu v-am lăsat să muriţi proşti.

Apucînd un ţîr de coadă, începu să-l bată de colţul mesei ca să se frăgezească şi fiindcă noi continuam să tăcem, iar el nu-şi putea explica tăcerea noastră, cuteză să ne privească pieziş, cu coada ochiului.

A pus capăt tăcerii Bădăuţă:

— Măi Simoca, mulţi ticăloşi de talia ta nu cred că există pe pămînt.

Pe Bădăuţă îl dispreţuiam, fiindcă era cel mai vulgar dintre toţi. Dar în clipa aceea i-am fost recunoscător. Pînă şi pe el îl impresionase secăturismul lui Simoca.

M-am ridicat în picioare, am pus mîna pe paharul plin din faţa mea şi l-am aruncat în capul ticălosului.

Petrecerea s-a spart fără să mai apucăm a gusta din ciorba de potroace, „specialitatea casei”.

Povestind, nu-mi dădusem seama că între timp Octav adusese bărcuţa aproape de ponton.

— Eu zic să „debarcăm”, propuse el.

— Păi să debarcăm, i-am răspuns, cumva afectat că altceva nu găsise să-mi spună după toate cîte îi povestisem.

Cînd am coborît pe mal, Octav, ca şi cînd ar fi uitat de mine, porni grăbit pe una dintre alei, la ora aceea toate pustii. Ca să-l pot ajunge din urmă, aproape că a trebuit să alerg. Octav avea poftă să se plimbe şi ne-am plimbat aproape o oră fără ca în tot acest timp să-mi adreseze un singur cuvînt. L-am lăsat în pace. Îl cunoşteam destul de bine ca să nu mă simt jignit. Ştiam că îl frămîntă gînduri.

L-am condus pînă acasă. Drumul l-am făcut pe jos. Cînd Octav avea chef să se plimbe, putea străbate pe jos cel puţin zece kilometri de străzi.

în faţa casei în care locuia, întinzîndu-mi mîna, mă întrebă:

— Ai să poţi trece mîine pe la mine la birou?

— Am să pot.

Fără să mi-o spună, am ştiut că vrea să mă vadă în legătură cu Luca Cristogel.

— Atunci te aştept pe la unsprezece. Am să las bon pentru tine la poartă. Noapte bună.

— Noapte bună!

Ne-am strîns mîinile şi ne-am despărţit. Fără Octav nu mai aveam chef să merg pe jos. Aproape era o staţie de taxiuri. Am avut noroc să găsesc unul.

Un sfert de oră mai tîrziu mă vîram în aşternut şi adormeam

imediat.

3

A doua zi, la ora care îmi fusese fixată, mă găseam în biroul lui Octav. Mă primi de parcă trecuse cel puţin o lună de cînd nu ne mai văzusem.

— Te-am aşteptat.

— N-am întîrziat decît două minute.

— Ia loc!

Ne-am aşezat fiecare într-un fotoliu, faţă în faţă.

— Ştii de ce te-am invitat aici la mine?

— Ca să mai discutăm despre Luca Cristogel.

— Ca să discutăm despre el, o puteam face şi în altă parte.

— Asta-i drept. În cazul acesta habar n-am de ce m-ai chemat aici la tine.

— Ca să iei cunoştinţă ce a declarat Luca Cristogel.

— În legătură cu crima?

— Da, în legătură cu crima.

— Va să zică, tot despre Luca Cristogel e vorba.

— Nu va fi o discuţie propriu-zisă. De discutat vom discuta mai tîrziu, cînd ne vom găsi în situaţia de a putea trage o concluzie. Ştii, aseară mi-ai dat unele informaţii preţioase, deşi derutante.

— Ţi-am spus tot ceea ce ştiu despre el. Dar de ce le-ai calificat „derutante”?

— Fiindcă ele contrazic şi confirmă în acelaşi timp părerea aproximativă pe care mi-am făcut-o despre el.

— Aşa!

— Da! Vreau să asculţi ce a declarat Cristogel la anchetă. Nu te lăsa însă furat de ceea ce povesteşte. Te avertizez că e foarte pasionant. Păstrează-ţi luciditatea şi străduieşte-te să descoperi eventualele contradicţii în ceea ce afirmă, cumva unele semnificaţii voit ascunse. Mă interesează părerea ta. Ţin însă să-ţi atrag de la început atenţia că este interesat să-ţi cunoască părerea nu anchetatorul, ci psihologul. Am aici, înregistrată pe bandă de

magnetofon, declaraţia lui Luca Cristogel. Ascult-o cu toată luciditatea de care eşti capabil.

Şi spunînd aceasta porni magnetofonul.

„Straniul a intrat în viaţa mea în ziua cînd am descoperit «Pensiunea Mab».”

Vocea pe care o auzeam era a lui Luca, fostul meu coleg de şcoală? N-o recunoşteam. Era vocea unui om cu o personalitate puternică, pe cînd Luca pe care îl ştiam eu fusese un băiat şovăitor, lipsit de voinţă. E drept că nu se poate vorbi de personalitate la un băiat de şaisprezece ani. Totuşi, se poate vorbi de o individualitate puternică. Or despre Luca nu păstrasem imaginea unei individualităţi în formare, ci a unui băiat oscilant, vanitos, care se lăsase terorizat de Simoca fără să caute şi fără să găsească în el resursele necesare ca să scape de tirania acestuia.

— Te rog, întrerupe, Octav, i-am cerut. Nu mă pot concentra. Mă tot întreb dacă vocea pe care o ascult este a lui Luca Cristogel. N-ai cumva fotografia omului a cărui voce ai înregistrat-o?

— Ba da!

Octav scoase dintr-o mapă mai multe fotografii pe care mi le întinse. Le-am cercetat pe toate cu atenţie. Nu încăpea nici o îndoială. Omul din fotografie era fostul meu coleg de bancă.

— Ei? mă întrebă Octav.

— El este! Luca Cristogel.

— În cazul acesta pot să dau drumul benzii.

— Da!… De la început.

Din nou am auzit: „Straniul a intrat în viaţa mea…”

De data asta Octav opri magnetofonul din proprie iniţiativă.

—Te rog să reţii această frază de început: *„Straniul a intrat în viaţa* mea…”Mai precis, vreau să-ţi atrag atenţia asupra primului cuvînt. Nu am intenţia să te influenţez. Departe de mine acest gînd. Trebuie însă să te avertizez că, ascultînd depoziţia lui Luca Cristogel, stra*niul te* va asalta de la început şi pînă la sfîrşit. Or dacă vrei să-mi dai o mînă de ajutor, nu te lăsa furat de acest straniu…

— Nu prea mi-e clar.

— Ca să-ţi explic ar însemna să anticipez asupra concluziei. Intenţia mi-e alta. Să-ţi atrag doar atenţia că numai păstrîndu-te lucid îmi poţi fi de folos. Or, ca să te poţi păstra pînă la sfîrşit lucid, este absolut necesar să-ţi atrag *atenţia asupra abundenţei şi a elementelor straniului.*

— Bine! Am să mă străduiesc să-mi păstrez luciditatea pînă la sfîrşit şi să nu mă las furat de povestire.

„Straniul a intrat în viaţa mea – am auzit eu din nou vocea – în ziua cînd am descoperit «Pensiunea Mab». Era într-o după-amiază de noiembrie. Mergeam pe străzi pe care nu mai călcasem niciodată – deşi erau în plin centru – în căutarea unei adrese pe care mi-o dăduse cineva. Adresa unei bătrîne care, aşa mi se spusese, avea de închiriat o cameră mobilată. Stăteam tot într-o cameră mobilată, dar trebuia să mă mut. Să nu mă întrebaţi de ce, fiindcă n-aş putea să vă răspund. Nu avea nici un cusur. Era spaţioasă, elegantă, luminoasă, dar, cu toate acestea, trebuia neapărat să mă mut, fiindcă nu-mi mai plăcea. Pur şi simplu, nu-mi mai plăcea. Mai mult decît atît. Trebuia să mă mut, dar nu într-o oarecare cameră mobilată, ci într-una anumită, cu toate că habar nu aveam cum trebuie să arate acea *anumită cameră.* În cele din urmă, am ajuns la adresa indicată. Casa era veche, cred că cea mai veche din tot cartierul, fără etaj, înaltă însă, cu ferestre mari şi tare murdare. Casa nu se afla la stradă. La stradă era grădina mică, sălbăticită, cu havuz circular şi, ceva mai izolat, un chioşc părăginit. Din mijlocul havuzului se ridica un îngeraş, cu o cofiță în brațe din care, vara probabil, țîşneau curcubeie de apă. Acum însă cofiţa era goală şi îngeraşul cu o aripă ruptă şi capul acoperit de muşchi verde părea jalnic de trist. Tristeţea îngeraşului molipsise nu numai grădina, ci şi casa, pe frontispiciul căreia fuseseră matrițate următoarele cuvinte:

Pensiunea MAB

Literele, mîncate de intemperii, abia se mai puteau citi.

Am împins portiţa şi am păşit pe alee. Trecînd prin faţa

îngeraşului am observat că ochii, care pînă mai adineaori fuseseră trişti, acum erau ironici. Ironic îi era şi zîmbetul de pe buzele roase, ştirbite. Am tresărit fără voie şi, instinctiv, am privit în altă parte. Storurile lăsate, ferestrele murdare, uşa înaltă cu vopseaua cojită şi murdară, totul dădea impresia de vechi, de insalubru.

«Casa asta probabil că de mult timp nu mai este locuită», mi-am zis, suind totuşi cele cîteva trepte şi apăsînd apoi pe butonul soneriei.

Abia mi-am sfîrşit gîndul, cînd, deodată, am simţit că cineva se uită la mine, dar nu din casă, ci din spate, din grădină. M-am întors, rotindu-mi privirile pînă cînd ochii mi se opriră din nou asupra îngeraşului. În clipa aceea, spaima m-a potopit. Pentru că îngeraşul se uita la mine şi rînjea. Zîmbetul de adineaori se transformase în rînjet. Rînjea cu toată faţa, cu ochii, rînjea şi muşchiul verde ce-i acoperea capul ca o tichie. Viziunea era atît de halucinantă, atît de ireală, încît fără voie mi-am trecut palma peste frunte şi pleoape cu intenţia precisă de a alunga imaginea grotescă. Zadarnic însă. Îngeraşul continua să rînjească oribil, de nedescris oribil.

Trebuia să plec, trebuia să fug departe de casa aceasta ciudată care, încă mai înainte de a-i trece pragul, începuse să urzească întîmplări stranii. Dar mai înainte de a mă putea hotărî, uşa se deschise şi o femeie aproape bătrînă, înaltă, grasă, cu părul roşcat – purta perucă – apăru în prag.

— Ce pofteşti dumneata? se răsti la mine.

— Mi s-a spus că aveţi o cameră mobilată de închiriat.

— Vrei să te muţi la noi?

Şi mă privi aşa de parcă nu-i venea să creadă că puteam avea o asemenea năstruşnică intenţie.

—Aş vrea… Dacă, bineînţeles, îmi convine camera. Roşcata izbucni într-un rîs ascuţit şi, după ce îmi făcu loc să trec, începu să strige:

— Mab, hei, Mab! Unde eşti? Mişcă mai repede! A venit unul care vrea să se mute aici. Pe urmă şi mai înveselită: Atmeteanca,

Doctore şi tu, Pepe! Veniţi să vedeţi pe cineva care vrea să se mute aici. Ha!… Ha!… Mab, tu nu auzi că te caută un chiriaş?

Fără îndoială, femeia cu peruca era nebună. Altminteri nu i s-ar fi părut atît de caraghioasă intenţia mea de a mă muta în casa aceea. Nu am avut însă timp să-mi fac o părere definitivă, fiindcă o uşă se deschise şi în pragul ei apăru aceea care purta numele de Mab. Mab era bătrînă, înaltă, slabă, palidă, cu un nas coroiat, în mijlocul unei feţe late cu pomeţi mongoloizi. Era îmbrăcată într-un capot galben cu fiori mari tot galbene, de un galben mai închis şi, în loc de papuci, purta nişte pantofi de lac, negri, cu toc înalt. Chiar dacă nu aveau exact vîrsta persoanei care îi purta, se cunoştea însă, după format şi după cît era de scorojit lacul, că pantofii erau şi ei, foarte bătrîni.

— Dumneata vrei să vii la mine cu cameră mobilată?

Vorbea rar, abia mişcînd buzele, cu un accent străin, cercetîndu-mă cu priviri prietenoase.

— Dacă are să-mi convină camera, doamnă.

— Atunci pofteşte, domnule, să ţi-o arăt.

Discuţia aceasta a avut loc în hol. Am urmat-o. Din hol începea un coridor cam întunecos. De-a dreapta şi de-a stînga, uşi înalte, vopsite în gri deschis, acum murdar şi ici-colo scorojit. Una după alta, uşile fură date de perete şi în pragul lor apărură locatarii. În fund, aproape de capătul celălalt al coridorului, am descoperit-o pe roşcata cu perucă. Proptită bine pe picioarele răşchirate, abia dacă îşi mai potolise puţin rîsul.

— Dar potoleşte-te odată, Mari! Ce naiba găseşti de rîs? Apoi către mine: N-o băga în seamă, domnule.

— În altă parte n-a găsit!… Tocmai aici! Ha!… Ha!…

Bătrîna deschise o uşă şi mă pofti să intru.

— Asta e camera, domnule. Intră şi vezi dacă îţi place.

Am trecut pragul. Storurile erau lăsate. Era atîta întuneric, încît nu se vedea nimic. Mirosul de vechi, de lucruri prăfuite aproape mă ameţi. Gazda se grăbi spre fereastră să ridice storurile. Lumina

cenuşie, murdară, pătrunse încet şi parcă în silă. Am privit în jurul meu. Camera era de-a dreptul urîtă. Tapetul, mai ales, anacronic, era imposibil. Nu văzusem în viaţa mea unul la fel. Urîte erau: patul cu tăbliile de lemn, masa din mijlocul camerei, etajera, oglinda numai pete mărunte ca nişte pistrui, garderobul care avea o vechime de cel puţin patruzeci de ani, covorul ros cu colţurile răsucite ca abecedarul unui şcolar leneş la sfîrşitul anului.

Priveam încăperea cu dezgust. Cu atîta dezgust, încît mi se făcu greaţă. Dar, cu toate că o găseam oribilă, cu toate că eram convins că n-aş putea locui acolo nici dacă mi-ar fi oferit-o pe gratis, totuşi, nu eram în stare să articulez refuzul, dintr-un motiv care, deocamdată, îmi era nelămurit.

Tocmai în clipa aceea de nehotărîre pică în cameră roşcata. Ţinea mîinile în şolduri şi se legăna pe picioarele ei groase ca de berar neamţ. Ne privi o clipă întrebător, apoi începu să aspire adînc, dilatîndu-şi nările ca pe nişte branhii.

— Nu-ţi miroase? mă întrebă.

— Pesemne că n-a fost aerisit de mult timp. Miroase a praf, a ceva stătut.

— Da' de unde, domnule! Miroase a mort. N-a trecut nici o lună de cînd a murit aici bietul Rudi. Spune-mi, nu ţi-e teamă să dormi într-un pat în care a murit cineva?

îmi era mai mult decît neplăcut, dar nu eram dispus s-o recunosc. Am ridicat din umeri, schiţînd chiar un zîmbet de dispreţ.

— Şi totuşi, e imposibil să locuiască cineva în camera asta, zău aşa!

— Sfîrşeşte odată, Mari. Doar nu tu închiriezi camera. Dacă dumnealui îi place, vreau să ştiu de ce te amesteci? Apoi către mine: Ei, cum ţi se pare, domnule?

— Acceptabilă, doamnă.

— Vasăzică rămîi?

— Dacă ne înţelegem asupra chiriei, da.

— Două sute de lei pe lună cred că e un preţ destul de rezonabil,

domnule.

— De acord. Două sute de lei. Mari o zbughi pe uşă.

— Hei, Atmeteanca!… Pepe!… Doctore!… Auziţi, rămîne!

Şi din nou răsună rîsul ei batjocoritor.

Rîsul îmi biruia luciditatea. Mă decisesem într-adevăr? Dar asta era curată prostie. Să locuiesc într-o cameră atît de urîtă, să dorm într-un pat în care murise cineva de curînd, eu care nu aveam curajul să privesc faţa unui mort. Trebuia să repar imediat prostia pe care o făcusem. Trebuia să plec şi să uit că există o casă care a fost cîndva pensiune şi o cameră în care numai cu puţine săptămîni înainte murise un chiriaş cu numele de Rudi.

Dar în loc să procedez aşa, am băgat mîna în buzunar, am scos plicul în care era salariul pe care îl primisem în aceeaşi zi, am luat două sute de lei şi i le-am întins.

— Vă plătesc, anticipat, chiria pe o lună.

— În privinţa chiriei nu trebuia să vă grăbiţi.

— Ştiam că aşa se obişnuieşte. Peste o oră am să revin cu bagajele. La revedere, doamnă!

— Pînă te întorci, am să fac un pic curăţenie. Am plecat, condus pînă la uşă de gazdă.

— Poftim cheia de la intrare. Poate că întîrzii, ca să nu mai fi nevoit să suni. Să ştii că noi, de obicei, ne culcăm destul de devreme.

Se înnoptase aproape. Pietrişul de pe alee suna sub paşii mei ca sîmburii de cireşe striviţi între măselele copiilor. O clipă, mi se păru că aud hohotul ironic al roşcatei şi că simt în spate celălalt rîs, mut, cel al îngeraşului.

Nu ştiu cum de am izbutit să-mi ucid luciditatea cît timp au durat pregătirile de mutare şi iarăşi nu ştiu cum am putut împrumuta acea falsă înfrigurare de a termina cît mai repede. Mi-e imposibil să-mi explic cum am putut să iau o asemenea hotărîre lipsită de prudenţă şi în flagrantă contradicţie cu propria mea raţiune.

Un taxi m-a dus la noua mea locuinţă. Am început să

despachetez doar strictul necesar, stăpînit de presentimentul unei primejdii iminente. Cînd am terminat, m-am dus să caut bucătăria ca să fac rost de apă caldă pentru un „nes”. Necunoscînd topografia casei am nimerit în sufragerie. Spre surprinderea mea, i-am găsit pe ceilalţi chiriaşi cinînd.

Erau cu toţii, inclusiv gazda, cinci persoane. Am observat de la început şi mi se păru ciudat, că fiecare avea în farfurie alt fel de mîncare. Gazda mînca orez cu lapte. Roşcata, mere cu brînză telemea. Doctorul, salată verde de seră. Cealaltă femeie, al cărei nume era Atmeteanu, ridichi cu sare şi piper negru, iar Pepe avea dinainte o farfurie plină cu felii de pîine unse cu o marmeladă de culoare roşie – aşa am crezut – care de fapt era bulion de ardei.

— Poftă bună! Vă rog să mă iertaţi, căutam bucătăria, m-am scuzat.

— Dar nu trebuie să te scuzi, domnule, se arătă amabilă gazda mea. Ştiţi, noi obişnuim să cinăm împreună, aşa ca pe vremuri cînd fiinţa pensiunea şi dumneata, cînd ai să vrei să iei masa acasă, ne-ar face plăcere să vii în mijlocul nostru.

— Mese comune, ca pe vremea creştinismului primitiv. Mese duhovniceşti, sărace. Doctorul a avut un cîine care a murit de inaniţie. Inchipuie-ţi, madam Mari, ce crimă a comis doctorul.

— Pepe, nu fi idiot cu tot dinadinsul. Ce părere are să-şi facă domnu’ despre tine? îl certă femeia cu perucă.

— Care domn? întrebă Pepe ca şi cînd nu ar fi luat cunoştinţă că mă aflam şi eu acolo.

— Domnu’! Noul chiriaş al lui Mab.

— Dumnealui de la uşă? întrebă Pepe.

— El, deşteptule. Mai vezi pe altcineva străin în afară de dumnealui?

Pepe, care avea sub şezut două perne, mă măsură din cap pînă în picioare privindu-mă printr-un monoclu, pe care îl scoase dintr-unul din buzunarele vestei, cu un aer ironic.

— Îmi pare bine de cunoştinţă, domnule cum te cheamă.

— Îmi permiteţi să mă prezint. Mă numesc Luca Cristogel. Apoi către gazdă: Vă rog să-mi spuneţi unde este bucătăria şi dacă eventual pot găsi puţină apă caldă.

Şi arătai cutia cu „nes” pe care o aveam în mînă.

— Ia loc, domnule Luca. Îţi aduc imediat apa caldă. Poate vrei să bei cafeaua cu noi?

— Cu plăcere, doamnă.

Minţeam. Nu-mi făcea nici un fel de plăcere. Erau cu toţii bătrîni şi ciudaţi, cum ciudată şi bătrînă era casa care îi adăpostea. Numai Atmeteanca nu-mi displăcea. Era mai tînără decît ceilalţi, sub cincizeci de ani. Mai tîrziu aveam să descopăr că vocea mică îi era melodioasă, că avea purtări distinse, fireşti şi că privea într-un anumit fel simpatic, naiv, care te dezarma, silindu-te să n-o contrazici.

M-am aşezat pe scaunul pe care mi-l indicase gazda, în stînga Atmetencei, cumva stînjenit, cumva enervat, fiindcă Pepe se uita la mine ca şi cînd prezenţa mea, ridicolă, l-ar fi amuzat la culme.

Pepe era pitic. Stătea pe două perne şi cu toate acestea bărbia lui se ridica numai puţin deasupra farfuriei plină cu feliile de pîine unse cu bulion. Un pitic trecut de şaizeci de ani, cu o frunte brăzdată de cute fanteziste, cu faţa smeadă, cu un nas cîrn, retezat parcă, cu o bărbie teşită şi cu mustaţă a la Hitler sub ciotul de nas. Avea o voce piţigăiată de scapet, clipea des din ochi şi mereu ducea mîna stîngă la gît să verifice dacă nodul de la cravată se află la locul său.

— Eu sînt Pepe, se prezentă piticul de la capătul celălalt al mesei. Pesemne că nu mă cunoşti.

— Nu, n-am avut onoarea pînă acuma, m-am scuzat, pe jumătate serios, pe jumătate ironic.

— Eram convins. Dumneata, se cunoaşte cale de o poştă că nu te duci la circ şi dacă nu te duci la circ, n-ai de unde să mă cunoşti. Eu sînt Pepe-clovnul. Mă cunosc toţi copiii şi oamenii, numai cei neserioşi. Dumneata însă eşti un om serios. Ieri am surprins o

muscă tocmai cînd încerca să se sinucidă. Am întrebat-o de ce vrea să facă o asemenea prostie şi ştii ce mi-a răspuns? Pariez că nu ştii. Să-ţi spun eu. O întreagă poveste. Să vezi: Musca, la un moment dat, a aterizat pe chelia unui domn serios. Muştei îi făcea mare plăcere să se plimbe pe cheliile oamenilor. Zicea – şi eu o cred – că pentru muşte cheliile sînt patinoarele lor şi ei teribil de mult îi plăcea să patineze. Domnul serios citea şi era atît de absorbit de lectură, încît la început nici n-a simţit-o. Pe urmă, a alungat-o. Musca a zburat cît a zburat prin cameră şi iarăşi a aterizat pe chelia lui. Domnul serios imediat a alungat-o, dar ea din nou a revenit. Pînă la urmă, domnul serios i-a strigat enervat: „Eşti o muscă neserioasă!" şi, luînd apărătoarea de muşte, a început s-o fugărească silind-o s-o şteargă afară pe fereastră. Musca a nimerit la mine în cameră şi, jignită că domnul acela serios a făcut-o neserioasă, s-a hotărît să-şi pună capăt zilelor.

— Şi şi-a pus? întrebă Mari.

— Desigur. O asemenea jignire nu se uită niciodată. Aş fi putut împiedica nenorocirea, dar mi-am zis că nu am dreptul să mă amestec.

Şi începu să fluiere un marş funebru.

— Sfîrşeşte, Pepe dragă! Fluieri oribil de fals, caraghiosule.

Cel care vorbise era doctorul. Ce nume avea încă nu aflasem. Nu-l ştiu nici acum. Toată lumea îi spunea *doctore* şi aşa m-am obişnuit să-i spun şi eu.

Era^un bătrîn de şaizeci şi cinci de ani, care nu-şi mai afla astîmpăr. Ba se răsturna în scaun, ba se apleca mult deasupra farfuriei. Îşi smulgea şervetul de la gît, îl împăturea şi îl aşeza pe masă în dreapta sa, pentru ca imediat să-l ia de acolo, să-l desfacă şi să şi-l prindă la gît, vîrînd capetele în gulerul înalt, scrobit ca pe vremuri. Îmi spuneam că cea mai grozavă pedeapsă pentru mine ar fi dacă m-ar obliga cineva să stau cu el închis într-o cameră timp de douăzeci şi patru de ore.

O pereche pînă la un punct potrivită Doctorului era roşcata şi ea

excesiv de nervoasă. Numai că nervozitatea ei nu se trăda prin gesturi dezordonate, ci printr-un potop de cuvinte şi prin rîsul strident, fals, în care izbucnea foarte des. Rîsul avea rostul să sublinieze dispreţul atunci cînd i se părea că nu sînt de ajuns cuvintele. Vorbea mai tot timpul, îl certa pe Pepe, pe Mab şi îşi bătea joc de „manierele” Atmetencii.

— Pepe, ticălosule, ai lăsat să se sinucidă biata muscă, sub ochii tăi, fără să intervii!

— N-am putut, madam Mari, n-am putut. Eu, care îmi cîştig pîinea făcînd-o pe neseriosul, ştiu ce simte cineva serios cînd alţii îl consideră tocmai invers.

Pe urmă, apucînd-o de cot şi cerîndu-i să-şi aplece urechea, îi spuse ceva în şoaptă.

— Pepe, ţi-am promis că într-o zi am să-ţi sparg o farfurie în cap. Teamă mi-e că, pînă la urmă, ai să te convingi că n-au fost cuvinte spuse în vînt.

— Madam Mari, nu te enerva, că-ţi strici tenul!

Dar ştiind probabil ce avea să urmeze, se şi vîrî sub masă. Mari puse mîna pe furculiţă ca să i-o zvîrle în cap, dar nu mai avu cui. Între timp, strecurîndu-se printre picioarele noastre, Pepe apăru în spatele scaunului ei şi de acolo începu să se strîmbe şi să-i dea cu tifla. Mă uitam la el cu nelinişte, întrebîndu-mă ce se va întîmpla dacă „madam Mari” îl descoperă acolo. Temerea fu însă inutilă. Tot ea dădu semnalul de încetare a ostilităţilor:

— Treci la masă, Pepe şi termină de mîncat!

— Numai dacă mă ierţi, madam Mari.

— Te iert, Pepe!

— Ah, madam Mari, eşti bună ca o felie de tort.

Şi îşi reluă locul la masă, aruncînd o privire plină de ironie masivei prezenţe din dreapta sa.

Muşcă dintr-o felie de pîine, pe urmă, cu gura plină, începu să monologheze:

— Ronţăie, ronţăie, băiete! Tartina cu bulion de ardei e

preferabilă cartilajelor învinşilor pe care strămoşii tăi le ronţăiau după victorie.

— Ce-ai spus, Pepe? vru să ştie Doctorul.

Dar Pepe, ca şi cînd nu l-ar fi auzit, continuă să vorbească numai pentru sine.

— Uf, eşti fără îndoială poet. Luna ţi-e ceasornic, soarele chivără de aur, iar marea, ei bine marea ai comprimat-o în scuipătoare, unde, din cînd în cînd, îţi scuipi plămînii, ştii, ca divertisment. Dar, în fond, dacă ţi-ai întreba stomacul, sînt sigur că în locul poemelor pe care le scrii ar prefera o musaca de vinete.

— Hi!… Hi!… chicoti Doctorul, înveselit. Iarăşi l-a apucat pe Pepe. Hi!… Hi!…

— Cînd luna se duce să fure mere din podul doamnei Mab, Demostene e gelos că nu mai sînt pietricele pe malul mării.

— Hi!… Hi!… Ce idiot delicios! continuă să se mire şi să se amuze Doctorul.

— Doctore, dacă îl mai insulţi pe Pepe, îţi scot ochii cu furculiţa, îl ameninţă Mari.

— Piramide de bocanci fără nici un mormînt dedesubt. Visul imperialist al viţeilor cînd se duc să facă declaraţii de dragoste Gangelui sfînt.

Abia acum am observat că la masă fusese pus un tacîm în plus în dreptul căruia se afla un scaun pe care nimeni nu-l ocupase.

— Mai aveţi un chiriaş? am întrebat-o pe proprietară. Dacă în camera de alături ar fi răsunat o împuşcătură, nu ar fi tresărit cu toţii şi deodată. Prima se reculese gazda.

— Da, mai locuieşte la noi o domnişoară. Dar acum nu-i acasă, mă lămuri gazda.

— A, o domnişoară! am exclamat părîndu-mi-se în acelaşi timp exclamaţia stupidă. Pe urmă însă nu mi s-a mai părut aşa. Fusese, de fapt, o exclamaţie de mare mirare. Mă mirasem că o *domnişoară,* o femeie tînără deci, locuia într-o casă în care toţi ceilalţi locatari, cu excepţia mea, erau trecuţi de cincizeci de ani.

— O domnişoară pe care ai s-o cunoşti şi dumneata, dacă nu în seara asta, atunci sigur mîine.

Şi roşcata de Mari izbucni iarăşi într-o cascadă de rîs.

— Mari, ai un rîs imposibil! o mustră gazda.

— De ce eşti nedreaptă cu ea, Mab, sări să-i ia apărarea Pepe. Madam Mari rîde ca o călugăriţă pudică atunci cînd citeşte „Decameronul”.

În clipa aceea Atmeteanca se uită la mine cu un fel de milă duioasă.

„S-ar zice că e îngrijorată pentru mine”, mi-am zis, privind-o întrebător. Dar ea îşi feri privirea şi se înroşi ca o fetiţă.

Doctorul se retrase primul.

— Am plecat la culcare. Noapte bună la toată lumea! Ieşi uitînd să închidă uşa.

— Doctore, totdeauna uiţi s-o închizi, ţipă după el Mari.

Pepe, cu picioarele suite pe scaun şi îmbrăţişîndu-şi genunchii, se uită la mine legănîndu-şi capul la dreapta şi la stînga.

— Madam Mari, va fi o noapte interesantă, nu?

Ea nu-i răspunse. Părea că nici nu-l auzise. Văzînd că nu i se răspunde, iarăşi începu să monologheze:

— În noaptea asta şoarecii vor avea *spleen.* Ce păcat că ei nu pot lua parte la un spectacol de *music-hall.* Oh, va fi foarte interesantă noaptea asta. Sînt întîmplări reale pe care dacă le citeşti pe undeva ţi se par elucubraţii ale unei imaginaţii bolnave. Un savant e ca un orb care, spre a se orienta, trebuie să pipăie cu vîrful bastonului. Ptiu! La miezul nopţii, pariez că mulţi au să-şi facă trei cruci cu limba. Dar ce vrei? în noaptea asta, fantomele, ca şi şoarecii, vor suferi de spleen. Oare există ceva mai interesant decît o călătorie pe florile tapetului?

— Pepe, ţii cu tot dinadinsul ca domnul să creadă despre tine că eşti complet nebun?

— Domnul mai este aici? întrebă, mirîndu-se prefăcut, fiindcă tot timpul numai la mine se uitase. Da, este, şi eu care credeam că ai

plecat odată cu Doctorul. Ştii, am visat azi-noapte că pămîntul avea spinare omenească şi că îl pişcă un purice sub omoplatul stîng. Era tare deprimat că nu se poate scărpina. Mi s-a făcut milă de el şi l-am ajutat, scărpinîndu-l cu o pană de gîscă. La început, i-a plăcut. Pe urmă, mi-a spus să contenesc, fiindcă se gîdilă. Haide, destul! Acum m-am cărat. Madam Mari, nu vii? Pajul, din exces de politeţe, s-a înclinat prea tare şi i-a picat peruca din cap. Un dulău a crezut că-i un boţ de mămăligă şi şi-a încercat dinţii în ea. Iţi cere scuze, madam Mari.

— Cine, Pepe? Dulăul?

— Da, dulăul, madam Mari.

— Ce rasă era, Pepe?

— Cea mai pură rasă, madam Mari. Ciobănesc.

— Sînt dezolată, Pepe. Aş fi preferat să-mi ceară scuze un cîine mai de soi. Un Saint-Bernard, de pildă. Un cîine ciobănesc e un cîine mitocan. Are purici şi căpuşe. Bîrrr!

— Oferă-mi braţul, castelano, să te conduc în vastele tale apartamente.

Mari se ridică şi îi oferi braţul.

Acum rămăsesem numai eu cu Atmeteanca.

— Doamnă, de cînd sînt eu, n-am mai întîlnit oameni ca Pepe, ca madam Mari. Iertaţi-mă, Pepe este într-adevăr nebun?

— Deloc, ii place să facă pe nebunul. E un mare caraghios. Mă întreb, ce cauţi dumneata în casa asta? Haide, mărturiseşte că nu-ţi face plăcere să locuieşti aici. Aşa-i?

— Ca să fiu sincer, doamnă, nu-mi face plăcere.

—Atunci trebuie să te muţi. Mută-te chiar mîine. Dacă nu te muţi imediat, ai să te obişnuieşti şi n-ai să mai poţi pleca. Aşa mi s-a întîmplat şi mie. N-am făcut-o la timp şi, iată, au trecut de atunci şase ani. Pesemne că eşti un om tare singur de vreme ce te-ai hotărît să locuieşti într-o casă ca aceasta.

— Intr-adevăr, sînt un om singur, am recunoscut. Mab, gazda mea, reveni din bucătărie să strîngă masa. Atmeteanca se ridică.

— Noapte bună, domnule!

— Noapte bună, doamnă Atmeteanu.

Mab dispăru din nou în bucătărie. Am rămas singur. Am auzit rîsul lui Mari. Pe urmă iarăşi se făcu linişte. „Mîine mă mut sigur”, mi-am zis.

Mîine! Dar în noaptea asta? Va trebui să dorm în camera aceea oribilă şi într-un pat în care murise acel Rudi. Imposibil. Nu, voi pleca imediat. O voi minţi pe Mab spunîndu-i că ies puţin să mă aerisesc. Voi dormi la un prieten, iar a doua zi voi trimite pe cineva după bagaje. Dar dintr-odată mi se făcu somn. Cinci minute mai devreme nu-mi fusese de fel. Acuma, picam, nu alta, de somn. Nu aveam încotro. Trebuia să dorm o noapte, numai o noapte, în patul în care murise Rudi. Dar mîine, mîine sigur aveam să mă mut.

— Eşti tare obosit, nu-i aşa? mă întrebă Mab.

— Da, sînt cam obosit.

— Atunci de ce nu te duci să te culci?

„Fiindcă mi-e frică să dorm în camera în care a murit Rudi”.

Tare am spus însă altceva. I-am urat noapte bună şi am dat să plec.

—Un moment. Nu ţi-am dat cheia camerei dumitale. Poftim. Poate vrei să te încui la noapte.

— Nu obişnuiesc.

— Aici, toată lumea se încuie noaptea.

— De ce?

— Din obişnuinţă. Acesta-i singurul motiv.

Am luat cheia şi după ce am intrat la mine, instinctiv, am vîrît cheia în broască răsucind-o de două ori. Am întors spatele uşii şi, rezemîndu-mă de ea, am privit camera. Acuma, cînd fusese dereticată, arăta mai puţin urîtă. Dacă n-ar fi fost tapetul caraghios, cu puţină indulgenţă, aş fi putut spune că era chiar agreabilă şi curios, tocmai camera asta, de care pînă mai adineaori îmi fusese teamă, acum îmi da o relativă siguranţă. Dar poate era numai o iluzie. Poate că somnul care îmi închidea pleoapele îmi adormise

instinctul, neutralizînd teama.

M-am aşezat pe marginea patului şi am început să mă dezbrac. Mă dezbrăcăm şi dormeam. La un moment dat am fost însă complet treaz. Aveam sentimentul jenant că cineva mă priveşte pe ascuns, în ciuda faptului că storurile erau lăsate, uşa încuiată şi în cameră nu era nimeni în afară de mine.

„Haide, haide, sînt un caraghios, mi-am zis îmbrăcîndumi pijamaua. Mi-s nervii zdruncinaţi”.

Impresia însă dăinui. Mai mult, se preciza. *Ştiam* că cineva mă privea, dar nu dinafară, ci dinăuntrul camerei. Puteam preciza locul unde se afla, deşi nu-l vedeam: lipit de peretele din faţa patului. Ii auzeam chiar răsuflarea. Nu pot afirma că-mi era frică. Ştiu că ardeam de curiozitate să pot vedea la faţă pe acela ce mă spiona. În clipele acelea nu mai raţionam sau foarte puţin. Nu mă întrebam cum de era posibil ca să mă privească cineva fără ca, la rîndul meu, să-l pot vedea şi eu. Nu-mi trecea prin minte că aşa ceva nu putea fi ceva *real,* adevărat. Trăiam o altă realitate, în care eram un *altul.* Dacă aş fi fost acelaşi, de totdeauna, m-aş fi repezit ca un nebun la uşă şi aş fi fugit cît mai departe. Iată însă că stăm pe marginea patului privind locul de unde fiinţa aceea vie, dar invizibilă mă spiona. Pe urmă, din nou şi pe neaşteptate, mi se făcu somn. Aproape inconştient am stins lumina şi m-am vîrît sub plapumă. Am adormit în aceeaşi clipă.

Ceea ce a urmat după aceea a fost vis. În vis, am avut impresia că patul în care mă aflam culcat se lărgeşte, atîta cît era nevoie să mai încapă un altul. Acuma, la dreapta mea, mai era culcat cineva. Dormea un somn adînc, nemişcat. Nu i se auzea răsuflarea. Ciudat somn. În schimb, îmi auzeam propria răsuflare. Scurtă, şuierătoare, înspăimîntată. În somn, căutam să mă îmbărbătez, spunîndu-mi că nu exista nici un motiv să-mi fie teamă. Dar tot eu îmi răspundeam că, într-adevăr, nici nu mi-ar fi fost teamă, dacă alături de mine ar fi fost culcat oricare altul *în afară de Rudi.* Rudi? Numele nu-mi era cu desăvîrşire străin. În definitiv, cine mai era şi Rudi ăsta? Şi ce dacă

dormea în patul meu? Un Rudi oarecare, un Rudi necunoscut care, cine ştie cum, ajunsese în patul meu! Rudi? Şi deodată amintirea: Rudi era chiriaşul care, cu o luna în urmă, murise în patul în care dormeam acum eu. Dormeam, va să zică, alături de un mort. Era întuneric, nu-l puteam vedea, dar mi-l închipuiam. Întins pe spate, cu mîinile cruce pe piept, cu pleoapele lăsate peste ochii fără viaţă, cu faţa umbrită de barba care îi crescuse numai de curînd. Răceala trupului său lipit de al meu mă îngheţă, îmi îngheţă sîngele în vene.

Ce a urmat după aceea, nu ştiu. Ştiu că mai tîrziu dormeam şi că în somn aveam conştiinţa că dorm şi că somnul mi-e liniştit, fără coşmaruri. Nu aveam decît o singură dorinţă: să dorm cît mai mult timp somnul acela odihnitor. Din păcate, m-am trezit foarte curînd. Ştiam precis că simţurile îmi sînt treze, aveam conştiinţa clară că pe neaşteptate şi nedorită venise trezirea. Cu ochii închişi, toropit de o moleşeală plăcută, ascultam atent, curios. Ascultam paşii care se apropiau. Nu era o înşelare a simţurilor. Erau paşi de om ceea ce auzeam. Paşii se apropiau de patul meu. Am încercat să deschid ochii, dar n-am izbutit. Cu toate că nu-i puteam deschide, *vedeam* însă. O femeie se apropia de patul meu. O vedeam, dar cum arăta? Pare de necrezut, absurd, adevărul însă acesta este. Ştiam că e frumoasă, totuşi nu *puteam vedea în* ce *fel era* frumoasă.

Cît timp a rămas lîngă patul meu, privindu-mă, nu ştiu. Am văzut-o apoi depărtîndu-se cu un mers care parcă era altfel decît oricare alt mers de femeie. Dar n-a plecat din cameră. Intr-un colţ, era un fotoliu vechi. S-a cuibărit în el şi, de acolo de departe, a continuat să mă învăluie în privirile ei. Curînd după aceea am adormit din nou.

A doua zi dimineaţa m-am deşteptat tîrziu, obosit, însă cu un fel de mulţumire sufletească. Primul obiect pe care ochii mei îl percepură a fost fotoliul în care stătuse „vedenia*4.

„Ce vis frumos! **, mi-am zis privindu-l cu regret. Aşa credeam: că totul se petrecuse în vis!

Greu m-am hotărît să mă dau jos din pat. Am ridicat storurile şi am privit strada. Ningea. Fulgii cădeau des şi mici. Pe coridor se auzeau paşi, uşi trîntite şi mi se păru că disting vocea repezită a lui Mari. Era duminică şi nu trebuia să mă duc la slujbă. Gîndul că puteam să huzuresc, stînd în pat, toată ziua şi să citesc mi-a umplut sufletul de bucurie.

Mi-am îmbrăcat halatul, mi-am luat prosopul şi m-am dus să mă spăl. Cînd am ajuns în dreptul băii, uşa s-a deschis şi în pragul ei a apărut locatara care lipsise seara de la cină.

— A, dumneata eşti noul chiriaş. Bună dimineaţa!

Şi mă măsură din cap pînă în picioare.

Eu eram atît de surprins de frumuseţea ei, încît am îngăimat prosteşte:

— Da, eu sînt noul chiriaş.

Era frumoasă, ciudat de frumoasă, de o frumuseţe anacronică. Frumuseţea ei îţi bucura mai întîi sufletul şi apoi sîngele. Era înaltă, cu nu ştiu ce maiestate în mers şi cu ameţitoare legănare în şolduri. Părul era negru, atît de negru, încît părea bleumarin, fruntea înaltă, bombată, ochii de asemenea negri, prelungiţi parcă artificial cu creion dermatografic, buzele arcuite desăvîrşit, roşii şi umede, inexplicabil de roşii şi de umede.

Am observat toate acestea dintr-odată, aş spune într-o percepţie instantanee.

— Sper că diseară vom putea sta de vorbă, ca nişte prieteni. La revedere! Şi fugi în camera ei.

După baie, am simţit nevoia să-i văd pe ceilalţi. De fapt, am sperat că, dacă îmi voi bea cafeaua în sufragerie, voi avea posibilitatea să-mi revăd vecina. (Camerele noastre erau alăturate.) Dar acolo nu l-am găsit decît pe Pepe. Mînca dulceaţă direct din borcan, stînd turceşte pe cele două perne.

— Bună dimineaţa! l-am salutat.

Mi-a răspuns ducînd linguriţa la tîmpla dreaptă, după care începu să-şi lingă degetele pline de dulceaţă.

— Iţi plac nucile? mă întrebă el.

— Nu-mi plac, i-am răspuns. De fapt, îmi plăceau, dar, nu ştiu de ce, piticul îmi era antipatic. De fapt, ştiu. Îmi era antipatic fiindcă aveam impresia că-şi bate joc de mine.

— Vasăzică nu-ţi plac. Medicii pretind că miezul de nucă înmulţeşte globulele roşii. N-ai decît să-l întrebi şi pe Doctor.

Mab veni din bucătărie cu o farfurie în care erau cornuri unse cu unt. Erau pentru mine.

— Sper că n-ai să mă refuzi, domnule Cristogel.

Am refuzat-o, dar, la insistenţele ei, a trebuit să accept. Din bucătărie veniră apoi, pe rînd, Atmeteanca, Mari, Doctorul, fiecare cu cîte o tavă în mînă pe care se afla micul dejun. Micul dejun al Doctorului era mai aparte. Se compunea din salată verde, două ouă şi un ibric plin cu ceai din flori de trandafiri.

— Bună dimineaţa! ne ură Doctorul.

— Bună dimineaţa! îi răspunserăm cu toţii, cu excepţia lui Pepe, care îl salută tot aşa, ducînd linguriţa la tîmplă.

— Am găsit în piaţă, la o femeie, nişte ouă faine şi numai cu doi lei bucata. Hi!… Hi!… Am păcălit-o.

— Madam Mari, ai observat că Doctorul de atîta salată cît bagă în el, în loc să rîdă, a început să behăie?

Doctorul însă, nu-i dădu nici o atenţie. Se întoarse către mine şi, cu un aer binevoitor, mă sfătui:

— Vitamine, domnul meu! Asta-i principiul vieţii. Dacă vrei să trăieşti o sută de ani, vîră în dumneata cît mai multe vitamine.

Am auzit uşa de la intrare trîntindu-se cu zgomot.

— Idioata, parcă n-ar avea mîini, se supără Mari. Am privit pe fereastră şi am văzut-o plecînd pe locatara cea tînără şi am înţeles că ea era „idioata”.

— Cum se numeşte domnişoara de care mi-aţi vorbit aseară? am întrebat..

— Hionia! mă lămuri Mab.

— N-am mai auzit numele acesta. E un nume foarte frumos. Pe

greceşte, *hionia* înseamnă zăpezi.

— Hionia!… Hi-o-ni-a! silabisi Pepe. Un nume cu patru vocale şi două consoane.

— E numele unei muceniţe de pe timpul lui Diocleţian, preciza Atmeteanca privindu-mă cu un fel de inexplicabilă tristeţe.

— Citiţi Vieţile Sfinţilor? am întrebat-o.

— N-am avut o asemenea curiozitate.

— Atunci de unde ştiţi?

— Ea mi-a explicat.

— Doamnă Atmeteanu, ai auzit de sfîntul Pepe? întrebă piticul întinzînd mîna după al doilea sandviş pe care i-l pregătise Mari. N-ai auzit, desigur. Află că a existat un sfînt Pepe. Ştii ce meserie avea? Era potcovar de catîri. Nu ţi-ar fi potcovit un cal să-l pici cu ceară. Era, cum s-ar spune, pentru o cît mai perfectă diviziune a muncii.

— Cum ai dormit, domnule, azi-noapte? mă întrebă Mari.

— Destul de bine şi am visat frumos, cel fpuŢmT? ^) arte din noapte.

— Atunci să ştii că eşti bolnav. Doctore, ia vezi ce are tînărul nostru domn.

— Ce idee neroadă îţi trece prin minte, Mari, se revoltă Doctorul strîmbînd din nas. Apoi către mine: Ascultă, domnule, te sfătuiesc să nu mi te adresezi mie în caz de boală. Medicina n-o mai practic de treizeci şi cinci de ani. Dar chiar şi atunci cînd o practicam n-am izbutit să fiu altceva decît un medic mediocru.

Pepe începu să monologheze:

— Tînărul conte, sentimental ca Wefther, şi-a crestat cu o lamă venele. N-a ştiut, prostul, că liliecilor le place sîngele albastru şi atunci a intrat un liliac pe fereastră, înfruptînduse cu sîngele scurs. Moartea a intrat tot pe fereastră. Miloasă, a şters nasul contelui cu propria ei batistă, fiindcă imbecilul, imprudent, lăsase fereastra deschisă şi căpătase guturai. După ce şi-a făcut datoria, moartea a plecat fredonînd aria toreadorului. A plecat grăbită, ca să ajungă la

timp în port, unde nişte marinari urmau să se înjunghie cu cuţitele. Acest spectacol o interesa mai mult decît sinuciderea contelui… şi cînd te gîndeşti că Doctorul nu crede în utilitatea transfuziei. Am să-i dăruiesc de Crăciun o carte de magie.

— Ai spus ceva? întrebă Doctorul.

— Nu, Doctore. Vorbeam de un prieten, medic şi el, care, la un moment dat, a început să fie stăpînit de ideea fixă că într-o zi va muri otrăvit. Nebunul s-a apucat să facă o cură de imunizare, mîncînd în fiecare dimineaţă cîte o foaie de mătrăgună. Îşi preparase chiar un tonic, un amestec de arsenic şi acid sulfuric. Ei bine, ştii ce i s-a întîmplat? A murit intoxicat de o plăcintă cu poale-n brîu.

— Foarte, foarte interesant! Sînt convins că şi tu vei muri într-o zi intoxicat mîncînd fîşii din cămaşa ta de forţă, care, în foarte scurt timp, îţi va deveni indispensabilă şi asta poate mai curînd decît te aştepţi.

Pepe nu păru deloc înspăimîntat de pronosticurile Doctorului. Ţîţîi ironic, clătinînd capul a mirare. Pe urmă, scoase din buzunar nişte miez de nucă şi începu să mănînce cu poftă.

— La noi, la Circ, era unul Marco. Apropo, domnule Cristogel, ştii că am fost clovn?

— Mi-ai spus.

— Dacă nu eşti infectat de literatură, meseria de clovn e una dintre cele mai simpatice. Marco era jongler. Cu cincisprezece nuci făcea o mulţime de chestii. Cum însă nucile îi plăceau foarte mult, ca să nu fie ispitit, în timpul spectacolului, să spargă vreuna şi să-i mănînce miezul, lucra cu nişte nuci umplute cu ceară. Pe urmă, ca şi cînd şi-ar fi amintit: Madam Mari, e timpul să mă duc la biserică.

— Unde, Pepe?

— La biserică, madam Mari.

— Ce să cauţi tu la biserică, Pepe?

— Să mă rog, madam Mari. Să mă rog ca gheizerii să se transforme în izvoare de sînge. Fiecare gheizer, tot o altă grupă de

sînge. Să fie tras în sticle şi să se vîndă la „Alimentara”, ca apa minerală. Stai prost cu globulele roşii? Cumperi o sticlă şi cu o seringă îţi inoculezi în venă o anumită cantitate. Nu-i aşa că ar fi grozav, madam Mari?

— Uf, Pepe dragă, de ce ţi-o fi plăcînd ţie să te tîmpeşti mereu, zău că nu pricep.

— Madam Mari, eu totuşi plec la biserică şi Pepe părăsi sufrageria grăbit şi aferat.

— E tare glumeţ băiatul!

„Băiatul” avea cincizeci şi şase de ani.

M-am întors la mine în odaie. Încăperea mi se păru acum mult mai primitoare. M-am vîrît în aşternut cu o carte, să citesc. Eram bine dispus, cum nu mai fusesem de multă vreme. La început, nu mi-am putut explica motivul. Abia aproape de prînz am ştiut că eram bine dispus fiindcă seara urma s-o văd pe Hionia.

Am citit, am visat cu ochii deschişi, am dormit fără să visez. La ora prînzului, am plecat să mănînc la restaurant. După aceea, am intrat într-un cinematograf. Rula o comedie englezească şi am rîs copios chiar şi la scenele la care rîdeau numai copiii. Dar eram, cum v-am spus, foarte bine dispus. Am ieşit de la cinematograf tot atît de bine dispus. M-am plimbat pe străzi vreo două ore şi, înainte de a porni spre casă, am cumpărat nişte dulciuri şi o sticlă de vin.

Cînd am ajuns acasă, toţi ceilalţi erau adunaţi în sufragerie. Cinau. Am ascultat puţin la uşă.

— Madam Mari— l-am auzit pe Pepe— dacă aş avea o trompă de elefant măcar pentru douăzeci şi patru de ore, mi-ar face mare plăcere să scurm cu ea pămîntul în căutarea cîrtiţelor.

Pe urmă, am recunoscut şi vocile celorlalţi. Nu şi pe a Hioniei. Asta însemna că ea încă nu se reîntorsese. Am intrat la mine dezamăgit. Curînd după aceea buna dispoziţie se risipi, ca şi cînd nici n-ar fi existat. Perfid, începu să mi se strecoare în suflet un sentiment de panică. Perfid, pe nesimţite, puţin cîte puţin. La un moment dat, panica fu atît de atotbiruitoare, încît m-am trezit

plimbîndu-mă de la un capăt la altul al camerei. Ceva, nu ştiam ce, urma să mi se întîmple.

Am încercat să citesc, dar n-a fost chip. Neliniştea mă potopise. Mă scutura cum scutură furtuna un copac tînăr. Tresăream la cel mai mic zgomot. Paşi pe stradă… Rateul unui motor de automobil… O castană întîrziată căzînd pe caldarîmul străzii… Un crîmpei de melodie cîntat de un aparat de radio cu tranzistori. Un scîncet de copil… Rîsul cristalin al unei femei…

Pe urmă, au început să se trîntească uşile în casă. Am înțeles că ceilalţi se retrăgeau în camerele lor să doarmă. Curînd, zgomotele din casă, zgomotele de afară se potoliră. Liniştea birui. Liniştea nopţii. N-am mai auzit decît timpul, ca un fel de ţiuit continuu, monoton, timpul care curgea şi am devenit şi mai tare neliniştit. Din cauza timpului care curgea şi împotriva căruia eram neputincios. Era singurul duşman împotriva căruia nu puteam lupta. Nu aveam nici armă, nu exista nici o cale de retragere, nici un fel de refugiu. Cînd se dezlănţuie taifunul, vasele încearcă să scape ocolindu-l, schimbînd direcţia. Dar timpul nu poate fi ocolit. Îl auzeam cum curge, monoton, continuu şi indiferent, ca însuşi destinul. Fiindcă, de fapt, el este destinul. Îmi era frică de el, dar îl şi uram. Îl uram fiindcă pe marea imensă, calmă şi indiferentă a timpului nava făpturii mele plutea deodată cu timpul, pînă în clipa cînd avea să se scufunde în apele lui indiferente, calme şi uniforme. Înspăimîntat, mi-am astupat urechile să nu mai aud cum ţiuie în curgerea sa, să nu mai aud cum auie marea calmă şi indiferentă a timpului. Dar zadarnic. Îl auzeam şi aşa, la fel de distinct, de implacabil.

Şi poate că atunci cînd mi-am astupat urechile a răsunat prima bătaie în uşă. Am auzit următoarele mai tîrziu, cînd, dîndu-mi seama că nu are rost să-mi astup urechile, deoarece tot aud timpul, am lăsat mîinile să-mi atîrne neputincioase de-a lungul trupului. Erau bătăi sfioase şi parcă rugătoare. De ce rugătoare, nu ştiu. Mie însă aşa mi s-au părut atunci. M-am apropiat de uşă şi am întrebat.

— Cine-i?

— Eu! Eu, Hionia!

Am răsuflat uşurat. N-am mai auzit cum curge timpul. Era Hionia, afară, la uşa mea şi bătea ca să-i deschid.

— Îţi deschid imediat, domnişoară.

Am răsucit cheia în broască, am apăsat clanţa, am deschis uşa. Eram atît de nerăbdător s-o văd, îmi era atîta dor s-o văd. Şi, iată, o vedeam. Dar bucuria n-a durat decît o clipă. Imediat se preschimbă în ape reci de teamă în clipa cînd am observat cele două sfeşnice. Erau de alabastru, scunde, urîte. Ţinea în fiecare mînă cîte unul şi, aşa cum călca, încet şi cu grijă, mi se părea ca o fiinţă de pe un alt tărîm. Frumuseţea Hioniei mi se părea, din cauza celor două sfeşnice, macabră. Păşi în cameră mergînd încet, atît de încet, încît am avut iluzia că păşea în fruntea unei procesiuni nevăzute. Hionia părea, luminată de cele două sfeşnice, o fiică a întunericului.

— Eu sînt. Mă cheamă Hionia, ţinu ea să mă lămurească depunînd pe etajera cu cărţi cele două sfeşnice.

— Ştiu!… Ştiu!… murmurai în neştire.

Hionia se duse să stea pe fotoliu, cu picioarele adunate sub ea. De acolo se uită la mine, zîmbindu-mi. Buzele Hioniei erau roşii şi umede.

— Vrei să stingi lumina? Ochii mei sînt puţin cam bolnavi. Lumina puternică nu le prieşte.

I-am făcut pe plac. În cameră acum nu mai luminau decît lumînările din cele două sfeşnice.

— Nu-i aşa că acum e mai plăcut? Mai intim?

— Într-adevăr! i-am răspuns. Dar nu eram de fel convins. Hionia, în lumina celor două sfeşnice, părea şi mai ireală. Iar tapetul cu flori roşii părea acum stropit cu picături de sînge.

— Cum te cheamă? întrebă ea încet, ca şi cînd fiecare cuvînt pe care îl rostea necesita din partea ei un imens efort.

— Luca mă cheamă, domnişoară Hionia.

— Spune-mi simplu: Hionia! Locuim acum în aceeaşi casă, sîntem vecini. De ce să nu ne considerăm şi prieteni? Uite, eu am

să-ţi spun Luca. Te rog, să-mi spui şi dumneata Hionia.

— Hionia!

— Da, Luca! Ce frumos îmi rosteşti numele! Nimeni nu mi l-a rostit aşa.

Hionia se mişcă în fotoliu şi flacăra lumînărilor tremură. Se înfăşurase în şalul ei de culoarea salamandrei ca într-o carapace. Mă uitam la ea, mă minunam cît e de frumoasă, eram atent la ceea ce îmi spune, dar nu eram mai puţin atent la ceea ce se petrecea înăuntrul meu şi înăuntrul meu iarăşi se lăfăia panica.

„Oare de ce nu mă pot bucura că este aici, la mine?”, mă întrebam.

— Luca!

— Da, Hionia.

— Ce bine îmi pare că te-ai mutat aici!… Ştii, de fapt, eu te-am adus.

Am simţit că mă înfior.

— Tu, Hionia? Dar, Hionia, ai tu o asemenea putere?

— Mi-am dorit, Luca. Mi-am dorit fierbinte.

— Şi de unde mă cunoşteai, Hionia?

— Pe tine nu te cunoşteam. Azi-dimineaţă te-am văzut pentru prima dată. Dar mi-am dorit să se mute cineva în casa asta, un om care să nu fie bătrîn, ca Doctorul, ca Pepe, ca Mari sau ca Atmeteanca. Mi-am dorit fierbinte să nu mai fiu singură, numai eu tînără într-o casă cu oameni bătrîni.

— De ce nu te-ai mutat tu în altă parte, într-o altă casă unde nu sînt numai oameni bătrîni?

Hionia clătină capul şi oftă.

— Nu pot să mă mut. În casa asta am trăit de la vîrsta de cinci ani. Cu tata. Tata era coleg cu Pepe. Lucra la circ. Era zburător. Mama era şi ea călăreaţă de circ. Pînă în patruzeci şi şase, aici era o pensiune. Pensiunea o ţinea Mab. La Mab locuiau numai artişti de circ. Mab, în tinereţe, a lucrat şi ea la circ. Dresoare de cîini. S-a îndrăgostit de ea un italian, antreprenor. El i-a clădit casa asta şi tot

el a sfătuit-o să se lase de meserie şi să deschidă o pensiune. Mab l-a ascultat şi rău nu i-a părut. Cînd n-a mai putut ţine pensiunea, cei care se aflau la ea au rămas mai departe. A rămas şi tata cu mine. Mama îl părăsise mai înainte. Am auzit că ar fi murit anul trecut la Timişoara. Dar nu ştiu precis. Pe mine m-a crescut Mab. M-a crescut puţin şi Mari. Ea tot artistă de circ a fost, călăreaţă. Acum cred că înţelegi motivul pentru care mi-am dorit să vină să locuiască în casa asta cineva care nu este bătrîn.

— Dar, Hionia, am protestat, nici eu nu sînt tînăr.

— Luca, prietene, dar nu eşti un om bătrîn.

— Am patruzeci de ani. Hionia, i-am precizat vîrsta.

— Nu eşti un om bătrîn, Luca, se încăpăţînă ea să-mi dea acelaşi răspuns.

Cîteva minute am tăcut amîndoi. Pe urmă, mă întrebă, cu umilinţă parcă:

— Te superi că am venit? Poate voiai să dormi?

— Mă bucură că te-am cunoscut, Hionia, am minţit-o. Ai lipsit toată ziua. Ce-ai făcut toată ziua, Hionia?

— Am fost la serviciu. Noi lucrăm şi duminica. De multe ori duminica avem mai mult de lucru decît în celelalte zile. Lucrez, Luca, într-o florărie.

— E frumos să ai de-a face numai cu florile, am observat eu, mai mult ca să spun ceva, fiindcă atunci cînd vorbeam uitam de panica din mine.

— Aşa crede toată lumea. Dar nu-i adevărat. E o meserie crudă, Luca.

— Crudă! m-am mirat. Nu înţeleg.

— Este la fel de crudă ca şi meseria de vînător. Ca şi vînătorii, noi ucidem florile. Ba sîntem chiar mai cruzi decît ei. Noi facem buchete şi coroane din nişte fiinţe care agonizează. Tu, Luca, să nu oferi iubitei tale niciodată flori. Femeile sînt crude. În loc să lase florile să moară, le prelungesc agonia, punîndu-le în vaze cu apă.

— Tu ai un iubit, Hionia?

— Am avut.

—Şi?

— (!)

„Nu cumva se numea Rudi?”

Dar am întrebat-o numai în gînd. Fără voia mea, am întors capul şi am privit în direcţia patului şi atunci am avut iluzia că Rudi, mort, zăcea acolo în pat şi că Hionia venise dinadins cu cele două sfeşnice ca să-l privegheze.

— Nu te superi, Luca?

— De ce să mă supăr? am întrebat-o.

— Că am venit. M-am gîndit că şi tu eşti singur şi că poate ţi-e urît.

— Cine eşti tu, Hionia? am întrebat-o răstindu-mă aproape la ea.

— Ce întrebare! Sînt o femeie singură, Luca, şi bolnavă. Adică, nu eu sînt bolnavă. Viaţa mea e bolnavă şi dacă viaţa mi-e bolnavă, sînt şi eu. Nu e bine, Luca, să fii singură şi bolnavă. Mai ales într-o noapte ca aceasta. Mi-e tare frică într-o noapte ca aceasta.

Se duse la fereastră şi privi afară.

— Vezi ce noapte îngrozitoare? mă întrebă ea. Vă va părea de necrezut, dar adevărul acesta este.

Eram departe de fereastră, afară era noapte şi cu toate acestea eu *vedeam* ce se petrece acolo. *Vedeam* strada, oraşul. Era o noapte de iarnă. Vîntul chiuia, urla, scrîşnea, zgîlţîia giurgiuvelele, stingea felinarele. Mi se părea că oraşul arde, dar mistuit de un altfel de foc ce nu se vedea. Oraşul părea mort, casele se clătinau zgîlţîite de vînt, felinarele, înnebunite de spaimă, se spărgeau cu un zgomot ce semăna a vaiet, un zgomot ce se pierdea în celălalt zgomot sinistru: prohodul sălbatic pe care vîntul îl îngîna nazal, posedat de furia drăcească a distrugerii. Vedeam toate acestea, dar nu în închipuire. Le vedeam aievea, de parcă aş fi fost afară în stradă, însoţind vîntul, martor ocular al furiei sale de distrugere.

Şi atunci iarăşi m-am întrebat:

„Doamne, cine este această Hionia care, ridicînd parcă o cortină

nevăzută, mă făcuse să văd aievea ceea ce oamenilor nu le este îngăduit să vadă decît cu ochii închipuirii?”

— Cine eşti, Hionia? am întrebat-o din nou, ţipînd aproape şi atunci cuvintele şi spaima din mine, materializîndu-se parcă într-o răsuflare puternică, se călători pînă la etajera cu cărţi să stingă lumînările din sfeşnice. Luminile lor păliră o clipă, pe urmă, din nou biruitoare, se ridicară semeţe să pună reflexe arămii pe chipul Hioniei şi umbre plutitoare pe carapacea şalului care înfăşură umerii.

— Sînt o femeie singură şi bolnavă. Bolnavă de inimă, îmi răspunse, vorbind cu o voce tristă care mă înduioşa. Medicii mi-au spus că s-ar putea să mor cînd nici nu gîndesc. De aceea, cînd sînt acasă, chiar ziua, lumînările ard în aceste sfeşnice. Dacă va fi să mor subit, barem să mor creştineşte.

O clipă, m-a înduioşat. Dar numai o clipă.

— Ştii, Luca— a continuat ea— mi-e teamă să dorm singură. Nu ştiu de ce, dar mai ales în noaptea asta mi-e frică. Mă primeşti la tine?

Vocea ei iarăşi suna a rugăminte şi umilinţă.

Hioniei îi era frică de noapte. Mie îmi era frică de ea şi cu toate acestea, n-am alungat-o.

— Rămîi, Hionia.

Noaptea tîrziu, la un moment dat, spaima, dar mai ales apăsarea grea de pe piept, grea să mă înăbuşe, a alungat departe somnul greu şi zbuciumat. Ochii nemişcaţi, cu draperii vag transparente acoperind încă retinele au privit tavanul, locul de pe tavan, de unde, în vis, gîndacul mare, negru îmi privise somnul, zbuciumîndu-l, furişînd în subconştient coşmaruri şi la fel ca în vis, cu toate că gîndacul era acolo sus, pe tavan, îl simţeam pe piept, mare şi greu, strivindu-mi-l, fără nici un efort, numai prin greutatea sa, imobilizîndu-mă în acelaşi timp cu nişte ochi fascinanţi în care descifram o bucurie de neînţeles.

Horcăiam scurt, şuierător. Dar încă nu eram convins că sînt

treaz. Mi se. Părea că aud cum îmi pocneşte sternul sub greutatea gîndacului imens, îmi dam seama ca mor, că voi muri. Atunci am ţipat scurt şi mîinile repezite spre piept, în gestul de a arunca departe gîngania, nu au întîlnit decît reverele pijamalei pe care, smulgîndu-le, le-am sfîşiat şi abia atunci m-am putut elibera complet din mrejele visului.

Alături, Hionia mă privea. Hionia, cu părul despletit, plutind ca un fum pe umeri, cu ochi strălucitori, cu buzele nefiresc de roşii, uşor întredeschise şi umede, parcă mai umede ca oricînd.

— Hionia, nu dormi? am întrebat-o.

— Nu, Luca. Te priveam pe tine cum dormi. Dormeai frumos, ca un copil.

Şi buzele umede accentuară surîsul crud – nu ştiu de ce, dar surîsul Hioniei mi se părea crud.

Scuturat de frig – aşa credeam că e doar un fior de frig – mi-am strîns la piept reverele sfîşiate ale pijamalei.

— Dar, Hionia…

— Ce, dragul meu?

Ezitam. Oare îşi bătea joc de mine? Cum putea pretinde că dormisem liniştit? Ştiam doar precis că visul cu gîndacul îmi zbuciumase somnul.

M-am răstit la ea, revoltat:

— Nu-i adevărat, Hionia! Somnul meu a fost zbuciumat. M-am zvîrcolit, am horcăit şi, dacă nu m-aş fi putut smulge visului, sînt sigur că aş fi murit înăbuşit, strivit sub greutatea imensă a gîndacului.

— Nu înţeleg! Despre ce gîndac vorbeşti? m-a întrebat ea cu aerul cel mai nevinovat de pe lume.

— Un gîndac imens care… şi i-am povestit visul.

— Curios! Totuşi, somnul tău n-a fost deloc zbuciumat, Luca. Te-am privit cum dormi, cred, timp de jumătate de oră.

Minţea!… Eram convins că minte. Dar în ce scop? Căutam o explicaţie, dar nu reuşeam, cum nu reuşeam să-mi dezlipesc ochii

de pe buzele ei roşii. Erau atît de roşii şi atît de umede!

— Minţi, Hionia!

— Bine, dar de ce te-aş minţi? în ce scop? Tocmai aceasta nu ştiam. Tocmai acest lucru nu-l puteam pricepe. De ce mă minţea Hionia?

— Culcă-te, Luca! Dormi! E mai bine pentru tine să te culci şi să dormi.

Se ghemui lîngă mine, cu capul pe pieptul meu, cu părul revărsat peste perine şi obraji. Curînd răsuflarea ei ritmică mă încredinţa că adormise.

„Extraordinar cît de repede adoarme!”, m-am mirat, eu însumi pe punctul de a adormi.

Mai înainte însă de a mă fura somnul, ochii, într-o viziune parcă ireală, percepură sfeşnicele, cele două sfeşnice de alabastru, scunde şi inestetice, cu lumînările pe jumătate consumate ce ardeau cu flacără nemişcată, cum nemişcată fusese veghea Hioniei peste somnul meu de adineaori, peste somnul tuturor nopţilor care aveau să urmeze.

Dimineaţa, m-am trezit mai tîrziu ca de obicei. Hionia nu mai era lîngă mine. Plecase fără s-o simt. Eram obosit, numai obosit. Ba nu, eram în acelaşi timp fericit. Acum, cînd coşmarul dispăruse, nu-mi mai aminteam decît ceea ce fusese frumos şi aproape fără voia mea am început să cînt încetişor. Am auzit paşi pe coridor. Paşi care s-au oprit în dreptul uşii. Pe urmă, cineva ciocăni tare, autoritar.

— Intră! am strigat.

— Cînţi?

Era Mari. Din prag, se uita la mine cu nişte ochi de parcă nu-i venea să creadă că sînt un om viu, real.

— Am cîntat, madam Mari. Bună dimineaţa. Dar de ce vă miraţi? am întrebat-o.

— Trebuie că eşti mai nebun decît Pepe.

Se răsuci pe călcîie, îmi întoarse spatele, izbi uşa cu putere, pe

urmă am auzit-o vorbind în gura mare:

— Ei bine, e nebun! L-am auzit cîntînd. Pe onoarea mea că l-am auzit cîntînd.

Am încercat să reiau melodia, dar n-am izbutit. Buna mea dispoziţie dispăruse. De ce se mirase atîta madam Mari auzindu-mă cîntînd, încît mă considerase mai nebun decît Pepe? De ce? Ascundea casa o taină pe care locatarii se fereau să mi-o dezvăluie?

M-am îmbrăcat şi am plecat la slujbă, fără să mai trec prin sufragerie. Cînd am ajuns acolo, primele cuvinte cu care m-a întîmpinat colega care lucrează în acelaşi birou cu mine au fost:

— Vai ce palid eşti, Luca… Ce mama naibii ai făcut noaptea asta?

I-am cerut oglinda. Eram palid. Mă priveam în oglindă şi inima îmi bătea foarte tare. Bătea să-mi spargă coşul pieptului. Mă priveam în oglindă, mă recunoşteam. Eram eu. Dar paloarea nu era a mea. Pe urmă însă, nu m-am mai recunoscut. Cel ce se uita la mine era parcă altcineva. Nu-l mai văzusem niciodată. Clipea des, se uita la mine, dar parcă nu mă vedea sau, chiar dacă da, nu mă recunoştea. Ne uitam unul în ochii celuilalt ca doi străini ce se vedeau pentru prima dată.

„— Cine eşti tu?”, l-am întrebat.

„— Dar tu cine eşti?”, mă întrebau ochii lui neliniştiţi.

„— Sînt *eu*”, i-am explicat.

„— Şi eu sînt tot *eu*”, mi-a răspuns.

îmi era tare milă de el. De ce îmi era atîta milă, nu ştiam, îmi era milă şi inima îmi bătea tare, tare.

Am azvîrlit oglinda, care s-a şi spart. Abia atunci m-am dezmeticit. I-am cerut iertare colegei şi i-am făgăduit că-i voi cumpăra o altă oglindă, lucru pe care l-am şi făcut chiar în aceeaşi zi.

Cele opt ore de birou au trecut greu. După ce am lăsat lucrul, m-am dus să iau masa la un restaurant-pensiune. Pe urmă, m-ani înfundat într-un cinematograf. Seara, am cinat tot în oraş, după care

iarăşi am intrat într-un cinematograf, unde am văzut un film idiot. Am ajuns acasă tîrziu, după miezul nopţii. Am căutat să mă strecor în camera mea fără să fac zgomot.

— Te-ai întors, Luca? mă întrebă Hionia în şoaptă. Lăsase uşa camerei ei întredeschisă ca să audă cînd mă reîntorc.

— M-am întors, Hionia! i-am vorbit tot atît de încet.

— Primeşte-mă la tine, Luca. Mi-e urît singură…

— Bine, Hionia! Vino!

— Vin imediat.

Şi am intrat la mine. Am aprins lumina. În lumina spălăcită şi puţină, fiindcă nu aprinsesem decît un singur bec, florile tapetului mai întîi se zgîiră la mine, apoi începură să rîdă. Mi s-a făcut ruşine. Îmi era ruşine că florile tapetului rîdeau de mine.

„Trebuie să sting lumina!"

Am stins-o. M-am aşezat pe marginea patului aşteptînd-o pe Hionia. O aşteptam şi deodată m-a potopit o tristeţe inexplicabilă. Dar nu atît tristeţe, cît mai curînd milă. Milă de mine însumi. Mă credeam pierdut şi nu ştiam de ce. Mă întrebam, sfîşiat de tristeţe, ce aş putea face ca să scap, să nu fiu iremediabil pierdut.

„Nimic? Oare chiar nimic nu se mai poate face?", m-am întrebat.

Şi fiindcă răspunsul pe care mi l-am dat a fost negativ, mi-au dat lacrimile. Eram pe punctul de a izbucni în plîns, cînd în prag s-a ivit Hionia. Ţinea în mîini sfeşnicele de alabastru. Oribilele ei sfeşnice de alabastru în care ardeau două lumînări pe jumătate consumate.

— Hionia, stinge lumînările!

— Dar ţi-am explicat, dragul meu. Sînt tare bolnavă de inimă. Dacă mor pe neaşteptate?

— Atunci nu le mai stinge!

Acuma chiar îmi plîngeam de milă, cu toate că nu mai aveam lacrimi în ochi. Mi le ştersesem pe ascuns. Dar îmi plîngeam de milă cu sufletul şi plînsul acesta interior era mult mai insuportabil.

Hionia aşeză sfeşnicele pe locul obişnuit. Lumînările ardeau în sfeşnicele oribile de alabastru şi luminile lor se proiectau pe perete,

alungindu-se, micşorîndu-se. Ca fermecat, nu-mi puteam lua ochii de la cele două elipse de lumină proiectate inegal pe perete. Înăuntru fiecăreia, cîte cinci flori de tapet rîdeau. Ele rîdeau şi eu continuam să-mi plîng de milă.

— Tu nu te culci, Luca?

— Acuma!… Acuma!…

Tîrziu, a venit şi somnul… Tîrziu. Mai întîi, somn adînc, fără vise. Pe urme, din nou, coşmarul. Gîndacul mare, negru, pe care, deşi era sus, pe tavan, îl simţeam pe piept, imens şi greu, strivindu-mi-l, fără nici un efort, numai prin greutatea lui şi privindu-mă cu ochi imobili, însă cu nu ştiu ce bucurie drăcească în globuşoarele strălucitoare de antracit.

… şi pe urmă trezirea, trezirea cu o Hionie ridicată în perine, o Hionie cu părul desfăcut, plutind pe umeri, cu ochi strălucitori şi negri, cu buzele nefiresc de roşii, uşor întredeschise şi umede, parcă mai umede ca oricînd, privindu-mă.

— Hionia, nu dormi?

— Nu, Luca. Te priveam cum dormi. Dormi ca un copil. Din nou minciuna, teribila şi terifianta minciună a Hioniei.

— Dormi, dragul meu, dormi!

Nu ştiu dacă imediat sau dacă mai tîrziu, somnul însă a venit. În noaptea aceea, apoi în alte multe nopţi. La fel, noapte după noapte.

Dimineaţa, cînd mă trezeam, n-o mai găseam lîngă mine pe Hionia. Pleca în zori, cînd ceilalţi din casă încă dormeau. Era o măsură de precauţie inutilă fiindcă toţi ştiau că doarme la mine. În ceea ce mă priveşte, evitam să dau ochii cu ceilalţi. Mai ales îmi era neplăcut să-l întîlnesc pe caraghiosul de Pepe, pe Atmeteanca. Evitam să-l văd pe Pepe de teama stupidului său monolog, iar pe Atmeteanca de teama privirilor ei care mă rugam să fug şi să nu mă mai reîntorc niciodată.

Cînd plecam de acasă, de fapt aşa credeam: că n-am să mă mai reîntorc. Credeam aşa toată ziua. Dar cum începea să se înnopteze, hotărîrea se topea precum ceara lumînărilor din sfeşnicele de

alabastru ale Hioniei şi mă întorceam. Dacă ajungeam acasă înaintea ei, răsuflăm uşurat şi-mi făgăduiam să n-o mai primesc. Dar hotărîrea mă părăsea în clipa cînd o auzeam venind şi abia aşteptam să-mi bată la uşă şi s-o aud, rugîndu-se:

— Primeşte-mă la tine, Luca! Mi-e urît singură. Într-o noapte, m-am întors acasă înaintea Hioniei. Am intrat la mine în cameră şi am încuiat uşa.

„De data asta, orice s-ar întîmpla, nu-i voi deschide”, mi-am făgăduit.

Şi ca să nu o aud cînd îmi va bate în uşă, am înghiţit nişte „Dormitai”. Nu ştiu cînd am adormit şi cît am dormit. M-a trezit coşmarul cu gîndacul imens care îmi strivea coşul pieptului.

Hionia se uita la mine, ridicată între perne, cu părul răsfirat plutind pe umeri, cu ochii strălucitori şi negri, cu buzele nefiresc de umede.

— Tu, Hionia? Dar cum ai putut intra? Aseară, înainte de a mă culca, am încuiat uşa.

— Ai încuiat-o? Să vedem dacă e încuiată.

Se dădu jos din pat şi se duse să încerce uşa. Apăsă pe clanţă şi ea se deschise.

— Vezi, dar, că n-ai încuiat-o.

— Îmi amintesc precis că am încuiat-o.

— Probabil că ai avut de gînd, dar, pînă la urmă, ai uitat. Altfel, cum aş fi acuma, aici, la tine? O altă uşă doar nu există. Haide, nu mă mai privi aşa.

— Cum te privesc, Hionia?

— Ştii tu cum, mi-a răspuns.

într-adevăr, ştiam. O priveam cu frică. Hionia minţea doar. *Ştiam* că nu uitasem să încui uşa şi cu toate acestea ea se afla acum lîngă mine.

— Nu, Hionia! Am încuiat-o. Îmi amintesc precis că am încuiat-o. Cine eşti tu, Hionia?

— Cine sînt? Ţi-am spus doar, Luca. Ţi-am spus că sînt o femeie

bolnavă şi am venit la tine fiindcă mi-e urît singură. Dacă aş fi găsit uşa încuiată, aş fi bătut la uşă ca de obicei şi tu mi-ai fi deschis. Am aflat acuma, cu mîhnire, că au avut de gînd dinadins să te încui.

Aşa s-a întîmplat în noaptea aceea şi apoi în celelalte nopţi, de fiecare dată cînd mă trezea coşmarul cu gîndacul şi o descopeream pe Hionia.

— Cum ai intrat, Hionia? Sau vrei să spui că şi de data asta am uitat să încui uşa?

— Ba da! Poftim, convinge-te!

Da, uşa nu era încuiată, în ciuda faptului că o încuiasem. Zadarnic se străduia Hionia de fiecare dată să mă convingă de contrariu. Îmi era teamă că dacă se va mai întîmpla să mă trezesc cu Hionia alături voi sfîrşi prin a înnebuni. Simţeam că între mine şi ea se dădea o luptă surdă şi că în această luptă trebuia să fac tot ceea ce îmi stătea în putinţă ca să mă apăr. Să mă apăr împotriva întunericului în care Hionia căuta să mă învăluie.

Unica salvare era să plec, să mă mut în altă parte. Dar nu plecam. Zadarnic încercam să mă conving că în lupta dintre noi nu-mi rămînea altceva de făcut decît fuga neîntîrziată şi cît mai departe. Zadarnic. Pentru că, în loc să pun capăt straniei şi halucinantei aventuri, continuam să rămîn.

Coşmarul acesta s-a repetat pînă într-o noapte. Pînă în noaptea cînd m-am putut hotărî să scap de Hionia în singurul fel care îmi stătea în putinţă.

M-am întors acasă destul de devreme. Tocmai mă pregăteam să intru la mine în cameră, cînd Mab apăru în pragul sufrageriei.

— Bună seara, domnule Cristogel! îmi ură ea veselă.

— Sărut mîna, doamnă!

— Domnule Cristogel, Doctorul împlineşte astăzi şaizeci şi nouă de ani şi te invită la un ceai. Te rog să nu-l refuzi.

Am acceptat. I-am găsit pe toţi în sufragerie. În mijlocul mesei trona un tort din care mai rămăsese jumătate. Dinaintea fiecăruia se afla cîte o farfurie cu o bucată respectabilă din prăjitură şi o ceaşcă

de ceai. Cu excepţia Doctorului. Din farfuria acestuia se înălţa o piramidă de morcovi şi ţelină rase. L-am felicitat pe bătrîn şi m-am aşezat pe scaunul pe care mi l-a indicat stăpîna casei, lîngă Atmeteanca. Lipsea numai Hionia. Dar probabil o aşteptau să pice dintr-un moment în altul, fiindcă îi pregătiseră şi ei o farfurie şi o ceaşcă.

Pepe era ocupat să înfulece o bucată uriaşă de tort şi nu răspunse salutului meu decît printr-o înclinare a capului.

— Tinere, îţi mulţumesc şi, la rîndul meu, îţi urez să ajungi anii mei, răspunse urării mele bătrînul.

— De ce numai el? ripostă madam Mari.

— Tu, Mari, ai să trăieşti mai mult decît noi toţi, te asigur. Ştii de ce? Pentru că reprezinţi unul dintre instrumentele infinite, ca număr, prin care natura realizează echilibrul. Eşti atît de cicălitoare, încît tu ai să trăieşti mult numai şi numai ca să răzbuni pe acele femei care au fost cicălite de bărbaţii lor.

— Pepe, auzi cum mă insultă?

— Madam Mari, regret, dar nu-i pot cere Doctorului satisfacţie. Am fost odată la pescuit şi neavînd momeală mi-am agăţat de undiţe onoarea, tăiată în bucăţele mici, cam de mărimea rîmelor şi cum eu sînt un pescar ageamiu, peştii au tot muşcat din rîmele onoarei mele pînă n-a mai rămas nimic. Aşa că, madam Mari, neavînd onoare, insulta Doctorului nu mă lezează şi, în consecinţă, nu-i pot cere satisfacţie.

Dar madam Mari, ca şi cînd ar fi uitat că-i ceruse s-o apere împotriva insultelor Doctorului, îl întrebă îngrijorată:

— Pepe, ai de gînd să mănînci toată felia?

— Madam Mari, îmi place teribil tortul. Îmi place atît de mult, încît, dacă într-o zi am să mă hotărăsc să termin cu viaţa, am să te pun să-mi faci un tort mare, mare. Pe urmă, am să mă urc pe dulap şi am să mă arunc de acolo cu capul drept în tortul uriaş, ca să mor sufocat cu frişcă şi sirop. Ce lipsă de fantezie la romani să-şi taie venele în baie! Spune dumneata, tinere – mi se adresă – nu-i aşa că e

preferabil să mori sufocat în frişcă şi sirop?

— Nu ştiu! Dumneata, de vreme ce ai optat pentru acest mod de sinucidere, probabil ai cîntărit avantajele şi dezavantajele.

— Le-am cîntărit. Îţi garantez că e cea mai plăcută moarte şi te sfătuiesc s-o preferi.

— Am de gînd să mai trăiesc încă mulţi ani de-acum înainte, i-am replicat rece.

— Serios? Mărilor de sargase au început să le sece izvoarele de sînge. Măi, măi, cît de puţin preţuiesc oamenii transfuziile!… în fond, nici pentru mine caltaboşii nu prea au mare preţ. Dar pentru porci, dacă aceştia ar avea conştiinţă că sîngelui lor oamenii îi dau o întrebuinţare atît de banală? Pun rămăşag că ar protesta invocînd principiile revoluţiei franceze. Ah, onorabile investigator în troaca cu lături, noi, oamenii, totdeauna am subestimat facultăţile tale de transcendere. Ştii, Doctore, azi-noapte am visat că aveam mustăţi de feldmareşal. Tocmai mi le înmuiasem într-o halbă de bere cînd, deodată, am simţit fericirea şi nebunia senină a mustăţilor mele. Pluteau pe oceanul din halbă, închipuindu-şi că se scaldă în apele calde ale plajei de la Miami şi a trebuit să stau cu nasul în halbă atîta vreme cît, după calculele mele, durează baia unui om care nu are altceva mai bun de făcut. Ah, admirabila facultate de a se mistifica a bietelor mele mustăţi! între un individ care mestecă propriile sale iluzii şi un altul „ciuingam”, prefer pe ultimul. La drept vorbind, faptul că prinţesa se dă în vînt după cocteilul din sînge de canar şi turturele constituie un atentat la pterofagie. Mă rog, sînt de acord că e posibil ca o simplă strîngere de mînă să producă moartea cuiva, bineînţeles dacă inelul are un ac otrăvit. Dar e mai scîrbos să omori un om legîndu-l mai întîi şi apoi lipindu-i pe trup o mie de lipitori. Este, Doctore?

— Este că te-ai scrîntit de tot, Pepe! îi răspunse Doctorul.

— Crezi, Doctore?

— Sînt convins.

— Şi dumneata ce părere ai? mi se adresă, vorbind cu gura

plină.

— Nu am nici un fel de părere, i-am replicat păstrîndu-mi greu calmul. Ca de obicei, Pepe izbutise şi de data asta să mă enerveze.

— Nu ai nici o părere!… Auzi, madam Mari? Nu are nici o părere. Tu crezi, madam Mari, că nu are nici o părere?

— Şi ce te priveşte pe tine, Pepe, dacă are sau nu? s-a răstit ea la el.

— Madam Mari!… Madam Mari!… Maică-mea era o femeie tare miloasă. Atît de miloasă, încît, atunci cînd m-a născut, mi-a dat să sug odată cu laptele milă. Mai tîrziu, cînd m-a înţărcat, m-a înţărcat de lapte, nu şi de milă. Mila ţinea loc de zahăr. O linguriță de milă la două sute de grame de lapte praf. Din cauza acestei manii a maică-mii, am ajuns să mă îndop cu atîta milă, încît dacă cineva m-ar strînge tare în braţe ar începe să ţîşnească din mine gheizere de milă. Mila, madam Mari, e precum ceaiul de muşeţel: vindecă. Ştii ce, madam Mari? Dacă nu mi-ar fi teamă că aş putea fi bănuit că m-am scrîntit, aş ieşi la colţul străzii şi aş vinde flacoane cu milă. Mamă, ce afacere formidabilă! Toate fabricile de sticlă din lume ar trebui să lucreze în trei schimburi ca să producă flacoanele necesare pentru elixirul meu. Pe de altă parte, ar trebui să angajez o armată întreagă de salariaţi ca să pot face faţă comenzilor. Milioane şi milioane de comenzi. Fiindcă toată omenirea suferă, madam Mari. O parte din cauza ignoranţei, alta din a prostiei, alta din a civilizaţiei, iar alta din o mie şi unu de alte motive.

— Pepe, dragul meu, te rog să te duci dracului şi să taci. Ai vorbit atîta, încît a început să mă doară capul, se răsti la el madam Mari.

— Ce să fac, madam Mari, ce să fac! Sînt milos şi nu pot să privesc nepăsător cum agonizează turturelele. Dar, dacă vrei să tac, atunci mai dă-mi o felie de tort.

— Na, îndoapă-te, lacomule. Dar dacă are să ţi se aplece, să ştii că am să te las să te chinui fără să mişc un deget.

Şi madam Mari îi puse dinainte o felie de tort tot atît de mare ca

aceea pe care o hăpăise.

— Mulţumesc, madam Mari! Ai o inimă de aur, zău aşa.

— Linguşitorule!

Pepe vru să spună ceva, dar nu izbuti să vorbească avînd gura prea plină cu tort. Abia după ce înghiţi dumicatul l-am auzit:

— Madam Mari, dacă un om ar înghiţi patru duzini de licurici, oare s-ar lumina pe dinăuntru?

— Pepe, dragul meu, mi se sfîşie inima ori de cîte ori îmi oferi prilejul să constat cît de neserios eşti.

— Îmbătrînesc, madam Mari, îmbătrînesc. Omul cînd îmbătrîneşte dă în mintea copiilor. Aşa se spune. Dar nu-i adevărat. Copiii au minte, pe cînd bătrînii încep să şi-o piardă. Este o mare deosebire, madam Mari. Copiii au facultatea de a transfigura realitatea. Ştii, madam Mari, aş vrea ca atunci cînd am să ajung la vîrsta de şaptezeci de ani să am mintea pe care am avut-o la zece ani. Toţi erau încîntaţi de imaginaţia mea şi profeţeau că am să ajung poet. Am ajuns clovn. Nu e de mirare. Un clovn fără imaginaţie este exact ca o musaca de vinete în care bucătăreasa a uitat să pună piper negru. Zău, madam Mari, că aş fi fericit dacă aş avea la şaptezeci de ani mintea pe care am avut-o cînd am avut zece. Fiindcă aş avea tot atîta imaginaţie cîte diamante, perle şi alte pietricele din acestea are un maharajah. Adică o comoară. Cu atîta belşug de imaginaţie, transfigurînd realitatea imediată, aş uita că sînt bătrîn. Pe mine, transfigurîndu-mă, m-aş vedea un tînăr de douăzeci de ani, frumos, blond şi temerar, pe tine, transfigurîndu-te, te-aş vedea în chip de fecioară pudică de optsprezece ani şi, robit de farmecul tău inegalabil, ţi-aş şopti cele mai frumoase cuvinte de dragoste care au fost rostite vreodată.

— Serios, Pepe? Mi-ai spune cele mai frumoase cuvinte de dragoste?

— Îţi jur, madam Mari. Fiindcă nu aş vedea nici ridurile pe care zadarnic încerci să le ascunzi sub fard, nici pungile de sub ochi, nu ţi-aş vedea nici sînii care nu-ţi mai sînt semeţi, nici şoldurile prea

pline şi nici peruca ta cu bucle roşii. Te-aş vedea aşa cum erai la optsprezece ani, madam Mari şi cu toate că nu te-am cunoscut atunci, sînt sigur, madam Mari, că erai o fetişcană foarte frumoasă.

— Da, Pepe, la optsprezece ani am fost o fată foarte frumoasă.

Şi madam Mari începu să zîmbească duios privind peretele pe care eram sigur că vedea proiectată imaginea aceleia care fusese ea la vîrsta de optsprezece ani.

— Ai fost frumoasă şi de aceea te-au iubit atîţia bărbaţi, madam Mari.

— Oh, Pepe, oare de ce nu ne putem închipui că totul – şi noi înşine – este aşa cum a fost. De ce, Pepe?

— De ce, madam Mari? Fiindcă naturii, ea care ne-a înzestrat cu fantezie, nu i-a venit în minte să folosească un pic din această minunată plămadă, cu toate că era depozitara ei şi fiind lipsită de fantezie, a creat timpul şi ne-a supus pe noi stihiei lui.

— Pepe, micuţule, nu crezi că a sosit vremea să faci nani?

— Parcă aş mai sta puţin, madam Mari.

Am dat bună seara şi am plecat. Hionia încă nu venise. M-am încuiat la mine în cameră. M-am dezbrăcat repede şi m-am vîrît în aşternut. Cu mîinile sub cap, fiindcă nu-mi era somn, am început să mă gîndesc. Mă gîndeam la cei pe care îi lăsasem în sufragerie. Îmi dădeau de gîndit, mai întîi privirile lor. Citisem în ele un fel de curiozitate cercetătoare, de parcă, ştiindu-mă bolnav şi aşteptînd clipa cînd aveam să fiu complet doborît, încercau să-şi dea seama cît de mult avansase boala. Pînă şi în ochii Atmetencei citeam, înapoia privirilor rugătoare, curiozitatea, aceeaşi curiozitate penibilă şi stupidă.

Pe urmă, îmi dădea de gîndit monologul lui Pepe şi tot gîndindu-mă la el, deodată am avut revelaţia adevărului. Anume, că ceea ce considerasem eu pure elucubraţii fuseseră, de fapt, modalitatea învăluită prin care el îmi dezvăluise taina Hioniei. Am ştiut că dintre toţi, tocmai el şi numai el avusese curajul să mă pună în gardă, nu aşa, în general, ca Atmeteanca, ci dezvăluindu-mi, prin

simboluri, primejdia ce mă păştea. Asta însemna că cel puţin din acest punct de vedere Pepe preţuia mai mult decît toţi ceilalţi luaţi la un loc.

„îţi mulţumesc, Pepe”, i-am vorbit, rostind tare cuvintele.

Dar Pepe era dincolo, în sufragerie. Înţelegeam abia acum că de fiecare dată monologul, absurd în aparenţă, fusese un avertisment adresat mie. Din păcate nici măcar acum avertismentul nu-mi folosea. Eram prea slab ca să ascult glasul raţiunii.

Am încuiat uşa, răsucind cheia de două ori, pe urmă m-am vîrît în aşternut. Stăteam culcat pe spate şi îmi impuneam să dorm. Nu mă mai gîndeam la nimic. Chemam numai somnul, îl imploram ca şi cînd ar fi fost o fiinţă şi din care motiv era imposibil să nu se lase înduplecat.

Dar, la un moment dat, m-am simţit altfel. Am avut intuiţia unui alt eu care se ascundea undeva în mine, un eu misterios, discret, căruia nu-i făcea deloc plăcere că luam cunoştinţă de existenţa lui. Reţineţi, luam doar cunoştinţă că există. Dar ce fel era acest alt eu al meu? Asta n-o ştiam şi tocmai asta voiam să aflu. Făceam sforţări disperate să mă înţeleg, răsfrîngîndu-mă în mine însumi, dar în zadar. Nu era pură curiozitate. A afla ce fel este acel alt eu, de fapt ce fel sînt, însemna acum totul pentru mine. Însemna salvarea mea: de Hionia, de tot trecutul meu, de tot ceea ce crezusem că sînt, cu alte cuvinte, de firea mea aparentă. A-l şti, a-l vedea, a-l putea înţelege, a-l cunoaşte ar fi însemnat a mă vedea, a mă înţelege, a mă cunoaşte în ceea ce eram eu cu adevărat.

Trebuia!… Trebuia neapărat!… Era o condiţie de viaţă şi de moarte pentru mine. Inima îmi bătea, eram emoţionat ca în pragul unei nesperate descoperiri, dar descoperirea întîrzia: Fiinţa misterioasă din mine nu se arăta. Sperînd, încă sperînd, aşteptam şi aşteptînd să-şi dezvăluie taina, dintr-odată a început să-mi fie dragă misterioasa făptură din mine. O iubeam, cum nu iubisem nici o altă fiinţă în viaţa mea, fiindcă abia acum aveam revelaţia unui adevăr simplu: de ce viaţa mea fusese viaţa unui om singur, de ce nu

izbutisem să scap de singurătate, cu toate că luptasem atîta împotriva ei, căutînd cu disperare salvarea în dragoste, în prietenie. Iubisem cu disperare toate femeile pe care le-am cunoscut. Dăruisem prietenia mea tuturor acelora care mi s-a părut că au nevoie de ea. De singurătate însă n-a fost chip să scap. A fost tot timpul aşa: eu— ea! Eu— el! Niciodată noi. Nu în cuvinte, ci în împletirea reciprocă a înţelegerii. Singur, mereu singur. Revelaţia adevărului simplu în aceasta consta: ca să scap de singurătate, mă proiectasem în afară în loc să caut remediul înăuntrul meu.

„În fiecare om există o asemenea făptură misterioasă, discretă, atît de misterioasă şi atît de discretă, încît cei mai mulţi pînă în pragul morţii nu prind de veste că există, mi-am zis, vorbind tare. Pe urmă, tot tare, adresîndu-mă ei: Haide, arată-te cum eşti!”

Dar nu se arătă. Încremenise în mine, undeva nu ştiu unde, ca să mă înşele, ca să mi se pară că totul fusese doar o fantasmagorie. Dar acum, după ce o simţisem, nu mă mai lăsam înşelat.

Şi iarăşi i-am vorbit:

„Cum eşti? Arată-te odată!”

Dar ea continua să se ascundă. Încăpăţînarea ei mi se părea stupidă. De ce se ascundea? Nu simţea că o iubesc? Că doream fierbinte să fie prietenul meu? Că doream s-o consult, să mă sfătuise în orice împrejurare, să mă destăinuiesc, să mă explic *nouă,* în ipostaza complinită? Că abia de acum încolo existau premisele să mă cunosc în ceea ce eram eu din ceea ce eram noi doi? *Or,* dacă aşa stăteau lucrurile, de ce se ascundea? Dar abia mi-am pus întrebarea şi deodată am ştiut că nu mi se va arăta. Mai întîi, m-a cuprins disperarea că pierdeam unicul prilej de a scăpa de singurătate. Pe urmă, tot atît de brusc, conţinutul disperării mele a fost altul. Eram disperat, fiindcă ajunsesem la concluzia că celălalt îmi era duşman. De aceea se ascundea, de aceea nu voia să se arate. Nu îndrăznea să mi se arate cu faţa lui cea adevărată ca să nu mă înspăimînt cît de altfel era în comparaţie cu felul cum doream eu să fie. Ceea ce crezusem că este discreţie era de fapt perfidie, era modul său de

existenţă şi unica posibilitate pentru el de a mă influenţa fără a-şi trăda prezenţa.

Pe urmă, am adormit şi imediat am alunecat într-un vis straniu. Se făcea, în vis, că murisem şi că pornisem să-mi caut inima. Mergeam pe o şosea asfaltată şi mereu mă încrucişam cu alţii asemenea mie care atunci cînd îi întrebam: „N-aţi văzut o inimă?” duceau degetul la gură, dîndu-mi astfel să înţeleg că nu-mi era permis să întreb aşa ceva. La un moment dat visul îşi frînse aripile prăbuşindu-se acolo unde se prăbuşesc toate visele, făcînd loc coşmarului din fiecare noapte: gîndacul mare, negru, pîndindu-mi somnul, de acolo, de pe tavan, zbuciumîndu-mi-1. Gîndacul care, deşi era sus, pe tavan, îl simţeam pe piept greu, enorm de greu, strivindu-mi-l, fără nici un efort, numai prin greutatea lui. Gîndacul cu ochi cît nişte perle negre, holbîndu-se la mine cu nu ştiu ce răutăcioasă bucurie în globuşoarele perlelor negre. Mi-am auzit sternul pocnind sub greutatea imensă a gîndacului, mi-am auzit ţipătul de groaza că voi muri înăbuşit, strivit… şi m-am trezit. Hionia, la fel ca în fiecare noapte, ridicată în perne, mă privea. Hionia, cu părul desfăcut, plutind pe umeri, cu ochii strălucitori şi negri, cu buzele nefiresc de roşii, uşor întredeschise şi umede, parcă mai umede ca oricînd.

— Şi în noaptea asta am uitat să încui uşa, Hionia?

— Cum, dragul meu, iarăşi ai avut de gînd s-o încui? Doar mi-ai promis aseară că niciodată nu vei mai lăsa să-ţi treacă prin minte asemenea gînduri.

— Hionia, cum mi-a fost somnul?

— Liniştit. Luca. De o jumătate de oră mă uit la tine cum dormi…

— N-am avut un somn zbuciumat?

— Nu!

— Nu m-am zvîrcolit? N-am horcăit?

— Nu!… Nu!…

— Şi nici n-am ţipat, Hionia?

— Nici, dragul meu.

— Dar buzele de ce îţi sînt atît de roşii şi atît de umede?

— Aşa sînt ele, Luca!

— Aşa sînt ele! am repetat cuprins de furie că Hionia mă minţea.

Şi atunci, duşmanul misterios şi discret din mine a ţîşnit ia suprafaţă ca un scufundător încercat şi mi-a poruncit să termin cu ea. Pe urmă, ce s-a mai întîmplat ştiţi. M-am îmbrăcat şi m-am dus la secţia de miliţie să mă denunţ.

Prietenul meu Octav opri magnetofonul. Banda se terminase.

— II recunoşti pe fostul tău coleg de bancă? mă întrebă, schimbînd rolele.

— Nu, deloc! în fond, e halucinant tot ceea ce povesteşte.

— Faci vreo deosebire între „straniu” şi „halucinant”?

— Bineînţeles!

— Ai folosit cuvîntul „halucinant” în accepţia de „impresionant”?

— Da!

Prietenul meu Octav zîmbi aproape amuzat.

— Asta înseamnă că, în ciuda recomandării pe care ţi-am făcut-o, te-ai lăsat totuşi furat de straniul ce se degajă, incontestabil, din depoziţia lui Luca Cristogel.

— Nu cred că m-am lăsat furat! am protestat.

— Vrei să spui că mi-ai ascultat sfatul şi ai fost atent nu numai la elementele, dar şi la abundenţa straniului?

— Chiar o asemenea pretenţie n-aş putea avea. De altfel, după o singură „audiţie” a depoziţiei ar fi foarte greu, dacă nu chiar imposibil. Nu eşti de părere?

—Da!… Bineînţeles!… Totuşi, care-ipărerea ta în legătură cu elementele straniului din depoziţia lui Luca Cristogel?

Nu-mi dădeam seama ce urmăreşte. De aceea, i-am răspuns cu destulă ezitare:

— Categoric, există o abundenţă de straniu, de neverosimil.

— Da! Şi?

— Care violentează raţiunea, bunul simţ, dacă vrei simţul comun.

—Ai observat că există cursivitate în desfăşurarea straniului, absurdului? Se întrevede o anumită logică în depoziţia sa, în ciuda faptului că se bazează pe o serie de elemente stranii, iraţionale.

— Acum, că îmi atragi atenţia… într-adevăr, depoziţia lui, logică în ansamblu, se sprijină asemenea unui pod pe nişte piloni de straniu, de neverosimil. La naiba, doar nu trăim în Evul Mediu. Luca încearcă să te facă să crezi că a ucis-o pe Hionia fiindcă ea era vampir. Ei bine, nici copiii nu mai cred astăzi în asemenea poveşti.

— În privința „vampirismului” Hioniei încă nu cunoşti totul. Ascultă mai departe banda.

Octav. Totuşi, ar trebui acum să mă faci şi pe mine să înțeleg de ce ai ucis-o pe Hionia.

Luca: Bine, dar timp de două ore nu am făcut decît să vă explic de ce am omorît-o.

Octav: Cu toate acestea, mie nu mi-e deloc limpede motivul. Mobilul, cum spunem noi.

Luca: Dacă n-aş fi omorît-o, m-ar fi secat ea pe mine.

Octav: Vrei să spui că te-ar fi omorît ea?

Luca: Am spus, m-ar fi secat. Mai exact, m-ar fi stins, m-ar *fi consumat* ca pe o lumînare.

Octav: Vrei să spui că asta s-ar fi întîmplat din cauza firii ei pasionale?

Luca: Nu asta am vrut să înțeleg,

Octav: în cazul acesta, n-ai putea să te exprimi mai puțin metaforic?

Luca: M-ar fi secat ca pe o fîntînă.

Octav: Spune-mi, faci vreo deosebire între a omorî pe cineva şi a-l seca ca pe o fîntînă?

(Cîteva clipe, banda magnetofonului se derula fără să fi imprimat ceva, semn că Luca reflecta.)

Luca: închipuiți-vă că un om foarte, foarte însetat întîlneşte în

drum o fîntînă şi vrea să-şi potolească setea, începe să bea. Cîtă apă are fîntînă nu ştie. Nu ştie dacă are apă suficientă, pe măsura setei sale. Bea, bea şi deodată constată ca a băut atîta, încît a secat fîntînă. Ei bine, poate fi acuzat omul acela că, în mod deliberat, a secat fîntînă?

Octav: Fîntînă erai dumneata, nu-i aşa?

Luca: Eu!

Octav: Dar dacă Hionia nu în mod deliberat urma să te *sece,* atunci de ce ai ucis-o? Ce vină avea, de vreme ce nu ştia că te seacă?

Luca: Poate că nu avea nici o vină.

Octav: Nu eşti sigur?

Luca: Dacă mă gîndesc bine, cred că nu avea nici o vină şi, cu toate acestea, a trebuit s-o ucid. Înţelegeţi, pentru numele lui Dumnezeu, că a trebuit să mă apăr!

Octav: Ca să nu te sece?

Luca: Da!… Da!… Ca să nu mă sece ca pe o fîntînă. Dar dumneavoastră nu puteţi înţelege.

Octav: într-adevăr, nu e uşor de înţeles. Nu trăim în Evul Mediu, ci în secolul douăzeci, în era zborurilor cosmice. Nici copiii nu mai cred în vampiri, în femei vampiri. Fiindcă asta trebuie să înţeleg din cele ce mi-ai povestit şi mai ales acest înţeles trebuie dat cuvintelor dumitale, că Hionia, dacă n-o omorai, te-ar fi secat ca pe o fîntînă.

Luca: Poate mă credeţi nebun?

Octav: Personal nu te cred deloc nebun şi tocmai pentru că nu te cred discut în felul acesta cu dumneata. Susţinînd că ai ucis-o pe Hionia fiindcă era… vampir înseamnă că vrei să mă sileşti să cred că nu eşti în deplinătatea facultăţilor dumitale mintale.

Luca: Vă repet, nu sînt nebun. Nu am fost nebun nici cînd am ucis-o. Am ucis-o ca să mă apăr.

Octav: Era absolut necesar s-o ucizi? De ce n-ai plecat? Nu era mai simplu?

Luca: Dar v-am explicat. N-am putut. N-am fost în stare. Nu mă puteam sustrage farmecului ei ciudat, inexplicabil. E clar ca lumina

zilei, pentru Dumnezeu!

Octav: Nu e deloc clar. Ne întoarcem de unde am plecat: De ce ai ucis-o? Povestea cu vampirismul Hioniei, crede-mă, nu ţine deloc.

Luca: Totuşi, Hionia a fost vampir. Nu sînt foarte sigur dacă dinainte sau a devenit vampir din cauza mea.

Octav: Datorită dumitale? Nu înţeleg. Explică-te.

Luca: Nu vă supăraţi, dar n-am s-o fac.

Octav: Dar este în propriul dumitale interes.

Luca: Credeţi că acum mai are vreo importanţă dacă este sau nu în interesul meu? M-am denunţat de bunăvoie. Mă consider culpabil şi nu cer clemenţă.

Octav: Faptul că ţi-ai recunoscut vina nu este suficient. Trebuie să cunoaştem mobilul. Acela invocat de dumneata nu este cel adevărat.

Luca: Altul nu există. Pe ceilalţi i-aţi întrebat? Ei ce părere au de Hionia?

Octav: I-am întrebat. Toţi consideră „vampirismul*1 Hioniei drept o gogoriţă.

Luca: Şi Pepe?

Octav: Mai ales Pepe.

Luca: Vasăzică aşa au afirmat.

Octav: Da!

Luca: Atunci despre mine ce cred: că sînt nebun sau că simulez?

Octav: Te consideră nebun.

Luca: Dar nu sînt.

Octav: Atunci spune-ne de ce ai ucis-o?

Luca: înţeleg. Situaţia dumneavoastră este delicată. Nu puteţi crede că am ucis-o pe Hionia fiindcă exista pentru mine pericolul să mă sece ca pe o fîntînă. Regret, dar nu pot face nimic pentru dumneavoastră. Aţi avut ghinion ca acest caz al meu, care numai în aparenţă iese din comun, să vă fie repartizat.

Octav: Sînt de acord că numai în aparenţă cazul dumitale iese din comun. Motivul care te-a făcut s-o omori este probabil unul

foarte obişnuit.

(Am înţeles din felul cum pronunţase cuvintele că Octav emitea, de fapt, o ipoteză la care nu voia să renunţe.)

Luca: Nu vă supăraţi, dar cred că nu aţi înţeles sensul în care am spus că doar în aparenţă cazul meu iese din comun. M-am referit la faptul că dumneavoastră fetişizaţi cuvintele. Dacă v-aţi gîndi cum s-a născut limbajul, cum a evoluat el şi cum va mai evolua, nu v-aţi lăsa timorat de prestigiul lui aparent. O limbă are un număr limitat de cuvinte. În schimb, cei care o vorbesc sînt milioane. Milioane de oameni sînt obligaţi să folosească un număr limitat de cuvinte pentru a se defini. Or, se ştie că nu există om care să nu se deosebească de un altul prin ceva. Dar dacă vrea să definească acel *ceva,* care îl reprezintă pe el în opoziţie cu restul omenirii, trebuie să utilizeze vocabularul existent, imperfect şi derutant. Fetişizarea cuvintelor ar fi justificată numai în cazul cînd fiecare om ar fi în stare să inventeze propriul său vocabular, care vocabular să poată fi însuşit de toţi ceilalţi indivizi, iar el, la rîndul său, să-şi poată însuşi milioanele de vocabulare ale milioanelor de inşi care vorbesc aceeaşi limbă. Cum lucrul acesta nu este posibil, nu aveţi dreptul să fetişizaţi cuvintele şi, în consecinţă, nu trebuie ca ele să vă sperie, aşa cum, de pildă, vă sperie cuvîntul vampir.

Octav: Bine, dar nu este vorba de cuvinte, în general, ci de unul singur. Cuvîntul vampir nu are conţinut real, de vreme ce nu există vampiri.

Luca: Sînt dezolat. Dumneavoastră continuaţi să fetişizaţi cuvîntul. Ştiu, ar trebui să argumentez. Îmi este însă imposibil. Ar însemna să mă despoi în faţa dumneavoastră şi asta n-o pot face. Sînt un pudic. Cei care nu mă cunosc bine, mă consideră timid. Nu-i adevărat. Dar oamenii, cei mai mulţi, confundă pudicitatea cu timididitatea.

Octav: Mi se pare că totuşi n-ai fost consecvent cu dumneata. Am impresia că pudicitatea nu te-a împiedicat să te despoi puţintel în faţa mea.

Luca: Vă referiţi la declaraţia mea?

Octav: Bineînţeles că la ea.

Luca: Greşiţi. Nu am făcut decît să relatez fapte. Nişte fapte care ţin de realitatea exterioară. Dar mai există o realitate tot atît de reală ca şi cea exterioară. Mă refer la realitatea psihică. Sub aspectul acestei realităţi nu m-am despuiat în faţa dumneavoastră. Nu am făcut-o şi nici n-o voi face, iar dumneavoastră nu aveţi dreptul să-mi pretindeţi aşa ceva. Dumneavoastră spuneţi: Vampiri? Absurd! Nu există vampiri! Dar şi conţinutul realităţii mele psihice ar deveni la fel de absurd şi de anacronic ca şi noţiunea de vampir dacă aş încerca să vi-l explicitez, despuindu-mă în faţa dumneavoastră.

Octav: Bine, dar nu-ţi dai seama că în felul acesta nu-mi dai posibilitatea să te ajut?

Luca: Pe mine?

Octav: Da, pe dumneata.

Luca: Şi credeţi că este necesar?

Octav: Convins nu sînt. Presupun numai. Dumneata *însă,* faci totul ca să menţii trează incertitudinea.

Luca: Nu vă supăraţi că v-o spun, dar vă înşelaţi profund. Să presupunem că vă găsiţi, într-adevăr, în faţa unuia care trebuie ajutat împotriva sa însuşi. Credeţi că vă stă în putinţa s-o faceţi?

Octav: Evident.

Luca: Am comis o crimă. În privinţa aceasta sper că nu aveţi nici un fel de dubiu. Sau poate că da?

Octav: Presupun că ai comis-o.

Luca: O crimă este o crimă. În materie de crimă legea este cum nu se poate mai categorică. De aceea, nu văd cum m-aţi putea ajuta. Cel mult pledînd pentru circumstanţe atenuante.

Octav: Şi asta e puţin lucru?

Luca: Dimpotrivă, mult. Mult, dar în acelaşi timp puţin. Puteţi dumneavoastră, presupunînd că „despuierea*1 mea v-ar convinge, să cereţi absolvirea mea de orice pedeapsă, în ciuda faptului că am lezat legea?

Octav: Este cazul dumitale?

Luca: Asta nu are importanţă. Eu v-am întrebat dacă aţi putea face aşa ceva, de vreme ce în calitatea dumneavoastră de anchetator aveţi sarcina să stabiliţi vinovăţia în raport cu legea lezată.

Octav: Nu este posibil să fii absolvit de orice pedeapsă şi asta ţi-ar spune-o nu numai anchetatorul, ci oricare om, căruia, trăind într-o societate constituită, nu-i este îngăduit să emită judecăţi, sub raport moral, despre un semn al său, abstracţie făcînd de comportamentul acestuia, util sau păgubitor, faţă de societatea respectivă.

Luca: Recunoscîndu-mă de bunăvoie vinovat, nu cer să fiu absolvit de vină. Aştept sancţiunea, oricare ar fi ea.

Octav: Iată-ne ajunşi exact de unde am plecat. Încă nu mi-ai spus de ce ai ucis-o.

Luca: Văd că aveţi nevoie musai de un mobil. Atunci scrieţi în raportul dumneavoastră că am omorît-o din gelozie.

Octav: Vreau să cunosc adevăratul motiv. Un om ca dumneata nu ucide cu uşurinţă. Dumitale crima îţi repungă, te scîrbeşte şi cu toate acestea, ai omorît-o. De ce?

Luca: îl cunoaşteţi. Pe cel obiectiv, bineînţeles. Dar dacă refuzaţi să-l acceptaţi pe acesta, cum aţi putea accepta pe celălalt, cel subiectiv, din punctul meu de vedere cel adevărat? Fiecare avem un adevăr subiectiv – care reflectă realitatea noastră subiectivă – inaccesibil celorlalţi din lipsa de aparate de recepţie naturale adecvate. Din punctul de vedere al artei e bine că se întîmplă aşa. Dacă nu ar exista şi o realitate subiectivă, pe lîngă cea obiectivă, alta la fiecare individ, arta nu ar fi posibilă. Dar asta e cu totul altă problemă. În ceea ce priveşte cazul meu, vă sînt cunoscute realitatea mea obiectivă, adevărul meu obiectiv. Dacă le respingeţi, dacă le consideraţi ireale, eu n-am nici o vină.

— Ei? mă întrebă prietenul meu Octav, oprind în acelaşi timp magnetofonul.

— Asta-i tot?

— De data asta *tot*. După cum ţi-ai putut da seama, încă nu ştiu de ce a ucis-o pe Hionia. Încă nu cunosc mobilul.

— Chiar nu-l ştii?

— Nu!

— Fiindcă refuzi să-l accepţi pe acela care se impune evidenţei.

— Că a ucis-o fiindcă era… vampir?

— Fiindcă este nebun.

— Tu eşti convins că-i într-adevăr nebun?

— Eu? Ce contează părerea mea! Doar şi specialiştii înclină să-l creadă nebun.

— Lasă-i pe ei. Fă abstracţie de părerea lor. Vreau s-o cunosc doar pe a ta.

— O cunoşti. Nici eu nu-l cred în toate minţile.

— Nu?

— Nu! Dar ia spune-mi! Cînd crezi că ar fi *vorbit* mai curînd: nebun fiind sau zdravăn la cap?

— Nu ştiu!

Şi oftă. Avea un aer obosit şi privea obiectele de pe biroul său ca şi cînd tot ceea ce vedea îl decepţiona.

— Într-adevăr, argumente pot fi aduse şi pro, şi contra. Dar nu mi-ai spus ce cred cei de la pensiune despre Luca.

Octav începu să rîdă cu poftă, dintr-odată înveselit.

— De ce rîzi? l-am întrebat nedumerit.

— Ştii, sînt tare caraghioşi. Dar de treabă cu toţii. Bineînţeles, în legătură cu mobilul crimei, cu excepţia Doctorului, care e complet senil, fiecare are o versiune a sa proprie.

— Interesante?

— Caraghioase. Doar una singură poate că n-ar merita un asemenea calificativ.

— Şi aceea pe care n-o consideri caraghioasă nu ţi-a sugerat vreo altă ipoteză?

— Nu, în nici un caz!

— Ascultă, Octav. În definitiv, de ce nu ţi-ai însuşi punctul de

vedere al medicilor specialişti?

—Fiindcă nu pot. Înţelegi?

— Nu! De ce nu poţi? îţi spune instinctul că ai greşi?

— Instinctul? într-un asemenea caz „instinctul" nu poate fi un factor hotărîtor. De aceea îl ignor. Altceva mă împiedică să-l cred pe Luca nebun, în ciuda faptului că motive există şi încă berechet. Nu mai pun la socoteală că ar fi şi foarte comod pentru mine şi faţă de conştiinţa mea şi faţă de alţii aş putea invoca autoritatea de necontestat a psihiatrilor. Simplu, nu?

— Poate şi echitabil.

— Mă rog, poate şi echitabil. Şi dacă, totuşi…

— Simulează? i-am luat cuvîntul din gură.

— Da! Dacă simulează?

— Şi? După părerea mea, cred că este mai grav ca un nebun să ajungă la închisoare decît un vinovat, în deplinătatea facultăţilor sale mintale, la balamuc.

— Mă rog, să zicem că ai dreptate. Măcar parţial dreptate. Dar încearcă să priveşti lucrurile şi din alt punct de vedere. Dacă Luca nu este nebun, atunci de ce a ucis-o pe Hionia?

—— Dacă nu este nebun! Dar asta-i o simplă presupunere. Dovedeşte! Argumentează.

— Din păcate tocmai în aceasta constă greutatea. Nu sînt *încă* în măsură să argumentez, să-ţi dovedesc.

— Totuşi, pe ceva trebuie că te bazezi.

— Nu mă bazez pe nimic foarte concret. Nu pot însă ignora cantitatea de straniu…

— Iarăşi! am exclamat, înciudat, aproape fără voie.

— Da, da, cantitatea de straniu din depoziţia lui Luca.

— Nu pricep! Explică-te!

— Încă nu sînt în măsură să mă explic. Dar chiar dacă aş fi, atîta vreme cît nu am dovezi… Deocamdată îmi sare în ochi cantitatea de straniu. Faptul că nu sînt în stare s-o interpretez nu mă descurajează şi nu mă descurajează fiindcă ştiu că numai deo*camdată nu* sînt în

stare.

— Sînt gata să admit că Luca a ucis-o în deplinătatea facultăţilor sale mintale. Ei bine, după părerea ta, ce motiv crezi că a avut ca s-o ucidă?

— Iată-ne ajunşi la mobil, se bucură el.

— Exact! Presupun că nu există prea multe mobiluri atunci cînd un bărbat îşi ucide amanta.

— Nu există, desigur! în cele mai multe cazuri, mobilul este gelozia. În altele, fiindcă intervine în viaţa bărbatului respectiv o altă femeie şi atunci acesta, ca să scape de prima, recurge la crimă, de cele mai multe ori „inspiratoarea" fiind noua amantă. Mai sînt cazuri cînd se comit crime din sadism… Sau în scopul de a intra în posesia unor valori: bijuterii, bani şi aşa mai departe.

— Care dintre aceste mobiluri crezi că i s-ar potrivi lui Luca?

— Nici unul! Sau, poate mai exact spus, pînă la proba contrarie.

— Ai verificat?

— Desigur. Deci, din nou întrebarea: de ce a ucis-o?

— Fiindcă este nebun, omule!

— Ţi-am spus să faci abstracţie de această ipoteză. Eu vreau să ştiu, în cazul cînd nu este nebun, de ce a ucis-o? Luca nu-i un om de rînd. Din punct de vedere intelectual. L-ai auzit vorbind. Ei bine, tocmai certitudinea că mă găsesc în faţa unui om deosebit menţine trează necesitatea de a afla adevăratul mobil al crimei, îţi aduci aminte că a vorbit – şi cum a vorbit – despre cea de-a doua dimensiune a realului, realitatea subiectivă, adevărul subiectiv. Ei bine, ar fi pasionant să aflu cum se reflectă crima în această a doua realitate de care a vorbit sau, poate mai bine spus, ce anume imperativ din această realitate subiectivă l-a împins să ucidă.

— De acord că ar fi pasionant să afli. Şi dacă totuşi nu vei afla, fiindcă pista pe care ai pornit-o nu duce nicăieri, ea înfundîndu-se? Dar dacă nu tu, ci medicii şi noi ăştia, profanii – mă refer la mine şi la cei de la pensiune – avem dreptate şi Luca este cu adevărat nebun?

Octav ridică din umeri, oftă.

— Îţi mărturisesc, sînt clipe cînd am şi eu îndoieli. Dar îndoiala nu durează decît o clipă-două.

— Dacă acceptăm ipoteza că Luca e nebun, totul devine limpede.

— … şi simplu, nu?

— Aş vrea să-ţi sugerez că poate pista Rudi ar putea, în acest caz, să te ajute.

— Rudi a murit stibit într-o noapte. Suferea de inimă. Verificat.

Cîteva minute, am tăcut amîndoi. Octav se uita la mine ca şi cînd ai fi aşteptat un răspuns. De fapt, într-un anumit fel, îi eram dator unul.

— Îmi pare rău, Octav, dar cred că nu-ţi voi putea fi de vreun ajutor şi ştii de ce? Fiindcă sînt absolut convins că Luca e nebun.

— Eşti *absolut* convins?

— Aproape!

— Vezi!… Vezi! Vasăzică nu eşti abso*lut con*vins că este nebun, ci eşti aproape convins.

— Are aceasta o importanţă chiar atît de mare?

— Deocamdată, acum, nu are o importanţă chiar atît de mare. Dar după ce ai să pleci de la mine, mîine, în zilele următoare, ai să-ţi dai seama ce afurisită este îndoiala. Ce afurisit lucru este să ai nevoie de o certitudine şi în loc de aceasta să fii ros de o *aproape certitudine şi* îţi garantez că aşa se va întîmpla dacă, plecînd de la mine, vei reflecta asupra cantităţii enorme de straniu, de halucinant din depoziţia lui Luca Cristogel.

4

Este, într-adevăr, un lucru tare afurisit să ai nevoie de certitudini şi în locul lor să fii ros de o *aproape certitudine.* S-a întîmplat aşa cum mi-a prezis Octav. M-am despărţit de el, convins că Luca este sau numai fusese nebun atunci cînd o omorîse pe Hionia. În zilele următoare însă, certitudinea se transformase, pe nesimţite, într-o aproape certitudine. Or eu aveam nevoie, neapărat, de *certitudine.*

Aşa cum avea nevoie şi Octav. Numai că el, în calitatea pe care o are şi cu mijloacele ce-i stau la dispoziţie, o poate obţine pînă la urmă. Dar eu, eu ce trebuia să fac? Să aştept pînă în ziua cînd Octav va avea certitudinea vinovăţiei – sau a nevinovăţiei – lui Luca şi să mi-o însuşesc? O asemenea soluţie nu mă satisfăcea. În primul rînd, pentru că nu sînt obişnuit să înghit, pe nemestecate, certitudinile altora, chiar dacă ele mi-ar fi oferite de un om pe care îl preţuiam, de pildă ale lui Octav, autoritate în materie, datorită dublei sale calităţi de anchetator şi de om de ştiinţă. În al doilea rînd, fiindcă simţeam nevoia să acţionez, pe de o parte, în scopul de a mă linişti, iar pe de alta, din dorinţa ca, la rîndul meu „aşa ageamiu cum mă consideram, să-i pot da o mînă de ajutor. În ce fel trebuia însă să acţionez ca să-i fiu de ajutor habar nu aveam.

Ideea de a face o vizită locatarilor din fosta pensiune Mab mi-a venit în minte cîteva zile mai tîrziu. N-a fost uşor să mă hotărăsc. În primul rînd, fiindcă sînt un om tare nehotărît, iar în al doilea, fiindcă nu mă pricep să-i fac pe alţii să-şi deschidă sufletul. De fapt, nu-i chiar exact că nu mă pricep. Dar oroarea mea faţă de indiscreţie – de orice natură ar fi ea – mă paralizează, mă inhibă în aşa măsură, încît, în loc să fiu în stare să menţin o conversaţie care să aibă drept rezultat obţinerea a ceea ce doresc să aflu, devin taciturn, posac, din care motiv interlocutorii mei sfîrşesc prin a mă găsi, în cel mai bun caz, plictisitor.

Dacă mi-a fost greu să mă hotărăsc, nu mi-a fost uşor nici să rezist tentaţiei de a mă amesteca într-o treabă care nu mă privea şi pentru care nu aveam nici un fel de înclinaţie. Totuşi, pînă la urmă, m-am decis să fac primul pas. Primul pas a însemnat o primă vizită la fosta „Pensiune Mab”.

Să nu credeţi că îmi stabilisem vreun plan. Eram un diletant şi un diletant nu prea se pricepe la planuri. Sau poate că ceea ce spun era valabil numai în ceea ce mă privea. În orice caz, pot să vă asigur că apăsînd pe butonul soneriei habar n-am avut ce voi spune ca să justific o vizită ce survenea la o oră, oricum, nepotrivită. Mi-a

deschis o femeie înaltă, slabă, care clipea des, pesemne fiindcă era mioapă. Am presupus— şi nu m-am înşelat – că este Mab, fosta proprietară a pensiunii.

— Pe cine căutaţi? mă întrebă ea amabilă, dar cu o voce tristă şi fără vlagă.

— Pe Luca Cristogel, am răspuns şi pe dată am avut senzaţia aceea ciudată pe care o simte un înotător cînd se aruncă, de pe o trambulină, într-o apă pe care încă n-o cunoaşte.

— Pe cine? întrebă ea încruntînd sprîncenele încă pensate la vîrsta ei, poate numai dintr-o obişnuinţă devenită absolut inutilă.

— Pe Luca Cristogel. Pe vărul meu Luca Cristogel, am repetat imperturbabil. Nu-i acasă!

— Vasăzică îl căutaţi pe el!…

— Da, pe el!

— … Şi e vărul dumneavoastră!

— Da, e vărul meu.

— … Şi încă n-aţi aflat!

— Ce să aflu, doamnă? Abia am picat cu trenul acu' o jumătate de oră. Sînt din Botoşani. Nu cumva a… murit?

— Nu, nu, n-a murit! Din păcate, n-a murit *el!* Replica fu rostită cu o voce aspră, aproape cu ură.

— Atunci ce i s-a întîmplat? am insistat.

— Poftiţi în casă, domnule.

Şi o porni înainte, parcă spre a-mi arăta drumul. Am urmat-o. Am recunoscut şi coridorul, cu uşi de-a dreapta şi de-a stînga. De văzut, însă, n-am văzut pe nimeni. Mă introduse într-o încăpere ticsită de mobilă. Mai-mai să cred că mă aflu într-o „Consignaţie”. Cu toate acestea, nu mobila multă şi inutilă dădea încăperii un nu ştiu ce de anacronic şi ridicol, ci fotografiile, multe şi de diferite dimensiuni, pe care le găseai acolo unde te aşteptai mai puţin şi care trădau vechea meserie a lui Mab: fotografii de cîini. Cîini de tot soiul, cîini rezultaţi din încrucişarea celor mai diferite rase. Erau cel puţin o sută de fotografii: pe pereţi, pe diverse măsuţe, sub sticlă, pe

console, prinse în ramele a cel puţin patru oglinzi, toate pătate, toate cu apa lor tulbure, aproape inutilizabile. Mi-a atras atenţia imediat un, ei, da, cred că acesta e termenul potrivit, un fotomontaj ciudat, cum nu-mi mai fusese dat să văd. Pe unul dintre pereţi, fotografia, înrămată bogat, a unei femei tinere a cărei frumuseţe mă impresiona. Era frumoasă femeia, de o frumuseţe aş numi-o feciorelnică. E un cuvînt demonetizat de prea multă întrebuinţare, dar altul nu găsesc mai potrivit. Cred că impresia se datora ochilor, probabil albaştri, care priveau atît de candid, atît de uimitor de candid, încît pur şi simplu te înduioşau.

Fotografia aceasta, aflată în centrul fotomontajului, era înconjurată, în chip de evantai deschis, de altele dispuse pe trei rînduri, mai mici ca dimensiuni, reprezentînd exemplare de cîini din diferite rase: cocker, grifon, foxterier, ciau-ciau, baset-grifon, buldog, ogar, terier scoţian, lup etc.

— Luaţi loc! mă invită gazda, arătîndu-mi un scaun capitonat, a cărui pînză era atît de plină de praf, încît am avut o ezitare înainte de a da curs invitaţiei. M-am aşezat, dar nu mi-am putut dezlipi ochii de pe fotomontajul al cărui rost nu-l pricepeam.

— Frumoasă fată, nu? mă întrebă Mab.

— Foarte frumoasă. Numai că nu înţeleg de ce aţi încadrat-o între fotografiile atîtor cîini.

— Fiinţele acestea, toate, au fost aproape de inima mea. Dar la ea am ţinut cel mai mult.

— Fiica dumneavoastră? am întrebat.

Bătrîna vorbi cu întîrziere, de parcă, fixînd îndelung fotografia, voise în prealabil să se convingă dacă fata aceea frumoasă fusese sau nu fiica ei.

— Nu, n-a fost fiica mea. N-a fost, dacă o femeie are dreptul să spună despre altcineva că-i este fiică doar dacă ea a născut-o.

— Vreţi să spuneţi că la persoana din fotografie aţi ţinut tot atît de mult ca şi cînd ar fi fost fiica dumneavoastră? am insistat.

— Întrucîtva, dar numai întrucîtva acesta e sensul. Tatăl ei a fost

singurul om pe care l-am iubit cu adevărat. Eu însă n-am putut avea copii şi mult mi-am mai dorit. Ei, dar ce rost are să-ți spun dumitale, un străin, toate acestea!

— A murit? am insistat iarăşi.

— A murit! A omorît-o. Vărul dumitale a omorît-o.

— Imposibil! Luca? Cu firea lui? Imposibil!

— El! După ce a omorît-o, s-a predat miliției.

— Dacă a putut face aşa ceva, înseamnă că a fost nebun, am conchis eu, jucîndu-mi mai departe rolul.

— Dacă toţi, absolut toţi aceia care omoară nu sînt în toate minţile, atunci sigur că vărul dumitale a fost nebun cînd a omorît-o.

Vasăzică, fata din fotografie cu frumuseţea ei feciorelnică era Hionia. Dar ea nu semăna nici pe departe cu descrierea lui Luca. Mirarea mea era fără de margini.

—Înţeleg. Dumneavoastră sînteţi convinsă că Luca a omorît-o pe fiica dumneavoastră spirituală fiind în deplinătatea facultăților sale mintale.

Formula „fiica dumneavoastră spirituală” odată rostită mi se păru oribilă. Mab însă fu încîntată.

— Exact! Fiica mea spirituală. Cîteodată îmi vine să cred că maică-sa a născut-o numai fiindcă eu mi-am dorit o fată ca Hionia. Mamă-sa şi-a dorit un băiat. Dar dorinţa mea a fost mai puternică şi a născut o fată. Mi-a născut o fată. Dar el, vărul dumitale, mi-a omorît-o.

— De necrezut!… Totuşi, cum s-a întîmplat?

— Nebun! L-a înnebunit gelozia.

— Dar, mă rog, ce raporturi existau între ei? Au fost cumva căsătoriţi? Eu nu ştiu nimic.

— Nu. Erau prieteni, simpli prieteni, aşa cum sîntem prieteni între noi toţi cei ce locuim în casa asta.

— Acum înţeleg. Luca s-a îndrăgostit de Hionia – parcă aşa aţi spus că se numea – care însă iubea pe altcineva şi atunci Luca, gelos…

— Inchipuie-ţî, era gelos pe un mort, mă întrerupse ea.

— Cum? am întrebat cu neîncredere, fiindcă mi-am amintit că Octav calificase versiunile în legătură cu crima, ale celor de la pensiune, drept caraghioase.

— Ce-ai auzit. Era gelos pe un mort. Pe Rudi. Rudi a fost iubitul Hioniei. A murit într-o noapte. Suferea de inimă, săracu'! Dar Hionia a continuat să-l iubească şi după aceea. (Ştii, a fost între ei o dragoste ca în romane.) După ce vărul dumitale s-a mutat la noi, a început să-i facă Hioniei curte. Ea s-a purtat cinstit cu el şi i-a spus că nu-l iubeşte şi că nu-l va putea iubi, deoarece inima ei aparţinea lui Rudi. Dar Luca a stăruit, s-a ţinut de capul ei, a chinuit-o cu gelozia lui absurdă, mereu, pînă într-o zi cînd a strîns-o de gît.

Ce anacronic de caraghios sunau în gura bătrînei cuvintele:... Deoarece inima ei aparţinea lui Rudi!

— Ştiţi, în măsura în care îl cunosc pe Luca, îmi este greu, îmi este aproape imposibil să cred că a ucis-o fiindcă Hionia iubea un mort. Poate că după moartea lui Rudi a intervenit în viaţa ei un alt bărbat. Asta ar explica poate de ce a ucis-o.

— Domnule, dacă în viaţa ei ar fi intervenit un alt bărbat care s-o intereseze cît de cît, aş fi aflat. Eu, domnule, atunci cînd vreau să aflu ceva, pînă la urmă aflu.

în nici un caz nu era un argument care să mă satisfacă. Dacă, totuşi, Hionia avusese un secret, un mic secret pe care nu găsise de cuviinţă să-l aducă la cunoştinţa bătrînei?

—... şi ce om de treabă părea la început!

Conversaţia noastră ajunsese la un punct mort. Întrebări aş mai fi avut a-i pune. Dar mai avea rost? „Versiunea Mab" era într-adevăr caraghioasă. Dar celelalte?

— Doamnă, am o mare rugăminte la dumneavoastră.

— Mă rog, dacă îmi stă în putinţă... Ce doriţi de la mine?

— V-am spus că sînt din Botoşani. Acum, dacă am aflat ce nenorocire i s-a întîmplat lui Luca, nu pot pleca fără să încerc să-l văd. Deci, cîteva zile va trebui să mai întîrzii pe aici. Ştiţi ce greu se

găsesc camere la hotel. Dacă mai este liberă camera în care a stat Luca, v-aş ruga să mi-o închiriaţi pentru cîteva zile.

— E liberă!… E liberă!… Şi dacă ţi-o plăcea n-am nimic împotrivă s-o iei dumneata.

Şi mă invită s-o urmez ca să-mi arate camera. Nu era nici pe departe aşa cum o descrisese Luca. Dimpotrivă, era primitoare, intimă şi foarte luminoasă.

— Doamnă, o iau. Valiza mi-am lăsat-o la gară, la bagaje de mînă. Plec chiar acum după ea.

Cînd am revenit, peste aproape o oră, mi-a deschis Mari. Era o femeie planturoasă, încă frumoasă, jovială şi extrem de comunicativă. Descrierea lui Luca nu semăna de loc cu originalul. Purta într-adevăr perucă, ale cărei bucle erau roşii, dar, contrar afirmaţiei lui Luca, n-am văzut-o rîzînd nici atunci cînd ar fi avut motive, în orice caz, nu mi s-a părut deloc nebună.

încă o dată mi se oferea prilejul să constat contrazicerea flagrantă dintre ceea ce afirmase Luca şi realitatea de la pensiune.

— Mi-a spus Mab că eşti vărul lui Cristogel. Adevărat? voi ea să-i confirm.

— Adevărat, doamnă. Nici nu vă închipuiţi ce afectat sînt de năpasta care l-a lovit.

Şi fiindcă m-a însoţit pînă în pragul camerei mele, am profitat de ocazie ca s-o invit la un „nes". A acceptat. Pesemne se plictisea şi era bucuroasă că are cu cine schimba o vorbă.

— Bietul Luca! Nu înţeleg cum a putut face una ca asta! l-am căinat în continuare, ca să aduc discuţia pe făgaşul pe care îl doream.

Mari sorbi zgomotos din cafea înainte de a răspunde.

— Sînt femeie, dar nu pot să n-o recunosc, domnule, că atunci cînd un bărbat face o prostie, de cele mai multe ori femeia este de vină.

— Ce vreţi să spuneţi?

—Vreau să spun că numai ea l-a nenorocit. Vreau să spun că,

din zece bărbaţi, în situaţia lui, nouă ar fi procedat la fel. Eu, una, ţi-o spun deschis: Hionia şi-a meritat cu prisosinţă soarta.

— Vă rog să *fiţi* mai explicită. De ce credeţi că Hionia şi-a meritat soarta?

— Fiindcă a fost rea, fiindcă şi-a bătut joc de el. Fiindcă a fost geniul lui cel rău. Pricepi?

— Vă mărturisesc sincer că nu.

— Intr-adevăr – fu de acord şi ea – e greu să pricepi dacă nu ştii nimic, dacă n-ai cunoscut-o. N-ai cunoscut-o?

— Nu. De unde s-o cunosc? Eu sînt doar din Botoşani. Luca n-a venit acolo cu ea niciodată.

— Hionia a avut un amant.

— Pe Rudi? am vrut să mă grozăvesc.

— Rudi? Prostii! Asta-i ideea fixă a lui Mab. Aşa-i că ea ţi-a spus?

— Ea, am recunoscut.

— Să n-o crezi. Pentru Hionia, Rudi n-a însemnat nici măcar atîta cît însemna pentru Mab, pe vremuri, un căţel deştept apt pentru dresaj. E vorba de un alt bărbat. De unul Lulu. Hionia era moartă după el. Dacă o şi merita, nu ştiu, fiindcă nu l-a văzut nimeni dintre noi. Pe aici nu s-a arătat niciodată. Presupun însă că este un tip extraordinar dacă a fost în stare să trezească Hioniei o asemenea pasiune. Povestea a durat cam vreun an. Pe urmă, el s-a răcit. Dar Hionia a continuat să-l iubească, să fie geloasă şi, din cauza geloziei, să-l urască.

Şi dacă l-a urît, au început să-i dea tîrcoale gînduri de răzbunare. Asta s-a întîmplat puţin înainte de a se muta la noi nenorocitul de Cristogel. Te superi dacă îi spun aşa?

— Nu, de ce să mă supăr?

— Nici n-ai avea de ce, fiindcă a fost un nenorocit. Cînd s-a mutat deci aici, cum a văzut-o pe Hionia, s-a îndrăgostit de ea. Dar ce fel s-a îndrăgostit!… Un om care să-şi piardă în aşa hal capul din cauza unei femei nu mi s-a mai întîmplat să văd. Cînd şi-a dat

seama că îl poate juca pe degete, ce crezi că i-a dat ei prin minte? Să se răzbune pe Liilu prin Cristogel.

— Cum să se răzbune? am întrebat.

— Să-i vîre în cap nenorocitului de Luca să-l ucidă pe Lulu al ei care o părăsise. Acum ti-e clar?

— Da!

—Ai auzit de picătura chinezească. Ei bine, Hionia a început să acţioneze ca o picătură chinezească. Nenorocitul de Cristogel, fire cinstită, a rezistat. Pînă într-o zi, cînd picătura şi-a făcut efectul. Numai că nu în sensul dorit de Hionia, ci exact invers. Intr-un moment de disperare, în loc să-l ucidă pe Lulu, a ucis-o pe ea, pe ea care îl îndemnase să ucidă. Dacă ar fi fost o fire mai tare, ar fi dat-o dracului şi nu s-ar fi nenorocit, bietul om.

—… Şi dumneavoastră de unde ştiţi? am întrebat-o.

— Ce să ştiu? păru ea nedumerită.

— Ceea ce mi-aţi relatat.

— Asta-i bună! Cine ţi-a spus că ştiu? Presupun.

— Bine, dar cum aţi ajuns să presupuneţi? V-a făcut Hionia confidenţe?

— Într-o oarecare măsură. Vreau să spun, mi s-a confesat că-l urăşte pe acel Lulu.

—… şi că voia să se răzbune pe el prin Luca?

—Asta nu. Asta am presupus, am dedus fie din unele aluzii ale nenorocitului de Luca, fie din unele altercaţii pe care fără voia mea le-am auzit.

— Altercaţii între cine, doamnă?

— Cum între cine? Bineînţeles că între Hionia şi vărul dumitale.

— Aţi adus la cunoştinţa miliţiei cele ce mi-aţi povestit?

— Se putea altfel? Ce fain bărbat ofiţerul care a cercetat cazul. Frumos, domnule, dar frumos. În viaţa mea nu mi s-a întîmplat să văd unul care să-i semene şi doar am trăit pînă acum ceva ani. Pe deasupra, manierat. Dacă vrei să ştii, la mine asta contează mai mult decît frumuseţea. Păcat că n-ai fost de faţă să-l fi auzit cît de

respectuos îmi vorbea, cu cîtă răbdare şi atenţie mă asculta. Îţi mărturisesc, domnul meu, dacă aş fi fost ceva mai tînără zău că m-aş fi îndrăgostit de el.

Dîndu-mi seama că dacă o lăsam ar fi fost în stare încă mult timp să continue a-l ridica în slava cerului pe prietenul meu Octav, am întrerupt-o punîndu-i următoarea întrebare:

— Dumneavoastră credeţi că Luca ar fi omorît-o dacă ar fi fost în deplinătatea facultăţilor sale mintale?

Mari rămase cîteva clipe pe gînduri.

— Grea întrebare mi-ai pus, domnule. Eu zic aşa: Numai un nebun e în stare de o asemenea faptă.

Cina am luat-o în sufrageria comună, invitat fiind de Mab.

A fost o cină liniştită, decentă, banală. Pepe, contrar imaginii pe care mi-o făcusem despre el ascultînd declaraţia lui Luca, era un timid, care se lăsa hrănit de Mari întocmai ca un copil şi nu-i ieşea din cuvînt. Cîţ priveşte divagaţiile, în tot timpul cinei nu-mi oferi nici cel puţin o singură mostră, îl găseam complet neinteresant. Ardeam totuşi de nerăbdare să-l pot trage şi pe el puţin de limbă. La un moment dat l-am întrebat:

— Vrei să jucăm o partidă de şah?

— Să ştii că joc binişor. Îmi place jocul. Dar mi-e indiferent dacă pierd sau cîştig. Am învăţat şahul cînd eram încă foarte tînăr. Un băieţandru. Jucam cu un frate mai mare. El spunea: „Iată, ţi-am *mîncat* regina*1. Sau: „Ţi-am *mîncat* nebunul11. Cînd l-am auzit spunînd aşa, pentru prima dată, l-am întrebat: „Ce gust are! 11 El a rîs şi m-a certat: „Nu fi tîmpit, Pepe11. Tîmpit nu eram. Am început să casc bine ochii, ca să deprind jocul. Nu după mult timp am început să-i mănînc şi eu regina, caii, nebunii. Pentru fiecare figură îmi imaginam un alt gust. Regina, de pildă, avea gust de uger de vacă rasol. Calul, de salam de Sibiu. Nebunul, de pastrama. Şi acuma, cînd joc şah şi îi iau adversarului figuri, simt în gură, de fiecare dată, gust de uger de vacă, de salam de Sibiu şi aşa mai departe, exact ca în anii adolescenţei mele. Intre timp în sufragerie

rămăsesem numai noi doi. Aşezasem figurile pe tabla de şah şi am început să jucăm. Jucam amîndoi cu destulă prudenţă, fiindcă nu ne cunoşteam forţele. La un moment dat, Pepe mă întrebă:

— O cunoşti pe Stanca?

— Nu! Cine-i Stanca?

— Ai să afli imediat. Ai răbdare. Jucam într-o seară şah cu bietul Cristogel, aşa cum facem noi acum.

— Scuză-mă că te întrerup. Jucaţi deseori? l-am întrebat din cale-afară de uimit de cele ce aflam.

— Destul de des. Dar de ce te miri?

— Nu mă mir deloc! l-am minţit.

Luca, care afirmase în depoziţia sa că nu-l putea suferi pe clovn, jucase şah cu el poate chiar seară de seară.

— Cum îţi spuneam – continuă Pepe —jucam într-o seară şah. Tot discutînd ba de una, ba de alta, la un moment dat mi-a dat să înţeleg că a fost logodit cu o fată, pe nume Stanca.

Pepe, partenerul de şah al lui Luca. Pepe, confidentul lui.

— Ciudat! am exclamat tare, fără voia mea.

— Ce găseşti ciudat?

— Toată povestea, m-am eschivat. Doamna Mari susţine că Luca era foarte îndrăgostit de Hionia.

— Da de unde! Vărul dumitale, ţi-o spun eu şi poţi să mă crezi, n-a iubit-o pe Hionia.

— Atunci de ce a omorît-o?

— De fapt, n-a vrut s-o omoare. A vrut numai să se descotorosească de ea. Ei, dar dumneata n-ai cunoscut-o. Aia nu era femeie, ci meduză.

— Explică-mi, te rog, cum a ajuns s-o omoare, dacă, de fapt, voia numai să se descotorosească de ea?

— Simplu! Văzînd că altfel nu-i chip să se scape de meduză, într-un moment de nebunie, a omorît-o. Dar fii atent, că pierzi nebunul. Are gust de pastramă, ştii. Mai adineaori ţi l-am mîncat şi pe celălalt. Aş fi preferat, ca variaţie, nişte salam de Sibiu.

— Spune-mi, te rog! în ce fel Hionia era pentru Luca meduză?

— Il chinuia cu gelozia ei.

— Bine, dar doamna Mab mi-a spus că, dimpotrivă, Luca o gelozea cu o gelozie absurdă.

— Prostii! Luca nu putea fi gelos, pentru simplul motiv că n-a iubit-o. Hionia i-a sărit de gît, ea s-a agăţat de el, l-a prins cu tentaculele ei. De la început ea şi-a dat seama că are de-a face cu un om fără prea multă voinţă, care se va lăsa acaparat de ea, terorizat de ea şi chiar aşa s-a întîmplat. După părerea mea – am comunicat-o şi anchetatorului – dacă nu se întîmpla ceea ce s-a întîmplat, poţi să fii sigur că vărul dumitale pînă la sfîrşitul zilelor sale nu ar fi fost în stare să scape de tirania Hioniei.

Ne-am întîlnit la staţia de autobuze.

— Ei, cum s-a terminat partida aseară? se interesă Atmeteanca.

— M-a bătut de două ori.

— Pepe joacă foarte bine. Nu trebuie însă să-ţi pară rău. Ai să-ţi iei revanşa diseară.

— Dar nici nu-mi pare. Nu sînt decît un ageamiu intr-ale şahului.

— Despre vărul dumitale ai izbutit să afli ceva? se interesă ea.

— Încă nu. În două, trei zile, sper să reuşesc. Autobuzul sosi în staţie. Am ajutat-o să se urce, după care am izbutit să pun şi eu un picior pe scară. Abia de la a treia staţie s-a făcut loc şi m-am putut apropia de ea.

— Frumoasă zi, nu-i aşa? am încercat să leg din nou o conversaţie.

— Splendidă. N-am mai putut sta în casă. Mă duc să mă plimb în parc.

— Pot să vă însoţesc?

— Dacă n-ai altceva mai bun de făcut…

— În oraşul ăsta mă simt cam stingher.

Cînd am ajuns în parc, am început să ne plimbăm pe o alee desfrunzită şi vag tristă.

— Ce vrei să mă întrebi? mă luă ea la sigur.

— De unde ştiţi că vreau să stau de vorbă cu dumneavoastră?

— Altfel de ce m-ai fi însoţit aici? Sînt prea bătrînă pentru dumneata. Presupun că vrei să mă întrebi ceva în legătură cu vărul dumitale.

— Da, doamnă Atmeteanu. Sînt nespus de afectat de ceea ce i s-a întîmplat. Cum să vă explic? Luca pe care eu îl cunosc nu ar fi fost în stare să strivească o muscă. Crima pe care a comis-o este în totală contradicţie cu firea lui paşnică, îngăduitoare, răbdătoare. Oricît de mult l-a terorizat Hionia, totuşi…

— Dar cine ţi-a spus că l-a terorizat?

— Pepe.

— Dar nu-i adevărat! Hionia nu l-a terorizat defel. Dacă Pepe crede aşa ceva, e un prost. Un mare prost.

— Atunci poate că el a terorizat-o? Poate că din gelozie— se întîmpla atîtea cazuri – a omorît-o.

— Nici asta nu corespunde realităţii.

— Atunci nu-mi rămîne decît să cred că este nebun.

— Ştiu eu! Poate că, dintr-un anumit punct de vedere, a fost nebun şi a fost nebun, fiindcă a iubit-o mult.

— Şi a ucis-o, de ce?

— Fiindcă o iubea.

— Curios fel de a-şi manifesta iubirea şi în flagrantă contrazicere cu firea lui. Cel puţin cu firea pe care eu i-o cunosc.

— Există totuşi situaţii nenorocite cînd cineva îşi dovedeşte sentimentele de total ataşament faţă de fiinţa pe care o iubeşte, omorînd-o.

— — Doamnă Atmeteanu, este acesta un punct de vedere straniu şi cu totul inacceptabil.

— Dragă domnule, nici eu nu-l accept, dar asta nu mă împiedică să concep că totuşi este posibil.

— Ce rost are să teoretizăm, doamnă Atmeteanu? Să ne referim la cazul concret. Aţi afirmat că Luca a ucis-o fiindcă o iubea. Ce aţi

vrut să spuneţi? Fiindcă, presupun, nu consideraţi o crimă din gelozie drept o manifestare de iubire.

— Nu, în nici un caz. Dar dumneata dacă ai avea o iubită care într-o zi se îmbolnăveşte de o boală neiertătoare şi dacă, dorind s-o salvezi de suferinţă, o ucizi, asumîndu-ţi consecinţele, oare aceasta nu reprezintă manifestarea unei iubiri puţin obişnuite?

— Vreţi poate să spuneţi că acesta este motivul pentru care Luca a ucis-o pe Hionia?

— Ei, da, asta am vrut să spun. Hionia avea cancer şi aflase. Era prea lucidă ca să-şi facă iluzii. Dar nu în atîta măsură ca să se resemneze în faţa inevitabilului, îi era groază de durere. Deocamdată dureri nu avea. Dar ştia că mai curînd sau mai tîrziu ele vor veni, li era frică şi de moarte. Nu însă în aceeaşi măsură cît de durere. Dar fiindcă ea nu avea curajul să anticipeze inevitabilul, omorîndu-se, i-a cerut lui Luca s-o facă în locul ei. Şi, pînă la urmă, vărul dumitale, care o iubea mult, s-a lăsat înduplecat. Din prea multă dragoste, dar şi din prea multă milă.

Am simţit cum creşte în mine mînia asemenea fluxului, împotriva acestei femei în pragul bătrîneţii, nu atît frumoasă, cît mai ales distinsă, emanînd parcă din întreaga ei făptură un farmec insolit, care te îndemna să ai încredere în ea.

M-am stăpînit totuşi şi am întrebat-o cu tonul cel mai calm:

— Şi dumneavoastră de unde ştiţi?

— În ultimul timp Hionia avea nişte dureri suspecte şi era convinsă că are cancer.

— Şi? V-a spus ea că i-a cerut lui Luca s-o salveze omorînd-o?

— Nu, nu mi-a spus asta.

— Atunci poate ştiţi de la Luca?

— Nici de la el. Presupun însă că acesta a fost motivul. Fiindcă nu poate să existe un altul. Dar mă priviţi de parcă… de parcă nu m-aţi crede.

Avea Octav dreptate? Ipotezele lor păreau caraghioase. Cu excepţia uneia, după părerea lui. Dar care? în orice caz, ipoteza

Atmetencei era tare romantică.

Dar fiindcă Atmeteanca se uita la mine candidă, aşteptînd să-i răspund, i-am spus:

— Cum să nu vă cred. Să ştiţi, punctul dumneavoastră de vedere mi se pare cel mai just. Vă mulţumesc pentru informaţie.

Şi salutînd-o, am plecat.

5

în ziua următoare în aşa măsură am fost preocupat de cele întîmplate – povestite în capitolele anterioare – încît zadarnic am încercat să lucrez. Trebuind totuşi să fac puţină ordine în haosul de impresii şi gînduri, am apelat, aşa cum mi-e obiceiul, la hîrtie şi creion, aşternînd rîndurile ce urmează:

Au trecut douăzeci şi patru de ore. Nu mai stau la „Pensiunea Mab". M-am „întors" la Botoşani. Dar acum totul e învălmăşit în capul meu. Aveam o „aproape-certitudine" şi doream certitudinea. Din păcate, n-am obţinut-o. Mai rău, am pierdut şi acea „aproape-certitudine". Nu ştiu dacă Luca a fost numai atunci sau este şi acum nebun. Nu ştiu de ce *a omorît-o pe Hionia. „Pensionarii" lui Mab au fiecare cîte o versiune personală. Mab este convinsă că Luca a ucis-o din gelozie. Mari crede că Hionia voia să facă din Luca instrumentul răzbunării sale. Versiunea lui Pepe este şi ea diferită de a celorlalţi. Pepe susţine că Luca voise doar să se descotorosească de Hionia, care îl teroriza. Cît priveşte versiunea Atmetencii, ea este cea mai senzaţională şi mai romantică dintre toate. Luca, ştiind că Hionia are cancer, a omorît-o ca s-o scutească de durerile care trebuiau să apară.*

Patru versiuni total deosebite. Să înnebuneşti, nu alta. Este vreuna adevărată? După părerea lui Octav, poate *una. Poate numai una nu merită calificativul de caraghioasă. Dar care dintre ele? Versiunea Mari? Oare a existat în viaţa Hioniei un oarecare Lulu? Cumva versiuneaPepe? Sau eventual versiunea Atmetencii? Nu ştiu! Dar acum, acum n-ar trebui să mă intereseze ce crede Octav despre cele patru versiuni. Acum trebuie să-mi formez un punct de vedere personal, pornind eventual de la una dintre versiuni. În definitiv, obiectiv vorbind, nici una dintre ele nu pare caraghioasă. Oricare poate fi cea adevărată. Dar întrucît sînt influenţat de*

părerea lui Octav, nu sînt în stare să aleg. Dacă mă gîndesc la firea lui Luca – a adolescentului Luca – aş zice că versiunea Atmetencii este cea mai probabilă. Dar au trecut mulţi ani de cînd Luca nu mai este adolescent. La patruzeci de ani, ştiu eu care i-o fi firea cea adevărată? Viaţa modifică, schimbă firea omului, aşa cum apa solul pe unde îşi face drum să curgă. Dar dacă n-a ucis-o din milă, ştiind-o bolnavă de cancer, atunci de ce a ucis-o? Nu ştiu! Totul este învălmăşit în capul meu şi nu izbutesc cu nici un preţ să fac puţină ordine. Ieri, cînd m-am despărţit de Octav, aveam o aproape certitudine. *Dar oare acum o mai am? Mă îndoiesc. Ieri, cumva eram convins că Luca este nebun sau că a fost nebun atunci cînd a ucis-o pe Hionia. Dar acum? Acum nu mai ştiu. Nu ştiu, dar trebuie să aflu. Fir-ar al naibii să fie, trebuie să aflu adevărul despre Luca Cristogel.*

Trecură zile. Trecură săptămîni. Pe la Octav n-am mai dat. Nici el nu m-a căutat. În ceea ce mă priveşte, l-am evitat în mod deliberat. De ce? Pentru prima dată îmi displăcea că el considerase o necesitate ştiinţifică – în afară de datoria profesională— de a afla dacă Luca este nebun sau numai simulează. Obiectiv vorbind, nu aveam motiv. În definitiv şi ca anchetator şi ca om de ştiinţă este dator să afle adevărul. În cazul lui Luca însă nu eram în stare să fiu obiectiv. Luca nu era pentru mine un necunoscut care făptuise o crimă din motive – după părerea lui Octav – încă necunoscute. Cu Luca fusesem coleg de clasă şi de bancă. Fusesem întrucîtva şi prieteni. Poate că am fi devenit prieteni adevăraţi dacă viaţa nu ne-ar fi despărțit prea repede. (De fapt, ne-a despărţit ticăloşia lui Simoca.) Cînd ne-am despărțit, Luca mi-a făgăduit că îmi va scrie. Nu s-a ținut de cuvînt. Atunci am încercat să aflu ceva despre el de la Simoca. Dar nici el nu ştia mare lucru. Doar atît, că după eliminare se dusese să stea la o rudă undeva într-un oraş din Ardeal. Pînă la urmă, am sfîrşit prin a-l uita. Mi l-a reamintit – ni l-a reamintit – Simoca atunci cînd ne-a povestit în cîrciumă, lăudîndu-se, că-i distrusese viaţa. Abia după ce am aflat motivul adevărat pentru care Luca fusese eliminat din şcoală am ştiut fără nici un dubiu că dacă nu ne-am fi despărțit am fi devenit prieteni

adevăraţi.

Pe urmă, iarăşi am uitat de el, fiindcă viaţa nu a vrut să ne mai încrucişăm drumurile în cei peste douăzeci de ani care trecuseră şi iată că după atîţia ani aflu prin Octav că Luca omorîse o femeie. Deşi fapta lui n-o justifica de fel, totuşi vechea simpatie se redeşteptă. De fapt, nu ştiu dacă ceea ce simţeam pentru el se poate numi simpatie. Era, mai curînd, refuzul de a accepta că Luca – pentru că îmi era imposibil să-l despoi de acele trăsături sufleteşti pe care le descoperisem la el abia după cele aflate de la Simoca – fusese în stare să comită în mod deliberat o crimă. Preferam să-l ştiu nebun şi fiindcă preferam să-l ştiu nebun, îmi displăcea că Octav, îndoindu-se de opinia autorizată a specialiştilor, se încăpăţîna să vadă în Luca un criminal care simulează.

Acesta era motivul pentru care evitam să-l întîlnesc. Dar nu era singurul. Mai exista unul. Pînă a nu mă transforma în „vărul” lui, adică pînă a nu afla părerile contradictorii ale celor de la pensiune, fusesem *aproape* convins că Luca este nebun. După aceea, n-am mai fost chiar atît de sigur. În loc de a obţine o certitudine, pierdusem şi aproape-certitudinea şi pierzîndu-*πύ*o, evitam să-l văd pe Octav, ca nu cumva să-mi dovedească – aducîndu-mi probe de ultimă oră – că Luca simulează.

Şi într-o zi Octav mă căută la telefon.

— Ce s-a întîmplat cu tine? mă întrebă. N-ai mai dat nici un semn de viaţă.

— Am fost mai ocupat ca de obicei, l-am minţit.

— Ca şi mine. Altfel, te căutam eu. Apoi, după o pauză: Acum eşti tot foarte ocupat?

în prima clipă am vrut să mă eschivez, aş zice dintr-un fel de laşitate. Totuşi, pînă la urmă, curiozitatea a fost mai mare.

— Nu prea. De ce?

— Ai putea să treci pe la mine?

— Pot.

— Atunci te aştept.

Octav mă întîmpină în prag. Avea în ochi privirea aceea caracteristică, cînd puteai crede că tot ceea ce vede îl dezamăgeşte. După ce ne-am instalat în fotolii, faţă în faţă, Octav îşi aprinse o ţigară, dar nu pentru că simţea nevoia să fumeze, ci doar fiindcă nu ştia, sau fiindcă îi venea greu să înceapă. Mi-am dat seama că mă chemase ca să-mi vorbească de Luca.

— Ce ai mai aflat în legătură cu Luca? i-am luat-o înainte.

Aşa mi-e firea. Sînt mult mai nerăbdător să aflu lucrurile neplăcute decît pe cele plăcute. În nerăbdarea mea, de multe ori devin chiar imprudent.

— Îţi aminteşti de ultima noastră discuţie? mă întrebă el fără să mă privească.

— În general, am discutat despre Luca. La ce anume te referi? am vrut eu să ştiu.

— Ţii minte, cred, că ţi-am atras atenţia asupra abundenţei de straniu din depoziţia lui Luca. Mi se pare că te-arn sfătuit, la plecare, să reflectezi asupra acestei *probleme,* dacă îmi este permis s-o numesc aşa.

— Exact! M-ai sfătuit să reflectez asupra cantităţii enorme de straniu care există în depoziţia lui Luca.

—Şi?

— Ei bine, am reflectat. Există într-adevăr mult straniu. De altfel, ţi-am mai spus-o.

— Şi mult absurd, mă întrerupse el.

— Mă rog şi absurd. Totuşi, nu am izbutit să mă conving că aceasta constituie dovada că Luca simulează. Dimpotrivă, tocmai abundenţa straniului, a halucinantului, a absurdului dovedeşte că Luca este nebun cu adevărat.

— Aceasta fiindcă n-ai analizat straniul.

— Ce n-am făcut? am întrebat cu îndoială.

— N-ai analizat straniul. Mai exact, elementele straniului.

— Asta ce-o mai fi?

— Nimic altceva decît se înţelege.

— Dar eu nu înţeleg. Te rog, explică-te!

Octav, oftă şi oftă aşa, de parcă se resemna să facă un efort a cărui dificultate îi era cunoscută, fiindcă îl mai făcuse.

— Ultima dată cînd am discutat, ţi-am cerut să faci abstracţie de cazul că Luca ar putea fi nebun. Ei bine, de data asta îţi cer să-ţi închipui că este într-adevăr nebun. De acord?

— Nu este absolut nevoie să-mi închipui.

— Vrei să spui că eşti convins?

— — Convins! Absolut convins nu sînt. Totuşi, îmi place să cred că nu-i în toate minţile.

— Foarte exact ţi-ai tîlcuit simţămîntul. Decît să ştii că a ucis lucid, îţi place să crezi că a făcut-o nebun fiind. Revenind la discuţia noastră, hai să analizăm puţin ipoteza aceasta a nebuniei. Deci, Luca este nebun. Este, în consecinţă, iresponsabil. Tu, adineaori, afirmai că tocmai cantitatea de straniu o dovedeşte. Eu am susţinut exact contrariul. Iată, dar, două puncte de vedere diametral opuse. La o privire, superficială, punctul tău de vedere pare cel just: cantitatea enormă de straniu din depoziţia lui Luca – zici tu— dovedeşte că avem de-a face cu un dezechilibrat, cu un nebun. Luca ucide convins fiind că Hionia este… vampir. Dar, aşa cum ţi-am mai spus, la o asemenea concluzie se ajunge doar în urma unei analize superficiale. Or, pe mine tocmai aceasta m-a şocat. Cantitatea enormă, aglomerarea de straniu m-a şocat şi totodată m-a pus în gardă şi atunci mi-am spus: Ia să analizăm puţin acest conglomerat de straniu. Hai să încercăm a-l descompune în elementele sale componente.

— Şi ai izbutit? nu m-am putut stăpîni să întreb.

— Bineînţeles!

— … Şi rezultatul?

—Ai să-l afli imediat. În prealabil aş vrea să-ţi pun o întrebare. După părerea ta, ideea fixă a unui nebun că femeia pe care o iubeşte a devenit… vampir îl poate împinge la crimă?

— Ba bine că nu!

— De aceeaşi părere sînt şi eu şi acum putem merge mai departe. Deci, aşa cum îţi spuneam, am descompus conglomeratul de straniu în elementele sale componente, care sînt patru la număr. Patru şi toate converg către acelaşi scop: furnizarea de dovezi că Hionia este… vampir şi, în ultimă instanţă, că cel care susţine o asemenea aberaţie nu este în toate minţile.

— — Vrei să spui acum că Luca şi-a „lucrat” nebunia?

— Ce rost are să anticipăm. Mai bine să analizăm pe rînd cele patru elemente. Primul se referă la comportamentul straniu al lui Luca, aşa cum reiese din propriile sale declaraţii. Luca îşi începe depoziţia sa astfel: „Straniul a intrat în viaţa mea în ziua cînd am descoperit «Pensiunea Mab» „. Dar nu-i adevărat. La el straniul a „început” mai dinainte. Stătea într-o cameră mobilată, elegantă, spaţioasă, luminoasă şi cu toate acestea deodată simte că *trebuie* să se mute, deşi nu-i găseşte nici un cusur. Dar asta nu-i totul. El ştie cu anticipaţie că nu se va putea muta decît într-o *anumită cameră,* cu toate că habar nu are cum va arăta. Cînd descoperă „Pensiunea Mab”, abia păşeşte în curte şi deodată se simte privit din spate. Cercetează şi ce descoperă? Că o statuie de îngeraş din grădină se uită la el şi îi rînjeşte. Cuprins de spaimă, ar vrea să plece, dar ceva mai presus de voinţa sa îl îndeamnă să sune la sonerie. Mai departe, deşi camera îl dezgustă, deşi îl îngrozeşte gîndul că va trebui să doarmă în patul în care murise fostul chiriaş, acceptă să rămînă, plătind chiria cu anticipaţie. În prima noapte, în timp ce se dezbracă, are sentimentul că cineva se uită la el, dar nu de afară, ci dinăuntru, cu toate că nu mai este nimeni în cameră. În sfîrşit, se culcă, doarme. Visele lui? Coşmaruri. Un prim coşmar: visează că doarme în pat cu Rudi şi că îl cuprinde răceala morţii pe care i-o transmite cadavrul cu care împarte patul. Al doilea coşmar, care revine noapte de noapte: gîndacul imens pe care, în ciuda faptului că se află agăţat de tavan, îl simte pe piept, greu, strivindu-i-1. Desigur, nu-i de mirare. Nebunii au coşmaruri. În multe cazuri, demenţei îi premerg coşmarurile. De ce ar face Luca excepţie? Doar

la vremea aceea încă nu „era” propriu-zis nebun.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doar nu vei fi vrînd ca un nebun să se comporte logic! am obiectat.

— Cine îţi spune că am o asemenea pretenţie?

— Mi se pare că prin argumentaţia ta încerci să-mi demonstrezi că Luca de la început se comportă ilogic.

— Dimpotrivă!… Dimpotrivă! Ceea ce mi-a atras atenţia de la început a fost o anumită logică în desfăşurarea straniului, a nefirescului, a absurdului.

— O logică a absurdului, am repetat mecanic şi, mărturisesc, o clipă, doar numai o clipă, am avut impresia că Octav îşi bate pur şi simplu joc de mine.

— Ai tot dreptul să te miri. Dar îţi voi demonstra. De fapt, asta şi fac.

— Bine!… Demonstrează!… Te avertizez că pînă acum nu m-ai convins, i-am răspuns vag iritat, poate fiindcă recunoşteam că pe undeva avea un pic dreptate.

— Ştiu. Încă nu te-am convins. De altfel, chiar te rog să nu te laşi uşor convins.

— Poţi să fii sigur că n-am să mă las.

— Foarte bine. Pînă acum am analizat primul element. Ţi-am dat exemple – şi îţi mai pot da destule – care, toate, demonstrează felul ciudat de a se comporta al lui Luca. Cel de-al doilea element priveşte comportamentul nu mai puţin ciudat al celorlalţi chiriaşi din fosta „Pensiune Mab” şi aici vin cu exemple: Mari, cu rîsul ei, cu devoţiunea ei maternă faţă de Pepe. Doctorul, cu vitaminomania lui, senil în acelaşi timp. Pepe, cu monologul său absurd, cu ironiile sale, cu apetitul său pantagruelic, în ciuda puţinătăţii sale fizice. Hionia, cu frumuseţea ei stranie, cu buzele ei permanent umede de parcă ar fi „băut sînge”. Hionia, obsedată că este posibil să moară în orice clipă, din care cauză arde, zi şi noapte, lumînări în oribilele ei sfeşnice de alabastru.

—Spune-mi, mai vrei şi alte argumente?

— Nu!

— Trec atunci la cel de-al treilea element: „Vampirismul" Hioniei. O obsesie a lui Luca? Bine, o obsesie. Dar cum rămîne cu restul pensionarilor? Despre „vampirismul" Hioniei au cunoştinţă şi ceilalţi. Mari cînd află că a închiriat camera îl consideră nebun. Atmeteanca îl sfătuieşte să se mute neîntîrziat cît îi mai stă în putinţă. La masă, cînd Luca întreabă pentru cine e pregătit tacîmul în plus, toţi tresar de parcă în camera alăturată ar fi răsunat o împuşcătură.

Deci, toţi ştiu că Hionia este „vampir". Dar nu numai că ştiu, dar îi sînt complici şi iată-ne ajunşi la cel de-al patrulea element: Complicitatea tuturor. Ei ştiu cu toţii că Hionia este „vampir", ştiu ce îl aşteaptă pe noul chiriaş – adică pe Luca – dar tac. De ce tac? De frica Hioniei. Singurii care îndrăznesc s-o înfrunte într-o formă timidă sînt Atmeteanca şi Pepe. Atmeteanca îl sfătuieşte să plece, fără să aibă curajul să-i mărturisească „primejdia" ce îl ameninţă dacă rămîne. Pepe, într-o formă aparent absurdă, îl avertizează făcînd aluzie, în mai multe rînduri, la „vampirismul" Hioniei. Ascultă doar două dintre avertismentele parabolice ale lui Pepe.

Şi porni magnetofonul:

— Mărilor de sargase au început să le sece izvoarele de sînge. Măi, măi, cît de puţin preţuiesc oamenii transfuziile, în fond, nici pentru mine caltaboşii nu prea au mare preţ. Dar pentru porci, dacă aceştia ar avea conştiinţă că sîngelui lor oamenii le dau o întrebuinţare atît de banală? Pun rămăşag că ar protesta invocînd principiile revoluţiei franceze.

— La drept vorbind, faptul că prinţesa se dă în vînt după cocteilul din sînge de canar şi turturele constituie un atentat la pterofagie. Mă rog, sînt de acord că e *posibil ca o simplă strîngere de mînă să producă moartea cuiva, bineînţeles dacă inelul are un ac otrăvit. Dar e mai scîrbos să omori un om legîndu-l mai întîi şi apoi lipindu-i pe trup o serie de lipitori.*

Octav se ridică şi opri magnetofonul. Cîteva clipe, se uită la mine cu un aer absent, pe urmă mă întreabă:

— Eşti edificat?

— Mărturisesc, Octav, că încă nu ştiu unde vrei să ajungi.

— Chiar nu ştii! se miră el foarte sincer.

— Nu!

— Şi doar e destul de clar. Apoi, după o pauză: Acum, după ce am descompus conglomeratul de straniu în elementele sale componente, să încercăm să-l reconstituim, dar puţin mai altfel. Cum *altfel?* Să căutăm şi să urmărim firul logic existent în desfăşurarea straniului, a absurdului. Adică exact contrariu a ceea ce am făcut noi pînă acuma şi să începem tot cu începutul. De ce se mută Luca de la fosta sa locuinţă? Din proprie iniţiativă? Nu! El este „adus" la pensiune de Hionia. Ascultă următorul dialog dintre ei doi:

— Ce *bine îmi pare că te-ai mutat aici!… Să ştii că eu te-am adus. (Am* simţit că mă înfior, comentează Luca.)

— *Tu, Hionia? Dar, Hionia, ai tu o asemenea putere?*

— *Mi-am dorit, Luca. Mi-am dorit fierbinte.*

Hionia nu recunoaşte deschis că *ea l-a adus.* Ea spune: *Mi-am dorit fierbinte.* Luca dă cuvintelor un înţeles esoteric: Hionia l-a adus nu fiindcă şi-a dorit fierbinte, ci fiindcă are puteri „supranaturale".

Intr-o altă împrejurare, cînd datorită Hioniei *vede ce* se petrece afară, în noapte, fără ca măcar să fie la fereastră, impresionat, înspăimîntat, exclamă: *„Doamne, cine este această Hionia care, ridicînd parcă o cortină nevăzută, mă făcuse să văd aievea ceea ce oamenilor nu le este îngăduit să vadă decît cu ochii închipuirii?"*

Deocamdată el constată puterea ei „supranaturală". Constată că „ea l-a adus". Dar în ce scop, încă nu ştie. Sau, dacă vrei, încă se hrăneşte cu iluzia că Hionia a făcut-o numai fiindcă îl iubeşte. Ce mai constată? Că ceilalţi sînt toţi ciudaţi. (Mai ales Pepe.) Constată că între ei există un fel de complicitate, că ei sînt în posesia unui secret pe care el îl simte plutind în jurul său, dar pe care nu este în stare să-l priceapă. Dar *el* face „descoperiri" nu numai observînd pe ceilalţi. Face descoperiri, observînduse şi în ceea ce îl priveşte. Constată că din zi în zi devine mai palid, constată că slăbeşte mereu,

constată că visul, coşmarul cu gîndacul care, deşi, agăţat de tavan, îi striveşte pieptul, devine din ce în ce mai frecvent. Pe de altă parte, Hionia îl uluieşte şi-l înspăimîntă în şi mai mare măsură, oferindu-i noi dovezi ale „puterii” sale: intră prin uşile încuiate.

… Şi astfel, încet, încet ajunge să înţeleagă teribila, terifianta realitate. Hionia este „vampir”. Victima ei? El. De aceea l-a adus. Soarta lui este pecetluită. Ei da, abia acum i se dezleagă ochii, abia acum înţelege purtarea stranie a celorlalţi. Ei sînt aşa, deoarece cunosc secretul Hioniei. Îl cunosc, dar nu i-l destăinuiesc, fiindcă şi lor li-e frică de ea. O singură dată, chiar în prima seară, Atmeteanca îndrăzneşte să-l sfătuiască să se mute neîntîrziat. De atunci ea şi ceilalţi – cu excepţia lui Pepe – *se* mărginesc să constate efectele „vampirismului” Hioniei şi să aştepte inevitabilul deznodămînt. Cu excepţia lui Pepe. Pepe, tocmai Pepe, nesuferitul Pepe, se dovedeşte cel mai curajos dintre toţi. Divagînd pe chestia gheizerilor pe care i-ar dori transformaţi în izvoare de sînge, sau a domniţei căreia îi place sînge de turturică, el nu face decît să-l avertizeze asupra primejdiei care îl paşte. Acum ochii i s-au deschis şi fiindcă i s-au deschis, o omoară pe Hionia. Sper că ai urmărit cu toată atenţia?

— Bineînţeles.

—Şi?

— Ascultîndu-te, am avut sentimentul că eşti un arheolog.

— Arheolog! se miră Octav.

— Da, un arheolog care a făcut o adevărată risipă de imaginaţie ca să reconstituie, din cîteva fosile numai, o întreagă epocă istorică.

Octav începu să rîdă.

— Crede-mă că te înşeli. Nu eu am făcut risipă de imaginaţie, ci Luca a făcut risipă de imaginaţie ca să potrivească o serie de elemente ale straniului şi absurdului cu un scop bine determinat.

— Cu ce scop anume?

— Ca să înlăture orice dubiu în legătură cu „demenţa” sa. Dar tocmai fiindcă aceste elemente stranii, absurde erau prea bine potrivite, *logic potrivite,* m-au determinat să-l suspectez că simulează

nebunia.

— Vorbeşti aşa de parcă ai avea dovada certă că simulează.

— O am. Dar ascultă mai departe. Îţi spuneam că elementele stranii, absurde din depoziţia sa fiind prea bine potrivite, logic potrivite, mi-au trezit bănuiala că simulează nebunia. Bănuiala, nu certitudinea. Certitudine, mai ales pentru meseria noastră, înseamnă dovezi obiective, palpabile. Or, mie îmi lipseau asemenea dovezi şi apoi ceva mă încurca făcînd imposibilă transformarea suspiciunii în certitudine. Simularea demenţei presupune premeditare. Îmi era greu să cred că toată povestea cu „vampirismul" Hioniei fusese improvizată în timpul interogatoriului. De ce? Totul fusese prea bine gîndit şi pus la punct ca să demonstreze „teza" demenţei. Cu alte cuvinte, eram convins că „teza" fusese lucrată, elaborată în prealabil. Or, dacă aceasta era adevărat, părea de neînţeles că Luca cheltuise atîta energie şi imaginaţie ca să demonstreze, ce? Că este nebun. În loc să găsească un mijloc ingenios de a se sustrage pedepsei. Criminalii cînd premeditează o crimă urmăresc să rămînă necunoscuţi, nu ca să ajungă într-o casă de sănătate.

Iată, dar, motivul, foarte serios, care a făcut imposibilă transformarea suspiciunii în certitudine. Ei bine, află că din acest impas tu m-ai scos.

— Eu?

— Da, tu!

— Nu-mi dau seama în ce fel.

— Prin datele pe care mi le-ai furnizat despre adolescentul Luca Cristogel.

— Zău că nu-mi dă prin minte în ce fel au putut să te ajute acestea.

— Tot ceea ce mi-ai povestit despre el demonstra că încă de pe atunci adolescentul Luca era un interiorizat. Interiorizarea stimulează imaginaţia, fantezia. Dar, trebuie să-ţi mărturisesc, nu de la început am sesizat importanţa celor aflate de la tine. Sesizarea ei a

fost o intuiţie. Fiindcă, trebuie să ştii şi în meseria noastră este nevoie, cîteodată, de intuiţie. Pentru a-mi verifica ipoteza, l-am chemat la un supliment de anchetă, hotărît să mă folosesc de un şiretlic. Anume, să conduc în aşa fel ancheta încît el să-şi închipuie că ştiam despre el mult mai mult decît ştiu în realitate. Dacă am izbutit, ai să te convingi din cele ce urmează.

Şi Octav porni din nou magnetofonul.

Octav: A trecut o săptămînă de cînd nu ai mai fost chemat la anchetă.

Luca: Dumneavoastră trebuie că ştiţi mai bine. Pentru mine, timpul a devenit o noţiune abstractă. Atunci cînd nu mai speri nimic, e bine să te aduni în tine ca să uiţi cea mai implacabilă dintre dimensiuni: timpul.

Octav: În ce fel aş putea să te ajut ca să-ţi uşurez posibilitatea de a te aduna?

(—Aici – îmi explică Octav, vorbind încet şi repede – s-a uitat la mine bănuitor, parcă spre a se convinge dacă nu cumva îmi bat joc de el. Bineînţeles, nu-mi băteam joţ şi nu întîmplător— ai să-ţi dai seama de ce – îi pusesem întrebarea.)

Luca: Chiar aş fi curios să ştiu în ce fel credeţi că aţi putea să mă ajutaţi.

Octav: Oamenii— aceia care au bineînţeles această facultate— se pot aduna în ei în mai multe feluri, în funcţie de temperament, de structură psihică etc. De pildă, un mistic se poate aduna în el prin rugăciune. Un filozof, prin meditaţie. Dumneata, după părerea mea, cred că te-ai putea aduna mai uşor înăuntrul dumitale dacă ai avea la dispoziţie creion şi hîrtie.

Luca: Creion şi hîrtie?

(— Să ştii, a repetat cuvintele numai ca să cîştige timp. S-a uitat la mine cercetător şi, aş zice, aproape cu frică.)

Octav: Nu te-ar interesa? Mă gîndeam că dumneata, care ai scris cîndva poezii, prin intermediul hîrtiei şi creionului, ai putea să te interiorizezi, adică să te aduni, ca să folosesc termenul dumitale. În

cazul cînd acesta nu te interesează poate ai prefera să citeşti?

(— Ei bine, trebuie să ştii, încă de la primele cuvinte a început să se gîrbovească şi să mă privească, aş zice, cu nişte ochi care mă pîndeau. Mi-a răspuns cu întîrziere şi cu o voce dogită.)

Luca: Să citesc da, nu mi-ar displăcea.

Octav: Ce anume ţi-ar plăcea să citeşti? Dar stai, să vedem dacă am să ghicesc. Presupun că îţi place foarte mult literatura fantastică. Nu-i aşa că-ţi place?

Luca: (!)

Octav: Aş putea să-ţi dau să citeşti ceva de Gustav Meyrink sau de Hans Heinz Ewers. Preferi poate pe Henri de Regnier sau Edgar Poe?

Luca: Ce ştiţi despre mine?

Octav: Grozavă fantezie la aceşti autori de literatură fantastică. Nu? Sînt sigur că ai citit „Păianjenul" lui Hans Heinz Ewers. Îţi mai aminteşti de „Călugăriţa rea" a lui Karl Hans Strobel?

Luca: Ce ştiţi despre mine? Ce ştiţi?

Octav: Mai curînd ar trebui să mă întrebi ce nu ştiu despre dumneata.

Luca: Nu mă interesează ce nu ştiţi. Spuneţi-mi ce ştiţi despre mine?

(— Iţi dai seama? Voia să afle ce ştiu despre el ca să se hotărască dacă este cazul să mai lupte sau nu. Nu-i puteam face pe plac, pentru că ştiam totuşi foarte puţin. Cînd dovezile lipsesc, dar nu ai nici un dubiu asupra vinovăţiei celui pe care îl anchetezi, dacă vrei să-l faci să cedeze, să-şi recunoască vina, trebuie să foloseşti „întrebări de detecţie" şi dacă, folosind asemenea întrebări, nu-l slăbeşti o clipă din ochi, este imposibil să nu sesizezi atunci cînd, detectînd, te-ai apropiat de „zona sensibilă". Printr-o tresărire, printr-o clipire a ochilor, printr-un gest involuntar, cel în cauză se trădează. Unii se prind de la început şi mărturisesc totul dintr-odată. Intrebîndu-l pe Luca dacă nu vrea să citească din scriitorii fantastici ca, de pildă, Gustav Meyrink, Hans Heinz Ewers sau Henri de Regnier, nu făcusem altceva decît să detectez şi detectînd astfel, începusem să „pipăi"

zona sensibilă. Ca să-l determin să vorbească, trebuia să detectez mai înăuntrul „zonei". Cum? Făcându-l să creadă în continuare că ştiu multe despre el. Eram convins că pînă la urmă va capitula. Trebuie să-ţi mărturisesc că punînd întrebarea care urmează nici nu mi-a trecut prin minte că va avea ca efect detectarea chiar în centrul zonei sensibile.)

Octav: Iţi spune ceva numele: Vasile Simoca?

Luca: Atunci… atunci înseamnă că ştiţi totul.

Am auzit un zgomot greu de definit pe care îl înregistrase banda, pe urmă, fiindcă banda continuă să se deruleze fără ca să înregistreze ceva. Octav o întrerupse.

— Sînt sigur că nu ghiceşti ce s-a întîmplat.

— Nu!

— Luca a leşinat. Atît de puternic a fost şocul. Ajutîndu-l să-şi revină, încercam să înţeleg ce se întîmplase. Mai întîi, întrebarea mea: „îţi spune ceva numele: Vasile Simoca?" Pe urmă, răspunsul lui Luca: „Atunci… atunci înseamnă că ştiţi totul" şi imediat reacţia: leşinul. Ce concluzie trebuia să trag? Numai una singură: că în drama ce se consumase cel de-al treilea personaj era Simoca. Desigur, presupuneri se puteau face şi încă o mulţime. M-am ferit, am avut răbdare să aştept să aflu adevărul de la el. Nu mai aveam nici o îndoială că renunţase să mai lupte.

Cînd Luca şi-a revenit, mi-a cerut apă. A băut două pahare pline pe nerăsuflate. Era calm, ochii săi trădau un fel de deznădăjduită resemnare.

— Te simţi mai bine? l-am întrebat.

— Da!

— Crezi că putem continua?

— Dacă ştiţi totul… Nu mai are rost să tac.

Se îndreptă de umeri, oftă, îşi privi mîinile, după care şi le înfundă adînc în buzunare parcă spre a şi le ascunde. Apoi, aţintindu-şi privirea asupra comutatorului, începu să vorbească.

Octav porni din nou magnetofonul. Am auzit vocea lui Luca parcă un pic răguşită. Parcă. În orice caz, suna obosită, tare obosită.

Luca: De la început vreau să fac o precizare. Nu sînt nebun. N-am fost nebun nici atunci cînd am omorît, decît doar dacă o întunecime a minţii de o clipă se poate numi nebunie. De fapt, nu fac decît să repet ceea ce am susţinut şi pînă acum. Cu toate acestea, nu-i acelaşi lucru. Am susţinut că nu sînt nebun pentru a vă face să credeţi că m-am smintit. (Un dement nu afirmă despre sine că e nebun. Dacă o face înseamnă că-i sănătos.) Desigur, ai putea crede că am încercat să simulez nebunia ca să scap de sancţiune. Nu-i adevărat. Pentru o faptă ca a mea, ispăşirea înseamnă o favoare. Alta este cauza. Impunîndu-mi să aleg între mărturisirea adevărată şi casa de nebuni, am optat pentru aceasta din urmă. Dar dumneavoastră aţi aflat ceea ce eu am vrut să ascund. Poate de la Simoca? De la el aţi aflat?

— Nu are importanţă, i-am replicat.

— În definitiv, asta e meseria dumneavoastră, să aflaţi. Nu înţeleg de ce îmi mai cereţi să-mi despoi sufletul în faţa dumneavoastră. Esenţialul doar îl cunoaşteţi.

— Trebuie.

— Înţeleg. Trebuie să existe la dosar declaraţia mea. Fie. N-am să vă mai ascund nimic. Încep cu începutul. Cu anii de şcoală. La internatul unde am fost coleg cu Simoca. Dacă vreţi să ştiţi, nici unul dintre colegii mei nu a bănuit firea mea adevărată şi nu din vina lor. Eu nu le-am dat voie să afle. Dumneavoastră nu ştiţi ce înseamnă pentru un băiat să-i fie ruşine de mama lui, dar în acelaşi timp s-o adore. Îmi era permanent teamă ca nu cumva ei să afle adevărul despre ea. Din cauza aceasta comportamentul meu, proiectarea mea în afară nu a fost de natură să cîştige simpatia, prietenia, dragostea celor din jur. Ştiţi de cînd îl cunosc pe Simoca?

Octav: Din perioada la care te referi. Eraţi concetăţeni şi colegi de clasă.

Luca: Atunci mai mult ca sigur că ştiţi de ce mi-era ruşine de mama şi de ce tremuram de teamă şi ruşine să nu afle ceilalţi colegi.

Octav: Da!

Luca: Dacă ştiţi, înseamnă că de acum încolo îmi va fi mai uşor să vorbesc. Simoca a fost singurul din toată şcoala care cunoştea secretul meu. Terorizîndu-mă că-l va divulga, a făcut din mine sclavul său. Dar făcînd din mine sclavul său, am pierdut stima colegilor mei. Cei mai mulţi m-au dispreţuit. Ceilalţi m-au ignorat. Nici unul nu m-a iubit. Poate unii m-au compătimit. Am cunoscut ce înseamnă singurătatea şi am supt, zilnic, din ţîţa ei de la o vîrstă cînd, în mod obişnuit, băieţii încă nu apucă să ia cunoştinţă de existenţa ei. Poate tocmai de aceea am fost atît de însetat după dragoste. Să dau şi să primesc dragoste. Dar din cauza felului meu de a fi, disimulatoriu, fără voia mea, nimeni nu s-a obosit să mă iubească. În schimb, la şaisprezece ani, m-am îndrăgostit de o fată. Am iubit-o fără a spera în reciprocitate. Am iubit-o cu toată disperarea născută din nevoia de a oferi dragoste. Pe fata de care mă îndrăgostisem o puteam vedea în fiecare zi. Era fata administratorului, care locuia în incinta internatului. O vedeam cînd pleca sau cînd se întorcea de la şcoală, o vedeam cînd apărea la fereastră sau cînd ieşea în grădină să stropească cele cîteva straturi cu flori. O chema Oana şi era frumoasă. Sau poate mi se părea mie atunci că este mai frumoasă decît toate celelalte fete. O iubeam cu tot idealismul vîrstei şi, prea timid, mă mulţumeam s-o pot vedea. O iubeam atît de fără măsură şi eram atît de fericit, că, în sfîrşit, nevoia imperioasă de dragoste fecundase, încît, dintr-un fel de generozitate, pînă şi ura împotriva lui Simoca se subţiase. Fiindcă pe el îl uram. II uram fiindcă el cunoştea meseria ruşinoasă a mamei mele, îl uram fiindcă făcuse din mine sclavul său, îl uram fiindcă de cîte ori se uita la mine mă privea într-un anumit fel complice şi batjocoritor şi cu toate acestea, atunci cînd am început s-o iubesc pe Oana, pînă şi ura împotriva lui a devenit bicisnică. Ca un fagure îmi era sufletul plin de dragoste, nu mai încăpea în el ura şi tocmai atunci… Ciudat cum se împletesc destinele unor oameni, ca lianele. Ca lianele s-au împletit destinele noastre: al meu şi al lui Simoca.

Pentru mine, Oana era frumoasă şi pură. Poate că tocmai

meseria mamei m-afăcut să tînjesc după puritate. Vulgaritatea, trivialitatea îmi încrîncenau carnea, îmi violentau sufletul şi într-un internat— cel puţin în anii aceiaera multă vulgaritate, multă trivialitate. Cast, chinuit de nostalgia purităţii, mi-o închipuiam pe Oana la fel de castă. Aş fi preferat să mor mai curînd decît să aflu că mă înşelam. Dar, de fapt, nici nu-mi trecea aşa ceva prin minte. Nu, gînduri urîte nu aveam pentru ea. Gîndurile mele erau salbe, erau coliere, erau brăţări şi inele, erau podoabe invizibile cu care împodobeam frumuseţea ei blondă. Asta pînă într-o zi. Pînă în ziua cînd micul meu cer de cristal s-a prăbuşit şi n-au mai rămas decît cioburi. Din cauza lui Simoca. Eu o iubeam pe Oana închipuindu-mi-o castă şi pură, dar ea purta în pîntece un copil, copilul lui Simoca. O lovitură de baros omoară. Mie mi-a trebuit o asemenea lovitură de baros ca să mă dezmeticesc. M-am dezmeticit, ca suferinţa să fie şi mai mare. Dar asta n-a fost totul. Simoca mi-a cerut să iau asupra mea vina, dacă nu voiam să destăinuie clasei meseria ruşinoasă a mamei mele. Am fost nevoit să accept. Am declarat verbal şi în scris, la cancelarie, că folosind forţa am violat-o pe Oana. De fapt, n-am făcut decît să repet lecţia care mă învăţase Simoca. După o săptămînă, am părăsit internatul, eliminat fără ca vreunul dintre colegii mei să cunoască adevărul.

Octav: Pînă la urmă, colegii dumitale au aflat adevărul. Poţi să fii sigur că toţi au calificat fapta lui Simoca drept o mare ticăloşie.

Luca: O mare ticăloşie, spuneţi? De fapt, nu cunosc alt cuvînt mai potrivit. Asta se întîmplă deseori. Deseori am sentimentul că limbajul este neputincios să exprime stările de conştiinţă şi e normal. Omenirea n-a dat ascultare îndemnului lui Socrate: Cunoaşte-te pe tine însuţi! Ea a fost mai interesată să cunoască lumea din afară. Lumea din afară i-a apărut atît de extraordinară şi de minunată, încît nu i-a liiai rămas timp şi nici n-a prea interesat-o să se aplece şi asupra sa însăşi. Cînd a început s-o facă, mai ales în această a doua jumătate a secolului, a constatat, cu surprindere, că în vocabularul său existau puţine cuvinte prin intermediul cărora să

poată denumi şi explica tot ceea ce descoperea, cu uimire, în adîncul fiinţei sale.

Dar nu despre asta este vorba, ci despre Simoca. Aţi calificat fapta lui drept o mare ticăloşie. Dar fapta ei? Cînd Oana, la propunerea lui Simoca, s-a învoit să arunce vina asupra mea, nici măcar nu ştia cum arăt la faţă. Avea şi ea şaisprezece ani. O crezusem pură şi castă. Descopeream, cu disperare şi cumplită suferinţă, că nu era mai puţin ticăloasă decît Simoca.

Nu are rost să vă relatez ce s-a întîmplat cu mine în anii imediat următori. E suficient să aflaţi că nu m-am dat la fund. Am fost eliminat din toate şcolile, dar nu mi s-a luat dreptul să mă prezint la examene, ca elev particular. Aşa am terminat liceul. După bacalaureat m-am înscris la Facultatea de ştiinţe naturale. În centrul acela universitar mai dăinuiau unele anacronisme, de origine feudală, specifice universităţilor germane. Dueluri, puzderie de asociaţii studenţeşti, serenade, serate săptămînale, chefuri năprasnice în cîte o cîrciumă de subsol. Am ales centrul acela universitar în speranţa că acolo nu mă voi întîlni cu vreunul dintre foştii mei colegi de la liceul internat. Vă spuneam că întîmplarea face adesea ca destinele unor oameni să se împletească asemenea lianelor. Gîndiţi-vă ce fatalitate. Tocmai în oraşul acela s-a găsit Simoca să vină să urmeze Facultatea de drept.

În unele din multele asociaţii studenţeşti practicarea duelului era obligatorie. Pe membrii unei asemenea asociaţii îi cunoşteai după tăieturile de pe faţă şi la fel ca în vechile oraşe germane, trecerea cea mai mare la fete o aveau studenţii cu cele mai multe tăieturi de sabie pe faţă. Excepţie făcea Simoca. Simoca în scurt timp ajunsese cel mai temut duelgiu. În nenumăratele menzuri pe care le susţinuse scăpase fără nici o zgîrietură, în timp ce adversarii săi trebuiseră cu toţii să părăsească terenul cel puţin cu o tăietură. Datorită răsunătoarelor sale victorii, numai după un an deveni „senior”, cu alte cuvinte conducătorul suprem al asociaţiei.

Trecură astfel doi ani, în care timp, evitînd să-l întîlnesc, o dată

nu s-a întîmplat ca soarta să ne pună faţă în faţă. De altfel, lucru aproape normal, deoarece facultatea pe care o urmam nu se afla în clădirea centrală a universităţii. Singurul loc comun unde ne-am fi putut întîlni era biblioteca. Dar sînt sigur că Simoca a terminat facultatea fără ca să-i fi trecut măcar o singură dată pragul.

În cel de-al treilea an de facultate, mi s-a propus – şi socotindu-mă foarte onorat am acceptat – să devin conducătorul asociaţiei din care făceam parte. Dar iată că, în ajunul zilei cînd trebuia să aibă loc alegerea mea, mi s-a adus la cunoştinţă că, din anumite motive, care ţineau de morală, nu eram indicat să reprezint asociaţia, iar numai după o săptămînă am fost şters din rîndurile membrilor.

Am aflat curînd după aceea că Simoca, într-o scrisoare confidenţială adresată preşedintelui de onoare,. Divulgase meseria ruşinoasă a mamei mele… Şi eu care crezusem tot timpul că el nu luase la cunoştinţă de existenţa mea printre studenţi.

Am părăsit oraşul imediat şi de ruşine nici la examenele de sfîrşit de an nu m-am prezentat. Am pierdut aşadar anul. Toamna, m-am mutat la Iaşi. Acolo mi-am luat licenţa.

Şi iarăşi au trecut ani… Ani ca vacile din visul faraonului tîlcuit de legendarul Iosif. În aceşti ani nu am mai fost chiar atît de singur. Am avut amici, dar nu prieteni. Ba nu, am avut unul, pe front, pe care însă un proiectil de artilerie l-a rupt în două. Au trecut şi femei prin viaţa mea. Dar pe nici una n-am iubit-o cu adevărat. Am crezut că Oana secase în mine izvoarele dragostei. Dar mă înşelam. Am cunoscut-o şi am iubit-o pe Hionia cum am văzut-o. Cînd am iubit-o pe Oana aveam şaisprezece ani. Am început s-o iubesc pe Hionia la patruzeci. Desigur, la şaisprezece ani nu poţi iubi atît de profund ca la patruzeci. În schimb, mai poţi crede în puritate ca la şaisprezece, mai ales dacă te numeşti Luca Cristogel. Să nu credeţi că frumuseţea Hioniei a fost demonică, aşa cum intenţionat v-am descris-o. La florărie, printre florile ei, Hionia părea că este ea însăşi o floare suavă, castă şi pură, plămădită din carne şi sînge. Hionia nu avea

părul negru, buzele nu-i erau roşii şi umede de parcă şi le-ar fi muiat în sînge, Hionia nu era bolnavă de inimă. Hionia era blondă ca o Julietă şi sănătoasă ca o amazoană. Nu-i adevărat că bătrînii se temeau de ea, nu-i adevărat că groaza punea stăpînire pe mine atunci cînd îmi trecea pragul luminîndu-şi calea cu cele două sfeşnice de alabastru. (De fapt, sfeşnicele nici nu există.) Nu-i adevărat că am ajuns la pensiune fiindcă m-a adus acolo, prin puterea ei supranaturală, Hionia. Toate aceste absurdităţi le-am debitat ca să mă credeţi nebun. În realitate, m-am mutat acolo, la propunerea Hioniei, într-o cameră, cum desigur aţi putut constata, agreabilă. E drept, cu o lună în urmă, murise în ea un om. Dar oare există măcar o singură casă veche în ale cărei odăi să nu fi murit cineva? Şi apoi, pe front am văzut prea mulţi oameni murind în jurul meu ca să-mi mai fie frică să dorm într-un pat în care se sfîrşise, abia cu o lună în urmă, un oarecare Rudi.

M-am mutat fără nici o ezitare, ca să fiu aproape de Hionia, pe care o iubeam la patruzeci de ani cu frenezia, entuziasmul şi candorile unui tînăr de douăzeci. Cînd iubeşti astfel, nu pretinzi reciprocitate. Cum să vă explic? Faptul că o iubeam fără limite îmi era suficient. Trăiam un sentiment care îşi era sieşi de ajuns. De altfel, nu aveam motiv să cred că Hionia nu mă iubeşte şi ea. Nu a ei fusese ideea să mă mut la pensiune ca să fim unul lîngă altul? Nu ea îmi spusese că sînt singurul bărbat care o poate face fericită? Şi apoi, de cîte ori, de cîte ori, stînd ghemuită la pieptul meu, nu mi-a spus: „Ştii, Luca, dragul meu, aş prefera mai curînd să mor decît să mă găsesc în situaţia de a te face să suferi”.

Hionia mă iubea şi conştiinţa că de data aceasta nu dădeam numai, ci şi primeam mă făcea să fiu fericit. Dar a venit ziua aceea. Blestemată zi. O zi cu cer murdar, cu frunze murind resemnate şi fără glorie. Nu ştiu ce am căutat pe strada aceea. O stradă pe lîngă mănăstirea Caşin. O stradă liniştită, cu case-vile, cu grădini şi garaje, o stradă cu o anumită demnitate un pic arogantă. Ce am căutat pe strada aceea nu ştiu. Dacă aş fi superstiţios, aş exclama:

fatalitatea! Dar nu sînt.

Hionia îmi spusese că are şedinţă şi că se va întoarce acasă probabil tîrziu. Tocmai în după-amiaza aceea eram liber. Fără Hionia, o după-amiază liberă devenea tristă. Neavînd altceva mai bun de făcut, am ieşit să mă plimb. Aşa am ajuns pe strada aceea. Pe Hionia am recunoscut-o de departe. Ascunsă după tulpina groasă a unui platan, supraveghea intrarea unei case de peste drum. Avea un fel de uimire dureroasă în pupile şi în colţul gurii se pliase un rid de plîns abia stăpînit. Cu toate că nu era frig, umerii i se înfiorau, iar buzele îi tremurau. Mereu îşi muta greutatea trupului de pe un picior pe celălalt. Am văzut două lacrimi lunecînd pe obrajii palizi şi pierzîndu-se în gulerul ridicat al pardesiului.

M-am ascuns şi eu înapoia unui platan, mai înainte de a mă observa, aşteptînd să văd ce se va întîmpla. Amurgul cenuşiu şi murdar începuse să se lase. Un cîine se porni să latre, cu pauze lungi, a plictiseală. Un vîrtej trecu de-a buşilea, ducînd cu el frunze uscate şi bucăţi de hîrtie. Prea devreme becurile felinarelor de pe stradă se aprinseră. La lumina lor am văzut-o pe Hionia tresărind, ascunzindu-se mai bine înapoia platanului şi am ştiut atunci că aşteptarea ei, aşteptarea mea, aşteptarea noastră luase sfîrşit.

Din casa de peste drum am văzut ieşind un bărbat însoţit de o femeie. Bărbatul îşi petrecuse braţul pe după mijlocul ei şi aşa, lipiţi unul de altul, au pornit spre colţul străzii. Hionia i-a lăsat să se îndepărteze, apoi s-a luat după ei. Am plecat şi eu pe urma ei. Hionia mergea ca o lunatică. Nu vedea, nu avea ochi decît pentru perechea din faţă. Din cînd în cînd, vedeam cum i se cutremură umerii. Hionia mergea şi plîngea. Există dureri atît de mari, încît nu le simţi decît mai tîrziu. Pe front, cînd am fost rănit, durerea am simţit-o abia după un sfert de oră. La fel mi se întîmpla şi acum. Nu simţeam nimic, nimic, de parcă aş fi fost un copac uscat, de parcă Hionia nu ar fi fost Hionia, de parcă ea nu ar fi fost în tot timpul de cînd o cunoscusem pentru mine ciutura cu apă neîncepută a existenţei mele însetate de dragoste şi bîntuite de coşmarurile

singurătăţii. Nu era în mine decît curiozitate. Curiozitatea de a şti cine este bărbatul din pricina căruia Hionia era nefericită. De aceea, atunci cînd ea, pesemne nemaiavînd putere să continue urmărirea, se urcă într-un taxi, eu am continuat să mă ţin după ei. Mergeau agale, flecăreau şi din cînd în cînd femeia rîdea amuzată de cele ce-i spunea însoţitorul ei. Au mers pe jos mai bine de jumătate de oră. S-au oprit la o staţie de autobuz. Acum mi se ivea prilejul să-i văd la faţă pe amîndoi. Cînd m-am apropiat, am recunoscut bărbatul. Era Simoca. În primele clipe am crezut că mă voi prăbuşi. Poate chiar m-am clătinat. Dar mi-am învins slăbiciunea şi am făcut calea întoarsă mai înainte să mă recunoască şi el.

Am mers pe străzi ca un apucat, absent la tot ceea ce se întîmpla în jurul meu. Mă grăbeam, absolut în mod inutil şi mereu murmuram: Hionia!… Simoca!… Hionia!… Simoca!… Parcă o limbă de clopot lovea alternativ cînd tîmpla dreaptă – Hionia – cînd tîmpla stîngă – Simoca. Mereu… mereu… Nu ştiu cît timp.

Cînd abia îmi mai puteam tîrî picioarele, am intrat într-un bufet. Am cerut coniac. Cît timp am stat acolo, am băut numai coniac. Voiam să mă îmbăt, dar nu izbuteam. Prea era încrîncenată în mine durerea, disperarea. Hionia era departe, poate acasă, dar eu o vedeam lîngă mine. De fapt, îi vedeam doar umerii pe care plînsul îi cutremura din cînd în cînd. Hionia plîngea deznădăjduită, fiindcă Simoca o înşela cu altă femeie. Hionia îl iubea pe Simoca, de vreme ce suferea atîta fiindcă el o înşelase. Dar pe mine?

„Dumnezeule, oare ce însemn eu în viaţa Hioniei? 1', m-am întrebat. M-am întrebat, dar răspunsul n-a venit.

Tîrziu, am plecat. În ciuda cantităţii enorme de coniac pe care o băusem, eram lucid. De altfel şi răcoarea nopţii m-a mai înviorat. Cînd am ajuns la pensiune, în camera Hioniei mai era încă lumină. Lumina veiozei. Am bătut încet la uşă şi am intrat. Hionia stătea într-un fotoliu, în faţa ferestrei deschise şi privea afară, noaptea. Era palidă. Niciodată n-o văzusem aşa de palidă.

— Bună seara, Hionia.

— Te-ai întors! Atît de tîrziu, mă mustră ea.

— Iartă-mă, Hionia.

— Te-am aşteptat, dragul meu.

Hionia m-a aşteptat! Sufletul meu nu murise. Sufletul meu începu să palpite ca o inimă. Nu era primăvară, totuşi încolţiră muguri: speranţa, pîinea cea de toate zilele a sufletului.

— M-ai aşteptat, într-adevăr? De ce m-ai aşteptat, Hionia?

— Eram îngrijorată. Niciodată nu s-a întîmplat să întîrzii atîta. Haide, vino şi stai lîngă mine.

M-am aşezat jos, pe covor. M-a mîngîiat pe păr şi m-a silit să-mi culc capul în poala ei. Pe urmă, a continuat să mă mîngîie.

— Ce tare miroşi a băutură! Nu cumva te-ai îmbătat, Luca?

— M-am întîlnit cu un prieten, cu un prieten vechi şi ne-am încurcat la un coniac. Dar, să ştii, nu sînt beat.

Puţin camera se învîrtea cu mine, dar eram foarte lucid. Hionia mă mîngîia pe păr, pe obraz. Mă mîngîia, dar cu gîndul în altă parte. Palma Hioniei era caldă, catifelată. Cu palma ei caldă şi catifelată îl mîngîiase şi pe Simoca. Pe Simoca! Dumnezeule, tocmai pe Simoca. Din cîţi bărbaţi existau în oraş, tocmai pe el. M-am uitat pe furiş la ea. În aparenţă, privirea ei era visătoare. Dar dincolo, mai adînc, se zbuciumau valurile disperării. O clipă, numai o clipă, mi-a fost milă de ea. O clipă şi numai o singură dată mi-am zis: „Biata Hionia, cît de mult suferă!” Pe urmă, am urît-o. Poate numai o clipă.

. – Ce se întîmplă cu tine, Hionia?

Hionia tresări, pe urmă, imediat, cu tonul cel mai natural:

— Nimic, dragul meu. Mă doare numai capul, un pic.

— Asta e tot?

— Ce altceva ar putea să fie?

—… şi şedinţa? Cum a fost şedinţa?

— Plictisitoare, ca mai toate şedinţele.

— A durat mult?

— Pînă pe la opt.

— Şi pe urmă ce-ai făcut?

— Ce crezi că aş fi putut face? M-am întors acasă şi te-am aşteptat.

— Vai de mine! De la orele opt şi jumătate mă aştepţi, Hionia? m-am prefăcut eu că mă mir.

— Ce importanţă are! Tu de cîte ori m-ai aşteptat cînd am întîrziat.

Intr-adevăr, pînă în seara aceea, eu fusesem acela care totdeauna trebuise să aştepte. Era pentru prima dată cînd şi ea aşteptase. Mă *aşteptase!… Cum* mai minţea!… Cu cîtă naturaleţe… Ea care spusese: „Ştii, Luca, dragul meu, aş prefera mai curînd să mor decît să mă găsesc în situaţia de a te face să suferi vreodată”. Cum mă mai minţise! Cu naturaleţe, firesc, atît de firesc, încît de fiecare dată simţisem că mi se topeşte sufletul de fericire. Acum, mă minţea cu aceeaşi naturaleţe. Numai că acum nu mi se mai topea sufletul de fericire. Acum mi-l pîrjolea disperarea şi casa se învîrtea, se învîrtea cu mine, cu Hionia. Eram parcă într-un carusel. Mi-am ferit capul de mîngîierea palmei ei fierbinţi şi catifelate şi, privind-o în ochi, am întrebat-o:

— Hionia, suferi mult că Simoca te înşală cu altă femeie?

N-am vrut să spun asta. Dar cuvintele mi-au scăpat involuntar de pe buze. Hionia s-a făcut palidă, a început să tremure, să mă privească precum o nebună, pe urmă ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Luca, dragul meu, să nu mă crezi chiar atît de ticăloasă. Dacă ai şti!… Dacă ai şti!…

„Luca, dragul meu…” Aşa spusese Hionia. Cum mă mai dureau cuvintele acestea. Cum mă mai dureau cuvintele ei şi cu toate^ acestea, era în mine o nevoie imperioasă de a mă mistifica. În disperarea mea jalnică eram gata să accept o explicaţie, oricare, oricît de puţin credibilă.

— Ce să ştiu, Hionia? am întrebat în speranţa că va urma explicaţia salvatoare.

— Adevărul, Luca, numai adevărul.

„Dar eu nu vreau să cunosc adevărul, Hionia. Spune-mi o

minciună, una plauzibilă şi te voi crede”, m-am răstit la ea, dar numai în gînd, fiindcă buzele refuzau să pronunţe asemenea cuvinte. Tare, altele au fost cuvintele pe care le-am rostit:

— Poţi tu, Hionia, spune adevărul, după ce buzele tale s-au învăţat să rostească minciuna cu atîta naturaleţe?

— Pot, Luca. Îţi jur că îţi voi spune numai adevărul. Acum, cînd totul s-a sfîrşit între noi, trebuie să afli adevărul. Pe el l-am cunoscut înaintea ta. Sînt doi ani de atunci. M-am îndrăgostit de el ca o nebună, cu toate că îmi dădeam seama că pentru el nu sînt decît una dintre multele lui aventuri. Un an de zile mi-a fost credincios. Pe urmă ne-am despărţit, fiindcă el mi-a cerut-o. Dar eu n-am încetat să-l iubesc. Din cînd în cînd, mă chema cu telefonul şi eu mă duceam ca o proastă. Mă duceam şi eram fericită că îşi aduce aminte de mine. Într-o zi, te-am cunoscut pe tine. Erai atît de bun, atît de altfel decît el, decît ceilalţi bărbaţi, încît mi-ai devenit drag. Mă simţeam fericită că, în sfîrşit, sînt şi eu iubită cu adevărat. Eram convinsă că tu mă vei vindeca. Începusem să ţin la tine mult. Asta pînă într-o zi, cînd din nou şi-a adus aminte de mine şi m-a chemat la el. Nu m-am dus. Pentru prima dată am rezistat. Am putut rezista, fiindcă începusem să ţin la tine, Luca. Mă crezi?

— Spune mai departe! m-am răstit la ea şi m-am aşezat pe scaun, fiindcă acum caruselul se învîrtea atît de vertiginos, încît, dacă aş mai fi rămas în picioare sigur m-aş fi prăbuşit.

— Asta s-a întîmplat acum două săptămîni. În ziua următoare a venit să mă caute la florărie. A fost drăguţ, a fost insinuant. A recunoscut, spăşit, că s-a purtat urît, dar m-a conjurat să-l cred că n-are nici o vină, deoarece din cînd în cînd îl apucă un fel de amoc. „Dintre toate femeile pe care le-am cunoscut – mi-a spus el – numai pe tine te-am iubit cu adevărat şi ca să ţi-o dovedesc, sînt gata să mă însor cu tine”. Luca, dragul meu, nu vreau să te mint. Pină în ziua aceea crezusem că nu-l mai iubesc. Dar cînd l-am auzit vorbind, cînd am văzut că ochii lui mă priveau rugător, mi-am dat seama că încă îl mai iubeam. Pe de altă parte, îmi erai şi tu drag şi nu voiam

să suferi din cauza mea.

— Iţi era milă de mine, Hionia!

— Îmi erai drag, Luca.

— Îţi era milă de mine, Hionia, am insistat, convins fiind că ceea ce numea ea dragoste era, de fapt, o picătură de ploaie într-o mare de milă.

— Poate şi milă, Luca. Dar fiindcă îmi erai drag, i-am cerut un răgaz ca să mă pot hotărî. El a fost de acord, dar a insistat să luăm masa împreună. Nu am fost în stare să-l refuz şi nici să-i rezist cînd m-a invitat acasă la el. Înainte de a ne despărţi, m-a întrebat: „Tot mai ai nevoie de un termen ca să te poţi hotărî?” „Tot!”, i-am răspuns. „Bine! Peste trei zile am să trec pe la florărie ca să-mi dai răspunsul. Aşteaptă-mă”. L-am aşteptat, dar n-a mai venit.

—L-ai aşteptat ca să-i dai răspunsul, Hionia? am întrebat-o cu teama cu care un bolnav vrea să cunoască diagnosticul bolii de care suferă.

— Da, ca să-i dau răspunsul.

— Şi ce răspuns voiai să-i dai?

■— Luca, ţi-am făgăduit să-ţi spun adevărul, numai adevărul. Pînă acum asta am făcut. Nu ţi-l voi ascunde nici de acum încolo. Îmi erai drag, Luca, dar pe el îl iubeam, încă îl iubeam. Dacă se întîmpla să mă caute mai tîrziu, peste un an, cred că ătunci aş fi fost în stare să-i rezist. Fiindcă pînă într-un an te-aş fi iubit pe tine tot aşa de mult cum îl iubesc pe el.

— Vrei să spui, Hionia, că l-ai aşteptat ca să-i spui că te-ai hotărît să te întorci la el?

— Da, Luca! Iartă-mă, dar ai vrut să cunoşti numai adevărul.

— Adevărul, Hionia, numai adevărul şi în gînd:

„Minciuni, Hionia! Nu de adevăr am avut nevoie, ci de o minciună plauzibilă1’.

— Dar n-a mai venit şi eu atunci, în loc să mă bucur, am suferit. Am fost geloasă. Dar am continuat să-l aştept. Zilele au trecut, una după alta şi astăzi am făcut ceva de care mi-e ruşine. L-am pîndit şi

l-am văzut cu o altă femeie.

— Ştiu, Hionia. Am fost de faţă. Dar numai din întîmplare.

— Dar voi de unde vă cunoaşteţi? m-a întrebat ea.

— De unde ştii că ne cunoaştem?

— El mi-a spus.

— Nu ţi-a spus cum ne-am cunoscut?

— Nu. —.. Nu mi-a spus.

— Despre mine ce ţi-a spus? am insistat, fiindcă am simţit că acum îmi ascunde ceva.

— Nimic, dragul meu, nimic.

— Minţi, Hionia! Vreau să ştiu ce ţi-a spus despre mine.

—Dar, Luca, ţi-am spus că nimic… Nu înţeleg de ce insişti… în definitiv, tu îi eşti infinit superior… Ţi-o jur, Luca!…

Dintr-o dată mi-a trecut prin minte că Simoca i-a povestit despre mama, despre Oana. Gîndul că i-a putut spune, că Hionia cunoştea acum *totul,* mă înnebunea pur şi simplu.

M-am repezit la ea, am apucat-o brutal de umeri şi am început s-o scutur, ţipînd la ea:

— Minţi!… Minţi!… Vreau să-mi spui ce ţi-a spus despre mine. Trebuie, Hionia! Simoca… Simoca ăsta… Blestematul ăsta de Simoca… Nenorocirea vieţii mele… Nenorocirea vieţii tale… Hionia, dacă nu-mi spui, să ştii că te voi ucide.

Cînd mi-a simţit degetele în jurul gîtului, s-a speriat.

— Linişteşte-te, dragul meu! De ce îţi faci atîta sînge rău din cauza unui ticălos ca el! Crezi că nu mi-am dat seama că te dispreţuieşte fiindcă îi eşti superior?

Tot aflasem ceva. Dar asta nu-mi era destul. Voiam să ştiu dacă Simoca spusese aşa în general că sînt un ins vrednic de dispreţuit sau îi şi argumentase de ce.

— Vreau să ştiu ce a spus despre mine!

— Nu pot să reproduc toate murdăriile pe care le-a debitat pe socoteala ta.

— Dar eu *pot* să le aud, Hionia!… Trebuie! Vorbeşte odată!

Ea refuză şi de data aceasta. Pe urmă, ce a mai fost nu ştiu. Cînd m-am dezmeticit era prea tîrziu… Prea tîrziu…

Un minut, poate două, banda se derula fără să imprime ceva. După aceea, am auzit vocea prietenului meu.

Octav:… şi pe urmă?

Luca: Pe urmă!… Primul gînd a fost să mă omor. Dar n-am făcut-o şi nu din laşitate. Dumneavoastră, totuşi, m-aţi putea crede laş.

Octav: Da? Şi de ce presupui că te-aş putea crede laş?

Luca: Fiindcă am încercat să vă induc în eroare simulînd nebunia… Dar nu din laşitate am făcut-o… Am făcut-o ca să nu fiu nevoit să vorbesc de mama, de Oana, de Simoca. Dumneavoastră însă nu v-aţi lăsat indus în eroare de… de fabulaţia mea.

Octav: Foarte exact. Nu m-am lăsat indus în eroare de fabulaţia dumitale improvizată.

Luca: Am o mare uşurinţă în a improviza. Pe front, mai ales cînd unitatea noastră trecea în rezerva diviziei, tovarăşii mei îmi cereau să le povestesc în fiecare seară. Cîteodată le povesteam cărţi citite. Dar de cele mai multe ori fabulam, improvizînd. Fabulam mai ales întîmplări stranii, fantastice, fiindcă observasem că tocmai asemenea povestiri îi satisfăceau cel mai mutt, ceea ce dovedeşte cît de puternic este înrădăcinat în sufletul omului farmecul misterului. În ceea ce mă priveşte, literatura fantastică mă pasionează încă din anii adolescenţei, probabil fiindcă am o fire anacronic de romantică. Am citit şi recitesc şi astăzi cu plăcere pe anticii Apuleius şi Lukian, ca şi pe modernii Edgar Poe, Hoffmann, Villiers de l'Isle Adam, Prosper Merimee, Henri de Regnier, Pierre Miile, Claude Farrere, Gustav Meyrink, Karl Hans Strobel, Marcel Schwab sau Hans Heinz Ewers. Presupun că uşurinţa mea în a improviza fabulaţii fantastice, cu o oarecare îndemînare, se datorează, în bună parte şi unor asemenea lecturi.

Octav: Nu cu o oarecare, ci cu o mare îndemînare. Cel puţin aceasta pe care ai ticluit-o în legătură cu Hionia o dovedeşte cu

prisosinţă.

Luca: Nu cred că a fost prea izbutită, de vreme ce nu am reuşit să vă conving că sînt nebun.

Octav: Dimpotrivă, nu m-ai convins fiindcă ai ticluit-o prea bine, prea logic.

Prietenul meu Octav opri magnetofonul. Prin fereastra deschisă se auzea acum ploaia care se cernea măruntă şi înverşunată. Octav privea cum plouă aşa de parcă ploaia i-ar fi produs suferinţă. Din stradă se auzi ţignalul unui miliţian care dirija circulaţia. Apoi un rîs vesel din biroul alăturat. Octav îşi aprinse o ţigară şi începu să fumeze, făcînd din fum nişte colaci perfecţi.

— Fatalitate! am exclamat.

N-am vrut, şi totuşi am pronunţat cuvîntul, fără voia mea. Octav îmi aruncă o privire fugară, enigmatică, vru parcă să spună ceva, dar pînă la urmă îşi luă seama, aşa că tot eu am fost acela care am vorbit.

— Aş putea să-l văd?

— Ţii neapărat?

— Da. Presupun că înţelegi de ce.

Octav nu-mi răspunse imediat. Abia mai tîrziu, după ce închise fereastra. Ştiam că zgomotul ploii îl enerva totdeauna.

— Ideea ta poate că nu-i rea. Îi va fi mai uşor ştiind că şi-a regăsit un prieten.

Sfîrşit

Cuprins

Adevărul despre Luca Cristogel 253

4·*^ editura

Adevărul holding

S.C. Adevărul Holding S.R.L.,

Str. Fabrica de Glucoză nr. 21, sector 2, Bucureşti.

Director general: Răzvan Corneţeanu

Director executiv: Ioana Voicu

Director adjunct: Carmen Dincă

Telefon: 021.407.76.38; Fax: 021407.76.42

Tipar executat de Grafica Veneta

Preţul de vînzare conţine 2%, reprezentînd valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România în contul deschis la BCR Unirea, Bucureşti cu nr. RO65 RNCB 0082 0005 0872 0001.